

T.C.
Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

NU'ÛT-I NEBEVİYYE MECMÛASI (İNCELEME-TENKİTLİ METİN-DİZİN)

Mustafa Atila

Diyarbakır 2012

T.C.
Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

NU'ÛT-I NEBEVİYYE MECMÛASI (İNCELEME-TENKİTLİ METİN-DİZİN)

Mustafa Atila

Danışman
Yrd. Doç. Dr. AHMET TANYILDIZ

Diyarbakır 2012

TAAHHÜTNAME

SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Dicle Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğine göre hazırlamış olduğum **"Nu'ût-ı Nebeviyye Mecmûası (İnceleme-Tenkitli Metin-Dizin)"** adlı tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin/raporumun kağıt ve elektronik kopyalarının Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım. Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

■ Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

□ Tezim/Raporum sadece Dicle Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.

□ Tezimin/Raporumun ... yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

03/07/2012
Mustafa ATİLA

YÖNERGEYE UYGUNLUK SAYFASI

Nu'ût-ı Nebeviyye Mecmûası (İnceleme-Tenkitli Metin-Dizin) adlı Yüksek Lisans tezi, Dicle Üniversitesi Lisansüstü Tez Önerisi ve Tez Yazma Yönergesi'ne uygun olarak hazırlanmıştır.

Tezi Hazırlayan
MUSTAFA ATİLA

Danışman
Yrd. Doç. Dr. AHMET TANYILDIZ

KABUL VE ONAY

Mustafa Atila tarafından hazırlanan **Nu'ût-ı Nebeviyye Mecmûası (İnceleme-Tenkitli Metin-Dizin)** adındaki çalışma, 03. 07. 2012 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda jürimiz tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak oybirliği ile kabul edilmiştir.

Başkan : **Doç. Dr. Kemal TİMUR**

Üye : **Doç. Dr. İdris KADIOĞLU**

Üye : **Yrd. Doç. Dr. Ahmet TANYILDIZ** (Danışman)

Enstitü Müdürü

..../..../20..

ÖZET

NU'ÛT-I NEBEVİYYE MECMÛASI (İNCELEME-TENKİTLİ METİN-DİZİN)

Klâsik Türk edebiyatının önemli kaynakları arasında yer alan şiir mecmûaları, edebiyat tarihine yansımamış şâir ve şiirleri bünyesinde barındırması, yazıldıkları devrin edebî zevkinin belirlenmesi ve şâirlerin dîvânının teşkilinde mürâcaat kaynağı olması bakımından büyük bir değer taşımaktadır. Edebiyatımızda farklı şekil ve türlerdeki şiirlerin bir araya getirilmesiyle ortaya çıkan mecmûalar var olduğu gibi aynı konu ve türdeki manzûmelerin derlenmesiyle meydâna gelen mecmûalar da bulunmaktadır. Çalışma konumuz olan mecmûalar da XV. XVI ve XVII. yüzyıllara ait muhtelif şâirlerin farklı nazım şekillerinde yazılan na'tlarını ve mi'râciyelerini ihtivâ etmektedir.

Çalışmamızda Hz. Peygamber'e övgü nitelikli na'tlar ile Hz. Peygamber'in mi'râcını anlatan manzûmeleri bir araya getiren mecmûaların tenkitli neşrinin yapılması ve bilim dünyâsının istifâdesine sunulması amaçlanmaktadır.

Üç bölümden oluşan çalışmamızda ilk olarak "na't, mi'râciyye ve mecmûa" kavramları üzerinde durulmuş, sonrasında mecmûa nüshaları tanıtılarak tavsîf edilmiştir. Metin bölümünde nüshaların tenkidi yapılarak transkripsiyonlu metni hazırlanmıştır. Çalışmanın sonunda ise yararlanılan kaynaklar belirtilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Klâsik Türk Edebiyatı, Şiir Mecmûaları, Abdülbâkî Efendi, Na't ve Mi'râciye Mecmûası.

ABSTRACT

JOURNAL OF NU'ÛT-I NEBEVİYYE
(ANALYSIS-CRITICAL TEXT-INDEX)

Poetry journals, among the most important sources of classical Turkish literature, have great importance in respect to their containing the poets and poetries within itself that have not been reverberated to literature history, defining literal taste of the term they have been written, and being the application source in formation of the divan of poets. In our literature, as well as journals that came into existance by the collection of poetries in different genre and form, journals that came into existance by collation of poetries in same subject and genre exist. The journals, that are the subject of this study, involve naats and miraciyes written in XVth, XVIth and XVIIth centuries by various poets in different poetry forms.

It is aimed in this study that criticised emission of the journals, gathering the poetries telling about the ascension of Prophet Mohammed and naats praising him, and presenting this use of science world.

In our study consisting of three chapter, first of all notions of "naat, miraciye and journal" have been emphasized and then copies of journal have been introduced and described. In text chapter, transcripted text has been prepared by criticising the copies. And at the end of the study references have been denoted.

Key Words: Classical Turkish Literature, Poetry Journals, Abdülbâkî Efendi, Naat and Miraciye Journal.

ÖNSÖZ

VIII. asırdan itibaren Türkler arasında yayılmaya başlayan İslamiyet, Karahanlı devleti döneminde büyük kitlelerin müslüman olmasıyla Orta Asya'da etkinlik kazanmıştır. Bu yeni dinin kabulü ile birlikte Türk toplumunun inançları, yaşam tarzı ve fikir yapısı ile sanat, kültür ve edebiyatlarında mühim değişiklikler meydana gelmiştir. İslam kültür ve edebiyatının tesiri altında ortaya çıkan Türk edebiyatı, başlangıçta Arap ve İran edebiyatlarının etkisi altında kalmış, zamanla yazılan özgün eserlerle birlikte büyük bir gelişme kaydetmiştir. İslam medeniyetinin temel kaynaklarını yerli unsurlarla yoğuran bu yeni edebiyat, 19. yüzyılın ikinci yarısına kadar varlığını sürdürmüştür. Bu dönem edebî eserlerinde nazım şekilleri yönünden değişiklikler meydana geldiği gibi muhtevâ ve yeni türlerin ortaya çıkması açısından da önemli gelişmelerin olduğunu söylemek mümkündür. Özellikle Hz. Peygamber'in hayatının her safhasını ve O'nunla ilgili bütün hususiyetleri konu edinen türler "Peygamber Edebiyatı" diyebileceğimiz bir zenginliğe sahiptir.

Hz. Muhammed'in hayatı ve O'nun özellikleri etrafında şekillenen konular; siyer-i nebî, mevlid-i şerîf, kırk hadîs, mi'râciye, hicret-nâme, şefâat-nâme, gazâ-nâme, hilye-i şerîf gibi türler hâlinde çeşitli eserlerde ele alınmıştır. Hz. Peygamber'in vasfına ve methine yönelik bir tür olan na'tlar, milletimizin Hz. Peygamber'e duyduğu sevgi, bağlılık ve hürmet hislerini ifâde eden ilgili türler arasında en geniş yere sahiptir. Dîvân şâirlerinin büyük bir kısmının na't yazdığını söylemek mümkündür ve şâirlerin na't türüne bu denli ilgi göstermesinin temelinde Hz. Peygamber'in şefâatine nâil olma arzusunun yattığı düşünülebilir. Toplum ve şâir nezdinde böylesine dikkate değer bir konuma sâhip olan na'tlar, çeşitli eserlerde kasîde, gazel ve benzeri şekillerde yer aldığı gibi sadece na'tların bir araya getirilmesiyle oluşan antoloji mahiyetindeki bazı mecmûalar da bulunmaktadır. Bu mecmûalar edebiyat tarihimiz açısından büyük öneme sahiptir.

Abdulbâkî adlı bir kişi tarafından tertiplendiği tahmin edilen ve Milli Kütüphâne'de bulunan 312 numaralı *Na't-ı Şerîf* ve Süleymâniye Yazma Eserler Kütüphânesi'nde bulunan 1210 numaralı *Nu'ût-ı Nebeviye Mecmûası* ile mürettibi

belirtilmeyen ancak iki nüshaya bakarak bu metnin de diğer iki mecmûanın nüshası olduğunu düşündüğümüz Süleymâniye Yazma Eserler Kütüphânesi Lala İsmâil Bölümündeki 733 numaralı *Mi'râciye ve Na't-ı Şerifler Mecmûası*'nın tenkitli metni ve incelenmesi tezimizin konusunu oluşturmaktadır.

Çalışmanın Giriş Bölümünde na't ve mi'râciye türleri hakkında bilgi verilmiş, türlerin Arap, İran ve Türk edebiyatında ne şekilde işlendiğine temâs edilmiştir. Prof. Dr. Emine Yeniterzi'nin "Dîvân Şiirinde Na't" ve Prof. Dr. Metin Akar'ın "Türk Edebiyatında Manzum Mi'râc-nâmeler" isimli doktora çalışmaları bu türler hakkında oldukça kapsamlı bilgiye yer verdiği için tekrara düşmemek adına bahsi geçen türler hakkında verilen bilgiler kısa tutulmuştur. Bu bölümde mecmûa hakkında da kısaca bilgi verilmiştir.

Çalışmanın Birinci bölümünde inceleme konumuz olan mecmûaların tavsîfi ve tanıtımı yer almaktadır. Mecmûalarda yer alan şâirlerin isimleri ile şiirlerin nazım şekilleri ve vezin bilgileri tablolar hâlinde gösterilmeye çalışılmıştır. Nüshaların karşılaştırması yapılırken hangi metotların takip edildiği *"Metni Kurmada Takip Edilen Hususlar"* başlığı altında gösterilmiş ve metnin okunması sırasında dikkate alınan transkripsiyon sistemi yine bu bölümde verilmiştir.

İkinci bölümde sayı bakımından en fazla na'tın bulunduğu nüsha olan 1210 numaralı Nu'ût-ı Nebeviye Mecmûası'ndaki na'tların sıralaması esâs alınarak üç nüshanın tenkitli ve transkripsiyonlu metni hazırlanmıştır. Mecmûalarda bulunan na'tlara, yayımlanmış veya yayımlanmamış ilgili eserlerden/tezlerden ulaşılmaya çalışılmış; bulunabilen şiirler, mecmûadaki metinleriyle karşılaştırılmıştır. Ortaya çıkan farklılıklar aparatta gösterilmiştir. Şiirlerde geçen âyet ve hâdislerin açıklamaları dipnot olarak verilmiştir.

Çalışmanın Üçüncü bölümünde şiirlerin nüshalara göre sıra numaralarını, varaklarını, matla' beyitlerini, vezinlerini, nazım tür ve şekillerini ayrıntılı şekilde gösteren bir dizin hazırlanmıştır. Çalışmanın son kısmında ise sonuç ile kaynakça yer almaktadır. Kaynakçanın hazırlanması sırasında doğrudan veya dolaylı yoldan yararlandığımız tüm kitap, makale ve diğer ilmî çalışmalara yer verilmiştir.

Öğrencilik yıllarımdan itibâren fikrî ve meslekî geleceğimin şekillenmesinde en büyük pay sâhibi olan; akademik hayatın ne olduğunu ve çalışma disiplininin nasıl olması gerektiğini ilk olarak kendilerinden tecrübe ettiğim, bu tezin konusunun seçiminden tezin ortaya çıkmasına kadar geçen sürede maddî ve manevî yardımları ile bilgi ve birikimlerini hiçbir zaman bizden esirgemeyen çok kıymetli büyüğüm ve Hocam Yrd. Doç. Dr. Ahmet TANYILDIZ'a üzerimdeki ödenmez haklarından dolayı sonsuz minnet ve şükranlarımı sunmayı bir borç bilirim.

Her zaman dualarını ve desteğini üzerimde hissettiğim anneme ve kızkardeşime, tezin hazırlanması sırasında çeşitli şekillerde katkılarını gördüğüm çok değerli mesai arkadaşlarım Arş. Gör. Abdulhakim TUĞLUK'a, Arş. Gör. Erdal BOZDAĞ'a ve Hasan İSİ'ye; 12 FF 22 numaralı proje kapsamında tez çalışmamızı destekleyen Dicle Üniversitesi Bilimsel Araştırmaları Destekleme Birimi'ne çok teşekkür ederim.

Metinlerin okunması, karşılaştırılması ve transkribinde hataya düşülmemesi hususunda azamî gayret sarf edilmiştir. Ancak şahsî kusurlarımızın mevcûdiyeti ve bu yolun başında olmamız sebebiyle pek çok hatamızın ortaya çıkacağı muhakkaktır. Bu hatalarımızın düzeltilmesine vesile olacak her türlü katkı ve eleştiriden memnûniyet duyacağımızı belirtmek isterim.

Mustafa ATİLA
Diyarbakır-2012

İÇİNDEKİLER

TABLO LİSTESİ

KISALTMALAR

H. Hamîdiye Bölümü (Süleymâniye Yazma Eserler Kütüphânesi)

L. Lala İsmail Bölümü (Süleymâniye Yazma Eserler Kütüphânesi)

M. Milli Kütüphâne

bkz. Bakınız

C. Cilt

S. Sayı

s. Sayfa

vr. Varak

vb. ve benzeri

D. Dîvân

ND. Nef'î Dîvânı

LM. Leylâ vü Mecnûn

SM Sâkî-nâme Mesnevisi

SE Sohbetü'l-Ebkâr

Hz. Hazreti

yy. Yüzyıl

GİRİŞ

a) Mecmûa

"Dağınık şeyleri bir araya getirmek, derlemek" (Kanar, 2008: 523) anlamındaki cem' masdarından türeyen ve sözlükte "toplanıp biriktirilmiş, tanzîm ve tertîb edilmiş şeyler hey'eti" (Sâmi, 2005: 1494) manasına gelen mecmûa, aynı veya farklı türden seçilmiş çeşitli hacimlerdeki metinlerin ve risâlelerin bir araya getirilmesiyle oluşturulan eserlerin ortak adıdır. *Mecâmî, mecma', câmi'* gibi kelimeler de mecmûa ile aynı mânâda kullanılmaktadır. (Uzun, 2003: 265)

İslâm kültüründe Hz. Peygamber'in hadîs yazımına izin vermesiyle ortaya çıkan mecmûalar; kültür ve edebiyat tarihimizde başlangıçta âyetler, fetvâlar, duâlar, hutbeler, şiirler, ilâhiler, şarkılar ve muammâlarla ilâç tarîflerinin ve faydalı bilgilerin, tarihî belge ve kayıtların derlendiği bir not defteri olarak kullanılmış, zamanla bir telif türü hâline gelerek gelişimini tamamlamıştır. Mecmûa, klâsik kültürde bir edebiyat terimi olarak türlü konulardaki yazıların bir araya geldiği kitap ve şiir defterleri anlamlarında kullanılmıştır. (Uzun, 2003: 265)

Anadolu sahasında ilk örneklerine XV. yüzyılın başlarında rastlanan ve XVI. yüzyıldan sonra sayı ve çeşitleri bir hayli artan mecmûalar, Klâsik Türk edebiyatının önemli kaynakları arasında yer almaktadır. (Tanyıldız, 2012: 224) İnceleme konumuzu oluşturan şiir mecmûaları; metin neşri ile ilgili incelemelerde, kaynaklarda bahsi geçmeyen şâir ve şiirlerin tespitinde, yazıldıkları dönemin edebî yapısının belirlenmesinde, üslûp çalışmalarında ve şâirlerin dîvânının teşkilinde mürâcaat kaynağı olması gibi birçok hususta araştırmacıya önemli şekilde katkı sağlamaktadır.[1] (Aydemir, 2007: 123)

---

[1] Şiir mecmûaları üzerine yapılan çalışmalar hakkında ayrıntılı bilgi almak için bkz. Ahmet Tanyıldız (2012), **"Şiir Mecmûalarının Neşri Hakkında",** Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, C.5, S.21, s.224-239 ; Kamil Ali Gıynaş (2011), **Şiir Mecmûaları Hakkında Yapılan Çalışmalar Bibliyografyası**, Konya: Selçuk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Dergisi, S. 25, s. 245-260 ; Mecmûaların önemi ve rolü hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Yaşar Aydemir (2007), **Metin Neşrinde Mecmûaların Rolü ve Karşılaşılan Problemler**, Turkish Studies/ Türkoloji Araştırmaları, Volume 2/3, s.122-137 ; M. Fatih Köksal (2011) **Biyografik Kaynak Olarak Şiir Mecmûaları ve İshak-zâde Fevzî Mecmûası,** Klâsik Türk Edebiyatında Biyografi Sempozyumu-Bildiriler, Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, s.449-467. , M. Fatih Köksal (2012), **Şiir Mecmûalarının Önemi ve "Mecmûaların Sistematik Tasnifi Projesi" (MESTAP)** Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII, Mecmûa: Osmanlı Edebiyatının Kırk Anbarı, İstanbul: Turkuaz. (s. 409-431)

Osmanlı ilim, kültür ve edebiyatında antoloji niteliği taşıyan mecmûalar; muhtevâları dikkate alınarak şiir mecmûaları (mecmûa-i eş'âr), hadîs mecmûaları (mecmûatü'l-hadîs), fevâid mecmûaları (mecmûa-i fevâid), hikâye mecmûaları (mecmûa-i hikâyât) ve münşeat mecmûaları (mecmûa-i münşeat) gibi şekillerde adlandırılmışlardır. İlim dallarına göre ise fetvâ, musîkî, şiir ve kelâm gibi çeşitli türlere ayrılmıştır. (Gıynaş, 2011: 246) Klâsik şiirimizde gazel, kasîde, rubâi, tercî-i bend (*mecmûa-i gazeliyyât, mecmûa-i kasîde, mecmûa-i rubâiyyât, mecmûa-i tercî-i bend*) vb. belli nazım şekilleri ve mersiye, tevhîd (*mecmûa-i mersiye, mecmûa-i tevhîd*) gibi çeşitli manzûmelerin bir araya getirilmesiyle oluşan çok sayıda mecmûa bulunmaktadır.[2] Derleme yoluyla meydana getirilen bu mecmûalar derleyicisinin titizliğine ve zevkine bağlı olarak şekillenmektedir.

Çalışma konumuz olan na't ve mi'râciye mecmûaları da aynı türdeki şiirlerin derlenmesiyle oluşmuştur. Belirgin olarak dînî bir karakter taşıyan Klâsik edebiyatımız içerisinde XV. XVI. ve XVII. yüzyıllarda kaleme alınan Hz. Peygamber'e övgü nitelikli na'tlar ile Hz. Peygamber'in mi'râcını anlatan manzûmeleri bir araya getiren bu mecmûalar dinî-tasavvufî edebiyatımız açısından büyük önem taşımaktadır. Çalıştığımız mecmûaların muhtevâsını oluşturan bu türler hakkında kısaca bilgi vermek istiyoruz.

b) Na't

Sözlükte bir şeyi methederek anlatma, vasıflandırma (Develioğlu, 2006: 809); vasf, medh ve senâ ile beraber tarif ve tavsîf (Sami, 2005: 1464) manâlarına gelen na't edebî bir terim olarak Hz. Muhammed'in methini konu edinen O'nu övmek amacıyla yazılan eserlere verilen bir isim ve bir türün adıdır.[3] İran edebiyatında medih, övme, övüş anlamlarına gelen *sitâyiş* kelimesi ile Arap edebiyatındaki *medh* sözcüğü bizdeki na't terimine karşılık olarak kullanılmaktadır. (Şener, 1986: 148) Hz. Peygamberi

---

[2] Âgâh Sırrı Levend mecmûaları şu şekilde tasnîf etmiştir:
a)Nazîreler mecmûaları,
b) Meraklılarınca toplanmış, birer antoloji niteliğinde seçme şiirler mecmûaları,
c) Türlü konulardaki risâlelerin bir araya getirilmesiyle meydana gelen mecmûalar,
ç) Aynı konudaki eserlerin bir araya getirilmesiyle meydana gelen mecmûalar,
d) Tanınmış kişilerce hazırlanmış, birçok yararlı bilgileri, fıkraları ve özel mektupları kapsayan mecmûalar (Levend: 2008, 166-167)

[3] Na't türü ve Türk, Arap ve Fars edebiyatlarında na't geleneği üzerine ayrıntılı bilgi için bkz. Emine Yeniterzi (1993), **Dîvan Şiirinde Na't**, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yay. 1. Baskı.

övmek ve anlatmak üzere yazılan na'tların yanı sıra ilk dört halîfe için yazılan Çehâr-yâr'lar ile Hz. Ali ve On iki imam için yazılan şiirlere de na't ismi verilmiştir. Ancak *na't* veya *na't-ı şerîf* denildiğinde akla ilk gelen Hz. Muhammed için yazılan şiirlerdir. (Levend, 1972: 41)

İslam dünyasında Hz. Peygamber'le ilgili edebiyatın ilk örnekleri Arap edebiyatında görülmekle birlikte na't muhtevâlı ilk şiir Hz. Peygamber'in dünyaya gelişinden yedi asır önce Tebâbî'a'dan Es'ad Ebû Kerib El-Himyeri (ö. ?) isimli bir kişi tarafından söylenmiştir.(Şener, 1986: 152)

Kur'ân-ı Kerim, âyetlerinin şiir olarak gösterilmesine, Câhiliye dönemindeki sapkın şiir anlayışına ve Hz. Peygamber'in sihirli sözler söyleyen bir şâir olarak ithâm edilmesine karşı çıkmıştır. Ancak Kur'ân şiiri ve şâiri mutlak olarak yermemiş, aksine şiirin iyisine ve güzeline insanları özendirmiştir. (Çetişli, 2012: 29) Nitekim Hz. Muhammed daha önceden kendisini hicveden Ka'b bin Züheyr'i (ö. 645), Kasîde-i Bürde olarak da bilinen şiiri yazması neticesinde affetmiş, bu şiiirin kendi huzûrunda okunmasına izin vermiş ve hırkasını ona hediye ederek mükâfatta bulunmuştur. Bunun da ötesinde Hz. Peygamber şiire ilgi duymuş, İslâmın değer ve ölçülerine uyumlu olmak şartıyla hikmet içeren şiirleri dinlemekten zevk almıştır. Ayrıca Şu'arâü'n-Nebî olarak ün salan Hassan bin Sâbit (ö. 682 ?), Abdullah ibn. Revâhâ (ö. 629), Ka'b bin Mâlik (ö. 670) ve Enşece (ö. ?) gibi şâirler Hz. Peygamber'in yakın çevresinde olmuşlar ve zaman zaman şiirleriyle müşriklere karşı müslümanlığın savunuculuğunu yapmışlardır. (Yeniterzi, 1993: 9)

Edebiyatta İslâmî bir gelenek olarak ele alınan na't türünün Klâsik İran nazım ve nesrinde çok sayıda örneğinin mevcût olduğunu, dînî ve tasavvûfî zengin bir muhtevâ içinde ele alındığını ve Fars edebiyatının önemli oranda Türk edebiyatı üzerinde etkili olduğunu söylemek mümkündür. (Yeniterzi, 1993: 14) Es'âd-ı Gürgânî (ö. 1054?), Nâsır-ı Hüsrev (ö. 1072), Senâî-yi Gaznevî (ö. 1130), Ömer Hayyam (ö. 1131), Cemâleddin-i İsfahânî (ö. 1192), Hakânî-i Şirvânî (ö. 1199), Nizâmî-i Gencevî (ö. 1209), Ferîdüddîn-i Attâr (ö. 1221), Şeyh Sâdî-i Şirâzî (ö. 1292), Emîr Hüsrev-i Dihlevî (ö. 1325) ve Molla Câmî (ö. 1492) gibi isimler şiirlerinde na'ta yer veren şâirlerden bazılarıdır. (Çiçekler, 2006: 435)

Na't türünün edebiyatımızdaki başlangıcını ve gelişimini tâkip edebilmek için Türklerin İslâmiyeti kabûlüne kadar uzanmak gerekir. VIII. yüzyılda kitleler hâlinde müslüman olan Türkler XI. yüzyılda ilk müslüman Türk devleti olan Karahanlılar döneminde İslâm kültürü ve medeniyetinin etkisiyle yeni bir edebiyat meydana getirmiştir. (Yeniterzi, 1993: 15) Hz. Muhammed'le ilgili çeşitli bilgiler bu edebiyat bünyesinde ortaya koyulan edebî eserlerde büyük bir zenginlikle yer almıştır. Esmâ-i Nebî, siyer, mevlid, mi'râc-nâme, mûcizât-ı nebî, hilye, kırk hadîs gibi türler arasında örnekleri en bol ve yaygın olan na't, XI. yüzyıldan itibâren Türklerin yaşadığı hemen bütün bölgelerde yazılmıştır. Edebiyatımızın ilk na't örneği İslâmî Türk edebiyatının bu dönemdeki ilk eseri olan ve Yûsuf Has Hâcib'in (ö. 1077) 1069 yılında Kaşgar'da tamamladığı *Kutadgu Bilig*'de yer almaktadır. (Uzun, 2005: 457) Sonrasında Edib Ahmet Yüknekî'nin *Atebetü'l-Hakâyık* ve Ahmed-i Yesevî'nin (ö. 1166) *Dîvân-ı Hikmet*'inde yer alan na'tlar takib eden asırlarda Türklerin yaşadığı bütün alanlarda bir gelenek hâlini alarak devâm etmiştir. Âmil Çelebioğlu'nun "*Şurası muhakkaktır ki bütün dünyâda hiçbir peygambere, hiçbir din ve doktorîn müessesesine, istisnâsız hiçbir şahsa dâir Hz. Peygambere olduğu kadar çeşitli şekil ve türlerde asırlar boyunca muhtelif eserler devâmlı teşekkül etmemiştir. İslâm milletleri edebiyatları içinde Türk edebiyatı da bu bakımdan tahmin edilebileceğinden daha zengindir.*" (Çelebioğlu, 1983: 158) sözleri Hz. Peygamber'e duyulan sevgi ve aşkın ne denli büyük olduğunu gösterir niteliktedir.

Anadolu sahasındaki ilk örnekleri XIII. Asırda Yunus Emre'nin Türkçe ve Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî'nin (ö. 1273) Farsça şiirlerinde görülen na't türü, XIV. yüzyıl sonrasında Klâsik Türk edebiyatı, Halk edebiyatı, Âşık edebiyatı ve Tasavvuf edebiyatı gibi kollar altında edebiyatımızın her sahasında varlığını hissettirmiş, XIX. yüzyılda Tanzimat'ın ilânıyla başlayıp günümüze kadar uzanan ve daha çok Batı kültürünün tesiriyle gelişen son dönem edebiyatımızda da canlılığını korumuştur. (Çetişli, 2012: 661)

Altı yüz yıl gibi uzun bir süre milletin inançlarını, hayat tarzını ve zevkerini aksettiren Klâsik Türk edebiyatının dînî bir karakter taşıdığını söylemek mümkündür. Bu edebî gelenek içerisinde kaleme alınan manzûm ve mensûr eserlerin hemen tümüne besmele, kulların Allâh'a şükrü hamdele ve Hz. Peygamber'e sâlât u selâm ile başlanıp

eserler duâ ile bittirilmiştir. Bu hususiyet edebî eserlerde Allah'ın birliğini ifâde eden tevhîdler, Allah'a yakarışı ifâde eden münâcatlar ve Hz. Peygamber'i öven na'tlar şeklindeki sıralama ile bir tertîp hususiyetine dönüşmüştür. (Yeniterzi, 2002: 1469)

Klâsik edebiyat geleneğinin hâkim olduğu yüzyıllarda hemen her şâir na't yazmıştır. Türk milletinin Hz. Peygamber'e duyduğu derin sevgi ve hürmet, O'nun şefâatine nâil olma isteği ve Cenâb-ı Hakk'a ulaşma arzusu şâirlerimizin asırlar boyunca na't vâdisine yönelmesine sebep olmuş ve binlerce na'tın kaleme alınmasını sağlamıştır. Edebiyatımızda sadece na'tlardan müteşekkil dîvânlar kaleme alındığı gibi muhtelif şâirlerin na'tlarına hasredilmiş mecmûa'lar da bulunmaktadır. Beş mürettep dîvânıyla edebiyatımızda en fazla na't yazan ve na't-gû ismiyle tanınan Nazîm (ö. 1726), Su Kasîdesi'ni kaleme alan Fuzûlî (ö. 1556), Revânî (ö. 1523), Zâtî (ö. 1546), Nef'î (ö. 1635), Nâbî (ö. 1712), Na'tî Mustafa (ö. 1718), Salâhî Uşşâkî (ö. 1782) ve Şeyh Gâlip (ö. 1799) gibi şâirler Klâsik Türk edebiyatının na'tlarıyla meşhûr olan şahsiyetlerindendir. (Çetişli, 2012: 52)

c) Mi'râciye

Yukarı çıkmak, yükselmek anlamındaki uruc masdarından türeyen mi'râc kelimesi göğe çıkmak, merdiven anlamlarına gelmektedir. (Develi, 2006: 651) Bu kelime Kur'ân-ı Kerim'de zikredilmemişse de kelimenin çoğul şekli olan "meâric" ve uruc kökünden türeyen fiiller çeşitli âyetlerde yer almaktadır. (Kara, 1998: 25)

Hz. Muhammed'in hayatında vukû bulan en derûnî hal ve olaylardan biri olan mi'râc, İsrâ ve Necm sûrelerinin bir kısım âyetlerinde geçmektedir ve Hz. Peygamber'in Mescid-i Harâm'dan Mescîd-i Aksâ'ya, oradan da göğe yaptığı yolculuğu ifâde etmektedir. İslâmî kaynakların geneline göre mi'râc hadîsesi iki safhadan meydana gelmiştir. Buna göre Resûl-i Ekrem'in bir gece Mescid-i Harâm'dan Mescîd-i Aksâ'ya yaptığı yolculuğa İsrâ; oradan göklere yükselmesine de Mi'râc denilmiştir. (Yavuz, 2005: 132)

Bizim bilgi hudûtlarımızı aşan ve gayb âleminde cereyân eden bu hâdisenin zamanı ve cismen veyâ rûhen nasıl gerçekleştiği gibi hususlarda birçok rivâyet ve

münâkaşalar bulunmaktadır.[4] İslâmî kaynaklarda mi'râcın meydana gelmesi ile ilgili olarak bazı tarihler verilmekle birlikte en sahîh kabul edilen rivâyete göre Hicret'ten bir yıl önce Recep ayının 27. gecesi gerçekleşmiştir. Ebû Zerr (ö. 652) tarafından rivâyet edilen bir hadîs-i şerîfe göre Peygamber Efendimiz hâdiseyi şöyle anlatmaktadır: "*Ben Mekke'de iken evimin sakfi (ansızın) yarıldı. Cibril indi. Göğsümü yardıktan sonra (içini) Zemzem suyu ile yıkadı. Sonra hikmet ve îmân ile (lebâleb) dolu bir altın leğen getirip içindekini göğsümün içine boşalttı ve göğsümü kapa(yıp üzerini mühürle)di. Sonra elimden tutup beni semâya doğru çıkardı."* (Akar, 1987: 13)

Peygamberler içerisinde sadece Hz. Peygamber'e lutf edilmiş olan Mi'râc hâdisesi, İslâm âleminde büyük yankı uyandırmış; hemen bütün müslümân milletlerin medeniyetlerine edebiyat, mûsikî, minyatür, hat ve kitap sanatları bakımından kuvvetle yansımıştır. (Uzun, 2005: 135)

İslâm edebiyatında Hz. Peygamber'in mi'râcını konu alan manzum veyâ mensûr içerikli eserlere mi'râciyye veyâ mîrâc-nâme denilmiştir. (Uzun, 2005: 135) Mi'râc, İslam edebiyatları içerisinde ilk olarak Arap sahasında işlenmiş; daha sonra Fars ve Türk edebiyatlarına geçmiştir.[5]

Arap edebiyatında İmâm Gazâlî (ö. 1111) ile başlayan ve Abdülkâdir Geylânî (ö. 1166) ve Muhyiddîn-i Arabî (ö. 1240) gibi şahsiyetlerin mensûr olarak ele aldığı bu konu, İran edebiyatında Nizâmî(ö. 1209), Attâr (ö. 1221), Molla Câmî (ö. 1492) ve Hüseyin Vâiz Kâşifî (ö. 1505) gibi şâirler tarafından hem manzûm hem de mensûr olarak işlenmiştir. İrân edebiyatında Arap edebiyatına göre daha fazla mi'râc-nâmenin kaleme alındığını söylemek mümkündür. (Erdoğan, 1999: 168)

Mi'râcın ulvîliği bütün müslümân milletlerin edebiyatlarına bitmez tükenmez bir ilham kaynağı olmuş, mi'râc Türk-İslâm edebiyatında en fazla işlenen konular arasında yer almıştır. (Ayan, 1986: 1) Mi'râc, başlangıçta siyerlerin bir bölümü iken sonradan mevlid, hilye gibi konulara benzer şekilde müstakil bir tür hâline gelmiş, XII. yüzyılda Ahmed Yesevî'nin (ö. 1166) mürîdlerinden Hakim Süleyman Ata'nın (ö. 1186) yazmış olduğu ilk müstakil mi'râciyyeden sonra günümüze kadar gerek manzûm, gerekse

[4]Mi'râc hadîsesi ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Salih Sabri Yavuz (2011) **İsrâ ve Mirâc,** İstanbul: Pınar Yayınları.
[5] Mi'râciyye türü ve Türk Arap ve Fars edebiyatlarında mi'râc-nâmeler üzerine ayrıntılı bilgi için bkz. Metin Akar (1987) **Türk Edebiyatında Manzum Mi'râc-nâmeler,** Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay.

mensûr olarak yazılmaya devâm etmiştir. Mi'râc motif olarak ilk defâ Satuk Buğra Han destânında görülür. (Akar, 1987: 319) Anadolu sahasında ilk müstakil mi'râciye ise XV. yüzyılın başlarında Ahmedî tarafından yazılmıştır. XV. yüzyıldan sonra dîvânlarda mi'râciyyelerin sayısının artmaya başladığı, XVII. ve XVIII. yüzyıllarda ise hemen her şâirin dîvânında bir veya birkaç mi'râciyyeye yer verdiği görülmektedir. (Uzun, 2005: 136)

Şâirlerin coşkulu bir söyleyiş ve yer yer didaktik özelliklerle dolu olarak kaleme aldıkları mi'râciyyelerde çoğu zaman sanatkârâne bir üslûbun ön plana çıktığı ve şâirlerin hayal dünyâlarının zenginliğine göre olaya şahsî yorumlar getirdiği görülmektedir. (Pala, 2004: 323) Klâsik Türk edebiyatına benzer şekilde Halk edebiyatı ve Tekke şiirinde de mi'râc ve motiflerine çokça yer verilmiş; özellikle "namazın müminin mi'râcı olduğu" hadîsi üzerinde durularak mi'râciyyelerin tasavvufî şerhleri yapılmıştır. Hz. Peygamber'in Allâh'a yakınlığı (*kâbe kavseyn*: bir yay aralığı kadar; *ev ednâ*: veyâ daha az), Allah ile mülâkâtı ve Rabbi katındaki değeri de şâirlerce anlatılmıştır. (Erdoğan, 1999: 169)

Süleyman Çelebi (ö. 1422), Yazıcıoğlu Muhammed (ö. 1451) Ganizâde Nâdirî (ö. 1626), Neşâtî (ö. 1634), Nev'izâde Atayî (ö. 1635), Sâbit (ö. 1712), Nazîm (ö. 1726), Seyyid Vehbî (ö. 1726), Süleyman Nahifî (ö. 1738) ve İzzet Molla (ö. 1829) Türk edebiyatına mi'râciyeleri önemli olan şâirlerden bâzılarıdır. (Pala, 2009: 323)

1. BÖLÜM

NA’T MECMÛALARININ TAVSÎFİ VE İNCELEMESİ

1.1 NÜSHA TAVSÎFLERİ[6]

1.1.1. 1210 Nolu Nu’ût-ı Nebeviyye Mecmûası

Nu’ût-ı Nebeviyye Mecmûası, İstanbul Süleymaniye Kütüphânesi Hamîdiye Bölümünde 1210 numarada kayıtlıdır. Eserin ismi zahriyye bölümünde Mecmûa-yı Nu’ût-ı Nebeviyye olarak kaydedilmiştir. Mecmûada şâiri belli olmayan bir şiirle birlikte elli altı şâirin yüz yedisi na’t ve on dokuzu mi’râciyye olmak üzere yüz yirmi altı şiirine yer verilmiştir. Mecmûada şiiri bulunan şâirler şunlardır: ʿĀlī, ʿĀrif, ʿĀrifī, ʿAṭāyī, Āẕerī, ʿAzīz, Celīlī, Cemʿī, Cevrī, Cezmī, Cinānī, Dānişī, Fāʾiz-i Ṣulḥī, Fāʾiżī, Fażlī, Fehīm-i Kadīm, Fevrī, Feyżī, Firdevsī, Fużūlī, Gevherī, Ḫāḳānī, Ḥāletī, Hāşimī, Ḫaylī, Ḥayretī, Hüdāyī, ʿIydī, ʿİsmetī, Mezāḳī, Nābī, Nādirī, Nāʾili, Naẓmī, Nefʾī, Neşāṭī, Nevʾi, Revānī, Rıżāyī, Riyāżī, S̱ābit, Ṣubḥī, Şehrī, Şīrī, Ṭāhīr, Ṭıflī, Vechī, Vecīhī, Vehbī, Vücūdī, Yaḥyā, Yaḥyā Efendi, Zaḫmī, Ẕātī, Ẕihnī.

Başı: (vr. 2b) “Eyle ḫırām ey ḳalem-i dil-sitān
Ol yine naẓm ehlineʿanber-feşān”
Azerī

Sonu: (vr. 148b) “Yüzi ṣuyına Çār-yāruñ şehā
Anı bir yaña eyle rūz-ı cezā”
Yahyā

Satır Sayısı: 25

Yazı Türü: Ta’lîk**.** Mecmûanın tamamı aynı müstensihin kaleminden çıkmıştır.

Müellif: Muhtelif şâirler.

---

[6] Bu tez çalışmasının kapsamı hâricinde kalan bilinen diğer na’t mecmûaları da şunlardır:
Nu’ût-ı Nebeviyye Mecmûası, Süleymâniye Ktp. Hamidiye Böl. Nr: 1211.
Mecmûa-i Kasâid ve Nu‘ût, Millet Ktp., Ali Emîrî, Manzum, Nr. 773.
Mecmûa-i Nu‘ût, Millet Ktp., Ali Emîrî, Manzum, Nr. 779
Mecmâ-i Eş‘âr, Millet Ktp., Ali Emîrî, Manzum, Nr. 757. (Ayrıntılı bilgi için bk. Yeniterzi 1993, 53)

Müstensih: Mukaddime ve hatîme kısmında eserin kim tarafından istinsah edildiğine dâir herhangi bir kayıt bulunmamaktadır.

Mürettip: Mukaddimede Abdülbâkî isminin geçmesi sebebiyle eseri bu ismin tertiplemiş olabileceğini düşünmekteyiz. İsim dîbâcede şu şekilde zikredilmektedir.

"Lakin eser-i naʿt-ı Muṣṭafavī ve yümn-i midḥat-i nebevīden bu faḳirüñ meşhūdı olan mertebeden bir şemme bu vech üzre rīḫte-yi ḳālıb-ı beyān ḳılunur ki ḳılmazın ṣaḥife-yi taḳrīr yaʿnī ***ʿAbdulbāḳī-yi*** *pür-taḳṣīr mebādī-yi ṭufūliyyet ü evāyil-i ṣabāvetden berü evḳāt-ı ḥayātı ḳalem-i muḳālebeye ṣarf idüp selleme sinīn ʿömr ile derece-i ūlāsına iʿtilā-vār liḳāya ḳarīb olduḳda…"* (2a)

Varak sayısı: 175 varaktan oluşan mecmûa üç bölüm hâlindedir. 1b-2a arasında mukaddime yer almaktadır. Birinci bölüm olan 2b-111b arasındaki yapraklar na'tlara, 112b-148b arasındaki ikinci bölüm mi'râciyelere ve 149b-175a arasındaki son bölüm ise Nazîm'in farklı nazım şekillerinde yazmış olduğu na'tlara ayrılmıştır. Mi'râciye bölümün başladığı varağın hemen öncesinde yer alan 112a, Nazîm'in şiirlerinin başladığı kısımdan önce gelen 149a ve mecmûanın son kısmında yer alan 175a sayfaları boş bırakılmıştır.

Mecmûanın üçüncü bölümünü oluşturan 149b-175a arası varaklar, Kayseri Râşid Efendi Eski Eserler Kütüphanesi'nde 1309 numarada kayıtlı Nazîm Dîvânı'nda yer almaktadır. Bütünüyle na'tlardan müteşekkil olan Yahyâ Nazîm'in dîvânları Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde hazırlanan yüksek lisans tezlerine konu olduğu için mecmûada bulunan Yahyâ Nazîm'in dîvânına çalışmamızda yer verilmemiştir.

Cilt, Kâğıt ve Yazı Özellikleri: Kapak içi ebrûlî kâğıtla kaplı, mukavvâ ciltli, na'tların başladığı ilk varak müzehhep ve müzeyyen ser-levhalı, mi'râciyelerin başladığı 112b ve üçüncü bölümün ilk varağı olan 149b müzeyyen ser-levhalıdır. Varaklar kahverengi kalın cetvellerle çerçeve içerisine alınmış, kısa vezinli şiirler yazılırken cetvelin içerisine tekrardan ince cizgili cetveller çekilmiştir. Beyitler iki sütûn hâlindedir ve kahverengi renkte çift çizgili çerçeve içerisine alınmıştır. Mecmûada, aralarında mahlas beyitlerin de bulunduğu kimi beyitler çerçeve içerisinde

gösterilmiştir. Metin siyah mürekkeple, başlıklar ise kırmızı mürekkeple kaleme alınmıştır. Mecmûanın tümü Arap rakamlarıyla numaralandırılmıştır. Ayrıca varakların sırasını belirtmek üzere alt kısımda reddâdelere yer verilmiştir.

Tertip Şekli: Na'tların yer aldığı birinci bölüm incelendiğinde, iki istisnâ dışında şiirlerin şâirlerin isimlerinin elif-bâ sıralamasına göre tertiplendiğini görmekteyiz. Sıralamada vezinler, redifler ve nazım şekilleri dikkate alınmamıştır. Mi'râciyyelerin bulunduğu ikinci bölümde ise herhangi bir sıralama düzeni takip edilmemiştir.

İstinsah Târihi ve Yeri: Tahrir veya ferağ kaydı bulunmayan mecmûanın nerede ve hangi târihte kaleme alındığı ile ilgili bir bilgi yoktur.

Zahriyye ve 1a bilgileri: *"Raḫş-ı devlet hemīşe derẕeyn-bād/Nervād ez kefş ʿinān-ı murād ; Mecmūʿa-yı Nuʿūt-ı Nebevī, ṣaṭr ʿaded 23, varaḳ ʿaded 174;* Murad molla kütüphânesine ait bir kaşe; Süleymâniye Kütüphânesine metnin numarasının ve bölümünün yer aldığı bir tablo; Arapça rakamlarla 1210 ve iki mühür bulunmaktadır. Alttaki küçük mühürde "*Es-seyyīd Behcet ʿAlī*" yazılıdır. Üstteki mührün yazısı silindiği için okunamamıştır. İki mührün arasında ise hiçbir harfinde nokta kullanılmadan yazılmış kısa bir yazı vardır.

1.1.2. 733 Nolu Mi'râciyye ve Na't-ı Şerîfler Mecmûası

Mi'râciyye ve Naʿt-ı Şerîfler Mecmûası, İstanbul Süleymâniye Kütüphânesi Lala İsmâil Bölümünde 733 numarada kayıtlıdır. Eserin adı müstensih tarafından belirtilmemiştir. Bu yüzden kaynaklarda geçtiği şekilde Mi'râciyye ve Naʿt-ı Şerîfler Mecmûası ismini çalışmamızda kullanmayı tercih ettik. Mecmûada şâiri belli olmayan bir şiirle birlikte kırk dört şâirin doksanı na't ve on yedisi mi'râciye olmak üzere yüz yedi şiirine yer verilmiştir. Mecmûada şiiri bulunan şâirler şunlardır: Āẕerī, Celīlī, Cemʿī, Cevrī, Cinānī, Dānişī, Fāʾiżi, Fażlī, Fehīm-i Kadīm, Fevrī, Fużūlī, Gevherī, Ḫāḳānī, Ḥāletī, Hāşimī, Ḫaylī, Ḥayretī, Hüdāyī, Mezāḳī, Nābī, Nādirī, Nāʾili, Nefʾī, Neşāṭī, Nevʾi, ʿAṭāyī, ʿAzīz, ʿIydī, ʿİṣmetī, Revānī, Rıżāyī, Riyāżī, Ṣubḥī, Şehrī, Şīrī, Ṭāhīr, Ṭıflī, Vechī, Vecīhī, Vücūdī, Yaḥyā, Yaḥyā Efendi, Ẕātī.

Başı: (vr. 1b) **"**Teʿālallāh zihī şām-ı sürūr-encām u ġam-fersā
Ki oldı maẓhar-ı esrār-ı Subḥāne'l-leẕi esrā"
Nādirī

Sonu: (vr. 161a) "Mebde-yi bünyād-ı ʿālem server-i āḫir zamān
Sāye-yi ʿarş-ı ʿalā seyyāḥ-ı mülk-i lāmekān"
Ẕātī

Satır Sayısı:19

Yazı Türü: Ta'lîk**.** Mecmûanın tamamı aynı müstensihin kaleminden çıkmıştır.

Müellif: Muhtelif şâirler.

Müstensih: Mukaddime ve hatîme kısmı bulunmayan mecmûanın kim tarafından istinsah edildiğine dâir herhangi bir kayıt bulunmamaktadır.

Mürettip: Mecmûada eserin mürettibi hakkında herhangi bir bilgi bulunmamaktadır.

Varak sayısı: 162 varaktan oluşan mecmûa, iki bölüm hâlindedir. Ancak eserde 1210 numaralı mecmûada olduğu gibi ser-levhalar vb. şekillerle ayırımın gösterildiği bir bölümlendirme söz konusu değildir. Nazım türlerinin eserdeki sıralanışından hareketle böyle bir ayırımın yapıldığını söylemek mümkündür. Buna göre birinci bölüm olan 1b-40b arası mi'râciyyelere; 40b-161a arası ise na'tlara ayrılmıştır. 161b ve 162a sayfaları boş bırakılmıştır.

Cilt, Kâğıt ve Yazı Özellikleri: Şemseli ve meşin kaplı, kapak içi ebrûlî kâğıtla süslenmiş, varaklar cetvelsiz, beyitler iki sütûn hâlinde ve sütûnları ayıran çizgiler bulunmamaktadır. Metnin tümü siyah, birkaç istisnâ dışında başlıklar kırmızı mürekkeple kaleme alınmıştır. Başlıklarda şâirlerin mahlaslarının siyah kalemle yazıldığı, şiir içerisinde mahlasların üzerine kırmızı çizgiler çekildiği görülmektedir. Şiirin sona erdiği yerde ise kırmızı küçük çizgiler kullanılmıştır. 42b ve 43a olmak üzere iki yerde kırmızı mürekkeple tarih düşülmüş, bazı beyitlerin kenarında kırmızı açıklamalar ve beyitte geçen kelimeye alternatif sözcükler yazılmıştır. Şiirler ve mecmûa sayfalarının tümü Arap rakamlarıyla numaralandırılmış; 38a'dan 40a'ya

geçilmesi ise numaralandırmanın yanlış ilerlemesine sebep olmuştur. Mecmûanın bazı bölümlerinde derkenârlara yer verilmiş; beyitlerin eğik şekilde yazıldığı 36a-40b varakları arasında nüshanın tamamından ayrı bir sayfa kullanımı gerçekleşmiştir. Ayrıca varakların sırasını belirtmek üzere alt kısımda reddâdelere yer verilmiştir.

Tertip Şekli: Mecmûada nazım türleri dikkate alınarak bir sıralama yapıldığını görmekteyiz. İlk bölüm olarak ifâde ettiğimiz 1b-40b vr. arasında mi'râciyelere, 40b-161a vr. arasında na'tlara yer verilmiştir. Bu iki bölümün kendi içerisindeki sıralamasında vezin, redif, şâir isimleri ve nazım şekilleri gibi bir düzenleme kriterinin bulunmadığı söylenebilir.

İstinsah Târihi ve Yeri: Tahrir veya ferağ kaydı bulunmayan mecmûanın nerede ve hangi târihte kaleme alındığı ile ilgili bir bilgi yoktur.

Zahriyye ve 1a bilgileri: Zahriyye kısmında mecmûada yer alan şiirlerin "*Miʿrāciyye-yi Nādirī, Miʿrāciyye-yi Riyāżī, Naʿt-ı Şerīf-i Nāʾilī, Naʿt-ı Şerīf-i Neşāṭī*" gibi kısa başlıkları ve hangi varakta bulunduklarına dâir numara bilgilerini içeren bir indeks ile eserin Süleymâniye Kütüphânesi, Lala İsmâil bölümünde 733 numarada kayıtlı bulunduğuna dâir bir damga yer almaktadır. 1a'da, içerisinde *"Cemīl İsmaʿīl Maẓharı"* yazan küçük bir mühür ile yazıları silinmiş iki tane daha mühür bulunmaktadır. Murad Molla kütüphânesine ait bir damga ile "*Ṣaṭr 19; varaḳ 162*" bilgisi yine bu bölümde yer alır.

1.1.3. 312 Nolu Na't-ı Şerîf Mecmûası

Na't-ı Şerīf Mecmûası, Ankara Milli Kütüphâne, Adnan Ötüken İl Halk Kütüphânesi Koleksiyonu'nda 312 numara Mecmûa-yı Kasâid ismiyle kayıtlıdır. Eserin adı müstensih tarafından zahriyye kısmında Na't-ı Şerīf Mecmûası olarak yazılmıştır. Biz de çalışmamızda bu ismi kullanmayı tercih ettik. Mecmûada kırk şâirin elli dokuzu na't ve on ikisi mi'râciye olmak üzere yetmiş bir şiirine yer verilmiştir. Mecmûada şiiri bulunan şâirler şunlardır: Celīlī, Cevrī, Cezmī, Cinānī, Dānişī, Fāʾiz Ṣulḥī, Fāʾiżī, Fażlī, Fehīm-i Kadīm, Fevrī, Feyżī, Fużūlī, Ḫāḳānī, Ḥāletī, Ḫaylī, Hüdāyī, Mezāḳī, Nābī, Nādirī, Nāʾilī, Nefʾī, Neşāṭī, ʿAlī, ʿĀrifī, ʿAṭāyī, ʿAzīz, ʿIydī, ʿİṣmetī, Rıżāyī, Riyāżī, S̱ābit, Şehrī, Şīrī, Ṭıflī, Vecīhī, Vücūdī, Yaḥyā, Yaḥyā Efendi, Ẕātī, Ẕihnī.

Başı: (vr. 2a) “Demdür ki ide cilve-yi şevḳ-āver āftāb
Mānend-i māhtāb-ı żiyā-güster āftāb”
Cezmī

Sonu: (vr. 68b) “Ḫudādan ravża-yı pür nūrı ki her rūz u şeb olsun
Ṣalāt-ı bīḥad ü ġāyet selām-ı biʿ ar u iḥsā”
S̱ābit

Ölçü: 280x165 mm.

Satır Sayısı: Karışık. Mecmûa genelinde satır sayısı 32-35 arasında değişmektedir.

Yazı Türü: Nestalik. Mecmûadaki şiirlerin tamamı aynı müstensihin kaleminden çıkmış olmakla birlikte eserin son kısmında başka bir kişinin hattıyla yazılmış bazı şiirler bulunmaktadır.

Müellif: Muhtelif şâirler.

Mürettip: Mukaddimede Abdülbâkî isminin geçmesi sebebiyle eseri bu ismin tertiplemiş olabileceğini düşünmekteyiz. İsim dîbâcede şu şekilde zikredilmektedir.

“Lakin es̱er-i naʿt-ı Muṣṭafavī ve yümn-i midḥat-i nebevīden bu faḳirüñ meşhūdı olan mertebeden bir şemme bu vech üzre rīḫte-yi ḳālıb-ı beyān ḳılunur ki ḳılmazın ṣaḥife-yi taḳrīr yaʿnī ***ʿAbdulbāḳī-yi*** *pür-taḳṣīr mebādī-yi ṭufūliyyet ü evāyil-i ṣabāvetden berü evḳāt-ı ḥayātı ḳalem-i muḳālebeye ṣarf idüp selleme sinīn ʿömr ile derece-i ūlāsına iʿtilā-vār liḳāya ḳarīb olduḳda...”* (2a)

Müstensih: Eserin zahriyye bölümü ve 65a sayfaları içerisinde bazı isimlerin muharrir olarak kaydedildiğini görmekteyiz. Zahriyye: *“Limuḥarririhi’l-faḳīr,*

Sırr-ı ẕātuñdur cihān-ı maʿnevī
Sendedür remz-i kitāb-ı Mevlevī

*Ḳıl teraḥḥüm **Faḫri**-i bīçāreñe*

*Yā Ebī yā şeyḫ **Naẓīf**-i Mevlevī* beyitleri ile **hattı farklı** olmak üzere:

*"İstānbūl'da Bahāriyye Mevlevīḫāne şeyḫi **Ḥüseyin Faḫreddīn Dede** merḫūmuñ dest-ḫaṭṭıdır. **Veled Çelebī**"* bilgisi bulunmaktadır. Fihristen hemen önceki sayfada yer alan duâ ve takrîz yazılarında **Mīrzā-zāde Aḥmed Neylī'**nin ismi geçmekte ve Ahmed Neylî'ye ait bir şiir bulunmaktadır. Ayrıca **65a**'da da "*limuḥarririhi ʿAvnī Ḥüseyin ibn-i Ebū Bekīr,*

Eger kāfür temāşā itmek istersen dūzaḫda

Beni dünyāda itsünler temāşā Yā Resūlallāh (65b)"

beyiti ile hattı yine farklı olan "*Şāʿir **Yenişehīrli ʿAvnī** begüñ dest-ḫaṭṭıdur."* ibârelerinin yer aldığını görmekteyiz. Bu bilgilerden de anlaşılacağı üzere **Mîrzā-zâde Ahmed Neylî** (ö. 1747), **Mevlevî şeyhi Hüseyin Fahreddîn Dede** (ö. 1911) ve Ebû Bekir adlı bir kişinin oğlu olan **Avnî Hüseyin Beğin** (ö. 1883) ismi muharrir olarak zikredilmektedir.

Varak Sayısı: VIII+1b-69a+IV. 69 varaktan oluşan mecmûanın 1b sayfasında mukaddime yer almaktadır. Mecmûada mi'râciyeler ve na'tlar arasında diğer iki nüshada olduğu gibi bir bölümlendirme söz konusu değildir. Eserin 1b'ye kadar olan kısmındaki sekiz sayfanın üçü boş bırakılmış diğer sayfalara da çeşitli notlar düşülmüştür. Bu notlar hakkında ayrıntılı bilgi zahriyye kısmında verilecektir. Ayrıca mecmûanın 65b, 66b, 70b, 71a, 71b ve 73a sayfaları boş bırakılmış olup; 35a'nın yer aldığı varak 39a'dan sonra gelmektedir.

Cilt, Kâğıt ve Yazı Özellikleri: Sırtı ve köşeleri meşin siyah ebrû ciltli, varakları cetvelsiz, beyitler iki sütûn hâlinde ve sütûnları ayıran çizgiler bulunmamaktadır. Metnin tümü siyah; başlıklar, müstensihin dikkat çekmek istediği bazı kısımlar ve fihrist bölümü kırmızı mürekkeple yazılıdır. Mecmûanın tümü hem Arap rakamlarıyla hem de günümüz sayı sistemi ile numaralandırılmıştır. Eserin bazı bölümlerinde derkenârlara yer verilmiş; beyitlerin eğik şekilde yazıldığı 65a-70a varakları arasında nüshanın tamamından ayrı bir sayfa kullanımı gerçekleşmiştir. Ayrıca varakların sırasını belirtmek üzere alt kısımda reddâdelere yer verilmiştir.

Tertip Şekli: Na'tların ve mi'râciyyelerin karışık olarak yer aldığı mecmûada, şiirlerin sıralaması yapılırken elif-bâ düzeni, vezinler, redifler ve nazım şekilleri gibi bir düzenleme kriterinin dikkate alınmadığını görmekteyiz.

İstinsah Târihi ve Yeri: Mecmûanın istinsah yeri belli değildir. Ancak Kültür Bakanlığı'nın yazmalar arşivinde eserin H. 1110/M. 1697'de istinsah edildiğine dâir bir bilgi mevcûttur. Mecmûayı incelememiz sırasında bu hususta bir bilgi ile karşılaşmadık.

Zahriyye ve 1a bilgileri: Sekiz sayfalık bu bölüm içerisinde üçüncü, beşinci ve yedinci sayfalar boş bırakılmıştır. **"**Naʿt-ı Şerîf Mecmûası", "10/V/1947",

1. Sayfa: "Maʿārif Veḳāleti Anḳara Kütüphānesi" ibâreli eski yazı mühür, MEB Ankara Genel Kitaplığının eserin 312 nolu kayıt ve 894.35-1 nolu tasnîf nosunu gösteren bilgi, "Şāhid istersen eger baḳ gözüme", "limuḥarrirühi'l-faḳīr,

Sırr-ı ẕātuñdur cihān-ı maʿnevī
Sendedür remz-i kitāb-ı Mes̱nevī

Ḳıl teraḥḥüm Faḫrī-i bī-çāreñe
Yā ebī yā şeyḫ Naẓīf-i Mevlevī",

"İstānbūl'da Bahariyye Mevlevīḫānesi şeyḫi Ḥüseyin Faḫreddīn Dede merḫūmuñ dest-ḫaṭṭıdur. Veled Çelebī",

"Bulınmaz sen gibi şūḫ-ı yegāne
Naẓīrüñ gelmedi gelmez cihāñe",

Hem çün tū nāzenīnī sertābepā leṭāfet
Gītī-nişāñ nedīde īzed neyā ḫarīde Ḫāfıẓ (bu beyit mecmûadan farklı bir hatla yazılmıştır.)

2. Sayfa: "Biñ yüz yigirmi üç Cemāẕiye'l-aḫirisinüñ on dördinci ḫamīs güni baʿdel-ʿaṣr ḳızım Ṣafiyye dünyāya gelmişdür..."

"Biñ yüz yigirmi altı Rebīʿü'l-āḫirinüñ altıncı s̱elās̱e gicesi yedinci sāʿatde ḳızım Ümmüllāh dünyāya gelmişdür..."

"Biñ yüz yigirmi ṭoḳuz Ẕi'l-ḳaʿidesinüñ sekizinci hamīs gicesi dördünci sāʿatde oġlum Muḥammed Ḥamīd dār-ı fenādan civār-ı raḥmete intiḳāl eylemişdür..."

"Biñ yüz yigirmi ṭoḳuz Ẕi'l-ḳaʿdesinüñ on üçinci s̱elās̱e güni eẕān ẓuhr ʿakabinde varġurdı. Serāy-ı servime ḳızım Emetullāh irtiḥāl eylemişdür..."

"Biñ yüz otuz Şaʿbānü'l-muʿaẓẓamınuñ yigirmi altıncı güni belde-i İzmīrde ḳāḍı oldıġım eyyāmda yine belde-yi mezbūrda....bir oġlımız dünyāya gelüp yine Muḥammed Ḥamīd tesmiye olınmışdur."

"Biñ yüz otuz üç Muḥarremü'l-ḥaremeynüñ dördünci erbāʿa güni vaḳt-i eẕān maġribde ḳızım Nemīde dünyāya gelmişdür."

"Biñ yüz otuz dört Cemāẕiye'l-evvelinüñ yigirmi beşinci Cumʿa gicesi saʿāt sekiz buçuḳda oġlum Muḥammed Ṣādıḳ dünyāya gelmişdür. ʿÖmrehu Allāhu ṣādıḳān fī aḳvālihi ve ṣālihan fī aʿmālihi ve aḥvālihi becāhı seyyidü'l-enbiyā ṣallalāhu teʿālā ʿaleyhi ve ʿalā aṣḥābihi ve alihi tārīḫ-i velādet-i Muḥammed Ṣādiḳı ḳılsun muʿammer yümnile Mevlā. 1134"

4. Sayfada bazı kısa notlar alınmıştır.

6. Sayfada "Tefsīr-i Ferruḫ Efendi, Ās̱ār-ı Manẓūme-yi Fārisiyye, Ās̱ār-ı Manẓūme-yi Türkiyye, Tevārīḫ" başlıkları altında çeşitli eserlerin isimleri ve âdetlerine âit bilgiler verilmiştir. Eser isimleri ve cilt sayıları sıralandıktan sonra toplanarak alt kısımda sonucu belirtilmiştir. Bu bülümde adı geçen eserlerden bazıları şunlardır:

"Ās̱ār-ı Manẓūme-yi Fārisiyye: Mes̱nevī-yi Şerīf: 1 cilt, Dīvān-ı Ḥażret-i Mevlānā: 1 cilt, Gülşen-i Rāz: 1 cilt, Dīvān-ı Ḫ˘āce-yi Ḫāfıż: 1 cilt, Dīvān-ı Enverī 1 cilt." Toplam 15 cilt.

"Ās̱ār-ı Manẓūme-yi Türkiyye: Dīvān-ı Bāḳī: 1 cilt, Dīvān-ı Şeyḫ Ḥaḳḳı: 1 cilt, Dīvān-ı ʿİṣmetī: 1 cilt, Dīvān-ı Nedīm: 1 cilt, Dīvān-ı Rūḥī: 1 cilt." Toplam 61 cilt.

Tevārīḫ: Tācu't-tevāriḫ: 1 cilt, Naʿimā: 6 cilt, ʿĀṣım: 6 cilt, İbn-i Ḫaldūn: 1 cilt, Yunān-ı Ḳadīm: 1 cilt, Ḳāfile-yi Şuʿarā: 1 cilt, Tezkīre-yi Laṭīfī: 1 cilt. Toplam 42 cilt.

Tefsīr-i Ferruḫ Efendi, Şerḥ-i Mes̱nevī-yi Anḳāravī: 7cilt, Şerḥ-i Mes̱nevī-yi ʿAbdullāh 5cilt, Riṣāle-yi Mıṣrī: 1 cilt, İncīl: 1 cilt. Şerḥ-i Cezīre-yi Mes̱nevī: 1 cilt" Toplam 24.

9. Sayfa: **“**Cemālzādenüñ müʾellifine muḥarrir buyurmuşlar.” Şeklinde başlayan du’â kısmının sonunda **“Mīrzā-zāde Aḥmed Neylī** Sābıḳā beʿasker-i Rūm ili” ifâdesi yer almaktadır.

“Yūsufzādenüñ miʿrāciyesine yazılmışdur.

Ḥabbeẕā şāhid-i naẓm-ı zībā
Vādi-i tāzede hem cilve-nümā

Ḥüsn-i reftārı olup kendüye ḫāṣ
Olsa dildādesi şāyeste ḫavāṣ

N’ola vaṣfında iderse ıṭrā
Naʿt-ı sulṭān-ı rüsuldür zīrā

Naẓm iden ẕāt-ı feżāʾil-maṣḥūb
Eylemiş anı bedīʿü’l-üslūb

Olmuş ol menḳıbe-ḫˇān-ı İsrā
Muʿcizātında daḫi naġme-serā

Eylemiş vādi-i nevde tek ü dev
Kaʿbe olmuş ol emirde peyrev

Peyrev-i Kaʿbe ricā-yı vāṯıḳ
Eyleye Kaʿbeni ʿālī Ḫālıḳ

Ḥırze eżʿafü’l-ʿibād **Mīrzāzāde Aḥmed Neylī**
El-ḳāḍī sābıḳan beʿasker-i Rūm ili”

“Müʾmin-zādenüñ Ḥabībü’l-Mesīḥ manẓūmesine taḳrīż olunmuşdur.

Zihī manẓūme-yi raʿnā bedīʿü’l-lafẓ ve’l-maʿnā/ vücūh-ı ḥüsnile ems̱ālinüñ bīninde müsteṡnā/egerçi mes̱nevīdür ṣūretā ammā ki her beyti/ edā-yı bīʿadīl ü maʿnā-yı reng ile yektā/ Ḥabīb-i Ekremüñ hem muʿcizātından olup nāṭıḳ/ kerāmāt-ı ʿaliyyü’l-murtażāyı eylemiş ibtihā/ daḫi meẕkūr olup hem anda cāl-i ʿāşıḳ u maʿşūḳ/derūn-ı ehl-i ʿaşḳa olmada ṣad güne şevḳ-efzā/ ḫuṣūṣen midḥat-i peyġamberi evṣāf-ı kirārı/dü bālā pertev-i

ḥüsnin bu naẓmuñ eylemiş vālā/ sezādur nāẓımı her vechile laṭīf ü ikrāme / vücūh ile eyle meşkūr saʿyın ḥażret-i Mevlā/ḥırzehu'l-ʿabd (...) Mīrzāzāde Aḥmed Neylī el-ḳāḍī ṣābıḳan beʿaşkeri Rūm ili ʿufiye ʿanhümā."

1a: 1a'da "Ḳudemā-yı Şuʿarādan" başlığı altında mecmûada yer alan şâirlerin elifbā sırasına göre fihristi verilmiştir. Şiirlerin kaçıncı varakta bulunduğuna dâir herhangi bir bilgi yoktur. Mecmûanın varak sayısı ile ilgili "71 yapraḳdır" ibâresi not edilmiştir.

Mecmûanın son bölümlerinde 65a, 66a, 68b 69a, 69b ve 70a sayfalarında müstensih hattıyla, 72a ve 72b sayfalarında farklı bir hatla yazılmış diğer mecmûalarda bulunmayan gazel nazım biçiminde bazı şiirler bulunmaktadır. Zahriyye bölümünde yer alan "Maʿārif Veḳāleti Anḳara Kütüphānesi" ibâreli eski yazı mühür, mukaddime sayfası ile 72b'de de bulunmaktadır.

1.2. NÜSHA İNCELEMELERİ

1.2.1. Şekil Özellikleri

1.2.1.1. Nazım Şekilleri

Mecmûada başta kasîde ve mesnevî olmak üzere; terkîb-i bend, tercî-i bend, muhammes ve tahmîs şekillerinde na'tların bulunduğunu görmekteyiz. Sadece kasîde ve mesnevî şekillerinde şiir örnekleri bulunan mi'râciyelerde ise mesnevî tarzında kaleme alınan şiir sayısının daha fazla olduğunu söylemek mümkündür. Na't ve mi'râciye türlerinde şâirlerin hangi nazım biçimlerinde kaç tane şiirinin olduğu aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 1: Na'tların Nazım Biçimi ve Şâir Tablosu

NAʿTLAR		
SIRALAMA	ŞAİR ADI	NAZIM ŞEKLİ VE SAYISI
1.	ʿĀlī	1 Kasîde, 1 Mesnevî
2.	ʿĀrifī	1 Kasîde
3.	ʿAṭāyī	4 Mesnevî

4.	Āẕerī	1 Mesnevî
5.	ʿAzīz	1 Kasîde
6.	Celīlī	1 Mesnevî
7.	Cemʿī	1 Kasîde
8.	Cevrī	2 Kasîde
9.	Cezmī	4 Kasîde
10.	Cinānī	1 Mesnevî
11.	Dānişī	2 Kasîde, 1 Müseddes
12.	Fāʾiz-i Ṣulḥī	1 Kasîde
13.	Fāʾiżī	1 Kasîde, 1 Mesnevî
14.	Fażlī	1 Mesnevî
15.	Fehīm-i Kadīm	2 Kasîde
16.	Fevrī	1 Tahmîs , 2 Tercî'-Bend
17.	Feyżī	1 Kasîde
18.	Firdevsī	1 Kasîde
19.	Fużūlī	5 Kasîde, 1 Mesnevî
20.	Gevherī	1 Mesnevî
21.	Ḫāḳānī	1 Mesnevî
22.	Ḥāletī	1 Mesnevî
23.	Hāşimī	1 Kasîde
24.	Ḫaylī	1 Kasîde
25.	Ḥayretī	1 Kasîde
26.	Hüdāyī	1 Kasîde
27.	ʿIydī	3 Kasîde
28.	ʿİsmetī	1 Kasîde
29.	Mezāḳī	1 Kasîde
30.	Nābī	1 Mesnevî
31.	Nādirī	1 Kasîde, 1 Tahmîs, 1 Terkîb-i Bend
32.	Nāʾilī	4 Kasîde
33.	Naẓmī	3 Kasîde
34.	Nefʾī	1 Kasîde

35.	Neşāṭī	3 Kasîde
36.	Nevʾī	1 Mesnevî
37.	Revānī	1 Mesnevî
38.	Rıżāyī	10 Kasîde
39.	Riyāżī	1 Kasîde
40.	Ṣubḥī	1 Mesnevî
41.	Şehrī	5 Kasîde, 1 Tercîʿ-Bend
42.	Şīrī	1 Müsemmen
43.	Ṭāhīr	1 Kasîde
44.	Ṭıflī	1 Kasîde, 1 Mesnevî
45.	Vechī	1 Kasîde
46.	Vecīhī	1 Kasîde
47.	Vehbī	1 Kasîde
48.	Vücūdī	2 Mesnevî
49.	Yaḥyā	7 Mesnevî
50.	Zaḫmī	1 Kasîde
51.	Ẕātī	3 Kasîde, 1 Tercî'-Bend
52.	Ziḫnī	1 Kasîde
TOPLAM	**52 ŞÂİR**	**70 Kasîde, 28 Mesnevî, 2 Tahmîs, 4 Tercî'-Bend, 1 Terkîb-i Bend, 1 Müseddes, 1 Müsemmen.**

Tablo 2: Mi'râciyelerin Nazım Biçimi ve Şâir Tablosu

MİʿRÂCİYELER		
SIRALAMA	**ŞAİR ADI**	**NAZIM ŞEKLİ VE SAYISI**
1.	ʿĀrif	1 Mesnevî
2.	ʿAṭāyī	4 Mesnevî, 1 Kasîde
3.	Āẕerī	1 Mesnevî
4.	Cinānī	1 Mesnevî
5.	Fāʾiżī	1 Mesnevî

6.	Fużūlī	1 Mesnevî
7.	Ḥāletī	1 Mesnevî
8.	Nādirī	1 Kasîde
9.	Neşāṭī	1 Mesnevî
10.	Riyāżī	1 Kasîde
11.	S̱ābit	1 Kasîde
12.	Yaḥyā	1 Mesnevî
13.	Yaḥyā Efendi	2 Mesnevî
14.	Şâiri belli olmayan	1 Mesnevî
TOPLAM	**14 ŞÂİR**	**15 Mesnevî, 4 Kasîde.**

Mecmûanın tümünde kaç şâirin ve şiirin bulunduğunu; şiirlerin hangi nazım şekillerinde kaleme alındığını gösteren tablo aşağıda verilmiştir.

(Tablo 3)

MECMÛANIN İÇERİK TABLOSU	
TOPLAM	**RAKAMLAR**
ŞÂİR SAYISI	56
KASÎDE	74
MESNEVÎ	43
TERCÎ’-BEND	4
TAHMÎS	2
MÜSEMMEN	1
TERKÎB-İ BEND	1
MÜSEDDES	1
56 ŞÂİR	**126 ŞİİR**

1.2.2.2. Vezinler

Mecmûada bulunan mi'râyice ve na't türündeki şiirlerin hemen hepsinde aruz vezninin başarıyla uygulandığını ve kasîdelerde uzun kalıpların, mesnevîlerde ise daha çok kısa kalıpların kullanıldığını görmekteyiz. Mecmûada yer alan na't ve mi'râciyelerin vezin kalıpları aşağıda ayrı tablolar hâlinde belirtilmiştir.

Tablo 4: Vezin Listesi

NAʿTLAR		
KULLANILAN VEZİN	ŞİİR NUMARASI	SAYISI
Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün	6, 15, 16, 19, 21, 35, 56, 57, 62, 64, 74, 79, 85, 88, 89, 94, 95, 103, 106.	19
Mefāʿilün / Feʿilātün / Mefāʿilün / Feʿilün	4, 36, 37, 38, 39, 46, 61, 65, 69, 71, 75, 76, 78, 82, 83.	15
Feʿilātün / Mefāʿilün / Feʿilün	5, 11, 40, 42, 43, 52, 58, 67, 68, 77, 84, 86, 87, 91, 100.	15
Feʿilātün / Feʿilātün / Feʿilātün / Feʿilün	7, 13, 22, 23, 31, 45, 54, 72, 80, 93, 104.	11
Mefʿūlü / Fāʿilātü / Mefāʿīlü / Fāʿilün	2, 3, 12, 25, 26, 27, 48, 49, 60, 66, 81.	11
Mefāʿīlün/Mefāʿīlün/Mefāʿīlün/Mefāʿīlün	17, 28, 30, 33, 34, 63, 92, 105, 107.	9
Müfteʿilün / Müfteʿilün / Fāʿilün	1, 10, 14, 47, 51, 90, 97, 98, 99.	9
Mefʿūlü / Mefāʿilün / Feʿūlün	9, 29, 41, 44, 59, 70, 73.	7
Feʿūlün / Feʿūlün / Feʿūlün / Feʿūl	50, 101, 102.	3
Mefʿūlü / Mefāʿīlü / Mefāʿīlü / Feʿūlün	18, 20, 32.	3
Feʿilātün / Feʿilātün / Feʿilün	53, 96.	2
Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Feʿūlün	8, 24.	2
Feʿūlün / Feʿūlün / Feʿūlün / Feʿūlün	55.	1

Tablo 5: Vezin Listesi

MİʿRÂCİYELER		
KULLANILAN VEZİN	ŞİİR NUMARASI	SAYISI
Feʿilātün / Mefāʿilün / Feʿilün	1, 10, 15, 17, 18.	5
Müfteʿilün / Müfteʿilün / Fāʿilün	1, 8, 12, 16.	4
Mefāʿīlün/Mefāʿīlün/Mefāʿīlün/Mefāʿīlün	2, 3, 4, 5.	4
Mefʿūlü / Mefāʿilün / Feʿūlün	1, 6, 11, 13.	4
Feʿilātün / Feʿilātün / Feʿilün	1, 9, 13.	3
Feʿūlün / Feʿūlün / Feʿūlün / Feʿūl	7, 19.	2
Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Feʿūlün	1.	1
Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün	1.	1

1.2.2.3. Dil ve Üslûp Özellikleri

Milletimizin derin bir sevgi ve hürmetle bağlılık duyduğu Hz. Peygamber'in vasfı ve medhi hususunda şâirler büyük bir titizlikle şiirlerini kaleme almışlar; Hz. Peygamber'in şefâatine nâil olabilme gâyesiyle sanatkârâne duygularını en güzel kelimelerle ifâde etmeye çalışmışlardır. Şiirlerde Arapça ve Farsça kelimeler ile âyet ve hadîsler çokça yer almış; buna rağmen samimi bir sevginin ifâdesi olan bu na'tlarda genel olarak sâde bir dil kullanılmıştır. Aynı durum üslûpta da kendini göstermiş, özentili ve süslü ifâdelerden kaçınılmıştır. Na'tlar tahkiyevî üslûptan çok methetmeye yönelik olarak hitâbî üslûpla yazılmıştır.

Hz. Peygamber'in Cenâb-ı Hakk'ın huzûruna yükselişini anlatan mi'râciyeler de na'tlar gibi İslâm edebiyatında özel bir yere sâhiptir ve pek çok şâir iştiyâk ve ibretle bu hâdiseyi şiirlerinde tekrar tekrar işlemiştir. Mi'râciyelerde coşkulu bir söyleyiş ve yer yer didaktik bir anlatım söz konusudur. Şâirler bu hadiseyle ilgili duygu ve düşüncelerini kaleme alırken çoğu zaman duygusal üslûpla sâde bir dile başvurmuşlardır. Mecmûada yer alan şiirlerde özellikle kısa vezinlerin tercih edildiğini ve mesnevi biçiminde şiirlerin yazıldığını görmekteyiz. Bunda mi'râc hadîsesinin genellikle tahkiyevî bir üslûpla anlatılıyor olması etkilidir.

1.2.2.4. Başlıklar

1210 nolu Hamîdiye, 733 nolu Lala İsmail ve 312 nolu Milli Kütüphâne nüshalarının her birinde şiirlere verilen başlıklar farklıdır. Müstensih eserini istinsâh ederken kendi üslûp ve ifâdesine bağlı olarak yeni bir başlık oluşturmuştur. 1210 nolu **H** metninde bulunan başlıklar incelendiğinde ilk olarak *"Ḳaṣīde-yi Cevrī, Müseddes-i Dānişī ve Tercīʿ-Bend-i Ẕātī"* ifâdelerinde olduğu gibi şiirin nazım biçimi ve kime ait olduğu ile ilgili bilgilerin verildiğini görmekteyiz. Ardından *"Dernaʿt-ı Maḥbūb-ı Ḫudā, Dernaʿt-ı Muḥammedü'l-Emīn, Dernaʿt-ı Şefīʾü'l-Ümem, Dernaʿt-ı Sulṭān-ı Enbiyā, Dernaʿt-ı Şefīʾü'l-Müẕnibīn ve İmāmü'l-Enbiyā, Dernaʿt-ı Efḍal-ı Maḫlūḳāt, Dernaʿt-ı Ḥabīb-i Ekrem ü Resūl-i Muḥterem, Dernaʿt-ı Ḥażret-i Muḥammedü'l-Muṣṭafā, Dernaʿt-ı Resūl-i Kibriyā* vb." şekillerde Hz. Peygamber'i niteleyen sözcükler kullanılmıştır. Başlığın son kısmında ise Hz. Peygamber'in adının geçtiği yerde salavât getirme âdetine uyularak *"Ṣallallāhu Teʿālā ʿAleyhi ve Sellem, Ṣallallāhu ʿAleyhi ve Sellem, ʿAleyhi's-Selām"* tarzında salât ve selâm ibârelerine yer verilmiştir. Mi'râciyelerde de aynı yapıda bazı başlıklar kullanılmakla birlikte, mecmûada genellikle *"Miʿrāciye-yi ʿAṭāyī, Miʿrāciye-yi S̱ābit"* tarzında bir başlık tercihinin olduğu görülmektedir. H nüshasında na'tlarda ve mi'râciyyelerde kullanılan bazı başlık örnekleri şu şekildedir:

"Ḳaṣīde-yi Rıżāyī Dernaʿt-ı Sulṭān-ı Enbiyā vü Resūl-i Kibriyā Muhammedü'l-Muṣṭafā Ṣallallāhu ʿAleyhü ve Sellem" (H-27b)

"Tercīʿ-Bend-i Şehrī Dernaʿt-ı Ḥażret-i Muhammedü'l-Muṣṭafā ʿAleyhi's-Selām" (H-41b)

"Mes̱nevi-yi ʿAṭāyī Dernaʿt-ı Muhammedü'l-Emīn ʿAleyhi's-Selām" (H-54a)

Ḳaṣīde-yi Nādirī Dervaṣf-ı Miʿrāc-ı Sulṭān-ı Enbiyā Muḥammed Muṣṭafā ʿAleyhi'ṣ-Ṣalavatu Ve's-Selām" (H-120a)

L ve M nüshalarında da H nüshasında benzer bir başlık tarzının bulunduğu söylenebilir. Bu metinlerden bazı başlık örnekleri şöyledir:

"Dersitāyiş-i Şefīʿ-i Rūz-ı Cezā Maḥbūb-ı Ḫudā Ḥażret-i Muḥammed Muṣṭafā Ṣallallahu Teʿāla ʿAleyhi ve Sellem ʿIydī Efendi" (L-103a)

"Ḳaṣīde-yi Nā'ilī Derna't-ı Ḥabīb-i Ekrem Ṣallallāhu 'Aleyhi ve Sellem" (L- 25a)

"Derna't-ı Resūl-i Ḫudā 'Aleyhi'ṣ-Ṣalātu Ve's-selām" ElHāşimi Efendi" (L-151a)

"Ḳaṣīde-yi Riyāżī Derna't-ı Ḥabīb-i Ekrem Ṣallallāhu 'Aleyhi ve Sellem" (M-31b)

"Nev'īzāde 'Atāyi Efendi Derṣıfat Şeb-i Mi'rāc u Seyrān-ı Sirāc-ı Vehhāc" (L-21a)

"Ḳaṣīde-yi Nādiri Dervaṣf-ı Mi'rāc-ı Ḥażret-i Ṣulṭān-ı Enbiyā" (M-30b)

1.2.2. Muhtevâ Özellikleri

Bu bölümde na'tlarda bulunan âyet ve hadîs örnekleri, Peygamberimizin isim ve sıfatlarından bâzıları ve şâirlerin şefâat dilekleri üzerinde durulacaktır. Muhtevâyla ilgili incelememiz geniş kapsamlı bir değerlendirmeden ziyâde bu başlıklar altında konunun özeti mâhiyetindedir. Resûl-i Ekrem'in üstün ahlâkı, peygamberliğinin mührü niteliğindeki mûcizeleri, bize emsâl teşkîl eden yaşamı, Hz. Yusûf'u kıskandıracak fizîkî görünümü ile ilgili na'tlarda çok sayıda zengîn malzeme bulunmasına rağmen zamanımızın ve imkânlarımızın sınırlı olması, çalışmamızdaki asıl amacın na'tlar ve mi'râciyeler üzerine bir incelemeden çok mecmûa metinlerinin Türk edebiyatına kazandırılması olduğu için bu hûsûslar üzerinde kısmen durulmuştur.

1.2.2.1. Âyet ve Hadisler

Hz. Peygamber'e mahsûs bir tür olan na'tlarda İslâm dîninin yüce kitâbı Kur'ân-ı Kerîmden iktibâslar önemli bir yer tutar. Na'tlarda âyetler; müstahsen iktibaslar tarzında, bazen bütünüyle bazen de kısmen eksik olarak ele alınmış zaman zaman da tercüme yoluyla ifâde edilmiştir. (Yeniterzi, 1993: 91)

Hz. Peygamber, kendisine İlâhî vahiyle bildirilen Kur'ân-ı Kerîm'i teblîğ etmiş, fiil ve sözleriyle müslümanlara her alanda ışık tutmuştur. Doğrudan Peygamber Efendimize nisbet edilen söz ve fiilere de hadîs denilmiştir. Âyetlerde olduğu gibi

pekçok hadîs orjinal haliyle veya mânasıyla, nâkıs ya da tam iktibâslar yoluyla şiirlerde ele alınmıştır. (Yeniterzi, 1993: 143)

1.2.2.1.1 Ayetler

لَنْ تَرآنَي

"...Sen beni asla göremezsin." mânâsındaki bu hitâb Hz. Mûsâ'ya gelmiştir ve âyetin tamamı şöyledir: *"Musa tayin ettiğimiz vakitte (Tûr'a) gelip de Rabbi onunla konuşunca "Rabbim! Bana (kendini) göster; seni göreyim!" dedi. (Rabbi): "Sen beni asla göremezsin. Fakat şu dağa bak, eğer o yerinde durabilirse sen de beni göreceksin!" buyurdu. Rabbi o dağa tecelli edince onu paramparça etti, Musa da baygın düştü. Ayılınca dedi ki: Seni noksan sıfatlardan tenzih ederim, sana tevbe ettim. Ben inananların ilkiyim." (A'raf, 143)*

Hz. Mûsâ içerisinde bulunduğu vecd ve şevk hâliyle Cenâb-ı Hakk'ı beşer gözüyle görme isteğinde bulunmuş; Yüce Yaratıcı'nın azâmet ve kudreti karşısında dağ paramparça olmuş, bunu gören Hz. Mûsâ ise baygın düşmüş ve sonrasında tevbe etmiştir. Yahyâ Efendi'de beytinde Cenâb-ı Hakk'ın cemâl perdesini açmasıyla "len terânî" âyetindeki perdenin ortadan kalktığını belirtir:

Niḳābını açdı saʿādet yüzi
Ḥicāb olmadı *len terānī* sözi (Yahyâ Efendi, 148a, 37)

لَعَمْرُك

"Resulüm! Ömrüne yemin olsun ki gerçekten onlar, sarhoşlukları içinde bocalayıp duruyorlardı." (Hicr, 72)

Cenâb-ı Hakk'ın Peygamber Efendimiz'in hayatı üzerine yemin ettiği bu âyet Hz. Peygamber için büyük bir tazîmi ifâde eder. Cevrî de Hz. Peygamber'i vasf etme niyeti taşıdığı anda bunun haddini aşacak bir iş olduğunun farkına varır. Zîrâ Hz. Peygamber, "Sen olmasaydın âlemleri yaratmazdım" kutsî hadîsindeki hitâba mazhar olmuş, levlâk tahtının tâcı ve leʿamrük âyetinin en büyük pâdişâhıdır.

Hem ne ḥaddimdür benim kim vaṣfa cürʾet eyleyem
Ol şehenşāh-ı *leʿamrük* taḫt-ı *levlāk* efseri (Cevrî, 8b, 26)

ثُمّ دَنَيِ

"Sonra (Muhammed'e) yaklaştı,(yere doğru)sarktı." (Necm, 8)

Ey kelām-ı Ḫudāda māṣaddaḳ
Ḳavl-i *s̱umme denā* selāmun ʿaleyk (Fevrî, 69a ,VII/4)

Beyitte, Hz. Peygamber'in Allah'a yakınlığının "summe denâ" âyetiyle yâni Cenâb-ı Allah'ın kelâmıyla ispât edildiği anlatılmaktadır.

فَكَانَ قَابَ قَوْسَيْنِ اَوْ اَدْنَى

"O kadar ki (birleştirilmiş) iki yay arası kadar, hatta daha da yakın oldu." (Necm, 9)

Bu âyette Hz. Peygamber'in Allâh'a yakınlığı (*kâbe kavseyn*: bir yay aralığı kadar; *ev ednâ*: veyâ daha az) ifâde edilmektedir. Nâdirî, şiirde en yüce makam olan "ev ednâ"'ya ulaşma talebinin, "kâbe kavseyn" mertebesinden bir ok gibi geçilerek gerçekleşebileceğini söyler.

Maṭlab-ı aʿlā-yı *ev ednā* da cāy itseñ n'ola
Tīr-veş itdün maḳām-ı *ḳābe ḳavseyn*i güẕār (Nâdirî, 90b, 2)

فَادْخُلُوهَا خَالِدِينَ

"Rablerine karşı gelmekten sakınanlar ise, bölük bölük cennete sevk edilir, oraya varıp da kapıları açıldığında bekçileri onlara: Selam size! Tertemiz geldiniz. Artık ebedî kalmak üzere girin buraya, derler." (Zümer, 73)

"Artık ebedî kalmak üzere girin buraya" mânâsındaki bu hitâb ile dünyâda Allah'ın emirlerini yerine getiren ve yasaklardan kaçınan müminlere sonsuza dek cennete girmeleri için seslenilmektedir. Nâdirî'de Allah'ın cömertçe nimetlerini sunacağı bu kapıdaki cennete dâvet fiâdesinin ezelde yazılmış olduğunu belirtir.

Bāb-ı niʿmet-ḫāne-yi cūduñda yazılmış ezel
Hezihi cennātı ʿadnin fedḫuluhā ḫālidīn (Nâdirî, 98b, 28)

سُبْحَانَ الَّذِى

"Bir gece, kendisine âyetlerimizden bir kısmını gösterelim diye (Muhammed) kulunu Mescid-i Harâm'dan, çevresini mübarek kıldığımız Mescid-i Aksâ'ya götüren Allah noksan sıfatlardan münezzehtir; O, gerçekten işitendir, görendir. (İsrā, 1); Yerin bitirdiklerinden, insanların kendilerinden ve henüz mahiyetini bilmedikleri şeylerden bütün çiftleri yaratan Allah'ı tesbih ve takdis ederim. (Yāsīn, 36); Her şeyin mülkü kendi elinde olan Allah'ın şanı ne kadar yücedir! Siz de O'na döneceksiniz. (Yāsīn, 83); Ki,böylece onların sırtına binip üzerlerine yerleşince, Rabbinizin ni'metini anarak: Bunu bizim hizmetimize vereni tesbih ve takdis ederiz, yoksa biz bunlara güç yetiremezdik, diyesiniz." (Zuhruf, 13)

Mi'râc gecesi Hz. Peygamber, Cenâb-ı Hakk'ın makâmına yükselmiş ve hiç bir varlığın ulaşamayacağı bir yakınlığa erişmiştir. Hâşîmî'de "Kâbe kavseyn"e erişmesiyle birlikte Hz. Peygamber'in mi'râcının tamâm olduğunu ve kalbinin Sübhânellezî sırrı ile dolduğunu belirtmiştir.

*Ḳābe ḳavseyn*e irişdüñ oldı miʿrācuñ tamām
Sırr-ı *Sübḥān elleẕī*den ṭoldı ḳalbüñ vāridāt" (Hâşimî, 99a, 5)

فَاسْتَقِم

"O halde seninle beraber tevbe edenlerle birlikte emrolunduğun gibi dosdoğru ol! Aşırı da gitmeyin. Çünkü O, sizin yaptıklarınızı çok iyi görendir." (Hūd, 112)

"Emrolunduğun gibi dosdoğru ol!" meâlindeki bu ibâre ile Hz. Peygamber'e doğru yoldan ayrılması emredilmiştir. Beyitte de Hz. Peygamber'in gözleri "mâzâgü'l-basar" gülbahçesinin nergisine, boyu da doğruluk meydânındaki düzgün bir serviye benzetilir.

İki çeşmi nergis-i gül-zār-ı māzāġü'l-başar
V'ey ki ḳaddüñ *f'estaḳim* bostānına serv-i revān (Hüdâyî, 100b, 32)

مآ رَمَيْت

“(Savaşta) onları siz öldürmediniz, fakat Allah öldürdü onları; attığın zaman da sen atmadın, fakat Allah attı (onu). Ve bunu, müminleri güzel bir imtihanla denemek için (yaptı). Şüphesiz Allah işitendir, bilendir.” (Enfâl, 17)

Bedir savaşının zaferle bitmesinden sonra gâziler kahramanlıkları ile övünmeye başlayınca bu âyet nâzil olmuştur ve bu zaferin Allah’ın emri ve inâyeti ile kazanıldığı belirtilmiştir. Riyâzî de beytinde yayı Hz. Peygamber’in Cenâb-ı Hakk’a yakınlığını ifâde eden “kâbe kavseyn”; bu yayın okunu da “mâ rameyt” âyetine benzetmiştir. Şâir, “bu savaşta düşman ordusunun bir anda bozguna uğratılmasında şaşılacak şey var mı?” diyerek Allâh’ın Hz. Peygamber’e olan yakınlığı ve lütfunu dile getirilmiştir.

Kemānı *Ḳābe Ḳāvseyn* oldı tīri *mā rameyt* anuñ
ʿAceb mi cān-ı ḫaṣma ẓaḫm-kārı ursa bīpervā (Riyâzî, 122b, 55)

قُلْ انَّمآ

“De ki: Hangi şey şahadetçe en büyüktür? De ki: (Hak peygamber olduğuma dair) benimle sizin aranızda Allah şahittir. Bu Kur'an bana, kendisiyle sizi ve ulaştığı herkesi uyarmam için vahyolundu. Yoksa siz, Allah ile beraber başka tanrılar olduğuna şahitlik mi ediyorsunuz? De ki: "Ben buna şahitlik etmem." "O ancak bir tek Allah'tır, ben sizin ortak koştuğunuz şeylerden kesinlikle uzağım" de.”(En’âm, 19)

Mekkelilerin Hz. Muhammed’in peygamberliğine şâhid istemeleri üzerine bu âyet inmiştir. Şîrî beytinde Hz. Muhammed’in zorlukları ortadan kaldırdığını ve İlâhi hükümlerin sözcüsü olduğunu söyleyerek; O’nu risâlet bağının gülüne ve Allah’ın birliğine şehâdet ederek şakıyan bir bülbüle benzetir.

Gülbin-i bāġ-ı risālet bülbül-i *ḳul innemā*
Ḥākim-i ḥükm-i İlāhi müfti-yi müşkil-güşā (Şîrî, 35a, 10)

مَّا كَانَ مُحَمَّد

“Muhammed, sizin erkeklerinizden hiçbirinin babası değildir. Fakat o, Allah'ın Resûlü ve peygamberlerin sonuncusudur. Allah her şeyi hakkıyla bilendir.” (Ahzāb, 40)

Hz. Peygamber'in Allah'ın resûlü ve peygamberin sonuncusu olduğu beyitte ifâde edilmiş ve O'nun cihânın başlangıcı peygamberlik makamının önde geleni olduğu dile getirilmiştir.

Şānuñda durur āyet-i *mā kāne Muhammed*
Ey mebde-yi bünyād u cihān şehr-i nübüvvet (Ẕātī, 21a, 4)

1.2.2.1.2 Hadîsler

كَنْزْ لاَ يفْني

"Kanâat tükenmez bir hazînedir." (Hadîs-i Kudsî)

Peygamber Efendimiz sâdelik ve tevâzûyu yaşam tarzı olarak benimseyerek hayâtını bu doğrultuda idâme ettirmiş, debdebe ve gösterişten uzak kalarak insanlara sabrı, şükrü ve kanaat etmeyi öğütlemiştir. Sâbit de beytinde Hz. Peygamber'i güzellik tâcının güneşi ve letâfet mülkünün ayı olarak vasf etmiş; O'nun kanaat mülkünün şâhı olduğunu söylemiştir.

Meh-i çarḫ-ı leṭāfet mihr-i ḫūrşīd-efser-i behcet
Şeh-i mülk-i ḳanāʿat şehr-i yār-ı "*kenzi lā yüfnā* (S̱ābit,128a, 28)

لَوْلاكَ لَولاكْ لَماَ خَلَقْتُ ١لا فَلاَك

"(Ey Habibim!) "Sen olmasaydın bu kainatı yaratmazdım" (Hadîs-i Kudsî)

Kâinâtın yaratılışındaki yegâne maksatın Hz. Peygamber'in yüce varlığı olduğu bu hadîs-i şerîften anlaşılmaktadır. Şehrî de Cenâb-ı Hakk'ın bu âyeti Hz. Peygaber'in şânında buyurduğunu dile getirmiştir.

Şānuñda buyurdı Īzid-i pāk
Levlāke lemā ḫalaḳte'l-eflāk" (Şehrî, 41b, 10)

كُنوُز مَخْفِي

"Ben gizli bir hazîne idim. Bilinmek istedim ve halkı (varlık âlemlerini ve insanları) yarattım." (Hadîs-i Kudsî)

Sen olmasañ ol *“Künūz-ı Maḫfī”*

İtmezdi cevāhirin nümāyān (Şehrî, 41b, 9)

Allah kendi birliğini seyretmek için insanı ve varlık âlemlerini yaratmıştır. Şehrî, beyitte “Sen olmasaydın âlemleri yaratmazdım” hadîsine de atıfta bulunarak Allah’ın gizli bir hazîne olduğunu ve Peygamber Efendimizin hürmetine kâinatın yaratıldığını ifâde etmiştir. Ona göre Hz. Peygamber olmasaydı Allah Te’âlâ cevherlerini âşikâr etmeyecektir.

انَا اَمْلَحْ

“Ben Araplar’ın en güzeliyim.” (Hadîs-i Şerîf)

Bu hadîs, Hz. Peygamber’in ahlâki ve fizikî güzelliğinin ifâde etmektedir. Nev’î beytinde emlah kelimesinin tuz mânâsını da kastederek Rabb-i Celîl’in Hz. Peygamber’in zâtını güzelliklerle donattığını belirtmiş ve Halîl İbrâhim sofrasının O’nunla lezzet bulduğunu ifâde etmiştir.

Ẕātını *emlaḥ* itdi Rabb-i Celīl

Buldı lez̠z̠et anuñla ḫˇān-ı Ḫalīl (Nev’î, 89b, 18)

لِى مَعَ اللّٰه

“Allâh ile benim öyle bir vaktim vardır ki, oraya ne nebiyy-i mürsel sığar ne de melek-i mukarreb.” (Hadîs-i Şerîf)

Bu hadîs, Hz. Peygambere has olan Makâm-ı Muhammedî de denilen ehâdiyet makâmını ifâde etmektedir ve Peygamber Efendimizin yüceliğini dile getirir. Abdülbâkî Ârif’in mi’râciyyesinde geçen bu beyitte hadîse iktibâsta bulunulmuştur.

Didi Cibrīl o demde ol şāha

Ol ser-efrāz-ı *lī maʿallāh*a (Abdülbâkî Ârif,115b, 133)

1.2.2.2. Hz. Peygamber’in İsim, Sıfat ve Lâkapları

Hz. Peygamber’in Kur’ân-ı Kerîm’de, hadîslerde, diğer semâvî kitaplarda yer alan isimleri ile İslâmî kültürdeki isim ve sıfatları, O’nun her yönden maddî ve manevî, ezelî ve ebedî üstünlüklerini, Allah’a olan yakınlığını, örnek karakterini, hidâyetini,

rahmetini ve şefâatini dile getirir. Hz. Peygamber'in medhine mahsûs bir tür olan na'tlar da bu isimlere ve sıfatlara yer vermiştir. (Yeniterzi, 1993: 166) Bu bölümde Peygamber Efendimizin isim ve sıfatları üzerinde ayrı ayrı durulmayacak; konu hakkında genel bilgi verilecektir.

Hz. Peygamber'in tüm noksan ve kusurlardan münezzeh olması, güvenilir oluşu, bilgisi; *"âlim, fahr-i âlem, hâce, kerîm, muhtâr, velî, imâm, emîn, sâdık, pīşvā"* vb. isim ve sıfatlarla ifâde edilmiştir.

Fahr-i cihân: Cenâb-ı Hakk'ın kendisine habîb olarak seçtiği, âlemlerin yaratılmasına vesîle olan Hz. Peygamber her iki âlemin de övüncü ve iftihâr kaynağıdır. Haylî de bunun farkındadır ve beytinde Hakk'ın lütûflarından ümîdini kesse bile; kendisine Hz. Peygamber'in şefâatçi olacağına inanmaktadır.

Yine ḳaṭʿ eylerem ümmīdimi luṭf-ı Ḥaḳdan
Ki senüñ gibi şefīʿim var eyā **faḫr-i cihān** (Ḫaylī, 15b, 13)

Kerîm: Hz. Peygamber'in iyi ahlâkı, temiz nesebi, ilim ve irfân sahasındaki üstünlükleri ve cömertliği kerîm sıfatıyla anılmıştır. Revânî beytinde Peygamber Efendimizin nebîlik denizinin yetîm kalmış bir incisi ve insanlık tahtının kerem sâhibi bir şâhı olduğunu belirtmektedir.

Nübüvvet baḥrinüñ dürr-i yetīmi
Mürʾüvvet taḫtınuñ şāh-ı **kerīmi** (Revānī, 24b, 22)

İmâm: Hz. Muhammed bütün peygamberlerin ve ümmetinin önderi durumundadır. Dânişî bu hususu dile getirirken Peygamber Efendimizin iki âlemde bulunan cümle mahlûkun imâmı ve önde geleni olduğunu belirtmiş, O'nun eşsiz Yaratıcının habîbi olduğunu ifâde etmiştir.

Ḥabīb-i Ḫālıḳ-ı yektā Muhammed Muṣṭafāsın sen
İki ʿālemde maḫlūḳa **imām** u pīşvāsın sen (Dānişī, 18a, 1)

Peygamber Efendimiz'in Cenâb-ı Hak nazarındaki yerini ifâde ederken; "habîb, mahbûb, Mustafâ, resûl, resûlallâh, Ahmed, mürsel, nebî" vb. ibâreler kullanıldığı görülmektedir.

Mahbûb: “Sen olmasaydın âlemleri yaratmazdım” kutsî hadîsi ile müşerref olan Hz. Peygamber, cümle mahlûkâtın yaratılış sebebidir ve Allah katında yüce Yaratıcı’nın mahbûbu, sevgilisi, habîbi konumundadır. Zâtî, Hz. Peygamberi beytinde; Cenâb-ı Hakk’ın mahbûbı, cihânın övünç kaynağı, peygamberlerin şâhı, nebîlerin sultanı, mümînlerin tamamının önde geleni olarak tanıtır.

Maḥbūb-ı Ḫudā faḫr-i cihān şāh-ı risālet
Sulṭān-ı nübüvvet ser-i ser-cümle-yi ʿābid (Ẕātī, 19a, 13)

Resûl: Cenâb-ı Hak tarafından insanları dîne dâvet için gönderilen ve kendisine kitâp indirilen peygamberlere Resûl denilmektedir. Nebî ise yalnızca Hak’tan aldığı vahiyleri halka teblîğ eden ve ibâdetle görevli olan peygamberlerdir. Revânî beytinde Hz. Peygamber’i Hz. Âdem neslinin seçilmişi, Hakk’ın Resûlü olarak tanıtır ve bu âlemin Hz. Peygamber’in yüce zâtı vesîlesi ile yaratıldığını söyleyerek “levlâk” hadîs-i kutsîsine iktibâsta bulunur.

Resūl-i Ḥaḳ güzīn-i nesl-i Ādem
O zāt-ı aʿżam içündür bu ʿālem (Revānī, 24a, 1)

Ahmed: Hz. Peygamber’e Cenâb-ı Hakk’ı çok övüp O’na çok şükrettiği için en çok hamd eden anlamına gelen Ahmed adı Muhammed’den sonra ikinci bir özel isim olmuştur. Hâkânî de Hakk’ın birlik sırlarının Ahmed’in sinesinde olduğunu ve Allah’ın nûrunun Hz. Muhammed’in kalbinde bulunduğunu söylemiştir.

Sırr-ı Eḥad sīne-yi Aḥmeddedür
Nūr-ı Ṣamed ḳalb-i Muhammeddedür (Ḫāḳānī, 16a, 22)

Hz. Peygamber’in nebîliğini ve mûcizelerini anlatırken “âhir, evvel, muktedâ, murtazâ, sâhib-i Kur’ân, sâhib-i Mi’râc, seyyîd” vb. isim ve sıfatlara yer verilmiştir.

Sâhibü’l-mi’râc: Hz. Muhammed’in hayatında vukû bulan en derûnî hal ve olaylardan biri olan mi’râc, Peygamber efendimizin Mescid-i Harâm’dan Mescîd-i Aksâ’ya, oradan da göğe yaptığı yolculuğu ifâde etmektedir. Hz. Muhammed’den başka bir peygambere nasip olmayan bu hadîseyi Nâdirî beytinde dile getirmiştir. Beyitte

peygamberlerin baş tâcı ve resûllerin sultânı olan Hz. Muhammed'in mi'râca yükseldiği ve Hak Te'alâ ile sohbet etme şerefine nâil olduğu belirtilmektedir.

O aḫşām oldı ser-tāc-ı nübüvvet **ṣāḥibü'l-miʿrāc**
O hengām oldı sulṭān-ı rusül hem-ṣoḥbet-i Mevlā (Nādirī, 120b, 21)

Seyyid: Resûl-i Ekrem herkesin imamı, büyüğü ve önderidir. Bu yüzden Hz. Peygamber'in bir adı da Seyyid'dir. Fuzûlî ünlü kasîdesinde, insanların efendisi, seçilmiş inci denizi olan Hz. Muhammed'in şer ehlinin âteşine su serptiğini anlatmaktadır.

Seyyid-i nevʿ-i beşer deryā-yı dürr-i ʿıṣṭıfā
Kim sepüpdür muʿcizātı āteş-i eşrāre ṣu (Fużūlī, 62a, 17)

Sâhib-i mühr-i nübüvvet: İslami kaynaklarda ve rivayetlerde Peygamber Efendimiz'in kürek kemikleri arasında bir işâret bulunduğu ve bu ize "nübüvvet mührü" isminin verildiği belirtilmektedir. Iydî, beytinde Cenâb-ı Allah'ın Hz. Peygamber'e nebîlik mührünü ihsân ettiğini ve cümle cisimlerin ona itâat etmekle mükellef olduğunu ifâde etmiştir.

Ol muʿaẓẓam **ṣāḥib-i mühr-i nübüvvet** kim Ḫudā
Eylemiş cümle cemādātı bile fermān-beri (ʿIydî; 57a, 11)

Peygamber Efendimizin kişiliğine, kulluğuna ve insanlara yaklaşımına dâir bilgiler verilirken "abd, Arabî, emîn, hâdî, hayru'l-beşer, mûtî, nâsıh, rahîm, sâhibü'ş-şefâ'at, ümmî" vb. isim ve sıfatlar kullanılmıştır.

Hâdî: Bu kelime mürşid, rehber, hidâyete ermiş, hidâyet yolunu gösteren anlamlarına gelmektedir. Cevrî; hikmetin aslı, mânânın özü, kudretin sırrı, Hakk'ın nûru, İnsanoğlunun rûhu, âlemin cânı, yaşam kaynağı ve insan ve perîlerin rehberi ifâdeleri ile Hz. Peygamber'i tanıtmıştır.

Aṣl-ı ḥikmet lübb-i maʿni sırr-ı ḳudret nūr-ı Ḥaḳ
Rūh-ı ādem cān-ı ʿālem **hādī**-yi ins ü perī (Cevrī, 8b, 10)

Ümmî-lakâb: Ümmî, anasından doğduğu gibi kalmış ve tahsil görmemiş, mekteb ve medresede okumamış kimse anlamlarına gelmektedir. Rusûl-i Ekrem de okuma yazma öğrenmediği ve herhangi bir ilim tahsil etmediği için Ümmîdir. Âzerî şiirinde Hz. Peygamber'in Ümmî lakâplı ve bilgin gönüllerin hocası olduğunu belirtmiş, O'nu Araplar arasında temiz bir cevhere benzetmiştir.

Ḫ˘āce-yi dānā-dil [ü] **ümmī-laḳab**
Gevher-i pākīze-yi kān-ı ᶜArab (Āẕerī, 2b, 11)

Muhammed-i 'Arabî: Arabî ifâdesi Hz. Peygamber'in Arap ırkından geldiğine işâret etmektedir. Cezmî Kıyâmet günü Arap soyundan gelen Hz. Muhammed'in kendilerine şefâatte bulunacağını ve Resûl-i Ekrem'in Cenâb-ı Hakk'ın nazlı bir hâbibi olduğu belirtilmiştir.

Şefīᶜ-i rūz-ı ḳıyāmet **Muḥammed-i ᶜArabī**
Ḥabīb-i Ḥażret-i Ḥaḳ nāzenīn-i Mevlādur (Cezmî, 6a, 22)

1.2.2.3. Hz. Peygamber'in Şefâati

Ebû Hureyre'nin rivâyet ettiği "Her peygamberin kendisine has ve kabûle mazhâr olan bir duâsı vardır. Onunla Allah'a duâ etmiştir. Fakat ben duâmı âhirette ümmetime şefâat etmek için saklıyorum." (Buhârî) hadîsinde açıkça belirtildiği gibi Peygamber Efendimiz kıyamet gününde ümmetinin şefâati için duâda bulunacaktır.

Yine bir hadîs-i şerîfe göre insanlar kıyamet günü düz ve geniş bir yerde toplanacaklar, tahammül sınırlarını zorlayan bir korku ve dehşet içerisinde kendilerine şefâatçi arayacaklardır. İlk olarak Hz. Âdem'in yanına gelecekler; Âdem aleyhisselamın "nefsî, nefsî" demesi üzerine sırasıyla Hz. Nûh'a, Hz. İbrâhim'e, Hz. Mûsâ'ya, Hz. İsâ'ya gidecekler ve O'nlardan da şefâat talebinde bulunacaklardır. Bu peygamberlerin kendi ıstıraplarını dile getirmesi üzerine hepsi Hz. Peygamber'e gelip O'ndan affolunmaları için Cenâb-ı Hakk'a şefâat dilemesini isteyeceklerdir. Hz. Muhammed, secdeye kapanarak Allah'tan şefâat için izin isteyecek, duâsının kabul olması üzerine kalbinde imânın en küçük belirtisi dâhi olanlar O'nun şefâati ile İlâhî âzaptan kurtulacaktır.

Hz. Peygamber'in diğer peygamberler arasındaki bu üstünlüğü ve kıyâmette şefâat yetkisinin sâdece kendisine verilmiş olması şâirlerin şiirlerinde işlediği bir konu olmuştur. Diğer peygamberlerin kıyamet gününde nefsî diyeceklerini ve kendi dertleri ile meşgûl olacaklarını belirten Zâtî, o gün Hz. Peygamber'in Hz. Hak'tan ümmetini istemesini yani onlara şefâat etmesini talep etmiştir.

Sen ümmetüñi isteyesin Ḥażret-i Ḥaḳdan
Nefsī diyicek cümle nebī rūz-ı ḳıyāmet (Ẕātī, 21a, 8)

Na'tlarında Hz. Peygamber'i en güzel kelimelerle medh etmeye çalışan şâirler, kendilerini âsî, günâhkâr vb. sıfatlarla nitelendirmişler ve Peygamber Efendimiz'in şefâati olmaksızın yaptıklarının hesâbını veremeyeceklerini idrâk etmişlerdir. Yahyâ'nın belirttiği gibi ister Acem olsun ister Arap, O herkesin peygamberidir ve cümle ümmet O'nun şefâatini beklemektedir.

Yaʿni nebiyyü'l-ʿArabi ve'l-ʿAcem
Aḥmed ü Maḥmūd-ı şefīʿü'l-ümem (Yahyâ, 102a, 16)

Bir başka beyitte Hâşimî, ümmeti âsi olmasına rağmen "Sen günâhkârların şefâatçisisin, mahşer günü şefâatimiz sana kaldı" diyerek Hz. Muhammed'den beklentisini dile getirmektedir.

Rūz-ı maḥşer saña ḳalmışdur şefāʿat yā Resūl
Sen Şefīʿü'l-müẕnibīnsin ümmetüñ gerçi ʿuṣāt (Hâşimî, 99a, 17)

Âlî beyittinde, eğer Hz. Peygamber'in şefâati olmazsa (Resûl-i Ekrem'in ümmeti olması dolayısıyla) yüce bir konumda olan kullarının yanılgı ve sefâlet içerisinde kalacaklarını belirtmektedir.

Eger şefāʿatüñ olmazsa yā Resūlallāh
Ḳalur günāhile ʿāli ḳuluñ ẕelīl ü sefīl (ʿÂlî, 47a, 29)

Cenâb-ı Hak'tan başka sığınacağı hiçbir yer bulunmadığının farkında olan Zihnî de eğer Hz. Peygamber'in şefâati olmazsa ben nereye gideyim diye sorarak içinde bulunduğu durumu izâh etmektedir.

Umarın rūz-ı cezāda olasın baña şefīʿ

Yoḫsa bu cürmile ben ḳande bulam cāy-ı ḳarār (Zihnî, 108a, 46)

Şâirleri rahatlatacak beyiti ise Revânî söyler. Şâire göre Hz. Muhammed'in ümmeti içerisinde yer almak saâdet vesilesidir, bir ayrıcalıktır. Revânî emîn bir edâyla kıyâmet gününde Peygamber Efendimiz'in kendilerine şefâatçi olacağına inanmaktadır.

İder rūz-ı ḳıyāmetde şefāʿat

Saʿādetlü ḳul oldur k'ola ümmet (Revânî, 24b, 20)

Burada verdiğimiz örnekler şiirlerde bulunan şefâat taleplerinden sâdece birkaçıdır. Na'tların asıl mevzûu Hz. Peygamber'i methetmek olurken; şefâat talepleri ile birlikte şiirlerin manzûm birer arzûhâle dönüştüğünü de söylemek mümkündür.

1.3. METNİ KURMADA DİKKAT EDİLEN HUSUSLAR

1.3.1 Şiir, Varak, Beyit ve Satır Numaralarının Gösterilmesi

Mecmûa, na'tlar ve mi'râciyyeler olmak üzere iki kısma ayrılmaktadır ve bu bölümler kendi içerisinde ayrı ayrı numaralandırılmıştır. Şiirlerin numarası başlığın hemen üzerinde 1, 2 tarzında parantez kullanılmadan verilmiştir.

Çalışmada, H nüshasının varak numaraları esas alınmış olup yapraklar köşeli parantez içerisinde [1a], [1b] şeklinde gösterilmiştir. L ve M nüshalarının varak numaraları metnin transkribi sırasında belirtilmemiş; 3 metin hakkında ayrıntılı bilgilerin bulunduğu tabloda bu numaralara yer verilmiştir.

Eserin mensûr kısımları arasında yer alan mukaddimede satır sayıları parantez içerisinde (1), (2) tarzında belirtilmiştir. Ayrıca Abdülbâkî Efendi'nin mi'râciyesinde mensûr bâzı bölümler bulunmaktadır. Bu kısımlarda satır sayıları kullanılmamıştır.

Metinde beyitler numaralandırılırken 1., 5., 10. tarzında beşin katları veya buna benzer bir sıralama yerine her beyitin yanında numârasının gösterilmesi tercih edilmiştir. Nüshalar karşılaştırılırken beyitlerin mısraları 1a, 1b tarzında gösterilmiştir. Bentlerin numaralandırılmasında ise romen rakamları kullanılmıştır:

[2b]

1

Ḳaṣīde-i Āẕeri Der Medḥ-i Seyyidü'l-Enbiyā Ṣallallāhu ʿAleyhi ve Sellem

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1. *Eyle ḫarām ey ḳalem-i dil-sitān*
   Ol yine naẓm ehlineʿanber-feşān

2. *Serv-i gülistān-ı suḫansın bu gün*
   Şemʿ-i şebistān-ı suḫansın bu gün

3. *Naġme-serāy-ı çemen-i ʿişvesin*
   Ṭūti-yi şīrīn-suḫan-ı ʿişvesin

1.3.2 Dipnottaki Açıklamalar

Çalışmamızda âyetlerin okunuşları çevriyazıyla aktarılıp *italik* olarak gösterilmiş ve tercümeleri dipnotta verilmiştir. Âyetlerin meâlleri Türkiye Diyânet Vakfı tarafından hazırlanan *Kur'ân-ı Kerîm ve Açıklamalı Meâli'*nden alınmıştır.

Hadîslerin okunuşları çevriyazıyla aktarılıp italik olarak gösterilmiştir. Tercümeleri dipnotta verilmiş, bulunabildiyse kaynakları belirtilmiştir.

1.3.3 Başlıkların Gösterilmesi

Çevriyazı yapılırken H nüshasında kullanılan başlık metne alınmış, kalın punto ile gösterilmiş; L ve M metinlerindeki başlıklar ise dipnotta verilmiştir. H metninde başlığın bulunmadığı veya şiirin kime âit olduğu gösterilmediği taktirde diğer metinlerdeki başlıklar kullanılmıştır.

1.3.4 Metni Okumada Dikkat Edilen Hususlar

- Metinlerin çevriyazıya aktarılması sırasında Prof. Dr. İsmail ÜNVER'in *Çevriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler,* Prof. Dr. Ümit TOKATLI'nın *Arap Harfli Türk Metinlerinde Hemzeye Dâir Notlar* ve Doç. Dr. Ziya AVŞAR'ın *Tenkitli Metin Neşrinde İmlâ Sorunu Üzerine Yeni Düşünce ve Öneriler* makalelerinde yer alan okuma

ve yazmaya dâir teklifler değerlendirilerek çalışmamızda bir yazım sistemi uygulanmıştır.

-Metnin çevriyazıya aktarılması sırasında esâs alınan yöntem, klâsik dönem Anadolu sahası dil hususiyetleridir.

- Harf-i cerler bir kelimeye harf-i ta'rîf (elif-lâm) vâsıtasıyla bağlanmışsa izâfet durumu ve çizgiler korunmuştur.

Bi'l-cümle, bi't-tamām, bi'l-ḥasenāt, bi'ṭ-ṭabiʿ, bi'ż-żarūre, bi'l-iḫtiṣāṣ, fi'l-cümle, fi'l-erkān, fi'l-vücūd, fi'l-ġār, fi'l-ḥāl, fi'd-dār, fi'l-ʿaraṣāt, fi'l-i ḫilāf, fi'ḍ-ḍāreyn, li'l-ʿālemīn, ʿale't-taḥḳīḳ, ʿale'l-ḫuṣūṣ, ʿale'r-ruʾūs, ʿale't-taʿcīl, mine'ṣ-ṣalāti, mine'ṣ-ṣalavāt, mine'ş-şiʿr, ʿani'l-ḫalḳı, ʿani'l-hevā.

- Farsça kelimlerde ek görevindeki ön ve son edatlar (der, ez, zi, bâ, râ vs.) çizgi olmaksızın kelimelere eklenmiştir.

Dernaʿt, dermedḥ, bākemāl, lāyetecezzā, lāyezāl, lāyefnā, rāniṣānd.

- İsim ve fiilerden önce gelen ek görevindeki bī ve nā gibi Farsça olumsuzluk edâtları çizgi olmadan kelimelere eklenmiştir.

Bīpervā, bīsāye, bītereddüd, bīḫāme, bīhemtā, bīmis̱l, bīnihāyet, bīnaẓīr, bīkemm, bīḥad, bīṣavt, bīnūr, bīreng.

-Farsçada çoğunlukla aynı iki kelime arasına gelen (ender, ā, be) gibi edâtlar çizgi olmadan yazılmıştır.

Dembedem, derbeder, berāber, mālāmāl.

-Sonu ünlüyle biten bir kelime Farsça isim ve sıfat tamlamasına girdiğinde kalın sıradan bir ünlüyle bitiyorsa izâfet çizgisinden sonra "-yı"; ince sıradan bir ünlüyle bitiyorsa "-yi" ile yazılmıştır. (Tokatlı 2008, 610) ; (Avşar 2008, 107)

tecelli-yi Ḫudā < tecelli-i Ḫudā

sāḳi-yi gül-ʿizār < sāḳi-i gül-ʿizār

dürr-i girān-māye-yi bāzār-ı şerʿ < dürr-i girān-māye-i bāzār-ı şerʿ

- Dūst, henūz, ṣuḥbet vb. Farsça kelimeler metinde dilimizdeki yaygın şekliyle okunmuştur.

Dost, ṣoḥbet, henüz.

- Vezin gereği "vokalin vokale vaslı" durumlarında ilk kelimedeki vokal düşürülerek yerine kesme işâreti konulmuştur.

Ve'y ḥażret-i şefīʿ ü şefāʿat-meʾāb-ı feyż (<ve ey)

Bir duʿā k'eyledim dil-i zāre(<ki eyledim)

Çeşm'eyledüñ engüştüñi gördi ḳamu ʿālem (<çeşme eyledüñ)

Pādşāh-ı leşker-i ehl-i ḥayā ʿOs̱mān k'anuñ (<ki anuñ)

Ṣubḥgāhān k'ide āheng-i ḥicāz-ı gülşen (<ki ide)

Saʿādetlü ḳul oldur k'ola ümmet (<ki ola)

K'odur vesāyit-i naẓm-ı cevāhir-i tekvīn (<ki odur)

Āb-ı tū būd k'āteş-i Nemrūd rā nişānd (<ki āteş)

Kimesne şevḳile bilmez ki n'eyledi n'etdi (<ne eyledi), (<ne etdi)

İki cihān n'ola kevn ü mekāndan artıḳdur (<ne ola)

-Arapça ecvef köklerin ism-i fâillerinde hemze kullanılmıştır.

dāʾim(<dāyim) *cāʾiz (<cāyiz)*

zāʾil (<zāyil) *ḳāʾim (<ḳāyim)*

- Metnin Arapça kısımlarında, konsonantlar ince sırada da olsa, ince dar yuvarlak vokal "ü" harfi kullanılmamıştır; yerine "u" harfi kullanılmıştır.

S̱umme (<s̱ümme)

Musemmā (<müsemmā)

- Metinlerin karşılaştırması sırasında anlam ve vezin dikkate alınmış olup; kelimelerin her ikisi de anlam ve vezne uygunluk göstermesi hâlinde mecmûa esâs alınmıştır.

H: gevherüñ < L, M cevherüñ *H: cihān < L, M ʿālem*

H: Furḳān < L, M Ḳurʿān

- Dipnotta farklılıkları gösterilmesi sırasında tercih edilen kelime ile diğer kelime arasında (:) işâreti kullanılmıştır ve tercih edilen kelime başa; yanlış ya da farklı olan kelime ise sona alınmıştır.

ehl-i dil : emel-i dil L

hemān : revān L, M

yār : dost L, M

ferhād : feryād M

- Karşılaştırma sonucunda bulunamayan kelime, mısra, beyit veyâ şiiri belirtmek için (-) işâreti kullanılmıştır. "*ecel - H, rusül - M,"* Beyit içerisindeki eksik kelime köşeli parantez içerisinde [ḳalem],[ḫayāl] tarzında belirtilmiştir.

- Mecmûa içerisinde âyet ve hadîsler itâlik olarak gösterilmiştir.

Tecellī-çīn-i şeb (ü) ṣubḥ-ı reşk-i Miʿrācı

Kelīm-i mihr-kef-i nuḫl-i *len terānī* yār

-Mecmûanın şiir numaraladırması ile karşılaştırılan eserde yer alan şiirlerin sıralamasındaki farklılıklar dipnotta belirtilmiştir.

- Müstensih, bazılarında mahlas olmakla birlikte bir takım beyitleri sayfa sütûnundan ayrı olarak cetveller içerisinde yazmıştır. Bu beyitler metinde *itâlik* olarak gösterilmiştir.

1.4. TRANSKRİPSİYON ALFABESİ

Ünlüler

a) kısa   ا : a, e, ı, i, u, ü   َ , ه: a, e   ى , ِ : ı, i, و ,
ُ , و , ا: u, ü, o, ö

b) uzun :   ا: ā   ى: ī   و : ū, ō

Sessizler :			
ء	ʾ	ف	f
ب	b, p	ق	ḳ
پ	p	ك	k, g, ñ
ت	t	گ	g
ث	s̱	ل	l
ج	c, ç	م	m
چ	ç	ن	n
ح	ḥ	ه	h
خ	ḫ	و	v
د	d	ى	y
ذ	ẕ		
ر	r		
ز	z		
ژ	j		
س	s		
ش	ş		
ص	ṣ		
ض	ḍ, ż		
ط	ṭ		
ظ	ẓ		
ع	ʿ		
غ	ġ		

2. BÖLÜM

TENKİTLİ METİN

2. 1. NAʿTLAR

Muḳaddime

[1b] (1)Dāni çi kār ez heme aʿmāl bihterest
Ḥamd-ı Ḫudā vü naʿt-ı şerīf peyamberest (2)

Benüvis ber cerīde-i dil mühr-i çār yār
Her yek beçarḫ-ı fażl dıraḫşende aḫterest[7] (3)

Ḥaḳḳā ki merkez-i dāʾire-yi memleket-i cism-i insānī ve dārü'l-ḥikem-i pādşāh-ı rūh-ı ḥayvānī (4) olan sevād-ı aʿẓam-ı dilile bendergāh-ı dehān beyninde ki ser-ḥadd-i kişver-i ʿanāṣırdur (5) ḳafile-yi bīārām-ı enfās-ı āmed şüde derkār olduḳça metāʿ-ı bīkesād-ı girān-behā-yı (6) ḥamd-i ḫudāvend-i mübdiʿü'l-eşyā ʿılāde ve serīr ḳılınmadıḳça şāyeste-yi tamġa-yı bācüdā rāz-ı (7) şehr-bend-i ḳabūl olmaḳ muḥāldür ve miyāne-i ḫıṭṭa-ı Rūm u Ḥabeş ki dehān u devāt ve (8) ṣaḥīfe-yi evrāḳdan ʿibāretdir peyk-i tenhā-rev-i ḫāme-i ʿanber-efşān şitābān olduḳça (9) maḳdeminden ẓuhūr iden erḳām-ı cevāhir-niẓām ḳālıb-ı mefhūm-ı naʿt-ı seyyidü'l-beşer olduḳça (10) gūşvār-ı esāmiʿa-i fuḥūl olmaḳ maḳūle-yi vehm ü ḫayāldür

Naẓm
Ḥamd-ı ḫudā āyine-i rūhdur (11)
Bāb-ı Hüdā ḥāmide meftūḥdur

Ḥamd idenüñ ola ḫuṣūṣen dili
Gülşen-i naʿt-ı nebevī bülbüli (12)

Ḳonmamaḳ isterseñ eger her zamān
Gülşen-i iḳbālüñe gird-i ḫazān

Dök çemen-i nuṭḳuña şebnem gibi (13)
Şām u seḥer ḳaṭre-i naʿt-ı nebī

[7] "Amellerden hangisinin daha iyi olduğunu bilir misin? Allah'a hamd etmek ve Peygamber'in na't-ı şerîfi... Gönül cerîdesi üzerine çâr yârin mührünü bas. Zira her biri fazîlet çarhının parlak yıldızıdır."

vāsıṭa-i ḥuṣūl-ı saʿādet ve māye-i irtiḳā-yı derece-i rifʿat (14) idügine ve delīl-i kāfī vü bürhān-ı vāfī bu beyt ki

ḳıṭʿa

Kes ki ḫāme-zened derṣaḥīfe-yi müdḥiş (15)
Bedest-i miḥr-i ciḥān-āferīn ṣunʿ-ı nigār

Çi mīsezed ki küned cürʾet-i suḫandānī (16)
Zebān-ı maʿṣīyet-ālūd çün tū bīmiḳdār

vefḳı üzre ḥażret-i naẓım-ı kār-ḫāne-yi āb u (17) ḫāk ve münşī-yi ṣaḥāyif-i cerīde-yi eflāk *taḳaddeset esmāʾuhu ve ʿaẓẓame şānuhu* (18) *levlāke levlāk vemā erselnāk* kelimāt-ı muʿcizātın ārāyiş-i kitābe-yi eyvān-ı (19) ḳadr u iclāli itdügi sulṭān-ı serā-perde-yi risāletüñ medḥ-i ẕāt-ı ʿālem-ārā ve (20) vaṣf u cūd-ı nāzük-i ʿarş-pirāsı ki māye-i ḥuṣūl-ı saʿādet [2a] (1) ve vāsıṭa-i irtiḳā-yı derece-i rıfʿat idügi minnet-keş-i ḳayd-ı beyāne degüldür. Lakin eṡer-i naʿt-ı (2) Muṣṭafavī ve yümn-i midḥat-i nebevīden bu faḳirüñ meşhūdı olan mertebeden bir şemme bu (3) vech üzre rīḫte-yi ḳālıb-ı beyān ḳılunur ki ḳılmazın ṣaḥife-yi taḳrīr yaʿnī (4) ***ʿAbdulbāḳī-yi*** pür-taḳṣīr mebādī-yi ṭufūliyyet ü evāyil-i ṣabāvetden berü evḳāt-ı (5) ḥayātı ḳalem-i muḳālebeye ṣarf idüp selleme sinīn ʿömr ile derece-i ūlāsına (6) iʿtilāvār liḳāya ḳarīb olduḳda biemrillāhi teʿālā bir cürm-i nākerde isnādıyla ṣadme-ḫᵛār-ı ʿazl u infiṣāl ve zirve-yi bām-ı rıfʿatden üftāde-yi meġāk-ı ḥażīż-i (7) ḥazīn ü melāl olup bermuḳteżā-yı feḥvā-yı *el-ġarīḳu yeteşebbeṡu bikülli ḥaşīş* (8) resen-i himmet-i aṣḥāb-ı devlete teşebbüṡ ve ezyāl-i mekremet-i aṣḥāb-ı saʿādete temessük (9) eyledükçe kimesneden müşāhede-yi ṣuret-i merḥamet olmamaġın ḳalb-i ḥazīne bu mülāḥaẓa (10) zehāb oldı ki naẓm

Neyl-i murād isteriseñ ey dil-i ḥazīn
Ol ḫādim-i medīḥager-i seyyid-i güzīn

s(11) bināberīn cümle aṣḥāb-ı ẓāhirden rū-gerdān ve ḫidmet-i naʿt-ı seyyidü'l-kevneyn ʿaleyhi's-selāma dāmen-(12) bemiyān olup lākin ṭabʿ-ı faḳīrde ḳudret-i biżāʿa-yı naẓm olmamaġın ʿandelibān-ı ḫoş-elḥān-ı (13) gülşen-i naʿt-ı nebevī ve naġme-sencān-ı bülbülān-ı bezm-i vaṣf-ı Muṣṭafavī olan şuʿarā-yı ḳadīmüñ (14) ol pādşāh-ı bālā-ḫāne-yi sarāy-eflāk ve ol maḥrem-i ḥarīm-i ḫalvet-ḫāne-yi *levlāk* o ṭūṭī-yi (15) ḫoş-nevā-*yı ve māyenṭaḳı ʿani'l-hevā* ve ol hümāy-ı evc-i *sübḥāne'l-*

leẕī esrā (16) şehriyār-ı her dü serā ḫāk-ı pāyine nis̱ār itdikleri vird-i ābdār-ı nuʿūt-ı manẓūmeyi (17) keşīde rişte-yi taḥrīre ve bir mecmūaʿ-yı maṭbūʿaya s̱ebt ü tasṭīr idem ki vāsıṭa-yı (18) ḥuṣūl-ı maḳaṣıd-ı dünyevī vü uḫrevī ve vesīle-yi vuṣūl-ı merātib-i ṣūrī vü maʿnevī (19) idügi bīiştibāhdur vāḳıʿā bulunduġı maḥallerden cemʿ ü tertīb idüp henūz (20) ḳarīn-encām u vāṣıl-ı ser-ḥadd-ı iḫtitām olmadın sirāyet-i feyż-i naʿt-ı Muḥammedī ṣūret-i (21) şāhid-i luṭf-ı Ḫudāy-ı müteʿāl ve rāy-ı burc-ı iḫtifādan ʿıyān ve ḫūrşīd-i merām-ı ufḳ-ı ümīdden (22) tābān olup yine munfaṣıl olduġım mertebeye irtiḳā müyesser olmaġın ol nüsḫa-i feyżnāk-ı (23) şeref-medār dībāce şeklinde bu kelimāta nesḳ-ı intiẓām virilüp zebūr-ı ser-nāme ḳılındı (24)

Vuṣūl isterseñ ey Bāḳī ṣafāya
Yapış dāmān-ı naʿt-ı Muṣṭafāya

[2b]

2.1.1.
Ḳaṣīde-yi Āẕerī Dermedḥ-i Seyyidü'l-Enbiyā Ṣallallāhu ʿAleyhi ve Sellem[8]

Müfteʿilün / Müfteʿilün / Fāʿilün

1. Eyle ḫırām ey ḳalem-i dil-sitān
   Ol yine naẓm ehlineʿanber-feşān

2. Serv-i gülistān-ı suḫansın bu gün
   Şemʿ-i şebistān-ı suḫansın bu gün

3. Naġme-serāy-ı çemen-i ʿişvesin
   Ṭūti-yi şīrīn-suḫan-ı ʿişvesin

4. Rāst maḳāmāta idüp ibtidā
   Naʿta ser-āġāz ḳıl it hem nevā

5. Devlet-i dāreyne olursın ḳarīn
   Eylerisеñ naʿt-ı Resūl-i güzīn

6. Yaʿni şeḥinşāh-ı eḳālīm-i cūd
   Pākterīn-i gevher-i kān-ı vücūd

[8] – **M** : Naʿt-ı Dil-nişīn-i Ḥażret-i Faḫrü'l-Enbiyā ve'l-Mürselīn Āẕerī Efendi (56b-57b) **L**

7. Sāye-nişīn-i tutuḳ-ı kibriyā
Maẓhar-ı elṭāf-ı H̬udā Muṣṭafā

8. Reng-i zer-i ġonca-yı gülzār-ı şerᶜ
Dürr-i girān-māye-yi bāzār-ı şerᶜ

9. Ser-suh̬an-ı ṣafḥa-yı imkān odur
Bāᶜiṡ-i īcād-ı dil ü cān odur

10. Olmaz idi olmasa ol pāk ẕāt
Nüh felek ü penç ḥis ü şeş cihāt

11. H̬ˇāce-yi dānā-dil [ü] ümmī-laḳab
Gevher-i pākīze-yi kān-ı ᶜArab

12. Her suh̬anı dürr-i girān-māyedür
Her sözi ḥāl ehline sermāyedür

13. Māye-yi iḳbāl ġubār-ı rehi
Maḳṣad-ı aḳṣā ḥarem-i dergehi

14. Luṭfıla aḥbābına h̬āṭır-firīb
Ḳahrıla aᶜdāya ḳıyāmet-nihīb

15. Dergeh-i ḳadri gibi şānı refīᶜ
H̬alḳa muṭāᶜ oldı vü Ḥaḳḳa muṭīᶜ

16. Ey keremüñ baḥrına gerdūn ḥabāb
Ehl-i dile her suh̬anuñ bir kitāb

17. İtdi eẕelden o H̬udā-yı ġanī
Ḳāfiye-yi naẓm-ı nübüvvet seni

18. Mihr-ṣıfat kāh̬-ı felek meskenüñ
Belki güneş oldı ṭufeylüñ senüñ

[3a] 19. Pest yanuñda felek-i nüh-ḳıbāb
Senden alur şemᶜ-i ḳamer tef ü tāb

20. Reh-güẕerüñ oldı senüñ keh-keşān
Ḳabża-yı ḳadrüñde yah̬ud bir kemān

21. Öpmege ḳaṣd itdi rikābuñ hilāl
Ḳāmetini ḳıldı bu maᶜnāya dāl

11a ü – H
16a ḥabāb : cenāb M

22. Melce-yi aṣḥāb-ı ṣafā dergehüñ
Cān u dile māye ġubār-ı rehüñ

23. Oldı eẕel ey şeh-i ʿālī-cenāb
Sāye-nişīn-i ʿalemüñ āftāb

24. Sensin o şāhenşeh-i ebvāb-ı şerʿ
Aṣlsın u cümle cihān saña ferʿ

25. Sensin o dārende-yi fermān-ı Ḥaḳ
İtdi elüñ āyine-yi māhı şaḳ

26. Sensin olan kāşif-i esrār-ı ġayb
Vāḳıf-ı esrār bilāşekk ü rayb

27. Sensin o ṭūṭī-yi gülistān-ı dīn
Serv-i ḫırāmende-yi bostān-ı dīn

28. Sensin o tābende-yi meh burc-ı şerʿ
Oldı müsellem elüñe dürc-i şerʿ

29. Sensin ol efsürde-yi mihr-efserān
Baş ḳodılar dergehüñe serverān

30. Rūz-ı ḳıyāmetde eyā pāk-ẕāt
Āẕeri-yi zārıña ḳıl iltifāt

31. Luṭf-ı ümmīd itdi ḳapuñda senüñ
Dest-i tażarruʿla ṭutup dāmenüñ

32. Ḳāmetini ḥalḳa-ṣıfat ḳıldı dāl
İtdi der-i mekremetüñden suʾāl

33. Baḥr-i seḫā kān-ı keremsin meded
Luṭf u ʿaṭā ile sözin itme red

2.1.2
Ḳaṣīde-yi Cezmī Dernaʿt-ı Seyyidü'l-Enbiyā ve Senedü'l-Aṣfiyā Ṣallallāhu Teʿālā ʿAleyhi ve Sellem[9]

Mefʿūlü / Fāʿilātü / Mefāʿīlü / Fāʿilün

1. Demdür ki ide cilve-yi şevḳ-āver āftāb
Mānend-i māhtāb-ı żiyā-güster āftāb

31a ḳapuñda : ḳapuñdan M
[9] – **L** ; Ḳaṣīde-yi Cezmī Dernaʿt-ı Seyyidü'l-Enbiyā vü Senedü'l-Aṣfiyā Ṣallallāhu ʿAleyhi ve Sellem (2a-3a) **M**

2. Demdür ki tāb-ı şevḳ-ı nümūdār-ı feyż olup
Her gūşe gülşen ola vü gül yer yer āftāb

3. Demdür ki ola dehre berendāzī-yi şükūh
Zerrin ṭınāb-ı çetr-i zer ender zer āftāb

4. Demdür ki pāymāl-i neşāṭ olmadan ola
Saṭḥ-ı zemīne kūy-ı zer ü zīver āftāb

5. Yā Rab nedür bu tābiş-i ḫurşīd-zād-ı dehr
Her ẕerrenüñ yanında ola kemter āftāb

6. Ya Rab nedür bu neşʾe-yi feyż-i derūn-küşā
Her tīre çāh-ı Naḫşeb ola hem-ser āftāb

7. Ḥayrān iken bu vażʿ-ı ʿadīmü'ẓ-ẓuḥūra dil
İtdi o dem hidāyet-i pertevver āftāb

8. Güm-geşte-rāh-ı ḥayret iken oldı nāgehān
Çün Ḫızr-ı pey-ḫuceste-dile rehber āftāb

[3b] 9. Ṣaldı derūn-ı tīreye rūşen żiyā-yı Ḥaḳ
Ol nūr-ı bedraḳa o hidāyetver āftāb

10. Taʿbīr-i luṭf-ı vāḳıʿa-yı bāz-geşteyi
Tebşīr itdi pīr-i żamīr-enver āftāb

11. Bildüm nedür neşāṭ-ı cihān eyledi velī
Āgāh-ı rāz-ı nükte-yi pür-mużmer āftāb

12. Bu āb u tābı ʿāleme göstermeden ider
Telmīḥ-i nūr-ı ḥażret-i Peyġamber āftāb

13. Ne nūr nūr-ı ḥażret-i kevneyn kim anuñ
Kemter vücūd-ı ẕerresine beñzer āftāb

14. *Sulṭān-ı muḳtedā-yı kül ü hādi-yi sübül*
Nūr-ı nübüvvetile gezer eks̱er āftāb

15. Nūr-ı Muḥammedī o hidāyet-fürūz-ı dīn
Kim andan istifāża-yı nūr eyler āftāb

16. Bir lemʿadur o nūrdan itse ʿaceb midür
Tā ḥaşr olınca ʿālemi rūşenger āftāb

17. Rūşen iki çerāġ-ı ser ü pāyıdur yanar
Mehtāb-ı dehr ü tā bedem-i maḥşer āftāb

18. Fānūs-ı pāsbān-ı ḥarīm-i celāleti
Mehtāb-ı çarḫa ġıbṭa vü reşk eyler āftāb

19. Bir şeb-i ḥarīm pākine zīnet virür olur
Ḳandīl-i māha revġan-ı feyż-enver āftāb

20. Üstünde nūr-ı gün gibi raḫşende-yi ciḥān
Ezşarḳ tā beġarb nis̱ār eyler āftāb

21. Cārū-keş-i ḥarīm-i muḳaddes siriştidür
Olmış hemīşe bende-yi fermān-ber āftāb

22. Ol muḥterem ḥarem ki derūnında ravża var
Ḫākin meşām-ı cāna ider ʿanber āftāb

23. Olmış o ravża maḳsim-i envār-ı mekremet
Dāʾim o nūr-ı feyżden eyler cer āftāb

24. Ya Rab nedür o ravża-yı tels̱īmgāh-ı üns
Çün Cebreʾīl yüz süre her gün her āftāb

25. Her gün nice yüz urmaya ol ḫāke kim anuñ
Kemter ġubārı kuḥl-i ʿuyūn-ı her āftāb

26. Olmış ṭavāf-ı Kaʿbeye ʿāzim besūz-ı ʿışk
Ebdāl-i pā-bürehne vü gerdān-ser āftāb

27. Cūyā-yı ḫāk-būs-ı der olsa ʿaceb midür
Āşüfte-ḥāl u şīfte-yi dil mużṭar āftāb

28. Güstāḫi-yi mürūrına bālā-yı ravżadan
Ādāb-ı beste-dem müteḥayyir berāftāb

29. Bālā-nişīn-i bām u gül-i āşiyāne-sāz
Olmış meger kebūter-i zerrīn-per āftāb

30. Ya Rab nedür o ravża-yı pür-ḳadr u pür-şükūh
Ne ravża yaʿni nūr-ı şeref-güster āftāb

31. Ḳandīl o pāk ravżaya seyyāregāh-ı çarḫ
Miḥrābı şemʿ-i māh ile hem yekser āftāb

32. Yā Rab ne ravżadur ki anuñ olmış üstine
Eflāk ḳubbe vü ʿalem-i zer ser āftāb

19a bir : her M

[4a] 33. Rū-māl-i ḫāk-i ʿizzetidür diyü baḫş ider
Her kemterīn ẕerreye zer-efser āftāb

34. Bir kez yüz urmaġıla o ḫāk-i münevvere
Gūyā olur cebīn-i sipihr diler āftāb

35. Şāhenşehā ḥabīb-i İlāhā peyamberā
Ey nūr-ı maḥż u nūr-ı şeref-perver āftāb

36. Ey menbaʿ-ı mürüvvet-i māʾü'l-ḥayāt-ı feyż
Ey ṣāḥib-i şefāʿat ü hem kevs̱er āftāb

37. Ġam-ḫˇārı sensin ümmet-i pür-cürmüñ ʿāḳıbet
Virmekde nūr-ı ḥiṣṣe beher kişver āftāb

38. Sīrāb-sāz-ı teşne-dilān-ı ʿuṣāt iken
Yek ḳaṭre āb-ı ʿafvuñ eyā bihter āftāb

39. Mücrim ḳalur mı ḥaşrgeh-i rustaḫīzde
Āb-ı şefāʿatüñ ṣuna çün kevs̱er āftāb

40. Ümmet ne deñlü maʿṣiyet-ālūd-ı cürm ise
Meʾyūs-ı feyżüñ olmaz olur hem-ser āftāb

41. Añlar meʾal-i ẕerreyi gerçi ḥaḳīrdür
Ey dil-nüvāz-ı ümmet-i ʿıṣyanger āftāb

42. Dil cürm-i maḥż iken keremüñ melceʾ eylemiş
Ser pā bürehne hemçü yetīmān berāftāb

43. Ben eyleyem ümīd-i kerem maḥż-ı cürm olam
Yād itsem āh-ı ḥāl-i dilim aġlar āftāb

44. Ḥāl-i siyāh-kāri-yi *Cezmī*-yi pür-güneh
Çün ṣafvet-i hevāda küsūf-āver āftāb

45. Ālāyiş-i ġarīḳ ü maʿāṣi-sirişt iken
Ḥablü'l-metīn-i mihrüñi dil eyler āftāb

46. Vaḳf-ı zebān-ı naʿt-ı güẕār eyledim beṣıdḳ
S̱ebt eyledim sicill-i dile bāver āftāb

47. Maḳdūr-ı naḳd-iʿömrimi ṣarf itmek üzreyim
Ḫāk-i derüñde ey kereme maẓḥar āftāb

34b sipiḥr : siyeh L

48. Ḥaddim degül egerçi s̱enā-güsterī benim
Dil ḳande ḳande rütbe-yi bālāter āftāb

49. Gerçi benem o şāʿir-i siḥr-āferīn-ḫayāl
Her cevherīn naẓmıma kim dirler āftāb

50. Nessāc-ı tār u pūd-ı maʿārif benim benim
Kālā-fürūş-ı ṭaʿbıma zīnetger āftāb

51. Ol maẓhar-ı tecelli-yi şevḳam ki rūz u şeb
Benden ümīd-i nūr-ı şeref eyler āftāb

52. As̱ār-ı nūr-baḫşıma meftūn şeb-i viṣāl
Baḫt-ı siyāh-kārıma ḥayranter āftāb

53. Ṣıdḳ ile yād itse dilim muʿcizātuñı
Her beyt-i naʿtum eyler o dem ezber āftāb

54. Ammā edā-yı naʿtuña yoḳ ḳudretim k'olur
Taṣdīḳ-ı rūy ʿacze müheyyā ser āftāb

55. Vaṣfuñda her sözüm dür-i mengūş-ı ḳudsiyān
Ḥırzu'l-emān-ı cānı gibi ṣaḳlar āftāb

56. Şevḳ-āver-i ṣaḥīfe-yi dil naʿt-ı Ekremüñ
Çün ḫoş-dem-i ṣabāḥa ṭulūʿ eyler āftāb

[4b] 57. Naʿt-ı cemīle dil nice ḳādir olur mı hiç
Āġūş-ı zerre cāygeh-i enver āftāb

58. Ancaḳ senüñ şefāʿatüñe ḳaldı kārımuz
Ol dem ki āb-ı merḥametüñ eyler āftāb

59. Nuṭḳ-ı şerīf-i ʿavfuñ ile pāk olur dilim
Eyler hemīşe terbiye-yi gevher āftāb

60. Meḥcūr ḳılma rūz-ı cezāda bu bendeñi
Ey leşker-i nübüvvetüñe çāder āftāb

61. Muḥtāc ḳılma bāb-ı aḫissāya ben ḳuluñ
Zīrā benüm derūñde tevekkülger āftāb

62. Her gün cihāna baḫşiş-i bīimtinān ider
Kibrīt-i aḥmer-i keremüñden zer āftāb

54a edā: sezā M
57a olur mı hiç : olur hiç M

63. İksīr-i kīmyāyı tamāmü'l-ʿayār dil
Ḫāk-ı derūñ bilür hem ider çün cer āftāb

64. Yā Rab benehc-i şerʿ-i şerīf-i Muḥammedī
Yā Rab berāh-ı rāsti-yi maʿber āftāb

65. Yā Rab beistivā-yı ḫaṭ-ı şerʿ-i müstaḳīm
Yā Rabb semt-i ṣıdḳa ola rehber āftāb

66. Yā Rab befarṭ-ı nūr-ı saʿādet-ḳarīn-i miḥr
Yā Rab befeyż-yābi-yi meh ser ber āftāb

67. Yā Rab beḫoş ṭarāvet-i gülzār-ı ʿāfiyet
Ki ol nesīm-i feyżi müdām ister āftāb

68. Yā Rab beḫoş nesīm-i ṣabāḥ gül-i niyāz
Yā Rab benükhet-i gül cāna perver āftāb

69. Yā Rab beteşnegi-yi ḫumār imtizāc-ı ṣubḥ
Yā Rab bemest-i nergis-i zer sāġar āftāb

70. Yā Rab beşevḳ-i nāle-yi ruḫsār-ı sūdegān
Yā Rab beʿarż-ı bendegi-yi çāker āftāb

71. Yā Rab besūz-ı āh-ı yetīmān-ı şām-ı ġam
Kim virmede tezelzül-i ḥayret-ber āftāb

72. Yā Rab beżaʿf-ı āh-ı ḫazīn kim olur müdām
Bālīn-i ʿāfiyet-ṭalebān pister āftāb

73. Eyle ḳarīn-i ẓıll-ı ḥimāyet o dem k'olur
Yā Rab ṭınāb-ı āh-ı dil-i çāder āftāb

74. Yā Rab penāhgāhım olur mu benim daḫı
Ol dem ki ide maġfiretüñ miġfer āftāb

75. Cümle niyāz u ḫᵛāhiş-i encām ḥāl-i dil
Maʿlūm hemçü rūşenī-yi enver āftāb

76. Dil ḥālini Ḫudāya sipāriş idüp bilür
Ne luṭf-ı rūzgār ne feyż eyler āftāb

77. Ümmīdem ezkerem beresāned gül selām
Berrūḥ-ı pāk-i ḥażret-i Peyġamber āftāb

2.1.3. Ḳaṣīde-yi Cezmī Dernaʿt-ı Sulṭānü'l-Enbiyā Muḥammedü'l-Muṣṭafā Ṣallallāhu Teʿālā ʿAleyhi ve Sellem[10]

Mefʿūlü / Fāʿilātü / Mefāʿīlü / Fāʿilün

1. El-ḥamdu lillah oldı göñül feyż-yāb-ı feyż
Açdı dili ṣarīr-i der-i müsteṭāb-ı feyż

[5a] 2. El-ḥamdu lillah ʿuḳde-güşā-yı tevaḳḳufum
Gūyā müyesser oldı dile fetḫ-i bāb-ı feyż

3. El-ḥamdu lillah olmadı rū-gerde-yi ḳabūl
Dil oldı bārgāh-ı ümīd-intisāb-ı feyż

4. El-ḥamdu lillah olmadım āzürde-yi vuṣūl
Oldum ḳarīn-i luṭf-ı saʿādet-meʾāb-ı feyż

5. Luṭf-ı ḥayāt-baḫşına dil-mürde muntaẓır
Ne luṭf luṭf-ı ḥażret-i ʿālī-cenāb-ı feyż

6. ʿĀlī-cenāb-ı feyż şeh-i mülk-i merḥamet
Bārān-niṣār-ı ʿāṭıfet-i dīn seḥāb-ı feyż

7. Ḫurşīd-i her dü kevne sipiḥr-i peyamberi
Nūr-ı eşiʿʿa-baḫş-ı ʿuṣāt āftāb-ı feyż

8. Ḳandīl-i ʿarş-ı şerʿ ü żiyā-pāş-ı evc-i dīn
Nūr-ı Ḫudā vü bedraḳa-baḫş-ı ṣavāb-ı feyż

9. Vaḥy-āşinā-yı emr-i Ḥaḳ āyīne-yi cemāl
İmān-fürūz-ı çeḥre-yi dīn āb u tāb-ı feyż

10. Meclā-yı her tecelli-yi aḥkām-ı Kirdgār
Müstenbaṭ-ı şerīʿat-ı ümmü'l-kitāb-ı feyż

11. Ser-sūre-yi meʾāl-i kitāb-ı kerīm-i luṭf
Faḫr-i rusul netīce-yi muʿciz-cevāb-ı feyż

12. *Sulṭān-ı muḳtedā-yı kül [ü] hādi-yi sübül*
Mişkāt-ı nūr-ı mühr-i risālet-meʾāb-ı feyż

13. Ẕāt-ı şerīfi ʿillet-i ġāʾiyye-yi cihān
Nūr-ı ẓuhūrı raḥmet-i bīirtiyāb-ı feyż

---
[10] – L ; – M

14. Cism-i laṭīfi maṭlaᶜ-ı nūr-ı Muḥammedī
Mühr-i nübüvveti meh-i pür-ferr ü tāb-ı feyż

15. Yek zerre-yi ᶜināyetin eyler o nūr-ı maḥż
Pertev-fürūz-ı kevn ü mekān āftāb-ı feyż

16. Ḫıdmet-güẕār-ı dergehi ervāḥ-ı ḳudsiyān
İtmekde rūz u şeb şeref-i intisāb-ı feyż

17. Cārū-keş-i ḥarīm-i muḳaddes siriştidür
Bāl u per-i melāʾike-yi feyż-yāb-ı feyż

18. Olmış cihānda āyet-i raḥmet o nūr-ı maḥż
İtmiş o nūr-ı pākı Ḫudā intiḫāb-ı feyż

19. Deryā-yı merḥametde o dürr-i yetīm-i luṭf
Olmış şefāᶜat ü keremi bir seḥāb-ı feyż

20. Ser-çeşme-yi zülāl-i şefāᶜat olur iden
Nuṭḳ-ı ḥayāt-baḫşını rūz-ı ḥisāb-ı feyż

21. Ey ḫᵛāce-yi ifāde-yi vaᶜd u vaᶜīd-i Ḥaḳ
Sensin ümīd-i māḥaṣal-ı şeyḫ ü şāb-ı feyż

22. Lüṭfuñ degül mi cābir-i ḳalb-i şikestegān
Ey ġamküsār-ı ümmet ü muᶜciz-cevāb-ı feyż

23. Sensin dü kevne nūr-ı şeb-i Ḳadr ü ṣubḥ-ı ᶜıyd
Ey māhtāb-ı ṭalᶜat u hem āftāb-ı feyż

24. ᶜIṣyāngerān-ı ümmetüñ içre bu pür-kine
Billāhi maᶜṣıyetle olup bīs̱evāb-ı feyż

[5b] 25. Ālūdegān-ı ümmetinüñ ser-firāzıyam
Ben ey şefīᶜ-i arṣa-yı rūz-ı ḥesāb-ı feyż

26. Biñ cān u dille ḫāk-ı rehüñ bende-yi derüñ
Olmaġla iftiḫār ider ol pür-ḥicāb-ı feyż

27. El-ḥamdu lillah olmış o azādegāna reşk
Ezcān u dil ġulām-ı der-i kām-yāb-ı feyż

28. *Cezmī* ġulām-ı ḥalḳa-begūş-ı der-i niyāz
Ḳuldur ümīd ider şeref-i intisāb-ı feyż

29. Dir yine bende-yi der-i devlet degül midür
ᶜAvf it günāh u cürmin odur dil-ḫarāb-ı feyż

30. Şermendedir o maʿṣıyetinden ḳaçarsa da
Ey kān-ı luṭf itme anı redd-i bāb-ı feyż

31. Atma ġarībüñi nigeh-i iltifātdan
Oldur derüñde bīkes ü ḫāṭır-ḫarāb

32. Ey ẕāt-ı pākı mefḫar-ı ser-cümle-yi rusul
Ve'y ḥażret-i şefīʿ ü şefāʿat-meʾāb-ı feyż

33. Herkes ümīd-i kām ile bir bāba müntesib
Ben bīkesem meger ki der-i müsteṭāb-ı feyż

34. Anlar neşāṭmend-i emel şādmān-ı kām
Maḥzūn u münkesir bu dil-i kemmeyāb-ı feyż

35. Bendeñ der-i saʿādetüñi itmişim penāh
İḥsān senüñ kerem senüñ ey kām-yāb-ı feyż

36. Himmet demi zamān-ı kerem luṭf mevsimi
Billah bu demdür ey şeh-i ʿālī-cenāb-ı feyż

37. Cürmümdür eyleyen beni mehcūr-ı mekremet
Estaġfirullah ey şeh-i ṣāḥib-ʿitāb-ı [feyż]

38. Düşmez ʿitāb nūr-ı sirişt-i vücūduña
Şāyeste-yi küsūf mudur āftāb-ı feyż

39. Ẓulmetgeh-i ʿitāba żiyā-baḫş-ı nūr olup
Eyle bu dil siyāhuñı teşrīf-i tāb-ı feyż

40. Sercümle-yi umūrımı teslīm eyledim
Reʾy-i münīrüñe senüñ ey āftāb-ı feyż

41. Sulṭānım ol ẓuhūrına ümmīdimüñ muʿīn
Lūṭfuñla eyle beñdeñi emniyyi-yāb-ı feyż

42. Emniyyemüñ ḥuṣūline olsun dimek yiter
Ey nuṭḳ-ı pāki ʿĪsī-yi ḥāżır-cevāb-ı feyż

43. Mānend-i der ü nāki-yi dil yād idüp arar
Teskīn-i derde çāre o pür-ıżṭırāb-ı feyż

44. Naʿt-ı şerīfüñ eylemiş ezber çü ḥırz-ı cān
Faḫr eylemez mi mālik-i lüʾlü-yi nāb-ı feyż

31b Bu mısraın vezni bozuktur.

45. Deşt-i emelde Ḫıżra berāber ider eger
Luṭfuñ olursa bendeñe bir ḳaṭre āb-ı [feyż]

46. Ḥālüñ yiter bilindi o ṣāḥib-saʿādete
Ḥaḳḳa teveccüh eyle iderseñ ḫiṭāb-ı feyż

47. Ezcān u dil hediye-yi pākīze-yi dürūd
Çün vird-i bīriyā ki olur müstecāb-ı feyż

48. Vāṣıl ola taḥiyyet-i peyderpey-i selām
Berḫāk-ı pāy-ı ḫˇāce-yi ṣāḥib-niṣāb-ı feyż

2.1.4.
[6a] Ḳaṣide-yi Cezmī Dernaʿt-ı Seyyid-i Veled-i Ādem Ḥabīb-i Ekrem Ṣallallāhu Teʿālā ʿAleyhi ve Sellem[11]

Mefāʿilün / Feʿilātün / Mefāʿilün / Feʿilün

1. Dil-i ḫarāb ki Mecnūn-ı nā-şekībādur
Cünūn-ı ışḳıla ālūde ṭurfe sīmādur

2. Yine bir āfetüñ oldı göñül giriftārı
Zifarḳ tā beḳadem hemçü nūr-ı maḥżādur

3. Ne āfet olmada şūr-efgen ü şekīb-rübā
Ne āfet āfet-i ʿālem belā-yı dünyādur

4. Nesīmi beste idüp tār-ı kāküli ey dil
Nevīd-i ʿışḳ u maḥabbet cünūn-peymādur

5. Eṡer bulur mıdı feryāddan meger ey dil
Ḥarīm-i yār teferrücgeh-i temennādur

6. Muḥāldür göre dil-i ḫāl-i rūy-ı pür-tābı
Ḫayāli māye-yi dāġ-ı dil-i süveydādur

7. Görülmez oldı eṡer sürme-yi ḫamūşiden
Göñül o çeşm-i mükaḥḥal henūz gūyādur

8. Görinmez oldı perīveş o yār-ı fitne ile
Ḫarāb itdi dilim şehr ü şūr u ġavġādur

9. Cünūn-ı ʿışḳ ile geşt-i deşt-i ʿişve ider
Göñül ki düşmen-i ārām-ı bīser ü pādur

---

[11] – L ; – M

10. ʿAceb mi olsa o ser-i kerem-kūy-ı rüsvāyī
Mey-i cünūn ile ser-mest ü bīmeḥābādur

11. Sükūn bulmadı aṣlā ḳarardan ʿāciz
Meger ki ġavṭa ḫor-ı mevc-i zīr-i deryādur

12. Müfīd olmaz olur maḥż-ı āteş-ı ġayret
Ḥıred ki gāhi naṣīḥat deh-i müdārādur

13. Olaldan ʿışḳıla hem-dem enīs-i miḥnetdür
Ne rāḥat-ı dil ü ne ṭālib-i tesellādur

14. Teselli-yi dil-i āşüfte müşkil olduysa
ʿİnāyet-i eẕelī rehber-i temennādur

15. ʿİnāyet-i eẕelīden görülmez ise ḳabūl
Duʿā-yı bīeṣer-i ṣubḥgāh-ı şükerādur

16. Olursa feyż-i eṣer ḥırz-ı gerden-i cāna
Ṣenā-yı Aḥmed-i Muḫtār nūr-peymādur

17. Dilüñ ümīdi hemān zikr-i naʿt-ı Ḥażretdür
Meger ki ḫaste göñül ṭālib-i müdāvādur

18. Olur mı naʿt-ı Mükerrem gibi devā hergiz
Ne naʿt hem eṣer-i nuṭḳ-ı pāk-ı ʿĪsādur

19. Ne naʿt-ı ṭūr-ı tecellī-yi feyż her suḫanı
Ne naʿt her elifi şemʿ-i naḫl-i Mūsādur

20. Ne naʿt her sözü bir şebnem-i gül-i cāndur
Ṣenā-yı faḫr-ı rusül āb-ı rūy-ı maʿnādur

21. Güzīde faḫr-ı Nebiyyīn Resūl-ı Rabb-i Muʿīn
İmām-ı cāmiʿ-i dīn muḳtedā-yı dünyādur

22. Şefīʿ-i rūz-ı ḳıyāmet Muḥammed-i ʿArabī
Ḥabīb-i Ḥażret-i Ḥaḳ nāzenīn-i Mevlādur

23. Cenāb-ı Ḥażretidür Ḥażret ibni Ḥażret kim
Ġubār-ı dergehine kümmelīn cebīn-sādur

[6b] 24. O ser-firāz-ı cemīʿ-i peyamberān-ı cihān
Miṣāl-i āyet-i Raḥmet vücūdı yektādur

25. Vücūd-ı pākı çü nūr-ı Muḥammedī birdür
O nūr-ı maḥż u şeref ṣunʿ-ı Ḥaḳ teʿālādur

26. O nūrdur olamaz ʿadl ü şibhi ʿālemde
Ḫuceste ẕātı naḳāyıṣdan ey dil aʿlādur

27. Olur mı nūr-ı Ḫudā sāye-āşnā hergiz
Naẓīri olmaduġı sāyeden hüveydādur

28. Müşerref oldı nübüvvet cinān-ı pākı ile
Ẓuhūr-ı Ḥażrete dek ism-i bīmusemmādur

29. Vücūd-ı pākıdur ʿālemde ʿillet-i ġāye
Bu nükte müs̱bet ü hem ittifāḳ-ārādur

30. Cenābıdur bu dü ʿālemde maḳṣad-ı aṣlī
O zübde ẕāt heme kāʾināt-ı yektādur

31. O mühr-i evc-i nübüvvet ṣabāḥ-ı ḥaşre degin
Żiyā-yı raḥmeti ʿālemlere hüveydādur

32. O müttekā-yı saʿādetgeh-i nübüvvet kim
Şefīʿ-i ümmet-i pür-cürm ü cürm-baḫşādur

33. *Ġarīk-i lücce-yi cürmüñ biri de* ***Cezmī****dür*
ʿİnāyet irmez ise āşnā müberrādur

34. Ey āftāb-ı sipihr-i nübüvvet iḥsānuñ
Hemīşe pertev-i raḥmet nis̱ār-ı dünyādur

35. Ḫitām-ı ʿāleme dek ümmetüñ kerem-cūdur
Şefāʿatüñ dem-i maḥşer penāh u melcādur

36. Dilim teveccüh idüp saña yā Resūlallah
Recā-yı mekremet eyler faḳīr ü ednādur

37. Ġarībdür seni melceʾ seni penāh bilür
Ya neylesün dil-i bīkes ġarīb ü şeydādur

38. Ġulām-ı ḥalḳa-begūş-ı der-i saʿādetdür
Dil-ḫarāb-ı şidde bende-yi temennādur

39. Ḫarāb oldı serāpā meʾāl-i aḥvāli
Şikestegī vü ḫarābī dil-i serāpādur

40. Ḥużūr-ı ʿizzetüñe ġāʾibāne s̱ıḳletden
Dilüñ murādı hemān ḥācetin bir inhādur

41. Seni netīce-yi maḳṣad bilür o sulṭānum
ʿİnāyet ü keremüñ kārsāz-ı ʿuḳbādur

42. ʿİnāyet irmez ise baña yā Nebiyallāh
İle'l-ebed dil-i nāsāz-kār-ı sevdādur

43. Ne deñlü mücrim ise bende yā Resūlallāh
O deñlü luṭf u kerem-ḫˇāh-ı ẕāt-ı vālādur

44. Ümīd-i luṭfile dil ṭurma şeyʾullah ider
Der-i saʿādete vābeste-yi temennādur

45. Dirīġ himmet-i iḥsān buyursa sulṭānım
Zamān-ı luṭf-ı kerem mevsim-i ʿaṭāyādur

46. Zamān nāzük ü dil teng ü ṣabra yoḳ çāre
Dem-i kerem dem-i iḥsān u vaḳt-i iʿṭādur

47. Beḥaḳḳ-ı maṭlaʿ-ı envār-ı leyle-yi Miʿrāc
Beẕāt-ı pāk ki iʿcāz-baḫş-ı İsrādur

[7a] 48. Beḥaḳḳ-ı nūr-ı ẓuhūr-ı Muḥammedī yā Rab
Meh-i sipihr-i dü kevn āftāb-ı yektādur

49. Netīce-yi emelümdür bu niyyetüm yā Rab
O ḫāk-i ʿizzete yüz sürmege temennādur

50. Budur ümīd-i niyāzım bilür anı zīrā
Dilüñ bu ḫˇāhişini virmege Ḫudā Ḳādir

51. Benim bu ḫˇāhiş ü iḫlāṣımı ne var yā Rab
Ḳabūl eyle dil-i zār-ı nāşekībādur

52. Netīce dāmenin elden bıraḳmazam billāh
O Ḥażretüñ ki siyeh-pūş u nūr-ı ḫażrādur

53. *Hezār ḥamd u taḥiyyet selām-ı peyderpey*
Niṡār-ı ravża-yı pāk-ı Ḥabīb-i Mevlādur

2.1.5.
Ḳaṣīde-yi Cezmī Dernaʿt-ı Seyyidü'l-Mürselīn Ṣallallāhu ʿAleyhi ve Selem[12]

Feʿilātün / Meʿfāilün / Feʿilün

1. Demidür sende *Cezmiyāne* göñül
Ṭurma āh eyle āh rāḥatdur[13]

[12] – L ; – M
[13] Bu kasîdenin matla beyiti yoktur.

2. Āhdur bāʿiṡ-i güşāyiş-i dil
Eṡer-i āh maḥż-ı ḥikmetdür

3. Niçe āh itmesin göñül ki müdām
Mübtelā-yı ġam u felāketdür

4. Niçe āh itmesün ki pey derpey
Pāy-māl-ı ġumūm u ẕilletdür

5. Niçe āh itmesün o bīkes kim
Maẓhar-ı her cefā-yı ġurbetdür

6. Niçe āh itmesün ḫalāṣ olmaz
Baḫt-ı derzīr ü mest-i miḥnetdür

7. Güẕerān itmeden bu dem āh it
Bu dem-i nāliş ü nedāmetdür

8. Āh it ṭurma kim bu mevsimde
Her duʿā nāʾil-i icābetdür

9. Mevsim-i ḥacc u ḫāk-būsıdur
Ḫāk ammā ʿabīr-i ṭıynetdür

10. Ḫāk-ı pür-feyż-i ḫˇāce-yi ʿālem
Rūy-māl-i ʿuṣāta raḥmetdür

11. Ḫāk-pāy-ı Ḥabīb-i Ḥaḳ ki odur
Ṣāḥib-i Kevṡer ü şefāʿatdür

12. *Ser-i ḫayl-i peyamberān Aḥmed*
Tā eẕel ḥażret ibni ḥażretdür

13. Nūrdur ẕāt-ı pāk-ı muḥteremi
Nūr ammā ki nūr-ı raḥmetdür

14. Tābiş-i vech-i pāk u ebrūsı
Mühr-i īmān meh-i nübüvvetdür

15. Nūrdur nūra ṭāb lāzım ise
Mihrveş nūr-ı ẕātı müṡbetdür

16. Nūr-ı tevḥīd ü tābiş-i īmān
Şarḳ tā ġarp o nūr-ı ḥüccetdür

[7b] 17. Bir şererdür o nūrdan ḫūrşīd
Tā ḳıyāmet çerāġ-ı rıfʿatdür

18. Nūrdur gerçi nūr-ı mihr ammā
Es̱er-i nūr-ı pāk-ı ḥażretdür

19. Meʾḫaẕ-ı mihr ü menbaʿ-ı envār
Ravża-yı aḳdes ü ṭahāretdür

20. Ravża-yı pāk-ı ḥażret-i kevneyn
Nūr-ı çeşm-i her ehl-i ʿilletdür

21. Nūrdan şekl-i ravża dergeh-i mihr
Rūz u şeb pāy-māl-ı ḫıdmetdür

22. Ravża ammā ki maḥż-ı nūr-ı yaḳīn
Yüz sürenler ḳarīn-i devletdür

23. Gören ol nūrdan es̱er-i bīşekk
Maẓhar-ı müjde-yi beşāretdür

24. Niçe yüz sürmesün o kim dāʾim
Fikr ü endīşesi şefāʿatdür

25. Rūz u şeb yüz sürer o ravżaya dil
Gerçi kim ġāʾibāne cürʾetdür

26. Ġāʾibāneyse de keremkānı
ʿAnḫulūṣı'ż-żamīr-i niyyetdür

27. Nice canlar nis̱ār itmez dil
Āstān-ı her ehl-i ḥācetdür

28. Bāḫuṣūṣ ol dem-i niyāz-engīz
Nice dem mevsim-i żirāʿatdur

29. Mevsim ammā ki mevsim-i pür-feyż
Şeref-i mevsim-i ziyāretdür

30. Böyle mevsimde kim niyāz itmez
Der-i raḥmet güşāde-ṣūretdür

31. Şimdi ol feyżgehde cāri olan
Nālehā-yı ʿuṣāt-ı ümmitdür

32. Nice nāliş ḫurūş-ı peyderpey
Ṣan ḳıyām-ı dem-i ḳıyāmetdür

33. *Ġāʾibāneʿuṣātdan bürīde*
***Cezmī**-yi pürgünāh-ı şöhretdür*

34. Ḳoyup iḥsānuñı ḫilāfa düşer
Kārı ʿıṣyān u cürm ü ẕilletdür

35. Yine ümmīd-i āb-ı raḥmet ider
Teşne-yi vādi-yi nedāmetdür

36. Ṣad hezārān selām-pāşuñdur
Kārı gerçi ḥicāb u ḫacletdür

37. Gāʾibāne selām-ı ber-dergāh
Dergeh-i Ḥażret-i Risāletdür

38. Es-selāmu ʿaleyke sulṭānım
Ezderūn ḫāliṣen ṭövbetdür

39. Ey Ḥabīb-i Ḫudā selāmun ʿaleyk
Ġāyet ikrām ile taḥiyyetdür

40. Gül-i gül-ġonca-yı selāmun ʿaleyk
İftiḳār u ḫulūṣ-ı nükhetdür

[8a] 41. Zīver-i ḫāk-ı pāyuñ olmaġıla
Dil teselli-meʾab-ı rāḥatdur

42. Dil-i pür-derd-i ḫun-şudem dāʾim
Ārzūmend-i ḫāk-ı ʿizzetdür

43. Benden evvel vuṣūl bulduḳda
Bu duʿā nāme-yi ḥaḳīḳatdür

44. İtme redd anı ḫāk-būsīden
Kim o bir nāme-yi meẕelletdür

45. Naʿtdur ṣūretā ḥaḳīḳatde
ʿArż-ı ḥāl-i dil-i ġam-ülfetdür

46. Yā İlahī beḤaḳḳ-ı ẕāt-ı Resūl
Tā eẕel ṣāḥib-i saʿādetdür

47. Yā İlahī beḤaḳḳ-ı ravża-yı pāk
Maḳsim-i raḥmet ü leṭāfetdür

48. Yā İlahī beḤaḳḳ-ı āh-ı ʿuṣāt
Āh-ı āteş ḫurūş-ı kerbetdür

49. Yā İlahī beḤaḳḳ-ı fevcāfevc
Yüz sürenler ḳarīn-i şefḳatdür

50. Eyle rūzı o ḫāki çeşmime kuḥl
Ḫāk ammā ki ḫāk-ı ʿizzetdür

51. Cānım alma hemīşe rūgerdān
Ölmeden ölmek ey saʿādetdür

52. Nefes-i vāpesīn deminde beni
Eyle īman-ḳarīn ʿināyetdür

53. Beni muḥtāc ḳılma ġayre Ḫudā
Ṣūret-i iḥtiyāc-ı miḥnetdür

54. Baña gösterme bāb-ı maḫlūḳı
İmtināngāh-ı ehl-i ḫıssetdür

55. Eylesen besti-yi recāmı bülend
Çünki dil iḥtiyāc-ı ḫılḳatdür

56. Yā İlahī beḤaḳḳ-ı nūru'n-nūr
Ḳıl niyāzım ḳabūl-ı minnetdür

2.1.6.
Ḳaṣide-yi Cevrī Dernaʿt-ı Seyyidü'ṣ-Ṡaḳaleyn Ḫayru'l-Farḳeyn Ṣalllallahu Teʿālā ʿAleyhi ve Sellem[14]

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1. Merḥabā ey devr-i eyyāmuñ şeb-i saʿd-aḫteri
Maḳdemüñ oldı müzekkir mevlid-i Peyġamberi

2. Ḥabbezā şehr-i Rabīu'l-evvel-i ḫürrem eṡer
Oldı feyżüñle şühūr-ı ʿālemüñ ferruḫ feri

3. Sensin ol ferḫunde şeb kim senden işrāk eyledi
Āsmān-ı ḳadr-i şānuñ āftāb-ı enveri

4. Leyletü'l-Ḳadr-i saʿādetsin ki virdüñ ʿāleme
Şeb-çirāg-ı dūde-yi raḥmetle zīb ü zīveri

5. Şeb degül nūr-ı siyāh-ı bāhirü'l-aṡārsın
Senden oldı münkeşif sırr-ı kerāmet-küsteri

---

[14] Naʿt-ı Şerīf-i Behcet-ārā-yı Cenāb-ı Zīnet-Baḫş-ı Maḳām-ı Ḳābe Ḳavseyn-i Ev Ednā Cevrī Efendi (52a-53a) **L** ; Ḳaṣīde-yi Cevrī Dernaʿt-ı Seyyidü'l-Kevneyn Ṣallallahu ʿAleyhi ve Sellem (3a-3b) **M** ; Ḥażret-i Resūl-i Ekremün Ṣallallāhu Teʾālā ʿAleyhi ve Sellem Leyle-yi Mübāreke-yi Vilādetleri Taʿrifindendir. (s.63-65) **Cevrî Dîvânı**

6. Şeb degül nūr-ı tecellīsin ki itdüñ āşkār
Tāb-ı ḫūrşīd-i cemāl-i ẕü'l-celāl-i ekberi

7. Şeb degül āyīne-yi luṭf-ı Ḫudāsın Ḥaḳḳ bu kim
Senden oldı ṣūret ü maʿnā vücūduñ maẓharı

[8b] 8. Şeb degül gencīne-yi rāz-ı eẕelsin kim cihān
Sende buldı gevher-i pāk-ı nübüvvet-perveri

9. Ol mükerrem gevher-i pākize kim ṣunʿ-ı Ḫudā
Eylemiş ẕātın heyūlā-yı taṣavvurdan beri

10. Aṣl-ı ḥikmet lübb-i maʿni sırr-ı ḳudret nūr-ı Ḥaḳ
Rūh-ı ādem cān-ı ʿālem hādī-yi ins ü perī

11. *Ahmed-i mürsel nebiyyü'r-raḥme faḫru'l-enbiyā*
Māye-baḫş-ı serfirāzı āb-rū-yı serveri

12. Ol ḫuceste ḫāne-zād-ı Ḥaḳ ki yümn-i maḳdemi
İtdi beytü'l-Kaʿbeyi ʿarş-ı berīnüñ hem-seri

13. Muḥterem mevlūd-ı ʿālī-ḳadr u sāmī rütbe kim
Oldılar ḥūr u melek ḫıdmet-güẕār-ı yāveri

14. Görmemişdür daḫı çeşm-i ümmühāt-ı erbaʿa
Ādemīde böyle mevlūd-ı ferişteh-manẓarı

15. Hem gül-āb-ı luṭf-ı nüzhetle muḫammer ṭıyneti
Hem fürūġ-ı ḥüsn ü behcetle münevver peykeri

16. Ṭabʿ-ı ṣāfī çeşme-yi tesnīm-i ṣıdḳuñ menbaʿı
Meşreb-i pākīzesin ḫuld-ı ṣafānuñ kevs̱eri

17. Nūr-ı ṣadrı ẕāt-ı maʿnī-ṣūretün āyīnesi
Sırr-ı nuṭḳı emr-i taḥḳīḳ ü yaḳīnüñ maṣdarı

18. Ḥüsn-i ḫulḳı rūy-ı raḥm u şefḳatüñ pīrāyesi
Luṭf-ı ṭabʿ-ı kimiyā-yı rıfḳ u ḥilmüñ cevheri

19. Çekmemişdür böyle bir naḳş-ı bedīʿ-i bīmis̱āl
Olalı ism-i muṣavver-i ademüñ ṣūret-geri

6a nūr-ı: subḥ-ı D
8a gencīne-yi rāz-ı ezelsin : gencīne-yi luṭf-ı Ḫudāsın D
9a mükerrem : münevver D
15a luṭf-ı nüzhetle : luṭf u nüzhetle L, M
15b fürūġ-ı ḥüsn : fürūġ u ḥüsn H

20. Ol şeref gencīne güher kim vücūd-ı pākidür
Ḥāṣıl-ı sermāye-yi ḫūrşīd ü māh u müşteri

21. Virmese dünyāya zīver pertev-i taḥḳīḳ ile
ʿAḳl-ı ḳāṣır devr-i gerdūnı ṣanurdı serseri

22. Eyledükde ʿizzile ṣaḥn-ı vücūdı cilvegāh
Ṣūret-i eṣnāmdan maḥv oldı naḳş-ı Āẕerī

23. Āb-ı rūyı ʿizzetinden şerm idüp nār-ı Mecūs
İtdi perde çehre-yi pür-tābına ḫāküsteri

24. Ṭarḥ idince ḳaṣr-ı gerdūn pāye-yi ḳadrin ḳażā
Ṭāḳ-ı Kisrānuñ o dem zīr-i zemīn oldı yeri

25. Şerḥ olunmaz muʿcizāt-ı maḳdemi tā ḥaşre dek
Yazsa vaṣfında eger ḫāmem hezārān defteri

26. Hem ne ḥaddimdür benim kim vaṣfa cürʾet eyleyem
Ol şehenşāh-ı *leʿamrük*[15] taḫt-ı *levlāk*[16] efseri

27. Ḥıdmet-i medḥ ü s̱enāsında ḳuṣūrum fehm idüp
Lāyıḳ oldur kim idem dergāhına ʿözr-āveri

28. Dest-i endīşem irişse dāmen-i taʿrīfine
Gevher-i naẓmım bulurdı rütbe-yi vālā-teri

29. *Ḳādir olmazdı bu deñlü medḥine **Cevrī** eger
Ṭabʿınuñ feyż-i İlāhī olmasaydı yāveri*

30. Tā şeb-i mevlid ide māh-ı rebīʿü'l-evveli
Pür-żiyā ḳandīl-i sīm-endūd-ı çarḫ-ı çenberi

[9a] 31. Ola mişkāt-ı taḥiyyātında mıṣbāḥ-ı ṣalāt
Tā ṣabāḥ-ı ḥaşre dek reşk-i çerāġ-ı ḫāveri

2.1.7.
Ḳaṣīde-yi Cevrī Dernaʿt-ı Maḥbūb-ı Ḫudā Nebiyy-i Müctebā Ṣallallāhu Teʿālā ʿAleyhi ve Sellem[17]

20b māh u müşterī : māh-ı müşterī M
21a virmese dünyāya zīver pertev-i taḥḳīḳ ile : gelmese dünyāya ol kāmil vücūd-ı rūzgār H, L, M
25b defteri : aḫteri H
[15] Resulüm! Ömrüne yemin olsun ki gerçekten onlar, sarhoşlukları içinde bocalayıp duruyorlardı. (Hicr, 72)
[16] " Sen olmasaydın âlemleri yaratmazdım" Hadîs-i Şerîf
27a ḥıdmet : midḥat H
[17] Naʿt-ı Şerīf-i Nādīr-Edā Berāy-ı Ḥābīb-i Ḫudā El-Cevrī Efendi; 82a-83a **L;** Ḳaṣīde-yi Cevrī Dernaʿt-ı Maḥbūb-ı Ḫudā Nebiyyi Müctebā Ṣallallahu ʿAleyhi ve Sellem (3b-4a) **M** ; Dernaʿt-ı

Feʿilātün / Feʿilātün / Feʿilātün / Feʿilün

1. Ol ki ṣad fehm ü h̠ıred bir sözinüñ mülzemidür
   Ene efṣaḥ[18] h̠aber-i muʿciz-i nuṭḳ u demidür

2. Ol ki bir nüktesi biñ cān u dili mest eyler
   Maʿnī-yi rāz-ı İlāhī suh̠an-ı mülhemidür

3. Ḥabbezā nādire perdāz-ı ḥaḳāyıḳ ki anuñ
   Bezm-i taḥḳīḳinüñ erbāb-ı beyān ebkemidür

4. Ḥabbezā menbaʿ-ı ḥikmet ki zülāl-i suh̠anı
   Kaʿbe-yi maʿrifetüñ āb-ı ruh̠-ı zemzemidür

5. Leb-i nuṭḳı ki odur çeşme-yi rāz-ı taḥḳīḳ
   Teşne-yi āb-ı ḥayātı dil-i Ḥıżruñ femidür

6. Dil-i pāki ki odur cām-ı raḥīḳ-i tevḥīd
   Nūş iden cürʿasını ʿālem-i feyżüñ Cemidür

7. Sırr-ı maʿnā ki dil ü ʿaḳla virür pīşiş ü tāb
   Şāhid-i nüktesinüñ ṭurre-yi h̠am der-h̠amıdur

8. Nükte-yi cān ki ṣalar ḥayrete Rūḥu'l-Ḳudsi
   Mebḥaṣ-ı ḥikmetinüñ mesʾele-yi mübhemidür

9. Buḳʿa-yı *ʿallemehu*[19] olsa n'ola medresesi
   Dil-i dānāsı ḥarīm-i ḥikemüñ maḥremidür

10. Yaraşur aña Süleymān-ı ḥaḳīḳat dirsem
    Ḥalḳa-yı çarh̠-ı benān-ı dilinüñ h̠ātemidür

11. Noḳṭa-yı vaḥdete hergiz dil-i feyyāżıdur
    Bu gül-i gülşen-i taḥḳīḳdur ol şebnemidür

12. Ḳaṣr-ı bālā-yı ḥaḳīḳāt ki ʿuḳūl-ı ʿaşere
    Ġurfe-yi esfel-i kem-pāyesinün süllemidür

Ḥażret-i Seyyid-i Kāʾināt ʿAleyhi Efḍalü'ṣ-Ṣalavāt (s, 61-63) **Cevrî Dîvânı ;** Başlıksız (s, 48-49) **Nefʿî Dîvânı**

Not: Bu kasîde hem Nefʿî(Akkuş, 1993: 48-49) hem de Cevrî Dîvânında (Ayan, 1981: 61-63) yayınlanmıştır.

[18] "Ben sizin en fasîh konuşanınızım" Hadîs-i Kutsî

5 − H, M

7a ü dil ü ʿaḳla : dil ʿaḳla D, L

pīşiş ü tāb : bī-gışş tāb ND

[19] Çünkü onu güçlü kuvvetli biri (Cebrail) öğretti. (Necm, 5)

9a buḳʿa-yı *allemehu* olsa n'ola medresesi : buḳʿa-yı *alleme* olsa n'ola kim medresesi H, M

13. Ḫıred ol ḳaṣra ʿurūc eylemege ḳādir ise
Anda seyr eylesün ol ẕāt kimüñ hemdemidür

14. Nāʾil olsa bu ḳadar rütbe-yi ʿulyāya n'ola
Ki o maḥbūb-ı İlāhī rusülüñ ekremidür

15. *Pādşāh-ı dü cihān Aḥmed-i Mürsel ki anuñ*
Midḥat-i ẕātı dilüñ maṣlaḥat-ı elzemidür

16. Eyleyen mertebesin ʿarş-ı berīnüñ ʿālī
Es̱er-i ḫurrem-i ʿizz-i şeref-i maḳdemidür

17. Felegüñ leyle-yi Ḳadri şeb-i Miʿrācıdur
Ālemüñ ʿıyd-ı hümāyūnı dem-i ḫurremidür

18. Eyledi mühr-i nübüvvetle cihānı tesḫīr
Enbiyā zümresinin anuñ içün ḫātemidür

19. Enbiyā cümle ṭufeylidür anuñ maʿnāda
Ṣonra geldiyse n'ola cümlenüñ ol aḳdemidür

20. Maʿni-yi nüsḫa-yı ẕātı ki odur sırr-ı ḫafī
Nükte-yi ḥikmet-i ruḥ u ḳalemüñ müdġamıdur

21. Dili ol kişver-i pür-vüsʾat-ı ḳudretdür kim
ʿĀlem-i ġayb u hüviyyet hep anuñ munżamıdur

22. Şerʿ-i müstaḥkemi kim dinmiş aña ḥabl-i metīn
ʿAḳl-ı Mecnūn-revişüñ silsile-yi muḥkemidür

[9b] 23. Ḥaşre dek dīninüñ erkānı nola ḳāʾim ise
Ki anuñ nuṣret-i Ḥaḳ pāye-yi müstaḥkemidür

24. Ḫıżr okūr ʿilm-i ledünni dil-i dānāsından
Ol muḥaḳḳaḳ rusülüñ ekmelidür aʿlemidür

25. N'ola cārī ise mülk-i melekūta ḥükmi
Dü cihānuñ o şeh-i aʿdelidür aḥkemidür

26. ʿArş [u] ferş olsa n'ola bārgeh-i ḳadrinde
Mesned-i ʿizzetüñ ol pādşeh-i aʿzamidür

13b anda : onda ND
hemdemidür : maḥremidür ND
22a kim dinmiş aña : kim aña denir ND
23b Ki anuñ nuṣret-i Ḥaḳ pāye-yi müstaḥkemidür : Ol muḥaḳḳaḳ rusülüñ ekmelidür aʿlemidür H, M
24 – H , M
26a u – H, L, M, ND
ḳadrinde : ḳudretde L, M, D

27. Eşref-i ḫalḳ-ı cihān olsa vücūdı ne ʿacep
ʿĀlemüñ zübde-yi mecmūʿ-ı benī Ādemidür

28. Yoḳ naẓīri anuñ efrād-ı beşerde ancaḳ
ʿAḳl-ı küll cevher-i pākizesinüñ tevʾemidür

29. *Vaṣf-ı memdūḥ-ı İlāhī nice mümkin* ***Cevrī***
Naḳl-i feyż-i şeref-i medḥin idерseñ demidür

30. Müstaʿidd oldı anuñla nefeḥāt-ı rūha
Bikr-i fikrim ki ḥarīm-i dilimüñ Meryemidür

31. Es̱er-i muʿciz-i feyżile o bikrüñ ḥālā
Suḫanım nādire ferzend-i Mesīḥā demidür

32. Şevḳ-ı medḥiyle dilim āyinedür kim anda
Görinen maʿna-yı ʿışḳuñ ṣuver-i ʿālemidür

33. İtse taʿrīfine ḫunyāger-i ṭabʿım āġāz
Çarḫı raḳṣa getüren naġme-yi zīr ü bamıdur

34. Odur ol naġme-yi dilkeş ki melekler anuñ
Kimi mesti kimi ḥayrānı kimi sersemidür

35. Dilim ol meygededür neşve-yi medḥile k'anuñ
Mest-i peymāne-yi reşki felegüñ Edhemidür

36. Ol şehüñ faḳrıla faḫr itdügini gūş ideli
Reddüm ehl-i keremüñ niʿmet-i bīş ü kemidür

37. Ṭaʿn ider mālik-i dīnāra ġınā-yı ḳalbim
Gerçi bu tekyegehüñ müflis-i bīdirhemidür

38. Dāġ urur sīne-yi Zü'n-nūna niẓām-ı ʿālem
Ki derūnum güher-i ʿışḳ u muḥabbet yemidür

39. Rāżıyım fāḳadan ammā beni āzürde iden
Sehvile eyledügüm cürm ü ḫatānuñ ġamıdur

40. Yine memdūḥımı fikr eyleyicek şād olurın
Ki dil-i pür-keremi ʿāṭıfetüñ maḳsemidür

29a Cevrī : Nefʿī ND
29b naḳl : naʿt ND
31, 32 , 33, 34, 35, 38 : − ND
36a ol : o ND
36b niʿmet-i bīş : niʿmet ü bīş M
38a ʿālem : ḳalbim H, L, M

41. Derd-i ʿıṣyānıma dermānı ol eyler zīrā
Naẓar-ı merḥameti zaḫm-ı dilüñ merhemidür

42. Raḥm ider ḥāline mecrūḥlaruñ ve'l-ḥāṣıl
Ol ṭabīb-i dil-i ʿālem rusülüñ erḥamıdur

2.1.8.
Ḳaṣīde-yi Cemʿī Dermedḥ-i Mehbiṭ-i Vaḥy-ı Ḫudā ʿAleyhi Mine'ṣ-Ṣalāti Eẕkār[20]

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Feʿūlün

1. Derūnum baḥr-i züḫḫār-ı suḫandur
Kelāmım dürr-i şehvār-ı suḫandur

2. Nesīm-i rūḥ-baḫş-ı nuṭḳ-ı ḫāmem
Bahār-efrūz-ı gülzār-ı suḫandur

3. Ḥabābı noḳtadur üstünde anuñ
Suṭūr-ı naẓm-ı enhār-ı suḫandur

[10a] 4. Ne noḳṭa ġonca-yı gülzār-ı iʿcāz
Ne ġonca ḫumm-ı ḫummār-ı suḫandur

5. Kenār-ı saṭr-ı eşʿārımda her nūn
Şikenc-i zülf-i ebkār-ı suḫandur

6. Teb-i rengīn ʿiẕār-ı naẓm-ı pāküm
Muṣavver rūḥ-ı ṭūmār-ı suḫandur

7. Ḳalem bir dil-fikār-ı sīne-çākī
Ḫayālim şūḫ-ı Ferḫār-ı suḫandur

8. Kühen ḫum-ḫāne-yi maʿnāda ṭabʿım
Ḳadīmī rind-i mey-ḫᵛār-ı suḫandur

9. Derūnum bezm-i germāgerm-i ilhām
Büt-i fikrim ḳadeḥ-kār-ı suḫandur

10. Kelāmım naḳd-i ḫāṣu'l-ḫāṣ-ı maʿnā
Dilim ṣarrāf-ı bāzār-ı suḫandur

11. Zer-i nev sikke-yi ṣarrāf-ı fikrim
Dürüst ü rāst-miʿyār-ı suḫandur

42a ve'l-ḥāṣıl : elḥāṣıl ND
[20] – **M ;** Naʿt-ı Şerā'if-i Nekāt Berāy-ı Senedü'l-Mevcūdāt El-Cevrī Efendi (101a-102a) **L**
6a teb-i rengīn : büt-i rengīn L

12. Kemīne gūşe-yi şeh-beyt-i naẓmum
Serāy-ı feyż-i miʿmār-ı suḫandur

13. Tehī-ṭabʿān-ı naẓm itmekde yaġma
Yaḫud dükkān-ı ʿaṭṭār-ı suḫandur

14. Kümeyt-i ceng-cūy-ı kilk-i fikrim
Ṣahīl-engīz-i peykār-ı suḫandur

15. Benem kim esb-i ḫoş-cevlān-ı ṭabʿum
Ḫırām-āmūz-ı rehvār-ı suḫandur

16. Benem kim cünbiş-i mıżrāb-ı ḫāmem
Terennüm-rīz-i evtār-ı suḫandur

17. Benem ol düldül-engīz-i maʿānī
Ki ḫāmem şīr-i kühsār-ı suḫandur

18. Benem ol naʿt-gūy-ı faḫr-ı ʿālem
Ki ṭabʿım bülbül-i zār-ı suḫandur

19. Şeh-i levlāk kim vaṣfıyla ḫāmem
Nihāl-i neyşeker-zār-ı suḫandur

20. *Resūl-i Ḥaḳḳ şeh-i Baṭḥā ki ẕikri*
Dile her dem meded-kār-ı suḫandur

21. Feżā-yı midḥatinde āb-ı naẓmım
Ṭılısm-ı genc-i esrār-ı suḫandur

22. Zemīn-i ʿālem-i medḥinde şiʿrüm
Riyāż-ı feyż-i enhār-ı suḫandur

23. Niçe taṣvīr ide evṣāf-ı ẕātın
Ḫayālüm gerçi seḥḥār-ı suḫandur

24. O mühr-i ʿālem-ārā-yı nübüvvet
Bu kemter ẓıll-ı eşcār-ı suḫandur

25. Olaldan cürʿa-nūş-ı bezm-i naʿtı
Dilüm ser-mest-i efkār-ı suḫandur

26. Şuʿāʿ-ı mihre evṣāfile ṭabʿım
Meh-i iʿcāz-ı envār-ı suḫandur

25b ser-mest-i efkār : ser-mest ü efkār L

27. *Livā-efrāzi-yi medḥile* ***Cemʿī***
[10b] *Şeh-i fikrim cihāndār-ı* suḫandur

28. Ṭarīḳ-ı vādī-yi naʿtında ḫāmem
Kümeyt-i zīr-i reftār-ı suḫandur

29. Bu rāh-ı teñgde mümkin mi cevelān
Ṭutalım ḫāme rehvār-ı suḫandur

30. S̱enāsın ḳıl hemān bu yolda derpīş
Ki ol şemʿ-i pür-envār-ı suḫandur

31. *Ṣalātın dāʾimā vird-i zebān it*
Ki ol sermāye-yi kār-ı suḫandur

2.1.9.
Mes̱nevī-yi Celīlī Dernaʿt-ı Muḥammedü'l-Emīn Ṣallallāhu ʿAleyhi ve Sellem[21]

Mefʿūlü / Mefāʿilün / Feʿūlün

1. Ol dürr-i yetīm baḥr-i sermed
Serçeşme-yi enbiyā Muḥammed

2. Ser-ḫayl-ı rusül imām-ı kevneyn
Serdār-ı sipāh-ı *ḳābe ḳavseyn*[22]

3. Ser-ḫalḳa-yı ḥalḳa-yı nübüvvet
Ser çeşme-yi çeşme-yi fütüvvet

4. Şāh-ı Ḳureşī-yi Hāşimi ḫayl
Gīsūları oldı lām-ı *ve'l-leyl*[23]

5. Ey nükte-güẕār-ı ṣafḥa-yı ġayb
V'ey perde-güşā-yı rāz-ı *lārayb*[24]

27b şeh-i fikrim cihāndār-ı suḫandur: ki ṭabʿım bülbül-i zār-ı suḫandur L

[21] Naʿt-ı Şerīf-i Sütūde-Mefhūm Berāy-ı Vāḳıf-ı İsrā-Rev-i ʿUlūm Celīlī Efendi (127a-128a) **L** ; Mes̱nevī-yi Celīlī Dernaʿt-ı Muḥammedü'l-Emīn Ṣallallāhu ʿAleyhi ve Sellem (58b-59a) **M**

[22] O kadar ki (birleştirilmiş) iki yay arası kadar, hatta daha da yakın oldu. (Necm 9)

[23] Dönüp gitmekte olan geceye, (Müddesir, 33); Kararmaya yüz tuttuğunda geceye andolsun,(Tekvīr, 17); Geceye ve onda basan karanlığa, (İnşıkak 17); (her şeyi karanlığı ile) örttüğü an geceye (Fecr, 4); Onu örttüğünde geceye, (Şems 4); (Karanlığı ile etrafı) bürüyüp örttüğü zaman geceye,(Leyl 1); Ve sükûna erdiğinde geceye ki,(Duhā 2)

[24] O kitap (Kur'an); onda asla şüphe yoktur. O, müttakîler (sakınanlar ve arınmak isteyenler) için bir yol göstericidir. (Bakara, 2); Rabbimiz! Gelmesinde şüphe edilmeyen bir günde, insanları mutlaka toplayacak olan sensin. Allah asla sözünden dönmez.(Āli İmrān, 9); Fakat, onları gelmesinde şüphe edilmeyen bir gün için topladığımız ve hiçbir haksızlığa uğramaksızın herkese kazandığı şeyler tastamam ödendiği zaman halleri nice olur? (Āli İmrān, 25); Allah -ki ondan başka hiçbir tanrı yoktur elbette sizi kıyamet günü toplayacaktır, bunda asla şüphe yoktur. Söz bakımından Allah'tan daha doğru kim vardır! (Nisā, 87); (Onlara) Göklerde ve yerde olanlar kimindir? diye sor. "Allah'ındır" de. O, merhamet etmeyi kendi zatına farz kıldı. Sizi, varlığında

6. Ey gevher-i efser-i risālet
V’ey aẖter-i āsmān-celālet

7. Ey ʿarş-ı ʿaẓīm tekyegāhuñ
Ḫalḳ-ı dü cihān ṭıfl-ı rāhuñ

8. Ey gevher-i dürc-i vaḥdet-i Ḥaḳ
Gencīne-küşā-yı ẕāt-ı muṭlaḳ

9. Ey bāġ-ı risālete ḥamāme
Ve’y ṭūṭi-yi sebz-gūn ʿimāme

10. Ol sebz-i ʿimāme ey ser-efrāz
Ḳıldı seni serv-i bāġ-ı iʿcāz

11. Ḳaddüñ ʿalem-i risālet-i Ḥaḳ
Gīsū-yı münīr-i sebz bayraḳ

12. Sen bülbül-i ʿarş-ı āşiyānsın
Sen ṭūṭi-yi baġ-ı lāmekānsın

13. Oldı ḥaremüñ ḥarīm-i Baṭḥā
Ferrāş-ı derüñ dem-i Mesīḥā

14. Destüñde ʿaṣā ʿimād-ı dīndür
Yaʿnī ḥabilullāh-ı metīndür

15. Subḥañ dür-i dürc-i luṭf u ümīd
Ser-mühre aña ʿaḳīḳ-ı ḫūrşīd

şüphe olmayan kıyamet gününde elbette toplayacaktır. Kendilerini ziyana sokanlar var ya işte onlar inanmazlar. (En’ām, 12); Bu Kur'an Allah'tan başkası tarafından uydurulmuş bir şey değildir. Ancak kendinden öncekini doğrulayan ve o Kitab'ı açıklayandır. Onda şüphe yoktur, o âlemlerin Rabbindendir. (Yunūs, 37); Düşünmediler mi ki, gökleri ve yeri yaratmış olan Allah, kendilerinin benzerini yaratmaya da kadirdir! Allah, onlar için bir vâde takdir etti. Bunda şüphe yoktur. Ama zalimler, inkârcılıktan başkasını kabullenmediler. (İsrā, 99); Böylece (insanları) onlardan haberdar ettik ki, Allah'ın vâdinin hak olduğunu, kıyametin şüphe götürmez olduğunu bilsinler. Hani onlar aralarında Ashâb-ı Kehfin durumunu tartışıyorlardı. Dediler ki: "Üzerlerine bir bina yapın. Rableri onları daha iyi bilir." Onların durumuna vâkıf olanlar ise: "Bizler, kesinlikle onların yanıbaşlarına bir mescit yapacağız" dediler. (Kehf, 21); Kıyamet vakti de gelecektir; bunda şüphe yoktur. Ve Allah kabirlerdeki kimseleri diriltip kaldıracaktır. (Hac, 7); Bu Kitab'ın, âlemlerin Rabbi tarafından indirilmiş olduğunda asla şüphe yoktur. (Secde, 2); Kıyamet günü mutlaka gelecektir, bunda hiç şüphe yoktur. Fakat insanların çoğu buna inanmazlar. (Mü’mīn, 59); Şehirlerin anası (olan Mekke'de) ve onun çevresinde bulunanları uyarman ve asla şüphe olmayan toplanma günüyle onları korkutman için, sana böyle Arapça bir Kur'an vahyettik. (İnsanların) bir bölümü cennette, bir bölümü de çılgın alevli cehennemdedir. (Şūrā, 7); De ki: Allah sizi diriltir, sonra öldürür. Sonra sizi şüphe götürmeyen kıyamet gününde biraraya toplar. Fakat insanların çoğu bilmezler.(Cāsiye, 26); "Allah'ın vâdi gerçektir, kıyamet gününde şüphe yoktur" dendiği zaman: Kıyametin ne olduğunu bilmiyoruz onun bir tahminden ibaret olduğunu sanıyoruz, (onun hakkında) kesin bir bilgi elde etmiş değiliz, demiştiniz. (Cāsiye, 32).

16. Ser-subḫa ki çarḫ oldı muḥtāc
Kim idine anı dürretü't-tāc

17. Pür-şehd dehānuñ içre ey pāk
Ṣan çūb-ı nebāt oldı misvāk

18. Misvāk degül dehān içinde
Şekl-i elif oldı cān içinde

[11a] 19. Ḥaḳ perde-yi rāz idüp ridāñı
Ol ḳıldı sütūn-ı dīn ʿaṣāñı

20. Yetmez mi ṭırāz-ı cāmeñ ey pāk
Levlāke lemā ḫalaḳtü'l-eflāk[25]

21. Çün sünnetüñ irdi ḫāṣ u ʿāma
Ṣubḥ urdı başına aḳ ʿimāme

22. Giydi felek āstīn-i kūtāh
Ṣan oldı dehān-ı āstīn māh

23. Tesbīḥ alur eline Pervīn
Kim zikr-i müselsel ide telḳīn

24. Çarḫ itdi vużū çü kehkeşāndan
Pāk oldı o çeşme-yi revāndan

25. Her ḳaṭre-yi āb k'oldı peydā
Ṣan kevkeb-i çarḫ olur hüveydā

26. Çün ṭurdı ṣalāta sīne pür-tāb
Māh-ı nevi ḳıldı genc-i miḥrāb

27. Çün sünnetüñi görür felekden
Āvāze-yi ẕikr ider melekden

28. Yaʿni ki felek hem ümmetüñdür
Pür-ġulġul-ı kūs-ı nevbetüñdür

29. Ey tāze turunc-ı gülşen-i Ḥaḳ
K'olduñ çemen-i Hüdāya revnaḳ

30. Virür çü turunc-ı baġ-ı ḫürrem
Ter meyve bahārdan muḳaddem

16a subḫa ki: subḥ ki L, M
[25] "Sen olmasaydın âlemleri yaratmazdım" Hadîs-i Kutsî
27b āvāze-yi : deryūze-yi H

31. Sen şāḫ-ı turunc-ı nāzenīnsin
Pür-berg şukūfe bāġ-ı dīnsin

32. Çün küntü nebiyyen oldı yāruñ
Nev-bāde-yi şāḫ-ı nev-bahāruñ

33. Şerʿüñ olısar şükūfe āyīn
Tā dāmen-i ḥaşr ey gül-i dīn

34. Çün oldı esās-ı dīn ḫiṣāruñ
Erkān-ı ḥiṣār-ı çār yāruñ

35. Ol çār gül-i bahār-ı tevḥīd
Çār āḫter-i āsmān-ı tecrīd

36. Ol çār nihāl-i sāye-perver
Bir cūydan oldı tāze vü ter

37. Ol çār der-i ḫazīne-yi ḫāṣ
Bir baḥrde buldı feyż-i ḫalāṣ

38. Yā Rab çü *Celīli*-yi dil-efgār
Dergāhuña vara dīde ḫūn-bār

39. Vir cām-ı şefāʿat-ı Muḥammed
Ol teşneye reşḥ-i feyż-i sermed

2.1.10.
Mes̱nevī-yi Cinānī Dernaʿt-ı Ḥabīb-i Ḫudā Muḥammed Muṣṭafā Ṣallallāhu ʿAleyhi ve Sellem[26]

Müfteʿilün / Müfteʿilün / Fāʿilün

1. Ey ḥaremüñ s̱āni-yi beytü'l-ḥarām
Çarḫ-ı muʿallā saña ednā maḳām

2. Pāye-yi dergāh-ı refīʿüñ sipihr
Cām-ı zer-endūd serāyuñda mihr

[11b] 3. Cilvegehüñ ravża-yı ḫuld-ı berīn
Gerd-i rehüñ sürme-yi çeşm-i yaḳīn

37b ḫalāṣ : iḫlāṣ L

[26] Dersütūdān Ẕāt-ı Ḳudsī Ṣıfāt-ı Ḥażret-i Risālet-Şiʾār-ı Nübüvvet Dis̱ār-ı ʿAleyhi ve ʿAle'l-İẓhār u Ṣaḥbe'l-Aḫyār Ṣalātullāhu'l-Mülkü'l-Cebbār (117a-119a) **L** ; Mes̱nevī-yi Cinānī Dernaʿt-ı Muḥammedü'l-Muṣṭāfā Ṣallallāhu ʿAleyhi ve Sellem (34b-35a) **M**

4. Saḳf-ı serā-perde-yi ḳadrüñ felek
Hīme-keş-i maṭbaḫ-ı cūdun melek

5. Ḳaṣr-ı celālüñde meger kehkeşān
Anda meh-i nev ʿalem-i zer-nişān

6. Şeb eşigüñde Ḥabeşī bir ġulām
Rūy-ı demeviñ şiken-i subḥ u şām

7. H̱āk-ı derüñ mehbiṭ-i vahy-ı İlāh
ʿĀleme bāb-ı keremüñ secdegāh

8. Sensin o sulṭān-ı memālik-sitān
Dāġ-ı nih-i rān-ı kümeyt-i cihān

9. Tāze gül-i gülbin-i bāġ-ı Hüdā
Şemʿ-i şeb-efrūz-ı çerāġ-ı Hüdā

10. H̱ˇāce-yi deryā-dil-i vālā-güher
Ḳulzüm-i iḥsān u muḥīṭ-i hüner

11. Dāʿi-yi tekvīn-i sipihr-i berīn
Bāʿiṣ-i tertīb-i zamān u zemīn

12. Ṭūṭi-yi şekker-şiken-i bāġ-ı üns
Zemzeme ārā-yı gülistān-ı ḳuds

13. Evvel-i naḳş-ı suḥuf-ı kāʾināt
Gevher-i pākīze-yi deryā-yı ẕāt

14. Muʿtekif mesned-i şerʿ-i güzīn
Maḥrem-i ḫalvetüñe Rūḥu'l-emīn

15. Tāb u tüvān-baḫş-ı ten-i ḫastegān
ʿUḳde-güşā-yı girih-i bestegān

16. Ārzu-yı ḫāṭır-ı cān-ı ġamīn
Şevḳ ü meserret-dih-i ḳalb-i ḥaẕīn

17. Senden olur derdine çarḫuñ devā
H̱alḳa şefāʿatle virürsin şifā

18. ʿİllet-i īcād-ı vücūduñ senüñ
Gayb-nümā nūr-ı şühūdun senüñ

10a dil-i vālā : dil ü vālā L, M

19. ʿĀlemi īcād idicek Kirdgār
Eyledi eşyāya vücūduñ medār

20. Ḳāmet-i mevzūnuñ içündür ʿıyān
Gūşe-yi gülzārda serv-i revān

21. Ṭalʿat-i mehtābuñ içün gülleri
Ṭurreñ içün bāġda sünbülleri

22. Nergis-i şehlā-yı gözüñ yādına
Mihr-i cihān-tābı yüzüñ yādına

23. Māh-ı nevi heyʾet-i ebrūñ içün
Sebze-yi bāġı ḫaṭ-ı ḫoş-būñ içün

24. ʿĀrıż-ı rengīnüñ içün lālesi
Gevher-i sīr-ābuñ içün jālesi

25. Ġoncaları laʿl-i güher-zāñ içün
Yāsemeni sīne-yi zībāñ içün

26. Cümlesini ʿışḳuña īcād idüp
Ṭarḥ-ı esās eyledi bünyād idüp

27. Pāyuña oldem ki yüzin sürdi ḫāk
Ṭoldı felek naʿra-yı *rūḥī fidāk*[27]

[12a] 28. Efser-i *levlāk*[28]i ḳoyan başuña
Virdi ṣafā ṭabʿ-ı güher-pāşuña

29. Ẕātuñı Ḥaḳ eyledi ʿayne'l-yaḳīn
Cāmiʿ-i mecmūʿ-ı kemālāt-ı dīn

30. Rāh-ı hidāyetde bilüp pīşvā
Cümle rusül saña ider iḳtidā

31. Şemʿ-i ruḫuñ bedraḳa-yı rāhdur
Sālik-i rāh olana dil-ḫˇāhdur

32. Olmasa ḫurşīd-i vücūduñ ʿıyān
Ẓulmet-i küfr içre ḳalurdı cihān

33. Senden olur mihr-i felek müstenīr
Ḥüsnile hergiz saña olmaz naẓīr

[27] "Ruhum sana fedâ olsun."
[28] "Sen olmasaydın âlemleri yaratmazdım." Hadîs-i Kudsî

34. Laʿl-i lebüñ çeşme-yi āb-ı ḥayāt
Vāsıl-ı ḫˇān-ı keremüñ kāʾināt

35. Ḳapuña her kimki ider ilticā
Vācib olur aña ḥuṣūl-i ricā

36. Olmasa aʿdā n'ola ḫāk-ı derüñ
Ḳadrini nādān ne bilür gevherüñ

37. Ehl-i dile küḥl-i baṣīretdür ol
Ṭālibe iksīr-i saʿādetdür ol

38. Vechi var eylerse eger intisāb
Ḫalḳuñ aġardur yüzini bu türāb

39. Pūte-yi ʿışḳuñda şu kim ḳāl olur
Ḳāli ḳoyup vāḳıf-ı aḥvāl olur

40. Beste-yi fitrāküñ olup şād-kām
Dāmuña efgende geçer ḫāṣ u ʿām

41. Çün işigüñ eyledi ʿavn-i İlāh
Cürm ü ḫaṭā ehline ümmīdgāh

42. *Girye-yi dil-sūz ile bīiḫtiyār*
Geldi ***Cinānī*** *ḳapuña şerm-sār*

43. Nāle vü feryādile jūlīde-mūy
Oldı ser-i kūyuña mālīde-rūy

44. Gerçi ki ʿıṣyānile şermendedür
Ḫāliṣ ü muḫliṣ ḳapuña bendedür

45. Rūz-ı ḳıyāmetde ki bīiştibāh
Cürm ü günāh ehli ola rū-siyāh

46. ʿĀciz ü bīçāre ḳalup ʿāṣiyān
Maḥşeri geşt eyleye veyle-künān

47. Ḥalḳı yaḳup tābiş-i mihr-i münīr
Ġarḳ-ı ʿaraḳ ola ṣaġīr ü kebīr

48. Yete ḳıyāmetde ḳalup teşne dil
Her kişi fiʿlinden ola münfaʿil

36b gevherüñ : cevherüñ L, M
38a eger : aña L, M

49. Vāḳıf olup mevḳıf-ı ḥayretde ḫalḳ
Muntaẓır-ı emr ola ḥażretde ḫalḳ

50. Herkese maʿlūm ola nezdīk ü devr
Ḳavl-i *ilallāhi taṣīrü'l-umūr*[29]

51. Sāye-yi luṭfuñda dili şād ḳıl
Bend-i belādan anı azād ḳıl

52. Eyle anı ḳahr-ı Ḫudādan emīn
Cāyını ḳıl ravża-yı ḫuld-ı berīn

[12b] 53. Āteş-i hicr eyledi bağrın kebāb
Sāki-yi kevs̱er n'ola ger ṣunsa āb

54. Bulsa n'ola būy-ı vefādan naṣīb
Gülşen-i medḥüñde odur ʿandelīb

55. Sükker-i medḥüñle odur ṣubḥ u şām
Ṭūṭi-yi gūyā gibi şīrin-kelām

56. Görme revā anı ki rūz-ı ḥisāb
ʿIyşını telḫ eyleye zehr-i ʿiḳāb

57. *Nāmını çün ḳıldı* ***Cinānī*** *ḳażā*
Dūzaḫa girmek aña olmaz sezā

58. Künbed-i şeş-gūşe ü fīrūze-ḫışt
Tā ki ola ġayret-i bāġ-ı bihişt

59. Kilk-i ḳażā nüsḫa-yı erjengdār
Levḥ-i zemīni ḳıla pür-berg ü bār

60. *Ālile aṣḥābile her ṣubḥ u şām*
Ẕāt-ı hümāyūnuña olsun selām

2.1.11.
Mes̱nevī-yi Ḥāletī Dernaʿt-ı Seyyidü'l-Evvelīn ve'l-Āḫirīn ʿAleyhi's-Selām[30]

Feʿilātün / Mefāʿilün / Feʿilün

1. Şemʿ-i tābān reh-revān-ı sübül
Ser ü sālār-ı enbiyā vü rusül

[29] "(O yol) göklerin ve yerin sahibi olan Allah'ın yoludur. Dikkat edin, bütün işler sonunda Allah'a döner." (Şūrā, 53)
[30] Ḥāletī Dernaʿt-ı Seyyid-i Kāʾināt u Mefḫar-ı Mevcūdāt (108b-110a) **L** ; Mes̱nevī-yi Ḥāletī Dernaʿt-ı Ḥabīb-i Ekrem Ṣallallahu ʿAleyhi ve Sellem (35a-36a) **M**

2. Nūr-ı kevneyn ü mefḫar-ı ʿālem
Sened-i seyyid-i benī Ādem

3. Miḥver-i çarḫ u noḳṭa-yı pergār
Ḳuṭb-ı ebrār u merkez-i aḫyār

4. Şeh-i deryā-dil ü kerīm-i ḫalūḳ
Ecmel-i nās u ekmel-i maḫlūḳ

5. Bāʿiṣ-i ḫalḳ-ı āsmān u zemīn
Āb-ı rūy-ı cihān ḫulāṣa-yı ṭīn

6. Bir ṣadefdür dü nīm iki cihān
Oldı dürr-i yetīmi ol sulṭān

7. Bulına diyü ol dür-i nāyāb
Dökdiler ḫāk-ı Ādemile türāb

8. Nūrıdur Ādeme olan Hādī
Erbaʿīn içre iden irşādı

9. Yüzi ṣūyına ḳıldı Rabb-i Celīl
Nār-ı sūzānı gülsitān-ı Ḫalīl

10. Mekkeden oldı nūr-ı pākı bedīd
Ṭoġdı ümmü'l-ḳurādan ol ḫurşīd

11. Oldı ol şeb-çerāġ-ı menhel-i dīn
Ḥalḳa-yı cemʿ-i enbiyāya nigīn

12. Bir kelām-ı şerīfi faṣl-ı ḫiṭāb
Her sözi oldı ravżadan bir bāb

13. Oḳuyup yazmadan o şāh-ı kerem
Ḫāṭırındaydı ʿilm-i levḥ ü ḳalem

14. Özenir menzilin ḳılan eflāk
Yollarında o şāhuñ olmaġa ḫāk

[13a] 15. Nesr-i ṭāʾir kebūter-i ḥaremi
Aṭlas-ı çarḫ şuḳḳa-yı ʿilmi

1a sübül : rusül M
11a menhel : maḥfel L
12a bir : her L, M
13b ʿilm-i levḥ ü ḳalem : ʿilm ü levḥ ü ḳalem L

16. Bulsa her şeb sipihr varır idi
Ser-i kūyuñ ṭoḳuz dolanır idi

17. Ḫidmete cān virdi aña melek
Atı oynaġı olmışidi felek

18. Āsmāndan iderdi ol her bār
Fikr-i erbābı ḥāl gibi güẕār

19. Ḳapusı ḳıblegāh-ı ehl-i ṣafā
Bendesi muḳbilān-ı kūy-ı vefā

20. Sāyesin göklere ṣalardı o şāh
Gören anı ṣanurdı ebr-i siyāh

21. Ḳaddidür serv-i būstān-ı İrem
Sāyesin görmese n'ola ʿālem

22. Añlayup āftāb pāyesini
Yere düşürmezidi sāyesini

23. Ḳılmaġa sāyebān-ı rūz-ı cezā
Ṣaḳladı bunda sāyesin o hümā

24. Bir eli gölgesin vireydi eger
Kimseyi yaḳmayaydı nār-ı Saḳar

25. Aña lāyıḳ o mihr-i bīhemtā
Sīm-i ḫāliṣ ḳabūl ider tamġā

26. Ḫalḳa menşūr-ı Ḥaḳdur ol server
Mühr olur ẓahr-ı nāmede eks̱er

27. Der-i devlet-serā-yı sırr-ı Ḫudā
Mührile ḥıfẓ olunmamaḳ ne revā

28. Kendüsi ḫātem-i risāletdür
Ḫātem üstine mühr-i ʿādetdür

29. Defter-i enbiyā-yı bīpāyān
Anda ḫatm olmaġın uruldı nişān

30. Oldı rüchānı cümleden ẓāhir
Yügrek āt menzilin bulur āḫir

16a bulsa: olsa L

31. Berg-i sebz evvel itmeyince ẓuhūr
Şāh-ı gül gülşene ider mi mürūr

32. ʿĀlemi māhdur iden rūşen
Ne ḳadar ṣoñra gelse encümden

33. Yirine cümle gelmedin erkān
Şāhlar çıḳmaz itmege dīvān

34. Gerçi evvel bulur şükūfe vücūd
Bāġ-ı ʿālemde meyvedür maḳṣūd

35. Tīg-i engüştile o şāh-ı kerīm
Siper-i māhı eylemişdi dü nīm

36. Ḫˇān-ı iʿcāz çekdi ol server
Pārelense ʿaceb mi ḳurṣ-ı ḳamer

37. Gelicek aña berre-yi büryān
Zehr ḳatılduġını ḳıldı beyān

38. Ser-i ḫˇān-ı feżāilinde hemīnā
Bir ṭabaḳ sebzedür sipihr-i berīn

39. Ḫulḳı yanında gül giyāhe döner
Ḥilmi yanında kūh kāhe döner

[13b] 40. Nefḥasından ʿabīr ḫoş-dem olur
Nükhetinden bahār ḫurrem olur

41. Āstān-ı saʿādetinde revā
Ḫāk-rūb olsa gīsu-yı ḥūrā

42. Oldı keffi ġadīr-i gülşen-i cān
Beş gümüş lüleden ṣu itdi revān

43. Gelicek ol şeh-i sitāre sipāh
Düşmen-i bedr ḥāli oldı tebāh

44. Nefes-i pāki virdi mürdeye cān
Sengi söyletdi bīdehān u zebān

45. Vird-i ʿālemdurur ṣıfātı anuñ
Söyledür ṭaşı muʿcizātı anuñ

34a bulur : olur H
38b sebzedür: sebzdür H

46. Söyleseydi eger ki eşcāra
Ṭūṭi gibi gelürdi güftāra

47. Nesr-i ṭāʾirle tīr-i ṣaḥib-i fer
Gökde anuñ ḳanadı ile uçar

48. Devletinde muḥīṭ çarḫ-ı dütā
Oldı müstaġraḳ-ı biḥār-ı ʿaṭā

49. Ravża-yı pāki nūrile ṭolsun
Rütbe-yi şānına selām olsun

50. Ey şifā-sāz-ı cān-ı ḫaste-dilān
V'ey revā-yı dil-i şikeste-dilān

51. Çār bāliş-nişīn-i ʿizzetsin
Ḫüsrev-i ḫıṭṭa-yı nübüvvetsin

52. Gül-i gülzār-ı cāvidānsın sen
Ḥāṣıl-ı mezraʿ-ı cihānsın sen

53. Gevher-i efser-i risāletsin
Aḫter-i āsmān-celāletsin

54. Maẓhar olduñ bu deñlü iḥsāna
Saña lāzım degül mi şükrāne

55. Ben ġarībe naẓāre senden olur
Çāresiz derde çāre senden olur

56. Cānı bir murġ-ı gülşen-i dīn it
Dili andan hemīşe gül-çīn it

57. Ol baña dār-ı āḫiretde şefīʿ
Ḳadrimi ḳıl şefāʿatüñle refīʿ

58. *Ḫāk ile ṭolduġunda kāse-yi ser*
Destime cām-ı āb-ı kevs̱er ver

2.1.12.
Ḳaṣide-yi Ḥayretī Dernaʿt-ı Şefīʿü'l-Ümem Muḥammedü'l-Emīn Ṣallu ʿAleyhi Rabbi'l-ʿĀlemīn[31]

Mefʿūlü / Fāʿilātü / Mefāʿīlü / Fāʿilün

[31] –**M** ; Naʿt-ı Şerīf-i Leṭāfet-i Rumūz Berāy-ı Resūl-i Hidāyet-Efrūz Ḥayretī (105b-106b) **L** ; Dernaʿt-ı Seyyid-i Kāʾinat ʿAleyhi Efdali'ş-Ṣalavât ve Ekmelü'n-Necât **Hayretî Dîvânı**

1. Ey pādşāh-ı her dü serā şāh-ı enbiyā
V'ey hādi-yi Hüdā vü şehinşāh-ı aṣfiyā

2. Ser-rişte-yi mürüvvet ü serçeşme-yi kerem
Ser-defter-i nübüvvet ü serḥalḳa-yı ṣafā

3. Sensin dü kevne şāh [u] şehinşāh-ı ser-firāz
Ey enbiyāye server ü ser-ḫayl-ı evliyā

4. Ey pīşvā-yı ehl-i hidāyet ṭapuñdurur
Şāh-ı zemīn ü māh-ı felek ḫ˘āce-yi danā

[14a] 5. Yaḳduñ çerāġ-ı şerᶜ üñi ḳılduñ cihānı nūr
Olduñ ḳamuya rehber-i reh-bīn ü reh-nümā

6. ᶜ Ālem cerīdesinde mis̱ālini ḥüsnüñüñ
Yazmadı naḳş-bend-i ez̠el bir daḫı şehā

7. *Ve'l-leyl*[32] içinde yazılu lāmını ḳıldı dāl
Şol iki zülfüñe senüñ ey Hādi-yi Hüdā

8. Yüzüñ çerāğı ile cebīnüñdurur delīl
Ey nūr-ı pāk-ı sūre-yi *ve'ş-Şems* ü *ve'ḍ-Ḍuḥā*[33]

9. Āḫir zamāne nām-ı şerīfüñ virür şeref
Nāmuñ yazıldı ḳudret eli ile serverā

10. Sende ṣıġar şehā niçe biñ baḥr-ı bīkenār
Dürr-i yetīm dirler egerçi ḳamu saña

11. Her kim ki lā didi dimedi şerᶜ üñe belī
Başından eksük olmasa bir dem n'ola belā

12. Tīġ-i muḥabbetiñe düşüp şol ki cān virür
İçer ḥayāt-ı ābını cānı bulur ṣafā

13. Sen Muṣṭafāya şol ḳadar oldı muḥabbetüm
Cānım sever kimüñ ki ola adı Muṣṭafā

3a u – H, L
[32] Dönüp gitmekte olan geceye, (Müddesir, 33); Kararmaya yüz tuttuğunda geceye andolsun,(Tekvīr, 17); Geceye ve onda basan karanlığa, (İnşıkak 17); (her şeyi karanlığı ile) örttüğü an geceye (Fecr, 4); Onu örttüğünde geceye, (Şems 4); (Karanlığı ile etrafı) bürüyüp örttüğü zaman geceye,(Leyl 1); Ve sükûna erdiğinde geceye ki,(Duhā 2)
8a cebīnüñdurur : cebīnünedür D
[33] Güneşe ve kuşluk vaktindeki aydınlığına (Şems, 1)
9a şerīfüñ virür : şerīfüñdurur H ; L
10a bīkenār : bīgirān H, L

14. Gümrāh oldı azdı ṭarīḳ-i ḥaḳīḳati
Her kim ki Çār yārıña ya saña didi lā

15. Ṣıddīḳdur biri ki saña yār-ı ġār olup
Ṣoñuñda oldı rāfiʿ-i dīn dāfiʿ-i belā

16. Fārūḳdur birisi daḫı ʿadl u dād idüp
Şerʿüñle virdi rūy-ı cihāna fer ü behā

17. ʿOs̱mān ki ʿilm ü ḥilm ile zeyn eyleyüp özin
Bir şāh idi ki anuñ idi milket-i ḥayā

18. Deryā-yı ʿilm biri ʿAliyy-i Velī idi
Ḫūrşīd-i *hel etā*[34] vü meh-i burc-ı *lā-fetā*[35]

19. Āb-ı şefāʿatile [yu] yüzüm ḳaralarını
Bu dört ulu ṣaḥābe yüzi ṣuyına şehā

20. Yüzim ḳaraların yuyamaz gözlerim yaşı
Dağlar ḳadar günāha ne ḳılsun bu deñlü mā

21. *Geldüm ḳapuña Ḥayretī yem ḥālim ağlayup*
Kūyuñ gedāsıyım ḳamu maʿlūm mācerā

2.1.13.
Ḳaṣīde-yi Ḫaylī Dernaʿt-ı Sulṭān-ı Serā-Perde-yi Ḳābe Ḳavseyn Nebiyy-i Muḥterem Ṣallallāhu ʿAleyhi ve Sellem[36]

Feʿilātün / Feʿilātün / Feʿilātün / Feʿilün

1. Vechi var teşne-yi āb-ı keremüñ olsa cihān
Ki yüzüñ ṣuyına ḫalḳ oldı senüñ kevn ü mekān

2. Bildi çün ḫilḳatine bāʿis̱ olan ẕātundur
Oldı ser-geşte o şevḳıla sipihr-i gerdān

3. Sensin ol nūr-ı Ḫudā kim iki ednā zerreñ
Biri māh oldı cihāne biri mihr-i raḫşān

4. O meh-i burc-ı şerefsin ki şeb-i mevlūduñ
ʿIyd u nevrūz gibi ḳıldı cihānı şādān

---

[34] İnsanın üzerinden, henüz kendisinin anılan bir şey olmadığı uzun bir süre geçmedi mi? (İnsān, 1)
[35] Yiğit yoktur.
19a yu – H, L
[36] Naʿt-ı Şerīf-i Destgāh-ı Cenāb u Yahīm-ṭırāz-ı Serīr-i Līʿmaʿallah Ḫaylī Beg (48b-50b) **L ;** Ḳaṣīde-yi Ḫaylī Dernaʿt-ı Sulṭān-serā-Perde-yi Ḳābe Ḳavseyn Ṣallallāhu ʿAleyhi ve Sellem (4a-5a) **M**

5. Sensin ol şemᶜ-i şebistān-ı Ḫudā kim Cibrīl
Oldı pervāne-ṣıfat şevḳüñile raḳṣ-künān

6. Odur ol şeb ki cihān buldı żiyā nūruñdan
Daḫı gün ṭoġmadan ey mihr-i sipihr-i ᶜirfān

[14b] 7. Odur ol şeb ki olup nūr-ı cemālüñ peydā
Dīdeden eyledi āteş-gede-yi küfri nihān

7. Odur ol şeb ki virüp dehre vücūduñ revnaḳ
Ḳıldı dünyā yüzini reşk-i behişt-i rıḍvān

8. Odur ol şeb ki olup ḳalb-i ehibbā maᶜmūr
Ṭāḳ-ı Kisrā dil-i aᶜdā gibi oldı virān

9. Nice reşk eylemesün cennet o şeb dünyāya
Ki senüñ kūyuña ᶜazm eyledi ḥūr u ġılmān

10. Bir ᶜaceb zelzele ṣaldı ḳademüñ ᶜāleme kim
Ser-nigūn oldı ṣanemler yıḳılup deyr-i muġān

11. Görüp ol ḥāleti ammā ki niçe müşrikler
Cehlile eylediler ḥaḳḳuña çoḳ ẓann u gümān

12. Āyet-i raḥmet-i Ḥaḳḳ olduġuña münkir olup
Küfri ezber oḳudı niçe ᶜadū-yı nādān

13. Gördigim bilmediler ḫalḳ-ı zamāne ḳadrüñ
Seni bildirmekiçün indi zemīne Ḳurʾān

14. Sensin ol fāris-i meydān-ı muḥabbet ki ḳaçan
Ḥaḳ Resūl oldıġuña istedi aᶜdā bürhān

15. Māha parmaḳla işāret ḳılup itdüñ ẓāhir
ᶜArṣa-yı muᶜcizede ṣanᶜat-ı gūy u çevgān

16. Göricek şaᶜşaᶜa-yı mihr-i kef-i pür-tābuñ
Sīne-çāk oldı o şeb şevḳıla māh-ı tābān

17. Gösterüp devr-i ḳamerde nice yüzden iᶜcāz
Eyledüñ gün gibi ᶜālemlere Ḥaḳ dīni ᶜıyān

18. Maẓhar-ı mevhibe-yi nūr-ı Ḫudādur ẕātuñ
Cümle eşyāya olursañ ne ᶜaceb feyż-resān

---

4 L metninde 4. beyitle 5. beyit yer değiştirmiştir.
15b gūy u çevgān : gūy-ı çevgān M, L

19. Olduġiçüñ ʿaraḳ-ı cebhe-yi pür-tābuñdan
Ḥaşre dek gülleri oldı bu cihānuñ ḫandān

20. Çeşm-i nergisde degüldür ḳaṭarāt-ı şebnem
Güle bu luṭfı görüp oldı ḥasedden giryān

21. Ḥaddi yoḳ ḳangı birin medḥ ideyim muʿcizenüñ
Vire mi ḳaṭre-yi nāçīz ġınā-yı ʿummān

22. Bāḫuṣūṣ ol şeb-i Miʿrāc o dem-i vuṣlat kim
İdemez kimse anı ʿaḳlile tafṣīl ü beyān

23. Niçe taḳrīr ideyim anı degüldür ḥaddüm
Varmaz ol rütbeye zīrā ki ʿuḳūl-ı insān

24. Seni medḥ itmege yoḳ bende kemāl-i ḳudret
Eyledim ḥaḳḳ-ı edāda bilürüm çoḳ noḳṣān

25. Ḳalma eksükligime sen benüm ey bedr-i münīr
Çünki yoḳdur kerem ü luṭfuña ḥadd u pāyān

26. Çār yāruñ daḫı vaṣfında girüp meydāne
Esb-i ṭabʿa dilerim eyleyem irḫā-yı ʿinān

27. Ḳādir olduḳça n'ola anları da vaṣf itsem
Virdiler şerʿüñe zīrā ki nice revnaḳ u şān

28. Yār ġāruñ olan ol Ḥażret-i ṣıddıḳ-ı ʿışḳ
N'ola oldıysa ṣadāḳat ile güzīn aḳrān

29. Cümleden evvel idüp dīnüñi taṣdīḳ ü ḳabūl
Ṣıdḳ-ı pākī aña oldı sebeb-i istiḥsān

30. Maʿden-i ʿadl ü kerāmet ʿÖmer-i Fārūḳuñ
Devr-i ʿadlinde cihān bulmışidi emn ü emān

[15a] 31. Yed-i ṭūlāsını görkim nice günlük yoldan
Dīde-yi Ḳayṣere bir demde irişdirdi benān

32. Menbaʿ-ı ḥilm ü ḥayā Ḥażret-i Ẕü'n-nūreynüñ
Şöyle naḳş olmışidi levḥ-i dilinde Furḳān

33. Mülk-i şerʿüñde virüp ḳāʿide-yi dīne niẓām
İtdi ādābile tertīb-i kelām-ı Sübḥān

29a dīnüñi : dīnüñe L,M
32a ḥilm ü ḥayā : ḥilm-i ḥayā H
32b Furḳān : Ḳurʿān L, M
33a dīne: şerʿe M

34. Fātiḥ-i Ḫayber olan Ḥaydar-ı Kerrāruñ ise
Zühresin ḫışmuñ iderdi ḳılıcı āb-ı revān

35. Ne kerāmet ne velāyet ne şecāʿatdür kim
Ṭıfl iken ejderi çāk itdi o şīr-i ġarrān

36. Kişver-i şerʿ-i şerīfüñde serāy-ı dünya
Anlar olmışlar idi pādşehim çār erkān

37. Bu ḳadar ḳuvvet ü ḳudretle yine her birisi
Bendedür Ḥażretüñe anlara sensin sulṭān

38. *Ey Resūl-i s̱aḳaleyn ey meh-i bedr-i kevneyn*
Sensin ol eşref-i maḫlūk u Ḥabīb-i raḥmān

39. Dürr-yektā ise de yerlere geçsün ol baş
Ki senüñ ʿışḳuñ ile olmaya gözden rīzān

40. Rūḫ-ı s̱ānī ise de odlara yansun ol ten
Ki revān eylemeye yoluña biñ şevḳile cān

41. Ben ne ḫākim ki seni medḥ idem ey gevher-i pāk
Ġarażum ḥālimi ʿarż eylemedür saña hemān

42. Benem ol bādeye peymā-yı beyābān-ı heves
Benem ol sākin-i peyġūle-yi dāru'l-ʿıṣyān

43. Ki ne sermenzil-i maḳṣūda irişdi rāhım
Ne ḳarār itmege bir küşeden oldı imkān

44. Bezm-i ʿālemde dilim olmadı hergiz ḫālī
Heves-i lāzime-yi ʿıyş u ṭarabdan bir ān

45. Her ḳaçan vaḳt-i namāz olsa ḳomaz kim irişe
Dembedem naġme-yi ney gūşuma gülbāng-ı Ez̠ān

46. Ābdest almaġa varmaz elim ammā göñlüm
Şu gibi olmadadur kūy-ı ḫarābāta revān

47. Oldı maʿlūm namāza ne ḳadar yüz yudıġım
Rūz-ı ṣavm eyledigim kārı da ṭutmam pinhān

37a ḳuvvet ü ḳudretle: ḳuvvet-i ḳudretle M
38 L ve M nüshalarında bu beyit kasîdenin 59. beyiti olarak yer almaktadır.
40b biñ : yüz H, L
41a gevher-i pāk : pāk-gevher L, M
42b dāru'l-ʿıṣyān : dār-ı ʿıṣyān M
44a hergiz : bir dem L, M

48. Ḥırṣım ol deñlü ki eyyām-ı ṣıyām irdükde
Bir dilim nān görinür baña hilāl-i Ramażān

49. Almayam destime şimdengirü peymāne diyü
İtsem inṣāfa gelüp cānile ʿahd ü peymān

50. Derd-i ser ḥāṣıl idüp isterem ol demde ṭabīb
Umarım tā ki diye derdüñe meydür dermān

51. Ayaġım meygede yolunda elimde sāġar
Dilde yoḳ ẕerre ḳadar ḫavf-ı ṣırāṭ u mīzān

52. Niç'olur keffe-yi mīzāna ḳonursa ḥālüm
Bezm-i ʿısyānda o nūş eyledigim raṭl-ı girān

53. Ben ne ḫāletle ḳoyam kendümi ümmet yirine
Ḳuluñam diyem eyā pādşeh-i sidre-mekān

54. Ḳılmadum sünnetüñüñ biñde birisin icrā
İtmedim hergiz iṭāʿat ne [ki] ḳılduñ fermān

[15b] 55. Heves-i mūy-ı miyānile bütān-ı dehrüñ
Tār-ı zühd ü ʿamelüm gerçi degüldür çesbān

56. Bir ḳılan rişte-yi ümmīdimüñ ammā ki yine
Ne ḳadar ḳılsa keşākeş ḳıramaz ʿālemiyān

57. Göricek bunca hevā vü hevesi başımda
İttifāḳ itseler ıṣlāḥuma zühhād-ı zamān

58. Müşkilüñ varise ḥall eyleyelim gel diseler
Gelmez illā dilime ʿuḳde-yi zülf-i ḫūbān

59. Yine ḳaṭʿ eylerem ümmīdimi luṭf-ı Ḥaḳdan
Ki senüñ gibi şefīʿim var eyā faḫr-i cihān

60. Dergehüñde umaram tā ki geçe maḳbūle
Yazıla nāme-yi aʿmālime āḫir ʿunvān

61. İtmedüm şimdiye dek gerçi ki ẕikr ü tesbīḥ
Bāri şimdengirü naʿtuñ ideyim vird-i zebān

54b ki −H
55b zühd ü ʿamelüm : zühd-i ʿamelüm L, M
57a hevā vü hevesi : hevā-yı hevesi L, M
60b yazıla nāme-yi aʿmālime āḫir ʿunvān : yazıla defter-i ʿunvānıma ecr-i ʿunvān L, M
61a ẕikr ü tesbīḥ : ẕikr-i tesbīḥ M
61b naʿtuñ ideyim : vaṣfuñ ideyim L,M

62. Benim ol ʿāciz ü bīkes ki ayāġuñ tozuna
Eli boş geldim ümīd eyleyü luṭf u iḥsān

63. Bir yeşil yapraġa mālik degülüm dünyāda
Ki saña lāyıḳ ola ey gül-i gülzār-ı cinān

64. Degülim nesneye ḳādir getürem dergehüñe
Aña ḳādir idim ancaḳ ki getürdüm īmān

65. Ḥażretüñden senüñ ey ḥāfıẓ-ı dīn-i ümmet
Ṣoñ nefesde dilerim anı beḥaḳḳ-ı Yezdān

66. Beni tenhā ḳomayup ḥıfż idesin īmānım
Melekü'l-mevt gelüp ḳaṣd idicek almaġa cān

67. Ṭuymaya cān-ı ẕaʿīfim sekerāt-ı mevti
Olmayam nūş idicek cām-ı memātı sekrān

68. *Ola şol nesne ki ʿāṣilere dāʾim düşvār*
Anı Ḫāylī ḳuluña ḳıl keremüñden āsān

2.1.14.
Meṡnevī-yi Ḫāḳānī Dernaʿt-ı Seyyidü'l-Mürselīn Ṣallallāhu ʿAleyhi ve Sellem[37]

Müfteʿilün / Müfteʿilün / Fāʿilün

1. Nice müsellem dimesünler aña
Ẕātını mirʾāt idünüpdür Ḫudā

2. Mülk-i ʿademden daḫı çıḳmazdı yol
Eyledi kevneyne anı Ḥaḳ Resūl

3. Olmasa olmazdı felek bī-gümān
Böyle buyurmaz mı Ḫudā-yı cihān

4. ʿArşa degişmez idüben iltica
Sāye-yi perr-i külehin enbiyā

5. Her ne ḳadar fāżıl ise mürselin
Fażlı yanında olamaz ḫūşe-çīn

63a mālik degülüm dünyāda : ḳādir degilüm ḥażretüñe L
64a dergehüñe : ḥażretüñe H
65b Yezdān : Ḳurʾān L, M
[37] Naʿt-ı Şerīf-i Leṭāfet-nümā Cenāb-ı Ser-Defter-i Enbiyā (78a-79b) **L** ; Meṡnevī-yi Ḫāḳānī Dersitāyiş-i Sulṭān-ı Enbiyā (36a-37a) **M**

6. Laʿline biñ cānile virürdi ser
Ger Püser-i Meryemi söyletseler

7. Nidügiñi ol kelimāt-ı selīm
Nuṭḳa mecāl olsa açardı Kelīm

8. Oldur iden bir söz ile Lātı māt
Oldurur elḥaḳ sebeb-i kāʾināt

9. Aʿlem-i ʿallāme-yi ʿilm-i ledün
Bāʿiṣ-i ibdāʿ-ı serāy-ı kehün

[16a] 10. Tūġ-ı firāz-ı ḥarem-i kibriyā
Şuḳḳa-ṭırāz-ı ʿalem-i kāf u hā

11. Ḥavṣala-āmūẓ-ı ḫavāṣ-ı melek
Maʿrifet-endūz-ı debīr-i felek

12. Cevher-i ferd-i ṣadef-i *kün fekān*[38]
Laʿl-i dıraḫşān-ı külāh-ı cihān

13. Leyle-yi Miʿrācda şebdīz-i bāġ
Meclis-i Ḥaḳda güher-i şeb-çerāġ

14. Mest-i mey-i nāz-ı şebistān-ı Ḥaḳ
Nuḳl-i şarāb-ı dil-i mestān-ı Ḥaḳ

15. Ḳaşlarınuñ olmasa māh-ı nevi
Kaʿbe-yi İslāma delīl-i ḳavī

16. Bādiye-yi şirke düşerdi beşer
Ḳıble-yi dīn bulmaz idi zīb ü fer

17. ʿAnber-i gīsūlarıdur itme şek
Sırr-ı süveydā-yı kibār-ı melek

10b u – M

[38] (**kün fekān, kün feyekūn**)(O), göklerin ve yerin eşsiz yaratıcısıdır. Bir şeyi dilediğinde ona sadece "Ol!" der, o da hemen oluverir. (Bakara 117); Meryem: Rabbim! dedi, bana bir erkek eli değmediği halde nasıl çocuğum olur? Allah şöyle buyurdu: İşte böyledir, Allah dilediğini yaratır. Bir işe hükmedince ona sadece "Ol!" der; o da oluverir. (Ālī İmrān 47); Allah nezdinde İsa'nın durumu, Adem'in durumu gibidir. Allah onu topraktan yarattı. Sonra ona "Ol!" dedi ve oluverdi.(Ālī İmrān 59); O, gökleri ve yeri hak (ve hikmet) ile yaratandır. "Ol!" dediği gün herşey oluverir. O'nun sözü gerçektir. Sûr'a üflendiği gün de hükümranlık O'nundur. Gizliyi ve açığı bilendir ve O, hikmet sahibidir, her şeyden haberdardır.(Enʿām 73); Biz, bir şeyin olmasını istediğimiz zaman, ona (söyleyecek) sözümüz sadece "Ol" dememizdir. Hemen oluverir. (Nahl 40); Onlar (bir de) şöyle dediler: Bu ne biçim peygamber; (bizler gibi) yemek yiyor, çarşılarda dolaşıyor! Ona bir melek indirilmeli, kendisiyle birlikte o da uyarıcı olmalıydı!(Furkān 7); Bir şey yaratmak istediği zaman Onun yaptığı "Ol" demekten ibarettir. Hemen oluverir. (Yāsīn 82) O, hem dirilten hem de öldürendir. O, herhangi bir işin olmasını dilediği zaman yalnız "Ol!" der, o da oluverir. (Mü'mīn 68)

18. Medrese-yi ʿışḳda bīḳīl u ḳāl
Oldur iden baḥs̱-i cemāl ü kemāl

19. Sīnesi yenbūʿ-ı ḥikemdür anuñ
ʿĀrıż-ı miṣbāḥ-ı ẓalemdür anuñ

20. Ṭās-ı felek salṭanatı kūsıdür
Şerʿ-i serā perde-yi nāmūsıdur

21. Şehperi altındadurur bīgümān
Beyża-yı beyżā-yı zemīn ü zamān

22. Sırr-ı Eḥad sīne-yi Aḥmeddedür
Nūr-ı ṣamed ḳalb-i Muḥammeddedür

23. Rütbe-yi ḳadrine bu yetmez mi dāl
ʿĀşıḳıdur pādşeh-i bīzevāl

24. H̱ayl-i melek gökden açup bāl u per
Saʿyile biñ yıl ṭayerān itseler

25. Pāye-yi fażlına varılmaz ʿıyān
Ḳadrini Mevlā bilür ancaḳ hemān

26. Ṭoġmasa şems-i şerefi Aḥmedüñ
Semti görünmezdi bize emcedüñ

27. Gūşe-yi çeşmile nigāh itmese
H̱avf u ḫaṭar var idi her bīkese

28. Ḥaşr olıcaḳ müʾmin ile müʾmināt
Cümle o Ḥażretden umarlar necāt

29. Ḳurtulur el-ḳıṣṣa ġam u ġuṣṣadan
Dāmen-i pākine teşebbüs̱ iden

30. Velveleden eyleyen eflākı pür
Debdebe-yi kūs-ı Muḥammeddurur

31. Maḳdem-i ferḫundesi Peyġamberüñ
ʿArżını kesr eyledi Kisrālaruñ

32. Geldi o sīmurġ-ı bülend-āşiyān
Kim bu maḳām oldı makām-ı Kiyān

18b cemāl ü kemāl : kemāl ü cemāl M, L
21a altındadurur : altındadur M
26a ṭoġmasa : doġmasa H

33. İtdi o bāzū-yı nübüvvet penāh
Küfr ü ḍalālüñ ḥaşerātın tebāh

34. Ḳuvvet-i ḳudsiye-yi Peyġamberi
Ḳaṣrını ḫāk itdi yıḳup Ḳayṣeri

[16b] 35. Bu ṭabaḳāt-ı felek-i zer-nişān
Ḳadrine bir niçe ayaḳ nerdübān

36. Naʿtına tafṣile ḳomaz iḥtiyāc
Ḳıṣṣa-yı miʿrāc-ı zevī'l-ibtihāc

37. Binse Burāḳına o ṣunʿ-ı Celīl
Ġāşiye berdūşı idi Cebraʾil

38. Dirler aña ʿālem olup mübtelā
Ṣalli ʿalā seyyidine'l-Muṣṭafā

39. Āline aṣḥābına aʿvānına
Hem vüzerā-yı ʿaẓamet-şānına

40. Ḥażret-i ʿİzzetden olup iḥtirām
Niçe ṣalāt ideler ve ve's-selām

41. Maḥrem-i esrār-ı Resūl-i İlāh
Ḥażret-i Ṣıddīḳ-ı ḫilāfet-penāh

42. Ḫāk-ı rehi secdegeh-i şeyḫ ü şāb
Ḥażret-i Fārūḳ-ı maʿālī Cenāb

43. Nāṭıḳ-ı Ḥaḳ ṭūṭi-yi baġ-ı emān
Ḥażret-i ʿOs̱mān-ı behişt-āşiyān

44. Ẓaḫr-ı ḫavāṣ-ı ḥarem-i kibriyā
Ḥażret-i Ḥaydar sened-i evliyā

45. Hem ol iki pāk-neseb şāhlar
Āb-ı ruḫ-ı zümre-yi İs̱nā ʿAşer

46. Cümleten aṣḥāb-ı ʿiẓām-ı Resūl
Ḥāṣılı bir bir o gürūh-ı fuḥūl

47. Ġarḳa-yı envār-ı İlāh olalar
Ümmete ʿuḳbāda penāh olalar

33b küfr ü ḍalālüñ : küfr-i ḍalālüñ M, L
34b ḫāk : çāk M
39a aṣḥābına aʿvānına : aṣḥābına vü aʿvānına L
43a baġ-ı emān : baġ u emān M, L

2.1.15.
Ḳaṣīde-yi Dānişī Dernaʿt-ı Muḥammedü'l-Muṣṭafā Ṣalli ʿAleyhi'l-Melikü'l-Ḳuddūsi'l-Aʿlā[39]

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1. Sāyesi düşmez zemīne sen o naḫl-i Ṭūrsun
Sāyesiz ḫūrşīdsin başdan ayaġa nūrsun

2. Ḳaldı erdikçe gözi ḫalḳuñ degül ẓahruñda mühr
Bende-yi ʿāṣiye Ḥaḳdan ʿavf içün menşūrsun

3. Şeş cihetden dīdesin dīdār-ı Ḥaḳḳı görmege
ʿAyn-ı ʿālem sendedür āyīne-yi manẓūrsun

4. Ḥaḳ bu yüzden perde-yi rāz-ı dili keşf eyledüñ
ʿĀrife ẓāhir ü līkin cāhile mestūrsun

5. Dosta firdevsden ḳopmuş gül-i bīḫārsın
Düşmen-i nāpuḫteye bir āteşin tennūrsun

6. Maḳsım-ı cennet cehennem vāẕıʿ-ı tīg ü ḳalem
Münkirīne mātem ammā müʾminīne sūrsın

7. Sensin ol şeh kim Süleymānlar ḳapuñda mūrdur
Onsekiz biñ ʿāleme ḥükm itmege meʾmūrsun

8. Sensin ol şeh kim perīler emrüñe maḥkūmdur
Dāver-i fermān-verā-yı leşker-i zenbūrsun

9. Kaʿbeye bünyād uran gerçi Ḫalīlullāhdur
Sende vīrāne göñüller yapmaġa müzdūrsun

10. Gördügüñ miʿrācda ʿāşıḳlara baḫş eyledüñ
Luṭf-ı Ḥaḳdur ücretüñ dīdār ile meʾcūrsun

[17a] 11. Mest olup tel ḳırmasunlar diyü erbāb-ı ḥıred
Nāhi-yi mey māniʿ-i gūş-ı ney ü ṭanbūrsın

---

[39] Dānişī Efendi Naʿt-ı Şerīf-i Dürr-i Şümār Berāy-ı Cenāb-ı Sulṭān-ı Şefāʿat Īṣār (96b-97a) **L** ; Ḳaṣīde-yi Dānişī Dernaʿt-ı Resūl-i Ekrem ü Nebiyy-i Muḥterem Ṣallallahu ʿAleyhi ve Sellem (5a-5b) **M**
4a ḥaḳ bu yüzden : ḥaḳ yüzinden L
11a ḳırmasunlar diyü erbāb-ı ḫıred : ḳırmasunlar diyüler bāb-ı ḥıred H : ḳırmasunlar erbāb-ı L
11b nāhi-yi mey : nāhi-yi ney H

12. Nāme-yi Ḥaḳsın ki her saṭruñ dil-i aʿdāya tīġ
Dört kitāb içre nebiyyü's-seyf ile mesṭūrsun

13. Bir āvuc ḫākile ṣalduñ ḫāke cünd-i düşmeni
Ḥaḳ elüñde ceyş-i aʿdā üstine Manṣūrsun

14. Cevheridür feth̠ iden gencīne-yi esrāruñı
Tā ezelden gevher-i tevḥīde sen gencūrsun

15. Çeşm-i ḫalḳı rūşen itdüñ şeb-çerāġ-ı şerʿ ile
Efser-i farḳ-ı şahāne gevher-i menşūrsun

16. Ḥaḳ bilen ẕāt-ı şerīfüñ Ḥaḳḳa olmışdur yaḳīn
Kim ki Ḥaḳdan dūrdur sen daḫı andan dūrsun

17. Bir muʿaẓẓam şehrsin kim bābı anuñ Murtażā
ʿİlmile maʿmūrsun tevḥīd ile maḥṣūrsun

18. Haşr olınca sırr-ı ʿilm sensin menār-ı vaḥdete
Penc vaḳt içre lisān-ı ḫalḳda meẕkūrsun

19. ʿIşḳ u ḥüsnüñdür sebeb dünyā vü māfīhāya hep
Revnaḳ-efzā-yı cinān nüzhet-nümā-yı ḥūrsun

20. Baḥr u berde Ḫıżr u İlyās oldı meddāḥuñ senüñ
Ḥāmid ü Maḥmūdsun hem ḥāżır u maḥżūrsun

21. Pādşāh-ı evvelīn ü ḳıblegāh-ı āḫirīn
Evvel ü āḫir binā-yı ʿışḳile maʿmūrsun

22. Ḥüsn-i ḫulḳile bir içim ṣusun ammā kim yine
Ḫançerüñle dāfiʿ-i nār-ı dil-i pür-şūrsun

23. Tīġ-i engüştüñle itdüñ çevşen-i māhı dü nīm
ʿĀlemüñ ṣāḥib-ḳırānı merd-i ṣāḥib-zūrsun

24. Gözin açduñ zāl-i dehrüñ nīze-yi iḳdāmile
Ḥaşre dek tāb-efgen-i rūy-ı şeb-i deycūrsun

25. Saña bağışlandı cümle ümmetān-ı ʿācizān
Fażl-ı Ḥaḳ ile ezelden tā ebed maġfūrsun

26. Ḥāşa lillāh kim saña ümmet olan ḳurtulmaya
Sen şefīʿ-i cürm-i vaḥş u ṭayr u mār u mūrsun

17a bābı : nām M
23a çevşen-i māhı : cinne-yi māhı M

27. El benüm dāmen senüñ yā *raḥmeten li'l-ʿālemīn*[40]
Şöhretim ʿıṣyān benim ʿavf ile sen meşhūrsun

28. Her nedeñlü çarḫ-pervāz iseñ ey sīmurġ-ı dil
Şāh-bāz-ı ḳadrine bir kemterīn ʿuṣfūrsun

29. Dānişī olma ṣaḳın luṭf-ı Ḫudādan nā-ümīd
ʿAḳlile yoḳdur ʿalāḳañ mestsin maġdūrsun

30. Gözüñ aç kim cām-ı cehl itmiş seni mest-i ḫarāb
Ḫāk-ı ẕilletde uyursun dāḫı sen maḫmūrsun

31. Sāyesinde ṭutalım olduñ Süleymān-ı zamān
Dergehinde ḫākdan ednā yine bir mūrsun

32. Ẕerre-yi maẓhar düşerseñ āftāb-ı luṭfına
Müjde kim iki cihānda şādsın mesrūrsun

33. Rūḥına olsun selām ol pādşāh-ı ḫāṣ u ʿām
Nefs elinde çekdügüñ derdi bilür maʿzūrsun

2.1.16.
[17b] Müseddes-i Dānişī Dernaʿt-ı Sulṭān-ı Enbiyā Burhān-ı Aṣfiyā Aḥmedü'l-Muḫtār ʿAleyhi's-Selām[41]

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1. Ey saña müştāḳ cümle enbiyā vü mürselīn
Ẕātuñ engüşt-i kemāle ḫātem-i gevher-nigīn
Pāye-yi miʿrācuña taḥsīn ider ʿarş-ı berīn
Cümle ʿālem bildi sensin yā şefīʿü'l-müẕnibīn
Pādşāh-ı enbiyā tāc-ı ser-efrāzān-ı dīn
Ḳıblegāh-ı evliyā maḥbūb-ı Rabbü'lʿālemīn

2. Naḳd-i cānı beẕl ider yoluñda aḥbābuñ senüñ
Açulur maḥrem yüzine ḥaşre dek bābuñ senüñ
İki ʿālem şāhıdur evlād u aṣḥābuñ senün
Levḥ-i maḥfūẓa yazıldı böyle elḳābuñ senüñ
Pādşāh-ı enbiyā tāc-ı ser-efrāzān-ı dīn
Ḳıblegāh-ı evliyā maḥbūb-ı Rabbü'lʿālemīn

---

[40] (Resûlüm!) Biz seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik. (Enbiyâ, 107) Güzel davrananlar için bir hidayet rehberi ve rahmet olmak üzere (indirilmiştir). (Lokman, 3)
30a cām-ı cehl : cām-ı cürm L,M
30b uyursun : olursun M
31b dergehinde ḫākdan ednā yine bir mūrsun : ḫāk-ı dergāhında gūyā kemterīn bir mūrsın L, M
[41] – **M** ; Naʿt-ı Laṭīf-i Maġfiret Ricā Berāy-ı Lāmiʾü'l-İşrāḳ Şemsü'd-Dücā Dānişī Efendi (100a-101a) **L**
1c pāye-yi Miʿrācuña : pāyuña Miʿrācuña L

3. Ḥākim-i muṭlaḳ ki ḫalḳa Ḥażret-i Allāhdur
Ḥükmine münḳād olan cāndan Ḥabībullāhdur
Vādi-yi faḳr u fenā ʿuşşāḳa ṭoġrı rāhdur
Faḳrile faḫr eyleyen sulṭān-ı ʿālī-cāhdur
Pādşāh-ı enbiyā tāc-ı ser-efrāzān-ı dīn
Ḳıblegāh-ı evliyā maḥbūb-ı Rabbü'lʿālemīn

4. Ol şehinşāh-ı dü gītī server-i ḫayru'l-beşer
Yüzi ṣuyundan yayıldı ʿāleme gül-berg-i ter
Ḫākile yeksān idi dāʾim yanında sīm ü zer
Ḥaḳḳı daʿvā eyleyen ʿāşıḳlara s̱ābit yeter
Pādşāh-ı enbiyā tāc-ı ser-efrāzān-ı dīn
Ḳıblegāh-ı evliyā maḥbūb-ı Rabbü'lʿālemīn

5. Ḫalḳa fermānın yürütdi ʿizzet ü ikrāmile
Baġladı ejderleri ser-rişte-yi aḥkāmile
ʿĀleme ṣaldı her āsān tīġ-i ḫūn-āşāmile
Mülket-i dünyāyı ṭutdı leşker-i İslāmile
Pādşāh-ı enbiyā tāc-ı ser-efrāzān-ı dīn
Ḳıblegāh-ı evliyā maḥbūb-ı Rabbü'lʿālemīn

6. Yā İlāhi luṭf idüp ḳurtar felāketden bizi
Vaḥdete irgür ḫalāṣ eyle bu kes̱retden bizi
Bu ricāmız refʿ ide ḫāk-ı meẕelletden bizi
İtmeye maḥrūm maḥşerde şefāʿatden bizi
Pādşāh-ı enbiyā tāc-ı ser-efrāzān-ı dīn
Ḳıblegāh-ı evliyā maḥbūb-ı Rabbü'lʿālemīn

[18a] 7. ***Dānişi*** bir mürşide her kim ki nāʾil olmadı
Ḳaldı nāḳıṣ ḥayf ol bīçāre kāmil olmadı
Geçdi bu nefs-i denīden Ḥaḳḳa vāṣıl olmadı
Ẕerre deñlü devlet-i dünyāya māʾīl olmadı
Pādşāh-ı enbiyā tāc-ı ser-efrāzān-ı dīn
Ḳıblegāh-ı evliyā maḥbūb-ı Rabbü'lʿālemīn

2.1.17.
Ḳāṣide-yi Dānişī Dernaʿt-ı Maḥmūdu'l-Ḫıṣāl Muḥammedü'l-Beşīr Ṣallallāhu ʿAleyhi ve Sellem[42]

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün

6c meẕelletden : meẕelletdi L
7e pādşāh-ı : nāzenīn-i L
[42] Naʿt-ı Laṭīf-i Dil-rübā Berāy-ı Ḫüsrev ü İḳlīm-i Risālet-Penāh (98a-99b) **L** ; Ḳaṣīde-yi Dānişī Dernaʿt-ı Resūl-i Ekrem Ṣallallāhu Teʿālā ʿAleyhi ve Sellem (5b-6b) **M**

1. Ḥabīb-i Ḫālıḳ-ı yektā Muḥammed Muṣṭafāsın sen
İki ʿālemde maḫlūḳa imām u pīşvāsın sen

2. Vücūd-ı luṭf-ı cūduñdur cihānuñ varlıġı ancaḳ
Faḳīrüñ faḫrisin sulṭān-ı iḳlim-i ġınāsın sen

3. Ṣadā-yı penç vaḳtüñ şarḳa ġarba ṣaldı āvāze
Menār-ı Vahdete Allāhu ekberle ṣalāsın sen

4. Ṣaçuñ *ve'l-leyl*[43] ü ḥüsnüñ *ve'ḍ-ḍuḥanuñ*[44] sırr-ı tefsīri
Dilinde virdi cümle ʿālemüñ ṣubḥ u mesāsın sen

5. Ḥadīs-i *faḳru faḫrī*den[45] sebaḳdur fenn-i istiġnā
Şehinşāh-ı serīr-i kişver-i cūd u ʿaṭāsın sen

6. Niẓām u intiẓām-ı ins ü cin şerʿüñle s̱ābitdür
Bu daʿvāya yine şāhid de sensin müddeʿāsın sen

7. Ḫudā birdür dimek imān degül yād olmasa nāmuñ
İki ʿālemde Ḥaḳ birdür visāl-i kibriyāsın sen

8. Senüñ fermānuña ins ü melek yer gök musaḫḫardur
Göñül taḫtında ḥükm-i pādşāhiye sezāsın sen

9. Vücūduñla müşerrefdür vücūd-ı ʿālem ü ādem
Ḥaḳīḳat ʿāleminde ibtidā vü intihāsın sen

10. ʿAbādan delḳ-i tecrīde degişdüñ aṭlas-ı çarḫı
Ḫudānuñ ḫāṣısın şāhenşeh-i Āl-i ʿAbāsın sen

11. Zuhūr-ı cennet ü dūzaḫ yemīn ile yesāruñdur
Şefīʿ-i rūz-ı mahşer mefḫar-ı arż u semāsın sen

12. Ḳabā-yı ḫilʿat-i levlākile ḳaddüñ müzeyyendür
Cihān-ı mülk-i maʿnā nazenīn-i enbiyāsın sen

2a ancaḳ : el-ḥaḳ L
3a ṣaldı : ṣalduñ L
3b menār-ı Vahdete : menār u Vahdete L, M
[43] Dönüp gitmekte olan geceye, (Müddesir, 33); Kararmaya yüz tuttuğunda geceye andolsun,(Tekvīr, 17); Geceye ve onda basan karanlığa, (İnşıkak 17); (her şeyi karanlığı ile) örttüğü an geceye (Fecr, 4); Onu örttüğünde geceye, (Şems 4); (Karanlığı ile etrafı) bürüyüp örttüğü zaman geceye,(Leyl 1); Ve sükûna erdiğinde geceye ki,(Duhā 2)
[44] Andolsun kuşluk vaktine (Duhā 1)
4a ü – M
[45] "Fakirlik benim övüncümdür." Hadis-i Şerif
6a niẓām u intiẓām : niẓām-ı intiẓām L
7 M nüshasında bu beyit 8. beyitle yer değiştirmiştir.
7a olmasa : olmaya L

13. Yüzüñ Sebʿa'l-Mes̱ānīdür vücūd-ı lāmekānīdür
Müḥīt-i lücce-yi bahr-ı Hüdā ʿarş-ı ʿalāsın sen

14. Ḫudāya ʿayn-ı ʿirfān dest-i luṭfuñdan açılmışdur
Naẓar ehli olan çeşm-i ʿalīle tūtyāsın sen

15. Yedi ḳat gök yedi ḳat yer vücūduñdan ʿibāretdür
Ne kim var yerde vü gökde Ḫudādan māʿadāsın sen

16. Cemāl-i ins ü cān mirʾat-i ʿışḳuñdan göründi hep
Göñülden on sekiz biñ ʿāleme nūr u żiyāsın sen

17. ʿAlāyıḳdan müberrāsın küdūretden muṣaffāsın
Kemāl-i pāyede ser-tāc-ı cümle aṣfiyāsın sen

18. Ne deñlü varise ervāḥ teşrīf-i ḳudūmuñdur
*Elestu rabbikum*de nükte-yi *kālū belā*sın[46] sen

20. O kim sāyeñde ḫoş geçdi odur sulṭān-ı heft-iḳlīm
Per-i tevḥīdile pervāz-ı ʿarş itmiş hümāsın sen

19. Ḥaḳīḳat ʿālemin şerʿ-i şerīfüñ gösterir ḫalḳa
Ṣafā ser-çeşmesisin menbaʿ-ı ḥavf u recāsın sen

[18b] 20. Senüñle şeş cihāt u çār ʿunṣur kim şeref buldı
Sekiz cennet ki dirler ol maḳām-ı dil-güşāsın sen

21. Kitāb-ı Mes̱nevī güş-ı dile vecd ü semāʿuñdur
Ṭarīḳ-i Mevlevīde neydeki ṣıyt u ṣadāsın sen

22. Ṣalātile selāmuñdur nikāḥ-ı Ādem ü Ḥavā
Muḥabbet ʿāleminde ʿıḳd-ı peyvend-i vefāsın sen

23. Ḫulāsa keşti-yi Nūḥī sebeb-i Ḥıżr-vücūduñdur
Dem-i Dāvuda luṭfuñdan ṣadā-yı cān-fezāsın sen

24. Süleymāna nübüvvet ḫātemi destüñden irmişdür
Nebīler ḫātemisin ḫalḳa ammā ibtidāsın sen

25. Bulınmaz cüst ü cūyile ez̠elden olmasa luṭfuñ
Dil-i İskendere āb-ı ḥayāt-ı ġamz-edāsın sen

26. Nice İskenderi ʿışḳuñla gösterdüñ ḥaḳīḳatde
Yine Mūsā vü Ḥıżruñ arasında mācerāsın sen

---

[46] Kıyamet gününde, biz bundan habersizdik demeyesiniz diye Rabbin Adem oğullarından, onların bellerinden zürriyetlerini çıkardı, onları kendilerine şahit tuttu ve dedi ki: Ben sizin Rabbiniz değil miyim? (Onlar da), Evet (buna) şâhit olduk, dediler. (A'raf 172)

22a ṣalātile selāmuñdur : ṣalavāt-ı şerīfündür L, M

27. Ḳuluñ ḳurbānuñ olmışdur Ḫalīlullah u İsmāʿīl
Göñüller Kaʿbesinde Merve ḥaḳḳıçün Ṣafāsın sen

28. Egerçi şekli Yūsuf ḥüsni ammā nūr-ı ʿışḳuñdur
Görinen dīde-yi Yaʿḳūba ol nūr u żiyāsın sen

29. Ṭoḳunmaḳla naẓar bir kerre ḥüsn-i iltifātuñla
Cemāl-i Yūsufa şöhret viren ḥüsn ü behāsın sen

30. Nice dermāndeye dāru'ş-şifā dergāh-ı luṭfuñdur
Dil-i Eyyūba ṣabr u zaḫm-ı derdine devāsın sen

31. Çıḳardı Yūnusı ġavvāṣ-ı feyżüñ baṭn-ı māhīden
Yine anuñ yüzünden mevc uran baḥr-i ṣafāsın sen

32. Ledün İlyāsa ḥikmet Dānyāle ḥażretüñdendür
Şifāda Bū ʿAlīye ṭıbda Loḳmāna şifāsın sen

33. Ṭayandı emrüñe dīne getürdi bunca seḥḥārı
Yed-i beyżāyile destinde Mūsānuñ ʿaṣāsın sen

34. Ġam-ı hicrān çeken dil-mürde-yi ʿışḳa Mesīḥāsın
Mesīḥānuñ dem-i cān-baḫşına neşv ü nemāsın sen

35. Ḫudā birdür şerīʿat bir ṭarīḳat bir ḥaḳīḳat bir
Arañuzda ikilik yoḳ ʿAliyyü'l-Murtażāsın sen

36. Ḥüseyn ile Ḥasan Veyse'l-Ḳaran ẕāt-ı cemīlüñdür
Cemīʿ-i enbiyāya evliyāya ilticāsın sen

37. Derūnuñ nūr-ı Zeyne'l-ʿĀbidīn ile müzeyyendür
Anı bildüm ki ʿālemde bekevn sırr-ı Ḫudāsın sen

38. İmām-ı Bāḳırı kim pūte-yi ʿışḳuñda ḳāl itdüñ
Zer-i ḫāliṣ ider ḫāk-ı siyāhı kīmyāsın sen

39. Ṣadāḳat nāẓıruñdur Caʿfer-i Ṣādıḳ emīnüñdür
Ḫulāṣa murġ-ı cānı nār-ı dūzaḫdan rehāsın sen

40. Olup Kāẓım-ṣıfat Mūsā Rıżānuñ sırr-ı ʿirfānı
Taḳī ve yā Naḳīveş maʿden-i cūd u seḫāsın sen

41. Helāk itdüñ urup deccāl-i nefsi tīġ-i ḥilmüñle
Ḫudānuñ ʿaskeri hem Mehdi-yi ṣāhib-livāsın sen

27a u: −M
29a ṭoḳunmaḳla : doḳunmaḳla L, M
40b yā Naḳīveş : bā Naḳīveş L, M

42. *Vücūduñ medḥidür medḥ-i Nebīden* ***Dānişī*** *ḳaṣduñ*
Yine evlād u aṣḥāba muḥibb-i bīriyāsın sen

43. Eger varise bunlar deñlü sende pāye-yi ʿālī
Tenüñ rūḥ eyledüñ cümle vücūda muḳtedāsın sen

[19a] 44. Ümīdüñ kesme dergāh-ı Ḫudā-yı lem-yezelden kim
Saḫī oldur ġanī oldur faḳīr-i bīnevāsın sen

45. Cemālüñle celālüñ ʿarż idersin dembedem ḫalḳa
Yine sen kendüñe tiryāḳsın hem ejdehāsın sen

46. Emīn olsañ n'ola ol şehlerüñ kehf-i emānında
Göñüller cāmiʿinde sırr-ı āmīn ü duʿāsın sen

2.1.18.
Ḳaṣide-yi Ẕātī Dernaʿt-ı Sulṭān-ı Enbiyā Ḥażret-i Muḥammed Ṣallallāhu Teʿālā ʿAleyhi ve Sellem[47]

Mefʿūlü / Mefāʿīlü / Mefāʿīlü / Feʿūlün

1. İdüp seherüñ sīne-yi sīmīnini kāġıd
Altun ḳalemiyle bunı yazardı ʿuṭārid

2. Cehd ile dürüş ile kemālātı mükemmel
Yā ʿizzet ü devlet ḳapuña ola müsāʿid

3. Düş baḥr-i ʿulūm içine ʿālem ṣadefinde
Bir gevher-i yekdāne ide tā seni vāḥid

4. Var gevher-i ʿilmile yüri gevherüñ artur
Altūn it işüñ eyleme bāzāruñı kāsid

5. Seyr it ḳamu seyyāre ile cümle burūcı
Aç gözüñi ol ḥikmet-i Ḥaḳḳı müteraṣṣıd

6. Senden ulular sözlerini vird idinirsüñ
Tabʿıña niçe dürr-i meʿānī ola vārid

7. İsterseñ ide ʿizzetüñi Tañrı ziyāde
Maʿḳūlı ḳabūl eyle ṣaḳın olma muʿānid

---

[47] Dernaʿt-ı Sulṭān-ı Enbiyā Ṣallallāhu ʿAleyhi ve Sellem Ẕātī Efendi (130b-132a) **L** ; Ḳaṣīde-yi Ẕātī Dernaʿt-ı Sulṭān-ı Enbiyā Ṣallallāhu Teʿālā ʿAleyhi ve Sellem (6b-7a) **M**
4a gevher-i : cevher-i L
6b dürr-i meʿānī : vird-i meʿānī L

8. Ḥikmetde ḳamu derde şifā ola kelāmuñ
Ḳanūnile ḳıl manṭıḳuñı gözle ḳavāʿid

9. Teʾs̱īr ide ger saña kelām-ı mütekellim
Zihnüñde vü ḳalbüñde ola pāk-ı ʿaḳāīd

10. Bir niçe delīlile Ḥaḳuñ birligüñi bil
Şol ṣūfi-yi sālūs gibi olma muḳallid

11. Üç maʿna ile çār varaḳ üzre ṭoḳūz cild
Olmaġa sebep n'oldı vü kim oldı mücellid

12. Cūş itdi yem-i ṣunʿ-ı H̬udā ʿışḳ elinden
İbdāʿa sebep oldı şeh-i cümle muvaḥḥid

13. *Maḥbūb-ı H̬udā faḫr-i cihān şāh-ı risālet*
Sulṭān-ı nübüvvet ser-i ser-cümle-yi ʿābid

14. Bir dem üzerinden ki ese şefḳati bādı
ʿĀṣīleri yaḳmaya cehennem ola bārid

15. Ṣad bār taḥiyyāt u selām ol mehe her dem
Kim oldı ṭulūʿ itdügi dem şevḳile sācid

16. Seccādesini eyledi bir māh müşerref
Kim h̬alḳa ayaġı yeri miḥrāb-ı mesācid

17. Deryā-yı ʿaṭā baḥr-i bedenden mütereşşiḥ
Yāḳūt-ı seh̬ā kān-ı kefinden mütevellid

18. ʿĀlemde bu gün devlet anuñ şāhid-i ʿizzet
Yüz şīve ile ṣaldı revān boynına sāʿid

19. Emr itse ider ṭaşile ṭopraḳ ḥarekātı
Aḳar ṣu eser yel ola nehy eylese rākid

[19b] 20. ʿAdli yeli araya girüp eylese ıṣlāḥ
Birbiri ile āteş ü āb olmaz idi żıd

21. Anda dü cihān naḳş-ı ʿıyān olsa ʿaceb mi
Āyine-yi ṣāf eyledi vicdānuñı Vāḥid

22. Şol ṣūrete kim terbiyetüñ ābı ṣaçıldı
Ṣanma ki anuñ dīde-yi baḫtı ola rāḳıd

10a birligüñi : varlıġını M
15a u: − L, M
20b ü: − L
21b vāḥid : vācid L

23. Ucdan uca dünyāyı eger kim ṭuta āteş
Bir ḳaṭre ḳadar şefḳatüñ ābı ide ḫāmid

24. İrse maṭar-ı perverişüñ sebze-yi ʿömre
Ol mezraʿ-ı dihkān-ı duhūr olmaya ḥāṣıd

25. Olmaya vilāyetde anuñ hīç naẓīri
Her kim ki senüñ himmetüñi idine mürşid

26. İrerdi ḥayāt ābına hep Ḫıżr u Sikender
Ger Ḫıżr-ı duʿāñ olmış olaydı aña rāhid

27. Olmazdı ʿadū zaḫmı ile üştür-i Ṣāliḥ
Ḥıfẓuñ eli olsaydı eger kim aña ḳāʾid

28. İşitse eger heybetinüñ ṣıyt u ṣadāsın
Çarḫ üzre o dem ʿasker-i pervīn ola şārid

29. Bir kimse gelüp itmeden önüñde tekellüm
Evżāʿı olur ṣıdḳına vü kiẕbine şāhid

30. Bir anda egerçi on iki burcı ider seyr
Māh olmadı yā ʿazm-i serīʿüñ gibi ḥāmid

31. Ger kuḥl idine gerd-i rehüñ çeşmine aʿmā
ʿAynile ola ʿālem-i esrārı müşāhid

32. İtmiş kerem ü luṭfdan icād-ı vücūduñ
Ḫalḳ eyleyicek ḫalḳı yed-i ṣunʿıla mūcid

33. Fāḳā düşürür mürġ-ṣıfat
Ger luṭfuñ irişse ola fāḳını fāḳıd

34. Şerḥ olmaya ey kān-ı kerem vaṣf-ı Ḥamīdüñ
Yazsa şuʿarā ḥaşre dek eşʿār u ḳaṣāyid

*35. Ẕillet yüzini görmez idi **Ẕāti**-yi dervīş*
Devlet gibi ḳapuñda olaydı müteḳāʿid

36. Bīmār u żaʿīf itdi anı derd-i meẕellet
Luṭfuñ k'ola ʿāyid aña ṣıḥḥat ola ʿāyid

26b rāhid : rāyid M, L
29b evżāʿı : evżāʿ M
30b şerīʿüñ : serīʿüñ M
33 Bu beyit H ve M de eksiktir. L'de ise kelime eksikliği bulunmaktadır.
34b u −L
36a derd-i mezellet : derd ü mezellet L

37. Gözini diküp gūya yatur çāh-ı belāda
Seyyāre-yi eltāfuñı yüz şevḳile rāṣıd

38. Bīşübhe irer şāhid-i maḳṣuda ṭapuñdan
Her kim ki duʿā eylemege ola mücāhid

39. Eflāk dönüp ḳuṭb-ı ḳarār eyledügünce
Evrāḳına çarḫuñ yaza bu beyti ʿuṭārid

*40. Üstüñe döne ḳuṭb gibi cümle felekler
Ḥaḳ devr-i zamān içre ide ʿömrüñi ḫālid*

2.1.19.
Tercīʿ-Bend-i Ẕātī Dernaʿt-ı Eşrefü'l-Maḫlūḳāt ʿAleyhi Mine'ṣ-Ṣalavāt Ezkāhu[48]

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

I

1. Ey ayaġuñ ṭopraġı tāc-ı ser-i ʿarş-ı berīn
Ḥażretüñle ṭoḳuz eflāk üzre faḫr eyler zemīn

2. Menbaʿ-ı deryā-yı raḥmet maʿden-i luṭf u kerem
Melceʿ-i erbāb-ı ʿıṣyān u şefīü'l-müẕnibīn

[20a] 3. Zübde-yi evlād-ı ādem faḫr-i cümle enbiyā
Maṭlab-ı cümle cihān maḥbūb-ı Rabbü'lʿālemīn

4. Kaʿbe-yi dīnüñ ḥarīminde melekler çaġrışır
Haẕihi cennātu ʾadnin f'edḫulūha ḫālidīn[49]

5. Şefḳatüñden raḥmetüñden itmezem ḳaṭʿ-ı recā
Muṣṭafā mā cāʾe illā raḥmeten li'l-ʿālemīn [50]

36b k'ola : ola H
38a maḳṣuda ṭapuñdan : maḳṣud-ı ṭapuña L ; maḳṣuda ṭapuñda M
[48] Bu kaside L metninde iki defa yazılmıştır. 1. si 131b-133a arasında bulunmaktadır ve başlığı şu şekildedir. **Tercīʿ-Bend-i Berāy-ı Resūl-i Ekrem Mevlānā Ẕātī ;** 159b de yer alan ikinci kasīdenin başlığı ise şöyledir: **Tercīʿ-Bend-i Ẕātī Medḥ-i Ḥabīb-i Rabbe'l-ʿAlemin.** Kasîdenin tenkidi yapılırken 132b de bulunan kasîde esas alınmıştır**;** Tercīʿ-Bend-i Ẕātī Dernaʿt-ı Eşrefü'l-Maḫlūḳāt Ṣalallāhu ʿAleyhi ve Sellem (7a-8a) **M**
I/2b ʿıṣyān u şefīü'l-müẕnibīn : ʿıṣyān şefīü'l-müẕnibīn L, M
[49] (O yurt) Adn cennetleridir; oraya babalarından, eşlerinden ve çocuklarından sâlih olanlarla beraber girecekler, melekler de her kapıdan onların yanına varacaklardır. **(Ra'd, 23).** Rablerine karşı gelmekten sakınanlar ise, bölük bölük cennete sevk edilir, oraya varıp da kapıları açıldığında bekçileri onlara: Selam size! Tertemiz geldiniz. Artık ebedî kalmak üzere girin buraya, derler**. (Zümer, 73)**
[50] Mustafa ancak âlemlere rahmet olarak gelmiştir.

6. Bir mücessem rūḥsın ey rūḥ-ı cism-i kāʾināt
Meskenüñ olsa ʿaceb mi meḥbiṭ-i rūḥu'l-emīn

7. ʿĀḳılān-ı ehl-i dāniş kāmilān-ı ehl-i fehm
Cümle āgāh oldı sensin ey emīr-i mülk-i dīn

8. *Mebde-yi bünyād-ı ʿālem server-i āḫir zamān*
Sāye-yi ʿarş-ı ʿalā seyyāḥ-ı mülk-i lāmekān

II

1. Ey şeb-i İsrāda bulan ṣubḥ-ı vaṣla dest-i res
V'ey tekellüm eyleyen cānāne ile her nefes

2. Ṭūṭi-yi gūyāsı ṭoḳsān biñ kelām-ı ḥażretüñ
Saña āyīne cemāl ü ḫāne-yi vuṣlat ḳafes

3. Gitdügüñde şehsüvār-ı fetḥ mülk-i vuṣlata
Saña ḫayme çarḫ-ı aṭlas Refref olmışdur feres

4. Kimseler sen gördügüñ deryāya ġavvāṣ olmadı
Bulmadı sen bulduġuñ dürr-i yetīmi hīç kes

5. Rıfʿatuñ dāmānı altında felek fānūs olur
Çār-sū-yı şehr-i şerʿüñde olur her şeb ʿases

6. Ey vücūdı pāk çün ẕāt-ı şerīfüñdür senüñ
N'ola cümle ʿāleme mihrüñ olursa mültemes

7. *Mebde-yi bünyād-ı ʿālem server-i āḫir-zamān*
Sāye-yi ʿarş-ı ʿalā seyyāḥ-ı mülk-i lāmekān

III

1. Ey ki ḫūrşīd-i cemālüñ nūr-ı çeşm-i kāʾināt
Ẕāt-ı bīmiṡl-i şerīfüñ cāmiʿ-i cümle ṣıfāt

2. Server-i rūy-ı zemīnsin şāh-ı eflāk-ı berīn
Mīr-i cünd-i enbiyā sulṭān-ı mülk-i muʿcizāt

3. Yazmaġiçün ḥüsn-i ḫaṭṭāna cemālüñ vaṣfını
Yūsufuñ çāh-ı zeneḫdānı revā olsa devāt

4. Ey ḳamudan ḳadri aʿlā ol iki gīsūlara
Pür-siyeh bende şeb-i Ḳadr istemez hergiz Berāt

I/6a bir mücessem rūḥsın : ey mücessem ruḥduñ L, M
III/2a zemīnsin : zemīn L, M

5. Ṣubḥa dek her şeb ḥadīs̱üñden meāʿnī ḳılsun aḫẕ
Ẓulmet içre Ḫıżrveş bulsamdı ben āb-ı ḥayāt

6. Umaram ide naẓar ben derd-mendüñ ḥāline
Serverā şol dīdeler k'aña tecellī ḳıldı ẕāt

7. Sensin ey ḫayre'l-verā vü şāh-ı cünd-i enbiyā
Cümle āgāh oldı bildi müslimīn ü müslimāt

8. *Mebde-yi bünyād-ı ʿālem server-i āḫir zamān*
Sāye-yi ʿarş-ı ʿalā seyyāḥ-ı mülk-i lāmekān

IV

1. İtdi rūşen gözlerinüñ yāri görsin bir naẓar
Sürme-yi ʿayne'l-yaḳīn kuḥl-i *māẓāġa'l-baṣar*[51]

[20b] 2. Bir gice ey ḫˇāce-yi mülk-i risāletʿ ışḳile
Naʿtına yoḳdur nihāyet eyledüñ bir ḫoş sefer

3. Ḥażretüñ bir āteşe oldı semender ey Ḫalīl
Ol arada açamaz hergiz melekler bāl u per

4. Serverā yerden göge ḥükmüñ revān olduġına
Şāhid-i ʿādil degil mi muʿciz-i şaḳḳu'l-ḳamer

5. Ümmetüñçün bir güzel maḥbūb-ı şefḳat nāmesin
Mühr urupdur ẓahruña Ḥaḳ ey emīr-i muʿteber

6. Rūy-ı dilden perde-yi şekki götürdi bād-ı ġam
Serverā sensin ḳamu aṣḥāb u ümmet bildiler

7. *Mebde-yi bünyād-ı ʿālem server-i āḫir-zamān*
Sāye-yi ʿarş-ı ʿalā seyyāḥ-ı mülk-i lāmekān

V

1. Ḥalḳa olup bir yere cemʿ olsa cümle enbiyā
Cümlesi bir ḫātem ü sensin nigīni serverā

2. Māh-ı burc-ı meskenet ḫūrşīd-i evc-i mekremet
Şāh-ı cavḳ-ı enbiyā sulṭān-ı cünd-i aṣfiyā

IV/1a bir : her L
[51] Gözü kaymadı ve sınırı aşmadı. (Necm, 17)
IV/2b naʾtına : nefʾine L
IV/3a bir : şol L
IV/5b mühr urupdur ẓahruña : mühr o bedr-i ẓahruña L
V/1a Ḥalḳa olup bir yere cemʿ olsa cümle enbiyā : ḫalḳa olup cemʿ olur bir yere cünd-i enbiyā L
V/2b cavḳ-ı enbiyā : cavḳ-ı etḳıyā L ; cevf-i enbiyā M

3. Aduñ olmışdur senüñ ey seyyid-i sādāt-ı ḫalḳ
Zübde-yi insān-ı kāmil olduġıçün Muṣṭafā

4. Virür aḳar ṣu gibi ṣāfī ḥadīs̱üñ rāstī
Kaʿbe-yi cümle ḳulūba mürde Ḥaḳḳıçün ṣafā

5. Ḳıldı bir ḫoş bū ile ḫalḳuñ nesīm-i ʿālemi
Gülşen-i ḳalbüñde hergiz esmedi bād-ı hevā

6. Āsmān-ı dilde mihrüñ seyr iderse ṭañ degül
Bildiler sensin cihān içre ḳamu bāy u gedā

7. *Mebde-yi bünyād-ı ʿālem server-i āḫir-zamān*
Sāye-yi ʿarş-ı ʿalā seyyāḥ-ı mülk-i lāmekān

VI

1. Ḳāmetüñ ey būstān-ı lāmekān pīrāyesi
Nūrdan bir servdür düşmez zemīne sāyesi

2. Yūṣufı gerçi görenler ellerini kesdiler
Gün yüzüñ gördi senüñ şaḳḳ oldı bedrüñ ayası

3. Menzilüñ yeter duʿāveş māverā-yı nüh-sipihr
Ḳadrinüñ ʿarş-ı muʿallādan muʿallā pāyesi

4. Evvel ü āḫir naẓirüñ yoḳ senüñ ẕātuñ durur
Ḫatm-i cümle enbiyā kevn ü mekānuñ māyesi

5. Dir görenler sen meh-i bedrüñ münevver ḥüsnüni
Süt yerine nūr emzirmiş meger kim dāyesi

6. Āḫiret bāzārına vardıḳda eyler fāʾide
Naḳd-i ʿışḳuñdur anuñ kim serverā sermāyesi

7. Bāġ-ı cennetde ümīdim bu durur ben bendesin
Cümle müʾminlerle ol serv idine hem-sāyesi

8. *Mebde-yi bünyād-ı ʿālem server-i āḫir-zamān*
Sāye-yi ʿarş-ı ʿalā seyyāḥ-ı mülk-i lāmekān

V/4a virür : vardur L
V/5a bū ile : būyile L, M
V/6b içre : içer L
VI/5b süt : süd M
VI/6b ʿışḳuñdur : ʿışḳınuñdur L
VI/7a bu durur ben bendesin : bu durur ki ẕātīen L

VII

1. Rıfʿatüñ bezminde ḫūrşīd istedi kim ola ref
Dāʾireñ añla diyü yüzine gerdūn urdı kef

[21a] 2. Yüzüñi bir görmege olmaz iki ʿālem behā
Gevher-i yekdānesin sen iki ʿālem bir ṣadef

3. Ayaġun ṭopraġınuñ bir ẕerresi dünyā deger
Ḥak budur kim yoluña ḫarc olmayan dünyā telef

4. On sekiz bīn ʿālemüñ ḫūrşīd-i ʿālem-tābısın
Yedi ḳat yire ṭoḳuz ḳat çarḫa virdüñ sen şeref

5. Cümlesine muḳtedā olduñ o dem kim enbiyā
Ḳudsde İsrā şebinde tā namāza ṭutdı ṣaf

6. Cismimiz hevl-i ḳıyāmetden tutucaḳ ditreme
Umarız şefḳat zebānile diyesin *lātaḥaf*[52]

7. Cümle müʾminlerle ẕātı derdmendi ḥaşrde
Var ümīdim idesin dünyā ġamından berṭaraf

8. *Mebde-yi bünyād-ı ʿālem server-i āḫir zamān*
Sāye-yi ʿarş-ı ʿalā seyyāḥ-ı mülk-i lāmekān

2.1.20.
Ḳaṣide-yi Ẕātī Dernaʿt-ı Seyyidü'l-Kevneyn ve Ḫayru'l-Farḳeyn Ṣallallāhu ʿAleyhi ve Sellem[53]

Mefʿūlü / Mefāʿīlü / Mefāʿīlü / Feʿūlün

1. Ey ẕāt-ı şerīfüñ gül-i gülzār-ı risālet
Elfāẓ-ı şerīfüñ şekeristān-ı belāġat

2. Ey hemnefes-i ʿarş-nişīnān-ı melāīk
V'ey şāh-ı cihān pādşeh-i ʿālem-i vaḥdet

3. Ṭayy eyleyemez refref-i ẓann rütbe-yi ḳadrüñ
Cibrīl-i ʿuḳūl anı niçe ide ḥikāyet

VII/5a kim : ki L
[52] Korkma !
VII/7a ḥaşrde : ḥaşr dek M
[53] Medḥ-i Resūl-i Ekrem Ṣallallahu Teʿālā ʿAleyhi ve Sellem (158a-158b) **L** ; Ḳaṣīde-Beçç-yi Ẕātī Dernaʿt-ı Resūl-i Ekrem Ṣalallāhu ʿAleyhi ve Sellem (34a-34b) **M**
1a şerīfüñ : laṭīfüñ L
3 – M.

4. Şānuñda durur āyet-i *mā kāne Muḥammed*[54]
Ey mebde-yi bünyād u cihān şehr-i nübüvvet

5. Ḫurşīd-i viṣālüñ iricek burc-ı vücūda
ʿĀlem açılup gide ḳamu leyl-i ḍalālet

6. Deryā-yı ḍalāletde ḳalurdı ḳamu ʿālem
Olmasañ eger bedraḳa-yı necm-i hidāyet

7. Ḳurtuldı ḥadīs̱üñ işiden cümle ḥades̱den
Ey bāġ-ı vefā bülbül-i gülzār-ı nübüvvet

8. Sen ümmetüñi isteyesin Ḥażret-i Ḥaḳdan
Nefsī diyicek cümle nebī rūz-ı ḳıyāmet

9. ʿĀṣīleri emvāc-ı ʿazāb eyleridi ġarḳ
Olmasañ eger mālik-i deryā-yı şefāʿat

10. Ḥaḳ ḳudret eliyle urucaḳ ẓahruña mühri
Gönderdi seni ümmetüñe nāme-yi şefḳat

11. Māhuñ siperin muʿcize tīġiyle felekden
İtdüñ iki şaḳ gördi anı ehl-i vilāyet

12. Çeşm'eyledüñ engüştüñi gördi ḳamu ʿālem
Dil-teşne durur muʿcizeñ ābına beġāyet

13. Ey ḫātem-i mecmūʿ-ı nebi mehbiṭ-ı Ḳurʾān
Ḫatm olmış idi muṣḥaf-ı ḥüsnüñde melāḥat

14. Ẕātuñda senüñ yoġidi bir ẕerrece bed ḫū
Āteşde bürūdet nitekim ṣuda yübūset

15. Ervāḥ-ı Nebi Ḳudsde cemʿ oldı serāser
İsrā gicesi cümlesine itdüñ imāmet

16. Cibrīl-i ḫıred k'işide eczāsı olur gül
Bir demde ki itdüñ ṭoḳuz eflākı seyāḥat

[21b] 17. Miʿrācda bulduñ şu ḳadar Ḥaḳḳile ḳurbı
Gūyā ki hemān cān u ten ü nār-ı ḥarāret

18. Keşf oldı saña perde-yi esrār serāser
Ḥaşr ola vü evṣāfuña olmaya nihāyet

---

[54] Muhammed, sizin erkeklerinizden hiçbirinin babası değildir. Fakat o, Allah'ın Resûlü ve peygamberlerin sonuncusudur. Allah her şeyi hakkıyla bilendir. (Ahzāb, 40)

5a burc-ı vücūda : nūr-ı şühūda M

11b ehl-i vilāyet : ehl-i delālet L ; cümle vilāyet M

19. Ṣad-bār selām anlaruñ ervāḥına bizden
Yirüñde ki ol çār ʿazīz itdi ḫilāfet

20. Ḳandīl-i revāk-ı ṣıdıḳ-ı ḥażret-i Ṣıddīḳ
Żıdd-ı şeb-i şekk şuʿle-yi mıṣbāḥ-ı ṣadāḳat

21. Ḫışmile naẓar ḳılsa güneş bīfer olurdı
Fārūḳ-ı cerī pādşeh-i mülk-i ṣalābet

22. Sulṭān-ı eḳālim-i ḥayā ḥażret-i ʿOs̱mān
Şāh-ı büleġā server-i erbāb-ı feṣāḥat

23. Mīr-i ʿulemā kān-ı kerem Ḥaydar-ı Kerrār
Maḳbūl-ı Ḫudā ceyş-i Nebī şāh-ı vilāyet

24. Ezvācuña vü ālüñe evlāduña bizden
Her gāh selām ey şeh-i erbāb-ı şefāʿat

25. *Ẕātī*nün idersin ḳamu müşkillerini ḥall
Ṭapuñda irerse ger aña ʿavn-ı ʿināyet

26. Düşürmedügi mişḳale-yi ẕikrüñi dilden
Budur ki virür āyine-yi ḳalbe ṣūret[55]

27. Ḥaşr ola ümīdim bu ḳıyāmetde senüñle
Bunı işidüp kim diye āmīn aña raḥmet

2.1.21.
Ḳaṣīde-yi Ẕātī Dernaʿt-ı Şefīʿü'l-Müẕnibīn ve İmāmü'l-Enbiyā ve'l-Mürselīn Ṣallallāhu ʿAleyhi ve Sellem[56]

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1. Cūş idüp deryā-yı ʿışḳ Allāhu Rabbü'l-ʿālemīn
Bir güher ḫalḳ eyledi kim ṣad hezārān āferīn

2. Ol güher ʿışḳına ḫalḳ itdi bu dürc-i ʿālemi
Eyledi aña maḳarr üstād-ı ʿālem-āferīn

19b ḥilāfet : celāfet L
23b şāh-ı vilāyet : şāh u vilāyet M
[55] Bu mısraın vezni bozuktur.
26 +L : − H, M
27 +L : − H, M
[56] Tercīʿ-Bend-i Ẕātī Dermedḥ-i Ḥażret-i Resūl Rabbü'l-ʿĀlemin (158b-159b) **L** ; Ḳaṣīde-yi Ẕātī Dernaʿt-ı Şefīʿü'l-Müẕnibīn ü İmāmu'l-Enbiyā-yı ve'l-Mürselīn (8a-8b) **M**

3. Bir dür-i yekdānedür deryā-yı ṣunᶜ-ı Ḥaḳda ol
Çarḫ-ı şāh-ı ḳadri parmāġında bir engüşterīn

4. Ḥalḳa olup cemᶜ ola bir yire cünd-i enbiyā
Cümlesi bir ḫātem ü ol ḫāteme oldur nigīn

5. Anuñiçün ṭaş baṣardı baġrına Ḫātem gibi
Ḫātem-i cümle Nebīdür ol dür-i deryā-yı dīn

6. Ey mesīrüñ būstān-ı lāḫalā vü lāmelā
Kuḥl-i çeşm-i ẕāt-ı bīnüñ sürme-yi ᶜayne'l-yaḳīn

7. Merkebüñ refref maḳāmuñ *ḳābe ḳavseyn*[57] ey ᶜazīz
Ḫalvetüñdür mehbit-i Cibrīl Ḳurʾān-ı mübīn

8. Ḳaṭre-yi deryā-yı luṭfuñ baḥr-i pür-dürr-i s̱emīn
Bende-yi nūr-ı ruḫuñ sulṭān-ı çarḫ-ı çārumīn

9. Meclisüñdür gülsitān-ı bāġ-ı firdevs-i berīn
Ḥażretüñdür bülbül-i gülzār-ı Ḳurʾān-ı mübīn

10. Būy-ı ḫulḳuñdan muᶜaṭṭar eylemişdüñ ᶜālemi
Ol zamān miskīn olup dururdı ġāyet müşk-çīn

11. Serverā sen on sekiz biñ ᶜāleme sulṭān iken
Āb u gil içre daḫı ādem çekerdi erbaᶜīn

12. On sekiz biñ ᶜālemi ol Ḫalıḳ-ı arż u semā
ᶜIşḳuña ḫalḳ eyledi ey sāye-yi çarḫ-ı berīn

13. Levḥ-i Ḥaḳḳı levḥine hergiz muṣaffā ḳalbünüñ
Olmamışdur naḳş-ı eşkāl ile ᶜunf-ı kibr ü kīn

14. Parmaġuñdan çeşmeler aḳıtduñ anuñ ābına
Sūre-yi Kevs̱er Ḥaḳı dil-teşnedür mā-yı muᶜīn

[22a] 15. Māh-ı Bedre parmaġuñla bir işāret eyledüñ
Dest-i şevḳile yaḳasın çekdi çāk itdi hemīn

16. Ey şeh-i Mıṣr-ı nübüvvet ḳaṣr-ı ḳadrüñde senüñ
Ḥażret-i Yūsuf güneş yüzlü ġulām-ı meh-cebīn

4a bir yire : yer yer L
[57] O kadar ki (birleştirilmiş) iki yay arası kadar, hatta daha da yakın oldu. (Necm 9)
8a luṭfuñ baḥr-i pür dürr-i : luṭfuñ taḥrīr-i dürr-i L ; luṭfun vü baḥr-i bir dürr-i M
9a meclisüñdür : meclisüñde H
13b naḳş-ı eşkāl ile ᶜunf : münaḳḳaş eşḳāl ᶜunf u L

17. İşiden dir ġoncañ açılsa belāġat baġına
Āferīn ey bülbül-i bāġ-ı belāġat āferīn

18. Ḥaḳ budur ey ḫˇāce-yi ḥüsn ü bahā olmaz bahā
Ṭurrenüñ bir mūyına yüz bīn ḫarāc-ı mülk-i Çīn

19. Meclisüñden çaġruşurlardı melekler ʿāleme
Hazihi cennāti adnin fe'dḫulūhā ḫālidin[58]

20. Yücedür eflākden ḳadri beḥaḳḳ-ı *ve'ḍ-ḍuhā*[59]
Ol ki bir yerde senüñle oldı bir dem hem-nişīn

21. Cān u dilden bende-yi fermānuñ olmışdur senüñ
Revnaḳ-ı iclās-ı ʿālī çār aṣḥāb-ı güzīn

22. Ṣubḥ gibi ṣādıḳam ḳavlümde ben Ṣıddīḳdur
Āftāb-ı ṣubḥ-ı ṣādıḳ ṣādıḳ-ı sulṭān-ı dīn

23. Şehsüvār-ı mülk-i heybet ʿÖmer oldı anuñ
Tīġ-i nuṣret-bīni īmān ehline ḥıṣn-ı ḥaṣīn

24. Pādşāh-ı leşker-i ehl-i ḥayā ʿOs̱mān k'anuñ
Neşr iderdi levḥ-i sīme ḫāmesi dürr-i s̱imīn

25. Ḫāzin-i gencīne-yi esrār-ı Ḥaḳdur Ḥaḳ bilür
Sāḳi-yi kevs̱er ʿAlī[dür] ḥācib-i ḫuld-ı berīn

26. Ālinüñ aṣḥābınuñ ezvācınuñ evlādınuñ
Raḥmetin ḳılsun mezīd Allāhu Rabbu'l-ʿālemīn

2.1.22.
Ḳaṣīde-yi Ẕihnī Dernaʿt-ı Efḍal-ı Maḫlūḳāt ve Esʿad-ı Mevcūdāt Muḥammedü'l-Müctebā ʿAleyhi's-Selām[60]

Feʿilātün / Feʿilātün / Feʿilātün / Feʿilün

1. Ṣubḥgāhī ki ruḫ-ı gülbin-i merġūle nesīm
Oldı mirʾat-i ruḫ-ı ṣunʿ-ı ḫudāvend-i ḳadīm

[58] (O yurt) Adn cennetleridir; oraya babalarından, eşlerinden ve çocuklarından sâlih olanlarla beraber girecekler, melekler de her kapıdan onların yanına varacaklardır. **(Ra'd, 23).** Rablerine karşı gelmekten sakınanlar ise, bölük bölük cennete sevk edilir, oraya varıp da kapıları açıldığında bekçileri onlara: Selam size! Tertemiz geldiniz. Artık ebedî kalmak üzere girin buraya, derler. **(Zümer, 73)**
19 – M
[59] Andolsun kuşluk vaktine (Duhā, 1)
24a k'anuñ : anuñ M
[60] – **L** ; Ḳaṣīde-yi Zihnī Dernaʿt-ı Efḍal-i Maḫlūḳat Ṣallallāhu ʿAleyhi ve Sellem (8a-9a) **M**

2. Ṣubḥgāhī ki ṣanemgāh-ı Züleyḫā-āsā
Yūsufın naḳşile pür oldı bütün heft iḳlim

3. Ṣubḥgāhī ki virür eşk-i sīm-gūn revnaḳ
Dāmen-i sāḥil-i baḥr-i çemene dürr-i yetīm

4. Ṣubḥgāhī ki ide perdegiyān-ı ġaybı
Sāḥa-yı mülk-i şehādet cevelānın taṣmīm

5. Ṣubḥgāhī k'ide şikeste nihāli berpā
Dest-i feyżile Mesīḥā gibi enfās-ı nesīm

6. Ṣubḥgāhī ki idüp feyż-i ruṭūbet te᾿s̱īr
Gül-i taṣvīr ide ol ḥāletile neşr-i şemīm

7. Ṣubḥgāhī ki ruṭūbetle gidüp sūz-ı nihān
Āteşinden yoġidi dilde çenāruñ ġam u bīm

8. Ṣubḥgāhī ki olur ẕevḳ-i dil-efzā işine
Naḳşıbendān-ı ṭabīʿat ṣuver-ārā-yı edīm

9. Ṣubḥgāhī ki nesīm-i gül-i zanbaḳ yerine
Ola enfāṣ-ı mesīḥ-i yed-i beyżā-yı Kelīm

10. Ṣubḥgāhī ki Ḥüseynī naġamāt-ı ʿuşşāḳ
Ola tā evcgeh-i perde-yi heftümde muḳīm

11. Ṣubḥgāhān k'ide āheng-i ḥicāz-ı gülşen
Bīnevāyāna hezārān-ı zevāyā iḳlīm

[22b] 12. Ṣubḥgāhān ki idüp zemzeme-yi şevḳ-āyin
Maḥfil-i pādşeh-i gülde hezār oldı nedīm

13. Ben daḫı şehr-i çemen ʿazmine mānend-i ġubār
Türktāz itmede hem ḳāfile-yi bād-ı nesīm

14. Öyle bir ḥālde kim sūz-ı dimāġımla meger
Eşkim olmışdı şerer dāġ-ı dil-i zār-ı dü nīm

15. Yaʿnī bir şūḫ-ı perī-çehreye meftūn idi dil
Ne perī ġamze-yi cādūsına Hārūt nedīm

16. Germi-yi cevrile maḥşergeh idüp dünyāyı
Dehri itmişdi o ḫūrşīd-i ḳıyāmet pür-bīm

8a ki : −M

17. Ġonca-yı laʿli dil-i Ḫıżr [u] Mesīḥā meşreb
ʿArıżı şuʿle-fürūz-ı şecer-i Ṭūr-ı Kelīm

18. Mūmiyānı ki nigāhı gibi rāz-ı deheni
Oldı laġziş dih-i her taʿmiye perdāz-ı fehīm

19. Ārzu bu ki ḥaḳīḳatde görem öyle midür
Nev ʿarūs-ı çemen ol ġonca gibi ḫacle muḳīm

20. Girye-yi şevḳ ü sürūr-ı ġam ise itmekde
Rişte-yi devr-i dile lüʾlü-yi eşkim tanẓīm

21. Deşt-i ḥayretde perīşān-rev iken raḫş-ı niyāz
Eyledim şāhid-i iḳbāle ʿinānın teslīm

22. Nāgihān gülşen-i rāz-ı dil-i zār oldı ʿıyān
Öyle gülşen ki giyāhı çemen-ārā-yı Naʿīm

23. Gül-i yekper ki ḥaḳīḳatde gül-i dāġ-ı cünūn
Sünbüli dūd-ı dil-i micmer-i elṭāf-ı ʿamīm

24. Cümle hem-nefḫa vü hem-reng-i gül ü reyḥānı
Şübhesiz ʿālem-i Vaḥdetdür o firdevs-i ḥarīm

25. Revzen ü ṣaḥnını lebrīz-i żiyā itmekde
Lücce-yi feyż-ṣıfat cūşiş-i envār-ı kerīm

26. Her ṭaraf zemzem-i tevfīḳile bir çeşme-yi nūr
Nūr-ı vaḥy ile hemānā dil-i Cībrīl-i ḳavīm

27. Ṣaḥn-ı put-ḫāne-yi Mānī gibi nüzhetgāhı
Ravża ravża gül-i rengīn-i meʿānī-yi haẓīm

28. Nergis āyīn nigeh-endāz olup ol gülzāre
Gördi her gūşesini merdüm-i çeşm-i taʿẓīm

29. Şemse-yi ʿarş ṣıfat-ı muṣḥaf-ı gülde mesṭūr
Āyet-i naʿt-ı şehinşāh-ı risālet dīhīm

30. *Maṭlaʿ-ı şems-i ḥaḳīḳat ki serāpā olmış*
Nūr-ı ḫūrşīd-i tecellī-yi Ḫudāvend-i ḳadīm

31. Neşve-yi bāde-yi tevfīḳ gibi feyż-i müdām
Ṭalʿat-ı şāhid-i tevḥīd gibi miṡli ʿadīm

17a u –M
18b taʿmiye : naġmiye M
24a nefḫa vü : nefḫa-yı M
28a gülzāre : gülzār H

32. Gerden-i haclüñi naẓmıma bu maṭlaʿ-ı nūr
İtdi o yaḫte bir subḥa-yı lülü-yi naẓīm

33. *Eyledi riştesini saʿyüñ ile şerʿ-i ḳavīm*
Ġayret-i silsiletü'n-nūrdurur ʿarş-ı ʿaẓīm

34. Arṣa-yı dehri ṭutup mevc-i ẓuhūr-ı dīnüñ
Söndi āteş-gede-yi devlet-i Aʿcām-ı ḳadīm

[23a] 35. Varsa bir ẕerre eger ravża-yı pāküñden olur
Eşk-i müşkine ḫamīr aḫker-i pür-sūz-ı Caḥīm

36. Eyleyüp lüle-yi ser-çeşme-yi cān engüşini
İtdi dil-teşneleri ġarḳa-yı mevc-i tesnīm

37. Reşḥa-pāş olsa seḥāb-ı kerem-i feyyāżı
Baḥr-i taṣvīri ider feyżile bir dürr-i yetīm

38. Ruḫ-ı rengīn-i gülistāne iderdi ḫande
Feyż-i elṭāfı ile reng-i ruḫ-ı zerd-i saḳīm

39. Hīç bir hemzede bir nesne mi var devrinde
Naḳş-ı peyvend bulur luṭfı ile ʿaẓm-i remīm

40. Şerer-i naʿl-i Burāḳı şeb-i Miʿrāc itdi
Felegüñ cebḥe-yi şeb-dīzini meh-gūne vesīm

41. Ey ḫoş ol leyle-yi ferḫunde-yi nūr-efşān kim
Ṭurre-yi ḥūr-ṣıfat olmışidi nāfe şemīm

42. Şeb degül mevce-yi kāfūr ile baḥr-i müşkīn
Şeb degül reşk-i dem-i subḥ-ı saʿādet-i taʿlīm

43. Şeb degül maḥzen-i esrār-ı Ḫudā ʿazze ve cel
Şeb degül menbaʿ-ı envār-ı füyūżāt-ı ʿāmīm

44. Ki nüvīd-i feraḥ-āmīz-i viṣāl ile gele
Şāh-ı *levlāk*[61]e o şeb ḳāṣıd-ı Mevlā-yı raḥīm

45. Beyt-i Maʿmūr s̱enāsını ṭavāf eyleseler
Cümle ervāḥ-ı maʿānī nitekim ṭabʿ-ı selīm

46. Yine müşkildür edā ṭāʿat-i naʿt-ı ẕātuñ
Belki eylerler o dem secde-yi ʿaczi taḳdīm

33b nūrdurur : nūrdur M
[61] " Sen olmasaydın âlemleri yaratmazdım" Hadîs-i Şerîf

47. Sırr-ı tevḥīd-i penāha dil-i feyyāżuñdur
Ehl-i ʿirfānı iden lücce-yi tevḥīd-i nejīm

48. Bu faḳīrüñ daḫı gülzāre muḳābil göñlin
Eyle cevlānuña ṭāvūs-ı rıżā vü teslīm

49. Eyle bir mertebe feyyāż-ı seḥāb-ı ṭabʿın
Sāyesinden ola ser-sebz-i çemenzār-ı haşīm

50. Ṣāf ola tā o ḳadar rāḥ-ı ṭabīʿat kim ide
Güft-gūy-ı reviş-i feyż-i raḥīḳ ü tesnīm

51. Cūy-ı tesnīm-i ṣıfat ola güvār o laṭīf
Kūze-yi dilde olan reşḥayı ger alsa ḥamīm

52. İde rāmişgeri-yi kilkini nāzük o ḳadar
Ki ola naġmesi rengīn güher gūş-ı ṣamīm

53. Tā ebed eyle ruḫ-ı rāyı o kevne k'ide
Şāhid-i māh-ı perī-çehre görince tekrīm

54. İde Hārūt-ı fen ol resme ki ṭarz-ı siḥri
Ġamze cādūlara her vechile itsün tefhīm

55. Gitmesün neşve-yi taḥḳīḳ-i fezā ṭabʿından
Cürʿaveş tā ki teh-i cāmda var noḳṭa-yı cīm

56. Dehen-i māh u şān gibi ola feyyāżı
Çeşme-yi kevs̱er olup gūşe-yi şiʿrimdeki mīm

57. Aḫter-i burc-ı żamīr-i lemeʿānı olsun
Pertev-endāz-ı çerāġ-ı dil-i ehl-i tencīm

58. Dāʾimā ṣoḥbet-i erbāb-ı mekārim gibi dil
Ola pür-feyż-i ʿalī raġm-ı ḥasūdān-ı leʾīm

59. Olsun İskender-i s̱ānī-yi cihān-ı maʿnā
Gūş-ı gerdūna virüp velvele-yi kevs-i naʿīm

[23b] 60. Ḫāme-yi ***Ẕihni*** süveydāya vir ol sūzişi kim
İde her noḳṭasını dāġ-ı süveydā-yı ḥekīm

61. İde şādābter ol ravża-yı pür-envārı
Her nefes ebr-i güher-pāş-ı vürūd u teslīm

53a o : ol M

2.1.23.
Ḳaṣīde-yi Riyāżī Derna'ṭ-ı Sulṭān-Serā Bürde-yi Risālet Ṣallallāhu 'Aleyhi ve Sellem[62]

Feʿilātün / Feʿilātün / Feʿilātün / Feʿilün

1. Niçe bir raġbet-i bīḥāṣıl-ı dünyā niçe bir
   Niçe bir bir iki bed mestile ġavġa niçe bir

2. Nefs-i bed-keşüñ ide ẕillet-i ḥırṣ-ı dünyā
   Seg-i dükkānçe-yi ḳaṣṣāb-ı temennā niçe bir

3. Sendedir ṣūreti sīret iden iksīr-i veli
   Niçe bir itmeyesin cevherüñ ilḳā niçe bir

4. Dür de ġavvāṣ da deryā da ṣadef de sensin
   Yine sen bilmeyesin ḳadrüñi ammā niçe bir

5. Bir bilürsen daḫı miʿrācile istidrācı
   Eyleye meger İlāhi seni şeydā niçe bir

6. Cāme-yi beyt-i Ḫudāyı ṣoyalar olmaġiçün
   Perde-sāz-ı der-i teb-ḫāne-yi tersā niçe bir

7. Ṭuta her tār-ı muġān subḥa-yi ṣad dāne yerin
   Bir ola ḳıble-nümā ile çelipā niçe bir

8. Ne rükūʿuñda tenezzül ne sücūduñda niyāz
   Ḳıble-yi cānuñ ola her büte yaġma niçe bir

9. Çār-ı ṭabʿuñ niçe bir üns-i nifāḳ-āmīzi
   Bir biriyle bu müdārā bu müvāsā niçe bir

10. Naḳd-i cāna ṣaralar yek kere kirbāsı [saña]
    Pūşiş-i cismüñ ola aṭlas u dībā niçe bir

11. Yıḳa dīnin ide dünyāsını maʿmūr tamām
    Dīni yoḳ bir iki üç ṭālib-i dünyā niçe bir

12. Paralar yoḳ mı ʿaṣāsını ser-i vāʿiẓde
    Ola her sāde dile daġdaġa-fermā niçe bir

13. Niçe bir cāy-ı meşāyıḫda ola ṣadr-ı nişīn
    Ṭıfl-ı ḫāyīde-yi ḫūr dāye vü lālā niçe bir

---

[62] – **M ;** Naʿt-ı Cevāhir Niẓām-ı Ḥażret-i Seyyyidü'l-Enām Lāsitādur Riyāżī Efendi (47a-48a) **L**
8b büte yaġma : büt-i yaġma L
10a saña – H

14. Evvelīn pāye-yi iḳbāl ola dūş-ı dāye
Başmadın pāyın ide farḳ-ı felek-sā niçe bir

15. Şīşe bībāde sebū-rīḫte-yi ḫum-ḫāne tehī
Niçe bir devr ide bu sāġar-ı mīnā niçe bir

16. Ḫūşe-yi ʿıḳd-ı S̱üreyyāda dökülse ḫāke
Ṭārem-i köhne-yi eflāk ola berpā niçe bir

17. Niçe bir eyleye raḳḳāṣe-yi bezm-i ʿişret
Oynaya bildügini zühre-yi Zehrā niçe bir

18. Ẓulm-i bīdād ola maẓmūn-ı ḫaṭ-ı defteri hep
Kilk-i tīre bu ḳadar ruḫṣat-ı imlā niçe bir

19. Ḳalem-engüştine ney-pāre yürütmez mi daḫı
İnḥirāfında ola ḫāmesi berpā niçe bir

20. Niçe bir eyleyesin peyrevi-yi Meşşāʾī
Rehber ola bir iki kec-rev-i kec-pā niçe bir

21. Derdüñe ṭıbb-ı nebī eyler iderse çāre
Naḳż u ibrām-ı feşārāt-ı eṭibbā niçe bir

[24a] 22. Neyleye saña ḥekīmān-ı saḳīm-endīşe
Bir alay ḫastadan ümmīd-i müdāvā niçe bir

23. Yüri bir cevher-i ferde ola gör dil-beste
Nefy ü is̱bāt-ı cüzʾ-i lāyetecezzā niçe bir

24. Bir ḥaḳīḳatdedür ancaḳ süḫan-ı ehl-i ḫıred
Baḥs̱-i māhīyet ü is̱bāt-ı heyūlā niçe bir

25. Ṭutdı āşūb u fiten dehri ḳıyāmet ḳopdı
Çıḳmaya mehdi-yi Ḥaḳ inmeye ʿĪsā niçe bir

26. Niçe bir çıḳmaya ḫūrşīd-i sipihr-i Baṭḥā
İrmeye ṣubḥa ḳala bu şeb-i yeldā niçe bir

27. Ey serā-perde-yi Yes̱ribde olan ḫˇāb-ālūd
Nāşükufte ola ol nergis-i şehlā niçe bir

28. Niçe bir mātemi-yi ḥasret-i dīdāruñ ola
Ol siyeh cāme ile kaʿbe-yi ʿulyā niçe bir

18a defteri : duḫteri H
21b naḳż u ibrām : naḳṣ u ibrām L

29. Bilmez idüñ hele görseñ müteşaḫḫıṣ olsa
Şerᶜ-i pāküñ ola māhiyyet-i eczā niçe bir

30. Geldi ol dem ki bu ḫˇābuñ ide taᶜbīr-i ẓuhūr
Müntec olmaya bu eşkāl ü ḳażāya niçe bir

31. Seḥere eyleye ilḳā-yı ḫayāl-i tezvīr
ᶜArż-ı iᶜcāz-ı ᶜaṣā itmeye Mūsā niçe bir

32. Sırrı vardur bunuñ elbette ider ṣoñra ẓuhūr
Ġayret-i Ḥak dime olmaya hüveydā niçe bir

33. Vaḳt-i kārı bilür elbette ḥakīm-i muṭlaḳ
Bü'l-fużūlāna ya bu renciş-i şekvā niçe bir

34. Ey ***Riyāżī*** ola efsāne tırāş-ı maᶜnā
Ḫāne-yi nādire-gūy-ı süḫan-ārā niçe bir

35. Her dimāġ-ı dili dükkānçe-yi ᶜaṭṭār itdi
Kilk-i müşkīnim ola ġāliye-fersā niçe bir

2.1.24.
Meṡnevī-yi Revānī Dernaᶜt-Şāh-ı Dāreyn ᶜAleyhi Ekmelü't-Taḥiyye[63]

Mefāᶜīlün / Mefāᶜīlün / Feᶜūlün

1. Resūl-i Ḥaḳ güzīn-i nesl-i Ādem
O ẕāt-ı aᶜżam içündür bu ᶜālem

2. Bu dünyā oldı iki ḥarfile zeyn
Ol olmasaydı olmazidi kevneyn

3. Vücūda gelmez idi çarḫ u eflāk
Ḫıṭāb olmasa idi aña levlāk

4. Virildi çün aña taḫt-ı risālet
Uruldı ᶜālem içre penç nevbet

5. Livā-yı şerᶜi kim dikdi cihāna
İrişdi farḳı anuñ āsmāna

6. Odur iki cihānuñ pādşāhı
Seḥāb üstinde anuñ çetr-i şāhī

[63] – **M** ; Naᶜt-ı Pāk-ı Şehinşāh-ı Taḫt Ve Mā Erselnāke Revānī Efendi (97b-98a) **L**

7. Muḥammed isminüñ çoḳdur yetīmi
İki gözi cihānuñ iki mīmi

8. Anuñ ḥāsı evidür iltifātı
Sekiz uçmaġuñ andandur ḥayātı

9. Gerek müfred yazılsun ger mürekkeb
Anuñ dalında durur çār-mezhep

[24b] 10 Müşerref ḳıldı ẕātı kāʾinātı
Daḫı gösterdi ḫalḳa muʿcizātı

11. Ne ḳuvvet virdi bir parmaġına Ḥaḳ
Ki ḳıldı māhuñ ayvāsın iki şaḳ

12. Aña arżitmekiçün dürr-i iḫlāṣ
Nübüvvet baḥrine yüz urdı ġavvāṣ

13. Nesīm irişmese ḫulḳı gülinden
Ḫalīle āteş olmazidi gülşen

14. Ṭaşı söyletdürür muʿciz peyāmı
Kelime ögredür nuṭḳı kelāmı

15. Eger dem urmasa andan Mesīḥā
Aña keşf olmazidi ʿilm-i iḥyā

16. Ser-i eflāke ḥāk-ı pāyıdur tāc
O şāh içün ḳuruldı taḫt-ı miʿrāc

17. Nübüvvet bāġınuñ ḫarı gülidür
Şeb-i Miʿrāc anuñ sünbülidür

18. İki ḳaşında vardur niçe ḥālet
Kim eyler *ḳābe ḳavseyn*[64]e işāret

19. Kelāmı ehl-i dīne ḥüccet-i cān
Zebānıdur kilīd-i genc-i īmān

20. İder rūz-ı ḳıyāmetde şefāʿat
Saʿādetlü ḳul oldur k'ola ümmet

21. Bu ʿālem ḫalḳunuñ ol devletidür
Bu ʿāṣilere Ḥaḳḳuñ raḥmetidür

---

[64] O kadar ki (birleştirilmiş) iki yay arası kadar, hatta daha da yakın oldu. (Necm, 9)
20b saʿadetlü : saʿadetli L

22. Nübüvvet baḫrinüñ dürr-i yetīmi
Mür᾽üvvet taḫtınuñ şāh-ı kerīmi

23. Olar kim çār yār-ı Muṣṭafādur
Ki her birisi dīne muḳtedādur

24. Olar İslām evine oldı miʿmār
Olardur ḳaṣr-ı dīne çār-dīvār

25. Olara ṣad selām u ṣad taḥiyyāt
Ki gece gündüz eylerlerdi ṭāʿāt

26. Muḥammed kim nebīler serverīdür
Yer ü gök ḫalḳınuñ tāc-ı serīdür

27. *Umar andan şefāʿat ḫalḳ-ı cānı*
Ḫuṣūṣen mücrim ü ʿāṣi ***Revānī***

28. Sipihr ü defter-i aʿmāli gibi
Ḳara yazısı vaṣf-ı ḥāli gibi

29. Ne aḳvāline var anuñ cevābı
Ne ḫod-efʿālinüñ var bir ṣavābı

30. Ne yüz ile şefāʿat senden umar
Anuñ bir işi yoḳ Allāha yarar

31. Meded Allāhdan senden şefāʿat
Mür᾽üvvet eyle sulṭānım mü᾽rüvvet

2.1.25.
Ḳaṣīde-yi Rıżāyī Dernaʿt-ı Ḥabīb-i Ḫudā Şefīʿ-i Rūz-ı Cezā Ṣallallāhu Teʿālā ʿAleyhi ve Sellem[65]

Mefʿūlü / Fāʿilātü / Mefāʿīlü / Fāʿilün

[25a] 1. Demdür ki naġme-senc ola dil şevḳ-i yārdan
Bülbül terennüm eyleye luṭf-ı bahārdan

28a sipihr ü defter-i a᾽māli gibi : siyeh rū defter-i aʿmāli kesi L
28b vaṣf-ı ḥāli gibi : vaṣf-ı ḥāli kesi L
[65] Dernaʿt-ı Seyyyid-i Kā᾽īnāt ʿAleyhi Efḍalü't-Taḥiyyāt Ṣallallāhu Teʿāla ʿAleyhi ve Sellem (79b-82a) **L ;** Ḳaṣīde-yi Rıżāyī Dernaʿt-ı Ḥabīb-i Ḫudā ve Şefīʿ-i Rūz-ı Cezā Ṣallallāhu ʿAleyhi ve Sellem (9a-10b) **M ;** Gül-feşānī-yi Nesīm-i Niyāz Beravża-yı Mitḥat-i Şāh-ı Taḫtgāh-ı İ'cāz Nūr-ı Evvel ü Āḫir Ebu'l-Ḳāsım Muḥammed Ḥāşir-ʿAleyhi Ezḳā'ṣ-Ṣalāt u Efḍalü's-Selām Mā-Ḫatemeti'ṣ-Ṣalātü Bi's-Selām Ḳaṣīde-yi Celiyye fīMedḥ-i Ḫayri'l-Beriyye (s.20-25) **Rızâyî Dîvânı.**

2. Demdür ki köhne şāẖ-ı ẖazān dīde-yi emel
Gül gül ola müsāʿade-yi rūzgārdan

3. Demdür ki vaṣl-ı nāme-yi berg-i neşāṭ ire
Dest-i hezāre ḳaṣıd-ı bād-ı bahārdan

4. Demdür ki berg-i nāzük-i gül iʿtiẕār ide
Yek-sāle hecr ü renciş-i āzār-ı ẖārdan

5. Demdür ki ḳaṭre-yi nem olup mıṣḳal-ı cilā
Mirʾat-i gül ṣafā bula jeng-i ġubārdan

6. Demdür ki şükr-i luṭf-ı müdām-ı baḥārile
Hemvāre sübḥa düşmeye dest-i çenārdan

7. Demdür gül-āb-ı şebnem-i gül-bergile hezār
Āvāre ola derd-i ser-i intiẓārdan

8. Demdür ki ḳaṭre-yi ʿaraḳ-ı şerm ola bedīd
Baḳdıḳca mihr-i rūy-ı gül-i şerm-sārdan

9. Demdür ki ehl-i dil leb-i cūda ḳarar idüp
Emvāc gibi olmaya fāriġ kenārdan

10. Demdür ki şevḳ-i sāġar-ı gül itmeye ẖācil
Rindān-ı tevbekārı mey-i ẖoş-güvārdan

11. Demdür ki āb-ı ṣāfī-yi jāle ola revān
Selsāl-ı berg berg-i gül-i ābdārdan

12. Demdür nesīm gibi muʿaṭṭar meşāmm ola
Bir kez güẕār iden ṭaraf-ı sebze-zārdan

13. Demdür şükūfe-rīz maʿānī olup ḳalem
Ezhār saçıla çemene şāẖ-sārdan

14. Demdür hezār [ü] fāẖte *el-ḥamdu-ẖˇān* ola
Nāgāh ʿatse-yi seher-i nev-bahārdan

15. Demdür ki ẖāmeden yayıla būy-ı ʿıṭr-nāk
Çün çāk ẖāk-ı micmere-yi tābdārdan

16. Demdür ki ʿāndelib ide taḳsīm ü ehl-i derd
Hep hiṣṣe ala bu ġazel-i ābdārdan

10b rindān-ı : zindān-ı H
13b ṣaçıla : ṣaçılur L
14a ẖˇān : ẖūn L
15b çāk : ẖāk H

17. Yek-şemme māyedür çemen-i zülf-i yārdan
Yek-lemʿa dār-ı gülşene reng-i ʿiẕārdan

18. Bir berg-i sebze ḳāyil idüñ ey ḫaṭ-ı ʿiẕār
Bālā bülend-i naḫl-ḳad-i işve-bārdan

19. İtdi nühüfte sırrımı dünyāya dāstān
Feryād yine nāle-yi nā-sāz-kārdan

20. Şāh-ı ḫayāl-i yār ʿaceb şeh-levenddür
Hemvāre ṣaydgāhda gelmez şikārdan

21. Derkār itdi şevḳ yine tāziyānesin
Ṣabr u şekīb umma dil-i bī-ḳarārdan

22. Hep ʿışḳdur bu gūne seni bī-ḳarār iden
Bīhūde şekve itme dil-i nāle-kārdan

23. Hep ʿışḳdur ḫarābe-kün-i şehr-i bend-i dil
Kime şikāyet eyleyelüm şehr-i yārdan

24. ʿIşk ile eyleyeydi olurdı şikeste-yāb
Bām-ı sipihr naʿra-yı İsfendiyārdan

[25b] 25. ʿIşḳ āteşiyle tāblanaydı emīn idi
Dāmān-ı şuʿle dest-res-i rūzgārdan

26. ʿIşḳ ol şarābdur ki kemīn reşḥa-yı teri
Çeşm-i bütānı ḳurtara derd-i ḫumārdan

27. ʿIşḳ ol gül-ābdur ki ide feyż-i perveri
Raḳḳāṣ-ı çarḫı ḳurtara derd-i devārdan

28. ʿIşḳ ol ḫitābdur ki dil-i sengi nerm idüp
Taṣdīḳ ile cevābın alur kūh-sārdan

29. ʿIşḳ ol Cenābdur k'idicek ʿarż-ı inkisār
Eyler sifāli tāc-ı ser-i şehr-i yārdan

30. ʿIşḳ ol rebābdur nice ʿanḳāyı ḳondurur
Ser-naḫl-i sāza bir dem-i zīrīn-tārdan

17b dār-ı: vāye D
22b nāle-kārdan : bīḳarārdan M
24a şikeste-yāb : şikeste-tāb H, L, M
25a tāblanaydı emīn : tā bülend-i emīn D
27a ki ide feyż : ki nem-i feyż L,D ; gül-ābdur ki feyż M
29a k'idicek : idicek D

31. ʿIşḳ ol muḥīṭdür ki peyām-āver-i kenār
Naḳd-i ḥayātı müjde alur yem-i güẕārdan

32. ʿIşk eyledi muḫāṭab-ı *levlāke mā ḫalaḳt*[66]
Faḫr-i cihānı Ḫālıḳ-ı Perverdgārdan

33. Gülde bedīd olup ʿaraḳ-ı cebhe-yi teri
Gūş eyle naʿt-ı tāze-zebānı hezārdan

34. Ḫulḳ-ı kerīm-i ḥażretin iẓhār idüp nesīm
Gūş eyle şükri her varaḳ-ı sebze-zārdan

35. Feyż-i müdām destini iẓhār idüp seḥāb
Fehm it edā-yı şükri leb-i cūy-bārdan

36. Dest-i bahār-ı feyżi olup ebr-i yem-feşān
ʿĀlem pür oldı zemzemetü'n-neṡārdan

37. Faḫr-i Cihān ki ḳāmeti bālā-terīn idi
Zer-beft-cāme-yi felek-i müsteʿārdan

38. Faḫr-i Cihān ki vāṣıl-ı ʿarş-ı berīn idi
ʿAzm-i Burāḳ-bād tek ü berḳ-i dārdan

39. Faḫr-i Cihān ki nūr-ı dil-i rāstīn idi
Ṣubḥ-ı Hüdāya fayṣal ide şām-ı tārdan

40. Faḫr-i Cihān ki merhamet-i ʿālemīn idi
Yaʿnī Cenāb-ı Ġāfir-i Āmürzgārdan

41. Faḫr-i Cihān ki bāʿiṡ-i emn ü emīn idi
Yek āyet-i beşāretile dādvārdan

42. Faḫr-i Cihān ki ḳaṣr-ı celāli metīn idi
Teʾyīd-i çār-rükni ile çār yārdan

43. Faḫr-i Cihān ki her sözi feyż-āferīn idi
Teʾṡīr-i luṭf-ı vaḥy-ı Ḫudāvendigārdan

44. Faḫr-i Cihān ki şemʿası nūr-ı mübīn idi
Farḳ eylemezdi feyżde leyli nehārdan

---

[66] "Sen olmasaydın âlemleri yaratmazdım" Hadîs-i Şerîf
33b tāze-zebānı : tāze-zebān-ı D
41a emn ü emīn : emn-i emīn D
41b Yek āyet-i beşāretile dād-vārdan : Teʾyīd-i çār-rükni ile Çār yārdan H, L, M
42 – H, L, M

45. Faḫr-i Cihān ki mühre-yi çīn-i cebīn idi
Yek-ḳaṭre maḥż-ı luṭfı yem-i bīkenārdan

46. Tedbīr-i şerʿi mürşid-i ehl-i yaḳīn idi
Aldı sevād-ı şekki süveydā-yı tārdan

47. Şemşīr-i reʾyi āyine-yi āteşīn idi
Ḳurtardı dīni kec-naẓar-ı kīnedārdan

48. Dest-i şerīfi itse tenezzüh ʿaceb midür
Kilk-i siyāh-rūy-ı ġanīmet-i dinārdan

49. Ārāste idi defter ü dīvān-ı ḫāṭırı
Mażmūn-ı feyż-i maʿrifet-i Kirdgārdan

50. Dāmānı pür-şemāme iken ḫ͘ āce-yi bahār
Hīç mütefeyyiż ola mı ʿūd [u] ḳumārdan

[26a] 51. Maʿnā-penāh-ı vaḥy [u] Ḥabīb-i İlāh idi
Müstaġni idi cāme-yi ṣūret-nigārdan

52. Ṣad bārekallah ey kerem-i maḥż-ı himmetüñ
Ḳurtardı ẕāt-ı cūduñı naḳṣ-ı şümārdan

53. Farḳ itmedi muḥāsib-i cūd-ı demādemüñ
Elṭāf-ı bīḥisābda ṣıfrı hezārdan

54. Hengām-ı beẕl-i dest-i kerīmüñde baḥr u kān
Gūş eyleridi ṭaʿn-ı yemīn ü yesārdan

55. Ṣad bārekallah ey kerem-i maḥż-ı biʾs̱etüñ
Ṣāf itdi ʿārıż-ı feleki reng-i ʿārdan

56. İtdi ḫalās Yūsuf-ı tevḥīd-i himmetüñ
Tā ḳaʿr-ı çāh-ı şirk-i ḍalālet-şiʿārdan

57. Erkān-ı dīn-i pür-mededüñ itdi berṭaraf
Bīm-i tezelzüli felek-i raḫnedārdan

58. Ṣad bārekallāh ey kerem-i maḥż-ı ḳudretüñ
Ḳurtardı ẕātuñı hele naḳṣ-ı şumārdan

48a şerīfi : kerīmi D
50b u − H , D
51b cāme-yi : ḫāme-yi L
55a maḥż-ı : maḥṣ-ı L
58a bārekallah : bārek H
maḥż : maḥṣ L
58b Ḳurtardı ẕātuñı hele naḳṣ-ı şumārdan : Ḳurtardıcānı ye’s gibi dīv-sārdan H

59. Ümīd ü ye'se ġālib idince şefāʿatüñ
Güller bitürdi şuʿle-yi pür-tāb-ı nārdan

60. İflās-ı deyni berṭaraf itdi saʿādetüñ
Ṣad feyż-i tāze tāze ile rūzgārdan

61. Ḳānūn-ı şerʿ-i vaḥy-ı ṭırāz ʿitidālinüñ
Farḳ itmedi gedā-yı şeh-i kām-kārdan

62. Cümle cihānda vāḥid idi ẕikr ü fikretüñ
Ẕātuñ ġanī-terīn idi penc ü çihārdan

63. Te'sīr-i vird-i naʿtuñ ile ey cihān-ı feyż
Ṭaʿbum naṣībin aldı nisāb-ı feḫārdan

64. Çün tāze ġonca-nāme-yi şiʿrüm bedīd olur
Destār-ı gūşe-yi küleh-i iftiḫārdan

65. Feyż-i kelāmum isteyen eşʿār-ı ġayrdan
Bībāk neşve-yi mey umar kūknārdan

66. Feyż-i müdāmum isteyen eşʿārı ġayrden
Būy-ı ḫoş-ı gül-i [ter] umar köhne ḫārdan

67. Eyler güẕār-ı ḳāfile-yi naẓm-ı dil-keşüm
Mānend-i ceyş-i şāh-ı cihān Üsküdārdan

68. Şeh-beyt-i naẓmım eyledi tesḫīr ʿālemi
Ṭabʿım ḫarāc-ı feyż alur Ḳandehārdan

69. Ṭabʿımda istifāża-yı ʿıṭr-ı meşām içün
Ṣad şevḳ ile nesīm gelür sebze-zārdan

70. Ṭālib gelür telemmüẕ iderse ʿaceb midür
Üstād-ı ṭabʿ-ı pür-meded-i siḥr-kārdan

71. Kālā-yı tāze raġbet-i naẓmum ümīdine
Sevdā-gerān-ı ḳarż gelür her diyārdan

60a saʿādetüñ : maʿādetüñ H, L, M
61a itidālinüñ : adāletüñ L, M, D
63a cihān-ı feyż : cihān-feyż D
63a vird-i : feyż-i M
65a kelāmum : kelām H, M
66a müdāmum : müdām H, M
eşʿārı : āṣār M
66b ter: – H

72. Evrāḳ-ı şiʿrüm oldı çü naʿtuñla ser-firāz
Düşmüş iken çü berg-i ḫazān iʿtibārdan

73. Yek ẕerre iʿtibāruñ ile behre-yāb idüp
Ḳurtar dil-i belā-zedeyi ḫārḫārdan

74. Yek laḥẓa iltifātuñ ile Cem Cenāb idüp
Eyle bülend-i ḳadr-i dili iʿtibārdan

75. Yek-lemʿa-yı ʿināyet ile müstetāb idüp
Mirʾāt-ı ḳalbi eyle ḫalāṣ inkisārdan

[26b] 76. *Feyż-i demādem ü kerem-i bīḥisāb idüp*
Luṭfuñ dirīġ itme ***Rıżāyī****-yi zārdan*

77. Deryūze-kār-ı dergehi eyler mi bī-naṣīb
Luṭfuñ ki bīdirīġdür ümmīdvārdan

78. Eyle devā-yı merhem-i luṭfuñla berṭaraf
Nāsūr-ı zaḫm-ı ʿuḳdeyi cān-ı figārdan

79. Gitsün nesīm ḫoş-dem-i feyżüñle ġoncavār
Dem-bestegī-yi yeʾs-i dil-i tārtārdan

80. Olsun bu ḳıṭʿa virdi tamām eyledükçe dil
Naʿt-ı kerīm-i ẕāt-ı nübüvvet-medārdan

81. Teʾeşşüm idince tāze gül-i nev-resīdeyi
Gülşen pür ola bāng-ı ṣalāt-ı hezārdan

82. Şādāb-sāz-ı ravża-yı peyġamberi ola
Suḥb-ı selām Ḫālıḳ-ı Perverdigārdan

2.1.26.
Ḳaṣīde-yi Rıżāyī Dernaʿt-ı Muḳtedā-yı Kül ve Hādi-yi Sübül ʿAleyhi Efḍalü'ṣ-Ṣalavāt[67]

Mefʿūlü / Fāʿilātü / Mefāʿīlü / Fāʿilün

1. Göñlünde itdi naḳşı ḫaṭ-ı dilber āyine
Ḳıldı cemāli muṣḥafını ezber āyine

75a lemʿa-yı ʿināyet : lemʿa ʿināyet D
75b ḳalbi : cānı D
75 -82 arası beyitler M metninde mevcut değildir.
77a dergehi : dergehüñ D
[67]– **M;** Dernaʿt-ı Ḥażret-i Ḥabīb-i Ḫudā ve Senedü'l-Aṣfiyā Ṣallalahu ʿAleyhi ve Sellem (83a-84a) **L;** Dernaʿt-ı Ḥabīb-i Ḫudā Muḥammedü'l-Muṣṭafā ʿAleyhi'ş-Ṣalātu ve's-Selām El-Aʿlā ve ʿAlā Ālihī ve Ṣaḥbihi'l-Müctebā (s. 33-36) **Rızâyî Dîvânı**

2. Gūyā ki oldı şīşe-yi fānūs-ı şemʿdān
Ruḫsār- ı āteşinle bulup zīver āyine

3. Cemʿ itdi āb u āteşi ʿaks-i ʿazārile
Naḳş-ı nigārda hele siḥr eyler āyine

4. Ḳarşu ḳor oldı ḫaylice ruḫsār-ı dilbere
Kendin berāber añlar aña beñzer āyine

5. Ammā ki rūy-ı dilberi de göremez olur
Yaḳında ḳorḳarın nefese uġrar āyine

6. Āb üzre yüz naḳşı biz bilürüz ġırre olmasun
Buldıysa ʿaks-i yār ile zīb ü fer āyine

7. Yüz sürmek istesem işigi ṭaşına n'ola
Yoḳ şübhe kim bulur zerile zīver āyine

8. İtse murād-ı seyr-i perī ṭās-ı āb ile
Alur ele o yār-ı perī-peyker āyine

9. İḳbāl idince yār idüp ʿarż sūz-ı ʿışḳ
Gösterdi sīneden yine āteşler āyine

10. *El üzre ṭutsa ḫalḳ-ı cihān n'ola oldı çün*
Manẓūr-ı pāk-ı Ḥażret-i Peyġamber āyine

11. Ol pādşāh-ı mülk-i risālet ki gelmedi
Miṡl ü naẓīri bir daḫı ʿālem-ser āyine

12. Mihr-i cemāl-i Ḥażret-i faḫr-i cihāndan
Meh gibi istifāża-yı nūr eyler āyine

13. Piş ü pesende ẓāhir idi ṣūret-i cemāl
Bir gösterişle aña niçe beñzer āyine

14. Āyīnedār-ı meclisi olmaḳ ümīdine
Aḥżār itdi ḫayliden İskender āyine

15. Olmışdı cāmiʿ-i şerefin zīnet itmege
Zer püskül ile mihr-i bülend-aḫter āyine

[27a] 16. Ṭoḳunsa aña da dem-i cān-baḫş himmeti
Ṭūṭī-ṣıfat olurdı süḫan-güster āyine

---

6 – H, L

17. Bir sīne-ṣāf olmaġile gördi rūy-ı luṭf
Oldı kemāl-i şefḳatine maẓhar āyine

18. Meh ḫidmetinde olmaġile kesb-i nūr idüp
Olmışdı āstānına pür-enver āyine

19. Günden güne ziyāde bunuñ fażl-ı bāhiri
Ammā ki sāde levḥ olur eks̱er āyine

20. Ḳaṣr-ı celāl ü ḳadrine āvīze olmaġa
Nüh kuy-ı çarḫ-ı pür-zer ü pür-zīver āyine

21. Pīş ü pesīni göstere tā bikr-i fikrimüñ
Aldı ele bu maṭlaʿ iki ḫoş-ter āyine

22. *Bir sīne-çāk ʿāşıḳun olup her āyine*
Mihr-i ruḫıña eyledi dilde yer āyine

23. Dil ḫānesinde dāġ degül fikr-i yār içün
Cān riştesiyle aṣdı göñül yer yer āyine

24. Naḳşını almaġa o mehüñ levḥ-i ḫāṭıra
Çoḳ kūşiş itdi olalı ṣūret-ger āyine

25. Ruḫsār-ı dilbere olalı cilvegāh-ı ḥüsn
ʿAks-i ruḫile oldı melek-manẓar āyine

26. Vaṣf eyledi ***Rıżāyī*** ruḫ-ı tābdārını
Söyletdi ṭūṭi-yi dili bir enver āyine

27. Vaṣfında ʿāciz oldı hele ṭabʿ-ı ḳāṣırım
Mihri iḥāṭa eyleyemez yekser āyine

28. Ṭabʿım ʿarūs-ı fikrine ṣūret mi buldurur
Maḳṣūdı gösterir mi ġubār-āver āyine

29. Pür-jeng āyine'yle gelüp ḫāk-pāyuña
İttim ricā-yı luṭf u kerem server āyine

18a meh : ne H
18b pür : bir D
19b sāde levḥ : levḥ-i sāde H, L
20a ḳaṣr-ı celāl ü ḳadr : ḳaṣr-ı celāl-i ḳādr H
22b yer : ber H
23b yer yer : ber H
26b dili − L
27b yekser : kemter D
28a ṭabʿım : ṣabʿım L
ṣūret mi : ṣūretümi D
ġubār-āver : ġubār-vār D

30. Mercūdur ola mıṣḳale-yi luṭfı çāre-sāz
Muġber iken dil ola ṣafā-güster āyine

31. Tā kim nuḳūş-ı nevbenev-i dehr ile ola
Gāhī ṣafā-şiʿār u gehī muġber āyine

32. Rūḥ-ı revān-ı pāke ṣalāt u selām ola
Vird-i zebān-ı ins ü melāʾik her āyine

2.1.27.
Ḳaṣīde-yi Rıżāyī Dernaʿt-ı Ṣāḥibü'l-Ḥavż ve'z-Zemzem ve'l-Maḳāmi'l-Maḥmūd Ṣallallāhu ʿAleyhi ve Sellem[68]

Mefʿūlü / Fāʿilātü / Mefāʿīlü / Fāʿilün

1. Meh ḫāk-ı pāyına ezelī çehre-sāyimiş
Nūr-ı siyāhı ḫāk-ı der-i Muṣṭafāyimiş

2. Meh gibi dīde rūşen olur iktiḥāl iden
Ḫāk-ı der-i saʿādeti kuḥl-ı cilāyimiş

3. Rū-māl ider eşiʿʿa-yı mihr-i āstānına
İşigi ṭaşı bilmez idük kehrübāyimiş

4. Bezminde çarḫ-ı sāʿat-ı mīnā nücūmı rīk
Cibrīl o āstānede ḳıble-nümāyimiş

[27b] 5. Bīsāye olsa n'ola o şeh-bāz-ı evc-i ḳurb
Ḫāke tenezzül itmez imiş bir hümāyimiş

6. Şāh-ı Rusül mükemmel-i küll hādi-yi sübül
Maḥbūb-ı enbiyā vü ḥabīb-i Ḫudāyimiş

7. Hādi-yi sālikān ṭarīḳ-i hüdā odur
Nūr-ı mübīn cebhesi nūr-ı hüdāyimiş

8. Ḫāk-i derinde micmere-gerdan nesīm-i ṣubḥ
Misk ü ʿabīr ü ʿanber aña ḫāk-ı pāyimiş

30a mıṣḳale-yi : maṣḳal-ı D
31a revān-ı pāki : revān baña L
ṣalāt u selām : ṣalāt-ı selām L
[68] – **M** ; Dernaʿt-ı Ḥażret-i Ḫātemü'l-Enbiyā Şefīʿ-i Rūz-ı Cezā Ṣallallāhu ʿAleyhi ve Sellem (84a-84b) **L** ; Dermedḥ-i Ḥażret-i Peyġamberī Ṣallallāhu ʿAleyhi ve Sellem (s. 36-38) **Rızâyî Dîvânı**
1b siyāhı : siyāh H, L
2a iktiḥāl iden : iktiḥālden H

9. Seḳḳā-yı ḫāk-ı dergehi ebr-i güher-nis̱ār
Ferrāş-ı āstānesi bād-ı ṣabāyimiş

10. Atıldı bir işāretile ḫidmete hemān
Māh-ı münīr-i bende-yi fermān revāyimiş

11. Māh-ı felek egilmeye ol āstānede
Destinde nān pāre ṭutar bir gedāyimiş

12. Olmaġla ḫidmetinde anuñ pāre pāredür
Nūr-ı siyehle dīde-yi dil rūşenāyimiş

13. Herkes yolında cānını bezl eylemek diler
Ancaḳ murādı herkesüñ andan ricāyimiş

14. Bīnaḳd-i ṭāʿat umarız ey dil rıẓāsını
Müflis gibi ki bü'l-heves-i kīmyāyimiş

15. ʿIṣyān ola hemīşe bizim kār u pīşemiz
Elden gelen tedārik aña ilticāyimiş

16. Çāre bu derde bendegi-yi kūyıdur hemān
Kūy-ı Ḥabīb ḥāṣılı dārü'ş-şifāyimiş

17. Meʾmūldur günāhına olunmaya naẓar
Şol bendenüñ ki pīşesi dāʾim ḫaṭāyimiş

18. ʿAvf olunur ḫaṭāyile ṣındıysa cām-ı Cem
İtdimse kesr-i ḳalb-i penāhım ricāyimiş

19. *Pür-cürm ise **Rıżāyī** hele kār u pīşesi*
Hemvāre medḥ-i pāk-i Ḥabīb-i Ḫudāyimiş

20. Hengāme-yi medāyiḥ-i faḫr-i cihānda
Destinde çūb-ḥāmesi destān-serāyimiş

21. Olup hemīşe menḳabe-ḫ˅ān-ı risāleti
Ḫāme midād-ı surḫile laʿlīn-ḳabāyimiş

10a atıldı : eyledi D
11a māh-ı felek : māh-ı nev felek L ; māh-ı nev añlama felek D
11. ve 12. beyitler dîvânda yer değiştirmiştir.
12a pāre pāredür : pāre pāre māh L , D
olmaġla : olmaġda D
12b nūr-ı siyehle dīde-i dil : nūr-ı siyāh-ı dīde : L
13b andan ricāyimiş : ancaḳ rıżāyimiş D
15a ʿıṣyān ola : ʿıyān olup D
18a ṣındıysa : ṣınduḳda D
19a pür cürm : her dem H, L

22. Ben ḳande medḥ-i faḫr-i cihān ḳande çünki dil
Memdūḥ-ı pāk-ı H̱ālıḳ-ı arż u semāyimiş

23. Ammā ġaraż bahānedür iḥsānına hemān
Çün ḫāk-ı pāyı ehl-i dile mültecāyimiş

24. Evrāḳ-ı şiʿrimi ṣunarın ben gedālaruñ
Bir berg-i sebz bāʿiṡ-i luṭf u ʿaṭāyīmiş

25. Naḳd-i murādı elde bilürse göñül n'ola
Cerrār-ı āstāne şeh-i enbiyāyimiş

26. Ḥaḳdan ola ṣalāt u selām ol Cenāba kim
Gerdūn derinde bende-yi kemter-behāyimiş

2.1.28.
Ḳaṣīde-yi Rıżāyī Dernaʿt-ı Sulṭān-ı Enbiyā ve Resūl-i Kibriyā Muḥammedü'l-Muṣṭafā Ṣallallāhu ʿAleyhü ve Sellem[69]

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün

[28a] 1. Biḥamdillāh vezān oldı nesīm-i feyż-i Rabbānī
Açıldı ġoncalar zeyn itdi gül ṣaḥn-ı gülistānı

2. Yine bir ṭās-ı pür-āteş çıḳardı ġonca dāmenden
Olupdur ṭās-bāz-ı meclis-i nevrūz-ı sulṭānı

3. Ṭonanma naḳş olunmuş ẓann iderler māʾi evrāḳa
Görenler cābecā āb üzre ʿaks-i verd-i ḫandānı

4. Çıḳardı āstīnden micmerin çün ġonca-yı lāle
Duḫānı sünbülistān itdi ṣaḫn-ı bāġ u bostānı

5. Esüp bād-ı bahārı her ṭaraf pür-berg-i ʿıyş oldı
Perīşān eyledi bād-ı ṣabā gül-berg-i ḫandānı

6. Fiġānın kesmedi pistān-ı ġonca ārzūsıyla
Nesīm itdikçe ṭıfl-ı bülbüle gehvāre cünbānī

22a faḫr-i cihān : şāh-ı rusül D
dil: ol D
25b āstāne : āstān-ı D
[69] –**M** ; Dernaʿt-ı Risālet-Penāh-ı Sulṭān-ı Rusül ʿAleyhi's-Selām Māḫatmetü'ṣ-Ṣalātu's-Selām (111a-112b) **L** ; H̱irāmīden-i Nāzük-Niḥāl-i Ḳalem Beāheste Nesīm-i Ṣenā-Güẕārī-yi Faḫr-i ʿĀlem Resūl-i Mükerrem-ter EzĀdem ü Nesl-i Ādem Ṣallallāḫu ʿAleyhi ve Sellem (s. 25-30) **Rızâyî Dîvânı**
2a ġonca-dāmenden : ġonca-dānından H ; ḫırḳadan ġonca D
4b ṣaḫn-ı bāġ u bostānı : sertāpā-yı būstānı D
6a pistān : būstān D

7. Bu hengām-ı ṣafāda bir ḳadeḥ mey devlet-i Cemdür
Bu faṣl içre ele sāġar alanlar aldı meydānı

8. Gül-i āluñ yanında nev-şüküfte ġoncayı seyr it
Ẓarīfāne dü reng oldı meger kūy-ı girībānı

9. Hezār āh-ı şerār-efşān idermiş ṣaḥn-ı gülşende
Görünce āb-gīne rīkdān ẓann eyledim anı

10. Çıḳardı erbaʿīni tekye-yi gülşende çün lāle
Dil-i pür-ṣafveti nūr-ı siyehle oldı nūrānī

11. Dil-i bülbül görünce ġonca-āsā oldı ṣad-pāre
Ṭaḳındı gūşına gül ġoncalardan laʿl-i raḫşānı

12. ʿAdālet emr ider ṭomār-ı ġonca cānib-i gülden
Hevālar muʿtedil cū itmesün ol deñlü ṭuġyānī

13. Gül-i raʿnānuñ aġzı var dili yoḳ dirdüñ ammā kim
Neden āzürde itmek bülbül-i bīṣabr u sāmānī

14. Oḳur gülbāngile gülzārı pür-ṣayd u ṣadā eyler
Daḫı bir ṭıfl iken bülbül tamām itdi gülistānı

15. Gözin açdı hezār-ı zārı gördi ġonca-yı raʿnā
ʿAceb mi rūy-ı dil gösterse aña itse iḥsānı

16. Elinde bülbülüñ mecmūʿa-yı gül naġmeler eyler
Meger taḥrīr ider naʿt-ı Ḥabīb-i pāk-ı Yezdānı

17. Ulü'l-ʿazm-i nebī-yi ümmet sezā-yı devlet-i ḳurbet
Gül-i faṣṣ-ı nübüvvet vāżıʿu'l-aṣl-ı müselmānī

18. Şeh-i taḫt-ı risālet zīser-efrāz nebī-yi ümmet
Meh-i burc-ı nübüvvet vāżıu'l-aṣl-ı müselmānı

8b oldı : olmış D
10a tekye-yi gülşende çün lāle : tekyegāh-ı gülsitān içre
10b dil-i pür-ṣafveti nūr-ı siyehle oldı nūrānī : dil-i lāle n'ola nūr-ı siyehle olsa nūrānī D
11a dil-i bülbül görünce ġonca-āsā oldı ṣad-pāre : dil-i bülbül miṣāl-i ġonca-i gül çāk çāk oldı D
11b laʿl-i raḫşānı : laʿl-i peykānı D
12a ʿadālet emr ider : ʿadālet emridür L
12b deñlü : deñli L
15b aña itse iḥsānı : itse aña iḥsānı D
17 – H, L

19. Emān-ı aʿzam [u] revnaḳ-fezā-yı ādem ü ʿālem
Mükerrem maḥrem-i ẖalvet-serā-yı ʿarş-ı Raḥmāni

20. Emīn-i sırr-ı tenzīl ü emān-ı ḥażret-i Cibrīl
Resūl-i bīʿadīl ü vāḳıf-ı esrār-ı Ḳur'ānī

21. Şeref-baẖş-ı şeb-i İsrā muʿallā cāh-ı *ev ednā*[70]
Ḥabīb-i pāk-ı Mevlā maẓhar-ı miʿrāc-ı cismānī

22. Resūl-i Ḥaḳ tebārek lāyık-ı *innā feteẖnā lek*[71]
Şeh-i *levlāk* tārik-i maẓhar-ı elṭāf-ı pinhānī [72]

23. İmām-ı Enbiyā tenhā-nişīn-i ṣadr-ı maḥbūbı
Hümām-ı aṣfiyā vālā-mekān-ı ḳurb-ı Rabbānī

24. Vücūd-ı pākini ārāyiş-i çarẖ-ı berīn itmiş
Eẕel pīrāye-yi Ṭur eyleyen Mūsā-yı ʿUmrānī

25. Nebīyy-i ẖıżr-pey k'izhār idüp sırr-ı *ve in min şey* [73]
Kef-i destinde niçe seng-i tesbīḥ itdi Subḥānı

[28b] 26. Resūl-i vaḥy peyderpey ʿiyān-sāz *ve in min şey* [74]
Ki destinde ider ṣad seng-i rīze ẕikr-i Sübḥānı

27. Atı oynaġı idi tā eẕelden ālem-i bālā
Meh-i nev ṣanma düşdi ḳaldı anda naʿl-i yekrānī

28. O ẖūrşīd-i żiyā-baẖş-ı nübüvvet feyż-i nūr itdi
Hilāl-āsā tehī gördükde ʿayn-ı ibni Nuʿmānı

29. Olup bir ebr-i ḥaīl farḳı üzre bāb-ı ẖūrşīde
Gözinden ṣaḳınurdı çarẖ ol maḥbūb-ı Yezdānı

19a u – H, L

[70] O kadar ki (birleştirilmiş) iki yay arası kadar, hatta daha da yakın oldu. (Necm 9)

21b miʿrāc-ı cismānī : elṭāf-ı pinhānı H, L

[71] Biz sana doğrusu apaçık bir fetih ihsan ettik. (Fetih 1) Yedi gök, yer ve bunlarda bulunan herkes O'nu tesbih eder. O'nu övgü ile tesbih etmeyen hiçbir şey yoktur. Ne var ki siz, onların tesbihini anlamazsınız. O, halîmdir, bağışlayıcıdır. (İsrâ, 44)

22b levlāk : miʿrāc H, L

[72] Sen olmasaydın âlemleri yaratmazdım. (Hadīs-i Kutsī)

23b vālā-mekān : vü lāmekān H, L

[73] Her şeyin hazineleri yalnız bizim yanımızdadır. Biz onu ancak belli bir ölçüyle indiririz. (Hicr, 21) Yedi gök, yer ve bunlarda bulunan herkes O'nu tesbih eder. O'nu övgü ile tesbih etmeyen hiçbir şey yoktur. Ne var ki siz, onların tesbihini anlamazsınız. O, halîmdir, bağışlayıcıdır. (İsrâ, 44)

[74] Her şeyin hazineleri yalnız bizim yanımızdadır. Biz onu ancak belli bir ölçüyle indiririz. (Hicr, 21) Yedi gök, yer ve bunlarda bulunan herkes O'nu tesbih eder. O'nu övgü ile tesbih etmeyen hiçbir şey yoktur. Ne var ki siz, onların tesbihini anlamazsınız. O, halîmdir, bağışlayıcıdır. (İsrâ, 44)

27b ḳaldı anda naʿl-i yekrānı : ḳaldı naʿl-i süm-i yekrānı D

30. Vücūd-ı bīmis̱āl-i Kaʿbe-yi ʿizz ü kerāmetdür
Yanında gūyiyā mīzābıdur dest-i yem-efşānı

31. ʿAdīl olsun mı Nīl ol keffe kim beh̲ulf u bīʿvaʿde
Bir iki barmaġile itdi irvā cümle ʿaṭşānı

32. Gelüp pāyına rū-māl itdi oldı şāhid-i daʿvā
Zebān virdi ayaḳlandırdı çün nah̲l-i h̲ırāmānı

33. Meger āb-ı ḥayāt-ı cāvidān ol rīk-i rāyıḳdur
Yetişdi niçe meʾyūs-ı ḥayātuñ oldı dermānı

34. Kelefdār ola mı hīç pençesi h̲ūrşīd-i Rah̲şānuñ
Eline n'ola kilk almazsa ol maḥbūb-ı Rabbānī

35. ʿAceb mi itmese dest-i kerīmi ẓıll-ı h̲aṭ peydā
Olur mı sāye-güster pençe-yi mihr-i dırah̲şānı

36. Lisān-ı bergini gūyā idüp rūmāl-i rah̲şānuñ
Zebān virdi ayaḳlandurdı çün nah̲l-i h̲ırāmānı

37. Sevād-ı h̲āmeden desti tenezzüh itse lāyıḳdur
Kelefdār ola mı hīç pençe-yi mihr-i dırah̲şānī

38. O h̲ūrşīd-i risālet ṭoġdı çünkim burc-ı ʿizzetden
Çekildi Sāvenüñ maḥv oldı hep āb-ı firāvānı

39. Şefīʿ-i rūz-ı maḥşer şāriʿ-i şerʿi muṭahhardur
Aña maḫṣūṣdur ḥaḳḳā Ḥabībullāh ʿunvānı

40. Zemistān-ı ġamı rūy-ı cemāli gülsitān eyler
Şerār-ı ḳahrı tābistān ider ammā zemistānı

41. İrüp evc-i kemāle h̲ayli iẓhār-ı vücūd eyler
Żiyā-bah̲ş olsa kemter ẕerreye h̲ūrşīd-i iḥsānı

42. Mükemmel nüsh̲a-yı ilhām-ı Rabbānī ki luṭfundan
Açıldı ümmete keşf eyledi ṣad sırr-ı Ḳurʾānı

32b çün : bir H, L
33a rīḳ-i : ratḳ-ı L
34a pençesi : niçesi D
36 – H, L
37 – H, L
41a iẓhār : is̱bāt D
42a ki luṭfundan : feyżından D
42b ümmete keşf eyledi ṣad sırr-ı Ḳurʾānı : ümmete taʿlīm itdi sırr-ı Ḳurʾānı H, L

43. Bu vaḳti ḥayf idrāk itmeyüp hep sīmyā gördi
Hemān bir gösterişde ḳaldı dehrüñ feylesofānī

44. Münāsibdür eger laʿlin-ḳabā-yı kilk-i sürḫ-ālūd
Yine hengāme-yi medḥinde eylerse ġazel-ḫānī

45. Bahār-ı vaṣfı bībāk-ı ruḫ-ı pāküñ neşāṭiyle
Dil-i āşüfte-meşrep n'ola eylerse ġazel-ḫᵛānī

46. *Füzūn olmaḳda laḥẓa laḥẓa tāb-ı rūy-ı raḫşānı*
Meger āteş-fürūz-ı rūyıdur dāmān-ı müjgānı

47. Görünse mīş-i cān ḳurbān olur bismilüñe ġamda
Hilāl-i ʿıyd-ı Eḍḥādur meger kim çīn-i pīşānī

48. Hemān güftāre geldi ṭūṭi-yi dembeste-yi cānum
Şeker-rīz-i tebessüm olıcaḳ laʿl-i dıraḫşānı

49. Aña beñzer benefşe bulmadıḳ gül-geşt-i bāġ itdüñ
Muḥaṣṣal görmedük rūy-ı zemīnde ḫāl-i cānānı

50. Dil-i ṣad-pāre itse lāleveş şemşīr-i ḫūn-rīzi
Muḳarrerdür yine her pāresinde dāġ-ı hicrānī

51. Benem mümtāz-ı kül meddāḥ-ı sulṭān-ı rusül şimdi
Benem ḥaḳḳā bu kim meydān-ı naẓmuñ şimdi Ḥassānı

52. Feżā-yı midḥatinde muʿiz-i bīkilk-i bürnüs-pūş
Füsūn-ı şiʿr ile keşf eyledi ṣad genc-i pinhānı

53. Hemān bir lüʾle-yi ser-çeşmedür ṭomār-ı eşʿārım
Olur neşr eylesek selsāl-ı bāġ-ı ḫuld-ı Rıḍvānı

[29a] 54. Cenāb-ı Ḥaḳ vücūd-ı pāḳüñi ögmüş yaratmışdur
Niçe mümkün seni medḥ eylemek ey mekremet kānı

55. Bahāne olmadur iḥsāne maḳṣūdum hemān yoḫsa
Ne ḥaddimdür benim meddāḥi-yi memdūḥ-ı Rabbānī

56. Murādum ʿarż-ı berg-i sebz dervīşānedür yoḫsa
Ne ḥaddimdür benim dem-sāzī-yi tavṣīf-i şāyānī

---

44 – H, L
45 – D
48b dıraḫşānı : dür-efşānı D
54b niçe mümkün seni medḥ eylemek ey mekremet kānı : meger ben iʿtirāf-ı ʿacz ile olam s̱enā-ḫᵛānī D
56 – H, L

57. ʿİnāyet eyle kim ġālib olup ḫıṣm-ı ḳavī-deste
İdem ḥabl-ı metīn-i şerʿüñ ile bend-i şeyṭānī

58. Cenāb-ı pāküñi medḥ eyledükde bir ḳaṣīde'yle
Çü senden oldı Kaʿb ibni Züheyre bürde iḥsānı

59. Bahariyye diyüp itdüm ümīd-i cāme-yi luṭfuñ
Bahār-ı feyżüñ ilbās eylesün bu şāẖ-ı ʿuryānı

60. ***Rıżāyī*** midḥatüñde peyrev-i Kaʿb-ı mübārekdür
Viṣāl-i menzil-i maḳṣūda n'ola olsa erzānī

61. Ezelden çün Ḥabībüñ kūyına dārü'ş-şifā dirler
ʿAceb mi ẖāk-ı pāyından umarsaḳ biz de dermānı

62. Ola hemvāre vāṣıl rūḥ-ı pāk-ı şāh-ı *levlāk*e
Dürūd-ı bīḥad ü teslīm-i nāmaḥdūd-ı Subḥānī

2.1.29.
Ḳaṣīde-yi Rıżāyī Dernaʿt-ı Seyyidü'l-Evvelīn ve'l-Āẖirīn ʿAleyhi's-Selām[75]

Mefʿūlü / Mefāʿilün / Feʿūlün

1. Evṣāf-ı ruẖuñ zebāna ṣıġmaz
Deryādur o nāvdāne ṣıġmaz

2. Gül-berg-i fesāne-yi cemālüñ
Ṣad defter-i dāstāne ṣıġmaz

3. Būy-ı ẖoş-zülfi vaṣf olunmaz
Bu nāfice-yi kemāna ṣıġmaz

4. Mażmūn-ı cemāli lafẓa girmez
ʿAnḳādur ol āşiyāna ṣıġmaz

5. Elfāẓ ider edāya himmet
Ol şemʿ ise şemʿdāna ṣıġmaz

58b ibni : bin D
60a peyrev-i Kaʿb-ı mübārekdür : pīr ü kaʿab mübārekdür D
60b n'ola olsa : olsa n'ola D
62b nāmaḥdūd : nāmaʿdūd D

[75] – **M ;** Dernaʿt-ı Maḥbūb-ı Ḫudā Seyyid-i Etḳıyā Ḫātemü'l-Enbiyā ʿAleyhi's-Selām (94a-96a) **L ;** ʿAraḳ-feşānī-yi Tāḳ-ı Ḳalem-i Şerm-nāk Ezḳuṣūr-ı Edā-yı Naʿt-ı Şāh-ı Taẖtgāh-ı Levlāk ve'l-ʿAczü ʿAn-derki'l-İdrāki İdrāk Ṣallallāhu ʿAleyhi ve Sellem (s. 10-15) **Rızâyî Dîvânı**

2b defter-i dāstāne : dāmen-i dāstāna D
3b nāfice-yi : tāḳçe-yi H, L
4a girmez : ṣıġmaz D

6. Elfāẓ degül ʿarūs-ı fikri
Vālā tutuḳ-ı cināna ṣığmaz

7. Elfāẓ idemez beyān-ı zülfin
Bu sāye o sāyebāna ṣığmaz

8. Taʿbīr idemez ḳalem cemālin
Cem ḥatemidür benāna ṣığmaz

9. Girmezse ʿaceb mi lafẓa ḥüsnüñ
Ḫūr cāme-yi pür-niyāne ṣığmaz

10. Şehnāme sefīneye yazılmaz
Vaṣfı varaḳ u zebāna ṣığmaz

11. Bu Yūsuf-ı vaṣf-ı dil-rübādur
Delv-i ḳalem-i beyāna ṣığmaz

12. Yūsıfla olur mı hem terāzu
Şol ḥüsn ki imtiḥāna ṣığmaz

13. İdrāk idemez kemālini ʿaḳl
Mīzān-ı ḳıyāsiyāne ṣığmaz

14. Ey ḥüsn nesen kemīne ẕerre
ʿIşḳuñla bütün cihāna ṣığmaz

15. Ey ḥüsn nesen ki ḳaṭre-yi kem
Feyżüñle cihānyāna ṣığmaz

[29b] 16. Ey ḥüsn nesen şarāb-ı ʿışḳuñ
Nüh kāse-yi āsmāna ṣığmaz

17. Ey ḫāme-yi naḳş-kār-ı ḫūrşīd
Evṣāf-ı ruḫı beyāna ṣığmaz

18. Sen naḳşedesin velī cemāli
Mecmūʿa-yı gülsitāna ṣığmaz

19. Esbāb-ı cemāl-i yār çoḳdur
Ey ġonca bu cāmedāna ṣığmaz

20. Medḥ eyle meded o serveri kim
Şevḳile zebān dehāna ṣığmaz

7a beyān-ı zülfin : beyān zülfi D
9a lafẓa : vaṣf-ı H, L

21. Vaṣf it yine ol peyamberi kim
Evṣāfı gelüp zebāna ṣığmaz

22. Sulṭān-ı serīr-i *ḳābe ḳavseyn*[76]
Kim midḥati raḳḳ-ı cāna ṣığmaz

23. Cedd-i Ḥaseneyn-i faḫr-i kevneyn
Kim vaṣfı cihānyāna ṣığmaz

24. Memdūḥ-ı Ḫudā ki vaṣf-ı ẕātı
Nüh ṣafḥa-yı āsmāna ṣığmaz

25. Şāyān-ı s̱enāña muʿcizātı
Ṣad defter-i dāstāna ṣığmaz

26. Vaṣf eyle nüḳāt-ı muʿcizātın
Şol kavl ile kim beyāna ṣığmaz

27. Āyāt ile ol s̱enā-güẕārı
Bu bezme ṣaḳın fesāne ṣığmaz

28. Evṣāf-ı nebīde ḳıṭʿa-gūy ol
Şiʿrüñ ki ola yegāne ṣığmaz

29. Oldıysa ʿaceb mi ʿarş-pervāz
Ḫurşīd bu Ḫākdāna ṣığmaz

30. Oldıysa ʿaceb mi sidre-pervāz
Ḫurşīd çerāġdāna ṣığmaz

31. Geçdiyse sipihri n'ola bībāk
Gül ḥoḳḳa-yı zaʿferāna ṣığmaz

32. Ḳadrini muḥīṭ olmaz eflāk
Yemm kāse-yi zer-nişāna ṣığmaz

33. Ser cümle-yi leşker-i bahārı
Bīn ḫayme-yi sebz-bāna ṣığmaz

34. Deryā-yı muḥīt bīser ü bün
Cām-ı mey-i erġuvāna ṣığmaz

---

[76] O kadar ki (birleştirilmiş) iki yay arası kadar, hatta daha da yakın oldu. (Necm, 9)
26 – H, L
30a pervāz : hemrāz D
30b çerāġdāna : ḫāk-dāna D
33b bīn : yek D

35. Dünyādan ʿaceb midür çekilse
Gül ḥavṣala-yı ḫazāna ṣıġmaz

36. Dünyādan ʿaceb midür geçerse
Subḥa ḥarem-i muġāna ṣıġmaz

37. Naḳdine-yi ṣadr-ı Sidre ḳadri
Hemyānçe-yi mekāna ṣıġmaz

38. Maḳbūli degül cihān ki mühri
Gencīne-yi şāygāna ṣıġmaz

39. Yoġidi dilinde fikr-i dünyā
Güldesteye rāzyāne ṣıġmaz

40. Cārū-keşi şehper-i melekdür
Ḫār u ḫas ol āşiyāna ṣıġmaz

41. Merdūdı ise n'ola bu nüh ṭās
Peşmīne-yi ḳudsiyāna ṣıġmaz

[30a] 42. Merdūdı ise yalancı dünyā
Kiẕb ol ḥarem-i emāna ṣıġmaz

43. ʿArşa nʿola gitse ṭāyir-i ḳuds
Bu ḫāne-yi ḫakiyāna ṣıġmaz

44. Nüh çarḫ degüldi dil-pesendi
Evrāḳ-ı ḫazān cināna ṣıġmaz

45. Naʿtile murād-ı tevʾemāndur
Bu ʿaḳl-ı ʿazīme-ḫ̌āne ṣıġmaz

46. Naḳd-ı keremi şudeñlü çoḳdur
Kim kīse-yi baḥr u kāna ṣıġmaz

47. Luṭfı yetişürse bir gedāya
Ser ṣandali-yi şahāne ṣıġmaz

48. Ḳahrile olur çü mūr pā-māl
ʿAceble o kim cihāna ṣıġmaz

49. Ṣanmañ mehi nān ṣofrasıdur
Ḳurṣ-ı siyeh ol miyāna ṣıġmaz

37a ṣadr-ı : ṣad H, L
40b āşiyāna : āstāna D
42a ise : idi D

50. Ṣanmañ ki duḫān-ı dīkidür çarḫ
Bu dūd o dūdmāna ṣıġmaz

51. Nānpāre-yi nev-mehi sipihrüñ
Bu süfre-yi beẕl-ḫ˘āne ṣıġmaz

52. Mümkün mi dil ide vaṣf-ı ẕātın
Mihr āyine-yi kemāna ṣıġmaz

53. Luṭf eyle ki tāze tāze derdim
Cān u dil-i nātuvāne ṣıġmaz

54. Āḫirden ola şifā gerekmez
Ol sürme bu sürmedāna ṣıġmaz

55. Āḫirden olan fitīl ü merhem
Zaḫm-ı dil-i ḫ˘ān-çegāna ṣıġmaz

56. Şevḳ-i keremile ol ġazel-ḫ˘ān
Şeh meclisidür bahāne ṣıġmaz

57. Gel ol yine tāze bāde-āver
Bu bezme mey-i şebāne ṣıġmaz

58. *Laʿl-i leb-i yāra dāne ṣıġmaz*
Ey ġonca ḳoya bahāne ṣıġmaz

59. Şol mertebe zülf ü cān behemdür
Bīgānedür anda şāne ṣıġmaz

60. Dilber n'ola söylemezse elfāẓ
Nāzük deheni cevāna ṣıġmaz

61. Dil eylemek ister ʿışḳı pinhān
Bu bād ise bādbāna ṣıġmaz

62. Çıḳsa n'ola nāle-yi peyāpey
Kim ḫāne-yi teng cāna ṣıġmaz

63. Şehbāz-ı ḫayāl ḫaṣma ḳonmaz
Sulṭān ḥaşemile ḫāna ṣıġmaz

64. Sīnemde gerek ḫayāl-i dilber
Bu maġz bir üstüḫ˘āna ṣıġmaz

55b ḫ˘ān : ḫūn D
64b bir : her D

65. Sīneñ dögüp itme nālekārı
Bu bezme def ü çeġāna ṣıġmaz

[30b] 66. Derkār idelim zebān-ı ḥāli
Bu meclise çoḳ terāne ṣıġmaz

67. Āh itmez isem ʿaceb mi ʿışḳım
Kim ḥavṣala-yı fiġāna ṣıġmaz

68. Esrār-ı ġamım ṭaşup döküldi
N'itsem ki derūn-ı cāna ṣıġmaz

69. Ṣad gūne ġubār-ı ḫāṭır-ı zār
El-ḥaḳ bu ki cürʿadāna ṣıġmaz

70. Gelmez dil-i ġayre bu maʿāni
Gencīne-yi şeh dükāna ṣıġmaz

71. Güldeste-yi şīşe-yi belāġat
Ẓarf-ı varaḳ-ı duḫāna ṣıġmaz

72. Ḥaḳḳā ki bu şiʿr-i pāki inkār
İslām-ı muvaḥḥidāne ṣıġmaz

73. Ey bü'l-heves-i riyā ḳo vaṣfın
Ḫalvetde mey-i muġāna ṣıġmaz

74. ʿIşḳ olmayıcaḳ suḫan bilinmez
Mey ḥücre-yi ṣūfiyāne ṣıġmaz

75. Feyż olsa bu himmet ile olmaz
Bu rāhda tāziyāne ṣıġmaz

76. *Ḫatm-i suḫan eyle ey **Rıżāyī***
Çün gevher-i mihr-kāna ṣıġmaz

77. Bu meclis-i naʿt-ı Muṣṭafādur
Demsāzı-yı şāʿirāne ṣıġmaz

78. Ey ḫāme gel iʿtirāf-ıʿacz it
Vaṣfı varaḳ-ı revāne ṣıġmaz

79. Ey ḫāme murād-ı dil dinilmez
Bu himmet-i tercemāna ṣıġmaz

74a bilinmez : dinilmez D
77a naʿt : naḳl H, L
78b revāne : zebāne D

80. Vaṣfına yeter mi bu ḳaṣīde
Bir ḥoḳḳaya ṣad ḫızāne ṣıġmaz

81. Meşgūl-i ṣalāt ol bu elfāẓ
Meclisgeh-i ʿarşiyāna ṣıġmaz

82. Vāṣıl-ı ter ola şol luṭf-ı ḥaḳ kim
Taʿdād-ı muḥāsibāne ṣıġmaz

83. Ṣad ḳāfile feyż ola revān kim
Vāsiʿ reh-i kehkeşāna ṣıġmaz

2.1.30.

Ḳaṣīde-yi Rıżāyī Dernaʿt-ı Şehsüvār-ı Medenī Ṣallallāhu Teʿālā ʿAleyhi ve Sellem[77]

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün

1. Teġāfül eyledi gitdikçe āh-ı bīḥicābumdan
Eṡer hep ḫˇāb-ı nāz olmaḳda āvāz-ı zebānumdan

2. Ben ol pejmürde gül-berg-i çemenzār-ı niyāzım kim
Eṡer hep derd-i serdür derd-mendāne gül-ābumdan

3. Ben ol efsürde mīr-i ʿāşıḳān-ı bāġ-ı zārem kim
Güler yüz görmedim ʿālemde bir kez āftābumdan

4. Ben ol pür-āteşim derkār idersem tīşe-yi āhum
Hezārān Bīsütūnı eylerin ʿāciz cevābumdan

5. Ne şūre ḫāke ġars itmişler anuñ tākını bilsem
Ḫumār-ı derddür hep gördügüm cām-ı şarābumdan

[31a] 6. Hemīşe gūne gūne cevrlerden olmayup ḫālī
Felek ġāfil gibi ol bārgāha intisābumdan

7. Nedür ol bārgāh-ı vaḥy-ı izʿān it benem şimdi
Kemīne ẕerresiyken nüh felekden ictinābumdan

82 – H, L
[77] – **M**; Dernaʿt-ı Ḥabīb-i Ekrem BerGüzīde-yi ʿĀlem ü ʿĀdem ʿAleyhi ve Sellem (134a-134b) **L; Rızâyî Dîvânı** (s. 32-33)
5a tākını : tākey D
6a olmayup : olmayuz D

8. Felek dir kim ṭoḳunsa lemᶜa-yı iḥsānı ben ḫāke
Şeb u rūzı münevver eyleseydim āftābumdan

9. Yaḫud bir lemᶜası irseydi bālā ḳaṣr-ı eflāke
Cihānı şemᶜe muḥtāc itmeyeydim māhtābumdan

10. Zemīn dir kim ġubār-ı pāyına ben rūymāl itdüm
Sezādur çeşm-i māhı sürmedār itsem terānumdan

11. Zamān dir kim ᶜaceb mi bende bālā ḳadr-i cāh olsam
Ser-i iclāline bir sāyebān çekdim seḥābumdan

12. Biḥamdillāh penāhım *ṣādıḳu'l-vaᶜd-ı emīn*[78]imdür
Cihānuñ ṣıdḳ-ı vaᶜdin añladım ᶜahd-i şebābumdan

13. Biḥamdillāh penāhım sāye-yi naḫlu'l-yaḳīnimdür
Şikāyet eylemem tāb-ı temevvüz pīç ü tābumdan

14. Ferāmūş eyleye endīşesin çarḫ-ı daġal-pīşe
Zebān-ı nuṣḥı dirse ᶜibret al faṣlu'l-ḫitābumdan

15. Terāzusı düşe nāḳıs-fürūş-ı çarḫ-ı destinden
Zebān-ı ᶜadli dirse iḫtirāz it iḥtisābumdan

16. Baña dūd-ı dilim bir başḳa ẓulmāni ḥicāb oldı
Tamām itdi beni ġam söylemem ammā ḥicābumdan

17. Murād itmem büt-i endūhuma bīn kez felek dirse
Devāsāz olayın ben tār-ı zerrīn-i şihābumdan

18. Murādım budur ey ser-çeşme-yi ṣıddıḳ-ı ḳuddūsi
Cenāb-ı pāküñe cān u göñülden incizābumdan

19. Dime ṣāḳi-yi feyżüñ dökmemiş bir cürᶜasın ḫāke
Cihān ser-germ iken hep neşve-yi ṣahbā-yı nābumdan

20. Ṣuna bir ṣāġar-ı feyż-i lebāleb dest-i idrāke
Anuñla ḳurtılam tā kim ḫumār-ı ıżṭırābumdan

8a lemᶜa-yı : pertev-i D
felek dir : felekdür D
8b eyleseydim: eyleyedim D
10a zemīn dir : zemīndür D
11a zamān dir : zamāndur D
[78] Vâdine sâdık, güvenilir olan.
12b cihānuñ ṣıdḳ-ı vaᶜdin : cihānuñ şimdi ṣādıḳ-ı vaᶜdin D
12. ve 13. beyitler dîvânda 8. ve 9. sırada yer almaktadır.
13b temevvüz pīç ü tābımdan : Temūz-ı pīç ü tābımdan D
18a ṣıddıḳ-ı : ṣad feyż-i D
19a dime : diye D

21. *Rıżāyī*nüñ ümīdi bu ki diye ḫüsrev-i feyżüñ
Gel al menşūr-ı iḳbāli der-i devlet-i tābumdan

22. Leʾīmān-ı zamānuñ gūne gūne minnetin çekme
Recā eyle murād-ı ḫāṭır-ı zāruñ Cenābumdan

23. Cihān meşġūl-i evrād-ı ṣalāt u hem selām olsun
Felek pür-rayb ola tā naʿt-ı pāk-i müsteṭābumdan

2.1.31.
Ḳaṣide-yi Rıżāyī Dernaʿt-ı Ḥabīb-i Ekrem ve Resūl-i Muḥterem Ṣallallāhu Teʿālā ʿAleyhi ve Sellem[79]

Feʿilātün / Feʿilātün / Feʿilātün / Feʿilün

1. Ey [ki] itmez ḥārem-i ḳurbına bir ferd duḫūl
Bāġ-ı cāhına göre gülşen-i cennet medḫūl

2. Bāʿiṣ-i naẓm-ı güzīn nüsḫa-yı ʿālem kim anuñ
Eṣer-i muʿteber-i biʿṣetidür çār füṣūl

3. Sidre pervāz-ı taḳarrüb kim anuñ dergehine
Māye-yi rifʿat-i [Cibrīl] idi bīşübhe nüzūl

4. Meşʿal-i nūr-ı Hüdā meḥbiṭ-i envār-ı Ḫudā
Hādi-yi muʿciz-edā yaʿni ulu'l-ʿazm-i Resūl

5. Ḥażret-i ibni Ẕebīḥeyn-i güzīn cedd-i Ḥüseyn
Menbaʿü'l-ʿayn-ı muṣaffā-ter-i evlād-ı betūl

6. Şāh-ı levlāk ki terk eylese tāc u taḫtın
Olsa cārū-keş-i dergāhı sezā ṣad behlūl

7. Maʿdenü'l-vaḥy-ı dili menbaʿ-ı feyż-i eẕeli
Her edā-yı cemili lāyıḳ-ı şābāş-ı ḳabūl

21b devlet-i tābumdan : devlet-meʾābımdan D
23a hem selām : bāselām D
23b pür-rayb : pür-zīb D
[79] – **M**; Dernaʿt-ı Mefḫar-ı Mevcūdāt ʿAleyhi Efḍalü'ṣ-Ṣalavāt (134b-135b) **L** ; Naʿt-ı Maḥrem-i Ḥaremgāh-ı Ünsā-üns Şehbāz-ı İʿcāz-ı Miʿrāc Pervāz-ı Şāh-ı Levlāk Taḫt u Mevc-i Dür-pāş-ı "İnne Līmaʿallāhi vaḳtün"-ʿAleyhi's-Ṣalātü Ve's-Selām (s. 7-10) **Rızâyî Dîvânı**
1. , 2. , 3. , 4. beyitler H metninde yer almamaktadır.
1a ki : – L
ḥārem-i : cürm-i L
3b māye : pāye L
Cibrīl: – L
idi : ide L
4a meşʿal : meşʿale D

8. Hep vücūdı içün olmışdı *ḫalaḳtü'l-eflāk*[80]
Başa tā pā-yı semendi *ce'ale'l-arża zelūl*[81]

9. Dest-gīr-i keremi ḳadr-i fezā-bende-yi cāh
Kelle-kūb sitem-i ser-şiken-i ḫaṣm-ı cühūl

[31b] 10. Nüsḫa-yı şer' i olup düşmene naṣṣ-ı ḳāṭı'
Bildirür bīedebüñ ḥaddini seyf-i meslūl

11. Bārekallāh zihī cāh-ı Süleymānī kim
Perdedār-ı ḥarem-i 'ıṣmet ü iclāl ola hūl

12. Leveḥaşellah zihī 'izzet-i Raḥmānī kim
Şer' ü ḳānūnı olup rūz-ı ḳıyāmet mevṣūl

13. Ḫāme-gīr olmadı ol ma' den-i vaḥy ü tenzīl
Meyl-i kuḥle n'ola nāz eylese ṭarf-ı mekḥūl

14. Mühri zertārı ile zīc-nüvīs-i taḳdīr
Eylemiş dā'ire-yi cāhına zerrīn şāḳūl

15. Penç nevbet zen-i te'ẕīni ile oldı cihān
Ḫaber-i bi' s̱eti kim şeş cihete buldı vuṣūl

16. Luṭfunuñ lāzımıdur şāmil ola āfāḳı
Nitekim lāzım olur ḥaddile ta' rīfe şümūl

17. Fetḥ idüp Mekkeyi 'izzetle çün oldı dāḫil
Rūh idi eyledi bir ḳalıba gūyā ki ḥulūl

18. 'Āmdur luṭfı bütün 'āleme çün luṭf-ı bahār
Feyżi çün çeşme-yi ḫūrşīd-i dıraḫşān mebẕūl

19. Eyledi mühr-i nübüvvetle cihānı tesḫīr
San ki ḫātemle Süleymāna musaḫḫar idi ġūl

20. O şehüñ fetḥile tebşīrine kim oldı sezā
Gülşen-i cennete nāz itse revā İstānbūl

21. Def' -i endūhile bulurdı şifā-yı ṣadrı
Nefes-i himmetine maẓhar olaydı meslūl

---

80 "Sen olmasaydın âlemleri yaratmazdım." Hadîs-i Kutsî
81 Yeryüzünü size boyun eğdiren O'dur. Şu halde yerin omuzlarında (üzerinde) dolaşın ve Allah'ın rızkından yeyin. Dönüş ancak O'nadır. (Mülk, 15)
13a ma' den-i vaḥy : ma' den ü vaḥy D
16a şāmil ola āfāḳı : cā'ize-yi gūne-gūn D
17a 'izzetle çün oldı dāḫil : çün itdi duḫūl 'izzetile H, L

22. Naʿtınuñ lāzımıdur cāʾize-yi gūnāgūn
Ṣıla hemvāre olur lāzım-ı ẕāt-ı mevṣūl

23. İʿtidāl-i keremi tünd-hevā-yı ġazabı
Luṭf-ı nevrūzile dem-serdi-yi māh-ı eylūl

24. ʿAzm-i pür-naṣrı ile maʿreke-yi Bedr [ü] Ḥuneyn
Geh mecāri-yi ḫuyūl u gehi mecrā-yı süyūl

25. Ḫaber-i vaḥyına irmez ʿilel-i felsefiyān
Bir midür hīç saḥīḥile ḥadīs̱-i maʿlūl

26. Çāh-ı telḫi mededi eyledi çün āb-ı ḥayāt
Nefes-i pāki ile oldı zülāl-i meşmūl

27. Ḥüsn ise ancaḳ olur şāhid endīşemde
Umarın zīb-i Ḳurʾānile ola ḥüsn-i ḳabūl

28. Nevbenev şiʿr-i pesendīdem ile ḫidmet idüp
Umarın bende ḳaṣīdem gibi olam maḳbūl

29. Ṣafḥa-yı naʿt-ı Resūli ṣunarın yārāna
İder elbette güşāde gül-i raʿnāyı ḳabūl

30. Nākese öpmege ben ṣafḥa-yı şiʿrim virmem
Şemm-i bād ile irişür gül-i raʿnāya ẕebūl

31. Ḳo bu lāf-ı hüneri midḥatin it vird-i zebān
Saña besdür diyeler nāmuña meddāḥ-ı Resūl

32. *Gel e bīçāre* ***Rıżāyī*** *biraz efġān idelim*
Ḥayf kim devlet-i dünyā ola ancaḳ meʾmūl

33. Cürm olup māḥaṣal-ı müddet-i eyyām-ı ḥayāt
Manṣıb-ı ʿömrden ās̱ām ola ancaḳ maḥṣūl

[32a] 34. Bādveş geştde dil pehn-i cihān-ı emeli
Ābveş alçaġa meyl eylemede ṭabʿ-ı meyūl

35. Gerçi kim mülket-i cān u dil-i zār oldı ḫarāb
Ḥüsn-i tedbīr-i şefāʿatde vara olma melūl

24a ü − H, L
27b Ḳurʾānile : fezāyende D
30b şemm-i bād : semm-i bād H
33a cürm olup māḥaṣal : cürm-i māḥasal L ; cürm-i māḳad ḥaṣal H
35b ola : olma L

36. Kāfil-i cümle mühimdür çü ṣalāt u teslīm
    Vār şimdengirü ol ṭurma duʿāya meşġūl

37. *Ḥażret-i Aḥmed-i muḫtār-ı ʿaleyhü'ṣ-ṣalavāt*
    Sehldür luṭf idicek cümle-yi maʾmūle vuṣūl

2.1.32.
Ḳaṣīde-yi Rıżāyī Dernaʿt-ı Ḥażret-i Muḥammedü'l-Muṣṭafā Ṣallallāhu Teʿālā ʿAleyhi ve Sellem[82]

Mefʿūlü / Meʿfāīlü / Meʿfāīlü / Feʿūlün

1. Ey Ḫatm-i Rusül ʿāleme gelseñ n'ola āḫir
   ʿĀdet budur āḫirde gelür bezme ekābir

2. Ṣonra irişür resm budur meyve-yi maḳṣūd
   Evvel görinür gerçi ki evrāḳ u ezāhir

3. Evvel ṭoḳunur gūşa ʿibārāt-ı münāsib
   Melḥūẓdur evvelde velī maʿni-yi fāḫir

4. Geç ẓāhir olur ḥikmet-i pīşīne-yi eşyā
   Ṣoñra bilinür ḥāṣılı her ḳārdaki sır

5. Ẕātuñdur olan rütbe-ger-i ṣafḥa-yı ʿālem
   Nāzük-ter olur ḫayli pesīn naḳş-ı muṣavver

6. Ey Ḫatm-i Rusül sende gerek mühr-i nübüvvet
   Şāyeste olur pençede çün ḫāteme ḫınṣır

7. Aḥkām-ı İlāhiyyeyi itdüñ bize taʿlīm
   Ey ḫˇāce-yi kevneyn idüp īṣār-ı cevāhir

8. *Sensin sebeb-i ḫalḳ-ı ümem mefḫar-ı ʿālem*
   Ḫayru'l-Ḫalef-i Ādem ü Hādī vü Mübeşşir

9. Maḥbūb-ı Ḫudā müʾtemen-i *in hüve illā*
   Maẓmūn-ı Hüdā vāḳıf-ı esrār u serāyir[83]

---

[82] –**M**; Dernaʿt-ı Seyyid-i Kāʾināt ʿAleyhi Efḍalü'ṣ-Ṣalavāt u Ekmelü't-Taḥiyyāt (135b-137b) **L;** Gül-feşānī-yi Nesīm-i Niyāẓ Beravża-yı Midḥat-i Şāh-ı Taḥtgāh-ı İʿcāz Nūr-ı Evvel ü Ẓuḥūr-ı Āḫir Ebu'l-Ḳāsım Muḥammed Ḥāşir ʿAleyhi Ezkā'ṣ-Ṣalāt u Efḍalü's-Selām Māḫatemeti'ṣ-Ṣalātu Bi's-Selām (s. 3-7) **Rızâyî Dîvânı**
5a rütbe-ger : zīb-ger D

[83] İşte o peygamberler Allah'ın hidayet ettiği kimselerdir. Sen de onların yoluna uy. De ki: Ben buna (peygamberlik görevime) karşılık sizden bir ücret istemiyorum. Bu (Kur'an) âlemler için ancak bir öğüttür. (En'ām 90); Düşünmediler mi ki, arkadaşlarında (Muhammed'de) delilik

10. Tebşīr-i feraḥ mālik-i ḥüsn-i *ene emlaḥ*[84]
Şāyān-ı *elem neşraḥ*[85] u Hādī vü Mübeşşir

11. Şīrāze-yi īcād-ı güzīn ṣanᶜat-ı üstād
Şāh-ı kerem ü dād Ebū'l-Ḳāsım-ı Ḥāşir

12. ᶜUnvān-ı şeref besmele-yi muṣḥaf-ı īcād
Ser-levḥa-yı levḥ-i ezel ü faḫr-i muᶜāşir

13. Zībinde sehī- serv-i muṭarrā çemen-i feyż
Tābende meh-i bedr-i semāvāt-ı müfāḫir

14. Ser-saṭr-ı ezel pīş-i eser ḫāme-yi taḳdīr
Tedbīr-i pesīn ᶜaḳl-ı nuḫust evvel ü āḫir

15. Deryā-yı himem ebr-i nem-i dembedem-i cūd
Yemm-i kerem-i feyż-resān menbaᶜ-ı ṣād bir

16. Terfīżi ile şūre-zemīn-i emel-i dil
Ḫandān nem-i luṭfıyla gülistān-ı ḫavāṭır

17. Nāmıyla şeref-yāb-ı hüdā minber-i hestī
Kāmıyla semiyy mertebe-yi ṣaḫre-yi fāḫir

18. Reşḥ-i keremi lücce-yi keştī-yi şiken-ġam
Feyż-i himemi māye-yi āzādi-yi ḫāṭır

[32b] 19. Rengīn gibi gül-berg-i ter-i bāġçe-yi feyż
Şīrīn deheni maᶜden-i ṣad-gūne nevādir

20. Ḫāk-ı deri kuḥlu'l-baṣar-ı ehl-i baṣīret
Hem sūde-yi elmās beçeşm-i mütekebbir

yoktur? O, ancak apaçık bir uyarıcıdır. (A'rāf, 184); Halbuki sen bunun için (peygamberlik görevini îfa için) onlardan bir ücret istemiyorsun. Kur'an, âlemler için ancak bir öğüttür. (Yūsuf 104); "Bu, yalnızca kendisinde delilik bulunan bir kimsedir. Öyle ise, bir süreye kadar ona katlanıp bekleyin bakalım." (Mü'minūn, 25); "Bu, yalnızca kendisinde delilik bulunan bir kimsedir. Öyle ise, bir süreye kadar ona katlanıp bekleyin bakalım." (Mü'minūn, 38); (Resûlüm! Onlara) de ki: Size bir tek öğüt vereceğim: Allah için ikişer ikişer ve teker teker ayağa kalkın, sonra da düşünün! Arkadaşınızda (peygamberde) hiçbir delilik yoktur! O ancak şiddetli bir azap gelip çatmadan evvel sizi uyaran bir peygamberdir. (Sebe', 46); Biz ona (Peygamber'e) şiir öğretmedik. Zaten ona yaraşmazdı da. Onun söyledikleri, ancak Allah'tan gelmiş bir öğüt ve apaçık bir Kur'an'dır. (Yāsīn, 69); Bu Kur'an, ancak âlemler için bir öğüttür (Sād, 87); O, sadece kendisine nimet verdiğimiz ve İsrailoğullarına örnek kıldığımız bir kuldur. (Zuhruf, 59).

[84] "Ben (Arapların) en güzeliyim" Hadîs-i Şerîf

[85] Biz senin göğsünü açıp genişletmedik mi? (İnşirah,1)

14a her : ser H
15a deryā-yı himem : deryā-yı himem D
16a emel-i dil : ehl-i dil H

21. Tedbīrine taḳdīr-i Ḫudā yār-ı muvāfıḳ
Hem re᾿y-i ṣavābıyla ḳażā hem-ser ü hem-sır

22. Gelmez dil-i dānāsına ālāyiş-i dünyā
Yek-müşt ġubār ola mı deryā-yı mükeddir

23. Gūyā ki kütüp-ḫāne-yi ʿizz ü kereminden
Eyyām-ı bahār oldı kemīn nüsḫa-yı müzhir

24. Terkü'l-vaṭan-ı ʿālemi göstermek içün hep
Oldı ṭaraf-ı Yes̱ribe devletle muhācir

25. Fikr eyle bu taʿbīri ki *en-nāsu yenāmu*
Olmış ṭutalum Yūsuf-ı Ṣıddīḳ muʿabbir

26. Zīnāẓım-ı manẓūme-yi iḥsān u ʿaṭā kim
Ednā es̱er-i fāḫiri terkīb-i ʿanāṣır

27. Zīḳuvvet-i ḳudsiyye-yi ḫayru'l-beşerī kim
Biʿs̱etle ẓuhūr itdi nice muʿciz-i bāhir

28. Bir naḫli hemān ġars idicek oldı ber-āver
Oldı şu ḳadar himmet-i bālā-teri müs̱mir

29. Hep ḥāżır olan teşneleri eyledi irvā
Destinden olup āb-ı firāvān müteḳāṭir

30. Hep sūr [u] sürūr añlar idi cümle-yi aṣḥāb
Devletle ḳaçan eylese taḥrīr-i ʿasākir

31. Gördükde hemān muʿciz-i elfāẓ-ı güzīnin
Teslīm ü s̱enā itdi niçe şāʿir-i sāḥir

32. Nüh-tūde-yi eflāk güẕergehde nişāndur
Şāh-ı rusül oldı ṭaraf-ı ʿarşa ki ʿābir

33. Bu vażʿa sipās eylediler ehl-i semāvāt
Nāḳūs yirine idicek vażʿ-ı menābir

23a kereminden : kereminde D
24a hep − D
27b biʿs̱etle : baʿsiyle D
30. ve 31. beyitler dîvânda yer değiştirmiştir.
30a u − H, L
30b taḥrīr : techīz D
31a güzīnin : kerīmin D

34. Oldı şeh-i saṭranc-ṣıfat ḳālıb-ı bīrūḥ
Ḳahrile niçe pādşeh-i kec-rev ü cābir

35. Bīkülfet ü nāzük-ter o deñlü bu ġazel kim
Erbāb-ı dile itmedi teklīf-i neẓāyir

36. *Būyiyle olur pençe-yi dil-sūḫte-yi ʿāṭır*
Zülfünden olur ḥāṣılı cemʿiyyet-i ḫāṭır

37. Çīninde olur ʿārıż-ı pür-tābı nümāyān
Ol zülf-i ḫam ender ḫam imiş leyle-yi muḳmir

38. Bir berzaḫ-ı pür-tābı bedīd oldı çemenden
Zülf-i siyeh-i sāḥiri gösterdi mücāhir

39. Naḳd-i dili taḥṣīle idüp tīġi ḥavāle
Çeşm-i siyeh-i pür-fiteni eyledi nāẓır

40. Mümkin ola mı ʿāşıḳ-ı āşüfteye ṣıḥḥat
Mādām ola ol çeşm-i siyeh ḫaste vü fātir

41. Ḥall eyleye müşkillerüm ey ḫāce-yi ʿālem
Ḫāk-ı derüñe eyleyeyin ʿarż-ı ḫavāṭır

42. Ḥāl-i dilümi ʿarż ideyin münkesirāne
İḥsānı yeter ḫāṭır-ı meksūreme cābir

43. Eyler yine hep cābir-i iḥsānı mükāfāt
Evżāʿ-ı zamāna ṭutalım oldı mükessir

[33a] 44. Şimdi benem ol dil-siyeh-i cürm ü muʿāṣi
Maḥrūm-ter ü derbeder ü mücrim ü ḳāṣır

45. Dildür emel ü gūş-ı beefsāne-yi dünyā
Cān pür-heves-i nev benev [ü] sūḫte ḫāṭır

46. Teb-lerze-yi endūh u ḫaṭādan mütezelzil
Hem meşreb-i pür-nefs ü hevādan mütekeddir

35a nāzük-ter : nāzükdür H, L
35b neẓāyir : ẓevāhir H, L
37a çīninde : ceybinden H, L
38 − H
38a bir berzaḫ-ı pür-tābı: yir yir ruḫ-ı pür-tābı D
38b mücāhir : mecāmir D
41a ḥall eyleye : ḥall it yine D
45a dildür emel ü : pür-emel ü H
45b ü − L

47. Erbāb-ı ẓevāhirle idüp baḥs̱ ü cidāli
Hemvāre ben itmekdeyin ircāʿ-ı żamāyir

48. Dil-beste olup ẓāhiri aḥvāl-i cihāna
Pā-bend ola lāyıḳ mı baña böyle ẓevāhir

49. Tāb-ı ġam ile rişte-yi cān oldı güsiste
Eşküm dökülür çün dür-i ʿaḳd-i mütenās̱ir

50. *Luṭf eyle biraz ḥāl-i* ***Rıżāyī****ye naẓar ḳıl*
Ey kāşif-i her müşkil-i müstaḳbel ü ġabir

51. İtseñ n'ola ilbās-ı libās-ı veraʿ u zühd
Oldum hele ben ḫayli hevādan müteʾes̱s̱ir

52. Çaḳ vefḳ-ı murād üzre döner çarḫ-ı cefā-kār
Yek-ẕerre-yi nāçīẓ-ber-i luṭfuña dāʾir

53. Dil ḥabb-ı ṣafā-perver-i ḥabb eyledi taḥṣīl
Çün ehl-i sülūk itmedi aʿdād-ı ẕeḫāyir

54. Vaḳf eylemişem medḥüñe ser-māye-yi ʿömri
Budur emelim Ḥażret-i Ḥaḳḳ ḥāżır u nāẓır

55. Hemvāre senüñ ṭāʾif olup beyt-i s̱enānı
Hindū-yı ḳalem Kaʿbe-yi naʿtuñda mücāvir

56. Mercūʿdur olam maẓhar-ı iḥsān-ı cemīlüñ
Mīzānımı itdükde girān-bār kebāyir

57. Ṣanma burada ḫāmeyi ben eyledüm īḳāf
Oldem yaḫūd evṣāf-ı kemālinde muḳaṣṣır

58. Gūş eyleyicek naʿt-ı kemālāt-ı güzīnin
Derḥayret ü engüşt-gezān oldı muḫābir

59. ʿArż eyle biraz tuḥfe-yi tevḥīd ü ṣalātuñ
İks̱ārı ḳo söz çünki ekābirde olur bir

60. Hemvāre Cenāb-ı Eḥaduñ saḥb-ı ṣalātı
Ol ravża-yı pür-nūra ola fāyiz ü mātır

52b nāçīẓ-ber-i : nāçīẓ-ter-i H
53b iʿrād-ı ẕeḫāyir : iʿzāz-ı ẕeḫāyir L
54b ḥāżır u nāẓır : nāẓır u ḥāżır H, L
55a beyt-i s̱enānı : ḥubb-ı s̱enānı L
56a olam : o kim L
58a güzīnin : güzīn L
60b māṭır : bāṭır L

2.1.33.
Ḳaṣīde-yi Rıżāyī Dernaʿt-ı Ḥażret-i Muḥammedü'l-Emīn Ṣallallāhu Teʿālā ʿAleyhi ve Sellem[86]

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün

1. Miyān-ı ḥalḳa-yı zülfünde var bir iki meşāme
ʿAbīr ṭabla-yı ʿuṭāride şemāme şemāme

2. Miyān-ı micmere-yi çīn-i zülf-i ḫambeḫamında
Şemāme pāre-yi ḫālinden irdi būy-ı meşāme

3. Ne zülf ebr-i kebūter-rübā-yı ġāliye-sā kim
Yanında ḫāl-i siyeh görinür mis̱āl-i ḥamāme

4. Ne zülf-i bāl-ı güşāyende bir ḥamāme-yi şāmī
Hezār riḳʿa-yı dil-bestedür perinde çü nāme

5. Ne zülf-i micmer-i ruḫsār-ı yāre şāl-ı duḫāni
Siyāh-ı pūşiş-i şāhānedür ya beyt-i Ḥarāme

[33b] 6. Cemāli Kaʿbedür estār-ı kaʿbe zülf-i siyāhı
Güşāde çīn-i siyeh beñzer anda bāb-ı selāma

7. O zülf-i ġarḳa envār olup siyehlere baḳmış
Yaḳışmış aña çü ʿAbbāsiyān siyāhi-yi cāme

8. İderdi varise bihzād-ı ṣunʿ çehre-güşāyī
ʿİẕārı üstüne düşdi hemān ḳażā ile ḫāme

9. Çü sitr-i Kaʿbe ṭutup dāmenini ḥāci-yi ṣad-dil
Müdām itmede rū-māl o zülf-i ġāliye-fāma

10. Ne zülf şemʿ-i ruḫ-ı dil-rübā-yı dāmen-i ḫāfıẓ
Ser-i Ḥabīb-i Ḥudāda çü sāyedür o ġamāme

11. Esās-ı hesti-yi ālem medār-ı levḥ ü ḳalem kim
Vücūdı ʿillet-i ġāʾiyedür bu ṭurfe niẓāme

[86] – **M**; Dernaʿt-ı Mefḫar-ı ʿĀlem Ḫayru'l-Ḫalef-i Ādem Ṣallallahu Teʿāla ʿĀleyhi ve Sellem (137b-139a) **L** ; Şāne-zeden-i Zülf-i Ḫayāl ü Ġāze-dāden-i Cemāl-i Maḳāl Derḫaclegāh-ı Naʿt-ı Ḥabīb-i Ḫudā-yı Lāyezāl ʿAleyhi Ṣalavātullāh ve ʿAle'ṣ-ṣaḥbi Ve'l-āl (s.16-19) **Rızâyî Dîvânı**
10b sāyedür o ġamāme : sāyedār-ı ġamāme H, D
11b ṭurfe : ẓarfa L

12. Dür-i yegāne-yi niḥād ṣadefçe-yi dü cihān kim
Vücūdı subḥa-yı ṣad dānedür kirāme ʿemmāme

13. *Nebiyy-i lākiẕib ü ibn-i ʿabd-i Muṭṭalib ol kim*
Vücūdı raḥmet-i bīşübhedür cemīʿ-i enāme

14. Seḥāb-ı āb-ı ḥayā-rīz gülsitān-ı şerīʿat
Sipihr-i mühr-i Hüdā āsmān-ı fażl u kirāme

15. Şemīm-i zülf-i semensā-yı ʿıṭrsāz-ı melāʾik
Nesīm-i ḫulḳ-ı muʿallāsı tīb Ṭaybe vü Şāma

16. Mekān-ı cism-i humāyūnı ravż-ı Ṭābe-yi ṭayyib
Maḳām-ı rūḥ-ı muḳaddes-şiʿārı dār-ı maḳāma

17. O muḳtedā-yı cemʿ-i rüsül mükemmel-küll kim
Odur geçen şeb-i İsrā-güzīn maḳām-ı imāma

18. Suṭūr-ı ṣafḥa-yı irşāde oldı levḥa-yı zerrīn
Geçince nūr nübüvvetle ṣaf-ı rusül-i kirāme

19. Hele iʿāde-yi rūḥ eyledi mesīḥ ile dehre
Mesīh iʿāde-yi rūh eylediyse köhne ʿaẓāme

20. Olunca ḥasreti-yi çarḫ-ı ʿizz-i baʿsine nāʾil
Ẓuhūr eyledi ṣad muʿciz ü hezār kirāme

21. Zemīn ki teşne-yi bīāb idi teveccüh idince
Tamām-ı hefte mücāz oldı seḥab-ı feyż-i müdāme

22. Dırāz idince duʿāya kefin çü pençe-yi ḫūrşīd
Yine duʿāsı sebeb oldı incilā-yı ġamāma

23. Çün oldı vāṣıl-ı ser-çeşme-yi ḥayāt ʿaceb mi
Ḥaṣāt eylese tesbīḥ elinde Rabb-ı enāma

24. O muḳtedā-yı cemʿ-i rusül-i mükemmel-i kül kim
Odur geçen şeb-i İsrā-güzīn maḳām-ı imāme

12b vücūdı subḥa-yı ṣad dānedür kirāme ʿemmāme : vücūdı raḥmet-i bīşübhedür cemīʿ-i enāme D
16a mekān-ı cism-i : mekān-ı çeşm-i L
17 – H, L
22a kefen hemçü pençe-yi ḫurşīd: kefen çü niçe ḫūrşīd H
22b ġamāme : ʿimāme L
24 Bu beyit L de 17. beyit olarak yer almaktadır.
24 – D

25. Söyündi āteş-i sūzān-ı şirk-i ehl-i ḍalālet
Yıḳıldı zelzele-yi biʿ s̱etile deyr ü Ḳumāme

26. Niyāz idüp gelicek nuṭḳa çāre-sāzlık itdi
İdüp recā-yı rehā āhu-yı fütāde bedāma

27. Burāḳ-ı berḳ-i ʿinān üzre görse mihr-i cemālün
Gelürdi ṣıdḳile īmāne siḥr-sāz-ı besāme

28. Ḥaḳ itdi sāyesin āmāde sāyebān-ı ʿināyet
Sekīne-sūz olıcaḳ tāb-ı āftāb-ı ḳıyāme

29. Esīrdür gehī olmaḳla oldı ġamdan ol āzad
Tamāma k'olmışidi ʿizzile emīr-i Yemāme

30. Kelāmı eyledi teʿsīr oldı nāʾil-i İslām
Murāda vāṣıl olup luṭfı ile irdi tamāma

[34a] 31. Mumazzaḳ eyledi mecmūʿa cāh u milketi Kisrā
Ġurūr ile olıcaḳ pāresāz-ı safḥa-yı nāme

32. Firāḳı zelzele-nāk itdi cüzʿ-i mescid-i pākī
Çün itdi vażʿ-ı ḳadem minber-i h̲uceste maḳāma

33. Eger nevāziş-i destiyle olmasaydı muṭayyeb
Ḥanīn-i cüzʿ muḳarrerdi tā beyevm-i ḳıyāma

34. Hep oldı cān ile āmīn-gūy-ı daʿveti erkān
Duʿā-yı āli içün vardı çünki Beyt-i Ḥarāma

35. Odur muḳaddem-i aṣḥāb-ı h̲uld u fātiḥ-i cennet
Odur muh̲āṭab pīşīn-i *üdh̲ulū bi-selāma*

36. Libās-ı sündüs-i H̲ıżr olmaġın rıyāż-ı cinānda
Ṭırāz-ı ah̲ḍarı al itdi zīb-bah̲ş ʿimāme

37. Mis̱āl-i lüle-yi ser-çeşme itdi teşneler irvā
Benānı beñzedi gūyā hilāl-i ʿıyd-ı ṣıyāme

25a ehl-i ḍalālet : aṣl-ı ḍalālet L
25b biʿs̱etile : baʿs̱i ile L
25b merāme : berāme H
30a nāʿil-i İslām : nāʿil-i selām L
34a cān ile : cānā L
34b duʿā-yı āli içün : dūʿā-yı āl içün L
37b ṣıyāme : żiyāme L

38. İdüp ṭahārete teşmīr-i sāḳ-ı himmet-i vālā
Murādım idi çü dāl u elif rukūʿ vü kıyāme

39. Ġazāda ḍarb-ı senāna degil o şāh-ı rusülden
Taḥammül itmezidi ḫaṣm mahż-ı ḍarb-ı ḫıyāme

40. Uçardı ṣīti ile murġ-ı cān ḫaṣm-ı bedenden
Dönerdi ḳalʿa-yı saḫtı şikeste burc-ı ḥamāme

41. Olurdı cānile seḳḳā-yı bārgāh-ı celālī
Eger ki ḳādir olaydı seḥāb-ı feyż-i müdāme

42. *Güşāde bir ġazel-i ʿāşıḳāne eyleyem inşā*
Ola sevādı bihīn keḥl-i çeşm māh-ı tamāma

43. Ayaġı tozı ile çün getürdi nāme ḥamāme
Muʿaṭṭar itdi meşām-ı dili mis̱āl-i şemāme

44. Ne Kaʾbedür ruḫı kim setri oldı ẕikr-i ḥimāyem
Ḥamāme uġrayımaz gerçi ṭarf-ı Beyt-i Ḥarāma

45. Güşāde gülleri ruḫsār-ı pāki gülşen-i cennet
ʿAzāri ḳadd-i bülendile āftāb-ı ḳıyāme

46. Bu tābʿārıż-ı pākile başḳa buldı leṭāfet
Yazıḳdur olına teşbīh-i zülf-i ʿanber-i ḫāma

47. Ümīd-i gencile zülfünde kār-ı maġribi-yi dil
ʿAzīme ḫˇānı-yı ḫaṭṭ u beḫūr-ı sūzi-yi şāme

48. *Niyāz-āver-i dergāh-ı pāk-ı faḫr-ı cihān ol*
Rıżāyī *ḥalüñi ʿarż it Nebī ʿaleyhi selāma*

49. Şeb-i belāda olup muṭribem fiġān-ı demādem
Müdām olmada cān u dile nedīm-i nidāme

50. Derūnı ġam-keş-i heyhāt *yenfeʿu'n-nedim* itme
Binā-yı süst-i recāy-ı keremle eyle iḳāme

51. Ziyād ide ʿamelüm noḳṭa-yı sirişk-i nedāmet
Varınca rūz-ı cezāda ḥesābgāh-ı ḳıyāme

38a sāḳ-ı himmet-i vālā : sāḳ hep vālā L
39a senānden : senāne H
40a bedenden : − L
42b māh-ı tamāma : ʿāyn-ı tamāma L
44a ruḫı kim setri oldı ẕikr-i : dili kim seyri oldı ẕikr-i L
47b sūzi-yi şāme : sūri-yi şāme L

52. Ḫızāne-ḫāne-yi luṭfuñdan eyle baña ʿaṭāyī
Kemīne bendeñi muḥtāc itme luṭf-ı liʾāme

53. Edāña eyledi āyāt-ı beyyināt kemālin
ʿAceb mi ḥāfıż-ı kilk itse meyl ḫatm-i kelāme

[34b] 54. Ṣalāt u naʿt-ı Resūle ḳıyām-ı tām ne mümkün
Kemāl-i ʿaczini bildi şikeste ḳāmet-i ḫāme

55. Ola ḳarīni ṣalāt u selām ḥażret-i Mevlā
Hemīşe tāki maḳārin ola ṣalāt u selāma

2.1.34.
Ḳaṣide-yi Rıżāyī Dernaʿt-ı Ḥażret-i Muḥammed-i ʿArabī Ṣalli ʿAleyhi'l-İlāh[87]

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün

1. Recā-yı luṭf iderüz faṣl-ı nev-bahār keremdür
Ki her ṭaraf yine [pür]-berg-i sebz ü ʿişret ü demdür

2. Recā-yı luṭf iderüz mevsim-i revāc ṣafādur
Ḥaṣād-ı her elem ü ḳaḥṭ-ı ġam kesād-ı sitemdir

3. Recā-yı luṭf iderüz sūr-ı pür-sürūr vefādur
Dem-i niṣār-ı peyāpey zamān-ı feyż-i ehemdür

4. Recā-yı luṭf iderüz ʿıyd u devlet-i dil ü cāndur
Libās-ı ʿıyd ise eṭfāle köhne resm-i keremdür

5. Recā-yı luṭf iderüz herkesüñ murādı virülsün
Gehi sār u ṣala-ḫˇāni-yi semāṭ-ı niʿamdur

6. Recā-yı luṭf iderüz ṣāġar-ı murād sürülsün
Dem-i neşāṭ-ı peyāpey zamān-ı devlet-i Cemdür

7. Recā-yı luṭf iderüz maṣlaḥat ne ise görülsün
Zamān-ı yek-naẓar-ı iltifāt-ı şāh-ı keremdir

52b luṭf-ı liʿāme : luṭf-ı eyyāme L
54a tām ne mümkün : tamām ne mümkün L
[87] − **M ;** Dernaʿt-ı Enbiyā Ḥażret-i Muḥammedü'l-Muṣṭafā Ṣallallāhu Teʿālā ʿAleyhi ve Sellem (139a-139b) **L ;** Recā-yı Luṭf u Kerem-i Faḫr-i ʿĀlem Seyyid-i Evlād-ı Ādem Ṣallallāhu Teʿālā ʿAleyhi ve Sellem (s. 30-31) **Rızâyî Dîvânı**
1a faṣl-ı nev-bahār keremdür : nev-bahār feyż-i keremdür H, L
1b pür − H, L
5b gehi sār u ṣala-ḫˇāni-yi : gehi niṣār u ṣalā-ḫˇāni-yi L

8. Zamān-ı ʿişret ü āyīn şehr-i ʿıyş u ṣafādur
Güresne-çeşm-i emel seyr-i ṣad-hezār-ı niʿamdur

9. Zamān-ı şöhret ü āzīn şehr-i ʿıyş-ı vefādur
Dükān-ı sāmiʿa āvizedār-ı dürr-i naġamdur

10. Zamān-ı vefret-i şādi ki ḳaḥṭ-ı Yūsuf añılmaz
Zebān-zed- şuʿarā şimdi hep ḥikāyet-i Cemdür

11. Zamān midḥat-i cūd u ʿaṭā-yı faẖr-i cihāndur
Zamān pāk-edā-yı s̱enā-yı faẖr-i ümemdür

12. Zamān menḳabet-i mefẖar-ı zemīn ü zamāndur
Zamān maḥmidet-i ẕāt-ı pür-ṣıfāt-ı himemdür

13. Zamān cünbüş-i çāpük-kemeyt-i kilk-i s̱enādur
Dem-i sitāyiş-i nāzük ẖıṣāl-ı feyż-i şiyemdür

14. İmām-ı ṣaff-ı rusül muḳtedā-yı cümle-yi ʿālem
Nuẖust-ı fıṭrat-ı küll evvelīn mevce-yi yemdür

15. ʿAceb mi sāye-yi luṭfına ilticālar idersem
Ḥuceste-nām hümā himmeti keremde ʿalemdür

16. ʿAceb midür kerem ü luṭfını recā idersem
Penāh-ı ʿālem ü ʿāle-penāh luṭf u keremdür

2.1.35.
Müs̱emmen-i Şīri Dernaʿt-ı Şerīf-i Ḥażret-i Seyyidü'l-Mürselīn[88]

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1. Urdı nevbet ṣubḥ-dem keyẖüsrev-i ẖāver zemīn
Ḫayme-yi zerrīn sütūnun ḳurdı çarẖ-ı çārumīn
Ḳubbe-yi fürūzdan zer ḥalḳa ṭaḳdı laʿl-gīn
İns ü cinne çün Süleymān ʿarż ḳıldı ẖātemin
Dīdeden gitdi sübül açıldı çeşm-i dūr-bīn

---

8. beyit dîvânda şu şekildedir:
Zamān-ı ʿişret ü āyīn şehr-i ʿıyş u ṣafādur
Dükān-ı sāmiʿa āvīzedār dürr-i niʿamdur
9. beyit dîvânda şu şekildedir:
Zamān-ı vuṣlat u āyīn şehr-bend ü vefādur
Gürisne çeşm-i emel seyr-i ṣad-hezār-ı niʿamdur
9b naġāmdur : niʿamdur L
15, 16 − H, L
[88] Ḳaṣīde-yi Şīrī Dernaʿt-ı Esʿad-ı Mevcūdāt Ṣallallāhu Teʿālā ʿAleyhi ve Sellem (34b-35a) **H** ; Müseddes-i Şīrī Dernaʿt-ı Ḥabīb-i Ekrem Ṣallallāhu ʿAleyhi ve Sellem (11b) **M**
1d çün − L
1f ẖākiyāne : ẖākiyān L

Ḫāḳiyāne urdı yine lāf hevā-yı āteşīn
Çıḳdı nīlī ḥoḳḳadan bir gevher-i ʿālī-nigīn
Ṭoġdı mihr-i ʿālem-ārā nūrile ṭoldı zemīn

[35a] 2. Seyrim oldı bāl açup maḳṣūre-yi kevn ü mekān
Himmetim raḫşını sürdüm tā beevc-i āsmān
ʿĀlem-i nāsūtdan ṭaşra görindi bir mekān
Sākinān-ı bīsükūn u ḳāʾilān-ı bīzebān
Maḥfilinde ḫalḳa olmış zümre-yi kerrūbiyān
Bir zümürrüd minber-i ʿālī ḳurulmış dermiyān
Bir Mesīḥā-dem ḫaṭīb uġrında bu ḫuṭbe hemān
Muṣṭafādur ṣadr-ı ʿālem *raḥmeten li'l-ʿālemīn*[89]

3. Sellimū yā ḳavmi bel ṣallū ʿalā ḫayri'l-verā
Elleẕī yehdi'l-muḍillīne ya nūre'l-hüdā
Gülbin-i bāġ-ı risālet bülbül-i *ḳul innemā*[90]
Ḥākim-i ḥükm-i İlāhi müfti-yi müşkil-küşā
Muḳtedā-yı enbiyā vü pīşvā-yı evliyā
Ḳāżı-yı mesned-nişīn-i bārgāh-ı kibriyā
Maʿna-yı gīsūları ve'l-leyl[91] *vechi ve'ḍ-ḍuḥā*[92]
Eṣ-ṣalātu ve'sselām ey ḥażret-i sulṭān-ı dīn

4. Ṭūṭi-yi şekker-kelām-ı *limaʿallah*[93] ḫoş-ḫaber
Kim ebīt-i maṭbaḫından çekdi ḫˇān-ı māḥażar
Nergis-i mekḥūl-çeşmi nūr-ı *māzāġa'l-baṣar*[94]
Ṣadr-ı pākine *elem neşraḥ*[95] şurūḥ-ı muḥtażar
Ġonca-yı zanbaḳlarınuñ muʿcizi şaḳḳu'l-ḳamer
Dürr-i *lāuḥṣī*[96] ṣadef aġzında mānend-i güher
Ḳābe ḳavseyn[97] oḳun atduġın virür ḳaşı ḫaber
Gösterir müjgānı tīr-i *ḳum feenzir*[98] *ezkemīn*

5. Ḥażret-i Ṣıddīḳ-ı Ekberdür emīr-i yār-ı ġār
Oldı hem ʿadl-ı ʿÖmerle dīn-i Aḥmed āşkār

---

urdı yine lāf : urdı lāf yine M
2g hemān : revān L, M
[89] (Resûlüm!) Biz seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik. (Enbiyā, 107)
[90] "De ki: Hangi şey şahadetçe en büyüktür? De ki: (Hak peygamber olduğuma dair) benimle sizin aranızda Allah şahittir. Bu Kur'an bana, kendisiyle sizi ve ulaştığı herkesi uyarmam için vahyolundu. Yoksa siz, Allah ile beraber başka tanrılar olduğuna şahitlik mi ediyorsunuz? De ki: "Ben buna şahitlik etmem." "O ancak bir tek Allah'tır, ben sizin ortak koştuğunuz şeylerden kesinlikle uzağım" de."(En'âm 19)
[91] (Karanlığı ile etrafı) bürüyüp örttüğü zaman geceye, (Leyl, 1)
[92] Andolsun kuşluk vaktine (Duhā, 1)
[93] "Allahla berâber olmak." mânâsındadır.
4b ḫˇān : ḫūn M
[94] Gözü kaymadı ve sınırı aşmadı. (Necm, 17)
[95] Biz senin göğsünü açıp genişletmedik mi? (İnşirah, 1)
[96] "Senin zâtını senâ ettiğin (övdüğün, methettiğin) ölçüde Seni senâ etmeye gücüm yetmez." Hadîs-i Şerîf.
[97] O kadar ki (birleştirilmiş) iki yay arası kadar, hatta daha da yakın oldu. (Necm, 9)
[98] Kalk, ve (insanları) uyar. (Müddesir, 2)

Cemʿ-i Ḳurʾān itdi ʿOs̱mān ḳaldı andan yādgār
Lāfetā illā ʿAlī lāseyfe illā ẕüʾl-fikār[99]
Sāʿideyni ʿarşdur sıbṭeyn-i maʿṣūm-süvār
Ḥamza vü ʿAbbās ʿammeyn-i Resūl-i Kirdgār
*Āl u aṣḥābına anuñ **Şīrīyā** leyl ü nehār*
Virdüñ olsun raḥmetullāhī ʿaleyhim ecmaʿīn

2.1.36.
Ḳaṣide-yi Şehrī Dernaʿt-ı Şāhenşāh-ı Aʿẓam Muḥammedüʾl-ʿArabī ʿAleyhiʾs-Selām[100]

Mefāʿilün / Feʿilātün / Mefāʿilün / Feʿilün

1. İdince cilve benānumda kilk-i müşg-āgīn
   İder ṣahīfe-yi eşʿārımı nümūne-yi Çīn

2. Müdām olur ḳalemim ḳaṭre feyż-i ṭabʿumdan
   Siyāh-mest-i maʿānī çü lafẓ-ı teşneterīn

3. Devātum ol ḫum-ı iʿcāz-ı ʿİsevīdür kim
   Revān-ı nevk-i ḳalemden maʿāni-yi rengīn

4. ʿAceb mi secde-yi ṣubḥ-āstān-ı naẓmumdan
   Hemīşe ḫāme-yi şeb-gūn olursa mihr-i cebīn

[35a] 5. Ḥużūr-ı Kevs̱er-i lehçemde mevce-ḫīzi-yi siḥr
   Ḫurūş-ı kāẕibedür çün şarāb-ı şūre-zemīn

6. Bahār-ı meşreb-i şūḫum olınca ḫande-feşān
   Çemen çemen gül-i iʿcāz olur tebessüm-çīn

7. Kelām-ı ṣāfım ider kec-ḫayāl-i rāst-nümā
   Mis̱āl-i āyine vü münʿakis nüvişt-i nigīn

8. Helāk-ı şīve-yi nuṭḳum ḫayāl-i ġaybuʾl-ġayb
   Esīr-i riḳḳat-i tabʿum nikāt-ı ʿilm-i yaḳīn

9. Gedā-yı beyt-i nemek-rīzişüm dil-i pür-rīş
   Mis̱āl-i ḥasret-i Ferhād u hāne-yi Şīrīn

---

[99] Ali'den kahraman yiğit yoktur, Zülfikâr'dan üstün kılıç yoktur.
[100] Dernaʿt-ı Seyyid-i ʿĀlem ü Münteḫab-ı Cemīʿ-i Enbiyā vü Mürselīn (139b-140b) **L** : Ḳaṣīde-yi Şehrī Dernaʿt-ı Şāhenşeh-i Aʿẓam-ı Muḥammedüʾl-ʿArabī (10b-11b) **M** ; Dernaʿt-ı Seyyidüʾl-Enbiyā ʿAleyhi ve Sellem **Şehrî Dîvânı** (1. Kasîde)
2a feyż-i ṭabʿumdan : bār-ı ṭabʿumdan M
5a mevce-ḫīzi-yi siḥr : mevce-ḫīz-i seḥer D
lehçemde : lehçede L
5b kāẕibedür çün şarāb : kāẕibe-yi çün şarāb L
şarāb-ı: serāb-ı L, D

10. Göreydi cünbüş-i ḥüsn-i sevād-ı mıṣraʿımı
İderdi şīve-yi nev-ḫaṭṭına bütān tażmīn

11. Ṣafā-yı zemzeme-yi nuṭḳ-ı āteşīnümdür
Hemīşe surḫi-yi rūy-ı nikāt-ı tāzeterīn

12. Göreydi tāzegi-yi naẓm-ı şūḫımı ʿUrfī
Ruḫ-ı necābete eylerdi ġurre-yi taḥsīn

13. Olaydı Feyżi-yi Hindī o ġurreye nāẓır
Olurdı şekl-i süveydāya dek sefīdterīn

14. Kemīne mevce-yi āb-ı zülāl-ı ṭabʿımdur
Kemāl-i çāşni-yi ṭālib-i süḫan-ı şīrīn

15. Çemensitān-ı ḫayālim şigüfte olduḳça
Olur revān-ı Ṣenāyi gül-i taḥassīr-çīn

16. Beyān-ı vāḳıʿ-ı şiʿrimi göreydi Selīm
İderdi genc-i dilin vaḳf-ı elzem-i taḥsīn

17. *Ġaraż ki ḳābil-i feyż-i temām-ı ilhāmum*
Mis̱āl-i Vāṣıf-ı muʿciz-dem-i Muḥammed Emīn

18. Emīn-i būd-ı nebūd-ı ezel ki sāyesini
Ḥızāne-yi ʿadem-ābāda eyledi taʿyīn

19. Ehemm-i kārgeh-i ḥikmet-i İlāhi kim
Odur cemīʿ-i ẓuhūrāt-ı ġayba pīş ü pesīn

20. Olunca germ-i irādet ẓuhūrına Ṣāniʿ
Bilā-muḳārene-yi ḳuvvet oldı fiʿle ḳarīn

21. Zihī ʿalīm ki ümmi-laḳab olan ẕātı
O dem ki oldı derūn-ı ʿademde ġayb-nişīn

22. Muʿayyen eyledi ʿilmi vücūb u imkānı
Ṣıfāt u ẕāt-ı musemmā olınmadın taʿyīn

10b şīve-yi nev-ḫaṭṭına : sūre-yi nev-ḫaṭṭına L, D ; sūre-yi nev-ḫaṭṭını M
13b dek − L
15 − M
15b taḥassīr-çīn : taḥassīr-ḫīn D
17a ġaraż ki : ʿarż ki L
19b ü − M
20b bilā-muḳārene : bilā-muġārene L
ḳuvvet : ḳuvve D
22a u − M

23. Ḥabīb-i mümkin ü vācib ki gevher-i ẕātın
K'odur vesāyit-i naẓm-ı cevāhir-i tekvīn

24. İdince āġuş-ı ġaybiyyeden irādet aḫẕ
ʿAdīm mis̱lini ṣunʿ-ı ezelde ḳıldı rehīn

25. Süṭūḥ-ı āba kef-i meh-şikāf-ı iʿcāzi
Fişānde itse şerer-dāne-yi ʿalev-āgīn

26. Olurdı lemʿa-feşān ceyb-i ābdan ẓāhir
Nihāl-i şuʿle çü nīlüfer-i sitāre-cebīn

27. Zihī müdaḳḳı-ı imkān ki kilk-i reʾyi ider
Kenār-ı zerreyi tasvīr-i mihr ile tezyīn

28. Zemīn mezraʿa-yı ḳudretinde gerd ḥaḳīr
Sipihr maṭbaḫa-yı himmetinde dūd kemīn

29. Kemīne-pāye-yi miʿrāc-ı ḳadrine iremez
Güşāde olsa bu nüh ʿuḳde-yi sipihr-i berīn

[36a] 30. Olaydı cevher-i mirʾate ḥıfżı ḳuvvet-baḫş
Mis̱ālin eyleyemezdi ḫalāṣ-ı āyine-bīn

31. İdeydi fi'l-i duḫūli menāhiye taʿlīḳ
Derūn-ı āyinede olımazdı ʿaks-i nigīn

32. Ger itse meclis-i nehyinde muṭrıb-ı gerdūn
Kef-i nevāzişile zülf-i sāzımı tezyīn

33. Olurdı ḫavfile pīçīde pāy-ı mıżrāba
Mis̱āl-i rişte med-i naġme-yi muḫālif-i dīn

34. Ḫudāyigāne-i dergāh-ı maʿdiletgehüñi
ʿAceb mi ġarḳa beḫūn eylese dil-i ḫūnīn

35. Ki naʿt-ı ẕātuñı terḳime ideli āġāz
Felek didükleri nādān-ı bīḥamiyyet ü dīn

36. Maʿāşım eyledi mānend-i dāġ-ı ḫūn-ı ciger
Mekānım eyledi āġūş-ı ġam çü āh-ı ḥazīn

24b ʿadīm : ʿadem L
25b itse : ise M
27 − H, L, M
31b olımazdı : olmazidi L, M
35b ü − M

37. Naṣib-i ġonca-yı āmālim oldı ḫande-ḫuşk
Bu neşvegāhda çün sebze-yi şarāb-ı zemīn

38. Mis̱āl-i bāġçe leb-i rīz-i ḫandeyem ammā
Çü ġonca maḫzen-i ḫākim çü lāle dāġ-ı defīn

39. Hilālveş iderüm rūy-ı dehre ḫande velī
Hezār-ı çīn ġam-ı ebrū-yı dilde çile-nişīn

40. Sipihri zerdi-yi rūyumla eylerim ḫandān
Çü zaʿferān-ı ḫazān ḫilḳat-i bahār āyīn

41. Felekde aḫter-i baḫtım ġarīb ü bīʿizzet
Misāl-i şebnem-i gülşen nedīd pīşe-nişīn

42. Basīṭ-i ḫākde dürr-i yetīm-i bīḳadrem
Sipihr-i naḥs[de] çün ṭāliʿ-i şeref-āyīn

*43. Ḫamūş **Şehrī** bu feryād-ı nā-ṣabūrīden*
Olursa gūş-zed-i ehl-i derd ider nefrīn

44. Felek nedür ki anı ittiḫāẕ-ı ḫaṣm eyler
Olan medīḥa-ṭırāz-ı Resūl-i ḳurb-nişīn

45. Hemīşe tā dil-i vahy-ārzū-yı ʿālem-i ġayb
Olur vesīle-yi naʿtuñla feyż-i Ḥaḳḳa ḳarīn

46. Birūnī gibi derūn-ı felek ola pür-dāġ
O sūz-ı reşkile tā ṣubḥgāh-ı *yevmi'd-dīn*[101]

2.1.37.
Ḳaṣīde-yi Şehrī Dernaʿt-ı Ḥażret-i Resūl-i Ekrem Ṣallallāhu Teʿalā ve Sellem[102]

Mefāʿilün / Feʿilātün / Mefāʿilün / Feʿilün

1. Göñül bir āfet-i devrānuñ oldı ḥayrānı
Ki mihr-i ḫande ider maşrıḳ-i girībānı

37b şarāb-ı zemīn : serāb-ı zemīn L,M, D
38b maḫzen-i ḫākim : maḫzen-i çākem L, D
41 − H
42 − H
42b naḥsde : naḥs H, L, M
44b medīḥa-ṭırāz : ḫarīce-ṭırāz L

[101] Ceza gününün mâlikidir. (Fātihā, 4) ; Muhakkak ki kıyamet gününe kadar lânet senin üzerine olacaktır! (Hicr, 35); Ve ceza gününe kadar lânetim senin üzerindedir! buyurdu. (Sād, 78)

[102] Dernaʿt-ı Ḥażret-i Resūlü'ṣ-Ṣaḳaleyn Ṣallallahu Teʿālā ʿAleyhi ve Sellem (140b-142a) **L** ; Ḳaṣīde-yi Şehrī Dernaʿt-ı Ḥabīb-i Ekrem Ṣallallāhu ʿAleyhi ve Sellem (11b-12a) **M** ; Dernaʿt-ı Ḥabīb-i Ekrem Ṣallallahu ʿAleyhi ve Sellem **Şehrî Dîvânı** (2. Kasîde).

2. Hezār ġamze-yi ḫāṭır-firībe āmāde
Esīr-i ʿışḳına her bir nigāh-ı pinhāni

3. Mey-i müşāhedesi āfet-i tenük-ẓarfı
Ġubār-ı cilvegehi secde-sūz-ı pīşānī

4. Meẕāḳ-ı ṣāf-żamīrān-ı ehl-i dīdāre
Virür mülāḥaẓası ẕevḳ-ı hüsn-i Yezdānī

5. Olur zemīn-i temāşāgehi ḳıyāmet-ḫīz
Ḫarāma meyl idicek ḳadd-i fitne cünbānī

6. [Ecel]-zaḫım ṭaleb-i tīġ-i ġamze-yi şūḫı
Esīr-i zülf-i ḫam ender ḫamı perīşānı

[36b] 7. O gül çü maṭlaʿ-ı evvelde ʿandelīb-i dile
Niṡār itmedi gül-berg-i āferīn-ḫˇānı

8. Bu infiʿāl ile pīşāni-yi ṭabīʿimden
Terāviş itmede iken ḫoy-ı pīşmānī

9. *İrişdi gūş-ı dile ʿālem-i maʿānīden*
Nidā-yı müjde-yi ilhām-ı maṭlaʿ-ı ṡānī

10. Virür tebessüm-i laʿl-i leb-i gül-efşānı
Derūn-ı bülbül-i taṣvīre ẕevḳ-i nālānı

11. Rumūz-ı gūşe-yi çeşmi delīl-i rüsvāyī
Ḫayāl-i zülfi mühim-sāz-ı nā-müselmānī

12. Nigāh-ı germi taḥammül-güdāz [u] şevḳ-efrūz
Hücūm-ı ġamzesi teklīf-i nā-besāmānı

13. Vefā ġarīb-i ḥazīn-i ḳalemrev-i nāzı
Viṣāl ser begirībān-ı künc-i ḥırmānı

14. Metāʿ-ı kes ma-ḥar-ı bīʿagāh-ı ḥüsnidür
Ḳumaş-ı dest-zed-i kārgāh-ı Kenʿānī

15. Zebān-ı ṭūṭi-yi taṣvīri nükte-senc eyler
Edā-yı muʿcize-yi laʿl-i şekker-efşānı

6a ecel − H
7b itmedi : itmede M
8a ṭabīʿim : tabīʿatden D
12a u : − H, L, M
germi : germ-i H
13a ġarīb-i ḥazīn : ġarīb ü ḥazīn H

16. Dil-i edeb ne-şināsa naẓāre itdikçe
Gelür teşevvuḳ-ı naʿt-ı Ḥabīb-i Yezdānī

17. *Gül-i riyāż-ı nübüvvet Muḥammed-i ṣādıḳ*
Ki ḳıldı būyı muʿaṭṭar meşām-ı īmānı

18. Zihī şefīʿ ki gelmez ġınā şefāʿatden
Olursa ümmet-i bīḥaddi cümle ʿıṣyānı

19. Zihī ḳadīr ki feyż-i kemāl-i ḳudretden
Muḥāl iken reviş-i ictimāʿ-ı żıddāni

20. S̱evābı ṭurra-yı pür-pīç ü tāb-ı ʿıṣyāna
Murād idince ider şīve-yi perīşānı

21. Zihī ʿalīm ki eyler ḥużūr-ı ʿilminde
Hezār ʿaḳl-ı kül olsa sükūt-ı nādānı

22. Ḥarīḳ-i ḥikmeti ʿaḳl-ı Muʿallim-i Evvel
Ġarīḳ-i ḳadreti fehm-i Mütercim-i S̱ānī

23. Derāġuş itmedi hergiz ṣadefçe-yi taḳdīr
Vücūd-ı pāki gibi dürr-i baḥr-ı īmānı

24. İşāre-yi ʿadem-i sāye-yi mübārekidür
Şebīh-i ẕātı ʿadīm olduġına bürhānı

25. Vücūd-ı pākini ḳıldı müḥāsib-i taḳdīr
Yekūn-ı cümle-yi peyġamberān-ı Yezdānī

26. Müfīḍ-i cūduña efrāṭ-ı cūş-ı mevhibeden
Eger bulınmasa fi'l-i ḫilāf-ı Subḥānī

27. Nübüvvet evvel-i mevci olurdı el-ḥāṣıl
Temevvüc eyledügi demde baḥr-ı iḥsānı

28. Diyār-ı ʿışḳa ger inṣāfı olsa narḫ-güẕār
Ki cān u dildür o mülküñ metāʿ-ı erzānı

29. Hezār-ı şīve-yi dildārı ile ʿāşıḳdan
Bütān-ı şūḫ alamazlardı bir nefes cānı

22b ġarīḳ-i ḳudret : ʿarīḳ-ı ḳudret L ; ġārīḳ-i ḳadrini M
26b ḫilāf : Ḫallāḳ D
28a diyār-ı ʿışḳa : diyār-ı ḥüsne L ; diyār-ı ḥaste M
29b bir nefes : her nefes L

[37a] 30. Ya ḥıfżı mülk-i pür-āşūb-ı fitne-yi ḥüsnüñ
Olaydı defʿ-i fesādı içün nigehbānı

31. Muḥarriki-yi dil-i bīedeble zülf-i dırāz
İder mi idi heves pāy-būs-ı cānānı

32. *Yegāne faṣl-ı ḫaṭā yā Resūl-i münteḫabā*
Eyā delīl-i güzīn-i tarīḳ-i īḳānı

33. Göñül didükleri āşüfte-yi perīşān-rev
Ḥarām ola aña keyfiyyet-i müselmānī

34. Muḳim-i gūşe-yi ḫalvetgeh-i ʿibādet iken
Ḥavāle itdi baña ʿışḳ-ı ḳıble-gerdānı

35. Ne ʿışḳ cāme-yi ʿİṣmet der-i meh-i Kenʿān
Ne ışḳ āfet-i īmān u dīn-i Ṣanʿānī

36. Dilinde zemzeme-yi tāze-naḳş-ı rüsvāyī
Elinde sāġar-ı leb-rīz-i nā-müselmānī

37. Muġāniyāne ṣunup baña eyledi teklīf
Terāne-senci-yi kār-ı vedāʿ-ı īmānı

38. Ben eyledükçe ibā emr-i nāgüvārından
O eyledi baña ṣad taʿne-yi kem-iẕʿānı

39. Bu keşmekeşde iken ʿışḳ-ı bīmürʾüvvetile
İrişdi peyk-i ḫoş-aḫbār-ı ʿaḳl-ı nūrānī

40. Açup dehān-ı beşāret beyānını ol dem
Didi bir ehl-i dilüñ **Şehrī**dür edeb-dānı

41. Nihān-ḫāne-yi yā Rab nişīn-i ḳalbüñden
Birūn iderseñ eger ʿışḳ-ı yā ṣanem-ḫˇānı

42. Derūn-ı āyine-yi ḳalbüñi ider mesken
Ḫayāl-i şāhid-i ṣıdḳ-ı Ḥabīb-i Yezdānī

43. Bu müjde-yi feraḫ-efzādan itmedüñ bīrūn
Ne ʿışḳ ḳaldı ne dil ne ḥayāl-i cānānī

31a dırāz : ṭırāz D
34 − H
38b o : ol M
40b bir : her L

44. Hezār şükr ki ṣadīḳ-ı ẕāt-ı pāküñ ile
Yine müşāhede ḳıldım ṭarīḳ-i īḳānī

45. Hemīşe tā ki fürūġ-ı ruẖile cānānuñ
Münevver olmadadur maşrıḳ-ı girībānı

46. Münevver ola meh-i reşk-i naʿt-ı ẕātuñile
Cihān-ı maẖfī-yi endīşe-yi süẖandānı

2.1.38.
Ḳaṣide-yi Şehrī Dernaʿt-ı Efḍali Enbiyā Ḥażret-i Muḥammedü'l-Muṣṭafā Ṣallallāhu ʿAleyhi ve Sellem[103]

Mefāʿilün / Feʿilātün / Mefāʿilün / Feʿilün

1. Şu deñlü virdi nezāket zemīne luṭf-ı bahār
Ki pāy-bād-ı seherden bile olurdı figār

2. Nihād-ı ẖāk leṭāfetden oldı dīde-mizāc
Virür ẖuṭūṭ-ı mihir nīşter-ṣıfat āzār

3. Hevā şu resme yübūset-zidā-yı imkān kim
Nihāl-i ẖuşkī-yi ḥırmān daẖı ruṭūbetdār

4. Ṭıbāʿ-ı şuʿle-mizācān-ı āsmān u zemīn
Ṣafādan oldılar ol gūne muẖteliṭ-envār

5. Ki düşse pertev-i ẖūrşīd dest-i ẖūbāna
Mufāraḳat idemez iẖtilāṭ-ı ḥınnāvār

6. Bişāt-ı ẖāke olur rengi ile sāye-fiken
Kemāl-i luṭf-ı hevādan şukūfe-yi eşcār

[37b] 7. Çemen-zemīn-i cihān oldı şöyle ʿanber-ẖīz
Dimāġa sāye-yi gül daẖı būy ider iẓhār

8. Zemīn şöyle sebiz-gūn k'ider muṣībetyān
Derūn-ı muġber-i ʿuşşāḳdan recā-yı ġubār

44a ṣadīḳ-ı : taṣdīḳ-i L
46a meh-i reşk-i : mehir reşk-i D
[103] Dernaʿt-ı Seyyidü'l-Mürselīn Ṣallallāhu Teʿālā ʿAlehi ve Sellem (142a-143b) **L** ; Ḳaṣīde-yi Şehrī Dernaʿt-ı Ḥażret-i Efḍal Resūl-i Ṣallallāhu ʿAleyhi ve Sellem (12a-13a) **M** ; Dervaṣf-ı Bahāriyye Betaḳrīb-i Naʿt-ı Şerīf **Şehrî Dîvânı** (3. Kasîde)
1b figār : efgār L, M, D
6a bisāt : basīṭ H, L, M
6b şükūfe : şıgūfe D

9. Mizāc-ı nāmiyede iştidād-ı neşv ü nemā
O mertebe ki ider ġıbṭa feyż-i ṭabʿ-ı bahār

10. Degül maḥall-i taʿaccüb eger şerer-dāne
Derūn-ı ḫāreden itse ẓuhūr gülbünvār

11. ʿAceb degül eger olursa sebz-i sünbülveş
Ġulū-yı nāmiyeden ḫāme-yi bahār-nigār

12. Nesīm-i ṭurra-güşā-yı ṣabāḥ-ı nevrūzı
Ki cilvegehde aña zülf-i şāhidān-ı bahār

13. İderdi ġonca-yı neẓẓāresin tebessüm-cūş
O ḫāṣiyetle meşāmm-ı ʿamāya itse güẕār

14. Şu resme oldı reh-i nāşüküftegi mesdūd
Ki ḫˇābda göremez ḫˇāb-ı nāzı nergis-i yār

15. ʿAṭā-yı feyż-i ʿumūmī-yi nev-bahārīden
Revādur olsa da pür-ġam sipihr-i nāhemvār

16. Nihād-ı sengi-yi ḫūbān gül-i teraḥḥüm-ḫīẓ
Nihāl-i āh-ı dil-i ʿāşıḳān-ı teʾs̱ir-bār

17. Nesīm-i ʿuḳde-güşā-yı bahār-ı āzāde
Şu deñlü oldı dil-i ʿāleme güşāyiş-bār

18. Ki bezm-i ġamze-yi bed-mest-i yār da idemez
Kemend-i nāle ile ẓabṭ-ı āh-ı ʿāşıḳ-ı zār

19. Seḥer ki şāhid-i gül-i ḫˇāb-ı nāzı cilve-künān
Nesīm-i ḫande derāġūş-ı ṣubḥa itdi nis̱ār

20. Seḥer ki eyledi gül-pister-i leṭāfetden
Nesīm-i ḫande ile ġonca ġoncayı bīdār

21. Seḥer ki sünbül-i şād-āb-ı şebnem āyīne
İder ʿarūs-ṣıfat meyl-i rūyet-i dīdār

22. Seḥer ki nergis-i ḫamyāze-rīz-i feyż eyler
Çekīde-yi ʿaraḳ-ı jāleden şikest-ḫumār

10b itse : itse itse M
12a nevrūzı : nevrūziş D
12b cilvegeh : cilvegehdür D
14a nāşüküftegi : nā-şigüftegī D
15b olsa da pür-ġam : olsa bir ġam H, L, M
17b şu deñlü : şu resme D

23. Seḥer ki bülbül-i deyrīne-şevḳ-i tāze fiġān
Fezā-yı gülşen-i dehri ider ḳıyāmet-zār

24. Ġaraż ki ḥüsn-i naẓar ārzū ṣıfat müştāḳ
Nigāh-ı germ-i temāşā-şināsa ṣunʿ-ı bahār

25. Hevā-yı ḫıdmet-i gül-çīnī-yi temāşāyı
Çemen çemen dil-i meyyālüm eyledi seyyār

26. Ṣafā-yı feyż-i çemen gerd-meşreb-i ṭabʿum
İdüp bahār-ṣıfat-ı serbeceyb ü ṣubḥ-ı kenār

27. Ser-i ʿarūs-ı güle rū-nümā içün ḳıldum
Mis̱āl-i jāle güher-dāne-yi ġazel īs̱ār

28. Dem-i viṣālde mürġ-ı nigāh-ı ʿāşıḳ-ı zār
Hezār-ı ḫāne-ḫarāb oldu āşiyān bīzār

29. Ḳarar eyleyemez ıżṭırāb-ı şevḳından
Mis̱āl-i ʿāşıḳ-ı āvāre gird-i vaʿde-yi yār

30. Hezāruñ āh-ı gilū-sūz u dil-ḫırāşından
ʿİzār-ı sebz-i çemen oldı mātemī ruḫsār

[38a] 31. Hezār-ı nāle-gerüñ ʿaks-i dūd-ı āhıdur
Bisāṭ-ı āyinesān-ı çemende sünbül-zār

32. Fezā-yı gülşeni itdi hezār-ı şuʿle-fürūş
Derūnı gibi şerāre-sitān-ı nāle vü zār

33. Dehān-ı ġoncada şebnem degül o şekker-ḫand
İder güdāhte efġān-ı āteşīni hezār

34. Nesīm-i nāleñi ālūde eyleme ***Şehrī***
Gül-i ḫazān bekafā nükhetile bülbülvār

35. Ḫulūṣ-ı ʿışḳile ol bir gülüñ nevā-senci
Ki ola aña ez̠el gülbin ü ebed gülzār

36. *Ḥabīb-i encümen-ārā-yı ḳābe ḳavseyni*[104]
Resūl-i ṣādıḳu'l-aḫbār-ı ʿālemü'l-esrār

26a gerd-meşreb : gerdī D
26b serbeceyb ü : mihr-i ceybi L, D
28a ʿāşıḳ-ı zār : āşıḳ-vār H, L, M
30a u –H,M
32a şuʿle-fürūş : şuʿle-ḫurūş L, D
33a o şekker-ḫand : şeker-ḫandın D
[104] O kadar ki (birleştirilmiş) iki yay arası kadar, hatta daha da yakın oldu. (Necm, 9)

37. O naẓra senc-i merāyā-yı ẕāt-ı muṭlaḳ kim
Meẕāḳ-ı şevḳına dil-teşne leẕẕet-i dīdār

38. Kerem-teveccüh-i āyīne-yi tecellī kim
Olur neẓāresine *len terānī*[105] āyinedār

39. Yegāne maḥrem-i ḫalvet-serā-yı Īzid kim
Nigāh-ı germine ḥayrān ḥayret-i dīdār

40. Derūni cilvegeh-i āftāb-ı ġaybu'l-ġayb
Ḥadīs̱i rāz-ı güşāyende-yi dil-i esrār

41. Gedā-yı būy-recā-yı riyāż-ı iʿcāzı
Nesīm-i nuṭḳ-ı Mesīḥā-yı muʿcizīn-güftār

42. Tecellī-çīn-i şeb (ü) ṣubḥ-ı reşk-i miʿrācı
Kelīm-i mihr-kef-i nuḫl-i *len terānī*[106] yār

43. Olaydı ger ʿarażа ḳudreti iḳāmet-baḫş
Bilā-taʿalluḳ-ı cevher iderdi istiḳrār

44. Miyāne-yi müteḫālif mizāc-ı eżdāde
Olaydı ḥükm-i ḳażā vażʿ-ı imtizāc-güẕār

45. Olurdı sāye ile nūr-ı muḫtalıṭ-eczā
Mis̱āl-i nūr-ı nigāh u siyāhi-yi ebṣār

46. Ger itse ḥıfżı ḥırāset ḳalem-rev-i ḥüsni
Ḫayāl-i yāri ḫayāl idemezdi ʿāşıḳ-ı zār

47. Gül olsa perveriş-endūz-ı neyyir-i reʾyi
Olurdı çehre-fürūz-ı ʿukūs-ı ʿāyinevār

48. Ger emri tefriḳa fermā-yı ittiḥād olsa
Ẓılāl-i şaḫṣı ile olamazdı hem-reftār

---

[105] Musa tayin ettiğimiz vakitte (Tûr'a) gelip de Rabbi onunla konuşunca "Rabbim! Bana (kendini) göster; seni göreyim!" dedi. (Rabbi): "Sen beni asla göremezsin. Fakat şu dağa bak, eğer o yerinde durabilirse sen de beni göreceksin!" buyurdu. Rabbi o dağa tecelli edince onu paramparça etti, Musa da baygın düştü. Ayılınca dedi ki: Seni noksan sıfatlardan tenzih ederim, sana tevbe ettim. Ben inananların ilkiyim.(A'raf-143)

38a kerem-teveccüh : gerim-teveccüh D
39a ḫalvet-serā-yı : ḥayret-serāy L, M, D
42a miʿrācı : miʿrāc H, M
42b yār : bār L, M, D

[106] Musa tayin ettiğimiz vakitte (Tûr'a) gelip de Rabbi onunla konuşunca "Rabbim! Bana (kendini) göster; seni göreyim!" dedi. (Rabbi): "Sen beni asla göremezsin. Fakat şu dağa bak, eğer o yerinde durabilirse sen de beni göreceksin!" buyurdu. Rabbi o dağa tecelli edince onu paramparça etti, Musa da baygın düştü. Ayılınca dedi ki: Seni noksan sıfatlardan tenzih ederim, sana tevbe ettim. Ben inananların ilkiyim.A'raf-143

49. Sezā-yı maġfiret olmaz ḫilāfī-yi şerʿi
Olursa her ser-i mūyı zebān-ı istiġfār

50. *Şefīʿ-i her günehā şāh-ı maġfiret-sipehā*
Eyā muʿīn-i güneh-pīşegān-ı rūz-ı şümār

51. Benem o ʿāṣi ki sī-sāl ʿömrümi itdüm
Ṭarīḳ-i maʿṣiyet-i dūzaḫ intihāda ġubār

52. Benem o dūzahī-yi nāmurād kim eyler
Taʿalluḳ-ı bedenimden ʿazāb-ı dūzaḫ ʿār

53. Benem o ġavṭa-ḫˇār-ı lücce-yi maʿāṣi kim
Ġarīḳ-ter olurum eyledükçe saʿy-ı kenār

[38b] 54. *Neʿūzu billāh*[107] eger tīregi-yi aʿmālim
Şikāf-ı dilden iderse ẓuhūr rūz-ı şümār

55. Behiştiyānı caḥīmīden idemez temyīz
Feriştegān-ı ʿamel senc-i ehl-i cennet ü nār

56. Çemensitān-ı nedāmet-zemīn-i maḥşerde
Budur recā-yı dil-i dūzahī-yi āteş-ḫˇār

57. Gül-i maʿāṣi-yi dūzaḫ fürūzumı ḳılasın
Kef-i şefāʿat ile ġonca-yı İrem gülzār

58. Hemīşe tā dil-i ẓulmet-serāçe-yi ***Şehrī***
Bahār-ı naʿtuñ ile ola gülşen-i envār

59. O gülşen içre ola ṭabʿ-ı nāle āşūbı
Nevā-yı midḥat-i bīġāyetüñle bülbül-i zār

2.1.39.
Ḳaṣīde-yi Şehrī Dernaʿt-ı Seyyidü'ş-S̱aḳaleyn ü Nebiyyi Haremeyn ʿAleyhi'ṣ-Ṣalavatü Ve's-Selām[108]

Mefāʿilün / Feʿilātün / Mefāʿilün / Feʿilün

53a ġavṭa-ḫˇār : ġavṭa-ḫūr H, L, M
53b ġarīḳ-ter : ʿarīḳ-ter L
[107] Allaha sığınırız.
54b şikāf-ı dilden iderse : şikāf-ı sīneden itse M
[108] Dernaʿt-ı Ḥażretü'l-Kevneyn Ṣallallāhu ʿAleyhi ve Sellem (143b-144b) **L ;** Ḳaṣīde-yi Şehrī Dernaʿt-ı Nebiyy-i Ekrem Ṣallallāhu ʿAleyhi ve Sellem (13a-13b) **M ;** Dernaʿt-ı Resūl-i Ekrem Ṣallallāhu ʿAleyhi ve Sellem **Şehrî Dîvânı** (4. Kasîde).

1. İder ʿizār-ı cihān-tābuñı beyān şuʿle
Olur o şevḳ ile ser-tā-ḳadem zebān şuʿle

2. Olınca ʿārıżuñ o tābiş ile lemʿa-fiken
ʿAceb mi ẖam beẖam olsa çü rīsmān şuʿle

3. İdince ʿārıżuñ iẓhār-ı tāb-şerminden
Şerāre ṣanma ki olur ʿaraḳ-çegān şuʿle

4. Kerem neşāṭi-yi hem-rengi-yi ʿizāruñdan
Semāʿ ider ser-i āteşde cāvidān şuʿle

5. ʿİzāruñ olsa fürūzān derūn-ı aẖkerden
Olur neẓāre-yi ʿāşıḳ gibi nihān şuʿle

6. Neẓāre-yi ġażab-efrūz ile nigāh itseñ
Çü ẖūn-ı ʿāşıḳ-ı bismil olur revān şuʿle

7. Meger muḳallid-i aẖlāḳ-ı āteşīnüñdür
Ki bilmez āyin-i zinhārī vü emān şuʿle

8. Ḫayāl-i tāb-ı ʿizāruñla mū bemūyumdan
Ẓuhūr ider çü mesāmmāt-ı āsmān şuʿle

9. Ne şuʿle kim şereri lemʿa-ẖīz olduḳça
Olur feżā-yı mekānī vü lāmekān şuʿle

10. Ne lemʿa eyleyemez rūşenī-feşān olıcaḳ
Dilinde ẖāṣiyet-i sūziş-i nihān şuʿle

11. Bu tābiş ile dile oldı bir ġazel lāmiʿ
Ki sūzişinden ider nāliş ü fiġān şuʿle

12. *Ne mümkin āhum ile olmaḳ imtiḥān şuʿle*
Ki ẖufte her şererinde cihān cihān şuʿle

13. Bilürdi niʿmet-i sūziş ne olduġın bir ān
Olaydı dāġ-ı derūnumda mīhmān şuʿle

14. O bülbülem k'olamam germ-nāle olmayacaḳ
Şerāre şebnem ü gül dāġ u gülistān şuʿle

3b ʿaraḳ-çegān: ʿaraḳ-feşān D ; ʿarḳı çeġān L
5a aẖkerden : aẖkerde D
6a nigāh − M
11b nāliş ü fiġān − L
14b şerāre : şerār u şebnem M,
14b dāġ u gülistān : dāġ-ı gülistān M

15. O ḫāmuşī-yi ġamım k'olmayınca nuṭḳ idemem
Netīce derd-i devā sūz u tercemān şuʿle

16. O mühr ber-leb-i dāġ-ı taḥammül-i ʿışḳam
Ki ʿarż-ı sūz idemem olsa hem-zebān şuʿle

[39a] 17. Meger ṭabīʿat-ı ***Şehrī*** ki germ-naʿt olıcaḳ
Olur vücūdı serāpāy mihrsān şuʿle

18. *Ne naʿt naʿt-ı şefīʿ-i [cihānyān] Aḥmed*
Ki ḫaşyetinden olur sūziş-i nihān şuʿle

19. Dilīr-i ḥaşr ki itse caḥīme serd-nigāh
Olurdı çūb-ı baḳamveş füsürde-cān şuʿle

20. Ger olsa manẓar-ı envār-ı dīde-yi reʾyi
İderdi ḥāṣıl-ı ruʾyet çü dīdegān şuʿle

21. Olaydı merḥameti ḥāl-i ʿācizāne ḥakem
Ki ḫavfı ile ider terk-i sūz-ı cān şuʿle

22. İderdi vāṣıl-ı āġuş-ı şevḳ-i pervāne
ʿArūs-ı şemʿ-i fürūzānı mūkeşān şuʿle

23. Ṭabāyiʿ alsa es̱er ḥüsn-i iḫtilāṭından
Olurdı berg-i giyāh ile hem-zebān şuʿle

24. Şihāb-ı cürʾetinüñ olsa sāye-perveri
Çekerdi āba sinān-ı şerer-feşān şuʿle

25. Bulaydı dūde-yi ḫıfẓında perveriş māda
Olurdı germ şitā nūr-ı mihr-sān şuʿle

26. Ger āstīn cevād ile olsa tābende
Mihir ṣaçardı şerer yirine her ān şuʿle

27. İdeydi şemʿ-i edeb bezm-i ʿİṣmeti tenvīr
Olurdı dīde-yi pervāneden nihān şuʿle

28. Sirāyet eylese luṭf-ı mizācı eżdāde
İderdi ʿaksi gibi ābda mekān şuʿle

17b vücūdı : vücūd-ı L, M
18a ciḥānyān : ceḥīm-yān L, D ; beümmetān ; − H
21b ḫavfı : ḫūnı L
25b germ şitā nūr-ı mihr-sān : germ şitāver-i mihr-sān L
26a āstīn : āteşīn D

29. *Tecellī mevhibetā ṭabʿ-ı āteşīnümden*
Ki ser be ceyb-i ḥicāb idi ġoncasān şuʿle

30. Nesīm-i şevḳüñile oldı her bün-i mūyım
Miṡāl-i Ṭūr-ı Kelīmullah Erinī H̱ˇān şuʿle

31. Tecellī-bāzi-yi naʿtuñla nuṭḳum itse n'ola
Nefes nefes dil-i pür-tābdan ʿıyān şuʿle

32. Ġarīḳ-i nūr-ı tecellā-yı naʿtuñam naẓmum
ʿAceb mi olsa serāpā çü āsmān şuʿle

33. Ṣabāḥ-ı ḥaşr ki bīiẖtiyār iderler nūş
Muvaḥḥidān mey-i tesnīm ü müşrikān şuʿle

34. Zülāl-i ʿafvuñı ṣun ***Şehrī***-yi günehkāra
O demde dāġ-ı ḥicābı ider ʿıyān şuʿle

2.1.40.
Ḳaṣide-yi Şehrī Dernaʿt-ı Şefīʿü'l-Amme Ṣallallāhu ʿAleyhi ve Sellem[109]

Feʿilātün / Mefāʿilün / Feʿilün

1. Āh kim ṭāliʿ-i şeref-āzār
Düşmen-i aẖte-i saʿādetkār

2. Terbiyet-yāb-ı dūdmān-ı zuḥal
Veyletā ol nuẖūset istiẓhār

3. Siyemā cebhe-yi felek-pīrā
Necm-i baẖt hemīşe āteşbār

[39b] 4. Āteş ammā kemīn şerāresinüñ
Şuʿle-nūşı hezār dūzaẖzār

5. İtdiler rū berūy cilvegeri
Burc-ı nāmüşfiḳīde Cevzāvār

29b ġoncasān : ġoncasā M
30b Erinī H̱ˇān : Kelīmullah Eren H̱ˇān L
31a bāzi-yi : yāri-yi H, L, M
32a ġarīḳ: ʿarīḳ L
34b demde: dem ki L
109 – **M ;** Dernaʿt-ı Ḥażret-i Ḥabīb-i Ekrem ü Resūl-i Muẖterem Ṣallallahu ʿAleyhi ve Sellem (144b-147b) **L ;** Derşikāyet-i Güne Bevāsıta-i Naʿt-ı Şerīf **Şehrî Dîvânı** (5. Kasîde)
3a felek : melek H, L

6. Ḫ̬āb-ı ṣad sālegī-yi nāzişden
Yaʿni devletle oldılar bīdār

7. Kīne cūyāne itdiler tek ü tāz
Dil-i ẕerre meṣāfa leyl ü nehār

8. Fezaʿül-ġıyās̱ī-yi dilden
Oldı aṣḥāb-ı Kerbelā bīdār

9. Nevḫ̬a-yı vā-şefīʿ-yi cānım
Derd-i Eyūbī eyledi derkār

10. Girye-yi vā-refīḳī-yi çeşmüm
Eşk-i Yaʿḳūbı eyledi bīdār

11. Kāv kāvī-yi nīş-i bīdādī
İtdi cismüm şu resme zār u nizār

12. Ki dil-i ġam neverdüm ile ider
Gerd-i dāmen mis̱āl geşt ü güẕār

13. Ḫ̬ār ḫ̬ārī-yi nişter-i miḥnet
Her bün-i mūyum itdi şīvenzār

14. Çāk çākī-yi tīġ-ı ġamla tenim
Oldı ser tā ḳadem leb-i zinhār

15. Saḫ̬t-gīrī-yi pençe-yi ġamdan
Oldı cezr ü med-i nefes düşvār

16. Cuġd-ı vīrāne zād-ı bīdādī
Oldı bünyād-ı ʿʿayşuma miʿmār

17. Beytü'l-aḥzānım āb-ı çeşmümden
Ġavṭa-ḫ̬or çün mekān-ı būtīmār

18. Şöyle teng oldı çeşmime ʿālem
İder āzürde naẓra-yı dīdār

19. Teng-nāy-ı derūna itdi nüzūl
Kārvān kārvān-ı ġam u āzār

20. Oldı bendergeh-i vücūdumda
Baḫ̬t-ı sūdā-gerān-ı gam derkār

9b derd-i Eyūbī : vird-i īvāyı L
16a cuġd-ı vīrāne : cünd-i vīrāne L

21. Nāle-yi deşne-rīz şiryān-kāv
Pençe-yi berḳ-i āh sīne-feşār

22. Dīde-yi giryenāk-ı ṭūfān-bār
Sīne-yi sūznāk-ı dūzaḫ nār

23. Çīn-i zehr-ābe-rīz-i ġamgīnī
Saṭḥ-ı pīşānī üzre mevce-şümār

24. Nāḫın-ı deşne-kār u dil-gīrī
ʿUżv-ı ʿużuv tenümde şerḥa-nigār

25. Dūd-ı āh-ı meṣāʾib-engīzüm
Kerbelā Kerbelā ʿuḳūbet-bār

26. Aḫter-i ṭaliʿ-i sitem-zādum
Āsmān āsmān belā-īs̱ār

27. Eyyühe'l-ʿālimūn-ı baḥs̱-engīz
Eyyühe'l-ʿārifuñ-ı ṣulḥ-güẕār

28. Şīve-yi rūzgār-ı Ḥaḳ neşinās
Umarım ṭaliʿim gibi ola ḫᵛār

[40a] 29. Vażʿ-ı nā-der berāber-i ṭabʿın
Niçe hemvāre itmeyem inkār

30. Ki beni būmveş mes̱el itdi
Bed-şugūnān içinde āḫir-i kār

31. Beyegāne nişīnī-yi Īzid
Benedīmī-yi Aḥmed-i Muḫtār

32. Benüzūl-ı kelām-ı Rabbānī
Bezebān-ı Nebiyy-i Ḥaḳ-güftār

33. Beser-engüşt-i meh-şikāf-ı Resūl
Besiyehfāmī-yi ruḫ-ı inkār

34. Be siyeh-kāsegī-yi çarḫ-ı denī
Beciger-ḫᵛārī-yi dil-i hüşyār

22a bār : zāy D
22b dūzaḥ nār : dūzaḥ-bār
25b ʿuḳūbet-bār : ʿufūbet-bār L
28a neşinās : şinās L
29a ṭabʿın : ṭabʿı D
31b benedīmī-yi : benedīli-yi L

35. Be meʿāṣi-yi bīḥadd ü pāyān
Behücūm-āveri-yi istiġfār[110]

36. Be kef-i ḳaṭre-gīrī-yi mümsik
Bebenān-ı kerīm-i deryābār

37. Bebelās-ı hezār-çāk-ı faḳīr
Belibās-ı hezār reng-i kibār

38. Benigāh-ı teḥassür-i müflis
Bekef-i ḫˇācegān-ı nuḳre-şümār

39. Bedemādem vedāʿ-ı ömr-i ʿazīz
Be serāser firāḳ-ı cism-i nizār

40. Befenā-yı vücūd-ı ḫoş-ṭabʿān
Bebeḳā-yı zamāne-yi ġaddār

41. Beḥayāt-ı medīd-i çarḫ-ı denī
Belibās-ı cedīd-i leylü nehār

42. Besiyeh-rūzgāri-yi şuʿarā
Beḫusūfī-yi ṭāliʿ-i eşʿār

43. Berisāle-nüvīsi-i fużalā
Befelek-derkī-yi temeyyüzkār

44. Beḳaṣīde-ṭırāzī-yi büleġā
Begerim-düşmenī-yi ṭabʿ-ı kibār

45. Beʿalāmet-pesendī-yi ʿaşıḳ
Beselāmet-güzīnī-yi aġyār

46. Beḳanāʿat-neyābī-yi nāẓra
Betemāşā-nis̱ārī-yi dīdār

47. Beferāḥ düşmenī-yi meşreb-i ʿışḳ
Bemuḥāl-endīşi-yi ʿāşıḳ-ı zār

48. Befiġān rīzi-yi dil-i mecrūḥ
Benemek-pāşī-yi leb-i dildār

49. Betemām-istimāʿ-ı ḥasretyān
Beḫoş-āvāzī-yi ḫaber-res-i yār

---

[110] D ve L'de : 34. ve 35. beyitler yer değiştirmiştir.
36a ḳaṭre-gīrī-yi : ḳaṭre-kibri-yi L
37a bebelās: pelās L
45a beʿalāmet : bemelāmet D, L

50. Befīrībendegī-yi ġamze-yi şūḫ
Bedil-efgendegī-yi ʿāşıḳ-ı zār

51. Beder-i maşrıḳ-iştibāh-ı Ḥabīb
Befürūġ-ı cibāh-ı secde-güẕār

52. Beḳıyāmet-feşānī-yi ḳad ü dost
Bebelā-çīnī-yi dil-i efkār

53. Befirāḳ-ı ḥarīm-i vuṣlat-ı yār
Benigāh-ı pesīn-i ʿāşıḳ-ı zār

[40b] 54. Bebeyābān-neverdī-yi Mecnūn
Bepey-üftādegī-yi Leylī-yi zār

55. Bekef-i Kūh-ken ki tīşe-i şevk
Feyż-i būs ile oldı Şīrīnkār

56. Benevā-yı muḫālif-i Manṣūr
Behem āhengī-yi ʿuḳūbetdār

57. Beterāzū-yı ḥüsn-i Yūsuf-senc
BeZelīḫā-yı müşterī-āzār

58. Bebükā-yı ʿAzīz-i Kenʿān kim
Āḫir olunca eşk-i deryābār

59. İtdi enẓārın eşk şeklinde
Pāy-ı hicrān-ı Yūsufa īs̱ār

60. Ṣarf-ı neẓẓāre eyleyemem min baʿd
Ḫāk-pāyum olursa sāyemvār

61. Sīne-ṣāfāna imtizāc itmem
Olsa ḳalbümde dāġ-ı ḥasret-i yār

62. Eylemem ẕikr-i ḫayrını taḳrīr
Olsa nuṭḳumda leẕẕet-i güftār

63. Seyl-i eşk ile eylerem taḫlīl
Olsa çeşmimde ḳuvvet-i ebṣār

53a yār : dost L, M
55 − H
56b ʿuḳūbetdār : ʿufūbetdār L
60b sāyemvār : sāyemdār L
62a ḫayrını : ḫayreti D

64. Eylemem dergehine ʿarż-ı ḫulūṣ
Naḳd-i vaḳtin iderse ger iḳrār

65. Serbepīş-i taḥakkümi olmam
Başum üzre olursa ṭaliʿ-i yār

66. Dil-i vīrānem idemez taʿmīr
İtse ḫūrşīd-i enveri miʿmār

67. Düşmen-i fażl u dāniş oldıġını
ʿÖmrüm olduḳça eylerem işʿār

68. Ḫaṣm-ı dīn ü diyānet oldıġını
Eylerem rūz-ı ḥaşre dek iẓhār

69. Ne tedeyyün ider o kāfir-kīş
Ne taʿaẓẓim ider o bed-kirdār

70. ʿÖmr-i bīsyārına olup maġrūr
İtdügün rūz-ı maḥşeri inkār

71. ʿĀrifān-ı cihān bilmez mi
Eylemezler mi ẕātını ikfār

72. Düşmen-i cānīyim ʿale't-taḥḳīḳ
Ḫaṣm-ı ḫūn-germiyem bilā-inkār

73. Ser-fürū eylemem hemān itsün
Dil-i pür-kīnesinde her ne ki var

74. *Eyyühe'l-müṣlihīn oluñ fāriġ*
Faṣl olınmaz bu daʿvī-yi bīsyār

75. Ḳaldı yevmü't-tenāda daʿvāmız
Ḥāżır olsun o bīgüneh-āzār

76. Şühedā-yı sitemle ṣubḥ-ı cezā
Olıcaḳ ḫˇāb-ı mergden bīdār

77. Nāle-yi derdmend-i dūzaḫ-pāş
Girye-yi müst-mend-i ṭūfān-bār

78. Āh-ı maẓlūm-ı ceyb-gīr-i sitem
Dest-i ʿacz āstīn-keş-i āzār

75b güneh-āzār : güneh-ārār H
77b ṭūfān-bār : ṭūfān-zār H

[41a] 79. Sīne-dāġ-ı teʿaddi [der] āġūş
Cebhe-çīn-i teʾezzī derruḫsār

80. Dāġ-ı dil şuʿle-rīz-i bīdādī
Zaḫm-ı cān ḫūñ-feşānī-yi cevvār

81. Dest-i bī-ṣabrī sīne-kūb-ı fiġān
Çeng-i bī-tābī dil-ḫırāşī-yi zār

82. Pençe-yi mātemi girībān-çāk
Nāḫun-ı şīveni ciger-efşār

83. Bīgünāhī muḥarrik-i feryād
Nātüvānı mübeşşir-i āzār

84. Āh-ı fevvāre-ḫīz-i sūzānī
Dest-i şekvāda āteşīn-ṭūmār

85. Kefen-i ḫūn-feşān bir gerden
Elemān elemān dergüftār

86. Zaḫm zaḫm-ı ṣabūrī ḳalb-i ḥazīn
Dāġ dāġ-ı żarūrī cism-i figār

87. Mū bemū-yı vücūd şekve-ṭırāz
ʿUżv ʿużv-ı beden taẓallumkār

88. Bu ġırīv ü fezaʿ bu sūziş ile
Eyleyüp cāy-ı ḥaşrı şīvenzār

89. Maʿdiletgāh-ı efḍālü'r-rusüle
Eylerüz el-emān zenān iḥżār

90. Ol ki dārü'l-ḫalāṣ-ı şefḳatidür
Maḫlaṣ-ı ʿāṣiyān ehlü'n-nār

91. Ol ki ṣaff-ı niʿāl-ı ʿİṣmetīdür
Ḫāṣṣa-yı muḳsemün bih-i aḥrār

92. Ol ki vüsʿat-serā-yı ḳadrinde
Nüh felek fevc-i peşşeveş ṭayyār

79a der-āġūş : āġūş H
79b teʾezzī derruḫsār : tāz-berruḫsār H ; teʾezzī-yi berruḫsār L
81b bītābī : bītāb-ı H
83b āzār : dādār D
88a sūziş ile : şūriş ile H, L
91a ṣaff-ı niʿāl-ı : ṣaffu'n-niʿāl-ı H, L
92a ḳadrinde : ḳudretde L

93. Ol ki şevḳ-i şefāʿatinden ider
Şekl-i cürme temes̱s̱ül istiġfār

94. Hādī-yi reh-revān-ı Kaʿbe-yi ḳurb
Tercemān-ı ṭalīʿa-yı esrār

95. Ḫavf-ı şerʿ-i ḳażā muṭāʿından
Mütedeyyīn zamāne-yi ġaddār

96. Devr-i ʿafvında ḳaḥt-ı ḥicrinden
Nātüvānter caḥīm-i bīiftār

97. ʿAhd-i emninde nāmurādāne
Şekve-yi baḫt ider ʿuḳūbet nār

98. Ẕātı fevḳa't-tefekkür-i idrāk
Künhi evcü't-taṣavvūr-ı edvār

99. Ḫ̬arter pīşgāh-ı cāhında
Kerr ü ferr-i sipihr-i nāhemvār

100. Pīş-i cūdında şeyʾli'llāhdan
Teng-destāne ebr-i deryābār

101. Mūcib-i mahşerā şefīʿ-terā
Ey Nebī ümmet ü Ḫudā muḫtār

[41b] 102.Dil-i işkestemi ger itmezse
Himmet-i midḥatüñ temām-ı ʿıyār

103. Ḳande ben ḳande ḥadd-i ümmetiyān
Ḳande feyż-i Mesīḥī vü bīmār

104. Germi-yi şevḳ-ı naʿtuñ ile dilin
Eylemezse meṭāliʿü'l-envār

105. Ḳande Şehrī vü ḳande naʿt-ı Resūl
Ḳande ḫūrşīd ü ḳande şemʿ-i mezār

106. Tā ki raḥmet cenāb-ı merḥametüñ
Ola dārü'l-ḫalāṣ-ı ehlü'n-nār

96a ḥicrinden : mücrimden L, D
100a şeyʾli'llāḥdan : şey'li'llāh-zen L, D
101a mahşerā : meşʿarā H , L
101b Ḫudā muḫtār : Ḫudā ġam-ḫ̬ār H , L

107. Şāhid-i naʿt-ı pāküñi *Şehrī*
İde dāʾim hem āġuş-ı efkār

108. Ben idem sūziş-i teşevvuḳ ile
Bezmine sīne sīne dāġ-nis̱ār

2.1.41.
Tercīʿ-Bend-i Şehrī Dernaʿt-ı Ḥażret-i Muḥammedü'l-Muṣṭafā ʿAleyhi's-Selām[111]

Mefʿūlü / Mefāʿilün / Feʿūlün

I

1. Ey nāsıḫ-ı ḥükm-i köhne-edyān
V'ey dīn-i cedīdine viren şān

2. Ey mūcib-i ḫulḳ u maẓhar-ı Ḥaḳ
Memnūnuñdur vücūb u imkān

3. Çekdüñ ḳalem-i yegāneñ ile
Ser-defter-i şirke ḫaṭṭ-ı buṭlān

4. Ey ʿālem-i nūr [u] nūr-ı ʿālem
Hem āyinesin hem āyinedān

5. Ḫallāḳ-ı münevverāt-ı evvel
Nūr-ı nübüvvetüñ itdi tābān

6. Ol nūr kenāre-yi ʿilimden
Āġūş-ı ʿayında oldı raḫşān

7. Āġuş be āġūş eyledüñ seyr
Ey ḳurre-yi ʿayn-ı cümle aʿyān

8. Ṣalduñ melekūt u mülke pertev
İtdüñ ḳıdemi ḥudūs̱a ḥayrān

9. Sen olmasañ ol *künūz-ı maḫfī*[112]
İtmezdi cevāhirin nümāyān

---

[111] Dernaʿt-ı Resūlallāh ʿAleyhi ve Sellem El-Şehri Efendi (147b-149a) **L** ; (Başlıksız) (13b-14b) **M** ; Tercīʿ-Bend-i Der-Naʿt-ı Ḥabīb-i Ḫudā vü Güzīde-yi Enbiyā Muhammed Muṣṭafā Ṣallallahu ʿAleyhi ve Sellem **Şehrî Dîvânı** (Musammatlar)
I/4a u – H, M
I/5b nübüvvetüñ : nebevviyyeñ H, L, M

[112] Ben bir gizli hazîne idim. Bilinmek istedim ve halkı (varlık âlemlerini ve insanları) yarattım. Hadîs-i Kudsî

10. *Ṣānuñda buyurdı Īzid-i pāk*
Levlāke lemā ḫalaḳte'l-eflāk[113]

II

1. Ey neşve-yi evvel-i irādet
Perverde-yi āġuş-i hidāyet

2. Sensin o peyamber-i beḤaḳḳ kim
Eyler şecer ü meder şehādet

3. İs̱bāt-ı nübüvvetüñde elḤaḳ
Yoḳ muʿcizeñe ḥadd ü nihāyet

4. Erbāb-ı dile delīl-i ḳaṭıʿ
Ḳur'ān-ı ʿAẓīm ider kifāyet

5. Ey şāh-ı melāʾike-ʿasākir
V'ey ṣāḥib-i seyf-i berḳ-ḥiddet

[42a] 6. Bu ʿālem-i mülke eyledükde
Dārü'l-melekūtdan ʿazīmet

7. Eflāk degül güẕergehüñde
Ey hādī-yi gümrehān-ı ümmet

8. Nūrdan mevżūʿ-ı tūdelerdür
Kim oldı mürūruña ʿalāmet

9. Mülk ü melekūt-ı mā-verāsın
Ol ṣāniʿ-i bīşerīk u ālet

10. Manẓūr-ı şerīfüñ itdi cümle
Tekrār idüp ḫıṭāb-ı ʿizzet

11. *Ṣānuñda buyurdı Īzid-i pāk*
Levlāke lemā ḫalaḳtü'l-eflāk[114]

III

1. Ey muʿcize-gūy [u] muʿcize-sāz
Allāh ekber nedür bu iʿcāz

2. Kim eyledi ṭāyir-i ḥudūs̱uñ
Pervāzgāh-ı ḳıdemde pervāz

---

113 (Ey Habibim!) "Sen olmasaydın bu kainatı yaratmazdım" Hadis-i Kudsî
114 " Sen olmasaydın âlemleri yaratmazdım." Hadîs-i Kutsî
III/1a u – H , M

3. Ey sırr-ı ḥaḳīkatü'l-ḥaḳāyıḳ
Sübḥānallāh nedür bu iʿzāz

4. Kim tāc-ı şehādet ile olduñ
Mābeyn-i ulū'l-ʿazm ser-efrāz

5. Ger berḳ-i ẓuhūruñ olmasaydı
Ḫırmengehine şerāre-endāz

6. Bulurdı reh istirāḳ-ı semʿa
Dīvān-ı racīm-i kāhin-enbāz

7. Mesmūʿ-ı çehār-yārüñ oldı
Aḥcārdan emrüñ ile āvāz

8. İlhām-ı cevāmiʿü'l-kelimle
Ḳılduñ büleġā-yı dehri iʿcāz

9. İtseñ n'ola ey muḫāṭab-ı Ḥaḳ
Kevneyne vü fihimāsına nāz

10. *Ṣānuñda buyurdı Īzid-i pāk*
Levlāke lemā ḫalaḳtü'l-eflāk[115]

IV

1. Ey ġarḳa benūr-ı ḥubb-ı Mevlā
Dil-ḫ̌āh-ı Ḫudā-yı zīr ü bālā

2. Olmasa cebīn-i Bü'l-beşerde
Envār-ı şefāʿatüñ hüveydā

3. Olmazdı sücūd-ı tevbenāki
Maḳbūl-i Cenāb-ı ẕāt-ı yektā

4. Ger mūcid-i ʿālem itmeseydi
Aṣlāb-ı Ḫalīli nuṭfeñe cā

5. Olur mıyıdı ḫayl-i enbiyāda
Yā dost nidāsına münādā

6. Eylerdi tecellīye taḥammül
Ger ḥükmüñi yād ideydi Musā

III/4a şehādet : nübüvvet D
115 "Sen olmasaydın âlemleri yaratmazdım." Hadîs-i Kutsî
IV/1b Ḫudā : ġıdā M
IV/5a olur mıyıdı : olur mıdı H, L, M
IV/6b ḥükmüñi : ḥilmüñi H, L, M
ideydi : ideyidi D ; L: idi

7. Ẕikr itmese menzilinde ismüñ
Muʿciz-dem olur mıdı Mesīḥā

[42b] 8. Esmā-yı gürūh-ı enbiyāya
Sensin eẕel ü ebed musemmā

9. Ẓühriyye-yi ḫātemüñ o demde
Mümeżżi-yi ḳażā ki itdi imzā

10. *Şānuñda buyurdı Īzid-i pāk*
Levlāke lemā ḫalaḳtü'l-eflāk[116]

V

1. Naʿtuñ nice ḳābil itmek imlā
Ṣıġmaz bu ʿibārete o maʿnā

2. Olmış ṭutalum küşāde-āġūş
Āġūşi-yi mevc olur mı deryā

3. Vaṣṣāfı Ḫudā olan vücūduñ
Kim vaṣf-ı şerīfin eyler icrā

4. Bu bīedebāne fikre bāʿis̱
Hep Şehri-yi bīedepdür ammā

5. Bir mest-i ḫarāb-ı maʿṣiyetdür
Ol yolda vücūdın itmiş ifnā

6. İster k'idesin ṣabāḥ-ı maḥşer
Ser-şār-ı şefāʿatüñle iḥyā

7. Ser-mestī-yi şefḳatüñle ol dem
Feryād iderüm ki vā şefīʿā

8. Ben bülbül-i naʿtuñam ne ister
Benden bir ālāy ʿazāb-peymā

9. Bir naġme-serāña söz mi geçmez
Ey gülbün-i bīḫazān-ı Mevlā

IV/7b olur mıdı : olur mıydı D, oluridi L
IV/9a ḫātemüñ o demde : ḫātemiye ki çün H, L, M
[116] "Sen olmasaydın âlemleri yaratmazdım." Hadîs-i Kutsî
V/3b eyler : ide D
V/6a k'idesin ṣabāḥ-ı : ide ṣabāḥ-ı D
V/7b iderüm ki : ide ki L; iderim D

10. *Şānuñda buyurdı Īzid-i pāk*
Levlāke lemā ḫalaḳtü'l-eflāk[117]

2.1.42.
Meṡnevī-yi Ṣubḥī Dernaʿt-ı Ḥażret-i Resūl-i Ekrem ve Nebiyy-i Muḥterem ʿAleyhi's-Selām[118]

Feʿilātün / Mefāʿilün / Feʿilün

1. Naḳd-i genc-i taḥiyyat u teslīm
Dürr-i tekrīm ü gevher-i taʿẓīm

2. Ola īṡār-ı ẕāt-ı şāh-ı rusül
Ki odur sırr-ı Ḥaḳḳ-ı maẓhar-ı kül

3. Ḳalbi mişkāt-ı nūr-ı ẕāt oldı
Ẕātı müstecmiʿ-i ṣıfāt oldı

4. Maẓhar-ı ism-i ẕāt-ı Ḥaḳdur ol
Ḫaṭṭa levḥ-i ṣıfāt-ı Ḥaḳdur ol

5. Ḳavli miftāḥ-ı bāb-ı raḥmetdür
ʿAḳlı miṣbāḥ-ı sırr-ı ḥikmetdür

6. Bu sebebden o hādi-yi ümmet
Ümmetin ẕāta eyledi daʿvet

7. Ḥükm-i Ḳurʾānı āşkār itdi
Ẕāta daʿvetle ḫatm-ı kār itdi

8. Ḫātem-i enbiyā budur elḥaḳ
Nūr-ı ẕāt-ı Ḫudā budur elḥaḳ

9. Vāḳıf olsañ eger ḥaḳīḳatine
Cān virürdüñ Cenāb-ı Ḥażretine

[43a] 10. Aña irsün ṣalātı Mevlānuñ
ʿAdedince ḥurūf-ı esmānuñ

11. Ḥażerāt-ı Çihār-Yār-ı Resūl
İtdiler Ḥaḳḳa daʿvetini ḳabūl

12. Maẓhar-ı ism-i Ḥaḳ idi Ṣıddīḳ
İtdi ḳavl-i Muḥammedi taṣdīḳ

---

[117] "Sen olmasaydın âlemleri yaratmazdım." Hadîs-i Kutsî
[118] – **M** ; Naʿt-ı Şerīf-i Ṣubḥī Ezesmāyü'l-Ḥüsna (110a-111a) **L**
7a Ḳurʾān : Furḳānı L

13. İsm-i ʿadle olup ʿÖmer maẓhar
Neşr-i dīn itdi ʿadlile yekser

14. Virdi ʿOs̱māna revnaḳ ism-i ḥalīm
Anda ẓāhir görindi ḫulḳ-ı selīm

15. Oldı ẓāhir ʿAlīden ism-i velī
Andadur sırr-ı ḥikmet-i ez̠elī

16. Faḫr-i evlād zīnet-i kevneyn
İki dürr-i girān-behā Ḥasaneyn

17. Ḳıldı bunlarda cilve ism-i şehīd
Oldılar her biri şehīd-i saʿīd

18. Cümle aṣḥāb-ı āl-i faḫr-i cihān
Bedr-i ismile itdiler cevelān

19. *Oldı bunlardan aṣfiyā rāżı*
Cümlesinden ola Ḫudā rāżı

2.1.43.
Ḳaṣide-yi Ṭıflī Dernaʿt-ı Ḥażret-i Muḥammed Ṣallallāhu ʿAleyhi ve Sellem[119]

Feʿilātün / Mefāʿilün / Feʿilün

1. Şāʿir-i nüktebārdur ḳalemim
Tuḥfe-yi rūzgārdur ḳalemim

2. El-ḥaẕer ey ʿadū-yı sihr-perest
Āb-ı āteş-nigārdur ḳalemim

3. Ṣaḳın ey herze-gūy-ı herze-derā
Ālet-i kārzārdur ḳalemim

4. El-ḥaẕer ey ḫıdīv-i bed-peymā
Mancınık-ı kibārdur ḳalemim

5. El-ḥaẕer ben o Rüstemim ki benim
Tīr-i İsfendiyārdur ḳalemim

14a ism-i ḥalīm : ism-i kelīm H
15a ʿAlīden : ʿAlīde L
19 *Oldı bunlardan aṣfiyā rāżı* : *Cümlesinden ola Ḫudā rāżı* H
Cümlesinden ola Ḫudā rāżı *Oldı bunlardan aṣfiyā rāżı*
[119] – M; Naʿt-ı Pāk-ı Ferḫunde-Ās̱ār-ı Cenāb-ı Seyyidü'l-Ebrār Eṭ-Ṭıflī Efendi (60b-62b)
1a şāʿīr-i nükte : şāʿirim nükte L

6. Ṣaḳın ey āsitīn dırāz ṣaḳın
Sāl-ḫūrde çenārdur ḳalemim

7. Bāġ-ı pīrā-yı maʿniyem ki benim
Nāvdān-ı tebārdur ḳalemim

8. Gāh ġavvāṣ-ı teh nişīn gāhı
Nār-ı deryā-güẕārdur ḳalemim

9. Ḥulledūz-ı ḫayāldür ṭabʿım
Ser-i miḳraż-ı kārdur ḳalemim

10. Ferş-i sīmīne nāfe rīzinde
Ahu-yı müşk-bārdur ḳalemim

11. Maʿna-yı şūḫa ḥüsn-i taʿbīre
Dilber-i şīve-kārdur ḳalemim

12. Sen o ḫūrşīdsin ki vaṣfuñla
Naḫl-i ṭūr-iʿtibārdur ḳalemim

[43b] 13. Gül-i dest-āşinā-yı medḥüñle
Yār her nev-bahārdur ḳâlemim

14. *Naʿt-ı pāk-ı Resūl-i ekrem ile*
ʿİllet-i iftiḫārdur ḳalemim

15. Āl ü evlādunuñ s̱enāsı ile
Ḫ˘āce-yi kār u bārdur ḳalemim

16. İtmede vaṣf-ı ṣıdḳ-ı Ṣıddīḳı
Feyżine yār-ı ġardur ḳalemim

17. Medḥ-i Fārūḳ feyż-baḫş olalı
Naḫl-ı ter berg ü bārdur ḳalemim

18. Olalı vaṣf-ı cāmiʿü'l-Ḳurʾān
Serbepā şermsārdur ḳalemim

19. Düşmen-i mācerā-yı Ḥaydar içün
Naʾib-i Ẕü'l-fiḳārdur ḳalemim

20. Ḥasen-i müctebā Ḥüseyn-i şehīd
Anlara cān-sipārdur ḳalemim

18a olalı : ola mı L

21. Rūma gelmiş daḫı lisān bilmez
Bir ġarībü'd-diyārdur ḳalemim

22. Terbiyet-yāb-ı feyż-i ṭaʿbım olup
Şimdi üstād-ı kārdur ḳalemim

23. Evliyā-yı kibār-ı vaṣfında
Lüle-yi çeşm-sārdur ḳalemim

24. Şükr-i ẕātiyle ḳuṭbu'l-aḳṭābuñ
Ṭūṭi-yi Ḳandeḥārdur ḳalemim

25. Bū Ḥanīfe İmām-ı Aʿzam içün
Esb-i ṭabʿa süvārdur ḳalemim

26. Ḥażret-ī Şāfiʿī İmām-ı Rūm
Medḥine sāzkārdur ḳalemim

27. Feyż-i rūḥ-ı İmām-ı Mālik ile
Mālik-i iḳtidārdur ḳalemim

28. Aḥmed-i Ḥanbelüñ s̱enāsı ile
Feyż-i Ḥaḳḳa düçārdur ḳalemim

29. Ḥadden aşdı temām zūr nefes
Ṭabʿıma gerçi yārdur ḳalemim

30. *Bilürin **Ṭıfliyā** yeter bilürin*
Dūş-ı maʿnāya bārdur ḳalemim

31. Ṣūret-i dūstīde düşmenüñüñ
Çeşmine nevk-i ḫārdur ḳalemim

32. Çeşm-i bed-gūya ḫışm-ı bed-kāre
Nāḫun-ı ḫār-ḫārdur ḳalemim

33. Evliyā enbiyā s̱enāsında
Dāde-yi Kirdgārdur ḳalemim

2.1.44.
Mes̱nevī-yi Ṭıflī Dernaʿt-ı Nebiy-i Muḥterem ʿAleyhi'ṣ-Ṣalātu Ve's-Selām[120]

23b çeşm-sārdur : çeşme-sārdur L

[120] Başlıksız (69b-72a) **L ;** Mes̱nevī-yi Ṭıflī Dernaʿt-ı Nebiyy-i Muḥterem Ṣallallāhu ʿAleyhi ve Sellem (37a-39a) **M**
(**Not:** M metninde 37b-38a sayfalarında farklı bir şiir bulunmaktadır. Tıflî'ye ait şiir 38b'de devam ederek 39a'da sona ermektedir.)

Mefʿūlü / Mefāʿilün / Feʿūlün

1. Ey ḥüsrev ü taḫtgāh-ı maʿnā
Oldı süḫanuñ penāh-ı maʿnā

[44a] 2. Erbāb-ı maʿārifüñ medārı
Meydān-ı fażīletüñ süvārı

3. Ḥāmeñ şeh-i mülket-i Ḥabeşdür
Ebrū-yı suṭūre vesme-keşdür

4. Naẓmuñ ki kelām-ı muʿteberdür
Şeh-beyt-i ḳaṣīde-yi hünerdür

5. Ṭabʿuñda ki her nigāh-ı merġūb
Mirʾāt ile ʿaks-i ṣūret-i ḫūb

6. Ṣanʿatla ḳomuş o ṭabʿ-ı pür-kār
Bir şīşe-yi tenge bunca ezhār

7. Ey bāʿiṡ-i zindegī vü şādī
Sermāye-yi kār-ı ḫoş-nihādī

8. Feryād-ı sipihr-i kīne-derūn
Ṣad dād cihān-ı pür-gerdūn

9. Ey Zāl-i sefīd-mūy-ı dil-ḫūn
Seyyāre-yi ṣad firīb ü efsūn

10. Ey āfet-i hemdemān-ı dil-şād
Hicrān-ı miyāne-yi dü hemzād

11. Ey şūr-ı dih-i dil ü süveydā
Ġamnāk-i müjeñ zebūn u şeydā

12. Ey çarḫ nedür bu devr-i bībāk
Mānende-yi tīr-i çarḫ-ı ḥakkāk

13. Gūyā ki güher tırāş idersin
Ṣad laḫt-ı ciger ḫırāş idersin

14. Ehl-i dile bīemānlıġ itdüñ
Yaḫşı yaḫışı yemānlıġ itdüñ

15. Olursın eyā sipihr-i bed-ḫū
Sührāb görünce aña dārū

13a/b idersin : idersüñ M

16. Bir gerdiş ile idersin īcād
Vaṣl-ı Ḫusrev helāk-ı Ferhād

17. Urmaḳda derūna zaḫm-ı cāvīd
Biñ tīr ile ḫār-ı püşt-i ḫūrşīd

18. Bir çāh-ı şaḳā vü pür-füsūnsın
Farḳuñ oḳudur ki ser-nigūnsın

19. Her rūzda her şeb-i siyehde
Erbāb-ı ricāya her nigehde

20. Bīn şekl-i ġarīb gösterirsin
Ṣad rūy-ı mehīb gösterirsin

21. Taṣvīr-keşān-ı Çīn ü Māçīn
Üstādān-ı zamān-ı pīşīn

22. Resmüñde çün eyleyüp tek u pū
Āḫir yazmışlar esb-i cādū

23. Feryād elüñden ey siyeh dil
Ey ẓālim-i bībahāne kātil

24. Baḫtımla ki yek-dil ü zebānsın
Bir kāse siyāh-ı bīemānsın

25. Oldı yine bu nigūn-ı piyāle
Baḫt-ı siyehimle dāġ u lāle

26. Ey māder-i mihrbān-ı nāşād
Baḫt-ı siyehimden umma imdād

[44b] 27. Kim baḫtuñı bir āh gördüm
Bostānuñı hem siyāh gördüm

28. Baht-ı siyehimden alsa vāye
Hep pertev-i mihr olurdı sāye

29. Olmış yine baḫt-ı rūstāyī
Bīgāne sipihr-i āşnāyī

30. Baḫtım oḳıdur egerçi kimdir
Eflākde māye-yi sitemdür

16b Mısraın vezni aksamaktadır. ferhād : feryād M
21b Mısraın vezni aksamaktadır.
27a baḫtuñı : baḫtlıñı L

31. Feryād-zebūn-ı baḫt-ı saḫtım
Efsūs ki zīr-i dest-i baḫtım

32. Emn olsaᶜ aceb mi ḫᵛābgāhım
Var naᶜt-ı Nebī gibi penāhım

33. Ey naḳş-nigīn-i āferīniş
Ṣad berg-i gül-i riyāż-ı menīş

34. Ey pertev-i āftāb-ı pīşīn
Ṭūfān-ı tecelli-yi nuḫustīn

35. Ey nüsḥa-yı evvel-i müʾellif
Ey muṣḥaf-ı bāḫaṭ-ı muṣannif

36. Ey ġonca gül-i riyāż-ı Yes̱rib
Ḫūrşīd-i meh-i diyār-ı maġrib

37. Şāhenşeh-i baḫt-ı *kün fekān*sın[121]
Peyġamber-i āḫirü'z-zamānsın

38. İᶜcāz-ı direfş-i dīn-i sermed
Sulṭān-ı peyāmberān Muḥammed

39. Hem evvel-i evvel-i bidāyet
Hem āḫir-i āḫir-i nihāyet

40. Şeh-beyt-i ḳaṣīdehā-yı üstād
Evvel-i ḥurūf-ı ḥarf-i īcād

41. Yazmış o vücūd-ı pāki kātib
Bismillah-ı ṣafḥa-yı merātib

42. Derᶜ uhde-yi dest-i feyż-i dirhem
Hep baḫş-ı ḳalenderi-yi ᶜālem

[121] (**kün fekān, kün feyekūn**)(O), göklerin ve yerin eşsiz yaratıcısıdır. Bir şeyi dilediğinde ona sadece "Ol!" der, o da hemen oluverir. (Bakara 117); Meryem: Rabbim! dedi, bana bir erkek eli değmediği halde nasıl çocuğum olur? Allah şöyle buyurdu: İşte böyledir, Allah dilediğini yaratır. Bir işe hükmedince ona sadece "Ol!" der; o da oluverir. (Ālī İmrān 47); Allah nezdinde İsa'nın durumu, Adem'in durumu gibidir. Allah onu topraktan yarattı. Sonra ona "Ol!" dedi ve oluverdi.(Ālī İmrān 59); O, gökleri ve yeri hak (ve hikmet) ile yaratandır. "Ol!" dediği gün herşey oluverir. O'nun sözü gerçektir. Sûr'a üflendiği gün de hükümranlık O'nundur. Gizliyi ve açığı bilendir ve O, hikmet sahibidir, her şeyden haberdardır.(Enᶜām 73); Biz, bir şeyin olmasını istediğimiz zaman, ona (söyleyecek) sözümüz sadece "Ol" dememizdir. Hemen oluverir. (Nahl 40); Onlar (bir de) şöyle dediler: Bu ne biçim peygamber; (bizler gibi) yemek yiyor, çarşılarda dolaşıyor! Ona bir melek indirilmeli, kendisiyle birlikte o da uyarıcı olmalıydı!(Furkān 7); Bir şey yaratmak istediği zaman Onun yaptığı "Ol" demekten ibarettir. Hemen oluverir. (Yāsīn 82) O, hem dirilten hem de öldürendir. O, herhangi bir işin olmasını dilediği zaman yalnız "Ol!" der, o da oluverir. (Mü'mīn 68)

43. Ey mihr çerāġısın cihānuñ
Kim seyr-i cemālin itdüñ anuñ

44. Eyyām-ı zamān-ı ʿıyd-ı ekber
Ey ʿahd-i ḳadīm-i ḫāk-ı berser

45. Subḥānallāh nedür o merḳad
Ḳurbān-ı esāsı ʿömr-i sermed

46. Allah Allah nedür o menzil
Ādāb o cāygehde kāmil

47. Pür-nūr oḳıdur o meşhed-i pāk
Maḥbūsdur anda ʿaḳl u idrāk

48. Pür-nūr o müşebbek-i keşīde
Çün perde-yi ʿankebūt-ı dīde

49. Bir lemʿa hezār çerāġ olurdı
Ḫūrşīde fitīl-i dāġ olurdı

50. Ḫāk-ı ḥaremi bulaydı kāveş
Ṣad mihr-i münīr ide terāveş

51. Cībrīl-i Emīn-i genc-i Baṭḥā
Ferrāş-ı der-i Ḥarem Mesīḥā

[45a] 52. Yā Rabb benāzenīn-i ḳurbet
Yā Rabb beşāhid-i nübüvvet

53. Yā Rabb beʿācizān-ı āgāh
Ser-ḫayl-i muḳarribān-ı dergāh

54. ʿIşḳuñla dili zebāne dār it
Derdüñle derūnumı bahār it

55. Dil şāhid-i ʿışḳdan ḫaceldür
Ol ʿışḳ ki āb-ı rūy-ı güldür

56. Olsun yine nār-ı ʿışḳ-ı Mevlā
Raḫşāni-yi baḫş-ı meşʿal-i āh

57. Yaḳsun yine nār-ı ʿışḳ-ı serkeş
Ḫırmen ḫıramen göñülde āteş

57a ʿışḳ-ı ser-keş : ʿışḳ-ı pür-keş H

58. Dil-şīfte ḥāl-i şāhid-i ʿışḳ
Ṣunʿında mürīd-i mürşid-i ʿışḳ

59. Keşf eyle cihāna gizlü rāzım
Yā Rabb ḥaḳīḳat it mecāzım

60. Seyli zen-i rūy-ı neng ü ʿārem
Ser tā beḳadem günāhkārem

61. Cürmile göñül ki āşnādur
Mānende-yi kāh u kehrubādur

62. Dil tīr-i rıżāña eymen oldı
ʿIṣyānıma pūte cevşen oldı

63. Ey ḫālıḳ-ı her çi hest-i tevbe
Oldum ḳatı ḫod perest-i tevbe

64. Nefs ile yeter bu şirket-i rāh
Revgerdānım *neʿūẕibillāh*[122]

65. Ey ʿışḳ göñül gibi ḫarāb ol
Sermāye-yi kār-ı ıżṭırāb ol

66. Ey ḫāne ḫarāb bārekallāh
İtdüñ dili çāh-ı Naḫşeb āh

67. Ey ʿışḳ bu ḳadar ḫurūş tā key
Bu cevr ü bu deñlü cūş tā key

68. Ey ışḳ eyā cihān-ı ġavġa
Ṣalduñ dünyāya sūz-ı ferdā

69. Yetmez mi idi bu deñlü miḥnet
Ne ḳayd idi başıma muḥabbet

70. Bir şūḫ-ı cihāne düşdi göñlüm
Bir āfet-i cāne düşdi göñlüm

71. Her nīm nigāhunuñ ḫarābı
Ṣad memleket-i Ferāsyābı

60a ʿārem : ʿālem H
62 – M
62a eymen : āhen L
[122] "Allah'a sığınırız."
68b sūz-ı ferdā : sūz u ferdā M

72. Seyre çıḳsa olur idi peydā
Pīş-i nigehinde bīn temāşā

73. Her gūşe-yi çeşm-i çāre-sāzı
Derdīde nigāh-ı dil-nüvazı

74. Sermāye-yi hesti-yi imānım
Taʿvīẕ-i ḥayāt-ı ḥırz-ı cānım

75. Ey lücce-yi ḥüsni evcderevc
Ḫūrşīd-i cemāli mevcdermevc

76. Baḫtım beni eyledi ferāmūş
Feryādıma olmadı felek gūş

[45b] 77. Ġam-ḫˇārım olup bu baḫt-ı vārun
Seng-i ser-i rāhım oldı gerdūn

78. Ḳurbānuñ olam esīr-i ʿışḳım
Raḥm eyle ki germ-sīr-i ʿışḳım

79. Rahm eyle zebūn-ı āh-ı serdim
Zānūzede-yi ṭarīk-i derdim

80. *İnṣāf inṣāf ey ḫod-arāy*
Ṭıflī vü tecelli-yi serapāy

2.1.45.
Ḳaṣīde-yi Ṭāhir Dernaʿt-ı Sulṭān-Serā Perde-yi Ḳābe Ḳavseyn ʿAleyhi't-Taḥiyyeti ve't-Tekrīm[123]

Feʿilātün / Feʿilātün / Feʿilātün / Feʿilün

1. Niçe bir fikr-i muḥāl u niçe bir ṭūl-ı emel
Āftāb-ı emelim itmedi taḥvīl-i ḥamel

2. Kiştzār-ı emele ġars-ı ney-i ḳand itsem
Ebr-i baḫt itmede hem leẕẕet-i cins-i ḫaẓel

3. Rūzgār itdi perīşān o ḳadar aḥvālim
Māye-yi rāhatımı eyledi ālāma bedel

72a seyre çıḳsa : seyre çıḳa H
73a derdīde : dez-dīde L, H
78a ḳurbānuñ : ḳurbānuñam M
[123] – **M**; Dersitāyiş-i Ḥabīb-i Ekrem Ṣallallāhu ʿAleyhi ve Sellem Ṭāhir Efendi (152b-154a) **L**
2a geşt-zār : geşte-zār L

4. Ḫırmen-i ḫˇāhişim üzre göremez bir dāne
Diḳḳat-i ḳuvvet-i neẓẓāre-yi çeşm-i aḥvel

5. Oldı bir deştde reh-i güm-şüde dil kim görinür
Ne yaña itse teveccüh es̱er-i pāy-ı ecel

6. Ṭaʿne-yi bīes̱eri itmede Mirrīḫe olup
Kevkeb-i tāliʿimiz zīb-i dih-i burc-ı züḥal

7. Yine ālām-ı nevāyla iderim itsem eger
Elem-i köhne cefā-yı felegi defʿ-i kesel

8. Dilde rāḥat mı ḳodı tende selāmet mi ḳodı
Elem-i māẓi vü ḥāliyle ġam-ı müstaḳbel

9. *Bāḫuṣūṣ ol der-i ẕiḳıymet-i kān-ı hünerim*
Kʿeylerim bez̲l-i güher ʿāleme bīsaʿy u ʿamel

10. Ben o sālār u mühür-rāy u maʿāli-sipehim
K'itdi her mıṣraʿım üstād-ı ḳażā ḍarb-ı mes̱el

11. Ben o Mecnūna Aristo-revişem nüktelerim
Ṣad Felāṭūn-menişe olmada bādi-yi caʿal

12. Oldı zincīr-i cünūn dil-i ferzāne seyr
Yine ṣad reşkile āyine-yi ʿaḳl-ı evvel

13. Şāhid-i nuṭḳumuñ āşuftesidür rūḥ-ı cerīr
Nükte-yi şiʿrime dil-beste revān-ı ḫaẓel

14. Niçe üstād-ı zamān gelse eger bir bezme
ʿUḳde-yi nükte-yi şiʿrim idemezler yine ḥal

15. O girāmī güherine ṣadef-i raġbet iken
Ḥayf ḥakkāk-ı każā eyledi pāmāl u ḥal

16. Neyleyem neyleyem as̱ār-ı taʿaddi-yi sipihr
Eyledi ṭabʿ-ı dimāġı dilimi hep muḫtel

17. Çāk çāk itmedeyim sīne-yi üryānı gehi
Mest olup şevḳile ṣunduḳça girībānıma el

8b ḥāliyle ġam-ı müstaḳbel : ḥāliyle müstaḳbel L
10a sālār u mühür : sālār-ı mühür : H
rāy u maʿāli : rāy-ı maʿāli H
11a Mecnūna: Mecnūn H
13b ḥaẓel : aḥẓel L

18. İtmedi peyrev-i sāmān beni gerdūn olalı
[46a] Naḳd-i dāġ-ı ġam-ı ḥırmānile pür-ceyb ü baġal

19. Levḥa-yı cān u dile ṣafḥa-yı taḳvīm gibi
Serbeser çekdim aña ḫūn-ı cigerden cedvel

20. Eyleyip levḥ-i dil-i zārı şikāyet-nāme
Eyledim ḳıṣṣa-yı tafṣīl-i belāyı mücmel

21. ʿArż idüp ḥāl-i dili ide şefāʿat şāhid
Yaʿni ol dergeh-i sulṭān-ı ʿalī vü esfel

22. Ol ki kim ẕerre-yi ḫūrşīd-i ḥudūs̱ı olmış
Bāʿis̱-i bādi-yi revnaḳ-şiken-i Lāt u Hubel

23. Ol ki kim ẕerre-yi nāçīz reh-i ʿİṣmetīdür
Pertev-i mihr-i dıraḫş şafaḳ-ı ṣubḥ-ı ezel

24. *Zīb-i evreng-i nübüvvet şeh-i kevneyn Ahmed*
Ekrem-i ḫayl-i nebī aʿlem-i ḫayl-i mürsel

25. Meh-i gerdūn-ı risālet şeh-i evreng-nişīn
Ḥākim-i dīn-i mübīn nāsiḫ-i edyān u milel

26. Sensin ol ḫātem-i mürsel ki senüñ ḥażret-i Ḥaḳ
Evvelüñ āḫir idüp āḫirüñ itmiş evvel

27. Sensin ol maẓhar-ı iḥsān-ı kelām-ı Levlāk
Eylemiş ẕātuñı ʿizzetle Ḫudā ʿazze ve cell

28. Es̱er-i mihr-i ʿaṭādan kerem ü luṭfundan
Ẕāt-ı bīmis̱li gibi ẕātuñı bīşibh ü bedel

29. ʿAḳl-ı muʿciz hünerüñ serşiken-i cevher-i kül
Nuṭḳ-ı ḥikmet-es̱erüñ hem-ser-i vaḥy-i münzel

30. Ḫırmen-i ḥimmetüñe rūy-ı zemīn şey-i ḥaḳīr
Maṭbaḫ-ı cūduña nüh tūde-yi eflāk-ı baṣal

31. *Ḥarem-i rifʿatüñe ʿarş-ı berīn köhne ḥaṣīr*
Mesned-i ʿizzetüñe ferş-i setebraḳ muḫmel

32. Eylemiş izzetile nūr-ı cibīnüñ Mevlā
Zīb-i ṣadr-ı ebed ü zīnet-i evreng-i ezel

22b bāʾis̱-i bādi-yi : bāʾis̱ ü bādi-yi L
Lāt u Ḥabel : Lātı Ḥabel H

33. Oldı āyīne-yi iḳbāli ḥasūd-ı dīnüñ
Cāy-ı ārāmgehi pençe-yi edbār-ı eşell

34. Sensin ol ṣadr-nişīn-i ḥarem-i tenhāyī
Ġam degül ḳaṣd-ı yamān itse saña her echel

35. Ẕātuñ ol āyine-yi mübhem-i her dildür kim
Naẓar itdükçe görürler niçe tezvīr ü ḥıyel

36. Gerçi pīşīne-yi erbāb-ı milel fi'l-cümle
Çekdiler her biri ṣad güne cefā-yı erẕel

37. İtseler dār-ı imān ḥıṣn-ı ḫaṣīn-i ḥıfẓuñ
Hīç görmezleridi bir daḫı emrāż u ʿilel

38. Sātir-i her günehā şāfiʿ-i ʿayb-ı ümemā
Ey olan cümleden eṭvār-ı şerīfüñ efḍal

39. Sensin ol mefḫar-ı ʿālem ki senüñ bir şāʿir
Vaṣfuña diḳḳat idüp eylese ṭaḥrīr-i ġazel

[46b] 40. Naẓra-yı nūr-ı siyāhi-yi ṣuṭūr-ı medhüñ
Māye-yi nūr-ı nigāhın ide tebdīl-i sebel

41. İtdi feyż-i keremüñ sebz ü berāverde-yi kām
Ḫuşk iken şāḫçe-yi naḫl-i gülistān-ı emel

42. Medḥ-i ẕātuñda ne maẓmūnlar ideydim īrād
Sedd-i reh olmasalar nükte-yi māḳalle ve del

43. Medḥini ḥaẓret-i Ḥaḳ ide o ẕāt-ı pāküñ
Niçe mümkün anı medḥ eyleye bir ʿabd-ı eḳal

44. *Söz hemān* ***Ṭāhir****-i bīkes sebeb-i naʿtuñ eyle*
Rūz-ı ferdā ola elṭāfa sezādār u maḥal

45. Ol zamān keffe-yi mīzān-ı ʿayārımda benim
Suʾ-ı aʿmāl-i dil-i zār ola hem vezn-i Cebel

46. Vādi-yi ḥayret olup pūyegehüm ḳaldıḳda
Ola ol güm-şüde-yi nūr-ı hidāyet-i meşʿal

47. Vāṣıl-ı menzil-i maḳṣūd olup ol bīçāre
Ḳaṭʿ ide luṭf-ı Firāvānuñile biñ merḥal

48. Naʿtını ḥırz-ı dil itkim elem-i gerdūndan
Tā ki ḥıfẓ ide seni ḥaẓret-i Ḥaḳ ʿazze ve cell

2.1.46.
Ḳaṣide-yi ʿĀlī Dernaʿt-ı Ḥabīb-i Ekrem ü Resūl-ı Muḥterem Ṣallallāhu ʿAleyhi ve Sellem[124]

Mefāʿilün / Feʿilātün / Mefāʿilün / Feʿilün

1. Zihī celāl-i refīʿüñ maḳām-ı Rabb-i Celīl
Zihī cemāl-i bedīʿüñ merām-ı ẕāt-ı Cemīl

2. Ġubār-ı ḫāk-ı derüñ kuḥl-ı dīde-yi Yūsuf
Ġubār-ı rāhberüñ nūr-ı çeşm-i İsrāfīl

3. Nesīm-i ḳahruña bir şuʿle āteş-i Nemrūd
Şemīm-i luṭfuña bir ġonca gülsitān-ı Ḫalīl

4. Basīṭ-i ḫāk-ı ḫużūruñda mefreş-i seferi
Elüñde çarḫ-ı berīn ṭut ki māʾī bir ḳandīl

5. Merām-ı ʿiẕẕet-i ʿuḳbā öñüñde emr-i yesīr
Ḥıṭām-ı devlet-i dünyā yanuñda şeyʾ-i ḳalīl

6. Meger ki nār-ı tecellī kül itdi şehperini
Ṭoluşmaz oldı cemālüñ çerāġını Cibrīl

7. O pādşāh-ı rusülsin ki dergehüñde senüñ
Nażīr-i nevbet-i şāhāne ṣūr-ı İsrāfīl

8. Ḥarīm-i rāḥata īṣāl idince ervāḥı
Gelür gider nice ʿözr ile saña ʿAzrāʾīl

9. Zülāl-i merḥametüñ reşḥasın nis̱ār idemez
Bu fikri ḥaşre dek ölçer dökerse Mīkāʾīl

10. Göreydi kevs̱er-i luṭfuñda ger rıżā es̱erin
İderdi kendüyi dünyāya selsebil-i sübül

11. Niḳāb-ı mekremetüñ manṣıb-ı cemāl-i cemīl
Seḥāb-ı maʿdeletüñ sāyebān-ı ẓıll-ı ẓalīl

12. Yeşerdi muʿcize ḫurmāsı bitdi bir demde
Ṭoyardı sofra-yı cūduñda her buḫaylī naḫīl

---

[124] – **L** ; Ḳaṣīde-yi ʿĀlī Dernaʿt-ı Ḥabīb-i Ekrem Ṣallallāhu ʿAleyhi ve Sellem (14b-15a) **M**
8a ervāḥı : ervāḥ M
12a yeşerdi : yaşardı M

13. Ṣafā-yı ḫāṭır ile pāyuña yüz urduġiçün
Deñiz gibi gözüne zemzemüñ çekildi mīl

[47a] 14. Göründi resm-i terāzu sipihr-i nīlīden
Feżā-yı rifʿatüñe üç varaḳlu bir ṭarfīl

15. Eger ki mūr-ı żaʿīf olsa emrüñe meʾmūr
Anuñ bir ayaġı altında pāy-māl ola pīl

16. Degül giceyle nücūm içre ḳurṣ-ı mehtābı
Ṭurur ḳapūnda Bilāl arḳasında bir zenbīl

17. Ḳaçan ki leyle-yi İsrāda ʿārıżuñ māhı
Ḳamu burūcı geçüp çarḫa eyledi taḥvīl

18. Olaydı naʿlı Burāḳuñ żiyālanaydı eger
Yetişmeyeydi aña berḳ iderse biñ taʿcīl

19. Didi Ḫudā-yı teʿālā saña teʿāl teʿāl
O merḥabā-yı ḳalem levḥe eyledi tescīl

20. Ne ol mükāleme ẕevḳin zebān ider taʿbīr
Ne ol muʿāmele şevḳin ʿuḳūl ider taḥṣīl

21. Rīsālede görinür her elif şeb-i yeldā
Murād ile yazılursa olur bu ḳıṣṣa ṭavīl

22. Bu remzi ẕerrece şerḥ idemez zebān-ı maḳāl
Bu sırrı ḳılca getürmez beyāna ḳālile ḳīl

23. Ḫayāl-i maḥż-ı cemāl ıttıṣāli özge viṣāl
Kelāmı şekl-i kemāl infiṣāli ecr-i cezīl

24. Hubūṭı nūr-ı kerāmet ṣuʿūdı ʿayn-ı duʿā
Nüzūlı āyet-i raḥmet vürūdı resm-i raḥīm

25. Künūzını bulamazlar bu ḥikmetüñ ḥükemā
Rumūzını idemezler bu ṣoḥbetüñ teʾvīl

26. Hezār bār ṣalāt u hezār bār selām
ʿAleyke küll-i zamān beġayeti't-tafṣīl

27. Münevver itdi derūnum bu maṭlaʿ-ı ġarrā
Getürdi naʿtuña gūyā ki āftābı delīl

24a ʿayn-ı duʿā : ʿayn-ı vefā M

28. Ḳaçan ki ravżana çarḫ aṣdı cevheri ḳandīl
Meh oldı şuʿle aña rişte-yi şihāb fitīl

29. *Eger şefāʿatüñ olmazsa yā Resūlallāh*
Ḳalur günāhile ***ʿĀli*** *ḳuluñ ẕelīl ü sefīl*

30. Hem ümmetüñden ola hem bu gūne naʿtuñ ide
Hiç ummazın idesin anı derdüñile zelīl

31. Bulurdı ney şeker-i ḫāmeden sözi leẕẕet
Yüzi ṣuyuyla ḳapuñ mıṣrına varaydı çü Nīl

32. Ḥuḳūḳ-ı nās ile pās oldı ṭāʿat āyinesi
Ve līk ṣūret-i ġufrāne luṭfuñ ola kefīl

33. Bülend-i himmeti elbette sāye-yi ʿilmüñ
Bizi yabānda ḳoyup eylemez denī vü zelīl

34. Belim büküldi gözüm yolda ʿayn-ı ʿıṣyān var
Güneh yükün ideli kendü kendüme taḥmīl

35. Benim bu ʿömrüme dehrüñ bu sürʿatine göre
Kemāl-i vaṣfuña mümkün degül senüñ tafṣīl

36. *Muḥammed Aḥmed ü Maḥmūd u Muṣṭafa sensin*
Ne çār nāmuña vardur ne çār yāre naẓīr

[47b] 37. Birisi ḥażret-i Ṣıddīkdur ki eylediler
Nehār-ı dīni aña ṣubḥ-ı ṣādıḳı tems̱īl

38. İkinci ḥażret-i Fārūḳdur ki İslāmı
Ḍalālet içre ʿıyān itdi ʿayn-ı ʿayn-ı keḥīl

39. Üçünci ḥażret-i ʿOs̱mān ki nūr-ı ḥilm ü edeb
İki cemāl anasıdur o ẕāt-ı pāk-nesīl

40. Daḫı vaṣiyy-i nebī ḥażret-i ʿAlīdür kim
Ḥasebde pāyesi ʿāli nesebde ẕātı aṣīl

41. ʿAdū-yı dīne göz açdırmamışdı Ḫayberde
ʿAle'l-ḫuṣūṣ bulunmuşdı çeşm-i pāk-ı ʿalīl

42. Daḫı Ḥüseyn ü Ḥasan Ferḳadān-ı evc-i cemāl
Daḫı ṣaḥābe vü āl encüm-i sipihr-i celīl

34b kendüme : kendüye M
42b celīl : ʿalīl H

43. *Feḳul lehum raḍıyallāhu rabbenā ʿanhüm*
Ve in eradtü hüdahum ʿaleyke bi't-teclīl

2.1.47.
Meṣnevī-yi ʿĀlī Dernaʿt-ı Nebīyy-i Hāşimi ʿAleyhi'ṣ-Ṣalātu ve's-Selām[125]

Müfteʿilün / Müfteʿilün / Fāʿilün

1. Ey sebeb-i ḫilḳat-i arż u semā
Faḫr-i rusül ḫātime-yi enbiyā

2. Naḫl-i vücūduñ şekerin meyvesi
Gülbin-i ẕātuñ gül-i nev-bāvesi

3. Ṣaldı ruḫuñ gün gibi dehre żiyā
Virdi cihān bāġına neşv ü nemā

4. Ḥażret-i Ḥaḳ rütbeñi ḳıldı refīʿ
Ḥaşr olıcaḳ ümmete sensin şefīʿ

5. Cümle rusül saña ider iḳtidā
Sensin ulu'l-ʿazm olan pīşvā

6. Nūruña ẓarf olmasa ḳandīl-i ʿarş
Bulmaz idi tābişi saṭḥile ferş

7. Ḫāk-ı rehüñ kuḥl-i cilā-yı ʿuyūn
Seng-i derüñ bāliş-i ehl-i fünūn

8. Ẕātuñı āyīne idindi İlāh
Sırr-ı Ḫudā maẓharısın Ḥaḳ güvāh

9. Ḫuṭbe-yi levlākile bulduñ şeref
Ġayre selef Ḫālıḳa oldun ḫalef

10. ʿArşını Ḥaḳ ḳıldı debistān saña
Münkeşif olsa n'ola ʿirfān saña

11. Gevheriñe ʿālem-i imkān-kān
Dürriñe deryā-yı hüviyyet mekān

12. Ẕātuñı Ḥaḳ eyledi şāh-ı rusül
Oldı ṭapuñ hādi-yi cümle sübül

---

[125] – **L** ; Meṣnevī-yi ʿĀlī Dernaʿt-ı Resūl-i Ekrem Ṣallallāhu ʿAleyhi ve Sellem (39a-39b) **M**

13. Dergehüñe tā ki nefīr oldı ṣūr
Cemʿin idüp cemm-i ġafīrüñ ġafūr

14. Menzilet-i şānuñı ḳıldı beyān
Rütbeñi fehm eyledi ḫalḳ-ı cihān

15. Sensin olan ḫˇāce-yi her dü serā
Sensin olan vāṣıṭa-yı kibriyā

16. Saña Ḥabībim didi cān-āferīn
Sevdi seni yaʿni cihān-āferīn

[48a] 17. Eyledi levlāk-ı ḫiṭābın saña
Oldı senüñçün dükeli māsivā

18. Ḫilḳat-i kevneyne sebebdür ṭapuñ
Ḫayl-i rusül mecmaʿı oldı ḳapuñ

19. Ḫāk-ı derüñ tāc-ı ser-i Cebraʾīl
Ẕātuña müştāk Ḫudā-yı Ḫalīl

20. Nāmuñı Ḥaḳ ḳıldı Muḥammed Emīn
Oldı vedīʿat saña hemyān-ı dīn

21. Ferşte tek nūrı ki bīsāyedür
ʿArş-ı ruḫuñ pertevi pīrāyedür

22. Nūruñı Ḥaḳ ḳıldı cihān maṭlaʿı
Maṭlaʿı ol maṭlaʿa Ḥaḳ menbaʿı

23. Ẕātuñ içün ṭoldı bu maʿmūre hep
Türk ü ʿAcem diyelim Rūm u ʿArab

24. Bedraḳa-yı nūr-ı ruḫuñ urdı berḳ
Buldı güneş pertevini ʿġarb u şarḳ

25. Ādemüñ altında çü oldı bedīd
ʿĀleme şān virdi o dürr-i ferīd

26. Oldı ṭufeyluñ dükeli enbiyā
Sen daḫı ṭıfl olmadın ey pārsā

27. Olmasa sulṭān-ı rusül peykerüñ
Farḳ-ı semavāt olamazdı yerüñ

18a ṭapuñ : żapuñ M
27a rusül − M

28. Virdi Ḫudā şānuña ḳadr u ʿalā
Sidrede seyrüñde degül müntehā

29. Sensin o sulṭān-ı sebük-ḫīz ü cüst
Peyk-i Ḫudā ḳaldı güẕāruñda süst

30. Mihr-i ruḫuñ māh-ı cebīnüñ tamām
Şems ü ḳamerden yüce ṭutdı maḳām

31. Aldı ḫaber cümleten ehl-i nehā
Nūr-ı cemālüñdür olan mübtedā

32. Ḫilḳat-i eşyādan idince suʾāl
Ḥażret-i Mūsāya didi ẕü'l-celāl

33. Eyle Kelīmim bunu fehm dürüst
Ḫilḳatile kevn ü mekāndan nuḫust

34. Nūr-ı Ḥabībimdür olan āşkār
Bunda gümān eyleme sen zīnhār

35. Nūr-ı Resūl olmaġile pīşvā
Oldı ʿıyān zümre-yi arż u semā

36. Yaʿni anuñ ẕātı mükemmeldurur
Ol baña s̱āni size evveldurur

37. Anuñiçün eyledim inşā tamām
Oldı vücūdı sebeb-i izdiḥām

38. Ḥaṣılı evṣāfına yoḳ ḥadd ü ʿad
Muʿcizesi āyeti ḫod lāyüʿad

39. *Rütbe-yi miʿrācile* ***ʿĀlī****dür ol*
Bāʿiṣ-i eyyām u leyālidür ol

2.1.48.
Ḳaṣīde-yi ʿİṣmetī Dernaʿt-ı Ḥabīb-i Ḫudā vü Resūl-i Müctebā Ṣallallāhu ʿAleyhi ve Sellem[126]

Mefʿūlü / Fāʿilātü / Mefāʿīlü / Fāʿilün

[126] Naʿt-ı Laṭīf Pākīze-Edā-yı Cenāb-ı Efser-Ārā-yı Dīvān-ḫāne-yi Kibriyā ʿİṣmetī Efendi (53a-54b) **L** ; Ḳaṣide-yi ʿİṣmetī Dernaʿt-ı Ḥabīb-i Ḫudā vü Resūl-i Müctebā Ṣallallāhu ʿAleyhi ve Sellem (15a-16a) **M** ; Ḳaṣīde-yi Dernaʿt-ı Ḥābīb-i Ḫudā Ṣallallāhu ʿAleyhi ve Sellem Liʿİṣmetī Efendi Naẓīre-yi Riyāżī Efendi **İsmetî Dîvânı** (s. 2-7)

[48b] 1. Demdür ki feyż-yāb ola ʿālem bahārdan
Güldeste-yi neşāṭ ala dil rūzgārdan

2. Demdür ki ʿandelīb-i ḫoş-āvāze-yi çemen
Āġāz-ı naġme eyleye bir tāze kārdan

3. Demdür ki ola hem eṡer-i ṣavt-ı bülbüle
Her naġme çıḳmadın daḫı āġūş-ı tārdan

4. Demdür ki kāse-yi güle üstād-ı nev-bahār
Yer yer güher-feşān ola eşk-i hezārdan

5. Demdür ki bir ḳadeh mey-i nāb eyleye ḫalāṣ
Dāmān-ı çeşm-i nergisi dest-i ḫumārdan

6. Demdür ki keyf-i sāġar-ı pīşīne-yi bahār
Bīgāne-sāz-ı fikr ola encām-ı kārdan

7. Demdür ki sihr-kāri-yi gül-ġonca-yı çemen
Ṣad mihr göstere nemed-i çākdārdan

8. Demdür ki şuʿle-ḫīz ola kibrīt-i āftāb
Sünbül-i sefīd-gūn ola dūd-ı buḫārdan

9. Demdür ki kār-sāz ola ressām-ı nev-bahār
Pergār-ı cūy ḳalmaya hemvāre kārdan

10. Demdür ki fāriġ olmaya nessāc-ı bād-ı ṣubḥ
Ḫārā-yı cūda keşmekeş-i pūd u tārdan

11. Demdür ki meyl-sāz-ı çerāġān olup nesīm
Ṣad şemʿ-i şuʿle-güster ola ḫārzārdan

12. Demdür ola hezār ʿaraḳ-rīz-i cām-ı gül
Her laḥẓa lüle-yi müje-yi eşk-bārdan

13. Demdür ola benefşe ser-efgende-yi ḥicāb
Mestāne cünbüş-i gül ü āzār-ı ḫārdan

14. Demdür şu resme ebr-i bahār ola reşḥa-rīz
Gül ittikā-yı şāḫ ide ḫavf-ı ʿiṡārdan

15. Demdür tehī piyāle-yi ḫum-ḫāne-yi çemen
Reng iktisāb olup mey-i āteş-ʿizārdan

1b neşāṭ ala : neşāṭ ola H
4b yer yer : bir bir D
8b sefīd-gūn ola : sefīd ola M

16. Taḫrīr-sāz-ı naġme ola muṭrib-i hezār
Pākīze böyle bir ġazel-i ābdārdan

17. *Güller bitürse bād-ı emel köhne ḫārdan*
Geçmez hezār-ı dil güneh-i rūzgārdan

18. Dil gūşe-gīr-i ʿuzlet ü ol nev-nihāl-i nāz
Gelmez miṡāl-i ser ü leb-i cūybārdan

19. Daʿvetde ol perīveşi āhum beḫūr ile
Çıḳmaz egerçi dāʾire-yi iʿtizārdan

20. İtmekde naḳd-i ṣabrı telef şāhid-i hevā
Çün sīm-i eşk ceyb-i dil-i derkenārdan

21. Peymāne baḫş-ı ʿışḳ olalı dest-i ḥüsn-i yār
Ġalṭān külāh-ı ṣabr ser-i iḫtiyārdan

22. Bībāk nūş-ı bāde-yi peymāne-yi cünūn
Olmaz şikeste-dil ḫıred-i ṭaʿne-kārdan

23. Bir dil ki cām-ı ʿışḳile mest-i müdām ola
Ḫaẓẓ eylesün mi ġam gibi bir yādgārdan

24. Bir dil ki āşinā-yı ṭarīḳ-i niyāz ola
Ḥarf-i cevāz alur dehen-i zīnhārdan

[49a] 25. Bir dil ki hem-nişīn neşāṭ-ı viṣāl ola
Ḫaẓẓ eylesün mi ġam gibi bir yādgārdan

26. Bir dil ki sūz-ı ʿışḳile zerd ü nizār ola
Düşmez hilālveş naẓar-ı iʿtibārdan

27. Bir dil ki ḫār-ı zār-ı gülistān-ı şevḳ ola
Sermāye-yi tebessüm alur girye zārdan

28. Bir dil ki dürbīn ola mānende-yi ḫıred
Naḳş-ı ṣafā görür ṣuver-i intiẓārdan

16a ola : olup L, M
18a nev-niḥāl-i nāz : nev-bahār-ı nāz H
19b egerçi : eger ki L, M
23b ḫaẓẓ eylesün mi ġam gibi bir yādgārdan : gülgūña dār-ı şerm ola mı jeng-i ʿārdan L, M, D
23b jeng : reng D
24. ve 25. beyitler L ve M metinlerinde yer değiştirmiştir.
26a sūẓ-ı ʿışḳile : zūr-ı ʿışḳile
27a ḫār-ı zār-ı : ḫāne zār-ı L, M, D

29. Bir dil ki şevḳine çeke ʿışḳuñ mey-i niyāz
Zībā turunc būse alur laʿl-i yārdan

30. Bir dil ki hem piyāle-yi Cemşīd-i ʿışḳ ola
Bāc-ı neşāṭ alur keder-i rūzgārdan

31. Olmaz güsiste ḥalḳa-yı bezm-i şarāb-ı ʿışḳ
Cām-ı sipihr-i fāriġ olunca güẕārdan

32. Hep cürʿa-yı muḥabbet ü ṣahbā-yı ʿışḳdur
Rīzān olan bu kāse-yi minā-nigārdan

33. Hep ʿışḳdur murād-ı ḥarīfān-ı bezm-i mül
Cām-ı ṣafā şiʿār u mey-i ḫoş-güvārdan

34. Hep ʿışḳdur peyām-ı neşāṭ-āver-i hezār
Şūrīde şāhid-i gül-i nev-iştihārdan

35. Hep ʿışḳdur şirāre-zen-i ḫānümān-ı gül
Hep ʿışḳdur gelen nefes-i nev-bahārdan

36. Hep ʿışḳdur hezār-ı dili naġme-sāz iden
Gül-berg-i naʿt-ı ẕāt-ı nübüvvet-şiʿārdan

37. Şāh-ı rusül ki ẕāt-ı risālet penāhıdur
Ser-cümle-yi murād bu heft ü çihārdan

38. Şāh-ı rusül ki peyk-i sebük-pāy-ı daʿveti
Döndürdi rūy-ı mihri ser-i reh-güẕārdan

39. Şāh-ı rusül ki himmeti bir şāḫ-ı köhneyi
Ḳıldı nihāl ravża-yı dārü'l-ḳarārdan

40. Ol şeb ki irdi daʿvet[e] Rūḥu'l-emīn ile
Ḳaṣr-ı viṣāle heft münaḳḳaş izārdan

41. Ser tābe-pāy-ı ġarḳa-yı emvāc-ı feyż olup
Mevvāc-ı baḥr-i nūr-ı tecellī-şiʿārdan

42. İẕn-i nüzūl ile olıcaḳ ṣoñra müsteṭāb
Geldi bu penç tuḥfe ile dāddārdan

43. Ḫalvet nişīn-i ġāruña bulmaz reh-i duḫūl
Ḫaṣmı cevāb-ı yeʾs alup perdedārdan

32a cürʿa-yı muḥabbet : ġarḳa-yı muḥabbet L, M
36b nübüvvet-şiʿārdan : nübüvvet-medārdan D
41b mevvāc-ı : miʿrāc-ı H, L, M

44. Leb-teşnegānı eyledi sīr-āb-ı cūy-ı feyż
Ser-lüle-yi benān-ı kef-i çeşme-bārdan

45. Eyler nis̱ār cünbüş-i dest-i mehābeti
Naḳd-i metāneti kemer-i kūhsārdan

46. Eyler izāle bāng-ı bülend-i ḥükūmeti
H̱ˇāb-ı girānı ẖāṣiyet-i köknārdan

47. Eylerse tīġ-i ḳahrını derkār ḥaḳḳ ider
Ḥarf-i vifāḳı ṣafḥa-yı leyl ü nehārdan

48. Olsa nesīm-i Kaʿbe-rev-i luṭfı feyż-baẖş
Güller biterdi her yaña vādi-yi nārdan

49. Fersūde olmayınca pür-i şāh-bāz-ı çarẖ
Ṣayd-efken-i şerīʿati ḳalmaz şikārdan

[49b] 50. Hep naġme-senc-i midḥati icrā-yı rūzgār
Āvāze-yi s̱enāsı gelür her diyārdan

51. Ṭarz āşinā-yı naḳş-ı s̱enāsı olursa dil
Üstād-ı feyż-i pür-meded-i Kirdgārdan

52. H̱idmet-güẕār-ı medḥi olup ẖāme-yi zebān
Ṣad tevbe-yi naṣūḥ ide cürm-i firārdan

53. H̱āmem revān ider şeh-i Baġdād medḥine
Āb-ı ḥayātı micmere-yi yem-i nis̱ārdan

54. Ol sāde dil gedā gibi kim feyż-ẖˇāh olur
Yek kūze āb-ı tīre ile şehr-i yārdan

55. Maḳṣūd-ı ẖāk-ı pāyına bir intisābdur
Ḳadr-i bülend-i dest-res-i iḳtidārdan

56. Ümmīd odur ẖalāṣ ola dāmān-ı cān u dil
Dest-i nesīm-i mekremetile ġubārdan

47b vifāḳ : vefāyı D
48a luṭfı feyż-baẖş ; luṭf-ı feyż-baẖş M
50a icrā-yı rūzgār : eczā-yı rūzgār M, D
53a ider şeh-i Baġdād medḥine : ederse de taʿdād-ı medḥine D
53b āb-ı ḥayātı : āb-ı ḥayāli L, M
54a olur – D
55a intisābdur : inbisābdur H
55b ḳadr-i bülend : ḳadri bülend L,M

57. Oldum nişāne ṭaʿñe-yi seng-i melāmete
Nāsāz-ı kāri-yi dil-i nāhūşyārdan

58. Cān beste çeşm-i ḫˇābuña ġaflet-āveri
Dil mest-i bāde-yi heves-i nāgüvārdan

59. Yā Rab beāb-ı çeşm-i nedāmet sirişk-i dil
Maḥv it ġubār-ı cürmi ten-i ḫāk-sārdan

60. Yā Rab betāb-ı sīne-yi āteş-dilān-ı ʿışḳ
Bīgāne ḳılma çeşm-i ümīdim şerārdan

61. Yā Rab berām-sāzi-yi zülf eyleme cüdā
Murġ-ı nigāhı lāne-yi ebrū-yı yārdan

62. Yā Rab besīne çāki-yi ḥüsn eyleme cüdā
Reng-i ḥicābı rūy-ı dil-i şerm-sārdan

63. Yā Rab beevvelīn-i sebaḳ-ḫāne-yi ezel
Ḳıl nüktegīr-i ṭabʿımı ser-levḥ-i kārdan

64. Ser levḥ-i naḳş-ı naʿt-ı cemāl-i peyamberi
Kim ḥırz-ı cān-ı ümmet imiş ḫavf-ı nārdan

65. Eyler ḫalāṣ ẓıll-ı livā-yı ʿināyeti
Sūzān-ı ḥaşrı germi-yi rūz-ı şumārdan

66. Benden s̱enā-yı ẕātına ṣad şevḳ-i *ʿİṣmetī*
İlhām-ı luṭf-ı ḥażret-i āmürzgārdan

67. Tā reşg-i mülk-i Çīn ide sūdā-ger-i nesīm
Dükkān-ı bāġı nāfe-yi müşk-i Tatārdan

68. Ṣad ḳāfile taḥiyyet ü teslīm ola revān
Ol ẕāt-ı bākemāle ṣıġār u kibārdan

2.1.49.
Ḳaṣīde-yi ʿAzīz Dernaʿt-ı Ṣultān-ı Enbiyā vü Resūl- i Kibriyā Ṣallallāhu ʿAleyhi ve Sellem[127]

Mefʿūlü / Fāʿilātü / Mefāʿīlü / Fāʿilün

61a berām : bedām D
62a eyleme cüdā : eyle vā-rehā H, D
63a sebaḳ-ḫāne : sebaḳ-ı ḫāme D
[127] Naʿt-ı Şerīf-i Leṭāfet-Güster-i Cenāb-ı Serīr-i Lī Maʾallah ʿAzīz Efendi (57b-59a) **L** ; Ḳaṣīde-yi ʿAzīz Dernaʿt-ı Sulṭān-ı Enbiyā vü Resūl-ı Kibriyā Ṣallallāhu ʿAleyhi ve Sellem (16a-17a) **M**

1. *Rūḥī fidāk*[128] ey gül-i nev-reste-yi ḥarem
Verd-i ruḫunla oldı cihān ġayret-i İrem

2. Pür-nūr ḳıldı ʿālemi ol ṭalʿat-ı münīr
Buldı kesād revnaḳı bāzār-ı ṣubḥ-dem

3. Mıṣrāʿ-ı ebruvānını yazduḳda itdi ḳaṣd
Üstād-ı ṣunʿ-ı taʿmiye-yi *nūn ve'l-ḳalem*[129]

4. Māzāġdan kehīl o ġazālāne çeşm-i mest
Her laḥẓa gerçi ḫastedür ammā ki bīsaḳam

[50a] 5. Tārāc ḳıldı kişver-i ṣabrı o ġamzeler
Zencīre çekdi ʿaḳlı o gīsū-yı ḫambeḫam

6. Bir nuṭḳı biñ Mesīḥ-i revān-baḫşa cān virür
Āb-ı ḥayāt menbaʿıdur var ise o fem

7. Ḫāl-i siyāh-ı laʿl-i lebi noḳṭa-yı vücūd
Mūy-ı miyānı nükte-yi ser-beste-yi ʿadem

8. Oldı şikest-i ṣafḥa-yı sīmīn sīneden
Āyīne-yi Sikender ü mirʿāt-ı cām-ı Cem

9. Hemtā degül o naḫl-i ḳad-ı dil-sitāna serv
Beñzer mi aña şīve-yi reftārda ʿalem

10. Eflāk u ḫāke besmele-yi āferīniş ol
Ḫatmü'r-risāle fātiḥa-yı nüsḫa-yı ḳıdem

11. Fermān-revā-yı her dü serā şāh-ı enbiyā
Sulṭān-ı ḫıṭṭa-yı ʿArab u kişver-i ʿAcem

12. Ey nūr-ı çeşm-i ʿālemiyān cāna yetmişem
Bir kerre bāġ-ı dīdeme ḫˇāb içre baṣ ḳadem

13. Ḫaylī dem oldı gülşen-i cāna ṭoḳunmadı
O lehce-yi nesīm revān-baḫş-ı ẕī-selem

14. Girdāb-ı firḳatüñ beni ser-geşte eyledi
Eyā olur mı sāḥil-i maḳṣūda ben irem

---

[128] "Ruhum sana fedâ olsun."
3b ṣunʿ-ı – M
[129] Nûn. Kaleme ve (kalem tutanların) yazdıklarına andolsun ki, (Kalem,1)
8a şikest-i ṣafḥa : şikest ü ṣafḥa L
11a her dü serā şāh-ı : merd-i ser-i şāh-ı M

15. Tā ḫāk-ı pāye ferş-i niyāz eyleyüp yüzüm
Bu naẓm-ı bīniẓām ile iʿlām-ı ḥāl idem

16. Ey dest-gīr-i ḫalḳ u muʿīn-i fütādegān
Ḳaldım ayaḳda irmez ise dāmen-i himem

17. Olmazsa ger beyān-ı ʿināyet girih-güşāy
Bulmaz güşād-ı dilde olan ʿuḳde-yi elem

18. Ey dīde aġla başuñ içün ḥāl-i zārıma
Cūy-ı sirişk cūş u ḫurūş eylesün çü yem

19. Yoḳdur elümde ʿaṭfe-yi dāmān-ı ḥüsn-i ḥāl
Bībehrelik naṣībüme düşmiş dem-i ḳasem

20. Dil ḫānesine ḳonmadı żayf-ı ḫayāl-ı zühd
Ṭāʿat-feżā-yı sīnede naṣb itmedi ḫıyem

21. Girmez ḳulaġa pend-i ḥarīfān-ı ḥaḳ-şinās
Çün gūş-ı hūş penbe-yi ġafletledür aṣam

22. Dönmez gider mi ʿışḳ-ı mecāzī ḥaḳīḳate
Lāyıḳ mıdur perestiş olunmaḳ daḫı ṣanem

23. Gelmez mi yāduña ne içün ḫalḳ olunduġuñ
Tā key hevā-yı nefs-i bed ü ḫidmet-i şikem

24. Bilmem ki ser-nüvişt ne yüzden ẓuhūr ider
Çıḳsa beyāża levḥ-i cebīnümdeki raḳam

25. İrmezse ger hidāyet-i Ḥaḳ rūz-ı bāz-ḫˇāst
Maḥşerde ḫalḳa ʿibret olur var ise benem

26. Var mı benim gibi daḫi küstāḫ u bīedep
Ṭıflāne cünbişi ḳomaz irdi dem-i herem

27. Bir pāre uṣlan ey dil-i dīvāne ʿaḳla uy
Gūş eyle pend-i nāṣıḥ-ı rīş-sefīdi hem

28. Bend it miyān-ı cāna miyān bend-i tevbeyi
Nām-ı şerīf-i Ḥażret-i Ḥaḳḳa idüp ḳasem

29. Mirʿāt-i jeng-beste-yi ḳalbi muṣayḳal it
Tā rū-nümā ola ṣuver-i şefḳat ü kerem

15a ḫāk-ı pāye : ḫāk-ı pāyı L, M
16a fütādegān : fütādkān L, M
17a beyān-ı : benān-ı L
26a u – L, M

[50b] 30. Olsun hemīşe ṣafḥa-yı ruḫsār-ı zerd-i fām
Ḫūnābe-yi sirişk ile hem-gūne-yi baḳam

31. Āh āteşiyle eyle dil āhenini germ
Eşk-i nedāmet ile ṣu vir aña dembedem

32. Şāyeste-yi sitāyiş ü taḥsīn olur eger
Āh ile müstezād ola manẓūme-yi nedem

33. Saʿy it meded tedārik-i māfāta çāre gör
Feyyāż-ı muṭlaḳuñ naẓar-ı raḥmeti eʿamm

34. Red yoḳ simāṭ-ı fażl-ı Ḫudāda hemān iriş
Ḫˇān-ı kerīmdür ḳatı mebẕūldür niʿam

35. Ġafletde ḳalma bir zede-dāmān-ı himmet ol
Bir menzil-i saʿādete irmek ise ehem

36. Ḥablu'l-metīn-i şerʿ-i şerīfe tevessül it
Yetmez mi reh-nümā saña ol hādi-yi ümem

37. Ey cān ṭabībi itme teġāfül bu ḫastadan
Bītāb eyledi beni tāb-ı teb-i sitem

38. Dil-teşneyem şarāb-ı cevāb eyleme dirīġ
Feyż eylesün zülālini ol menbaʿ-ı ḥikem

39. Dem-beste olma ġonca-ṣıfat gül gibi açıl
Bülbül gibi terennüme gel eyle ḫoş-naġam

40. Yaʿni peyām-ı ʿafv ile vir müjde-yi necāt
Girdāba ṣaldı fülk-i dili tünd-bād hem

41. Bīçāre fehm olundı murād olma ġuṣṣa-mend
Olsun güşād-ı cān-ı ḥazīn ü dil-i jerem

42. Ḥāşā ki ḥoḳḳa-yı leb-i laʿlinde ola lā
El-ḥaḳ dehānıdur ṣadef-i lüʾlü-yi naʿam

43. Baġ-ı keremde buldı nümā naḫl-i ḳāmeti
Serv-ḳadi mekārim-i aḫlāḳda ʿalem

44. Ṣafḥ-ı cemīl-i ẕātınadur aḥsenü'ṣ-ṣıfāt
Fażl-ı cezīl o ḥażretedür ecmel-i şiyem

36a şerīf : mübīn L
44b ecmel-i şiyem : ecmelü'ş- şiyem L

45. İbḳā-yı zimmet-i kerem ol şāha ḫāṣdur
Urmaz yanında fenn-i vefādan Mesīḥ-dem

46. Baḥr-i ʿināyetüñ saña bir ḳaṭresi yiter
Ur nāme-yi niyāza sükūt ile ḫatm-i tem

47. Bu naẓm-ı ʿācizāneme olmaġıçün murād
İtdüm sevād-ı çeşmi süveydā-yı ḳalbe żam

48. Tā ide bir nigāh-ı teraḥḥumla ser-firāz
Bu riḳʿa-yı niyāzı o sulṭān-ı Cem-ḥaşem

49. Rūḥ-ı şerīfi Ḥażret-i Ḥaḳdan ola müdām
Ṣad tuḥfe-yi ṣalāt u selām ile muḥterem

50. Cān-ı *ʿAzīz* cānıma minnet saña fedā
Ey rūḥ-ı ʿālem eyle ḳabūl ile muġtenem

2.1.50.
Meṡnevī-yi ʿAṭāyī Dernaʿt-ı Ḥażret-i Muḥammedü'l-Ḳureyşi ʿAleyhi'-s-Selām[130]

Feʿūlün / Feʿūlün / Feʿūlün / Feʿūl

1. Gel ey ḫāme ḳıl naġme mānend-i ney
Ser-i ḫumm-ı maʿnīden it ceẕb-i ney

2. N'ola olsañ ey kilk-i şīrīn-nekāt
Şeker-rīz-i kām u dehān-ı devāt

[51a] 3. Yine naẓm-ı pākile ol ter-zebān
Yine mülhim-i ġayba ol tercemān

4. Niçe naẓm-ı naʿt-ı Resūl-i güzīn
Ḥabīb-i Ḫudā seyyidü'l-mürselīn

5. Fürūzende ḫurşīd-i burc-ı Hüdā
Şükūhende sulṭān-ı ṣāḥib-livā

6. Ḳad-efrāḫte serv-i bāġ-ı irem
Ruḫ-efrūḫte şemʿ-i bezm-i ḳadem

7. İmāmü'l-verā ṣaḥibü'l-ḳıbleteyn
Ebu'l-Ḳasım ol mefḫar-ı neşāteyn

---

130 ʿAṭāyī (61b-63a) **L** ; Meṡnevī-yi ʿAṭāyī Dernaʿt-ı Ḥażret-i Seyyidü'l-Kevneyn (39b-40b) ; Naʿt-ı Güzīn-i Faḫr-i Mevcūdāt ʿAleyhi Efḍalü's-Ṣalavāt (s. 67-112) **Sâkî-nâme Mesnevisi**

8. Odur mürşid-i rāh-ı dīn-i ḳavīm
ʿAṣādārı olsa ʿaceb mi Kelīm

9. Anuñ himmetinden alup bir nefes
Mesīḥ oldı her derde feryād-res

10. Ḥaḳīḳatde ser-ḫalḳa-yı aṣfiyā
Velī ṣūretā ḫātemü'l-enbiyā

11. Ger olmasa mihmān o faḫr-i cihān
Döşenmezdi ṣaḥra-yı kevn ü mekān

12. Anuñ şevḳına devr ider cām-ı ışḳ
O ḫātem içündür hemān nām-ı ʿışḳ

13. O şāh oldı ceyş-i vücūda sened
Ḳafādārı ezel çarḫacısı ebed

14. Yed-i ḳudretinde ebedle ezel
İki barmaḳ arası deñlü maḥal

15. Odur yaʿni ser-çeşme-yi ins ü cān
Yüzi ṣuyına oldı feyż-i revān

16. İdüp müstaʿid ṭīnet-i ʿālemī
İden luṭfıdur ʿālemi ādemī

17. Mey-i ʿışḳını içdi mānend-i Cem
Cihān itdi defʿ-i ḥicāb-ı ʿadem

18. Ḳılan midḥatinde anuñ güft ü gū
Dehānın bu meyle ide şüst ü şū

19. Ẓuhūr itdi andan nice muʿcizāt
Kelām-ı ḳadīm aʿẓam-ı beyyināt

20. Nübüvvet kitābını ḫatm eyledi
Kitābile ilzām-ı ḫaṣm eyledi

21. Olup sāyebān ebr-i müşgīn-ẓılāl
Anı ḳıldı Ḥaḳ sāye-perver nihāl

22. Felek feyż umup itdi andan ḥicāb
N'ola girse aralarına seḥāb

21a müşkin : miskin M
22a itdi andan : andan itdi M

23. Hüdā burcına oldı raẖşende mihr
Ki düşmezdi ẓıllı çü mihr-i sipihr

24. İḥāṭa idüp anı nūr-ı cemāl
Görüp resmini añamazdı ẓalāl

25. Cemāli olup muṣḥaf-ı bīmis̱āl
Aña faṣl u āyāt idi ẖaṭṭ u ẖāl

26. O ẓahrında ki mihr-i behcet-nümā
Meger oldı resm-i ẖızāne aña

27. Mehüñ eşrefīsi meger çıḳdı sīm
Hemān itdi ṣarrāf-ı ḳadri dü nīm

[51b] 28. Revādur ki her nıṣf-ı bedr-i tamām
Ola ḳaṣr-ı iclāline nīme-cām

29. Benānile ʿaṭşāna ḳıldı sebīl
Kef-i pür-ẖuṭūṭı olup selsebīl

30. Ḳanup ʿasker ol āb-ı dil-cū ile
Pür itdi yemi bir içim ṣu ile

31. İdüp fetḥe tebşīr o şāh-ı güzīn
Duẖūl itdiler Mekkeye müʾminīn

32. O ṣaflardan oldı fütūḥ āşkār
Suṭūr-ı fütūḥāt-ı Mekkīye var

33. Livā ile ḥavż ile rūz-ı cezā
Ser-efrāz-ı ʿālem ola çün livā

34. İdüp ẓıll-ı şuḳḳa anı cilvegāh
O ḥavż-ı müdavver ola reşk-i māh

35. Ne mümkin ki evṣāfın ide raḳam
O ḥavż u livānuñ devāt u ḳalem

36. O sulṭāna olduḳda cāy-ı ḳarār
Ḥicāb eyleyüp yerlere geçdi ġār

30b yemi : nemi M
34b mürūr ola reşk-i māh : livānuñ devāt u ḳalem M
35a Ne mümkin ki evṣāfın ide raḳam : İdüp ẓıll-ı şuḳḳa anı cilvegāh M

37. O ġār oldı ḫamm-ı mey-i ʿışḳ-ı pāk
Dil ü dīde-veş rūşen ü tāb-nāk

38. Ḥabībe o dem yār-ı ġār-ı ṣadīḳ
Cenāb-ı Ebū Bekr o pīr-i ʿatīḳ

39. N'ola olmasa birbirinden cüdā
O mihr-i saʿādet bu ṣubḥ-ı ṣafā

40. Mihīn cā-nişīn-i peyamberdür ol
Ser-i etḳıyā şeyḫ-i ekberdür ol

41. Neler itdi mest-i ġurūra neler
Reh-i şerʿde iḥtisāb-ı ʿÖmer

42. Olup tīgi miftāḥ-ı kişver-güşā
O fetḥ eyledi pārsī pārsā

43. İdüp şerʿ-i tiryāk-ı Fārūḳvār
Zehirlenmeden geçdi her bāde-ḫār

44. Teferrüd idüp cemʿi Ḳurʾān ile
Şeref resmi ḫatm oldı ʿOs̱mān ile

45. Yem-i ʿışḳa cān u dili āşinā
İki şemʿile ḫānesi rūşenā

46. Yedi ḍarb-ı reddīn mey-i tünd-i ḫū
Bu ḫacletle olsa n'ola surḫ-ı rū

47. Fedā cān u dil ḥażret-i Ḥaydara
İmām-ı Hüdā sāḳi-yi kevs̱ere

48. Der-i Ḫaybere urdı ḳahr ile dest
Ayırdı nitekim girībān-ı mest

49. Der-i dār-ı ʿirfān o ẕāt-ı nigū
Kime açılupdur o ḳutlu ḳapu

50. Bu yetmez mi taʿrife ol serveri
Müʾeyyed ḳıla nesl-i peyġamberi

51. İlāhi beñur-ı cebīn-i Resūl
Beāl u beevlād-ı pāk-ı Betūl

49a o ẕāt-ı nigū : olup ol ulu SM

52. Nebinüñ olup rūḥı mūnisleri
Pür-envār-ı ḳuds ola meclisleri

[52a] 53. O bezm-i servere semen ṣaça nūr
Gele ḥūr elinden şarāb-ı ṭuhūr

54. *Ṣalāt u selām ola Ḥaḳdan müdām*
Ola tā ki lāzım ṣalāta selām

2.1.51.
Mes̱nevī-yi ʿAṭāyī Dernaʿt-ı Ḥażret-i Muḥammedü'l-ʿArabī Ṣallallāhu ʿAleyhi ve Sellem[131]

Müfteʿilün / Müfteʿilün / Fāʿilün

1. Söyleye ey kilk-i bedīʿü'l-maḳāl
Maḥbere ḫummında Felāṭūn-mis̱āl

2. Nevk-ı dü şaḳḳuñla olursın müdām
Şuḳḳa-ṭırāzende-yi meydān-ı kām

3. Çāh-ı devāt içre beşarṭ-ı ḫafā
Eyle Bilāl-i Ḥabeşīveş ṣalā

4. Maḥfil-i evrāḳı yine zeyn ḳıl
Naʿt-ı şerīf-i şeh-i ḳevneyn ḳıl

5. Sensin eyā ḫāme-yi ʿanber-şemīm
Ṭurfe siyer-ḫ̆ān-ı nebiyy-i kerīm

6. Ḳıl süḫanuñ menḳıbet-i Muṣṭafā
Menḳıbetüñ ḳalbe serāser şifā

7. Noḳṭa-yı pīşīn-i ḫaṭṭ-ı vecd ü ḥāl
Merkez-i pergār-ı ʿulūm-ı ricāl

8. Besmele-yi Fātiḥa-yı serveri
Ḫātime-yi defter-i peyġamberī

9. Ġāyet-i emniyye-yi ehl-i şühūd
ʿİllet-i ġaʾiyye-yi būd u nebūd

---

54. Beyit H ve L nüshalarında şu şekildedir:
Ola tā ki lāzım ṣalāta selām
Ṣalāt u selām ola Ḥaḳdan müdām

[131] ʿAṭāyī (63a-64b) **L ;** Mes̱nevī-yi ʿAṭāyī Dernaʿt-ı Resūl-i Ekrem Ṣallallāhu (40b- 41a) **M**

5a ḫāme-yi : nāme-yi M

10. Maḫzen-i esrār-ı Ḫudā-yı muʿīn
Maṭlaʿ-ı envār-ı Muḥammed Emīn

11. Ahmed-i Maḥmūd es̱er-i muʿcizāt
Seyyid-i kevneyn ʿaleyhi'ṣ-ṣalāt

12. Ḫavf u recā ehline *niʿme'n-naṣīr*[132]
Ḫayr-ı şefīʿ ü beşīr ü neẕīr

13. Hādi-yi dīn hādim-i küfr ü ḍalāl
Maṭlaʿ-ı envār-ı cemāl ü celāl

14. Pīşrev-i evvel ü āḫirdür ol
Nüktever-i bāṭın u ẓāhirdür ol

15. ʿİlm ü ʿamel ẓāhir ü bāṭın tamām
Ẕāt-ı şerīfinde bulupdur ḫitām

16. Tāc-ı ṭırāzende-yi levlākdur
Rāh-ı neverd-i ser-i eflākdur

17. ʿAzmi ledün ilmi içün cezm idi
Efḍal-i evlād-ı ulu'l-azm idi

18. Çıḳdı ise cānib-i Ṭūra Kelīm
Oldı nebī meclis-i ḫāṣa nedīm

19. Rütbesi vaṣfın idelim iḫtiṣār
Ḥāṣılı yerden göge dek farḳı var

20. Çarḫda itdi ise ʿİsā maḳām
ʿArşı güẕār itdi nebiyy-i enām

21. Ṣoñra gidüp şāhsüvār-ı Burāḳ
Geçdi anı bir niçe menzīl ırāḳ

[52b] 22. Yolda selām almaġiçün gūyiyā
Çarḫ-ı çihārumda Mesīḥ itdi cā

23. Ümmi ise mürşid-i Rabb-i ʿalīm
Neylerimiş ʿilm-i kelāmı Kelīm

---

[132] (Allah Tealâ) Ne güzel yardımcıdır.
12a ḫavf u recā : ḫarf-i recā M
12b beşīr ü nezīr : beşīr-i nezīr L
14b ẓāhir : ṭāhir H
18b ḫāṣa : ḫāṣına L
21b bir niçe : bir iki M

24. Rūḥ-ı kelām olsa da ḳavli ṣaḥīḥ
Neylesün iḥyā kelimātın Mesīḥ

25. Oldı her eşkāle kelāmı ʿilāc
Manṭıḳuñ eşkāline yoḳ iḥtiyāc

26. Dāʾire-yi heyʾet ise aṣl-ı fen
N'eyler anı ʿilmi yerinden gören

27. Olmaġa serḫalḳa-yı peyġamberān
Ẓahr-ı şerīfindeki ḫātem nişān

28. Mihr-i şerīf ile o şāh-ı güzīn
Ḥüccet-i ẓahriyye-yi menşūr-ı dīn

29. Olmaġiçün ṣadrını şerḥe güvāh
İtdi ʿıyān muʿcize-yi şaḳḳ-ı māh

30. İtdi dü laḫt anı hilāl-i benān
Oldı mehüñ ġırrre vü selḫi ʿıyān

31. Ḳāmeti bīẓıll ise olmaz ʿaceb
Olmaz imiş çünki ḳıyāmetde şeb

32. Hiç güneşüñ ẓıllı olur mı ʿıyān
Nūrıla ẓulmet niçe itsün ḳırān

33. Ebrile olsa n'ola ol serfirāz
Şuḳḳa-ṭırāz ʿalem-i ʿizz ü nāz

34. Oldı ḳarīn ebre bu deryā-yı nūr
İtdi dürr-i muʿcize bir bir ẓuhūr

35. Buldı deminden iki mürde revān
Ḳıldı firūzende iki şemʿ-i cān

36. İki çerāġ itdi kerem eyledi
Zīnet-i miḥrāb-ı himem eyledi

37. Lüle-yi sīmīn olup engüşt-i pāk
Eyledi dil-teşneleri feyż-nāk

38. Keffi güneş oldı benānı şuʿāʿ
Āb aña pertev-i nūr-ı iltimāʿ

33a ol – L
34b bir bir : yer yer H
35a deminden : deminde L
38b pertev-i nūr-ı iltimāʿ : pertev-i pür-iltimāʿ L

39. Yūsuf-ı ʿaṣr idi nebī gār-ı çāh
Nūr ile oldı çeh-i Naḫşebde māh

40. Rūḥ-ı revān idi şeh-i pāk-ı ẕāt
Ġār ise oldı çeh-i ʿayne'l-ḥayāt

41. Ḫavż u livāyile görünse o şāh
Sürüli bostāna döne ḥaşrgāh

42. ʿAsker-i manṣūr-ı şeh-i kibriyā
Zīr-i livāsına ide ilticā

43. Semt-i ḫilāfın ṭutan eşrār hep
Ola sezādār-ı fünūn-ı ġażab

44. Olsa n'ola ḫātime-yi enbiyā
Ġayre degül mülk-i Süleymān sezā

45. Ḫatm-i rusül āyet idi berkenār
Noḳṭası ol ḫatm-i nübüvvet-şiʿār

46. Mühr-i nübüvvet ki ṭulūʿ eyledi
Maṭlaʿına yine rücūʿ eyledi

[53a] 47. Gerdiş-i pergār-ı nübüvvet-medār
Başladuġı noḳṭada itdi ḳarār

48. Ḫalḳ-ı dü kevnüñ ki odur ʿilleti
Vaṣf ola mı rütbe-yi ḳurbiyyeti

49. Vāṣıfı çünkim ola Rabb-i Celīl
Vaṣf ide mi anı bu ṭabʿ-ı kelīl

50. ʿAczüñi bil ġāyet-i himmet budur
Arż-ı ẕekā eyle ẓarāfet budur

51. Ṣallu ʿaleyhi ve ʿalā ālihi
Mā ġalebe'ş-şevḳi ʿale'l-vālihi

2.1.52.
Meṡnevī-yi ʿAṭāyī Dernaʿt-ı Ḥażret-i Muḥammedü't-Tehāmī ʿAleyhi's-Selām[133]

Feʿilātün / Mefāʿilün / Feʿilün

39a gār-ı çāh : gārı çāh L
46a mihr-i nübüvvet : Nūr-ı nübüvvet H
[133] ʿAṭāyī (64b-66a) **L** ; Meṡnevī-yi ʿAṭāyī Dernaʿt-ı Ḥażret-i Muḥammedü'l-ʿArābī (41a- 42a) **M**

1. Levḫa-yı nūr-pāş ne cedvel
Āḫirīn resm-i nüsḫa-yı evvel

2. Noḳṭa-yı evvelīn ḫāme-yi cūd
Mebde-yi ḫaṭṭ-ı ḫoş-liḳā-yı vücūd

3. Mihr-i pür-nūr-ı ʿālem-i eşbāḥ
Feyż-baḫş-ı eşiʿʿa-yı ervāḥ

4. *Lī maʿallāh*[134] taḫtunuñ şāhı
Ḳābe ḳavseyn[135] burcınuñ māhı

5. Nüsḫa-yı heft cilde dībāce
Faḫr-i kevneyn Ḥażret-i ḫˇāce

6. Şāh-ı Yes̱rib sülāle-yi Hāşim
Māh-ı ümmü'l-ḳurā Ebu'l-Ḳāsım

7. Nāmı Aḥmed Ḥabīb-i Rabb-i vedūd
Muṣṭafā vü Muḥammed ü Maḥmūd

8. Lücce-yi cemʿe kevni ġarḳ itdi
Maḳsım-ı çeşme oldı farḳ itdi

9. Nūrdan ḫalḳ olındı sertāpā
Ẓulmet-i sāye yāre şūr mı aña

10. Ẓulmet-i kevni eyledi zāʾil
Niçe yaḳlaşsun aña ẓulmet-i ẓıl

11. İçmedi gitdi ol kerem-kānı
Ḳarañulıḳda āb-ı ḥayvānı

12. Ẓulmete māil olmaġile murād
İtmedi ṣafḥa üzre resm-i sevād

13. Yazmadı ṣafḥaya ḫaṭṭ-ı fāḫir
Elinüñ gölgesi degül ẓāhir

14. Ḳalem engüştine olur mı behem
Naḫl-i pür-bāra işlenür mi ḳalem

15. İtmedi devlet-i cihānı penāh
Felege arḳa virmedi ol māh

---

[134] Allâh ile benim öyle bir vaktim vardır ki, oraya ne nebiyy-i mürsel sığar ne de melek-i mukarreb (Hadîs-i Şerîf)

[135] O kadar ki (birleştirilmiş) iki yay arası kadar, hatta daha da yakın oldu. (Necm 9)

16. Faḳrile şāh-ı kāmyāb oldı
Ḫādim-i ḫaymesi seḥāb oldı

17. Sāyebān oldı ebr ol pāke
Gūyiyā sāye ṣaldı eflāke

18. Ḫākdān-ı zemīn-i pür-elvān
Ḳaṣr-ı cāhında kāse-yi reyḥān

[53b] 19. İtdi tertīb her ḳaçan ki ḫamīs
Ḳıldı ṣaff-ı melāʾike taḫmīs

20. Ṣafları başḳa bir süvār oldı
Saṭr-ı mıṣrāʿı müstezād oldı

21. Meh gibi itdi ʿālemi rūşen
Rūz-ı bedr āyine siperlerden

22. İtdi bir müşt-i ḫākile ıṭfā
Āteş-i tīz-i ḫaṣmı rūz-ı veġā

23. Ādeme oldı nūr-ı pīşānī
Pīşrev ḳıldı ʿāleme anı

24. Nūrı fānūsveş olup raḫşān
Ḳıldı Nūḥ Nebīyi keştībān

25. Olıcaḳ zīb-i ebruvān Ḫalīl
Oldı miḥrāba nūrdan ḳandīl

26. Ṭālib-i feyż-i ḥikmeti Mūsā
Cān-sipār-ı muḥabbeti ʿĪsā

27. Ḫıżr kim maʿrifet-şiʿār oldı
Ḫˇān-ı fażlında ābdār oldı

28. ʿĀlemüñ server-i yegānesidür
ʿArş u kürsī kitāb-ḫānesidür

29. Ġırre-yi meh rikābdārıdur
Feyż-i ḳudsī kitābdārıdur

30. Geldi Ḳurʾānile berīd-i Ḫudā
Ḫˇāceye ṭıfl-ı levḥ-i ḫˇānāsā

31. Māhı şaḳ eyledi Nebī-yi Celīl
Nitekim ṣadrını anuñ Cibrīl

32. Muʿcizine delīl ararsa debīr
Māh ider müddeʿāmızı tenvīr

33. Burc-ı ḳadrinde heft seyyāre
Yedi seyyāḥ-ı dehr-i āvāre

34. Cümle-yi enbiyādan efḍaldür
Ekmel-i evliyā-yı kümmeldür

35. Oldı mānend-i noḳṭa-yı pergār
Gerdiş-i ḫalḳa-yı dü kevne medār

36. Cümleye ḫātime o serverdür
Ṣıfr-ı evvel elif muʾaḫḫardur

37. Noḳṭalar gerçi görinür aḳdem
Ḫaṭṭa ammā elifdür aṣl-ı raḳam

38. Subḥada çün imāme-yi fāḫir
Oldı bu ʿuḳde evvel ü āḫir

39. Virdi ḥaḳḳā bu subḥaya zīver
Çār yār-ı güzīn-i pāk-i güher

40. Oldı üç bendi zerr-i ṣāfīden
Ḥażret-i Fāṭıma Ḥüseyn ü Ḥasan

41. Oldılar cümle ṣāf-ı maʿnaya ḫum
Raḍiyallāhu Rabbunā ʿanhum[136]

42. Cümlesi rehnümā-yı ḫayr-ı sübül
Cümlesi rāzdār-ı ḫatm-i rusül

43. *Oldı ol cemʿe şemʿ-i pür-envār*
[54a] *Şeb-i İsrāda keşf olan esrār*

2.1.53.
Meṡnevī-yi ʿAṭāyī Dernaʿt-ı Muḥammedü'l-Emīn ʿAleyhi's-Selām[137]

Feʿilātün / Feʿilātün / Feʿilün

34a cümle-yi : cümleten L, M
[136] Allah onlardan râzı olsun
[137] ʿAṭāyī (66a-67a) **L** ; Meṡnevī-yi ʿAṭāyī Dernaʿt-ı Sulṭān-ı Enbiyā (42a-42b) **M** ; Naʿt-ı Şerīf-i Mefḫar-ı Mevcūdāt ʿAleyhi Efḍalü'ş-Ṣalavāt (s. 15-19) **Sohbetü'l-Ebkâr**

1. Ṣubḥ-ı ḫandān hidāyet güneşi
   Şeh-i kevneyn-i nebiyy-i Ḳureşī

2. Nūr-ı pīşāni-yi ecdād-ı kirām
   Levḥ-i dībāce-yi āyāt-ı ʿiẓām

3. Bāʿiṡ-i ḫilḳat-i ḫāk-ı fānī
   Aḥmed-ābād idem ol vīrāni

4. Ḥażret-i şāh-ı rusül ḫādi-yi kül
   Muṣṭafā nūr-ı Hadī şemʿ-i sübül

5. Evliyā ṣadrı refīʿü'd-derecāt
   Enbiyā faḥri ʿaleyhi'ṣ-ṣalavāt

6. Mekteb-i fażlına irse Mūsā
   Göricek olur idi aña ʿaṣā

7. Oldı ʿĪsā gibi ṣāḥib-kelime
   Bāb-ı fażlından anuñ bir kelime

8. Levḥa çün tevsen-i ʿazmin sürdi
   Müşkilin cümle yirinden gördi

9. Olalı şehr-i Medīne vaṭanı
   Oldı bi'ṭ-ṭabiʿ her insān medenī

10. Eylese sengi n'ola pālā-heng
    Naḫl-i pür-mīveye ḳorlar çün seng

11. Ḫaṭṭ-ı laʿl-i lebi sırr-ı cāndur
    Ẕāt-ı pāki şeref-i insāndur

12. Ger Kelīme sened olduysa ʿaṣā
    Kelimāt eyledi keffende ḥaṣā

13. Felegüñ olmaġıla ẓıllı girān
    Sāyebān oldı seḥāb-ı nīsān

14. Ebrile ḳadd-i ser-efrāz-ı nebī
    Şemʿ-i raḫşānile pervāne gibi

15. Mihr ile mühre-yi ẓahr-ı pür-nūr
    Gūyiyā ʿıḳd-ı güherdür memhūr

16. Ehl-i arżile semāvāta emān
    Oldı ol mihre zemīn ile zamān

17. Ḳāmeti naḫl-i berūmend-i cihān
Sāyesi olmaz ise ṭañ mı ʿıyān

18. Maḥż-ı luṭfundan o nūr-ı Subḥān
İtmedi ẓıllını kimseye ʿıyān

19. Nūrda ġālib idi ḫūrşīde
Cismi bīnende idi çün dīde

20. Görmede pīş ü pes olup yeksān
Ardına baḳmaz idi şems-i cihān

21. N'ola bīmūy ise ol nūr-ı başar
Gözde ḳıl olsa virür ḫayli keder

22. Var idi sīne-yi pākinde hemān
Bir elif nite ki ṣaff-ı müjgān

23. Oldı mānend-i şikāf-ı mehdür
Ol elif ṣan ki *elem neşraḥ*[138]dur

[54b] 24. Nūr-ı baḫş idi o gīsū-yı dü-tāh
Gūyiyā şaʿşaʿa-yı nūr-ı siyāh

25. İtdi ol neyyir-i iʿcāz-ı nesaḳ
Bir hilāl ile meh-i bedri dü şaḳ

26. Cām-ı lebrīzi dürüst oldı tamām
Yine eksilmedi bir barmaḳ o cām

27. Gelicek mülk-i vücūda ol şāh
Oldı küfr ehlinüñ aḥvāli tebāh

28. Ṭaḳ-ı Kisrā gibi niçe muʿvec
Ḥaḳḳa ṭoġrıldı hemān itmedi lec

29. Oldı çün nāfe-güşā-yı iḳbāl
ʿArż-ı ḥāl itdi o sulṭāna ġazāl

17a cihān : cinān H, L, M
18a Subḥān : Settār SE
18b ẓıllını kimseye ʿıyān : ẓıllını da kimseye bār SE
21b ḫayli keder : çünki keder L , SE
22a hemān: ʿıyān M
23a mehdür : meh-i bedr SE
23b Neşraḥdur : Neşraḥa ṣadr SE
[138] Biz senin göğsünü açıp genişletmedik mi? (İnşirah,1)

30. H̱āk-ı pāyından olup vāye-sitān
Kīse-yi miskini pür ḳıldı hemān

31. Söyledi berre-yi biryān aña hem
Ciger-i ẖaṣmı kebāb itdi elem

32. Zehrini dökdi çün itdi şekvā
Kāfirān-ı niʿam oldı rüsvā

33. Cāhiliyet ẓulimātıyla hemān
Leyle-yi māteme dönmüşdi cihān

34. Ḳıldı ʿĪsā gibi enfās-ı Nebī
Ẕikr ü tesbīḥile iḥyā o şebi

35. Oldı mātem-zede bir ṣāḥib-i ḥayy
İki ferzendi ölüp peyderpey

36. İtdi mānende-yi H̱ıżr u ʿĪsā
Bir nefesle ikisin de iḥyā

37. Buldı fer nūrı ile heft aẖter
Oldı eczā-yı vücūda cevher

38. Ḥavż-ı ḥikmetden iden ġavṣ-ı biḥār
Ola vaṣfında ġarīḳ-i efkār

39. Noḳṭa-yı mebde-yi ervāḥ oldur
H̱ātem-i ḥikmet-i eşbāḥ oldur

40. Defter-i ḥikmet-i Ḥaḳ oldı tamām
Şāhid-i ẖatmi o zībende maḳām

41. Rūz-ı mīzānda yiter zerrece ʿavn
Rīzesi seng-i terāzū-yı dü kevn

42. Çünki dünyā aña hemseng olmaz
Ṭāġlar deñlü güneh denk olmaz

43. Yā İlāhi becelāl-i sermed
Becemāl-i ruẖ-ı āl-i Aḥmed

30b miskini : müşkini L, SE
33b cihān : hemān H
38a ġavṣ : ḥavż SE
42b ṭāġlar : daġlar M

44. Āl u aṣḥābına ʿizzet ḥaḳḳı
Şeb-i İsrādaki ṣoḥbet ḥaḳḳı

45. Bunlara feyż-i müdām olduḳça
Ṣalavātile selām olduḳça

46. Cümle aṣḥāb ile her ṣubḥ u mesā
Keremüñ ile ***ʿAṭāyīye*** ʿaṭā

47. *Gönder īmānile ol muḥtācı*
Rütbe-yi ḳurb ola ṣon miʿrācı

2.1.54.
[55a] Ḳaṣīde-yi ʿIydī Dernaʿt-ı Server-i Kāʾināt ve Mefḫar-ı Mevcūdāt ʿAleyhü's-Selām[139]

Feʿilātün / Feʿilātün / Feʿilātün / Feʿilün

1. Çıḳsa her āhile bir cān bedenimden tekrār
Her nefes tāze ḳılur cānımı tīġ-i dildār

2. Sürme-yi çeşm-i melāʾik ola dūd-ı āhım
Ger ḫayāl-i ḫatına ḳılsa müşābih anı yār

3. Āyine kesb-i cilā ḳılsa dil-i pākimden
Göstere nīk ü bedüñ ʿaksini hep ruḫsār

4. Pāk ider dest-i vefā levḥ-i żamīrinden dūr
Her nuḳūşı ki ḳılur kilk-i heves anda nigār

5. Ḫūn-ı āhū-yı temennā döker evvel ḫāke
Şīr-i ʿışḳım ki ḳılur deşt-i muḥabbetde şikār

6. Maḥmil-i ʿışḳı eger tār-ı niyāzile di kim
Dūşına almaġa ol cāmei faḳrım ide ʿār

7. Ḫırḳa-yı fāḳayı bir demde zer-efşān eyler
Dīde-yi şevḳim eger dökse ḫayālüñle şerār

44a aṣḥābına : aṣḥābıyla SE
47a muḥtācı : muḥtāc M
47b miʿrācı : miʿrāc M
139 Dernaʿt-ı Ḥabīb-i Ekrem Ṣallallahu ʿAleyhi ve Sellem (155b-157a) **L** ; Ḳaṣīde-yi ʿIydī Dernaʿt-ı Server-i Kāʾīnāt u Mefḫar-ı Mevcūdāt (17a-17b) **M**
5b ḳılur : ḳalur M
6b cāmiʿe faḳrim : cāme-yi faḳrim L

8. ʿAlem-efrāz-ı elem nāliş-i pür-şevḳimdür
Ki şebiḫūn ura her ḫandeme ṣad girye-yi zār

9. Ṭarḥ idem bir ġazel-i tāze ki her beyti anuñ
Ḳoymaya āyine-yi ṭalʿat-i maʿnīde ġubār

10. *ʿIṭr-ı zülfüñden eger olsa müfeyyiż gülzār*
Ḥaşre dek gül yerine cān vire her gülbün-i ḫār

11. Ḫaṭṭ-ı zülfüñ ġamına olmasa her dil ki mekān
Olsun ol maʿden-i ḫārā vaṭan-ı mūrile mār

12. Ṭıynetim māye-yi ʿışḳuñla sirişt olsa eger
İmtizāc itmezidi cismile bu cān-fikār

13. Mes̱el ol lāle ki ʿaksi düşe bir mirʾate
Dāġım içre görinür dilde ḫayāl-i ruḫ-ı yār

14. Nükhet-i feyż-i ġamından açılur rūz-ı cünūn
Çemen-i sīne-yi dil tuḫm-ı ḫıred ḳıla nis̱ār

15. Ḫākden ġonca ṣıfat lāle-ruḫān eylese cūş
Yine dihḳān-ı felek ʿāşıḳa baḫş eyler ḫār

16. ʿArṣa-yı fāḳada sihr-āb-ı ḳanāʿat olsañ
ʿĀkıbet virmez emān ṣabr ki ġam-ı Rüstemvār

17. Mihrveş cümle tenüñ olmasa çeşm-i bīnā
İtmeye şāhid-i maʿna saña ʿarż-ı dīdār

18. Olmaya ṭūṭiye bīāyine taʿlīm-i süḫan
Eyle taḥṣīl-i ġam ey māʾil-i naẓm u eşʿār

19. Pūte-yi ġamda güẕār olmasa naḳd-i cānuñ
Sikke-yi ʿışḳa sezā olmaya ol ḳalb-i ʿayār

20. Şemʿ-i ḫūrşīd-i hüner virmeye ġam-ḫāneñe nūr
Olmasa mihr-i himem ṣıdḳuña ger meşʿaledār

21. Ḳadd-i baḫtım şecer-i meyve ṭırāz olsa eger
Āhdan ġayrı s̱emer virmeye ol āteş-bār

22. Rütbe-yi baḫtıma nisbet bün-i çāh evc-i felek
Pāye-yi himmetime ʿarş-ı saʿādet tih-i ġār

14b nis̱ār : niyāz M
19a güẕār : nizār M
22a bün-i çāh : tek-i cāh L, M

23. Himmetim çehre fürūz ṣanem-i ṣubḥ-ı münīr
Es̱er-i baḫtım olur sürme-fürūş-ı şeb-i tār

[55b] 24. Ṭurre-yi himmetini hīç perīşān idemez
Dü cihāndan ḳomasa bād-ı ḥevādis̱ ās̱ār

25. Nāle-yi bīes̱erimden ala teʾs̱īr-i duʿā
Oldı çün derd-i dilim naʿt-ı Ḥabīb-i dādār

26. *Hesti-yi ʿālem ü ādem güher-i ẕāt-ı ḳadīm*
Şāfīʿ-i ins ü melek faḫr-i resūlān-ı kibār

27. Ḫüsn ü ḫalḳuñdan eger reng-peẕīr olsa bahār
Aṭlas-ı zerd-i ḫazān giymeye hergiz eşcār

28. Şāhid-i dīne serā-perde-yi ʿİṣmet-i şerʿüñ
Dūdmān-ı hünere oldı kemālüñ sālār

29. Āsmān-ı kereme ẕerre-yi cūduñ ḫūrşīd
Defter-i fażluña münşi-yi ḳażā defterdār

30. Mümkinātuñ tenine neşve-yi mihr-i ervāh
Ehl-i taḥḳīḳe sözüñ māye-yi ʿilm-i esrār

31. Baġlamaz ṣūret ü heyʾet raḥim-i māderde
Ṭıfl-ı bīreʾy-i żamīr-i keremüñ bāmuḫtār

32. Ḥākim-i merḥametüñ menʿ-i ʿazāb itse eger
Ḳalb-i dūzaḫda olup ʿazl-ı ḥarāretden nār

33. Dil-i āteşden ola kūze-yi firdevs revān
Her neşirden ola bir ġonca-yı raʿnā iẓhār

34. Sipeh-i küfrüñ ide mülketi bir demde ḫarāb
Olmasa şerʿüñ eger kişver-i īmāne ḥiṣār

35. Noḳṭa-yı ẕātuña cism-i dü cihān ḳāīmdür
Devr ider dāʾire-yi mihrüñe mis̱l-i pergār

24a ṭurre-yi himmetini hīç : ṭurre-yi himmeti hīç L
25b dilim : lebim H, L
27b zerd-i : zerde L
28b hünere : şerefe M
30a mihr-i : mihrüñ L, M
33a revān : vān L
34a sipeh-i küfrün : sipeh-i küfr H, L
35a noḳṭa-yı ẕātuña : noḳṭa-yı ẕātuñ L

36. Āftāb olmaz idi bezm-nişīn-i ʿĪsā
Çāker-i kemterüñe olmasa ger ḫıdmetkār

37. Bāġ-ı her dil ki olur vaḳf-ı medīḥüñ anda
Gül-i ḫurşīd-i feṣāḥat vire her pūte-yi ḫār

38. Ḳābil-i naẓm idemez şerḥ-i kemālüñ taḳrīr
Dāġ-ı taṣvīre kelāmı vire ger ṣūret-i hezār

39. Nükhet-i ḥükmüñ eger irse meşām-ı felege
İtmeye bir de vefā zümresine ol āzār

40. Gerçi esrār-ı żamīrim saña rūşendür līk
ʿArż idem ḫıdmetüñe cevr-i zamānı tekrār

41. Ḳalmadı būy-ı muḥabbet es̱eri ʿālemde
Ḳalb-i ādemden idüp ẕevḳ-i ġam u ʿıyş-ı firār

42. Ḳufl-ı mātem der-i ülfet geriye urdı felek
Ṣaldı ferrāş-ı ġam ol cilvegehe ferş-i ġubār

43. ʿAnkebūt itdi ṭarabgāhı dükān-ı nessāc
O kes̱āfetle kesād oldı metāʿ-ı bāzār

44. Oldı mensūḫ o ḳadar lez̠z̠et-i ʿişretgeh eger
Bāde-nūş olsa eger bulmaya keyfin mey-ḫ˘ār

45. Cām-ı devrāndan olup neşve-yi vaḥdet nāyāb
İntiʿāş ehli çeker künc-i felāketde ḫumār

46. Virdi oldeñlü ḥarāret ġam-ı ṣahbā bize kim
Baḥre ger sāye-fiken olsaḳ olur āteş-i zār

47. Fātiḫ-i her der-i mesdūdsın ey faḫr-i dü kevn
Ḫāne-yi ḳalbi şikest olana sensin miʿmār

[56a] 48. Eyle miftāḥ-ı seḫāvetle ṣafā bābını fetḥ
Zaḫm-ı ʿuşşāḳ-ı sitemdīdeye luṭf it tīmār

49. Çünki ümīd-i şefāʿat sañadur ʿuḳbāda
Yine dünyāda bu miḥnet-zedeye ol ġam-ḫ˘ār

41b u – M , L
42 – M
43 – M
46a ḥarāret : ḥarāt H
47a mesrūdsın : mesrūd ey L, M
48b sitemdīdeye : sitemdīde H

50. Ḳoma bīderd dil-i *ʿIydī*yi zühhād-ṣıfat
Eyle mecrūḥ-ı ḫadeng ġam-ı her lāle-ʿiẕār

51. Tāḥiyātından es̱er ola bu dehr içre müdām
Naʿtuñ olsun leb-i taḳrīrine anuñ güftār

52. Mest idüp neşve-yi güftārile ṭabʿın evvel
ʿĀḳıbet ile müyesser aña cām-ı kirdār

2.1.55.
Ḳaṣīde-yi ʿIydī Dernaʿt-ı Ḥażret-i Muḳtedā-yı Enbiyā Muḥammed Muṣṭafā Ṣallallāhu ʿAleyhi ve Sellem[140]

Feʿūlün / Feʿūlün / Feʿūlün / Feʿūlün

1. Egerçi ġam-ı ʿışḳile pāy-mālüz
Ġubār-ı reh-i bir büt-i bīmelālüz[141]

2. Şikār itmek içün ġazāl-i nigāhun
Hemīşe süvār-ı kümeyt-i ḫayālüz

3. Beyābān-ı ġamda olup bād-peymā
Enīs-i ġazāl o vaḥşī ġazālüz

4. Semavāt-ı ḥüsne nücūm-ı vefāyuz
Şeb-i zülf-i ʿışḳa meh-i bīzevālüz

5. Nişān-ı ḫadeng nigāh-ı bütānız
Esīr-i kemān-ı her ebrū-hilālüz

6. Ḳamu şūḫ u şen ki naẓar-bāzız ammā
Helāk-ı edā-yı büt-i ḫoş-ḫıṣālüz

7. Ṭarab-sāz-ı ülfet olup cām-ı ʿışḳa
Terennüm serā-yı gülistān-ı ḥālüz

8. Sebaḳ-ḫ̆ān-ı tıfl-ı debistān-ı feyżüz
Meʿāni-şinās sipihr-i kemālüz

9. Olur gülşen-i naẓm bizden şüküfte
Gül-i baġ-ı nuṭḳa nesīm-i şimālüz

50a ḳoma: ḳoyma M
ʿIydīyi zühhād-ṣıfat : ʿIydī-yi zühhād-ṣıfat L, M
140 –M; DerḤabīb-i Ekrem Ṣallallahu Teʿālā ʿAleyhi ve Sellem ʿIydī Efendi (157a-158a) L
141 H metninde "-iz" şeklinde olan redifler L'de "-üz" şeklindedir. Şiirin transkribi sırasında "-üz" şekli tercih edilmiştir.
8a tıfl-ı debistān : tıfl u debistān L

10. Fünūn-ı süḫanda muḳayyed olursaḳ
Nezāket güzīn ü selāmet maḳālüz

11. Dili şiʿr-i nāzük niçe ṭarḥ iderüz
Feṣāḥat-fürūş-ı debistān-ı ḳālüz

12. O deñlü cehālet-pesend oldı maḫlūḳ
Ki yād-ı kemāl eylesek infiʿālüz

13. Metāʿ-ı meʿāni ḫarīdārıyuz līk
Dükāndār-ı cehli görüp kem-suʾālüz

14. Egerçi ḳumāş-ı süḫan bībehādur
Dili bir fülūse ṣayarsaḳ muḥālüz

15. Felekde ḳamerveş seyāḥat şiʿāruz
Dili burc-ı miḥnetde bīintiḳālüz

16. ʿİlāc itse gerdūn ġama bīniyāzuz
Nemek-pāş-ı zaḫm-ı dil-i [de]hr-i zālüz

17. Neberd-i hevesde zırıh-pūş-ı ṣabruz
Libās-ı gedāda şeh-i bīcidālüz

18. İdüp nīk ü bedle ḳamu ṣulḥ u cengi
Ẓuhūr-ı ṣıfāt-ı cemāl ü celālüz

[56b] 19. Ne dirlerse ehl-i veraʿ ḥaḳḳımızda
Sezādur ki her fiʿlile ittiṣālüz

20. Dili māsivāyı yaḳup nār-ı ʿışḳa
Sirāc-ı tecellī-nümā-yı ḫayālüz

21. Çerāġ-ı dü gītī yanar nūrımızdan
Żiyā-baḫş-ı şemʿ-i firāḳ viṣālüz

22. Eẕelden şehādet idüp dīn-i ʿışḳa
Muṭīʿ-i kemāl-i cemīl ü cemālüz

23. Rumūz-ı ẓuhūr zemīni semādan
Nedür ḳaṣd-ı aḳṣā fehīm-i meʾālüz

24. Revādur ne deñlü ḳılursaḳ tefāḫur
Ki meddāḥ-ı medḥ-i şefīʿ-i vebālüz

14b ṣayarsaḳ : ṣatarsaḳ L
16b dil-i dehr-i zālüz : dil-i her zāliz H
20a māsivāyı yaḳup : māsivā yaḳup L
23a zemīni semādan : zemīni vü semādan L

25. *Ḥabīb-i Ḫudā-yı mükerrem Muḥammed*
Ṣenā-ḫ˅ān-ı ʿallām-ı ṣāḥib-kemālüz

26. Sezādur aña kim diye ehl-i Ḥaḳḳuñ
Lebinde kelām derūnunda ḥālüz

27. Anuñ ümmetinüñ ġulām-ı żaʿīfi
Disün kim ḳabūl-ı şeh-i ẕü'l-celālüz

28. *İder kilk-i* ***ʿIydī*** *bu gün daʿva-yı Ḥaḳ*
Ki ṣad āferīn-i sipihr-i kemālüz

29. Dili miṣl-i zülf-i tabān ṣad zebān
Bulursaḳ medīḥ-i kemālinde lālüz

30. Zebān-ı ḳalemden belāġat yaġarsa
Anuñ ʿizz ü şānın görüp infiʿālüz

31. Egerçi anuñ āstānında ***ʿIydī***
Güneh-kār u küstāḫ-ı şermende-ḥālüz

32. Veli [bezm]-i medḥinde ser-mest ü Mecnūn
Nedīm-i celīs ü o şīrīn-maḳālüz

2.1.56.
Dersitāyiş-i Şefīʿ-i Rūz-ı Cezā Maḥbūb-ı Ḫudā Ḥażret-i Muḥammed Muṣṭafā Ṣallallahu Teʿāla ʿAleyhi ve Sellem ʿIydī Efendi[142]

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1. Es-selām ey kāʾinātuñ āftāb-ı enveri
Ḥażret-i Ḥaḳḳun Ḥabīb-i Ekremi peyġamberi

2. Maẓhar-ı taʿẓīm-i levlāk iftiḫārü'l-enbiyā
Mesned-ārā-yı risālet dāver-i ins ü perī

3. Muḳtedā-yı mümkināt u pīşvā-yı mürselīn
Evvelīn ü āḫirīnüñ serfirāz u serveri

25b ʿallām : ġulām L
32a bezm − H
[142] − **M ;** Ḳaṣīde-yi ʿAbdī Pāşā Dernaʿt-ı Ḥażret-i Muhammedü'l-Emīn Ṣallallāhu ʿAleyhi ve Sellem **H**

4. Hep rumūzāt-ı ʿulūm-ı evvelīn ü āḫirīn
Maʿden-i ṭabʿ-ı şerīfinüñ ḳadīmi cevheri

5. ʿĀleme envār-ı tevḥīd andan işrāḳ eyledi
Maşrıḳ-ı ḫūrşīd-i raḫşān-ı hidāyetdür deri

6. Nūrınuñ muḥtācı şemʿ-i mihr ü ḳandīl-i ḳamer
Cāmiʿ-i iclālinüñ ʿarş-ı muʿallā minberi

7. Rütbe-yi vālāsınuñ üftādesi peyġamberān
Dergeh-i aʿlāsınuñ cümle melekler çākeri

[57a] 8. Kaʿbe-yi dergāhına irmezdi bir maḫlūḳ anuñ
Olmasaydı Ḫıżr-ı tevfīḳ-i İlāhī rehberi

9. Āstān-ı sidre-sāyında hezārān şerm ile
Ḫāk-rūb olsa n'ola Rūḥu'l-Emīnüñ şeh-peri

10. Ol mükerrem hādi-yi kül kim *ilā yevmi'l-ḳıyām*[143]
ʿĀlemi ḳıldı müzeyyen muʿcizāt-ı ekberi

11. Ol muʿaẓẓam ṣāḥib-i mühr-i nübüvvet kim Ḫudā
Eylemiş cümle cemādātı bile fermān-beri

12. Ol ḫudāvend-i ḥaḳīḳat kim zemīn ü āsmān
Oldı ḥayrān-ı kelām-ı eblaġ-ı muʿciz-teri

13. Āyet-i kübrā-yı ās̱ār-ı kemālullāhdur
Muṣḥaf-ı ḥüsn ü cemālinde münevver manẓarı

14. Melce-yi Ümmet Şefīʿü'l-Ḫalḳ u Ḫatmü'l-Enbiyā
Kim serāpā nūr-ı raḥmetdür mübārek peykeri

15. Pādşāh-ı mülk-i ḳurbiyyet ki olmış tā ez̠el
Taḫtgāh-ı *lī maʿallah*[144] u tecellī efseri

16. *Ḥażret-i şāhenşeh-i kevneyn ev ednā-maḳām*[145]
Būs-ı naʿleyn-i şerīfi oldı arşuñ mefḫarı

17. Ḥabbez̠ā şāyeste-yi vaṣf-ı ʿalā ḫalḳ-ı ʿaẓīm
ʿArş-ı aʿlādan muʿallādur maḳām-ı ber-teri

7a üftādesi : dildādesi L

[143] Kıyâmet gününe kadar (Âli Imrân, 55), (Nisa, 87), (Mâide, 14), (Mâide, 64), (En'âm, 12), (A'raf, 167), (İsrâ, 62), (Kasas, 71), (Kasas, 72), (Câsiye, 26), (Ahkaf, 5), (Ahkaf, 5).

[144] "Allahla berâber olmak." mânâsındadır.

[145] O kadar ki (birleştirilmiş) iki yay arası kadar, hatta daha da yakın oldu. (Necm 9)

18. Bir maḳāma vāṣıl oldı kim o Faḫrü'l-ʿĀlemīn
Anda taḥrīk idemez kerrūbiyān bāl u peri

19. Yā Resūlallāh nice vaṣf ideyim miʿrācuñı
Bir yere irdüñ ki yoḳdur anda maḫlūḳuñ yeri

20. Ẕātuña taʿẓīm idüp bi'ẕ-ẕāt Ḫallāḳ-ı cihān
Ḳıldı dīdār-ı cemāl-i lāyezālüñ maẓharı

21. Ẕāt-ı pāküñ nūr-ı muṭlaḳdur münezzeh sāyeden
N'ola vaṣfuñ olsa efkār u taṣavvurdan berī

22. Āsmān-ı bārgāhuñ cilvegāh-ı ḳudsiyān
Ḫāk-ı pāyuñ tāc-ı ḥūrā-yı behiştüñ gevheri

23. Mihr-i ʿışḳuñ pertev-endāz olmasaydı tā ezel
Görmez idi ẕerrece çeşm-i ʿaden ʿālemleri

24. Ādemüñ ẕerrāt-ı zürriyātı bulmazdı vücūd
Olmasa şems-i cemālüñ ʿālemüñ rūşen-geri

25. Olmasa sāḳī-yi ʿışḳuñ sāġar-efrūz-ı kerem
Kimse nūş itmezdi cennetde şarāb-ı kevs̱eri

26. Şevḳ-i teşrīf-i ḳudūmüñden hüveydā oldı hep
Bu semāvāt u zemīnüñ revnaḳ-ı zīb ü feri

27. Devre āġāz ideli mis̱l ü naẓīrüñden nişān
Görmedi gerdūn-ı gerdānuñ ʿuyūn-ı aḫteri

28. Ḫāk-ı pāyuñ gibi bir cevher getürmez rūzgār
Niçe biñ yıl çarḫ dellāl olsa encüm müşterī

29. Reşk iderler hep ġubār-ı pāy-ı nūr-ās̱āruña
Ṣaḥn-ı cennāt-ı naʿīmüñ būy-ı müşg ü ʿanberi

30. Yüz sürenler ol türāb-ı ṭāhire taʿẓīm ile
Buldılar ḳurb-ı Ḫudāda rütbe-yi vālā-teri

31. Yār-ı gāruñ olmaġın Ṣıddīḳ-ı ḫāliṣ-ʿitiḳād
Eyledi Ḥaḳḳ anı cümle evliyānuñ mihteri

[57b] 32. Oldı çün Fārūḳ-ı ʿādil heybetüñden behre-yāb
Ḍarb-ı şemşīriyle tefrīḳ eyledi ḫayr u şeri

29b müşg : misk L
32b tefrīḳ : farḳ L

33. Menbaʿ-ı ilm ü ḥayā yaʿnī ki Ẕī'n-Nūreyn-i pāk
Buldı ẕātı ol iki gevherle zīb ü zīveri

34. Muʿcizātuñ ḳuvvetidür kim ʿAliyyü'l-Murtażā
Bīmuḥābā el ṣunup ḳalʿ itdi bāb-ı H̱ayberi

35. Eylemiş ʿavn-i H̱udā ensāruñuñ her birini
Bīşe-yi kūh-ı veġā vü ṣavletüñ şīr-i neri

36. *Raḥmeten li'l-ʿālemīn*[146] oldı vücūd-ı ekremüñ
Ümmetüñ bu müjdeye itdi fedā cān u seri

37. Ey penāh-ı ümmetān u yā Şefīʿü'l-Müẕnibīn
Nārdan ḳurtar meded bu ʿāṣiyān-ı ebteri

38. Luṭfuña ḳalmışdur ancaḳ ḥālümüz ey nūr-ı Ḥaḳ
Ẓulmet-i ʿiṣyānumuz hep ḳıldı pür-baḥr u beri

39. Bir yaña nefs ü hevā bir yaña iblīs-i laʿīn
Āh kim ḳalduḳ bu aʿdā içre zār u serserī

40. Ḥālümüz ġāyet mükedderdür maʿāẕallāh şehā
Luṭfuñ olmazsa eger bu bendeġānuñ yāveri

41. Görme lāyıḳ dūzaḫa ey kān-ı raḥmet ḳıl kerem
H̱ırḳa-yı pāküñe sürdük rūy-ı ālūde-teri

42. Feyż-i luṭfuñdan ümīd oldur ki yārın ol Ġafūr
Defʿ ide bizden ʿaẕāb-ı ḳabr u hevl-i maḥşeri

43. Ben ne ḫākem ya Resūlallāh ne ḥaddümdür benüm
Tā idem naʿt-ı şerīfüñde fażīlet-güsteri

44. Bir vücūdı kim anı H̱allāḳ-ı ʿālem medḥ ide
Ḥaṣr olur anda cihānuñ şāʿir-i dāniş-veri

45. Maḳṣadım ancaḳ cenābuñdan şefāʿatdür hemān
Eyleyüp biñ ʿöẕrile ümmīd bende-perveri

46. Āl u aṣḥāb-ı güzīnüñ ḥürmetiyçün luṭf idüp
Ümmetümden diyesin bu ʿāṣi-yi ʿacz-āveri

47. Ḳıl şefāʿat yā Resūlallāh H̱udā ʿafv eylesün
Bu ġarīḳ-i maʿṣiyet ***ʿIydī***-yi zār u aḥḳarı

33a ilm ü ḥayā : ḥilm ü ḥayā L
[146] (Resûlüm!) Biz seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik. (Enbiyâ, 107)
47b ʿIydī : ʿAbdī H

2.1.57.
Ḳaṣīde-yi Fehīm Dernaʿt-ı Ḥażret-i Cenāb-ı Risālet Ṣallalāhu ʿAleyhi ve Sellem[147]

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1. Mihr ü meh kim devr iderler ʿālemi her rūz u şeb
Devr-i nāhemvār-ı eflāke gülerler rūz u şeb[148]

2. Mihr ü mehle bu pelengī-hū sipihr-i kīne-cū
Bir ġażanferdür ġıda eyler iki ser rūz u şeb

3. Mihre düşmendür meger meh kim hilāl ü bedrden
Gāh gürz eyler ḥavāle gāh ḫançer rūz u şeb

4. Mihr ü meh ṣanma felek bīm-i ḫadeng-i āhdan
Eksük itmez kellesinden iki miġfer rūz u şeb

5. Cürm-i mihr ü meh degül çarḫ üzre bir āyīnedür
ʿĀrż iderler dehre ḥüsnin iki dilber rūz u şeb

6. Mihr ü meh mi şuʿle-yi dūd-ı dil-i ʿāşıḳ mıdur
Ney ki bu manẓūr olan cirm-i münevver rūz u şeb

7. Mihr ü meh ṣanma şerār-ı dūd-ı āh-ı ʿāşıḳān
Dāġdār itmekdedür eflākı yer yer rūz u şeb

8. Mihr ü māh-ı nev gibi zerd ü nizār-ı ʿışḳ olan
Çarḫı ʿĪṣāveş ider bālīn ü pister rūz u şeb

[58a] 9. Mihr ü meh ṣanma şikār içün bu vaḥşetgāhda
Pīşe-zārın devr ider iki ġażanfer rūz u şeb

10. Mihr şāh-ı rūşenādur māh serdār-ı nücūm
Ḫayl-i aḫterden iderler cemʿ-i leşker rūz u şeb

[147] DerSitāyiş-i Gül-i Gülzār-ı Nübüvvet Sürūr-ı Riyāż-ı Şefāʿat Peyġamber-i Ṣāḥib-i Ṣaʿādet Ḥażret-i Muḥammed ʿAleyhi's-Selām (44b-46a) **L** ; Ḳaṣīde-yi Fehīm Dernaʿt-ı Ḥażret-i Cenāb-ı Risālet-Penāh-ı Ṣallallāhu ʿAleyhi ve Sellem (17b-18b) **M ;** Ḳaṣīdeler-I (s. 98-106) **Fehîm-i Kadîm Dîvânı**
[148] H, L ve D'de rūz u şeb şeklinde yer alan ifade M metninin tamamında rūz şeb şeklindedir.
2a kīne-cū : sīne-cū M
5a āyīnedür : āyīneden L, D
5b dehre ḥüsnin : dehr-i ḥüsnin M
7 – H
8b ü – M
9b pīşe-zārın : bīşe-zārın H, L
10 – H, L, M

11. Mihr ü mehle āsmān bir sīne-sūz ābdāldur
Kim ṭurur pehlū-yı pür-dāġında aḫker rūz u şeb

12. Başını kes mihr ü māhuñ Zü'l-fikār-ı tīġle
Ṣaf-şikāf-ı düşmen ol mānend-i Ḥaydar rūz u şeb

13. Mihrine aldanma çarḫuñ baḳma şekl-i māhına
Perde-yi çeşmüñde de olsa muṣavver rūz u şeb

14. Mihr ü mehden eyleyüp peymāne rūşen-meşrebān
Raġmına eflāküñ eyler nūş-ı sāġar rūz u şeb

15. Mihr ü meh kim iki güldür zīnet-i destār-ı çarḫ
Çoḳ şeh-i devrāna oldı zīb-i efser rūz u şeb

16. Mihr ü mehle çarḫ-ı mīnā-fām bir baḥr oldı kim
İki nīlūfer virür ol baḥr-ı aḫḍar rūz u şeb

17. Rūşen olsa mihr ü mehden de n'ola ol sīne kim
Cilvegāh ide anı dīn-i Peyamber rūz u şeb

18. Ol Peyamber kim żiyā-yı nūrıdur mihr ü mehe
Tīre-tīh-i tīregīden nūra rehber rūz u şeb

19. Mühr-i eflāk-ı nübüvvet māh-ı levḥ-i ıṣṭıfā
Aḥmed-i Mürsel kim ʿālem naʿtın eyler rūz u şeb

20. Mihr ü mehden ṣanma feyż-i ḫāk-ı pāyıdur anuñ
Kim olur pīr-i sipihrüñ ceybi pür-zer rūz u şeb

21. Mihre ṭaʿn itse meh-i rūyı ʿaceb mi tā ebed
İtdi tenhā ʿālemi pür-nūr yekser rūz u şeb

22. Mihr ü māh-ı ʿadli olsa pertev-endāz-ı cihān
Tā ṣabāḥ-ı maḥşer olurdı berāber rūz u şeb

23. Görselerdi mihr ü meh ger şāhidān-ı ʿİṣmetin
Ḥacletinden olalardı ser becāver rūz u şeb

24. Didüm eflāke nedür bu mihr ü meh-nām iki gül
Būy-ı feyżi itmede dehri muʿaṭṭar rūz u şeb

12a tīġle : āhla D
15a destār-ı çarḫ : gülzār-ı çarḫ D
15b zīb-i efser : zīb ü efser D
17a rūşen olsa mihr ü mehden de : mihr ü mehde rūşen olsa M
23b becāver : beçāder M ; beḫāver L

25. Didi mihr ü meh degüldür ravżasından ol şehüñ
Ḳudsiyān gerdān iderler iki micmer rūz u şeb

26. Mihr ü meh-rāya Ḫudāvendā Şefīʿ ü'l-Müẕnibā
Ey ki ḳalbüñdür cemāl-i Ḥaḳḳa maẓhar rūz u şeb

27. Cürm-baḫşā cirm-i mihr ü māhdan idüp siper
ʿÖẕr idüp cürmin diler çarḫ-ı sitem-ger rūz u şeb

28. Sensin ol kim maẓhar-ı cūduñ olaldan mihr ü meh
Dehre sertāser olurlar sufre-güster rūz u şeb

29. Dehri ʿaks-i rūyuñ itdi feyż-yāb-ı mihr ü meh
Pāyuña itse n'ola īs̱ār-ı gevher rūz u şeb

30. Mihr ü māh itmezdi sırr-ı nūr-ı evvelden ẓuhūr
Devr-i ʿahdüñ olmasa eyyāma maṣdar rūz u şeb

31. Mihri döndürdüñ yolından māhı itdüñ sīne-çāk
Muʿcizātuñ söylenür kişver bekişver rūz u şeb

32. Ẓılluñı Ḥaḳ nūr-ı mihr ü mehde ḳıldı taʿbiye
Olmasa sāyeñ n'ola ey rūḥ-peyker rūz u şeb

33. Mihr ü meh olsaydı ebr-i ḳahruña maẓhar eger
Dehre göstermezdi yüz tā ṣubḥ-ı maḥşer rūz u şeb

[58b] 34. Mihr ü māh ile felek bir sāʾil-i pür-ḥırṣdur
İki kāseyle cenābuñdan ider cer rūz u şeb

35. Ḥasret-i neẓẓāre-yi mihr-i ruḫuñla meh gibi
Cüst ü cū eylerdi ẓulmātı Sikender rūz u şeb

36. Ḫuṭbeñe müştāḳ mihr ü meh degül şāhā hemān
Teşnedür pā-būsıña bu heft-kişver rūz u şeb

37. Çihre-sāy-ı ḫāk-ı dergāhuñ olaldan mihr ü māh
Her biri feyżiyle eyler ḫāki gevher rūz u şeb

24b dehri : dehr M
25a ravżasından : ravżasında L , M
28b dehre : dehr-i L
29a ʿaks-i rūyuñ : ʿaks-i nūruñ D
31a itdüñ : ḳılduñ L, M
33a meh : māh D
34b cer : ḫayr L
36b heft-kişver : heft-minber H, L, M
37a māh : meh D
37b gevher : cevher L

38. Nūr-ı mihr ü meh gibi kim ẓıllı eyler münhezim
ʿAskerüñ küffāra olmaḳda muẓaffer rūz u şeb

39. Mihr ü māha düşmen olmaġla ne var ḫuffāşveş
Olsa bir köpek ne ġam Bū Cehl-i kāfer rūz u şeb

40. Nūr-baḫş-ı mihr ü māh oldı nuḳāṭı kilküñüñ
İtse naʿtuñ n'ola idrāk-i suḫan-ver rūz u şeb

41. Levḥa-yı zer-kār-ı mihr ü māh-ı feyż-ās̱ārdan
Āyet-i naʿtuñ ***Fehīm*** itmekde ezber rūz u şeb

42. Mihr ü meh-feyżā benem ol berḳ-i āteş-tābʿ kim
Feyż-i teʾs̱īri ḳażā ṭabʿumdan ister rūz u şeb

43. Şāʿir-i rūşen-ḫayālem mihr-ṭābʿam meh żamīr
Ġarḳ-ı nūr olmaz mı ol kim medḥüñ eyler rūz u şeb

44. Bu ḫuṣūṣa mihr ü meh iki güvāhumdur benüm
Kim cemālüñ mihridür ṭabʿumda mużmer rūz u şeb

45. Ḫāṭırım ābisten-i ṣad-mihr ü mehdür gerçi kim
Eksük olmaz çeşm-i ṭūfān-zādan aḫter rūz u şeb

46. Pertev-efrūz olsa yüz biñ mihr ü meh ḫuşk eylemez
Ol ḳadar dāmān-ı çeşmüm olmada ter rūz u şeb

47. Eylemem teʾs̱īr-i mihr ü māhdan şekvā faḳīr
Ġam yimem geçmekdedür ger ḫayr u ger şer rūz u şeb

48. Bu ḳaṣīdem çarḫ-ı maʿnī-nāmdur pür-mihr ü meh
ʿĀlemi devr itmede bī-çarḫ u miḥver rūz şeb

49. Muḫtaṣar eyle sözüñ ey dil çoġ olmaz mihr ü meh
Fāriġ ol taḥṣīl-i ḥāṣıldur mükerrer rūz u şeb

50. Tā ki mihr ü māhı örte geh küsūf u geh ḫusūf
Tā ki her bār ola çün kāfūr u ʿanber rūz u şeb

51. Mihr ü mehden de olursa ḫāṭır-ı aʿdāñ ola
Çün sifālin-pāre meksūr u mükedder rūz u şeb

38, 39 – H, L, M
43a mihr-ṭābʿam meh : mihr ü ṭābʿ u meh M ; mihr-ṭābʿ u meh H, L
44a meh : māh D
45b aḫter : aḫker D
46a pertev-efrūz : pertev-endāz D
49b mükerrer : meger ki M

52. Mihr ü meh devr eyledükçe ʿālemi her ṣubḥ u şām
Ṣad-selām olsun revān-ı pāküñe her rūz u şeb

2.1.58.
Ḳaṣīde-yi Fehīm Dernaʿt-ı Ḥabīb-i Ekrem Ṣallallāhu ʿAleyhi ve Sellem[149]

Feʿilātün / Mefāʿilün / Feʿilün

1. Dün gice çarḫa kim ʿitāb itdüm
Tā ebed vaḳf-ı ıżṭırāb itdüm

2. Eyleyüp āhım āsmāna resen
Şuʿlesin s̱āḳıb-ı şihāb itdüm

3. Bād-ı dāmān-ı āh ile mihri
Āteş-efrūz-ı tef ü tāb itdüm

4. Tāb-ı dilden ketān-ı pīreheni
Reşk-fermā-yı māhtāb itdüm

5. Öyle bed-aḫterem ki mihr ü mehi
Bāʿis̱-i ẓulmet-i seḥāb itdüm

6. Tār u pūd-ı siyāhi-yi şebden
Çihre-yi baḫtuma niḳāb itdüm

7. Ḫīre mest-i meyi ġamam ki ne dem
Meyl-i keyfiyyet-i şarāb itdüm

8. Eyleyüp şīşesin şikest evvel
Nefes-i germile müẕāb itdüm

[59a] 9. Nuḳl içün aña tābiş-i dilden
Aḫker-i dāġımı kebāb itdüm

10. Ṣoñra itdüm leb-āşinā anı
Yaʿni nūş-ı şarāb-nāb itdüm

---

149 – **M** ; Dertaʿrīf-i Ḥażret-i Sulṭānu’l-Enbiyā Ṣallallahu Teʿālā ʿAleyhi ve Sellem Fehīm Üstād (107a-108b) **L** ; Ḳaṣīdeler-I (s.106-114) **Fehîm-i Kadîm Dîvânı**
2a āsmāna : āsmān H, L
resen : dehim H, L
2b s̱āḳıb : nāyib H, L
5. ve 6. beyitler H, L’de yoktur.
9a tābiş-i : āteş-i D

11. Çün suʾāl-i *elest-i rabbiküme*[150]
Bīmuḥābā *belī* cevāb itdüm

12. Biñ belā vü ʿazāb olup teklīf
Āteş-i ışḳı irtikāb itdüm

13. ʿIşḳa itdüm teveccüh ü iḳbāl
Ẕevḳ-i ʿālemden ictināb itdüm

14. Şuʿle-sūz āteşem ki yanımdan
Zühre-yi ḥüsn ü ʿışḳı āb itdüm

15. Fikr idüp çeşm-i mestin ol şūḫuñ
Meşreb-i ṭaʿbumı ḫarāb itdüm

16. Āteşīn ḫançer-i nigāhından
Sīnemi dūzaḫ-ı ʿazāb itdüm

17. Ṭurra-yı yārı tābiş-i dilden
Şāne-yi zülf-i pīç ü tāb itdüm

18. Yine bir şūḫa oldı dil ʿāşıḳ
Yine cānım belā-meʾab itdüm

19. Nusḫa-yı derd-i ʿışḳdan ammā
Ol belālarla intiḫāb itdüm

20. Dīdeme intiḫāb-ı bīdārı
Baḫtıma intiḫāb-ı ḫ˘āb itdüm

21. Feyż-i ʿaks-i ḫayāl-i ḥüsninden
Cānı leb-rīz-i āftāb itdüm

22. Ḫavf-ı çeşmile sīne-yi rīşüm
Tīġ-i müjgānına ḳırāb itdüm

23. O tezervem ki bīm-i şāhīnden
Meskenim çengel-i ʿuḳāb itdüm

24. Gūş ḳıl ey perī ki żaʿfumdan
Ġāʾibāne saña ḫiṭāb itdüm

---

[150] Kıyamet gününde, biz bundan habersizdik demeyesiniz diye Rabbin Adem oğullarından, onların bellerinden zürriyetlerini çıkardı, onları kendilerine şahit tuttu ve dedi ki: Ben sizin Rabbiniz değil miyim? (Onlar da), Evet (buna) şâhit olduk, dediler. (A'raf, 172)

19-20: Mecmûada19. ve 20. sırada yer alan beyitler divanda "ʿIşḳa itdim teveccüh ü iḳbāl" dizesiyle başlayan 13. beyitten sonra gelmektedir.

19b belālarla : belālar ki D

25. Bīm-i kāfir-nigāh-ı ġamzeñden
Terk-i İslām-ı bā-ṣavāb itdüm

26. Tevbe it ẓulm u cevrden yoḫsa
ʿArż-ı şāḥ-ı felek cenāb itdüm

27. *Şehr-i yār-ı peyamberān Aḥmed*
Ki rehinde yüzüm türāb itdüm

28. O şehenşeh ki medḥ-i ḫulḳından
Ḳalemim kān-ı müşk-nāb itdüm

29. Feyż-i naʿtile defter-i şiʿrim
Nüsḫa-yı vird-i şeyḫ ü şāb itdüm

30. Her günāhım ümīd-i ʿafvile
Dāġ-ı sūz-ı dil-i s̱evāb itdüm

31. Bir duʿā k'eyledim dil-i zāre
ʿAvn-i ʿışḳile müstecāb itdüm

32. Niçe vaḳt idi nāmurād idi dil
Yād-ı luṭfile kām-yāb itdüm

[59b] 33. ʿAlem-i faḳrile olup ʿāmil
Terk-i mülk-i Ferāsiyāb itdüm

34. Her zamān dir ḳażāña luṭfundan
Gülşen-i dehri feyż-yāb itdüm

35. Dūd-ı ʿūd u ʿabīr-i aḫlāḳın
Her ne ʿālemde kim seḥāb itdüm

36. Ḫūşe-yi kişt-zārını nāfe
Āb-ı bārānını gülāb itdüm

37. Nūr-ı evvel bunuñla faḫr eyler
Ki ẓuhūrına çoḳ şitāb itdüm

38. Ezmine her zamān bunı söyler
Ki vücūdına intisāb itdüm

39. Oḳumaḳda ḳader bu ebyātı
Tīġini mālikü'r-riḳāb itdüm

31a bir : her H, L
38b vücūdına : ẓuhūrına D
39-40 : Mecmûada 39. ve 40. sırada yer alan beyitler dîvânda "Ḫūşe-yi kişt-zārını nāfe"

40. Ser-i engüşt-i tīr-i nuṣratını
Ḫūn-ı aʿdā ile ḫiżāb itdüm

41. Devr-i eflāk ahd-i ʿadlinde
Menʿ-i aḥkām-ı inḳılāb itdüm

42. Çārḫ-ı dīv kim burāḳ-ı rıfʿatine
ʿArş u kürsi iki rikāb itdüm

43. Tār u pūd-ı şuʿāʿ-ı ḫūrşīdi
Ḫayme-yi reʾyine ṭınāb itdüm

44. ʿArş u ferşe nevā-yı naʿtuñla
Şiʿrimi zīb-i nüh-ḳıbāb itdüm

45. Feyż-i naʿtuñla noḳṭa-yı şiʿrim
Levḥ-i fihrist-i ṣad-kitāb itdüm

46. Vaṣfuñ itdikçe cebhe-yi ṭabʿum
Ġarḳ-ı mevc ḫūy-ı ḥicāb itdüm

47. Menem ammā o naẓm-ı pīrā kim
Dehri pür-gevher-i ḫoş-āb itdüm

48. Cūş ḳıldıḳça ḳulzüm-ı ṭabʿum
Āftāb u mehi ḥabāb itdüm

49. Germi-yi sūz-ı reşkile ḫaṣmuñ
Lücce-yi ṭabʿını sīr-āb itdüm

50. Olalı müstefīḍ-i ḳalb-i selīm
Böyle bir naʿt-ı müsteṭāb itdüm

51. Tā ümīd-i şefāʿatüñle ***Fehīm***
Diye ʿıṣyān-ı bīḥesāb itdüm

52. Budur ümmīd o ʿāṣiye diyesin
Ki şefāʿatle bere-yāb itdüm

---

dizesiyle başlayan 36. beyitten sonra gelmektedir.
40b ḫiżāb : ḥisāb D
41b menʿ-i aḥḳām : menbaʿ aḥkām H
42a çārḫ-ı dīv : çarḫ bir H, L
44a ʿarş u ferşe : ʿarş-ı fersā H ; ʿarş-ı ferşā L
47a menem : benem H, L
49b ṭabʿını : ṭabʿımı L
49b sīr-āb : serāb H, L
50a ḳalb : ṭabʿ D
51b ʿıṣyān-ı : ʿıṣyānı D

2.1.59.
Meşnevī-yi Fużūlī Dernaʿt-ı Sulṭān-ı Enbiyā ʿAleyhi'[s-Selām][151]

Mefʿūlü / Mefāʿilün / Feʿūlün

1. Ey pādşeh-i serīr-i *levlāk*[152]
Maḳṣūd-ı vücūd-ı ḫāk ü eflāk

2. Olmış eflāk ḫāk-ı rāhuñ
Ermiş eflāke ḫāk-ı cāhuñ

3. Ey rāḳım-ı nüsḫa-yı maʿānī
Maʿmūre-yi ʿilm ü dīne bānī

[60a] 4. Şāhenşeh-i mesned-i risālet
Ressām-ı ḳavāʿid-i ʿadālet

5. Ey ʿarş-ı nüvāz u ferş-perver
Defterdār-ı ḥisāb-ı maḥşer

6. Ser-defter-i enbiyā-yı mürsel
Añlara hem āḫir ü hem evvel

7. Ey vāżıʿ-ı ıṣṭılāḥ-ı īmān
Ḥāḳdan sebeb-i nüzūl-ı Ḳur'ān

8. Sensin o sulṭān ġayr ḫaylüñ
Senden özge senüñ ṭufeylüñ

9. Ey ḫalvet-i ḳudse şemʿ-i maḥfil
Cibrīl tereddüdine menzil

10. Ḥaḳ emri senüñle ḫalḳa cārī
Ḳavlüñle ol emrüñ iʿtibārı

---

[151] Fużūlī (72a-73a) **L** ; Meşnevī-yi Fużūlī Dernaʿt-ı Sulṭānu'l-Kevneyn (42b-43a) **M** ; Bu Serdefter-i Enbiyānın Kitāb-ı Evsāfından Bir Varaktır ve Server-i Asfiyānın Gülzār-ı Letāfetinden Bir Tabaktır. (s.43-49) **Leylâ vü Mecnûn**

[152] " Sen olmasaydın âlemleri yaratmazdım" Hadîs-i Şerîf

1b ü – M
2b ermiş : çekmiş : H, L, M
cāhuñ : cāmuñ L
5a u – M
6a enbiyā-yı mürsel : enbiyā vü mürsel H, M
7a vāżıʿ-ı : vāżıḥ H, L, M
7b Ḳur'ān : Furḳān H, L
8a o – L
10a Ḥaḳ emri senüñle ḫalḳa cārī : Ḥaḳ adı seninle oldı cārī LM

11. Ey ḳıble-nümā-yı ehl-i ṭāʿat
Gencīne-yi gevher-i şefāʿat

12. Tāc-ı ser-i ʿarş ḫāk-ı pāyuñ
Şemʿ-i şeb-i ḳadr-i nūr-ı rāyuñ

13. Ey vāsıṭa-yı niẓām-ı ʿālem
Dīvān-ı Ḥaḳa vezīr-i aʿẓām

14. ʿİrfān-ı ṣıfāt u ẕāta ʿārif
Keyfiyyet-i kāʾināta vāḳıf

15. Ey ẕātuñ içün beşer vücūdı
Ādemde saña melek sücūdı

16. *Yā-sīn*[153] ṣadef-i dür-i ṣıfātuñ
Ṭā-hā[154] gül-i būstān-ı ẕātuñ

17. Ey mekteb-i dānişe muʿallim
Maḥrūsa-yı ḥükm-i şerʿe ḥākim

18. Dergāhuña enbiyā rücūʿı
Taʿẓīmile āsmān rükūʿı

19. Taḥsīn saña ey ḫuceste-fercām
Kim vażʿ ḳılup ṭarīḳ-i İslām

20. Keyfiyyet-i ḥāli rūşen itdüñ
Ḫayr u şer işin muʿayyen itdüñ

21. Aḥvāl-i evāmir ü nevāhī
Maʿlūm itdüñ bize kemāhī

22. Sen bildirdüñ ki kimdür Allah
Sensiz kim olurdı andan āgāh

23. Gümrāhları ṭarīḳe ṣalduñ
Üftādelerüñ elini alduñ

24. Fāş oldı naṣīḥatüñ cihāna
Sen ḳoymaduñ ortada bahāne

13b Dīvān-ı Ḥaḳa vezīr-i aʿẓām : Aʿyān-ı vücūda sadr-ı aʿzam L, M
[153] Yāsīn (Yâsîn, 1)
[154] Tā hā (Tâhâ, 1)
17b ḥükm-i şerʿe : ḥükm ü şerʿa H
18b rükūʿı : rükūʿ M
24b ortada : özgede H ; özinde M

25. Ammā bize yoḳdur ol saʿādet
Kim ḫıfż-ı ṭarīḳüñ ola ʿādet

26. İhmāl iderüz iṭāʿatüñde
Taḳṣīr-i edā-yı ḫıdmetüñde

27. Her niçe ki ḫˇāh u şerm-sāruz
Hem şefḳatüñe ümīdvāruz

28. Kim feyż-i ʿavāṭıf-ı ʿamīmüñ
Şād eyleye göñlin ehl-i dīnüñ

[60b] 29. ʿĀṣīlerüñ olasın penāhı
Nevmīdlerüñ ümīdgāhı

30. Sensün çü şefīʿ-i her meʿāṣi
Ne ġam eger olsa kimse ʿāṣī

31. Ger bende ola tamām-ı ṭāʿat
İẓhār neden bulur şefāʿat

32. Sensin bu serīr-i pādşāhı
Bu mülkde olanuñ penāhı

33. Her ʿaṣrda bir nebī ẓuhūrı
Her devrde bir Resūl nūrı

34. Fıṭrat yolını müzeyyen itdüñ
Yüz biñ şemʿile rūşen itdüñ

35. Tā gelmege rūşen ola rāhuñ
Budur reh ü resmi pādşāhuñ

36. Ḫˇāb-ı ʿadem içre şaḫṣ-ı ʿālem
Görmüşdi vücūdunu muḳaddem

37. Kim lemʿa-yı nūrdan bir efser
Giymiş virmiş özine zīver

38. Bīdār olanda ol yuḫudan
Gitmişdi ḳarārı ārzūdan

27a ḫˇāh : ḫˇār L, LM
28b dīnüñ : bīmüñ L, LM
34a/b itdüñ : etdi LM
35b reh ü resmi : reh-i resmi LM
36b vücūdunu : vücūddan H, L, M
38a ol yuḫudan : uyıḫūdan H ; ol yuḳudan L ; ol uyḫudan M

39. Çün istedi ol menāme taʿbīr
Senden aña müjde virdi taḳdīr

40. Dünyāya peyām-ı feyż-i nūruñ
Tenbīh-i saʿādet-i ẓuhūruñ

41. Ḫalḳa virüp intiẓām-ı maḳdem
Oldem geldi ki geldi Ādem

42. Dünyā ṭalebinde oldı ḳāʾim
Devrile seni dilerdi dāʾim

43. Bir bir yetüp özge enbiyāya
Miʿrāca çıḳardı pāye pāye

44. Gezmezdi senüñle sāye hem-rāh
Gūyā ki nihāl-i ḳaddüñ ey māh

45. Bu ʿaleme virmiş idi vāye
Ol ʿāleme ṣalmışidi sāye

2.1.60.
Ḳaṣīde-yi Fużūlī Dernaʿt-ı Nebi-yi Ekrem ü Resūl-i Muḥterem Ṣallallāhu ʿAleyhi ve Sellem[155]

Mefʿūlü / Fāʿilātü / Mefāʿīlü / Fāʿilün

1. Yā menbaʿu'l-mekārim [ü] yā maʿdene'l-vefā
Yā mecmaʿa-l meḥasin [ü] yā maẓhar'ül-ʿaṭā

2. Ente'llezī büʿiste ileynā mübeşşirā
V'aḫtāreke'l-ilāhu ʿani'l-ḫalḳı v'aṣṭıfā

3. Ente'llezī tafaḍdalahu'l-ḳurbe ve'l-ḳabūl
V'entellezī teferredehu'l-ʿizze ve'l-ʿulā

4. Men irtecā be-luṭfike mā-ḫābe ve'nḳaṭıʿ
Men iktedā bi-şerʿike mā-ḍāʿa v'ehtedā

39a taʿbīr : tefsīr LM
41a intiẓām : intiẓār L, M
43a özge : özüñ M
44b nihāl-i ḳaddüñ : nihāli ḳaddüñ L, M
155 – **M;** Naʿt-ı Sütūde-Edā-yı Cenāb-ı Vāḳıf-ı Sırr-ı İsrā Fużūlī Efendi (73a-73b) **L ;** Bu Kaside Hazret-i Muhammed ʿAleyhisselām Şānındadır (s.54-57) **Leylâ vü Mecnûn**
1a/b ü – H
4a ve'nḳaṭıʿ : ve'ntefaʿ LM

5. Yā ʿavne men tefaḳḳadehū ʿinde şiddetin
Yā kehfe-men teḥaṣṣana fi'ḍ-ḍarrı ve'n-necā

6. ʿĪsā ne-mī-resed be-tū derḳadr ü menzilet
Ber çarḫ eger nihed zi ser-i iḳtidār pā

[61a] 7. Miʿrāc yāftī tū ve ber Ṭūr şud Kelīm
Farḳ ez tū bā Kelīm zi arzest tā semā

8. Āb-ı tū būd k'āteş-i Nemrūd rānişānd
Rūzī ki kerde būd der āteş Ḫalīl cā

9. İḳrār-ı kāfirīst zi şerʿi tū inḫirāf
Bürhān-ı güm-rehīst beġayr-ı tū iḳtidā

10. Tā münḳaṭiʿ ne kerded ez āsīb-i rūzgār
Şes-beste ber tū silsile-yi silk-i enbiyā

11. Bā enbiyāst nisbet-i ẕāt-ı tū çūn elif
Hem ibtidā tūyī bīḥaḳīḳat hem intihā

12. Taḳdīr-i cüz rıżā-yı tū kārī ne-mī-küned
Peyveste ṭaʿat-i tū edā mīküned ḳażā

13. Ey āftāb-ı ẕātına her ẕerre bir nebī
Biñ şerʿ u dīn diyārına her ẕerreden żiyā

14. Sen ġāyet-i vücūdsın vü özgeler ṭufeyl
Sen pādşāh-ı mülksün vü özgeler gedā

15. Cārūb-ı gerd-i reh-güẕerüñ bāl-i Cebraʾīl
Ṭāḳ-ı revāḳ-ı dergehüñ eyvān-ı kibriyā

16. Dārü'ş-şifā-yı ḥaşrde bīmār-ı maʿṣıyet
Şehd-i şefāʿatüñden umar şerbet-i şifā

17. Ey Çār yār-ı kāmilüñ aʿyān-ı mülk-i dīn
Erbāb-ı ṣıdḳ u maʿdilet ü reʾfet ü ḥayā

18. Devrüñ bu dört faṣl ile bir muʿtedil zamān
Şerʿüñ bu dört rükn ile muʿteber binā

19. Yā Muṣṭafā ***Fużūlī***-i muḥtāca raḥ edüp
Iẓhār-ı iltifāt ile ḳıl ḥācetin revā

2.1.61.

Ḳaṣīde-yi Fużūlī Dernaʿt-ı Şehsüvār Baṭḥa vü Yes̱rib ʿAleyhi't-Taḥiyye Ve't-Teslīm[156]

Mefāʿilün / Feʿilātün / Mefāʿilün / Feʿilün

1. Ne kim ṣaḥīfe-yi tedbīre ʿaḳl ider masṭūr
   Ṣaġınmañ anı olur olmaz olmayan maḳdūr

2. Hevā-yı dār-ı belā umma her hevāyīden
   Kim [ol] maḳāmdadur ser-bülend olan Manṣūr

3. Ḥarīf-i erre-yi ġam ṣanma her ḳurı aġacı
   Ki yazılur Zekeriyyā adına ol menşūr

4. Dil-i pür-āteş-i ʿāşıḳdur āh-ı serd ile ḫoş
   Olur bürūdete māʾil ṭabāyiʿ-i maḥrūr

5. Füsürde zāhid eger ʿāşıḳ-ı ciger-sūza
   Refāḳat itse yüz il ẓulmetine düşmez nūr

6. Ṣaġınma bir arada iḫtilāṭ ḳılmaġ ilen
   Dutar mizāc-ı ḳaranfil ṭabīʿat-ı kāfūr

7. Ḫoşem ki ʿışḳ ile rüsvā-yı ḫāṣ u ʿāmım ben
   Felek bu şīve ile eylemiş beni meşhūr

8. Müdām naḳd-i hevā ḫāṭırımdadur meknūn
   Hemīşe ẕikr-i muḥabbet dilimdedir meẕkūr

9. Niçüñ hevāne muḥabbet meveddet-i şāhi
   Ki ḫalḳadur sebeb-i feyż-i Kirdgār-ı ġafūr

10. Meh-i sipihr-i nübüvvet Muḥammed-i Ḳureşī
    [61b] Çerāġ-ı şām-ı ebed āftāb-ı ṣubḥ-ı nüşūr

11. Şehinşehi ki Süleymān-ı mülk-i maʿni olup
    Muṭīʿ oldı aña cinn ü ins ü vaḥş u ṭuyūr

12. Cihānı açmaġ içün ṭapşırıldı ḥażretine
    Kilīd-i maḫzen-i maḥrūsa-yı vuḳūf u şuʿūr

13. Yitürdi silsile tār-ı ḥisāb-ı hicretine
    Üzülmesün diyüben rişte-yi sinīn ü şühūr

---

[156] – **M** ; Naʿt-ı Şerīf-i Behcet-Nümūd Cenāb-ı Ḥabīb Kerīm-i Vedūd Fużūlī Efendi (73b-74b) **L ;** Kasîde Derna't-ı Hazret-i Faḫr-i Mevcûdât. **Fuzûlî Dîvânı** (2. Kasîde)

14. Şikest nuḳre-yi ḫāliṣ-ʿayārıma ḳomadı
ʿAyār-ı nuḳre-yi ẕātında iḥtimāl-i küsūr

15. Ruḫ u ḳadīrdür olan ḫalvet-i cinān içre
Çerāġ-ı meclis-i ġılmān u şemʿ-i maḥfil-i nūr

16. Ne şek ki aḳdı bir āride parmaġından ṣu
Bu şerḥadur mutażammun ḫuṭūṭ-ı mevc-i buḫūr

17. Muḫālif emrinedür bāde kim ayāġa düşer
Naḳīṣdur aña kim gūş-māl pür-ṭanbūr

18. Eyā şehī ki gürūḥ-ı peyamber-i mürsel
Behişte baṣmaz ayaḳ senden almadın destūr

19. Egerçi ḫāmeye el urmaduñ elüñde idi
Ḫaṭ-ı beṭālet-i İncīl ü ḥarf-i nesḫ-i Zebūr

20. Ne söz ki anda senüñ yoḳ rıżā-yı ḫuddāmuñ
Ḳalur serāy-ı ṭabīʿatde tā ebed maḥṣūr

21. Bıraḳ ḥicāb niḳābın güzel cemālüñden
Ki tā göre seni ortada görmeyen niçe kūr

22. Bu mesned içre niçe mest-i ḫ˅āb-ı nāz olasın
İrişdi ṣubḥ gel aç imdi nergis-i maḫmūr

23. Fesād ehl-i cihāna bıraḳdı yüz feterāt
Ḳıyāmet oldı ne yatmaḳ mecālidür ṭur odur

24. Zamāne muntaẓır-ı iḳtidā-yı emrüñdür
Sözüñ ne ise yürüt buyruġuñ ne ise buyur

25. Fetaḥtü ʿayne ricā-yı beseyfike'l-ḳāṭıʿ
Ḳad istinaʿat bihi min ʿaduvvuke'l-maḳhūr

26. Recʿatu inneke taḳḍe'l-umūrı fī yevmen
Be emri Rabbike ḳad türciʿi ileyke'l-umūr

27. Lezemtü ẕeylüke ercū rıżāke fi'ḍ-ḍāreyn
Kefī vüṡūku ricā-yı beluṭfike'l-mevḳūr

*28. Şehā **Fużūlī**-yi dil-ḫastaem bihamdillah*
Reh-i şerīʿatüñe tābiʿ emrüñe meʾmūr

17b naḳīṣdur : naḳīżdur L
pür : yer L
23b ṭur odur : dur odur L

29. Olup durur sözümüñ naẓm u nes̱ri naʿtuñda
Hemīşe gevher-i manẓūm [u] lüʾlüʾ-yi mens̱ūr

30. Feṣāḥat ehli arasında iʿtibārım var
Ne iʿtibār ger olduysa heyʾetim maḥḳūr

31. Özüm ḥaḳīr beġāyet sözü müfīd velī
Niçün ki ḥükm mis̱ālinde saṭr-ı beyne suṭūr

32. Ümīdvār ki dutduḳça mülk-i rūḫ-ı niẓam
Ümīdvār ki tapduḳça ʿahd-i ʿömr mürūr

33. Mürūr-ı ʿömri s̱enā-yı Resūl ilen geçürem
[62a] Ölende anı idem armaġān-ı ehl-i ḳubūr

2.1.62.
Ḳaṣīde-yi Fuẓūlī Dernaʿt-ı Ḥaẓret-i Muḥammedü'l-Muṣṭafā ʿAleyhi't-Taḥiyye Ve's-Selām[157]

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1. Ṣaçma ey göz eşkden göñlümdeki odlare ṣu
Kim bu deñlü tutuşan odlare ḳılmaz çāre ṣu

2. Āb-gūndur günbed-i devvār rengi bilmezem
Yā muḥīṭ olmış gözümden günbed-i devvāre ṣu

3. Ẕevḳ-i ṭīġuñdan ʿaceb yoḳ olsa gögsüm çāk çāk
Kim mürūr ile bıraḳur raḫneler dīvāre ṣu

4. Vehm ilen söyler dil-i mecrūḥ peykānuñ sözin
İḥtiyāṭilen içer her kimde olsa yāre ṣu

5. Ṣuya virsün bāġbān gülzārı zaḥmet çekmesün
Bir gül açılmaz yüzüñ tek virse biñ gülzāre ṣu

6. Oḫşādabilmez ġubārını muḥarrir ḫaṭṭuña
Ḫāme tek baḳmaḳdan inse gözlerine ḳāre ṣu

29b u – H
33a ilen : iken H
[157] Naʿt-ı Şerīf-i Leṭāfet-nümā-yı Ḥaẓret-i Vāḳıf-ı Sırr-ı Mā Evḫā Fuẓūlī Efendi (74b-75b) **L** ; Ḳaṣīde-yi Fuẓūlī Dernaʿt-ı Ṣāḥibü'l-Maḳāmu'l-Maḥmūd Ṣallallāhu ʿAleyhi ve Sellem (18b-19a) **M;** Kasîde Derna't-ı Hazret-i Nebevî, **Fuzûlî Dîvânı** (3. Kasîde)
3a ʿaceb yoḳ olsa gögsüm : ʿaceb yoḳ gögsüm olsa H, M
6b baḳmaḳdan : baḳmaḳda H, M

7. ʿĀrıżuñ yādıyla nemnāk olsa müjgānım n’ola
Żāyiʿ olmaz gül temennāsıyla virmek ḫāre ṣu

8. Ġam güni itme dil-i bīmārdan tīġüñ dirīġ
Ḫayrdur virmek ḳarañu gicede bīmāre ṣu

9. Men lebüñ müştāḳıyım zühhād kevs̱er ṭālibi
Nitekim meste mey içmek ḫoş gelür ḫūşyāre ṣu

10. İste peykānın göñül hecrinde şevḳüm sākin it
Ṣusuzam bir kez bu ṣaḥrada benimçün are ṣu

11. Ravża-yı kūyına her dem ṭurmayup eyler güẕār
ʿĀşıḳ olmış ġalibā ol serv-i ḫoş-reftāre ṣu

12. Ṣu yolun ol kūydan ṭopraġ olup dutsam gerek
Çün raḳībümdür daḫı ol kūya ḳoyman vara ṣu

13. Dest-būsı ārzūsında ger ölsem dostlar
Kūze eyleñ ṭopraġum ṣunuñ anuñla yāre ṣu

14. Serv ser-keşlük ḳılur ḳumrī niyāzından meger
Dāmenin duta ayaġına düşe yalvare ṣu

15. İçmek ister bülbülüñ ḳanın meger bu rengile
Gül budāġınuñ mizācına gire ḳurtare ṣu

16. Ṭīnet-i pākini rūşen ḳılmış ehl-i ʿāleme
İḳtidā ḳılmış ṭarīḳ-i Aḥmed-i Muḫtāre ṣu

17. *Seyyid-i nevʿ-i beşer deryā-yı dürr-i ʿıṣṭıfā*
Kim sepüpdür muʿcizātı āteş-i eşrāre ṣu

18. Ḳılmaġiçün tāze gülzār-ı nübüvvet revnaḳın
Muʿcizinden eylemiş iẓhār seng-i ḫāre ṣu

19. Muʿcizi bir baḥr-i bīpāyān imiş ʿālemde kim
Yetmiş andan biñ biñ āteş-ḫāne-yi küffāre ṣu

20. Ḥayretilen barmaġın dişler kim itse istimāʿ
Barmaġından virdügi şiddet güni enṣāre ṣu

21. Dostı ger zehr-i mār içse olur āb-ı ḥayāt
Ḫaṣmı ṣu içse döner elbette zehr-i māre ṣu

8b ḳarañu : ḳaranġu L, M
14a niyāzından : niyāzında H
19b biñ biñ āteş-ḫāne : peyk-i āteş-ḫāne H, M

22. Eylemiş bir ḳaṭreden biñ baḥr-i raḥmet mevc-ḫīz
İl ṣunup urġaç vużū içün gül-i ruḫsāre ṣu

[62b] 23. Ḫāk-i pāyine yitem dir ʿömrlerdür muttaṣıl
Başını ṭaşdan ṭaşa urup gezer āvāre ṣu

24. Ẕerre ẕerre ḫāk-ı dergāhına ister ṣala nūr
Dönmez ol dergāhdan ger olsa pāre pāre ṣu

25. Ẕikr-i natuñ vird ider dermān bilür ehl-i ḫaṭā
Eyle kim defʿ-i ḫumār içün içer mey-ḫ˘āre ṣu

26. Yā Ḥabībullāh yā ḫayre'l-beşer müştāḳuñam
Eyle kim leb-teşneler yanup diler hemvāre ṣu

27. Sensen ol baḥr-i kerāmet kim şeb-i Miʿrācda
Şebnem-i feyżüñ yetürmiş s̱ābit ü seyyāre ṣu

28. Çeşme-yi ḫūrşīdden her dem zülāl-i feyż iner
Ḥācet olsa merḳadüñ tecdīd iden miʿmāre ṣu

29. Bīm-i dūzaḫ tār-ı ġam ṣalmış dil-i sūzānıma
Var ümīdüm ebr-i iḥsānuñ sepe ol nāre ṣu

30. Yümn-i naʿtüñden güher olmış ***Fużūlī*** sözleri
Ebr-i nisāndan dönen tek lüʾlü-yi şehvāre ṣu

31. Ḫ˘āb-ı ġafletden olan bīdār olanda rūz-ı ḥaşr
Eşk-i ḥasretden dökende dīde-yi bīdāre ṣu

32. Umduġum oldur ki maḥrūm olmayam dīdārdan
Çeşme-yi vaṣluñ vire bu teşne-yi dīdāre ṣu

2.1.63.
Ḳaṣide-yi Fużūlī Dernaʿt-ı Ḥażret-i Sulṭān-ı Enbiyā Ṣallallāhu ʿAleyhi ve Sellem[158]

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün

1. Çeker bīraḥmlar yanında her sāʿat zebān ḫançer
Günāhım s̱ābit eyler ölmegim ḫāṭır-nişān ḫançer

27b ü – M
28a iner : es̱er H, L
158 – **M** ; Naʿt-ı Şerīf-i Cenāb-ı Faḫr-i Rüsul El-Fużūlī Efendi (75b-76b) **L** ; Kasîde-yi Dermedh-i Hazret-i Faḫr-i Kāʾināt, **Fuzûlî Dîvânı** (Kasîde 4)

2. Zülāl-i vaṣlına leb-teşneyim bir Türk-i bed-ḫūnuñ
Kim andan ḳaṭre-yi āb istesem dartar revān ḫançer

3. Virir pervāne öz cānın saña çün iḫtiyār ile
Ne ḥācet şuʿleden ey şemʿ çekmek her zamān ḫançer

4. Ḥazer ḳıl gezme çoḳ pervāsız ey bülbül ki ḳatlüñçün
Tikenden dāmeni altında ḳılmışdır nihān ḫançer

5. Müjeñ ḳanım töküp ġamzeñ alur cānım ʿaceb ṣanma
İşidür tökse ḳan oḳ ʿādetidür alsa cān ḫançer

6. Ḳaşuñla gözlerüñdür her ṭaraf ya bir nizāʿ üzre
Çeküpdür birbirine iki serḫoş Türkmān ḫançer

7. Ḫayāl-i ġamzeñ ile pes ki rāḥat gitdi cismimden
Ṣanasın pehlū-yı çākimdedür her üstüḫˇān ḫançer

8. İletsem ḫançerüñ şevḳini ḳabre her bahār olġaç
Olur sebze yerine ḫāk-i ḳabrimden ʿıyān ḫançer

9. Ḳocar zerrīn kemerle belüñi veh bu ne ṭāliʿdür
Ki altun ḳuvvetiyle bile olmış kāmrān ḫançer

10. Ḫayāli gözdedir kirpiklerüñ depretme ey merdüm
Edeb şarṭı degül mihmāne çekmek mīz-bān ḫançer

11. Göz açıp bū-sitāna ḫaṭṭ-ı sebzüñsiz naẓar ḳılsam
Görinür gözlerime sebze-yi her bū-sitān ḫançer

12. Dehānuñ yoḳ dimişler söyle bu güftār ḳandedir
Belüñ peydā degüldi ḳande ṭutmuşdur mekān ḫançer

13. Muḥāl-i ʿaḳlıdur kim ola müjgānuñ gibi ḫūnī
Eger üstād elinden ṣu yerine içse kān ḫançer

[63a] 14. Ruḫ-ı zerdim ṣalıpdur ḫançerüñ gözgüsine ʿaksin
Veyā simīn belüñde dutduġuñdur zer-nişān ḫançer

15. Zebān-ı tīz ile ortaya girmiş muttaṣıl guyā
Olam dir mādiḥ-i peyġamber-i āḫir zamān ḫançer

16. Şehinşāhı ki tīġ-i ābdārı ẓāhir olduḳda
Elinde ṣaldı Ḫusrev nīze vü Nūşırevān ḫançer

7a cismimden : çeşmimden H
10b şarṭı degül mihmāne : şarṭıyla gül mihmāne H

17. Yemenden baş çekende mehçe-yi rāyāt-ı iḳbāli
Bıraḳdı tīre toprağa şeh-i Hindū-sitān ḫançer

18. Ṣaf-ārā-yı meṣāff-ı Bedrdür iẓhār-ı muʿcizde
Şikāf-ı perniyān-ı Bedr içün ḳılmış nihān ḫançer

19. ʿAdū-yı cāhınuñ ḳaṭʿ-ı ḥayātıyçün çeker her ay
Ġılāf-ı lāciverdīden hilāl-i āsmān ḫançer

20. Seḥer-feyżi ki dün tek tīre ḳılmazdı dil-i ṣāfın
Güneş tek ḳasdına çekseydi biñ nāmihrbān ḫançer

21. Suḫan ṭabʿı ki ruḫsāre siper tek çīn bıraḳmazdı
Eger ḳaṣdına çekseydi ḳamū ehl-i zebān ḫançer

22. Olurdı dīde-yi bed-bīne iẓhār-ı nübüvvetde
Anuñ gönderdigi her nāme-yi muʿciz-beyān ḫançer

23. Ġazālarda duʿā-yı cevşenīne çāre ḳılmazdı
Özin her niçe ḳılsa tecrübe tīr imtiḥān ḫançer

24. Eyā Şāhī ki bāḫısm ḫançer-i şerʿün niẓāmiyçün
Çeküpdür biñ şehinşeh tīġ ü biñ ṣāḥib-ḳırān ḫançer

25. Eger nāmūs-ı şerʿin olmasaydı ḫalḳa müstevlī
Ne bir pür-dil çekerdi tīġ ü ne bir pehlevān ḫançer

26. Naḳış-ı ḥükmünüñ ḳaṭʿ-ı fesādiyçün eliflerden
Kelāmullāh bīḥad tīġ çekmiş bīgirān ḫançer

27. Münāfıḳ idebilmez şerʿüñe medḫal ki cevrüñde
Melāʾik perr ü bālin görse eylerdi gümān ḫançer

28. *Biḥamdillāh ki ḥālā dīde-yi bed-ḫˇāha naʿtuñdan*
***Fużūlī** naẓmınuñ her saṭrıdur bir cān-sitān ḫançer*

29. Zebān-ı Fārisi is̱bāt-ı iʿcāzuñda küffāre
Gehī ḫūn-rīz nāvek gösterir ki cān-sitān ḫançer

17a mehçe-yi rāyāt : mehçe-yi āyāt L
22a nübüvvetde : nübüvvetden H
24a ḫançer-i şerʿün : ḫançer ü şerʿün L
26a naḳış : nākiz D
27a cevrüñde : cevrüñden L
27b eylerdi : diyü eyler H, L
28a naʿtuñdan : naʿtuñdan L

30. Şefīʿ ül-müẕnibīnā maḥşer eyyāmı ki dūzaḫdan
Çeker her laḥẓa mücrim ḳaṣdına bir bīemān ḫançer

31. Budur ümmīd kim maḥfūż olam ḥıṣn-ı penāhuñda
Ġılāf içre nitekim ṣaḳlanur görmez ziyān ḫançer

2.1.64.
Ḳaṣīde-yi Fużūlī Dernaʿt-ı Ḥażret-i Seyyidü'l-Mürselīn Ṣallallāhu Teʿāla ʿAleyhi ve Sellem[159]

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1. Āb levḥi üzre çekmiş mevcden mısṭār ṣabā
Sebzeden naḳl itmege vaṣf-ı ḫaṭ-ı dilber ṣabā

2. Almaġ içün ḳıymetile sebzeden şebnem dürin
Yāseminden sebze dökmüş yā semīnden zer ṣabā

3. Aġzuñ esrārın diler fāş ide açup ġoncadan
Gör ne rengile ḳılur iẓhār-ı her mużmer ṣabā

4. Encümenler seyr idüp nesrīn beyāżın gezdirür
Ḥüsn ü ḫulḳuñda dürüst itmek [diler] maḥżer ṣabā

[63b] 5. İnfiʿāl itmiş meger sürʿatde raḫşuñdan senüñ
Kim gezer maḫfī görünmez kimseye micher ṣabā

6. Aḫdarup bulmaġ diler vaṣf-ı ruḫuñ kim muttaṣıl
Nüsḫa-yı gül-berg evrāḳın ḳılur ezber ṣabā

7. Āb-gūn tīġuñca olmaz bunca dāīm kim virür
Tīġ-i āb-ı cūy-bāre mevcden cevher ṣabā

8. Āyaġuñ ṭopraġını yerden alur taʿẓim ile
Ġalibā düzmek diler başına bir efser ṣabā

9. İşidüpdür ġālibā ḳaddüñle şemʿüñ baḥs̱ini
Her ḳaçan gördüyse eyler şemʿe ḳaṣd-ı ser ṣabā

30a dūzaḫdan : dūzaḫda L
30b laḥẓa : şūle D
31b nitekim : niçün kim L
ziyān : zebān L
[159] – **M**: Naʿt-ı Laṭīf Sulṭān-ı Rusül El-Fużūlī Efendi (76b-77a) **L;** Dermedh-i Hazret-i Faḫr-i Kâ'inat **Fuzûlî Dîvânı** (5. Kasîde)
3a ġoncadan : ġoncanı D
4b diler – H
5a meger : peri H

10. Āstānuñda muḳīm olmaġa bulsaydı ḳabūl
Ḥaḳ bilür olmazdı ser-gerdān-ı baḥr u ber ṣabā

11. Āsmāna ḳadr ile çıḳsa ne ḥāṣıl çün degül
Aña ḳābil kim ola ḳapuñda ḫāk-ı der ṣabā

12. Āteş-i bīdāde köymüşdür olupdur dād-ḫ̮ āh
Gördigi yerde ṣaçup başına ḫākister ṣabā

13. Āb-ı deryā üzre geh İlyāsveş seyrān ider
Gāh eyler hem-şiken İbrāhimteg āẕer ṣabā

14. Oddan āfet görmez ü ṣudan żarar gūyā ḳılur
Ḳande olsa iḳtidā-yı ey şerʿ-i Peyġamber ṣabā

15. Aḥmed-i Mürsel ki fermānber Süleymāndur aña
Eyle kim gördi Süleymān oldı ferbānber ṣabā

16. Ol şehinşeh kim rıżāsıyla gezer her ḳande var
Ger şimāl ü ger cenūb u ger debūr u ger ṣabā

17. Ey gül-i bāġ-ı rusül bir tāze gülşendür ḳapuñ
Kim dem-i Cibrīle ol gülşende ṭaʿn eyler ṣabā

18. İsteyüp bulmaz ḳapuñ feyż anuñiçün muttaṣıl
Ḳangı gülşen seyrine girse çıḳar mużṭer ṣabā

19. İledür ḫāk-i derüñi ẕerre ẕerre gülşene
Ḳılmaḳ içün tūtiyā-yı dīde-yi ahber ṣabā

20. Olduġuyçün rūz tek pinhān girüp gülşenlere
Bīsebep raḫt-ı gül ü nesrīne ġāret-ger ṣabā

21. Āteş-i bīdād ile ʿālem yanar ger ḳılmasa
ʿAdlüñi şāyiʿ gezüp her dem yedi kişver ṣabā

22. Öz günāhına şefāʿat isteyüp feryād idüp
Çizginür ḫāk-ı mezāruñ üzre tā maḥşer ṣabā

23. İtmezem terk-i temennā-yı ṭavāfuñ çıḳsa cān
Ḫāk hem olsam ġubārımı saña ilter ṣaba

17a gülşendür : sünbüldür H
20/21 L metninde 20. ve 21. beyitler yer değiştirmiştir.
20a rūz tek : rūz u tek L ; ẕerre tek D
21a āteş-i bidād ile : āteş-i bidād ola H

24. Açmış ümmīd-i dem-i vaṣluñ dil-i pür-ḫūnımı
Öyle kim faṣl-ı bahār açar gül-i aḥmer ṣabā

25. Öyle inceldim żaʿīf oldum ki ḫāk-ı kūyuña
Ḳābilim ḫāşāk tek olsa baña rehber ṣabā

26. İltimāsım baḫttan oldur ki cārı ḥükmüñe
Ṭār yā ḥīne çemen mülkinedür server ṣabā

27. Ola naʿtuñdan ***Fużūlī***nüñ kelāmı dil-pezir
Eyle kim gülden bulur enfās-ı cān-perver-ṣabā

2.1.65.
[64a] Naẓm-ı Fevrī Dernaʿt-ı Ḥażret-i Muḥammed Ḥażret-i Muḥammedü'l-ʿArabī Ṣallallāhu ʿAleyhi ve Sellem[160]

Mefāʿilün / Feʿilātün / Mefāʿilün / Feʿilün

I

1. Memālik-i dü cihānuñ olup serīrine şāh
ʿAduvv-ı dīniñi dirseñ ḳılam helāk u tebāh
Sirişk-i vāhda iḥżār idüp silāḥ u sipāh
Semend-i tevbeye atlın çek ey dil-i gümrāh
Livā-yı eşhedü en lā ilāhe illāllah

2. Diseñ ki Ḥaḳdan ire dāʾimā saña tevfīḳ
Diyār-ı dīni ḳo rāh-ı ṣalāḥı eyle ṭarīḳ
Ṣalāt u ṣavmı o yolda ḳılup refīḳ ü şefīḳ
Ḫudāyı añ ki seni nūr ider ʿale't-taḥḳīḳ
Żiyā-yı eşhedü en lā ilāhe illāllah

3. Dilüñden itme cüdā ẕikr-i nām-ı Mevlāyı
Ki gönlüñe viren oldur ḫurūş-ı deryāyı
Bülend ü peste ṣalup şūr u şevḳ ü ġavġayı
Ġırīv-i raʿd degüldür pür itdi dünyāyı
Ṣadā-yı eşhedü en lā ilāhe illāllah

24b öyle : eyle H, L
25a öyle : eyle H, L
25b ḫāşāk : ḫāşāki L
26a oldur ki cārı ḥükmüñe : oldur ki ḥükmüñ ʿāleme D
26b ṭār yā ḥīne : ola cāri tā D
27 – D
[160] – **M ;** Naʿt-ı Şerīf-i Dil-ārā Berāy-ı Pādşāh-ı Taḫt-ı Şefāʿat-Pīrā (85b-88a) **L**
I/2c ü – H

4. Nesīm-i ẕikr-i İlāhi eserse dilden eger
Riyāż-ı dīnde yine niçe lāle-zār hüner
Anuñla tāzelenüp dil misāl-i ġonca-yı ter
Dimāġ-ı cān u dili gül gibi muʿaṭṭar ider
Hevā-yı eşhedü en lā ilāhe illāllah

5. Vücūduñ ola diseñ bāġ-ı luṭf-ı Yezdānī
Demādem ur nefes-i ẕikr-i nām-ı Subḥānı
İşitmedüñ mi göñül ḳavl-i ehl-i ʿirfānı
Ṭarī vü tāze ider esse ravża-yı cānı
Ṣabā-yı eşhedü en lā ilāhe illāllah

6. Disüñ ki defter-i tevḥīd-i ***Fevrī*** bula ḫıtām
Bir ulunuñ güzel adıyla tā ki ola benām
Dilüñde olsun ebed bu kelām-ı ḫūb-niẓām
Muḥammed-i ʿArabīdür Resūl-i Rabb-i Enām
ʿAleyhi elfü ṣalavāt u elfu elfi selām

II

1. Ṣufūf-ı inse cünūd-ı perīye mecmaʿdur
Buḥūr-ı ʿilme süyūl u kemāle menbaʿdur
Şümūs-ı ġayba büdūr-ı ẓuhūra maṭlaʿdur
Cihān u cān[a n'ola] kevn ü mekāndan evsaʿdur
Fežā-yı eşhedü en lā ilāhe illāllah

2. Maḳām-ı ẕerde-yi çarḫ-ı berinden aʿlādur
Meẓāhirine ḥażīż-i zamāna meclādur
Medārı merkez-i aʿlāsına mücellādur
ʿUḳūl künhüni derk itmeden müberrādur
Ẕekā-yı eşhedü en lā ilāhe illāllah

[64b] 3. Ṣadā-yı nām-ı Ḫudā tā ki semʿime girdi
Kelīm gibi göñül ʿaḳl u Ṭūrı şaşırdı
Misāl-i Ṭūr baña ʿāḳıbet-i fenā virdi
Ki gūş-ı cān u dile şeş cihātdan ayırdı
Nidā-yı eşhedü en lā ilāhe illāllah

4. Esīr iseñ elem-i cürm ü derd-i ṭuġyāna
Diseñ ki bulına bīçāre çāre dermāna
Şarāb-ı vaḥdet iç ey ḫasta dil ḥekīmāne
İrincedür bire birdür marīż-i ʿıṣyāna
Devā-yı eşhedü en lā ilāhe illāllah

II/1d cāna n'ola kevn: cān kevn H
II/2a berinden : berīnden H
II/3a girdi : degdi H:

5. Mübārek adını Ḥaḳḳuñ müdām ḳıl ezber
Kelāġvār cihān cīfesine ḳılma naẓar
Nigeh gerek senüñ ey dil hevā-yı tāc u kemer
Gedāya sāye ṣalarsa şeh-i dü ʿālem eger
Hümā-yı eşhedü en lā ilāhe illāllah

6. Diseñ ki ʿālem-i taḥḳīḳ Ḥaḳḳa ire ṭarīḳ
Hidāyet ola saña ***Fevrī***yā refīḳ-i şefīḳ
Dilüñde olsun ebed bu kelām-ı pür-tevfīḳ
Muḥammed-i ʿArabīdür Resūl-i Ḥaḳḳ taḥḳīḳ
ʿAleyhi elfü ṣalavāt u elfu elfi selām

III

1. Bu ḫār-ı zār cihāna neden dimek gülzār
Riyāż-ı vaḥdete gir k'andadur gül-i bīḫār
Derüp naḫīl-i ʿamelden hezār gūne s̱emār
Bitür göñülde k'olasın cihānda berḫūrdār
Nihāl-i eşhedü en lā ilāhe illāllah

2. Dilā kim oldı şu kim rāh-ı şevkete gitdi
Ṣanem sücūdın iden kāfürüñ işi bitdi
Ḫudāyı birleyin ebrār-ı vaḥdete yetdi
Çü ṣarf-ı lā ile hep nefy-i māsivā itdi
Celāl-i eşhedü en lā ilāhe illāllah

3. Diseñ seni mela-yı ġayba sevḳ ide Raḥmān
Teẕekkür eyleye nāmuñ mücerredāt-ı cihān
İdüp muḥabbet-i Mevlāyı sende mūnis-i cān
Ṣaḳın dilüñden ebed düşmesün meded-i barān
Maḳāl-ı eşhedü en lā ilāhe illāllah

4. Maʿāş-ı dehr-i dil ü cāna zāhid-edādur
Riyāżet ile rıżā nūr-ı çeşm-i bīnādur
Naʿīm-i ẕikr-i Ḫudā tāze ḫūb ḥelvādur
Meẕāḳ-ı cāna şekerden ʿaselden aḥlādur
Nevāl-i eşhedü en lā ilāhe illāllah

5. Ḥayāt eşmesi ẓulmetde çeşme-yi ḥayvān
Ne lāyıḳ aña k'ola gülşen-i revānda revān
[65a] Dürüş ki kevs̱er-i tevḥīde bulasın dermān
Ki her ne dilden aḳar eyler anı bāġ-ı cinān
Zülāl-i eşhedü en lā ilāhe illāllah

II/5c tāc u kemer : tāc-ı kemer L
II/6d Resūl-i Ḥaḳḳ taḥḳīḳ : Resūl-i taḥḳīḳ L
III/2a dilā kim oldı şu kim : dilā oldı kim şu kim L

6. Bulam dir iseñ eyā ***Fevrī*** mülk-i vaḥdete rāh
Olam dir iseñ eger ʿālem-i ṭarīḳate şāh
Dilüñde vird idine gör bu naġmeyi her gāh
Muḥammed-i ʿArabīdür Resūl-ı Ḥayy u İlāh
ʿAleyhi elfü ṣalavāt u elfu elfi selām

IV

1. Şuʾūn-ı ʿālem-i lāhūt u ḥażret-i nāsūt
Mekāmin-i ceberūt u meẓāhir-i melekūt
Menāzil-i ʿaẓamūt u medāric-i raḥamūt
Ḳamu merātibi cāmiʿ durur ne nefy ü s̱übūt
Kitāb-ı eşhedü en lā ilāhe illāllah

2. Semāʿ nām-ı ḥaḳ ile benim baña yetdi
O vecd ile niçenüñ ʿaḳlı kendüden gitdi
Kimesne şevḳile bilmez ki n'eyledi n'etdi
Cihān u cān u zemīn ü zamānı mest itdi
Şarāb-ı eşhedü en lā ilāhe illāllah

3. Gehi enīn-i hevā ki ḫurūş-ı deryādan
Gehi ṣadā-yı ney ü geh nevā-yı şeşṭādan
Gehi fiġān-ı ḫam u gāh-ı cūş-ı ṣahbādan
İrişdi semʿime bi'l-cümle cümle eşyādan
Ḫiṭāb-ı eşhedü en lā ilāhe illāllah

4. Günāh ṣanma göñül raḥmete münāfīdür
Ḫudāyı ẕikr ide gör kim o saña kāfīdür
İşitmedüñ mi ne dir ol ki ḳalbi ṣāfīdür
Marīż-ı cürm ü günāha devā vü şāfīdür
Cevāb-ı eşhedü en lā ilāhe illāllah

5. Dilā cihānda olan ins ü cāndan artıḳdur
Ne ins ü cān ki zemīn ü zamāndan artıḳdur
Zemīn zamān nedür iki cihāndan artıḳdur
İki cihān n'ola kevn ü mekāndan artıḳdur
S̱evāb-ı eşhedü en lā ilāhe illāllah

6. Olam diriseñ eger sālik-i reh-i vaḥdet
Cenāb-ı Ḥaḳḳa murād ise ***Fevrī***yā ḳurbet
Dilüñde olsun ebed bu kelām-ı pür-ḥikmet
Muḥammed-i ʿArabīdür şefīʿ-i her ümmet
ʿAleyhi elfü ṣalavāt u elfu elfi selām

V

1. Şu kim ḥalāvet-i tevḥīd-i ḥaḳḳı cānda bula
Derūn-ı cānda yenābīʿ-i maʿrifetle ṭola

III/6c idine gör bu naġmeyi : ideni bu naġmeyi L

Ṭaşup ʿuyūn-ı ḥikem andan aḳa ṣaġa ṣola
Mekāşif olur o sālik k'anun dilinde ola
[65b] *Ẕükūr-ı eşhedü en lā ilāhe illāllah*

2. Pesend idüp şu ki tevḥīd-i ḳalbi micmer ider
Hevā-yı āteş-i sevḳ-ı H̱udā-yı āẕer ider
Derūnını reveḥāt-ı ṣafā muʿaṭṭar ider
Derūn-ı cān u dili şevḳile mubaẖẖar ider
Buẖūr-ı eşhedü en lā ilāhe illāllah

3. Eger mekāmin-i ġaybī eger meẓāhirdür
S̱übūt-ı vaḥdet-i Ḥaḳḳa delīl-i bāhirdür
Dilince ẕerre beẕerre H̱udā-yı ẕākirdür
Muḥaṣṣalı dükeli cüzʾ ü külde ẓāhirdür
Ẓuhūr-ı eşhedü en lā ilāhe illāllah

4. Bu şiʿrimi benim ol kimse kim kitābet ider
Alup yā ẕikr-i H̱udā ḳaṣdına tilāvet ider
Umarın irte anuñ saʿyını rivāyet ider
Cenāb-ı Ḥaḳ da dem-i ṣıdḳına şehādet ider
Suṭūr-ı eşhedü en lā ilāhe illāllah

5. İlāhi sen kerem ehli müheymin ü ḳayyūm
Ben ittibāʿ-ı hevāyile ʿāṣi vü meẕmūm
Ḳapuña geldim el açdum ḥazīn-dil ü mehmūm
Hidāyet eyle baña raḥmetüñle ḳıl merḥūm
Benūr-ı eşhedü en lā ilāhe illāllah

6. Diseñ ki nāme-yi tevḥīd-i Ḥaḳ ola Maḥmūd
Ḳabūl ide anı tā ***Fevrī*** şāhid ü meşhūd
Maṣūn itsün anı bu kelām-ı ẖūb-vürūd
Muḥammed-i Arabīdür Ḥabīb-i Rabb-i vedūd
ʿAleyhi elfü ṣalavāt u elfu elfi selām

2.1.66.
Ḳaṣīde-yi Fevrī Dernaʿt-ı Ḥażret-i Seyyidü'l-Enbiyā ʿAleyhi'ṣ-Ṣalātu ve's-selām[161]

Mefʿūlü / Fāʿilātü / Mefāʿīlü / Fāʿilün

I

1. Kūy-ı Ḥabībe bir gice mihmān olam gibi
Hicr āẖir oldı vāṣıl-ı cānān olam gibi

V/3d cüzʾ ü külde : cüzü vü külde L

[161] Naʿt-ı Şerīf-i Muʿaşşer Berāy-ı Seyidü'l-Beşer El-Fevrī Efendi (87b-89b) **L** ; Ḳaṣīde-yi Fevrī Dernaʿt-ı Ḥażret-i Seyyidü'l-Enbiyā Ṣallallāhu ʿAleyhi ve Sellem (19a-20a) **M**

2. Ḫuddām-ı āstānı ayaġına yüz sürüp
Ben bende daḫı ʿāleme sulṭān olam gibi

3. Baş ḳoyup āstānına çarḫa ʿurūc idüp
Tā ki ḳarīn-i ʿĪsa-yı devrān olam gibi

4. Varup ḥarīm-i cennet-i kūyın idüp ṭavāf
Eks̱er muḳīm-i ravża-yı rıḍvān olam gibi

5. Giryān idim zamānile hicrānile bu şeb
Esrār-ı dilrübā ile ḫandān olam gibi

6. Olup ḥarīm-i kūyına cānile pāsbān
Ḥükm eyleyüp cihāne Süleymān [olam] gibi

7. ʿAyn-ı ʿināyetile bu ḫāke olup naẓar
Kuḥl-i cilā-yı dīde-yi aʿyān olam gibi

8. Cūş u ḫurūşa başladı deryā-yı luṭf-ı dost
Ey dil sevin ki ġarḳa-yı iḥsān olam gibi

[66a] 9. Envār-ı mihr-i yār tecellī idüp bu şeb
Başıma gün ṭoġup meh-i tābān olam gibi

10. Pervānevār āteş-i şevḳile per ü bāl
Yaḳup enīs-i şemʿ-i şebistān olam gibi

11. Kimdür Ḥabīb didigim ey dil bilür misin
Yā ben ne şemʿ-i şevḳile sūzān olam gibi

12. Şemʿ-i Hüdā vü şems-i Ḍuḥa māh-ı kāʾināt
Ş̱āh-ı verā-yı bedr-i dücā nūr-ı şeş cihāt

II

1. Faḫr-i cihān u zuḫr-ı zamān şāh-ı kāmkār
Maṭlūb-ı ḫalḳ-ı ʿālem ü maḥbūb-ı Kirdgār

2. Deryā-yı cūd u kān-ı vücūd yem-i şühūd
Dürr-i yetīm ḳulzüm-i bīsāḥil ü kenār

3. Ḫūrşīd-i ṣubḥ-ı dīn ü sirāc-ı münīr-i şerʿ
Miḥr-i Hüda vü ẓıll-ı Ḫudā māh-tābdār

I/3a ʿurūc idüp : idüp ʿurūc L, M
I/5b dilrübā ile : yār ile L, M
I/6b olam − H
I/8b ki: kim L
I/12b Ş̱āh-verā-yı bedr-i dücā nūr : Ş̱āh-verā vü bedr-i dücā nūr H ; Ş̱āh-verā-yı vü bedr-i her dücā nūr M: şāh-verā-yı bedr-i dücā nūr L

4. ʿAnḳā-yı ḳāf-ı ḳurb u muḳīm-i maḳām-ı üns
Dānā-yı rāz u ʿārif-i esrār-ı bīşümār

5. Ġarrās-ı naḫl-i bāġ-ı hidāyet-şümār kim
Didügi gibi virdi ḳodı şāḫ-ı berg ü bār

6. Ġavvās-ı baḥr-i ḳuds ki nīsān-ı ḳavl-ı Ḥaḳ
Aṣdāf-ı gūşın eyledi pür-dürr-i şāhvār

7. Ṭarḥ-efgen-i şerīʿat ü miʿmār-ı ḳaṣr-ı dīn
Kim ḥaşre dek bināsı anuñ olur üstüvār

8. Vāli-yi ʿarş u ferş ki kem-ter kemīnesi
Sulṭān-ı Rūm u mīr-i Ḫorāsān şeh-i Tatār

9. ʿAbd-i şekūr-ı Ḥaḳ ki aña ümmet olmaġın
Ruḥullah oldı çarḫ-ı maḳām u felek-medār

10. Lev lā istināru şemsi min maṭlaʿi'l-ḳadem
Mā eşreḳat ẕekāʾi vemā tenevvere'n-nehār

11. Lev lem yekun vücūdihi maṭlūbı Rabbihi
Len sedde bābu ṣunʿihi v'aḫteleti'd-diyār

*12. Ammā ṣıfātu ẕātihi lā yudriku'n-nehā
Ṣallū ʿale'n-nebiyyi elā eyyühe'l-verā*

III

1. Bir demde geçdi ʿālemi ve māverāsını
Bīşekk ü şübhe gördi cemāl-i Ḫudāsını

2. Şaḳ itdi bedri şerʿ ile is̱bāt eyledi
Ḫalḳ içre iki şāhid ile müddeʿāsını

3. Ṭāvus-ı ḳudsi Sidrede pervāz ider henüz
Ol buldı ḳurb-ı gülşenünüñ müntehāsını

4. Ḫayl-i rusül öñünce yürür ʿaskerīdurur
Sulṭan odur ki ṣoñradan açdı livāsını

5. Budur tefevvuḳ eyledügi ʿarş u ferşe kim
Başına tāc idindi anuñ ḫāk-pāsını

6. Gerçi yetīm dirler evet şol dür-i yetīm
Kim ḫʷācegān bulmadı hergiz behāsını

II/10a istinād-ı: istinā L

7. Muʿciz degül mi maḥşer olunca işitdurur
Aḳṣā-yı deyr-i dehre ṣadā-yı ṣalāsını

[66b] 8. Dünyāda āḫiretde irişdi murādına
Her kim ki aldı iki cihānda duʿāsını

9. Kim baḫşişi faḳīre cihān būstānıdur
Ḥātem düşinde görmeye anuñ ʿaṭāsını

10. *Levlāke* [162] ibtidāsıdur evṣāf-ı ẕātunuñ
Ben bilmezin Ḫudāsı bilür intihāsını

11. Fi'l-cümle ḳadrin añlar anuñ gūş-ı hūş iden
Yā eyyühe'r-Resūl ile Ḥaḳḳuñ nidāsını

12. *Mecmūʿ-ı mümkināt ṭufeyl-i vucūdıdur*
Baḥr-ı dü kevn reşḥa-yı deryā-yı cūdıdur

IV

1. Biñ başım olsa tende vü her başda biñ dehān
Her bir dehānım içre daḫı olsa bīn zebān

2. Her bir zebānım anıda söylerse bīn lüġat
Her bir lüġatda eylese biñ menḳıbe beyān

3. Her bir beyānda eylese bīn sırrı āşkār
Her yerde itse sırrile bīn maʿnayı ʿıyān

4. Her maʿna olsa luṭfile bīn remzi müştemel
Her remzi virse laḥẓada bīn nükteden nişān

5. Her nükte bīn kitābı eger itse iştimāl
Her bir kitābı eylese bir söze biñ mekān

6. Her bāb içinde olsa biñer faṣl münderic
Her faṣlı daḫı eylese bīn mebḥaṣı nihān

7. Her mebḥaṣ içre maṭlabuñ itse biñi ẓuhūr
Her maṭlab içre biñ ola farżā ki dāstān

8. Her dāstānuñ olsa eger biñ laṭīfesi
Her bir laṭīfe eylese biñ menḳıbe ʿıyān

III/8b duʿāsını : müddeʿāsını L
[162] Sen olmasaydın âlemleri yaratmazdım. (Hadîs-i Kutsî)
IV/3b maʿnayı : maʿna-yı M
IV/4b nükteden : nüktede L
IV/5b söze : sözde H

9. Ḫalḳ-ı zamāne daḫı ḳamu baña beñzese
Dīv ü perī vü ḥūr u melek cümle ins ü cān

10. Evṣaf-ı ẕātınuñ yine ʿöşr-i ʿaşīrinüñ
Biñde birine açsaḳ anuñ da dehen hemān

11. Tā ḥaşr olunca mirʾat-ı ʿazīz eyleyüp
Taḳrīr iderseñ olmaya biñde biri beyān

12. *Bilmez kemāl-i ẕātını anuñ meger Ḫudā*
ʿAd eylemez ṣıfātını anuñ meger Ḫudā

V

1. Ḥāşā ki bende medḥüñe lāyıḳ kelām ola
Yā efḍalü'r-rusül saña benden selām ola

2. Aṣḥāb u ālüñe ḳamu evlāduña daḫı
Ezvāc-ı ṭāhirātuña cümle peyām ola

3. Hem tābiʿīn ü çār imām-ı şerīʿate
Gülzār-ı cennet içre civāruñ maḳām ola

4. Sulṭān-ı mülk-i dīn Süleymān-ı ʿālemüñ
ʿÖmri dırāz u salṭanatı berdevām ola

5. Şehzāde vü vezīr ü emīr ile ḥākimüñ
Her biri şerʿüñ içre cihānda benām ola

6. Pīr ü cevān u ʿālim u ʿābid ġanī faḳīr
Fażl-ı Ḫudā vü luṭfuñ ile şād-kām ola

[67a] 7. Dergāh-ı ʿizzetüñdeki ḫuddām-ı siyyemā
Şeyḫ ḥarem-i saʿādetile müstedām ola

8. Bāb-ı saʿādetüñde olan ḳara ḳuluña
Fevri-yi rū-siyāh kemīne ġulām ola

9. ʿİlm-i şerīʿatüñde edīb-i lebīb olup
Fenn-i ṭarīḳatüñde imām-ı hümām ola

10. Bezm-i muḥabbetüñde ḳulūb-ı baʿd ezīn maḳām
Destinde cām-ı bāde-yi ʿışḳuñ müdām ola

IV/11a mirʾat-ı ʿazīz eyleyüp : sürʿatle ḫalḳ-ı ʿāleme M
V/5a ḥākimüñ : ḥālimüñ L
V/10a bʿadezīn : bʿadezān H, L

11. ʿIşḳuñla āḫir eyleye ʿömrini ṣoñ nefes
Her eksügi şefāʿatüñ ile tamām ola

12. Yā raḥmet-i Ḫudā kerem eyle ʿināyet it
Dergāh-ı Ḥaḳda cürmüme yarın şefāʿat it

2.1.67.
Naʿt-ı Şerīf-i Nebevi Terciʿ-Bend-i Fevrī Efendi Berāy-ı Ḫ˘āce-yi Kāʾināt[163]

Feʿilātün / Mefāʿilün / Feʿilün

I

1. Ey Resūl-i Ḫudā-yı Celle Celāl
V'ey Nebiyy-i Müheymin ü Müteʿāl

2. Ey ṭabīb-i ḳulūb-ı ḳavm-i ʿalīl
V'ey şefīʿ-i ẕünūb-ı fırḳa-yı ḍāl

3. Ey beşīr-i ahāli-yi īmān
V'ey neẕīr-i gürūh-ı küfr ü ḍalāl

4. Hep yüzüñ ṣuyına yaradıldı
Baḥr u ber şūr-ı selsebīl ü zülāl

5. Saña taʿyīn olundı ḫulḳ-ı ʿaẓīm
Saña taḫṣīṣ olundı ḫūb ḫıṣāl

6. Nūr idüñ yire düşmedi sāyeñ
Ḳande olur ya saña şibh ü miṡāl

7. Kef-i cūduñ seḥāb-ı raḥmetdür
Aḳsa andan ʿaceb mi āb-ı zülāl

8. Keremüñ vaḥş u ṭayra şāmildür
Söyleyüp luṭfuñ umar ise ġazāl

9. Nūrı nūruñdan iḳtibās itdi
Ḫıdmetüñ itse n'ola bedr ü hilāl

10. Olamaz luṭfuñı şümūl kelām
İdemez ḫulḳuñı iḥāṭa maḳāl

V/11b şefāʿatüñ ile tamām: şefāʿat-i bi't-tamām H ; şefāʿat ile tamām L
[163] Meṡnevī-yi Fevrī Dernaʿt-ı Ḥażret-i Aḥmed ʿAlehi's-Selām (67a-70b) **H**; Meṡnevī-yi Fevrī Dernaʿt-ı Resūl-i Ekrem (43a-45b) **M**
I/1b ü − M
I/3b ü − M
I/8b umar : umsa L,M

11. Ẕātuñı niçe bilsün ehl-i ʿuḳūl
Vaṣfuñı niçe itsün ehl-i ḫayāl

12. Ne özüñ fehm idüpdür ehl-i ḫıred
Ne sözüñ derk idüpdür ehl-i kemāl

13. Hep anuñçün durur bu baḥs̱ ü cidāl
Hep anuñçün olur bu ceng ü cidāl

14. ʿİlm ü fażl u kitāb cümle senüñ
Bāb u faṣl u ḫiṭāb cümle senüñ

II

1. Dehr mestānedür ḫiṭābuñdan
Ayıḳ içendurur şarābuñdan

2. Lāmekān u mekānı hep gördüñ
Ṭurdıġuñ gibi cāme-ḫˇābuñdan

[67b] 3. Evvelüñ āḫirüñ ḳamu ʿilmin
Bildi ḥarf añlayan kitābuñdan

4. Bībaṣarlar görürdi gice yolın
Burḳaʿ açduḳça māh-tābuñdan

5. Çāh-ı bīābı eyledüñ pür-āb
Mażmażañla düşen lüʿābuñdan

6. Gözlerüñ ḫˇābda dilüñ bīdār
Çoḳ kemāl añlanur bu ḫˇābuñdan

7. Cümle aṣḥābuñ içdi itdi vużū
Şol ki maʿdūd ola gül-ābuñdan

8. Lemʿadur mihr ü māh nūruñdan
Ẕerredür encüm āftābuñdan

9. Baḥr-i pür-şūr olurdı aẕb-i Furāt
Ḳaṭre düşse aña lüʿābuñdan

10. Cevher eyler işini ṭālib olup
Behre alan kişi türābuñdan

I/14b u – H, M
II/2. beyit ile II/3. beyiti H ve L metinlerinde yer değiştirmiştir.
II/3a evvelüñ āḫirüñ : evvel ü āḫirüñ M
II/9a aẕb-i Furāt : aẕb ü Furāt M

11. Mücrimem ʿāṣiyem günehkārem
Sürme luṭf it beni cenābuñdan

12. Mücrim isem hele kimesne gelüp
Gitmedi nāmurād ḳapuñdan

13. Gülşen-i cennete girer her kim
Ḥaremiñe giderse bābuñdan

14. *Vaṣf-ı ẕātuñda ʿācizem ammā*
Ġarażum budur ey Ḥabīb-i Ḫudā

III

1. Ẕikrüñ olsun olursa dilde maḳāl
Fikrüñ olsun olursa cānda ḫayāl

2. Nām-ı pāküñ Muḥammed Aḥmeddür
Bes degül mi livā-yı ḥamd ile dāl

3. Seni arar ṭurur zemīn ü felek
Seni ister yürür bu māh ile sāl

4. Māh-ı gerdūn senüñ çerāġuñdur
Şereri encüm ü fitīle hilāl

5. Cümle ʿālem saña muḳaddemedür
İtdi maṭlūb ẕātuñı müteʿāl

6. Enbiyānuñ netīcesi sensin
Ṣoñradan geldügüne oldur ḥāl

7. Cümle tafṣilen enbiyā ʿilmin
İtdi Ḥaḳ sende cemʿ idüp icmāl

8. Saña Ḳurʾānı eyledi tenzīl
İdüp iʿcāz içinde siḥr-i helāl

9. Tā feṣāḥatda vü belāġatda
Füṣeḥāda ḳomaya nuṭḳa mecāl

10. Kütüb-i evvelīni anuñ içün
Fesḫ idüp ḥükmin eyledüñ ibṭāl

11. Fażluña bes degül mi şāhid kim
Ḫalḳa sensin şefīʿ-i yevm-i suʾāl

II/13b bābuñdan : pāyuñdan H
III/9b mecāl : maḥāl H

12. Ben de bir sāʾilim cenābuñdan
İtme nehy eylesem ümīd-i suʾāl

[68a] 13. Belimi bükdi s̱ıḳl-ı ḥaml-ı günāh
Beni yüzin çökerdi bār u bāl

14. Ḳaldum ayaḳda ey şefīʿ-i ẕünūb
Ḳaldur üftādeñi meded elüm al

15. Hey meded şefḳat it günāhum çoḳ
Senden özge velī penāhım yoḳ

IV

1. Enbiyā içre Murtażāsın sen
Aṣfiyā içre Musṭafāsın sen

2. Enbiyādan egerçi ṣoñ geldüñ
Cümleye līk muḳtedāsın sen

3. Ṣūretā gerçi kim muʾaḫḫarsın
Ḫaber aldım ki mübtedāsın sen

4. Faḳr ile faḫr ḳāl u ḥālüñ iken
Mülk-i kevneyne pādşāsın sen

5. Mihr ü meh gerçi dehri rūşen ider
Ḥaḳ budur nūr-ı Ḥaḳ-nümāsın sen

6. Gerçi eşyā ḳamu merāyādur
Līk āyīne-yi Ḫudāsın sen

7. Ẓıll-ı Ḥaḳ oluban zemīn üzre
Sāyesi düşmeyen hümāsın sen

8. N'ola ṭūbā nihāl-i cennet ise
S̱emer-i şāh-ı güher-bāsın sen

9. N'ola ṭavus-ı ḳuds ise Cibrīl
Bülbül-i ʿarş-ı ḫoş-nevāsın sen

10. Saña nisbet ḳıbāb-ı dehr ḥabāb
Bīkerān baḥr-i pür-ṣafāsın sen

III/12b nehy : nehr H,L
III/12b suʾāl : nevāl L
IV/5b nūr-ı Ḥaḳ-nümā : nūr-ı reh-nümā H
IV/7a ẓıll-ı Ḥaḳ : ẓıll-ı Ḥay L

11. Güm-reh-i ẕulmet-i ḍalālet içün
Aḫter-i maṭlaʿ-ı Ḫudāsın sen

12. Derd-i ʿıṣyāna ey ṭabīb-i ḳulūb
Dünyada varise devāsın sen

13. Benüm iki cihānda maḳsūdum
Evvel Allāh s̱āniyāsın sen

14. Vācibe mümkine ḳamu ferde
Maṭlab u maḳṣad u menāsın sen

15. Mihr idüp saña Ḥaḳ didi *levlāk*[164]
Seni tavṣīf ider bu ẕerre-yi ḫāk

V

1. Ḥaremüñdür ḥarīm-i bāġ-ı cinān
Ḫademüñdür ṭavāyıf-ı ʿunvān

2. ʿĀlem ü ādem içre sensin sen
Eşref-i ḫalḳ u zübde-yi insān

3. Senüñ içün oḳundı ḫuṭbe-yi kevn
Senüñ içün olındı maẓhar-ı kān

4. Tevbe-yi Ādem olmayaydı ḳabūl
Añmasa aduñ idicek ʿıṣyān

5. Ḥırz-ı cān itdi Nūḥ nūruñdan
Virmedi aña hiç belā ṭūfān

[68b] 6. Hicrüñe doymayup Ḫalīl-i Ḫudā
Kendüyi nāra eyledi perrān

7. ʿIşḳ ile kebş-i cānın İsmāʿīl
Diledi k’eyleye saña ḳurbān

8. Senden almış vü ibtidā olmış
Yed-i beyżā-yı Mūsi-yi ʿİmrān

9. Yirde bulurdı gökde istedügin
Ravżaña irse ʿĪsi-yi devrān

---

164 “ Sen olmasaydın âlemleri yaratmazdım” Hadîs-i Şerîf
V/6b perrān ; berrān H
V/8a senden almış vü ibtidā olmuş : senden el almış ibtidā olınmış L
V/9a istedügin : istedügi L, M
V/9b irse : itse H,L

10. Saña hergiz naẓīr ü mis̱l olmaz
Leyse fī'l-ḫalḳı kā᾿inān men kan

11. Ṭoyladuñ çoġın az niʿmetile
Gerçi ṭoyulmaz eyleseñ iḥsān

12. Saña oldı naṣīb şükr idüben
N'ola tesbīḥ iderse ḫūnile nān

13. Niçe ḥaşr ola bulmaya itmām
Vaṣf-ı ẕātuñ olınsa şerḥ ü beyān

14. Dil degüldür hemān saña müştāḳ
Sār-ı sırr-ı hevāñ fi'l-erkān

15. ʿĀşıḳundur ḳamu zemīn ü felek
ʿĀlem ü ādem ü perī vü melek

VI

1. Ḥaremüñ ravża-yı cināne deger
Maḥfelüñ kevn ile mekāna deger

2. Cevherüñ ḫāki ẓāhir ü bāṭın
Niçe gencīne-yi nihāna deger

3. Ḥacerüñ üzre ḳubbe-yi ḫaḍrā
Saḳf-ı eyvān-ı āsmāna deger

4. Ḳapuñuñ her maḳāmı mülk-i cihān
Lebünüñ her kelāmı cāna deger

5. Tūtiyā-yı ġubār-ı ḫāk-ı rehüñ
Niçe biñ kuḥl-ı Iṣfaḥāna deger

6. Ḳapuña ḳul olan olur sulṭān
İşigüñ mülket-i cihāna deger

7. Rāh-ı kūyuñdaki muġaylānuñ
Ḫārı bir niçe gülsitāna deger

8. Şehrüñ eṭrāfınuñ beyābānı
Ehli yanında ḫānumāna deger

9. ʿAyn-ı zerḳāsı ile baṭn-ı ʿaḳīḳ
Birisi baḥre biri kāna deger

V/10a naẓīr : naẓar L
VI/9b birisi baḥre biri : birisi baḥr u biri H ; birisi bahr biri M

10. Naḫl-ı ḫurmā-yı ravża-yı ḥaremüñ
Budağı ṭūbi-yi cināna deger

11. Ṭoġrılıḳla ḳapuña baş ḳoyanuñ
Sidreveş başı āsmāna deger

12. Ḳulluġuñ eyleyen siyāh ḳuluñ
Her biri ḫusrev-i zamāna deger

13. Baş ḳoyan naʿl-i esb-i zāyireñe
Farḳı çāḳ farḳ-ı farḳadāne deger

14. Seni medḥ eyleyen Ḫudā olıcaḳ
Ġayra söz mi ḳalur yegāne deger

[69a] 15. *Saña benden hemān selām olsun*
Rūḥuña her nefes peyām olsun

VII

1. Ey Ḥabīb-i Ḫudā selāmun ʿaleyk
V'ey şefīʿi verā selāmun ʿaleyk

2. Enbiyā içre aṣfiyā içre
Müctebā Muṣṭafā selāmun ʿaleyk

3. Ey maḳām ile vü zamān ile
Ḫātemü'l-Enbiyā selāmun ʿaleyk

4. Ey kelām-ı Ḫudāda māṣadaḳ
Ḳavl-i *s̱umme denā*[165] selāmun ʿaleyk

5. Ey olan māsivā-yı Yezdāna
Muḳtedā müntehā selāmun ʿaleyk

6. Ey ẓalām-ı ḍalāl-i güm-rehine
Aḫter-i ihtidā selāmun ʿaleyk

7. Ey ʿiẕār u ruḫı vü gīsūsı
Leyl[166] ü *şems*[167] ü *ḍuḥā*[168] selāmun ʿaleyk

8. Ey emīn-i memālik-i dünyā
Şeh-i rūz-ı cezā selāmun ʿaleyk

---

[165] Sonra (Muhammed'e) yaklaştı,(yere doğru)sarktı. (Necm, 8)
VII/7 – M
[166] Geceye (Leyl, 1)
[167] Güneşe (Şems, 1)
[168] Kuşluk vaktine (Duha, 1), (Şems, 1)

9. Ey ayağı türābı iksīri
Cevher-i bībahā selāmun ʿaleyk

10. Ey dimāġa hevā-yı ḫāk-ı rehi
Būy-ı müşk-i Ḫıṭā selāmun ʿaleyk

11. Ey duʿāsıyla bir naẓarda iden
Defʿ-i derd ü ʿġamı selāmun ʿaleyk

12. Ey benānı işāretile iden
Şaḳḳ-ı bedr-i dücā selāmun ʿaleyk

13. Ey günāh ehline muġīs̱ ü muʿīn
Bana maṭlab münā selāmun ʿaleyk

14. Rūz u şeb her zamānda her anda
Bīriyā dāʾimā selāmun ʿaleyk

15. *Umarın senden ey enām-ı kirām*
Diyesin luṭf idüp aleyke selām

VIII

1. Her ṣabāḥ u mesā selām olsun
Her revāḥ u ʿaşā selām olsun

2. Sācid olduḳça rākiʿ oldukça
Ehl-i arż u semā selām olsun

3. Kāʾim olduḳça ḳāʿid olduḳça
Necm ü mihr-i keyā selām olsun

4. Ġāfil olduḳça ẕākir olduḳça
Ḳavm-i şirk ü Hüdā selām olsun

5. Ṣābir olduḳça şākir olduḳça
Fuḳarā aġniyā selām olsun

6. Ṣāʾim olduḳça ākil olduḳça
Ḥizb-i zühd ü riyā selām olsun

7. Mümsik olduḳça muʿṭī olduḳça
Raḥṭ-ı buḫl u seḫā selām olsun

VII/10b müşk-i : misk-i L, M
VII/13a muġīs̱; : muʿīs̱ M
VII/14a u – M
VII/14b dāʾimā : dāyimā L, M
VIII/ 4b ü – M

8. Vāṣıl olduḳça nāzil olduḳça
Ḫayl-i ḥacc u ġazā selām olsun

[69b] 9. Mühlik olduḳça şāfī olduḳça
Maraż ile devā selām olsun

10. Cāri olduḳça sāri olduḳçā
Dehre āb u hevā selām olsun

11. ʿUlvi olduḳça süfli olduḳça
Āteş ile s̱erā selām olsun

12. S̱ābit olduḳça sāyir olduḳça
Ferş ü ʿarş-ı ʿalā selām olsun

13. Bāriḳ olduḳça şāriḳ olduḳça
Māhtāb u ẕekā selām olsun

14. Fāni olduḳça bāḳi olduḳça
Mümkināt u Ḫudā selām olsun

15. *Ben degül Ḥaḳ daḫı selām itsün*
İns ü cinn ü melek peyām itsün

IX

1. Āl u aṣḥāb u tābiʿīne daḫı
Tabʿ-ı tābiʿ-i ehl-i dīne daḫı

2. Çār yār-ı ʿiẓām u Fāṭımaya
Ḥasaneyn ü mübeşşirīne daḫı

3. Cümle ezvāc-ı ṭāhirātuña hem
Ḳamu evlād-ı ṭāhirine daḫı

4. Ḥażret-i Ḥamza ile ʿAbbāsa
Çār imām-ı mücāhidine daḫı

5. Ḳuṭb-ı aḳṭābına zamānemüzüñ
Ḫān Süleymān şeh-i zemīne daḫı

6. Vüzerā-yı serīr-i salṭanata
Ümerā-yı şeh-i güzīne daḫı

7. ʿUlemā vü meşāyıḫ u zühhād
Fuḳarā ile ṣāliḥine daḫı

VIII/12b ü – M

8. Bizi ḫayr-ı duʿāda añ diyene
Ẕākirüñ ile şākirīne daḫı

9. Ḥāżır u ġāʾib ü şüyūḫ u şebāb
Sāfirīn ü mücāvirīne daḫı

10. Ġāziye ḥācıya duʿācıya
Eyü olanlaruñ kemīne daḫı

11. Yirde gökde olan melāʾikeye
Ḥāmil-i vaḥy u ḥūr-ı ʿayna daḫı

12. Ḳamu ehl-i Medīne vü Mekke
Zāyirīn ile Ṭāyifīne daḫı

13. Ḫāṣṣa şeyḫü'l-ḥarem olan mīre
ʿĀkifīn ile ḫādimīne daḫı

14. Cümleten ümmet-i Muḥammed ile
Enbiyāyile mürselīne daḫı

15. *Sen İlāhī ḳamuya raḥmet ḳıl*
Sen de yā Seyyidī şefāʿat ḳıl

X

1. Ey kerem kānı pāyüñe geldüm
Luṭfuñ umup cebānuña geldüm

[70a] 2. Oḳıduñ ʿālemi ziyāfet içre
Daʿvet-i müstecābuña geldüm

3. Beni mest it müdām-ı luṭfuñ ṣun
Cām-ı bezm-i şarābuña geldüm

4. Ey ser-çeşme-yi şefāʿat-i ḫalḳ
Teşneyem ḳandur ābuña geldüm

5. Baña ḳahr eyleme ʿ ināyet ḳıl
Bir yetīmem ki ḳapuña geldüm

6. Beni nehy itme sāʾil-i luṭfem
Bāb-ı ʿizzet-meʾābuña geldüm

IX/10b olanlaruñ : olanlara L
X/2a içre : içün L, M

7. Gelmedim ḳapuña ḥisāb virem
Kerem-i bīḥisābuña geldüm

8. Kīmyā-yı naẓarla ḳıl beni zer
Yüz sürüyü türābuña geldüm

9. Feyż-i nūr eyle dil ḫarābesine
Ey güneş yüzlü tābuña geldüm

10. Beni refʿ eyle ḫāk-ı ẕilletden
Ẕerreyem āftābuña geldüm

11. Ey gül-i bāġ-ı luṭf-ı cūduñdan
Baña bū vir gül-ābuña geldüm

12. Meded it ey süvār-ı ʿarṣa-yı luṭf
Merḥamet ḳıl rikābuña geldüm

13. Gerçi nālāyıḳım vefāña hele
Ṭaybe-yi müsteṭābuña geldüm

14. Şerbet-i ṣāfī ḳıl baña iḥsān
Derd-mendem cevābuña geldüm

15. *Ḫaste ḳıldı beni belā-yı ẕünūb*
Çāre ḳıl ey ṭabīb-i derd-i ḳulūb

XI

1. Ey Ḥabīb-i Ḫudā ʿināyet ḳıl
Mücrimem ʿāṣiyem şefāʿat ḳıl

2. Ḳaçdum aʿdā-yı nefs ü şeyṭāndan
Saña geldüm meded ḥimāyet ḳıl

3. Ceyş ü nefs ü hevā ḳıtāline hīç
Ḳudretim ḳalmadı iʿānet ḳıl

4. Ṭoyladuñ dehri ḫˇān-ı luṭfuñ ile
Bīnevāñı daḫı żiyāfet ḳıl

5. Kerem ü cūd pādşāhısın
Ben ḳuluña daḫı riʿāyet ḳıl

6. Himmet eyle beni emīnüñ idin
Sırruñı sīnede vedīʿat ḳıl

XI/4a ḫˇān-ı : ḫūn-ı M

7. Bir sen ol bir daẖı Ḫudā olsun
Ġayrdan ṣaẖn-ı ḳalbi ẖalvet ḳıl

8. Ḳapuña geldüm ilticā itdüm
Māsivādan beni ḥırāset ḳıl

9. Dilek eyle beni Allāhuñdan
Di ki ***Fevrī*** ḳuluña raḥmet ḳıl

10. Bāl u ḥāl u meʾālin ıṣlāḥ it
Ḳavl u fiʿlinde ẖayr-ı ümmet ḳıl

[70b] 11. ʿAmel ü ʿilmi aña teysīr it
Maʿrifet vir aña hidāyet ḳıl

12. Ẓāhirin maẓhar-ı şerīʿat idüp
Bāṭının maẖzen-i ḥaḳīḳat ḳıl

13. Dīn ü dünyāsın eyleyüp maʿmūr
Āẖiretde yirini cennet ḳıl

14. Baʿd ezīn cām-ı ʿışḳ içür işini
Cūşiş-i şevḳ ü ẕevḳ-i ḥālet ḳıl

15. Yā Şefīʿü'l-Ümem beḥaḳḳ-ı Ḫudā
Ḳıl murādum benim ḳabūl ü revā

2.1.68.
Meṡnevī-yi Fażlī Dernaʿt-ı Nebiyy-i Ekrem ü Ḥabīb-i Muḥterem Aleyhi's-Selām[169]

Feʿilātün / Mefāʿilün / Feʿilün

1. Yā İlāhi günāhkār oldum
Nefs elinde ẕelīl ü ẖᵛār oldum

2. Ḫūblar ʿışḳına esīr oldum
Nev-cevānlar ġamıyla pīr oldum

3. Ser-i bīmaġzımı pür itdi hevā
N'ola düşsem meye ḥabāb-āsā

XI/14b ḥālet ḳıl : ḥālet vir L
[169] Naʿt-ı Şerīf-i Bihterīn-Edā Berāy-ı Resūl-i Ḥażret-i Ḫudā (124b-127a) **L** ; Meṡnevī-yi Fażlī Dernaʿt-ı Resūl-i Ekrem (45b-47a) **M**
1b ü : – L, M

4. Meyl idüp cām-ı vaṣl-ı dildāre
Sāġar üstine oldum āvāre

5. Bu hevāyile nūş idüp bāde
Ḫırmen-i zühdi virmişim bāda

6. Ele alsam vużū içün ibrīḳ
Ṣanurum pür durur şarāb-ı raḥīḳ

7. El yudum ābdest ü ṭāʿatden
Vāz geldim ḳamu ʿibādetden

8. Yumadum bu namāza ben ʿāṣī
Olmaya bir benim gibi ḳāṣi

9. Mescide her ḳaçan kim ʿazm iderim
Ṣanuram kūy-ı dilbere giderim

10. Mescide ṣanma ḫayr içün vardum
Rūy-ı dildārı seyr içün vardum

11. Rūy-ı miḥrāba eyleyüp her gāh
Baġlasam el namāza ben gümrāh

12. Der-i dilberde ṣanuram her dem
Ḳoşurup ḫıdmetinde el ṭururam

13. Nefs-i şerīre uymuşam Yā Rab
Eyle cürmüm ʿaṭā vü ʿafva sebeb

14. Ḳılsa ṭāʿat cihān hezārān sāl
İrmez anuñla kibriyāña zevāl

15. Maʿṣiyet ḳılsa hem cihān yeksān
Gelmez andan kemālüñe noḳṣān

16. Gerçi yoḳ saña ṭāʿatim Yā Rab
Līk vārdur iṭāʿatim Yā Rab

17. İʿtiḳād itmişem çü vaḥdetüñe
İmtis̱āl itmişem şerīʿatüñe

7a ü : M
8b yüz: − H, L
10 a vardum : varırım L, M
10b vardum : gelürüm M ; giderim L
14b zevāl : zevāl muḥāl L

18. Baña göster ṭarīḳ-i tevḥīdi
Ḳıl müyesser yoluñda tefrīdi

[71a] 19. Nūr-ı vechüñle çeşmim it rūşen
Eyle ʿilmüñle ḳalbimi gülşen

20. Ḳoma ẓulmetde cān-ı gümrāhı
Baña nūruñla rūşen it rāhı

21. Seni görsün ne yaña baḳsa gözüm
Olsun aduñ senün dilimde sözüm

22. Şöyle ṭolsun muḥabbetüñle göñül
Pertev-i sırr-ı vaḥdetüñle göñül

23. Ki olup sırr-ı cāna keşf-i vücūd
Ḳande baḳsam sen olasın meşhūd

24. Rūy-ı ḫūbānda seyr idem ḥüsnüñ
Bāġ u bostānda seyr idem ḥüsnüñ

25. Ḳande ḳılsa naẓar-ı dil āgāh
Ola naẓarı s̱emme vechullāh

26. Cām-ı ʿışḳuñla cānımı mest it
Varlıġım nīst eyleyüp pest it

27. Ki diyem mest-i ʿışḳ olup yā Hū
Lā erā fi'l-vücūdi illā hū

28. Ẕikr idüp *lā ilāh*ı dil her gāh
Ola meşhūdı dāʾim *illallāh*

29. Belki irsün şu deñlü cāna ṣafā
K'ola bir aña lā ile illā

30. Cānımı eyle pür-ḥaḳīḳat ile
Ḳalbimi zīnet it ṭarīḳat ile

31. Ṣıdḳı dāʾim baña şiʿār eyle
Şükr-i inʿāmuñı dis̱ār eyle

19a nūr-ı vechüñle çeşmim : nūr-ı çeşmimle vechüñ L
19b gülşen : rūşen M
21b dilimde : dilüñde M
24a idem : idüp M
24b u : – M, L

32. Dilimi ṣaḳla kiẕb ü ġıybetden
Göñlimi kibr ü kīn ü ḥıddetden

33. Cümle aḫlāḳımı ḳılup tebdīl
Eyle ben derd-mende luṭf-ı cezīl

34. Ġażabım āteşin söyündür gel
Ṭamaʿ vü ḥırṣımı göyündür gel

35. Nefse müstevli olmasın şehvet
Anı defʿ it müyesser it ʿiffet

36. Ġażabuñ yaḳma iltihābı ile
Eyle teskīn şecāʿat ābı ile

37. Cānı ḥikmetden eyleyüp aña
Cehlile ḳılma gel seri ābla

38. Dimezem ẓulmile ḍalālet vir
Cümle efʿālime ʿadālet vir

39. Ḳıl yoluñda tevekküli rehber
Ki ḳılam Kaʿbe-yi murāda sefer

40. Zād-ı rāh it ḳanāʿati her dem
Ki başam menzil-i vuṣūle ḳadem

41. Çün ṭarīḳatde viresin dile fer
Hem şerīʿatle viresin zīver

42. Ṭāʿatüñ ile göñlüme ʿādet
Olmasun līk ʿādet-i ṭāʿat

43. Rāst eyle ḳıyāma ḳāmetimi
Ki ḳılam rāstlıġla ṭāʿatimi

[71b] 44. Hem rükūʿ içre ḳāmetim ḫam ḳıl
Dāl-i devletdür ol demādem ḳıl

45. Ḳıl sücūduñda ʿaḳl u fikrimi maḥv
Ġayrı fikrile itme secde-yi seḥv

46. Ḳāʿid-i ṣadr-ı üstüvār eyle
Hem ḳuʿūd içre iʿtibār eyle

34b vü : – L, M
44b devletdür : devletde M
45a u – L, M

47. Ṭāʿatim bīriyā vü ḫāliṣ ḳıl
Beni iḫlāṣuñile muḫliṣ ḳıl

48. Muṣṭafā ittibāʿın it rūzī
K'ola pür-nūr-ı ṭāʿatim rūzı

49. Emr-i şerʿe iṭāʿatim artur
Sünnetine riʿāyetim artur

50. Eyle mihrile ḳalbimi şeydā
Dilimi eyle naʿtına gūyā

51. Fıṭrat-ı kāʾināta ʿillet-i tām
Zübde-yi çār-ı cism [ü] heft icrām

52. Gevher-i genc-i pāk-ı ḫāne-yi cūd
Aḫter-i neyyir-i sipihr-i vücūd

53. Noḳṭa-yı aṣl u merkez-i edvār
Āḫirīn ḫaṭṭ u evvelīn pergār

54. Yaʿni maḥbūb-ı ḫażret-i maʿbūd
Muṣṭafā vü Muḥammed ü Maḥmūd

55. Hāşimi-nisbet ü Ḳureyş-s̱ebāt
Maẓhar-ı ẕāt u maẓhar-ı āyāt

56. Sīne-yi pāki maḫzenü'l-esrār
Vech-i pür-nūrı maṭlaʿu'l-envār

57. Ol ki serdār-ı enbiyā oldur
Serv-i sālār-ı aṣfiyā oldur

58. Olmasa nūr-ı vechi tābende
Rūşen olmazdı mihr-i raḫşende

59. Pāye-yi ḳadri olmasa aʿlā
ʿArş bulmazdı rıfʿat-i vālā

60. Ṣalmasa serv-i rifʿati sāye
Kürsi bulmazdı ḳadrile pāye

47a ḫāliṣ : ḥāṣıl M
49b riʿāyetim : iṭāʿatim M ; iḳāmetim L
51b ü − H, M
53b āḫirīn ḫaṭṭ u evvelīn pergār : āḫirīn evvelīn ḫaṭ-ı pergār H ; Āḫirīn evvelīn ḫaṭ u pergār L
55b maẓhar-ı āyāt : maẓhar u āyāt
u − : L, M

61. Ger murād olmasa o ṭıynet-i pāk
İmtizāc eylemezdi ābile ḫāk

62. Olmasa ẕāt-ı pāki ger maḳṣūd
Olmaz idi iki cihān mevcūd

63. Ġaraż oldur vücūd-ı ʿālemden
Melek ü cinn ü İbn-i Ādemden

64. Olmasa olmazidi nüh eflāk
Bunı müşʿir degül midür levlāk

65. Dehre ol oldı ʿillet-i ġāyī
Bezedi ẕāt-ı pākı dünyāyı

66. Şerʿi virdi zemāneye revnaḳ
Oldı ẓāhir yüzünde pertev-i Ḥaḳ

67. Ġarḳ idüp ẓulmet içre ẓulm ü günāh
Ḫalḳuñ olmışdı ekṡeri gümrāh

68. Rūşen idüp şerīʿati şemʿin
Yola sevḳ itdi ümmeti cemʿin

[72a] 69. Ḳılmasa ger çerāġ-ı şerʿi delīl
Ḥaḳḳa bulmazdı kimse ṭoġrı sebīl

70. Oldı rāh-ı Ḫudāya rāh-nümā
Rūşen oldı anuñla rāh-ı Hüdā

71. Rehber-i sālikān-ı rāh oldur
Pādşāh-ı cihān-penāh oldur

72. Mālik-i yevm-i dīn Muḥammeddür
Şemʿ-i bezm-i yaḳīn Muḥammeddür

73. Mihter-i enbiyā Muḥammeddür
Bihter-i evliyā Muḥammeddür

74. Zübde-yi *kün fekān* Muḥammeddür
Gevher-i lā mekān Muḥammeddür[170]

65a ġāyī :ʿālī L, M
65b pāki : pāk L
[170] (**kün fekān, kün feyekūn**)(O), göklerin ve yerin eşsiz yaratıcısıdır. Bir şeyi dilediğinde ona sadece "Ol!" der, o da hemen oluverir. (Bakara 117); Meryem: Rabbim! dedi, bana bir erkek eli değmediği halde nasıl çocuğum olur? Allah şöyle buyurdu: İşte böyledir, Allah dilediğini yaratır. Bir işe hükmedince ona sadece "Ol!" der; o da oluverir. (Ālī İmrān 47); Allah nezdinde İsa'nın durumu, Adem'in durumu gibidir. Allah onu topraktan yarattı. Sonra ona "Ol!" dedi ve

75. ʿĀleme muḳtedā Muḥammeddür
Cümleye pīşvā Muḥammeddür

76. Ol nübüvvetle çekmişidi ʿilm
Āb u gilde ġarīḳ iken Ādem

77. Gerçi eb düşdi ʿāleme Ādem
Ādeme oldı ol eb-i aʿẓam

78. Nūḥ buldı necāt ṭūfāndan
Buldı ʿālem necāt o sulṭāndan

79. Gerçi İdrīs cennete gitdi
ʿĀlemi ol bugün cinān itdi

80. Gerçi ḫilʿat Ḫalīle oldı fenā
Aña tāc-ı muḥabbet oldı sezā

81. Gerçi ṭūr oldı menzil-i Mūsā
Anuñ oldı maḳāmı ʿarş-ı ʿalā

82. Gerçi ʿĪsādan oldı Ḥayy emvāt
Cümle ẕerrāta andan irdi ḥayāt

83. Ḥüsnile gerçi Yūsuf oldı ṣabīḥ
Oldı andan cemālile o melīḥ

84. Ḥak Süleymāna virdi ger ḫātem
İtdi anı nübüvvete ḫātem

85. Gerçi Dāvūddur ḫalīfe-yi Ḥaḳ
Oldı Yūsuf da maẓhar-ı muṭlaḳ

86. Şeref-i rutbetine ḥad yoḳdur
ʿİzzet ü ḳudretine ʿad yoḳdur

---

oluverdi.(Ālī İmrān 59); O, gökleri ve yeri hak (ve hikmet) ile yaratandır. "Ol!" dediği gün herşey oluverir. O'nun sözü gerçektir. Sûr'a üflendiği gün de hükümranlık O'nundur. Gizliyi ve açığı bilendir ve O, hikmet sahibidir, her şeyden haberdardır.(Enʿām 73); Biz, bir şeyin olmasını istediğimiz zaman, ona (söyleyecek) sözümüz sadece "Ol" dememizdir. Hemen oluverir. (Nahl 40); Onlar (bir de) şöyle dediler: Bu ne biçim peygamber; (bizler gibi) yemek yiyor, çarşılarda dolaşıyor! Ona bir melek indirilmeli, kendisiyle birlikte o da uyarıcı olmalıydı!(Furkān 7); Bir şey yaratmak istediği zaman Onun yaptığı "Ol" demekten ibarettir. Hemen oluverir. (Yāsīn 82) O, hem dirilten hem de öldürendir. O, herhangi bir işin olmasını dilediği zaman yalnız "Ol!" der, o da oluverir. (Mü'mīn 68)

75a ʿāleme : − M
76a çekmişidi : gelmişidi M, L
81b maḳāmı : maḳām L
83a ḥüsnile gerçi Yūsuf oldı ṣabīḥ : ḥüsnile yūsuf oldı gerçi ṣabīḥ L, M

87. [Gösterüp] ḳudreti yed-i iʿcāz
Ḫırḳa-yı māha oldı çāk endāz

88. Ḥadd-i iʿcāzdan itmege maʿlūm
Söyledi aña bürre-yi mesmūm

89. Bulalı servi ḳadrile pāye
Ṣalmadı ḫāke gün gibi sāye

90. Başdan ayaġa nūr idi bāhir
N'ola olmazsa sāyesi ẓāhir

91. Sāye ẓulmetden oldı çünki bedīd
Nūrdan sāye eyleme ümmīd

92. Sāye ṣalmazdı gerçi ḫāke o māh
Ḫoş geçer sāyesinde bende vü şāh

93. Ḥüsnine günden irmesün diyü tāb
Sāyebān oldı bāşı üzre seḥāb

[72b] 94. Dīde-yi cānını cemāl-i cemīl
Kuḥl-ı māzāġ birile ḳıldı keḥīl

95. N'ola ger ḥāʾil olmayup her sū
Naẓarında bir ola püştile rū

96. Āftāb idi cismi sertāpā
Püşt ü rūy aña bir olursa revā

97. Muʿcizātını ḥaşre dek ey yār
Ḳudretim olsa eylesem tekrār

98. Ḳılmayam biñde birini taḳrīr
Eylesem biñ zebānile taʿbīr

99. İstenürse feżāʾiline delīl
Aña Miʿrācı besdurur bīḳīl

2.1.69.
Ḳaṣīde-Beççe-yi Fāʾiżī Dernaʿt-ı Ḥażret-i Nebiyy-i Ekrem Ṣallallāhu ʿAleyhi ve Sellem[171]

87a gösterüp : − H, L
94b māzāġ : māzāġı L
96b revā : sezā M
97a ḥaşre : ḥaşr L
[171] – **L** ; Ḳaṣīde-Beççe-yi Fāʾiżī Dernaʿt-ı Resūl-i Ekrem Ṣallallāhu ʿAleyhi ve Sellem (20a) **M**

Mefāʿilün / Feʿilātün / Mefāʿilün / Feʿilün

1. Seḥer olunca buḫār-ı zemīn sipihre mümās
   Sepīde ṣanma ki taṣʿīd-i zībaḳ itdi bu ṭās

2. Zer itdi noḳṭa-yı iksīr-i mihri sertāser
   Şafaḳla olmış iken çarḫ-ı tāb-dāde nüḥās

3. Zamāne eyledi sīmāb-ı ṣubḥdan şengerf
   Sepīde üzre şafaḳ ẓāhir oldı itme ḳıyās

4. ʿAceb mi ṣayḳale-yi ṣubḥ açsa ṭutmuş idi
   Buḫār-ı arż ile āyīnesin sipihrüñ pās

5. Ḫayāl-bāzī-yi gerdūnı gör ki virdi yine
   Sifāl-i köhnesine revnaḳ-ı bilūrın kās

6. Daḳīḳ-i ṣubḥile olmazdı bāmı ālūde
   Sipihr-dāne-yi iʿmār-ı ḫalḳa olmasa dās

7. Sikender-i seḥer itdi güherlerin çīde
   Ẓalāmda felek olmışdı vādi-yi elmās

8. Tamām geldi hele āb-ı cūyı ḫūrşīdüñ
   ʿAmūd-ı ṣubḥile olmışdı āsmān miḳyās

9. Süvār-ı yektene-yi mihr pūr-ı Zāl-āsā
   Bıraḳdı leşker-i Efrāsiyāb şāma hirās

10. Sipāh-ı şarḳ ẓuhūr eyledi Hülāgū-veş
    Nigūn olursa n'ola rāyet-i nebiyü'l-ʿibās

11. ʿAceb mi dūdesini alsa kuḥl-sāz-ı ḳażā
    Sipihr olmış idi şemʿe üzre ḳonmuş ṭās

12. Ne şemʿe lemʿa-yı envār-ı ravża-yı nebevī
    Ne ravża-ḫˇābuña pād-şāh-ı cinn ü inās

13. Yemīn-i bāzu-yı millet emīn-i vaḥy-i mübīn
    Emān-ı bīm-i ḳıyāmet żamān-ı istīnās

6a daḳīḳ : defīn M
6b olmasa : olma M
9a yektene-yi mihr : yekke vü mihr M
9b şāme hirās : şāh-ı hirās M
10a sipāh : siyāh M
şirḳ : çarḫ M
10b rāyet: rābit M

14. *Serīr-gīr-i heme ḫüsrevān-ı rūy-ı zemīn*
Şeh-i melā᾿ike ᶜasker kerūbiyān ḥarrās

2.1.70.
Meṡnevī-yi Fā᾿iżī Dernaᶜt-ı Ḥabīb-i Ḫudā ᶜAleyhi᾿s-Selām[172]

Mefᶜūlü / Mefāᶜilün / Feᶜūlün

1. Ey dil demidür söze virüp tāb
Eyle gül-i gūş-ı cānı sīr-āb

[73a] 2. Ḳıl naᶜt-ı nebīde ter zebānı
Fevvāre-yi āb ḳıl dehānı

3. Naᶜtında hevā-yı maᶜni-yi ḫāṣ
Çün şuᶜle ider zebānı raḳḳāṣ

4. Dībāce-yi nüsḫa-yı cihāndur
Ser-maṭlaᶜ-ı naẓm-ı *kün fekān*dur[173]

5. Āb-ı ruḫ-ı müşt-i ḫāk-ı pīşīn
Maḳṣūd-ı cihān ḫulāṣa-yı tīn

6. Reddi sebeb-i duḫūl-i nīrān
Rıḍvānı der-i behişte derbān

7. Ger olmasa ᶜıṭr-ı şerᶜ-i būyā
Bu bezmi ṭutardı būy-ı ṣahbā

8. Şerᶜi ile oldı rütbesi pest
Taḳṣīrine aġlar idi sermest

---

[172] – **M** : Naᶜt-ı Şerīf-i Seyyid-i Levlāk Eṡ-Ṡābit Efendi (84b-85b**) L**
1a tāb : āb L
[173] (**kün fekān, kün feyekūn**)(O), göklerin ve yerin eşsiz yaratıcısıdır. Bir şeyi dilediğinde ona sadece "Ol!" der, o da hemen oluverir. (Bakara 117); Meryem: Rabbim! dedi, bana bir erkek eli değmediği halde nasıl çocuğum olur? Allah şöyle buyurdu: İşte böyledir, Allah dilediğini yaratır. Bir işe hükmedince ona sadece "Ol!" der; o da oluverir. (Ālī İmrān 47); Allah nezdinde İsa'nın durumu, Adem'in durumu gibidir. Allah onu topraktan yarattı. Sonra ona "Ol!" dedi ve oluverdi.(Ālī İmrān 59); O, gökleri ve yeri hak (ve hikmet) ile yaratandır. "Ol!" dediği gün herşey oluverir. O'nun sözü gerçektir. Sûr'a üflendiği gün de hükümranlık O'nundur. Gizliyi ve açığı bilendir ve O, hikmet sahibidir, her şeyden haberdardır.(Enᶜām 73); Biz, bir şeyin olmasını istediğimiz zaman, ona (söyleyecek) sözümüz sadece "Ol" dememizdir. Hemen oluverir. (Nahl 40); Onlar (bir de) şöyle dediler: Bu ne biçim peygamber; (bizler gibi) yemek yiyor, çarşılarda dolaşıyor! Ona bir melek indirilmeli, kendisiyle birlikte o da uyarıcı olmalıydı!(Furkān 7); Bir şey yaratmak istediği zaman Onun yaptığı "Ol" demekten ibarettir. Hemen oluverir. (Yāsīn 82) O, hem dirilten hem de öldürendir. O, herhangi bir işin olmasını dilediği zaman yalnız "Ol!" der, o da oluverir. (Mü'mīn 68)

9. Merdūdı diyü şarābı her bār
Gördükçe durur yüzini mey-ḫ̮ˇār

10. Tesbīḥi olup bülend-āheng
Başıldı ṣadā-yı naġme-yi çeng

11. Şerʿ ile def-i şikeste-endām
Cāmiʿ lere oldı çenber-i cām

12. Beñzer diyü sāġar-ı şarāba
İrgürdi şikest māhtāba

13. Ẓıllı yere düşmese revādur
Ol yerlere ḳonmayan hümādur

14. İtse n'ola aña sāyebānī
Günden ṣaḳınur seḥab anı

15. Bir rişte-yi zülf-i müşk-sāsı
Bīn Yūsuf-ı behcetüñ behāsı

16. Tā ḥaşr ola şerʿ inüñ beḳāsı
Peyrevligin ide pīşvāsı

17. Vaṣfın ider ol bülend şāhuñ
Rūḥ olsa n'ola sözünde anuñ

18. Yārān-ı ṣafā-yı bezm-i ünsi
Mestān-ı ṣubūḥ-ı cām-ı ḳudsi

19. Bir cāmdan içdiler şarābı
Bir bādenüñ oldılar ḫ̮arābı

20. Gülzār-ı cinānda feyż-i bāḳī
Meclisleri içre ola sāḳī

21. *Bir cām-ı raḥīḳile idüp yād*
Her birinüñ ide ruḫ̮ını şād

2.1.71.
Ḳaṣide-yi Fāʾiz Ṣulḥī Dernaʿt-ı Ḥabīb-i Ekrem Ṣallallāhu ʿAleyhi ve Sellem[174]

Mefāʿilün / Feʿilātün / Mefāʿilün / Feʿilün

15a müşg-sāsı : müşg-ṣāsı L
[174] – **L** : Ḳaṣīde-yi Fāīz Ṣulḥī Dernaʿt-ı Ḥabīb-i Ekrem Ṣallallāhu ʿAleyhi ve Sellem (20a-21a) **M**

1. Diler ki göstere ṭāvus-ı ḫāme cevlānī
İde ṣaḥīfe-yi kāfūra ʿanber-efşānī

2. Diler ki bülbül-i endīşe ola naġme-ṭırāz
Gül-i bütān süḫan-ı çāk ide girībānı

3. Diler ki yine ola sükker-i ḥalāvet-rīz
Zebān-ı nāṭıḳa-yı ṭūṭi-yi süḫandānı

[73b] 4. Diler ki göstere iʿcāz-ı dem mesīḥ-i ḫayāl
Vire kelāma ṣafā-yı cenāb-ı rūḥānī

5. Diler ki ḳulzum-ı maʿna telāṭum eyleyerek
Kenār-ı naẓma nis̱ār ide cevher-i cānı

6. Diler ki eyleye erjeng-i ṭurfe naḳş-ı ḳalem
Ṣaḥīfe-yi varaḳ-ı naẓma ḫāme cünbānī

7. Diler ki eyleye Behzād-ı ṭabʿ bir yeñi resm
Ki görmüş olmaya ol ṭarzı dīde-yi Mānī

8. Diler ki göstere envār-ı şevḳ-i medḥi ile
Yed-i müfekkire dest-i Kelīm-i ʿİmrānı

9. Diler ki ḫizmet idüp cān u dil ola şeb u rūz
Ḥarem-serā-yı s̱enāsında sevde-pīşānī

10. Diler ki ḫāme-yi tedḳīḳ-i münşi-yi fikrim
Yaza ṣaḥīfe-yi taḥḳīḳe vaṣf-ı Yezdānı

11. O ẕāt-ı pāk-ı muḳaddes ki derk-i künhinde
Ġam-ı taḥayyür olur ʿaḳl-ı feylesofānī

12. Veliyy-i niʿmet-i hijde hezār-ı ʿālem kim
Dü kevn-i maẓhar-ı luṭf u nevāl-i iḥsānı

13. Muḥāldür aña bulmaḳ naẓīr pīr-i ḫıred
Hezār kerre eger itse naẓra-yı s̱āni

14. Yegāne Ḫālıḳ-ı kevneyn kim bulur ʿizzet
Kemīne bendesi bulmaḳta rūḥ-ı sulṭānı

15. Müfīḍ-i rūḥ-ı mücerred memerr-i cism-i laṭīf
Muḥīṭ-i ʿālem-i lāhūt mevhibet-kānı

3b ṭūṭi-yi : żūṭi-yi M
10a tedḳīḳ-i : terfīḳ-i H
13a pīr-i : mīr-i M

16. Taḥammül eyleyemez ruʾyet-i cemāline dil
Olursa bāṣire mānend-i ṭurna revānī

17. Nüfūs-ı nāṭıḳa lāl-i beyān-ı evṣāfı
ʿUḳūl ʿāciz-i derk-i ḥaḳīḳat-i şānı

18. Ṭarāvet-āver-i gülzār-ı ʿālem-i melekūt
Şükuftedār-ı dil-i bülbül-i suḫandānī

19. Güher-nis̱ār-ı tecellī o genc-i maḫfī kim
Arada eyledi keşf-i kemāl-i pinhānı

20. Yaratdı ḳudretin iẓhār idüp cihān ḫalḳın
Vücūd-ı mümkine gördi teşaḫḫuṣ erzānı

21. Virüp tamām niẓām u kemāl her cinse
Mükerrem itdi feżāʾille nevʿ-i insānı

22. Peyamberānı pey ender pey eyledi irsāl
Müşeyyed eyledi rükn ü esās-ı īmānı

23. Marīż-ı derd ġama ḳuvvet-i rūḥ u ḳuvvet-i ḳalb
Cerīḥ-i maʿṣiyete merhem-i Süleymānī

24. Müʾeyyed eyledi ṣad muʿcize'yle her birisin
Ki anlaruñ bula ṣıdḳı s̱übūt u burhānı

25. Ḫuṣūṣ eyledi ser cümleden ziyāde şerīf
Nesebde ḫalḳ u ḥasebde resūl-i ʿAdnānı

26. Cihāna raḥmet içün anı eyledi meʿbūs̱
Yed-i müʾeyyedine virdi naẓm-ı Ḳurʾānı

27. Yetişdi Cānib-i Ḥaḳdan selām ile Cibrīl
Getürdi aña hüdāyā-yı vaḥy-i Rabbānī

28. *Ḳarīn-i fażl-ı İlāhī Muḥammed-i ʿArabī*
[74a] *Olup şerīʿati nāṣiḫ cemiʿ-i edyānı*

29. Daḫı müsellem-i kül müctebā Ḥabīb-i Ḫudā
Ḫuceste ʿillet-i īcād-ı ṭūr-ı insānī

30. Belīġ-i şān-ı kelām-ı cevāmiʿü'l-kelimāt
Faṣīḥ-i her güher-i nuṭḳı ṣad ḥikem kānı

23a derd ġama : derd ü ġama H
rūḥ u ḳuvvet : rūḥ ḳuvvet M
ḳalb: ḳulūb M

31. Cevād-ı vādi-yi baẖşişde ẖātime evvel
Şecīʿ-i ʿarṣa-yı bīcāda Rüstem-i s̱ānī

32. Ḥasedde resm-i ẖaṭā baẖşına nesīm-i bahār
Ḥamel terāveş-i luṭfından ebr-i nīsānī

33. Sütūde maẓhar-ı feyż ʿamīm-i lem Yezelī
Güzīde mürşid-i rāh-ı rıżā-yı Raḥmānī

34. Ruẖ-ı münevveri ẖūrşīd-i ṣıdḳ u ṣafā
Dil-i mükerremi mirʾāt-i veche subḥānī

35. Nesīm-i luṭf-ı H̱udā gül-güşā-yı ʿilm ü edeb
Delīl-i rāh-ı Hüdā mekremet gülistānı

36. Odur mümerris-i bīçāregān rūz-ı cezā
Odur şefāʿat iden müẕnib-i peşīmānī

37. Kemāl [ü] fażluna şāhid yeter anuñ dil ü cān
Hemīşe anlara ẓāhir delīl-i rūḥānī

38. Ḳıyās idüñ burada kes̱retin feżāʾilinüñ
Ḳabūl ider anı her kim ki vardur iẕʿānı

39. Murād-ı kātib-i medḥi olurdı baḥr-ı siyāh
Geleydi bir yere olmazdı ḥadd ü pāyānı

40. ʿUluvv-ı şānına lāyıḳ s̱enā ne mümkündür
Ne deñlü vaḳt ü saʿyı eylese s̱enā-ẖᵛānī

41. Ḳuṣura muʿterifiz ẖıdmet-i s̱enāsında
Ricā-yı ʿafv iderüz çāk idüp girībānı

42. Ümīd odur görüp eksikligin tamāma ḳarīn
Ḳarīn-i ʿafv ide ***Ṣulḥī*** ḳuṣūr u noḳṣānı

43. Şefāʿat ide ümīdüm budur ki rūz-ı cezā
Ebed ẖalāṣ ide ġamdan dil-i hırāsānı

44. Kemīne bendesiyiz ṭavḳ u dāġ-ı ʿışḳ ile
Müzeyyen eyleyelim gerden-i dil ü cānı

32a ẖaṭā : ʿaṭā H
37a ü – H
44a u – M

45. Ḫudā ricāmız odur nūr-ı pāki ḥürmetine
Müyesser eyleye sermed ṣafā-yı Rıḍvānı

2.1.72.
Ḳaṣīde-yi Feyżī Dernaʿt-ı Mefḫar-ı Mevcūdāt u Server-i Kāʾināt ʿAleyhi's-Selām[175]

Feʿilātün / Feʿilātün / Feʿilātün / Feʿilün

1. Merḥabā ey seḥer-i şemʿe fürūz-ı āfāḳ
Eyledüñ ṣevb-i siyāhın yine çarḫuñ iḥrāḳ

2. Düşdi nāçār sefer ẓulmet-i şehr-i ʿademe
İtdi ḫavfile gürīzān olarak terk-i revāḳ

3. Ḳalmadı pāy-ı ḳıyāmında mecāl-i ḳuvvet
Ḍarbe-yi şaʿşaʿadan ṭāḳatini itdüñ ṭāḳ

4. Serfürū bürde-yi ḫāk-ı ḳadem-i maḥv oldı
Teng olup dīdesine ʿarṣageh-i şām-ı ʿIrāḳ

5. Bulmadı tesliyet-i ḫāṭırına maḥrem ḫāṣ
Telḫi-yi ʿarbededen ḳalmadı kāmında mezāḳ

[74b] 6. Nāẓır-ı furṣat olup itdi kemīngāhı maḳar
Feylesofāne tedābīre şürūʿ itdi evʿāḳ

7. İtdi āġāz-ı seyāḥat çü diyār-ı Hinde
Ḳıldı taḥṣīl-i siyeh-rūyī-yi çarḫ-ı nüh ṭāḳ

8. Ḳomaz elden heves-i nāsire-yi pindārın
Ḫāne berdūş ider ammā kişiyi bu aḫlāḳ

9. Niçe sevdā ile olmaḳda gehi rezm-ālūd
Zuʿm ider günden ola ṣayḥa zen-i ṣaḥn-ı viṣāḳ

10. Baḳmayup rūy-ı siyāhına bıraḳmaz lāfı
Daʿvi-yi Rüstem ider itsüñ eger istinṭāḳ

11. Siper eylerse mehi şaḳḳ ide tiġ-i nūruñ
Ṭūb-ı ḫūrşīde muḳābil olamaz rūy-ı firāḳ

12. Şuʿle-yi mihr-i ruḫuñ ḫayra ider dīdesini
Göremez kendüde seyr-i ruḫuña istiḥḳāḳ

---

[175] – **L** : Ḳaṣīde-yi Feyżī Dernaʿt-ı Mefḫar-ı Mevcūdāt u Server-i Kāʾīnāt ʿAleyhi's-Selām (21a-21b) **M**
11b rūy-ı firāḳ : düşdi firāḳ H

13. Ḥabbezā ey şeh-i leşker-keş-i şām-ı gerdūn
İtdi şimşīr-i żiyā gün gibi kevne işrāḳ

14. Odur ümmīd-i ḫurūc eylemeye fitne-yi şeb
Der-i ẓalem-i ẓulmi tābuñ idüpdür ıṭbāḳ

15. Ṣıyt-ı aḥsent ile pür-ġulguledür kevn ü mekān
Pīş-i vechüñde cihān itdi serāser ıṭrāḳ

16. Ṣunᶜ-ı Yezdānī ider pertev-i şemsüñ ibrāz
Istıḳsātı çeker kendüye hemçün vifāḳ

17. Şiddet-i germi-yi ḫūrşīdi görelden deycūr
Küre-yi ḫāke nüzūl itdi mis̱āl-i evrāḳ

18. Olsa bu tābiş eger sāye ber-endāz-ı muḥīṭ
Reh-i ḫuşkīye delālet ḳıla mānend-i bezāḳ

19. Bu żiyā-güsteri-yi ṣaḥn-ı hevā kim görinür
Ehl-i idrākuñ ider sīnelerin pür-eşvāḳ

20. Münceli eylemede āyine-yi dīdelerin
Yine düş eyleseler yārı görürler ᶜuşşāḳ

21. Yaᶜni ᶜaks-i ruḫ-ı dildāruñ olur cilvegehi
Ṭaᶜn ider cām-ı Cem-i dehre o rindān-ı mezāḳ

22. Vuṣlat-ı laᶜl-i leb-i yāre olurlar nāʾil
Heves-i kevs̱eri ḫāṭırdan iderler ilzāḳ

23. Neşʾet-i ᶜarṣa-yı ᶜadnuñ görinür ās̱ārı
İrişür būy-ı viṣāl eyleyicek istinşāḳ

24. Bu ḥarāretle n'ola ḫāme-zen-i naᶜt olsam
İder erbāb-ı dili sūziş-i ṭabᶜı inṭāḳ

25. O şeh-i her dü serā kim sebeb-i ḫilḳatidür
Ruḫ-ı ḫūrşīdi iden āyine-āsā berrāḳ

26. Encüm-i sāyire ḫuddām der-i terbiyetdür
Serfürū ile ider cümle ümīd-i eşfāḳ

27. Melce-yi ins ü perī ḫatm-i nübüvvetdārın
Bülbül-i naġme-zen-i gülşen-i feyż-i ḫallāḳ

15a ü – M

28. Maʿzeret-ḫᵛāh-ı ümem şāfiʿ-i erbāb-ı ẕünūb
Şeh-i ṣāḥib-süḫan-ı maʿreke-yi yevm-i mesāḳ

29. Ey ser-efrāz-ı nuḫustīn feżā-yı maḥşer
Ehl-i cürm oldıġı [dem] ḫaclet ile sāḳbesāḳ

30. Bir şefāʿatgeh ṣudūr ide fem-i pāküñden
An-ı vāḥidde olur bāʿiṡ-i maḥż-ı iʿtāḳ

[75a] 31. Teng ola ḥiddetine küngüre-yi ʿarş-ı berīn
Ḥırz idinseydi eger ḫāk-ı derüñ çeşm-i nifāḳ

32. Devr-i baʿṡüñde eyā nādire-yi māh-ı dü kevn
İtdiler ser begirībān edeb-i ehl-i şiḳāḳ

33. Ḫilḳat-i ẕātuñuñ aḫbārını eyler taḥrīr
Olalı ḫāme-yi taḳdīre felek nüh evrāḳ

34. Ejder-i kevnüñ olan cevr ile zehr-ālūdı
Eylesün zaḫmına sen şāha niyāz-ı tiryāḳ

35. Bulamaz çāre eger luṭfuña dūş olmazsa
Günde ṭarḥ eylesün isterse hezārān evfāḳ

36. Ġonca-yı baġçe-yi ʿallame-yi der-i ẕātuñ
Gülşen-i ruʾyet-i dīdāruña ʿālem müştāḳ

37. Nükte-senc-i süḫan-ı *eddebenī Rabbī*dür[176]
Devr-i bünyān-ı şināsende-yi taḥḳīḳ-i vifāḳ

38. Beste-yi silsile-yi ḥubb-ı nihāduñdur dil
Olalı rūz-ı eẕel cānile baḥṡ-i mīṡāḳ

39. Reh-i Yeʾcūcı ger itdiyse Sikender mesdūd
Eyledüñ sen der-i küfr ile ḍalāli iġlāḳ

40. Tācdārān-ı felek ser-zede-yi pāyuñdur
Güher-i ẕātuña maḫṣūṣ olalı tāc u Burāḳ

41. O Ḫudā dād-ı felek pāye olan cismüñi Ḥaḳ
Ḳulzüm-i nūr-ı tecellīye idelden iġrāḳ

27a nübüvvetdārın : nübüvvetdārān M
29b dem : − H
32a māh-ı dü kevn : kevn ü mekān M
[176] Rabbim beni terbiye ediyor. (Hadîs-i Şerîf)
39a küfr ile ḍalāli : küfrān u ḍalāli M

42. Sāyesin ʿarṣa-yı ʿālemde nihān itmişdür
Görinür ehl-i dile maḥż-ı ʿaṭā-yı Rezzāḳ

43. Bestedür silsile-yi maʿna-yı luṭfuñla cihān
İdemez ḳuvvet ile kimse firāz-ı iʿtāḳ

44. Olalı ẕātuñile genc-i Nübüvvet maḫtūm
Olmadı ġayre küşāyende Cenāb-ı Ḫallāḳ

45. *Eyledi bir ġazel inşāsını ḫāmem pīşe*
Fikr-i vaṣfuñla dil ü dīdem olaldan raḳrāḳ

46. Görmedi ḫānıḳa-yı dehr-i fenāda imlāḳ
Ḥubb-ı ẕātuñ kime olduysa Ḫudādan erzāḳ

47. Olmayan şerʿüñe münḳād olur ālūde-yi ġam
Bulamaz ʿurve-yi vuṡḳayı olup ehl-i Ḫalāḳ

48. Zen-i dehr itdigi dem ẕāt-ı şerīfüñ meşhūd
Cāme-yi küfrini ebnāsınuñ itdi iġlāḳ

49. Kevne neşr eyleyicek şems-i vücūduñ pertev
Oldı āzāde şeb-i fısḳ u küfürden fessāḳ

50. Feyżi ser-rişte-yi naʿtuñ ki bedest itmişdür
Eylemez ṣad elem-i çarḫ ile elden ıṭlāḳ

51. Pādşāhā benim ol ġam-zede-yi miḥnet kim
Olmadı cān u dile ẕerre nümūdār eẕvāḳ

52. Cürm ü küstāḫlıġım olmaya taʿdād-peẕīr
Şermsārım saña manẓūr olıcaḳ levḥ-i sebāḳ

53. Yine iḥsānuñı ümmīd iderim sulṭānum
Der-i luṭfa olalı ʿarża-keş-i istirḳāḳ

54. Nāʾil-i ḫāk-ı derüñ çeşmine almaz kevni
Ḫāne-yi dilden ider raġbet-i çarḫı izhāḳ

[75b] **55.** Saʿt-ı merḥametüñ seyrin iden dīdelere
Görinür mihr ü semā āyineveş ḥarm-ı ramāḳ

56. Umarın luṭfuñ ola bende-yi hemrāh u ḳarīn
Rūz-ı maḥşerde eyā şāh-ı serīr-i āfāḳ

51b eẕvāḳ : evzāḳ H

2.1.73.
Naʿt-ı Laṭif-i Gevherī Tertīb-i Cenāb-ı Ḥabīb-i Necīb Eṭ-Ṭıflī Efendi [177]

Mefʿūlü / Mefāʿilün / Feʿūlün

1. Tafṣīl-i muḳaddemāt-ı mücmel
   Tedbīr-i pesīn-i ʿaḳl-ı evvel

2. Ser-cūş-ı ḫum-ı şarāb-ı vaḥdet
   Peymāne-yi āḫirīn-i ṣoḥbet

3. Ümmī süḫan-āver-i ledünnī
   ʿAllāme-yi dersgāh-ı maʿanī

4. İslām-fürūz [u] şerʿ-perdāz
   Genc āken-i (ş)ebçerāġ-ı iʿcāz

5. Āẕer-keş-i ceyş-i pāsbānī
   Āteş-zen-i dūde-yi kiyānī

6. Gül-ġonca-yı gülşen-i berāhīm
   Nev-bāde-yi bāġ-ı ʿizz ü tekrīm

7. Ḳahhār-ı ʿAcem betīġ-i rānī
   Muḫtār-ı ʿArab benükte-dānī

8. *Evreng-nişīn-i ʿizz-i sermed*
   Aʿẓamter-i enbiyā Muḥammed

9. Bünyād-ı sipihr-i ʿillet oldur
   Ḫalḳ-ı meh ü mihre ʿillet oldur

10. Çarḫ urmada şevḳi ile bībāk
    Dolab-ı Muḥammedīdür eflāk

11. Teh cürʿa-yı cām-ı fażlı ervāḥ
    Dürdi-yi şarāb-ı cūdı eşbāḥ

12. Hem maẓhar-ı nāmıdur Ḫudānuñ
    Hem raḥmet-i ʿāmıdur Ḫudānuñ

---

[177] – **M** : Naʿt-ı Laṭīf-i Gevherī Tertīb-i Cenāb-ı Ḥabīb-i Necīb Eṭ-Ṭıflī Efendi (68b-69b) **L**
Not: H metninde şiirin başlığı yoktur.
12b raḥmet-i : ḥimmet-i H

13. Ol kūşe-nişīn-i künc-i minber
Destinde kilīd-i heft-i kevs̱er

14. *Sulṭan-ı Hüdā serīrdür ol*
Peyġamber-i mülk-i gīrdür ol

15. Çün mevkib-i ʿarşı itdi derkār
Zīr ü zeber oldı mülk-i aġyār

16. Erbāb-ı memālik-i ḳadīme
Hep düşdiler ıżṭırāb u bīme

17. Bīminnet ü daḫl-i sāz-ı esbāb
Virdi aña cümlesini Vahhāb

18. Ol devlet-i şeş hezār sāle
Ṭayanmadı satvet ü celāle

19. Bir bendesine müsellem oldı
Maḥrūse-yi dīne munẓam oldı

[76a] 20. Emlāk-ı Sikender-i cihān-gīr
Nevvābı elinde oldı tesḫīr

21. Ṣaldı çü cihāna şevket ü fer
Ḍarbet-dih-i şerʿi oldı ḳayṣer

22. Ahsente zihī celālet-i ḳahr

23. Pesmāndeye emrin eyler icrā
Dümdār-ı sipāhidür Mesīḥā

24. İdrīs ki oldı taḫta mensūb
Taʿyīn-i ḳudūmı idi maṭlūb

25. Seylāb-ı ẓuhūrı ḳaldı ṭuġyān
Ṭāḳ gibi itse n'ola vīrān

26. İḳbāli bahār-ı dil-küşādur
Kim ceyşine çarḫacı ṣabādur

15a arşı : ʿazmin L
18b ü − L
22 − H
22b Bu beyitin ikinci mısraı metinde eksiktir.
24a taḫta : necme L
26b çarḫacı : çarḫcı L

27. Ḳalb idi meger ki sikkene māh
Anı iki pāre ḳıldı ol şāh

28. Farḳında seḥāb o mihr-i lemʿüñ
Üstinde duḫān gibiydi şemʿüñ

29. Görse n'ola cānib-i pesinden
Ol āyine-yi ṣıfāt-ı ẕü'l-men

30. Her cānibi rūydur çerāġuñ
Birdür pes ü pīşi verd-i bāguñ

31. Pīrāhenini virüp o sulṭān
Farṭ-ı kereminden oldı ʿüryān

32. Ehl-i dile bunda yoḳ ġarābet
Fānūsı nider çerāġ-ı ḳudret

33. Āb-ı dehenile çāh-ı telḫ-āb
Oldıysa ʿaceb mi şerbet-i nāb

34. Ḳuvvetlü idi o şehd-i nūşīn
Deryāya ḳosañ iderdi şīrīn

35. Engüştini ḳıldı menbaʿ-ı āb
Ol ābile itdi ḫalḳı sīr-āb

36. Aḳıtdı o feyż-i lāYezālı
Fevvāre-yi nūrdan zülāli

37. Ey ḫāme yeter şümār-ı iʿcāz
Miʿrācını vaṣfa eyle āġāz

38. Unutmayalım siyāḳ-ı ʿışḳı
Şerḥ idelim iştiyāḳ-ı ʿışḳı

2.1.74.
Ḳaṣīde-yi Mezāḳī Dernaʿt-ı Sulṭān-ı Enbiyā Muḥammedü'l-Muṣṭafā Ṣallallāhu ʿAleyhi ve Sellem[178]

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1. Ḫüsrev-i ʿışḳum felek köhne serīrimdür benim
ʿAḳl-ı kül hem müsteşār u hem müşīrimdür benim

[178] Naʿt-ı Lülü-niṣār Cenāb-ı Mükerrem Mihmān Niḫān-Ḫāne-yi Esrār El-Mezāḳi Efendi (67a-68b) **L** ; Ḳaṣīde-yi Mezāḳī Dernaʿt-ı Seyyidü'l-Kevneyn Ṣallallāhu Teʿālā ʿAleyhi ve Sellem (21b- 22b) **M** ; Dernaʿt-ı Resūl-i Ekrem Sallallāhu ʿAleyhi ve Sellem (s. 167-170) **Mezâkî Dîvânı**

2. Bir melek-sīmāya dil virdüm yine ʿālemde kim
Dil-nüvāzum dil-pesendüm dil-peẕīrümdür benim

3. Öyle bir ṣayyād-ı cāna kim şikār olmaz göñül
Ġırre-mest-i şīr-gīrüm nerre-şīrimdür benim

4. Meclisinde mest iken Ḫıżr u Mesīḥ añılsa dir
Ol giriftār-ı kemendüm bu esīrümdür benim

[76b] 5. Bes degül mi şāhid-i pejmürdegī-yi bāġ-ı dil
Çehre-yi zerdim ki hem-reng-i zerīrimdür benim

6. Dūd-ı dilden eşk-i müjgān ṭurmayup rīzān olur
Vārise āh-ı derūn-ı ebr-i muṭīrimdür benim

7. Çeşm-i ṭūfān-zāya nisbetle ḳıyās itseñ eger
Lücce-yi baḥr-i muḥīṭ ābı ġadīrümdür benim

8. Ṭıfl-ı dil perverde-yi nāz u naʿīm-i ʿışḳdur
Zehr-i miḥnet ḫūn-ı ḥasret şehd ü şīrümdür benim

9. Ben edīb-i kāmil-i ʿışḳım Felāṭun-ı ḫıred
Mekteb-i ʿirfānda bir ṭıfl-ı ṣaġīrümdür benim

10. Elḥazer ey ḫaṣm-ı dūn ṣad-düşmen-i ḫāṭır-şiken
Dāġdār-ı şuʿle-yi peykān-ı tīrümdür benim

11. Cāmiʿ-i şehr-i dilim rūşen-i żamīrān ḫayāl
Çehre-sāy-ı gūşe-yi ferş-i ḥaṣīrümdür benim

12. Rüstem-i destān-ı naẓmım Ḳahramān olsa ʿadū
Pāy-māl-ı dest-i bürd-i dār u gīrümdür benim

13. Eṣ-ṣalā sercūş-ı ḫum-ı feyże kim elḫaḳ henüz
Bu füşürde ḫūşe teh-lāy-ı ʿaṣīrümdür benim

14. Ḫāric-āheng-i maḳāmāt-ı süḫan bilmem nedür
Bāng-ı bem-i perde-nevāz-ı naḳş-ı rīzümdür benim

15. Ṣavlecān-bāz-ı ḫayālim ṭop-ı zerkūb-i felek
Ṣaḥn-ı meydānumda gūy-ı müstedīrümdür benim

16. Naḳd-i naẓmım kem-ʿayāre eylemez ḥarf-i naẓar
Ṭabʿ-ı vaḳḳādum ki naḳḳād-ı baṣīrümdür benim

12b u – M
14b bem : yem L, M
16a naḳd-i naẓm-ı kem : naḳd-i naẓmım kem H, M

17. Bülbüli dembeste-yi ḥayret iden gülzārde
Ḫārḫār-ı reşk-i gül-bāng-ı ṣaġīrümdür benim

18. Ḫüsrev-i mülk-i süḫan muḥtāc-ı pāy-endāz ise
Aṭlas-ı çarḫ-ı felek ferş-i ḥarīrimdür benim

19. Sözlerümde gerçi biñ maʿna murād itdüm velī
Māhüve'l-maḳṣūd olan māfi'ż-żamīrimdür benim

20. *Yaʿni naʿt-ı dil-küşā-yı Ḥażret-i faḫr-i cihān*
Kim ġubār-ı dergehi müşg ü ʿabīrümdür benim

21. Āftāb-ı evc-i *ev-ednā*[179] ki lāyıḳdur dise
ʿAḳl-ı evvel pertev-i ṣubḥ-ı aḫīrimdür benim

22. Mefḫar-ı ʿālem ki evlād-ı selāṭīn çākeri
El-emīr ibnü'l-emīr ibnü'l-emīrimdür benim

23. Maşrıḳ-ı endīşe-yi mihr-i cemāl-i rūşeni
Maṭlaʿü'l-envār-ı ḳalb-i müstenīrimdür benim

24. Başlasam miʿrācını taḥḳīḳe ervāḥ-ı süḫan
Hem-cenāḥ-ı ḫāṭır-ı gerdūn mesīrimdür benim

25. Ḳaṣd-ı taḥrir-i kemālātın murād itsem eger
Kātib-i çarḫ-ı felek ednā debīrümdür benim

26. Dil nedeñlü vādi-yi naʿtında çālāk olsa da
Böyle bir rāh-ı ḫaṭīr emr-i ḫaṭīrımdur benim

27. Ẕerre-yi nāçīz iken gerdūne nāz itsem n'ola
Āftāb-ı rūşenim bedr-i münīrümdür benim

28. Bīm-i dil derkār iken ümīd-i luṭf itsem n'ola
Faḫr-i ʿālem hem beşīrüm hem nezīrümdür benim

[77a] 29. Ġam degül üftāde-yi laġzişgeh-i ʿıṣyān isem
Kim yed-i ṭūlā-yı luṭfı dest-gīrümdür benim

30. Rūz-ı maḥşer bāvücūd-ı çār yār-ı bāṣafā
Bir keremkārım şüpür-bürde şepīrümdür benim

18b ferş-i ḥarīrimdür : köhne ḥaṣīrimdür H
[179] O kadar ki (birleştirilmiş) iki yay arası kadar, hatta daha da yakın oldu. (Necm, 9)
22a mefḫar-ı ʿālem ki : mehār-ı ādem ki D
26b böyle bir rāh-ı ḫaṭīr emr-i ḫaṭīrımdur : böyle rāḥ-ı bīḫaṭar emr-i ḫatīrımdur D, L
28b beşīrüm hem : beşīr ü hem H ; beşīr hem M
30b şüpür-bürde şepīrümdür : ser-i bürde şebīrümdür H

31. Yā Resūlallāh ḫayāl-i ārzū-yı midḥatüñ
Rūşenā-yı dīde-yi baḫt-ı ḍarīrümdür benim

32. Bunca demdür ʿazm-ı rāh-ı ḫāk-ı ʿizzet itmedüm
Cürme ḥad yok bu velī cürm-i kebīrümdür benim

33. Āstānuñdan dil-i mehcūrımı dūr eyleyen
Dūr-bāş-ı ḫaclet-i cürm-i kes̱īrümdür benim

34. Düşde bāri Ḥaḳ virüp görsem cemālüñ de disem
Ḳurretü'l-ʿayn-ı emel çeşm-i ḳarīrümdür benim

35. Āstānuñdan cüdā ümmīd-i cennet eylesem
Ol behişt-i ārzū nār-ı saʿīrümdir benim

36. Ol cenāb-ı müsteṭāba ʿāḳıbet yüz sürmege
Dil midür cūy-ı Ḫudāvend-i ḳadīrümdür benim

37. Yoḳ sipihre minnetim teʾs̱īr-i naʿt-ı dil-keşüñ
ʿĀlem-i endīşede çarḫ-ı es̱īrümdür benim

38. Ṣad şükür sermāye-yi dünyā vü ʿuḳbādur baña
Naẓm-ı evṣāfuñ ki kār-ı nāgüzīrümdür benim

39. Ḫıżr-ı vaḳt olsam n'ola māʾü'l-ḥayāt-ı midḥatüñ
Māye-yi efzāyiş-i ʿömr-i ḳaṣīrümdür benim

40. Ser degül cānlar fedā şevküñle ammā n'eyleyem
Elde dest-āvīz-i cān şeyʾü'l-yesīrümdür benim

*41. Çoḳ keremdür luṭf idüp dirseñ **Mezāḳī**-yi ḥazīn*
Bir kemīne bende vü ʿabd-i ḥaḳīrümdür benim

42. Ḳıl şefāʿat Yā Şefīʿü'l-müẕnibīn anı diyüp
Müstemendim derd-mendim bir faḳīrümdür benim

43. Çok degüldür feyż-i naʿtuñla bu deñlü cüst ü cū
Cilve-perdāz-ı ḫaber ḳalb-i ḫabīrümdür benim

31b ḍarīrümdür : ṣarīrümdür M
34a cemālüñ de : cemālin de D
40a şeyʾü'l-yesīrümdür : şeyʾ-i yesīrümdür L, D
41b bir kemīne bende vü ʿabd-ı ḥaḳīrimdür benim : müstemendim derd-mendim bir faḳīrümdür benim H
42b müstemendim derdmendim bir faḳīrimdür benim : bir kemīne bende vü ʿabd-ı ḥaḳīrimdür benim H
43 a – ü :– M

44. ʿArṣa-yı naʿt-ı şerīfüñde veli bu türktāz
Dehşet-endāz-ı dil ü ṭabʿ-ı dilīrümdür benim

45. Vaḳtidür şimdeñgirü itse niyāzile duʿā
Mürşid-i endīşe kim dīrīne pīrümdür benim

46. Ṣad-dürūd u ṣad-selām olsun saña tā kim müdām
Naʿt-ı pāküñ zīb-i naẓm-ı bīnaẓīrümdür benim

2.1.75.
Ḳaṣīde-yi Şeyḫ Naẓmī Dernaʿt-ı Resūl-i Kibriyā Ṣallallāhu Teʿālā ʿAleyhi ve Sellem [180]

Mefāʿilün / Feʿilātün / Mefāʿilün / Feʿilün

1. O dem ki geldi ḥamel burcına şeh-i ḫāver
Niṡār-ı naḳd-i bahār itdi gülşene yaḥser

2. Arūs-ı rūz olup ḳadkeşīde serv-miṡāl
Keşīde-pāy-ı bedāmen-i mā çü penç şecer

3. Beyāż-ı dīde gibi itdi rūz-ı istiblā
Miṡāl-i merdümek-i çeşm oldı şeb aṣfer

4. Olunsa ḥadd-i şeb ü rūz-ı ḥāliyā temṡīl
Ferāḫi-yi kef-i ḫūr teng-desti-yi aḫter

[77b] 5. Cenūb-ı şiddet-i sermāyı itdi işkeste
Şeh-i bahār çeküp ṣaḥn-ı gülşene leşker

6. Zebān-bürīde-yi miḳrāṣ-ı dey olan sūsen
Çeker şitāya ḳudūm-ı bahār ile ḫançer

7. O zer ki ceyb-i gül-i ġoncada nühüfte idi
İder niṡār ḳudūm-ı şeh-i baḥār irer

8. Bu demde berg-i gül ü lāle ʿazm idüp çemene
Kümeyt-i bād-ı ṣabā ile eylemekde ḥaşer

9. Çemende āb-ı revān üzre berg-i gül gūyā
Felekde encüm-i seyyāre-yi żiyā-güster

10. Degil mi maʿden-i yāḳūt-ı zerd-i her ġonca
Derūn-ı derdde şebnem olursa dürd-i güher

44. ve 45. beyitler Dîvânda yer değiştirmiştir.
[180] – L, M

11. Derūn-ı lālede dāġ-ı sitem ḳıyās itme
Şeh-i bahāre buḫūr içün oldı micmer

12. Ṣabā ki eyledi her nuḫl-i gülşen-i ṭūbā
Hevā-yı bāġ olursa ʿaceb mi cān perver

13. Bu demde ol ki ʿumūm-nümā ile olmış
Felek feżā-yı çemen āḫterān-ı gül-aḥmer

14. ʿUmūm nāmiye ol mertebe k'olur nergis
Alursa bāde-keşān destine mey-i ṣafer

15. Ne mertebe es̱er-i nāmiye ḳıyās eyle
Ki āh-ı ʿāşıḳı eyler hevāda sünbül-i ter

16. Zihī ʿumūm-ı füyūżāt-ı nev-bahārı kim
Düşerse ẓıll-ı ʿacūẓ arża ola bir duḫter

17. Çemende şimdi olur serv-i naḫl-i şeftālü
Çemende şimdi dıraḫt-ı s̱emer olur ʿarʿar

18. O şerḥa şerḥa-yı hicrān ki dest-i miḥnetle
Zamān zamān çekilüp olmışidi zīnet-ber

19. Befeyż-i nāmiye perverde-yi bahār olup
Zemīn-i ḥüsnide serv oldı her biri yer yer

20. Çemen ki serdi-yi sermādan olmışıdi ʿaḳīm
Ḳuvā-yı nāmiyeden aña oldı çün şevher

21. Es̱er idüp nefes-i şeyḫ-i feyż-i nevrūzı
Vücūda māder-i gülşen getürdi nice s̱emer

22. Güẕārgāh-ı nesīm-i ṣabāḥ-ı nevrūzī
Olursa kākül-i müşkīn-i ʿārıż-ı dilber

23. Zamān-ı luṭfa düçār olur ise sünbül olur
Muḳārin-i ġażab olsa olur iki ejder

24. Bu demde burc-ı şerefden ṭulūʿ idüp ḫūrşīd
Bu demdür olki esüp gülşene nesīm-i seḥer

25. Cihāne virdi yine bir ṭarāvet-i tāze
Ki gül güşūde beseng ü benefşe dermermer

26. Olurdı feyż-i bahār ile ḫançer-i sūsen
Alınca destine feṣṣād-ı deşne vü neşter

27. Mey-i ṣafā ile serşār-ı kāse-yi zerrīn
Elinde nergis-i mestānenüñ ṭolu ṣāġar

28. Zamāne oldı peşīmān itdügi vażʿa
Kim itdi çarḫ-ı ṣafāya bahārdan miḥver

29. Bu inbisāṭ u leṭāfet olunmaz istibʿād
Hevāda cūd-ı ʿAlī var çemende ʿadl-i ʿÖmer

[78a] 29. Bu iʿtidāl-i hevāyı çemende kim görmüş
Dilinde beyża-yı nergis ide nihān āẕer

30. Behişt zīnet-i bağı göreydi reşkinden
İderdi gülleri taḥṣīl-i reng-i nīlüfer

31. Bu āb u tābı görüp bezm-i bāġda bülbül
Şarāb-ı ẕevḳile mest olup oldı ḫunyāger

32. Meger ki dīde-yi ʿibret hezārda yoġimiş
Çemende güldi açıldı ḳıyās ider güller

33. Zebān-ı bergile eşcār başladı vaṣfa
Ṭoḳındı gūşına zīrā ki naʿt-ı peyġamber

34. Ṭırāz-ı ṣūret ü maʿna medār-ı kevn ü mekān
Şefīʿ-i her dü cihān u ḫaṭīb-i nüh minber

35. Emīn-i cümle-yi ümmet emān-ı her millet
Emīrdār u dihiş şāh-ı lāmekān kişver

36. *Cenāb-ı Aḥmed-i Mürsel medār-ı dīn ü düvel*
Ḥabīb-i Ḥażret-i Mevlā nebiyy-i ḫūb-siyer

37. Cemāli āyine-yi ẕāt-ı pāk-i Mevlādur
Ṣıfāt-ı Ḥaḳḳa vücūd-ı şerīfidür maḥşer

38. Yüzinde ḫāli ki ġayb-ı hüviyyete noḳṭa
Şuʿāʿ-ı ʿārıżı nūr-ı Ḫudāya remz ider

39. O ebrūvān u cebīne dinürdi māh-ı Celāl
Siyāh olaydı hilāl ü beyāż olaydı ḳamer

40. Cevāhir-i süḫanı gūş-ı cāna āvīze
Leʾali-yi keremi baḥri eyledi mużṭar

41. Kelāmıdur ġurer-i cebhe-yi cemāl-i süḫan
Dehān u dişleri yāḳūt ḥoḳḳa içre dürer

42. Nedür ol ḥüsn ü leṭafet ki gör ola bīnā
Nedür bu ṭarz-ı feṣāḥat ki ola sāmiʿa ger

43. Olurdı nūr-ı hidāyet dilinde tābende
Ḥaḳīḳatile göreydi cemālini kāfer

44. Cemāl-i ḥüccet ü mührü'n-nübüvve ḫatmi idi
Risāletine şühūd-ı ʿudūl-i naḫl ü ḥacer

45. İdeydi ʿāleme teʾs̱īr-i būy-ı aḫlāḳı
Olurdı arż u semā bir şemāme-yi ʿānber

46. O çāşnī-yi risālet ki çarḫ-ı mür-ṭıynet
Olaydı lez̠z̠et-i ḫulḳile behredār eger

47. İdeydi gülşen-i dehri o mertebe şīrīn
Gezende efʿi-yi ḳıṭāl olurdı nāy-şeker

48. Olaydı āb eger luṭf-ı ṭabʿına maḳrūn
Olurdı tābiş-i ruḫsār u sūziş-i aḫker

49. Neʿūz̠ibillah eger olsa maẓhar-ı ḫışmı
İder ḳıyāmete dek lerze künd-i aḫżar

50. Cenīn-i şemse olaydı ṣalābeti melḥūẓ
Tevellüd eyler idi ser-bürīde ezmāder

51. Kemīne ʿilmine ḥasret-keşīde Eflāṭūn
Der-i maʿārifete evliyā olur çāker

52. Revān-ı ḥażret-i Loḳmān resāʾil-i ḥikmet
Anuñla niç'ola manṭıḳda Bū ʿAlī hem-ser

[78b] 53. Olurken ʿāciz-i eşkāli rūḥ-ı aʿladan
Bilür mi zeyc-i kemālātını Ebū Maʿşer

54. Sarāy-ı ḳadrine ʿarş-ı berīn serā perde
Feżā-yı rifʿatine bārgeh bu nüh çāder

55. Mümās-ı ṣatḥ-ı serā-yı celāli saḳf-ı semā
ʿUluvv-ı şānına nisbetle ʿarş olur kemter

56. Ṭınāb-ı ḫargehin eylerdi ḥūr dışına
Ġubār-ı dergehi kuḥlü'l-ʿuyūn-ı İskender

57. Emīn olur iki ʿālemde tīġ-i zaḫmından
Serine olkim ide naʿl-i eşhebin miġfer

58. İdeydi āyine-yi cān-ı naʿl-i rehvārın
Görirdi ṣūret-i īmānı dīde-yi ḳayṣer

59. Nezāket-i sem-i esbile dāġ-ı tāze olur
Ġubār-ı rāh-ı semendile faḫr ider ʿanber

60. Kemāl-i ẕātına yetmez mi bu delīl-i ḳavī
Ki ḥükm-i sırr-ı ḳażā idi ʿilmi remz-i ḳader

61. Öñünde ġāşiyedār idi Cebraʾīl-i emīn
Melekler emrine olmışdı cümle fermān-ber

62. Ḫalīl-i ḥücre-nişīn maḳām-ı *ev ednā*[181]
Kelīm-i ḳābil-i ruʾyet bu gūne virdi ḫaber

63. O şeb ki daʿvet-i miʿrāca geldi Cebrāʾīl
Getürdi ḥulle-yi cennet Burāḳ u tāc u kemer

64. O nāzenīn-i Ḫudāyı getürdi cismi ile
Ḥarem-serāy-ı viṣāle varup o ḫayr-ı beşer

65. Kelām-ı ḥaḳḳı işitdi cemālini gördi
Degüldi vāḳıʿada baş göziyle itdi naẓar

66. Ḥabībine keremin yine Ḥaḳ bilür ammā
Şefāʿat eyleyecek ümmetini ol server

67. Cenāb-ı ḥażret-i Ḥaḳdan bu gūne luṭf oldı
Ki ümmetüñ saña itdüm ʿaṭāsın ol dāver

68. Rücūʿ idince saʿādetle çarḫ-ı ḫilʿatine
Semūr itdi sevād-ı şebi olup ...

69. Olaydı leyletü'l-İsrā beyān-ı icmālen
Ki eyledi anı tafṣīl niçe ehl-i hüner

70. Nice kitāb olursa rumūz-ı miʿrācı
Yazılmaya yine biñde birisi ṭoġrı ḫaber

71. Ṣıġar mı ḥavṣala-yı kāġıda yaḫūd ḳalem
Ki muʿcizātını taʿdād idüp idem defter

72. Bir ikisin diyeyim cümleye muʿādil ol
Ki hem ḫaṣīṣe ola hem şehīr ü hem ekber

---

[181] O kadar ki (birleştirilmiş) iki yay arası kadar, hatta daha da yakın oldu. (Necm 9)

73. Benānı eyledi sīr-āb teşne aṣḥābı
Aḳıtdı beş ḳalem āb-ı ḥayāt-ı cān perver

74. Meh-i münīri işāretle iki şaḳ itdi
Pesend o seng-i dile itmeye bu kār es̱er

75. O āftābı ki bir kerre māh seyr itdi
Hilāl ṣanma o ḥasretle gāh olur lāġar

76. Cemīʿ-i muʿcize-yi enbiyā o ḥażretden
Ẓuhūr itmiş idi mihter-i ẕākir gehter

77. Peyāmberān-ı ʿiẓāmuñ cemīʿ-i evṣāfın
Aña Cenāb-ı Ḫudā virmiş idi sertāser

[79a] 78. Daḫı ziyāde ile itdi aña erzānı
O luṭf-ı Ḥaḳḳa ki olmışdı enbiyā maẓhar

79. Seriyye vü ġazavātın beyāne ḥācet yoḳ
Ki fetḥ-i Mekke birisi birisidir Ḫayber

80. Vücūdı idi medār-ı vücūda her mümkin
Murād iderse olur resm-i mümteniʿ aḫser

81. Göñül göñül heves-i naʿtın eyledüñ ammā
Ḥazer ḥazer ki bu vādide çoḳ maḥall-i ḫaṭar

82. Murāduñ ile yeter ḫāk-pāyına ʿarża
Ki vaṣf-ı pākine lāzım anuñ zebān-ı diger

83. Ġaraż bu eylemeden ʿarż-ı ḥālde cürʾet
Şefāʿatüñ ola nār-ı caḥīm-i baʿde seber

84. Ḫamīr-i māye-yi ḳurb ola bu ḳaṣīde baña
Beḥaḳ-ı ṣıdḳ-ı Ebī Bekr ü yāri-yi Ḥaydar

85. *Eyā şefīʿ-i müşeffīʿ ẓahīr her mezheb*
Öñünde kim diye eyne'l-müferreke ve ḳaher

86. Yeter benim gibi bir mücrim-i günehkāra
Olursa küşe-yi çeşmüñle bir nigāh yeter

87. Bu neşʾetde niçe kez eyledüñ beni lāyıḳ
Ki nūr-ı şems-i cemālüñi gördi dīde-yi ser

88. Ricām odur idesin yine ḳābil-i dīdār
Mezār u maḥşer ü cennetde ey behīn-peyker

89. Murāduñ oldı murād-ı Cenāb-ı Ḥaḳ çünkim
Olursa baña kerem ḫāṭıruñda ger mużmer

90. Teh-i caḥīm ise bu müẕnibe eger mesken
Miyān-ı cennet ola cāy-ı derd-i ter pister

91. Mükevvenāt ki çeşm-i seḫāña şey᾽-i ḥaḳīr
Günāhım olmaya mı çeşm-i ʿafvuña aḥḳar

92. Neʿūẕu billah eger rūz-ı ḥaşr olmaz ise
Dem-i günāh-ı maʿāṣi şefāʿatüñle heder

93. Ḥisābgāh-ı ḳıyāmet sirişk-i dīde ile
Ya baḥr-ı ḫūn ola ya ola cūy-ı bīmaʿber

94. Sen ey şefīʿ-i ümem şāh-ı rūz-ı rustāḫīz
O bezmde k'olasın sāḳi-yi mey-i kevs̱er

95. Kemīne ḳaṭre-yi āb-ı zülāl-i naẓẓāre
İde bu teşne dil-i vaṣlı mest-i cām-ı naẓar

96. Olur mı ṣarṣar-ı bād-ı kederle mevc-efgen
Muḥabbetüñ ki yem-i dilde vażʿ ide leşker

97. Naẓāre eyleriseñ rūy-ı dille bir kerre
İrem pesend-i behişt ola ḳaʿr-ı cāh saḳar

98. Ne mümkün eyleye mālik cehennemi īḳād
Olursa rūy-ı dil ü luṭfuña eger maẓhar

99. Caḥīmdār-ı naʿīm ola cennete nisbet
Behişt olursa eger ḫışm-ı çeşmüñe manẓar

100. Ṣafā-yı cennet ü kevs̱er olur mı sulṭānum
Olursa āyine-yi ḫāṭıruñ eger muġber

101. *Resūl-i Ḥak-ṣıfāt mümkin vücūb-ı es̱rā*

[79b] 102. ʿİlm-i firāzi-yi naʿt-ı şerīfüñ ile benim
Lisān-ı ins ü melekde berīn mes̱ābe semer

103. Ki gūş-ı dehri pür itdi ʿaleyke ʿavnullah
Hemīşe vaṣfım iderler cihāniyān ezber

104. Ḫayāl-i feyżile dil oldı çün s̱enā-ḫ̌ānuñ
Olur ḳıyāmete dek ceybi kān-ı cevher ü zer

101b Bu beyitin ikinci mısrâsı metinde yoktur.

105. Menem ki ideli naʿt-ı şerīfüñe āġāz
Lisān-ı ġaybile ḥāfıẓ baña olur yāver

106. Meh-i sipihr-i münīr enveri-yi rūşen-dil
Ḳaṣīdeye odur evvel viren eger zīver

107. Benimle hem-ser olurdı ḥekīm-i ḫāḳāni
Sözünde āteş olaydı gözünde ḫūn-ı ciger

108. Benimle bir midür üstād-ı tāze-gū ʿÖrfī
Ki buldı anuñ ile şiʿr ü şāʿiriyyet fer

109. Dilinde sūziş-i ʿışḳ u sözünde sūziş yoḳ
Olur mı āteş-i dūzaḫla bir kemīne şerer

110. Dür-i kelāmımı bulsa Ẓahīr-i Fārābī
ʿArūs-ı naẓmına eylerdi zīnet-i efser

111. O feyż-baḫş-ı dil-i şāhid-i ḫayālim ben
Görürse feyżi eger oluridi reşk-āver

112. Perend-i naẓmım o deñlü revāc buldı benim
Ki naḳd-i cānile bulmadı Ṭālib aña ẓafer

113. O ṭarḥ-efgen-i eşʿār-ı tāze-gūyem kim
Selīm ü Muḥteşeme olmadı güşāde bu der

114. Kelīm-i Ṭūr-ı maʿāni benem ki naʿtuñ ile
Tecelliyāt-ı maʿāniye oldı dil maṣdar

115. O rūḥ-baḫşgehüñ ḳālıb-ı maʿāniyim
Şifāyı baña bu vādide olmadı keyfer

116. Şeh-i memālik-i elfāẓ u maʿniyem şimdi
Revādur olsa baña bende rūḥ-ı Şeh Sencer

117. Zemīn-i naʿtuña kim kişt-i ṭuḫm-ı saʿy itdüm
Aña ki feyż-i Ḫudā dād oldı mihr ü maṭar

118.O dāne-yi şeref-i ʿizzet oldı ḥāṣıl kim
Kemāl-i bāb-ı saʿādet medār-ı meh çāker

119. Ne daʿvī kim iderin baʿd ezīn ḳuṣūr iderin
Ḫudāya hamd ki oldum ziāsmān berter

120. Bitir yeter bu ḳadar ḫod-fürūşlıḳ ***Naẓmī***
Tamām-ı ḥālüñe vāḳıfdur ol kerem-güster

121. Duʿāya başladı tīr ile rūḥına ṣalavāt
Ki ümmet üzre ehemmdür ṣalāt-ı peyġamber

122. Niteki gülşeni ḫandān eyleye ḫūrşīd
Niteki eyleye gerdiş bu çarḫ-ı nüh çenber

123. Niteki maḳdem-i şāh-ı bahār ile sermā
Memālik-i ʿademi ide bi'ż-żarūre maḳar

124. O mefḫar-ı rusülüñ rūḥına selām olsun
Lisān-ı bende-yi nāçīzden mesā vü seḥer

[80a] 125. Ġubār-ı meşhed-i pākini ide ʿanber-bū
Gül-i ṣalāt u selām u taḥiyyet-i ezher

2.1.76.
Ḳaṣīde-Beççe-yi Naẓmī Dernaʿt-ı Ḥażret-i Nebiyy-i Ekrem Ṣallallāhu ʿAleyhi ve Sellem [182]

Mefāʿilün / Feʿilātün / Mefāʿilün / Feʿilün

1. Sevād-ı zülfüñ eger olmasa niḳāb saña
Yanardı itse naẓar çeşm-i āftāb saña

2. Feżā-yı sīnede eylerken ey perī cilve
Yine nedür bu ḳadar bizden ictināb saña

3. O deñlü nāzük ü tersin ki eyler āzürde
Ferāş-ı cennet-i ʿadn olsa cāme-ḫʷāb saña

4. Ne mey ḳala ne ḥabāb āh-ı āteşīnimden
Naẓāre eyler ise dīde-yi şarāb saña

5. Ḫuşā edeb ki düçār olsa çeşmüñe sāġar
Gelürdi ruʾyet-i aksüñde ıżṭırāb saña

6. *Olurdı neşʾesi tā ḥaşr* **Naẓmiyā** *ẓāhir*
Ṣunaydı yār eger bir ḳadeḥ şarāb saña

7. Şarāb-ı ʿışḳ-ı mecāzile olma lāyaʿḳil
Dem-i ḫumārda tā gelmeye ḥicāb saña

8. Mey-i muḥabbet-i faḫr-i cihānı nūş eyle
İrişse feyż-i demādemle āb u tāb saña

---

[182] – L , M

9. Leb-i niyāz ile būs eyle dāmen-i luṭfın
O ḥażretüñ ki odur rehber-i ṣavāb saña

10. Ġubār-ı kūyını kuḥlü'l-ʿuyūn-ı cān eyle
Ki āstānına yüz sürmedür niṣāb saña

11. Cemāl-i şāhid-i dil-ḫᵛāhı ruʾyet ise ʿarż
Yed-i viṣāl olup rāfiʿ-i niḳāb saña

12. *Şeh-i serīr-i risālet Muḥammed-i ʿArabī*
K'odur medār-ı binā-yı dil-i ḫarāb saña

13. Cenāb-ı sidre-nişīnān mekīn-i *ev ednā*[183]
Peyamberān idicek ʿarż-ı intisāb saña

14. Senüñle kimdür iden daʿvi-yi ser-efrāzı
Ḫudā çün eyledi *levlāk*[184] ile ḫiṭāb saña

15. Beyān-ı vaṣfuña ḳādir midür benī Ādem
Ki indi vaṣf-ı şerīfüñde bir kitāb saña

16. *Eyā şefīʿ-i ʿuṣāt-ı ümem Ḥabīb-i Ḫudā*
Niyāz idince ḳıyāmetde şeyḫ ü şāb saña

17. Bağışlaya saña ʿāṣileri budur meʾmūl
Cenāb-ı Ḥażret-i Ḥaḳ yevm-i iḥtisāb saña

18. Zaḥīr olursa o maḥbūb-ı Ḥaḳ eger ***Naẓmī***
Ḳolay u sehl ola maḥşerde pes ḥisāb saña

19. Alursa zīr-i berīn dāmen-i ḥimāyetine
İṣābet itmeye aṣla yed-i ʿiḳāb saña

[80b] 20. Leb-i şefāʿati taḥrīk ola medār kerem
Olursa keṣret-i cürmile ger ʿitāb saña

21. *Budur murād ki ey bīkes eyleye bāri*
Anuñ civārını maḥşergeh ü meʾāb saña

2.1.77.
Ḳaṣīde-yi Naẓmī Dernaʿt-ı Nebiyy-i Muḥterem Ṣallallāhu ʿAleyhi ve Sellem[185]

Feʿilātün / Mefāʿilün / Feʿilün

---

[183] O kadar ki (birleştirilmiş) iki yay arası kadar, hatta daha da yakın oldu. (Necm 9)
[184] " Sen olmasaydın âlemleri yaratmazdım" Hadîs-i Şerîf
[185] – **L, M**

1. Kūy-ı dildār kim meʾābumdur
Şems-i āvāre-yi cenābumdur

2. Göreli rūy-ı yāri mihr ile māh
İki sāde ġulām-yābumdur

3. Rūy-ı ḫūy-kerde-yi dil-ārāyı
Gül-i surḫ-ı ter ü gül-ābumdur

4. Eşk-i ḫūn-āb-ı laḫt laḫt-ı ciger
Bezm-i ġamda mey ü kebābumdur

5. Baḫr-i ḫūn-ābe-yi ciger ṣanma
Sūziş-i mevc-i ıżṭırābumdur

6. Nāle-yi şuʿledār-ı miḥnet-sūz
Naġme-yi āteşīn rebābumdur

7. Ben o nūrum ki mihr-i ʿālem-tāb
Vālih-i ẓulmet ü seḥābumdur

8. Nūr-ı feyyāż-ı ḫāṭır-ı ilhām
Lāmekān seyr-i āftābumdur

9. Rūḥ-ı maʿna vü şāhid-i elfāẓ
ʿĀşıḳ-ı ḫāṭır-ı ḫarābumdur

10. Ḫāme maʿna-yı ḳuvvet-i ṭabʿım
Levḥa-yı dānişüm kitābumdur

11. Köhne maḫmūr-ı meclis-i ʿirfān
Mest-i ṣahbā-yı feyż-i nābumdur

12. Ḫˇāce-yi ʿālem olsa lāyıḳdur
Kim benim ḳābil-i ḫiṭābumdur

13. Nār-ı ḫacletle ola ḫākister
Ol ki hem maẓhar-ı ʿitābumdur

14. Eyleyen mürde dilleri iḥyā
Nefes-i kevs̱erīn liʿābumdur

15. Ḳand-i ʿirfān-fürūş-ı dehrim ben
Ehl-i ṭabʿ u süḫan-zebānumdur

16. Şāh-süvār-ı ṣadefçe-yi eşʿār
Kemterīn ḳaṭre-yi seḥābumdur

17. Ṣāh-beyt-i ḳaṣīde-yi ʿirfān
Ṣıfat-ı aḥḳer-i Cenābumdur

18. Müttekā-yı serīr-i mülk-i süḫan
Cāy-ı ārām-ı cāme-ḫᵛābumdur

19. Mülk-i maʿnāyı eyleyen rūşen
Pertev-i nūr-ı āftābumdur

20. Pādṣāh-ı memālik-i süḫanam
Devlet iḳbāli pes ʿazābumdur

21. Ḫırḳa-yı köhne şāl-ı peşmīne
Aṭlas-ı zer-keş intiḫābumdur

[81a] 22. Bu ḳadar iftiḫārıma bāʿiṡ
Ḫāk-ı pāyına intisābumdur

23. Ber ü cūd-ı mükerremüñ kim ol
Sebeb-i cemʿ-i ḫāk u ābumdur

24. Yaʿni faḫr-i rusül Ḥabīb-i Ḫudā
Mülhem-i maʿna-yı ṣavābumdur

25. *Aḥmed-i Mürsel ü Muḥammed-emīn*
Naʿtı ser-defter-i s̱evābumdur

26. Medḥine çarḫ-ı kāġıd-ı ebri
Mühr-i ser-levḥa-yı kitābumdur

27. Ṣıla-yı naʿtı tevsen-i eflāk
Zeyn-i ḫūr māh-ı nūr-ı kābumdur

28. Ḫayme-yi rifʿatim olup gerdūn
Tār-ı ḫūrşīd o dem ṭınābumdur

29. Öyle pür-gū ider beni vaṣfuñ
Vaḳt-i pīri dem-i şebābumdur

30. *Ṣāh-ı levlāk*[186] *maẓhar-ı naʿtuñ*
Şeref-i ʿizzet iktisābumdur

31. Vaṣf-ı pāküñi eylesem inşā
Ṣıdḳ u aḫlāḳ-ı iḥtisābumdur

186 " Sen olmasaydın âlemleri yaratmazdım" Hadîs-i Şerîf

32. Ḥāşalillāh güẕer iderse eger
Ḫāṭırımda riyā ʿiḳābumdur

33. Eyleseñ naẓre-yi ḳabūle ḳarīn
Ṣıla-yı naḳd-i bīḥesābumdur

34. Āteş-i nāy nigāh-ı merḥametüñ
Rāfiʿ-i burḳaʿ-ı ḥicābumdur

35. Ḥasretüñle olursa rīş-i siper
Eşk-i ḫūneyn aña ḫıżābumdur

36. Rūz-ı maḥşerde ey şefīʿ-i ümem
Ki o gün rūẓ-ı iḥtisābumdur

37. Besdür eylerseñ ey kerem kānı
Bir şefāʿat benim niṣābumdur

38. Söz tamām oldı *Naẓmiyā* besdür
Bu serābım bu ḫod şarābumdur

39. Rūḥ-ı pākine ṣad dürūd u selām
Tā o dem ki dem-i ḥisābumdur

40. Hem ṣalāt-ı cemīʿ-i maḫlūḳāt
Rūḥına tuḥfe-yi şitābumdur

41. Yapışan dāmen-i icābete pek
Dest-i daʿvāt-ı müstecābumdur

2.1.78.
Ḳaṣīde-yi Şeyḫ Neşāṭī Dernaʿt-ı Ḥażret-i Nebiyy-i Ḳureşī ʿAleyhi'ṣ-Ṣalātu ve's-Selām[187]

Mefāʿilün / Feʿilātün / Mefāʿilün / Feʿilün

[81b] 1. Gel ey bihīn güher-i kār-ḫāne-yi tekvīn
Aḳıt firāḳ ile gözden cevāhir-i rengīn

2. Hücūm-ı ḥasret ile ḳān ṭaşup derūnuñdan
Kenār-ı çeşmüñi laḫt-ı cigerle ḳıl tezyīn

3. Reh-i mecāzda tā ki bu laġziş-i bīcā
Daḫı açılmadı mı dīde-yi ḥaḳīḳat-bīn

[187] Naʿt-ı Pāk-ı Cenāb-ı Muḫātab-ı Levlāk El-Neşāṭī Efendi (40b-41b) **L** ; Ḳaṣīde-yi Şeyḫ Neşāṭī Dernaʿt-ı Pādşāh-ı Her Dü Serā Ṣallallāhu ʿAleyhi ve Sellem (22b-23a) **M** ; **Neşâtî Dîvânı** (1. Kasîde)

4. Düşer mi meşreb-i ʿirfāna sen de inṣāf it
Bu dil-ḫarābi-yi ġaflet bu hīç-kāri-yi dīn

5. Ne ṭāʿatüñde ṣafā var ne ḫaşyet-i yek-dem
Ne hevl-i şūziş-i maḥşer ne fikr-i rūz-ı pesīn

6. Mis̱āl-i lāle siyeh-dilsin olmaduñ her giz
Benefşe gibi ḫacāletle ser be-rūy-ı zemīn

7. Ne būd-ı dehr ile şād ol ne dil-ḥazīn ne būd
Bunuñla oldı olan rütbe-yi rıżāya ḳarīn

8. Olursa ḫūn ile ser-şār ġonca-yı ḳalbüñ
Yine ṣafāyile ol gül gibi güşāde-cebīn

9. Tamām naḳş-ı ber-āb olduġın bilen dehrüñ
Olur mı luṭf u sitemle güşāde vü ġam-gīn

10. Yine zevāli muḳarrer degül mi fikr eyle
Cihānı mihr gibi eyleseñde zīr-nigīn

11. Firāz-ı evcede çıḳsañ mis̱āl-i tīr eger
İder seni yine bir gün zamāne ḫāk-nişīn

12. Bürehne-ser mi degülsin ṣabāḥ-ı maḥşerde
Serüñde şemʿ gibi olsa efser-i zerrīn

13. Sütūn-ı ḫayme gibi rāstdur o kim olmış
Bu ḫāk-dān-ı fenādan çü ḫayme dāmen-i çīn

14. Ṣaḳın ṣafāyile işrāḳ-ı dilden ayrılma
Ne lāzım ʿārif iseñ güft ü gūy-ı meşşāʾīn

15. Dirīġ o ʿömre ki ẕātuñ tefekkür eylemeyüp
Geçe ḫayāl-i heyūla ile şühūr u sinīn

16. Yeter bu ʿālem-i ḫākide üstüḫ̌ān-çīnī
Hümā-yı fikrüñi ḳıl rū-be-rāh-ı ʿilliyyīn

3a bīcā : dāʾim D
5b sūziş: şūriş H, L:
rūz : zūr M
9a bilen : bilüp M
11b ider seni yine : yine ider seni L, M
11. ve 12. beyitler dîvânda yer değiştirmiştir.
14b güft ü gūy : güft-gūy M
15a ʿömre ki : ʿömr ki M
15b u : – M

17. Ġubārını göze çek bir dür-i felek-ḳadrüñ
Ki pestdür aña nisbet firāz-ı ʿarş-ı berīn

18. Der-i saʿādet-i Şāh-ı rusül ki olmadadur
Hemīşe nāṣiye-sā ḫusrevān-ı rūy-ı zemīn

19. Penāh-ı ʿālem ü Ādem Peyamber-i ẕīşān
Ḫudāygān-ı felek bārgāhı ʿarş-ı mekīn

20. Şefīʿ-i küll-i ümem melce-yi heme-ʿālem
Şeh-i sütūde-şiyem faḫr-i Enbiyā-yı güzīn

21. *Cenāb-ı Aḥmed-i Mürsel ki eylemiş Ḫallāḳ*
Fürūġ-ı neyyir-i ẕātın żiyā-yı çeşm-i yaḳīn

22. O nāzenīn-i dü-ʿālem ki töhmet-i şirket
Ḫızāne-yi ʿademe sāyesinde ḳıldı rehīn

23. Şeh-i melāʾike ʿasker ki taḫtıdur eflāk
Sezādur olsa güneş aña bāliş-i zerrīn

24. Yegāne şāriʿ-i vālā-güher ki ẕātından
O deñlü düşdi cihāna herās-ı şerʿ-i mübīn

[82a] 25. Ki zühre-dāʾire-yi māhı eyleyüp pür-tāb
Ṭaġıldı rūy-ı sipihre celāl-i cel-i pervīn

26. Ġubār-ı reh-güẕeri tūtiyā gibi merġūb
Kelām-ı feyż-es̱eri tende cān gibi şīrīn

27. ʿUluvv-ı ḳadrini gör kehkeşān degül olmış
Derinde çarḫ-ı kemer-beste bende-yi dīrīn

28. Hilāl ü bedr degül ḫaṣm-ı şerʿine gerdūn
Çeker gehi teber-i ḫışm u gāhi ḫançer-i kīn

29. Ḫudāygāna sensin ki şemʿ-i ẕātuñla
Ḥarem-serā-yı dil ü cānı eyledüñ tezyīn

30. Nihāl-i ḳāmet-i mevzūnuñ olmasa dehrüñ
Ne bāġı ẓāhir olurdı ne lāle vü nesrīn

21a melce-yi heme : melce ü heme L
24b deñlü : deñli L, M
25b ṭaġıldı : daġıldı L

31. Cihān-penāh-ı şehā āb-ı şerᶜ-i pāküñdür
Fesād-ı şule-yi āşūbı eyleyen teskīn

32. Medār-ı her dü serāsın ᶜaceb mi dergāhuñ
Gezend-i fitneden olsa cihāna ḥıṣn-ı ḥaṣīn

33. Ṣaᶜādet ol sere kim baẖt-yāb-ı devlet olup
Hemīşe dergeh-i vālāñı eyleye bālīn

34. O ḳaṭre kim dökülür dīdeden firāḳuñla
Olur mı aña bahā ṣad hezār genc-i defīn

35. O seng-rīze ki pā-māl-i reh-güẕāruñdur
Bulursa ḳadr ile lāyıḳ bahā-yı dürr-i s̱emīn

36. Kerem-şiᶜār-ı şehā mevḳıf-ı taḥayyürde
O dem ki luṭfuñ ola ᶜācizān-ı ḥaşre ḳarīn

37. Ḳuluñ ***Neşāṭī***-yi küstāẖı da meded şāhım
Ḳoma hücūm-ı ẖacāletle şerm-sār u ġamgīn

38. H̱amūş-ı vaḳt-i edebdür ṣaḳın ṣaḳın ey dil
Kef-i duᶜāyı açup ḳıl ẖulūṣ ile amīn

39. Hemīşe tā ki süẖan perverān-ı ᶜālem ide
Nevā-yı naᶜt ile eflāki pür-ṣadā vü ṭanīn

40. Çerāġ-ı şerᶜi olup tā ebed żiyā-güster
ᶜAdū-yı dīnine ṣad-bār laᶜnet ü nefrīn

2.1.79.
Ḳaṣide-yi Şeyẖ Neşāṭī Dernaᶜt-ı Ḥażret-i Muḥammedü'l-Emīn ᶜAleyhi's-Selām[188]

Fāᶜilātün / Fāᶜilātün / Fāᶜilātün / Fāᶜilün

1. Mihr ü meh ser-germ-i sevdā kim gezer her rūz u şeb
Sīm ü zer īs̱ār iderler dehre yek-ser rūz u şeb

2. Mihr ü meh kim iki sevdā ger seyāḥat pīşedür
ᶜArż iderler āleme kāfür ü ᶜanber rūz u şeb

31a pāküñdür : päküldür H
37b ġamgīn : ġamīn H, L
39b ṣadā vü ṭanīn : ṣadā-yı ṭanīn M
[188] – **M** ; Dernaᶜt-ı Maḥbūb-ı H̱udā-yı Ekrem Bāᶜis̱-i Hestī-yi Dü ᶜĀlem Ṣallallahu ᶜAleyhi ve Sellem (46a-47a) **L ;** Dermenkabe-yi Risalet-Penah Salla'llāhu 'Aleyhi ve Sellem **Neşâtî Dîvânı** (2. Kasîde)

3. Mihr ü meh ṣanma baṣar naḳl-i kevāḳıb bir ṭabaḳ
Devr ider bezm-i felekde iki sāġar rūz u şeb

4. Mihr ü meh biri gül-i zerd ü biri nergis midür
Kim virirler gülşen-i eflāke zīver rūz u şeb

5. Mühre-yi mihr ü mehüñ gerdūn-ı derūn ḥaḳḳadan
Birini iẓhār idüp birini gizler rūz u şeb

6. Şemʿ-i mihr ü māha bīm-i gird-bād-ı āhdan
Şīşeden ser-pūş ider çarḫ-ı sitem-ger rūz u şeb

[82b] 7. Mihr ü mehden ḫavfile iki ked ü bend eyleyüp
Baḥr-i ḥayretde felek olmış şināver rūz u şeb

8. Mihr ü meh mīzān-ı dehre olmış iki keffe kim
Vezn-i isfīdāc ider ki müşg-i ez fer rūz u şeb

9. Mihr ü māh-ı nev ki hemçün gūy u çevgāndur felek
Gösterir bāzīgeh-i dehr olduġun her rūz u şeb

10. Girde-yi mihr ü mehe bu tābe-yi pür-tābdan
Nārdur gūyā şafaḳ encümdür aḫker rūz u şeb

11. Mihre dāġın gösterir meh zerdi-yi rūyın görüp
Birbirine derd-i ʿışḳın ʿarż iderler rūz u şeb

12. Gör ṣafā-yı ʿışḳı mihr ü meh bu sūz u dāġile
ʿĀleme olmaḳda yine şevḳ-güster rūz u şeb

13. Mihr ü meh olmaz mı böyle pertev-endāz-ı ṣafā
Olmasa ger maẓhar-ı nūr-ı peyamber rūz u şeb

14. Ol şeh-i yektā ki mihr ü meh baṣar üftādegī
Tā eẕelden emrine olmış musaḫḫar rūz u şeb

15. *Aḥmed-i Mürsel ki mihr ü māh tāb-endāz olur*
Her kim eyler cān u dilden naʿtın ezber rūz u şeb

16. Mihr ü meh gibi hüveydā cebhesinde nūr-ı Ḥaḳ
Sırr-ı ġaybı her ser-i mūyında mużmer rūz u şeb

17. Mihr-i şerʿ-i ʿālem-efrūzile māh-ı ʿadlidür
Eyleyen dünyāyı ser-tā-ser münevver rūz u şeb

3a baṣar : beṣad D
5a ḥaḳḳadan : ḥaḳḳada L
15a māh : māha L

18. Mihr ü meh ṣanma melāʾik nūrdan revzen açup
Ravża-yı cennet-naẓīrīn seyr iderler rūz u şeb

19. Mihr ü meh gibi o vālā ravżada raḫşān olup
Zīb-i baḫş olmış kanādīl-i mücevher rūz u şeb

20. Mihr-i ṭabʿā meh żamīrā şerʿ-i pākündür senün
Bāʿiṡ-i āsūdegi-yi ḫalḳ-ı yekser rūz u şeb

21. Sensin ol çeşm ü çerāġ-ı dehr kim ṣad mihr ü māh
Lemʿa-yı feyżüñ yanında şemʿ-i bīfer rūz u şeb

22. Mihr ü mehden çarḫ iki mirʾat-i ṣāf ʿarż eyleyüp
Tābiş-i ʿaks-i ruḫ-ı pür-tābuñ ister rūz u şeb

23. Mihri yaḳmış iştiyāḳuñ māhı itmiş dāġdār
Ebrüñ aḥvāli perīşān u mükedder rūz u şeb

24. Mihr ü meh pervāne-yi şemʿ-i cemālüñdür senüñ
Devr iderler sūz-ı ber-dil dāġ-ı ber-ser rūz u şeb

25. *Mihr ü meh feyżā cenābuñdan ricā-yı feyż ider*
Yazmaġa naʿtuñ Neşāṭi-yi ṡenā ger rūz u şeb

26. Mihr ü meh gibi alur dünyāyı zīr-i pāyına
Nūr-ı feyżüñ kim ola bir fikre rehber rūz u şeb

27. Çarḫ-ı naẓma mihr ise ol ben meh-i tābendeyim
Peyrev-i kilk-i ***Fehīm*** olsam n'ola ger rūz u şeb

28. Ḥabbezā ṭabʿ-ı fehīm-ı ḫoş-süḫankim mihr ü meh
Naẓmına itmekdedür īṡār-ı güher rūz u şeb

29. Merḥabā ḥāmem benim kim mihr ü meh bāfarṭ-ı şevḳ
Çehre-sādur pāy-ı müşgīn naḳşına her rūz u şeb

30. Levḥ-i mihr ü māha yazmaḳdur bu naʿtı niyyetim
Eyleyüp elde şuʿāʿın ḫāme-yi zer rūz u şeb

31. Rūşeni-yi naẓmımı çün mihrü meh seyr eyleyüp
Enveri olsa ʿaceb mi ḫāk-ı bir ser rūz u şeb

32. Mihr ü meh pertev-niṡār-ı dehr olup tā kim ola
Birbirinden ki ziyāde ki berāber rūz u şeb

24b dāġ-ı ber-ser rūz : dāġdur ber-rūz L
27b peyrev-i kilk : beyrev-i kilk L

33. Mihr ü māh-ı nev gibi tā rūz-ı maḥşer ümmetüñ
Düşmen-i dīne çeke şimşīr ü ḫançer rūz u şeb

2.1.80.
Ḳaṣīde-Beççe-yi Şeyḫ Neşāṭi Dernaʿt-ı Ḥabīb-i Ḫudā Muḥammed Muṣṭafā ʿAleyhi'ṣ-Ṣalātu ve's-Selām[189]

Feʿilātün / Feʿilātün / Feʿilātün / Feʿilün

1. Niçe bir dilde bu endīşe-yi dünyā niçe bir
Niçe bir peyrevi-yi nefs-i ḫod-ārā niçe bir

2. Niçe bir olmaya şimşīr-i ḫuṣūmet bir dest
Nefs-i bed kīşile dāʾim bu müdārā niçe bir

3. Böyle ġafletle geçer mi daḫı şām u seḥerüñ
İrmeye ġāyete beyhūde bu sevdā niçe bir

4. Niçe bir bu'l-hevesāne bu safāhat dāʾim
Naḳd-i ʿömrüñ idesin yoḳ yire ifnā niçe bir

5. Fikr-i dünyāyile ālūde olup bīpervā
Gelmeye yāduña aṣla ġam-ı ferdā niçe bir

6. Şuʿle-yi āhı idüp bedraḳa-yı rāh-ı yaḳīñ
Olmaya cilvegehüñ ʿālem-i maʿnā niçe bir

7. Daḫı gitmez mi derūnuñda bu ṭıflāne heves
Naḳş-ı bīmaʿna-yı dünyāyı temāşā niçe bir

8. Ne bu kūrāne rūşen laġziş-i pā inṣāf it
Olmaya dīde-yi cānuñ daḫı bīnā niçe bir

9. Ẓāhirüñde ḳanı ārāyiş-i taḳvādan es̱er
Bāṭınuñ olmaya mirʾat-ı mücellā niçe bir

10. Sen iken maẓhar-ı gül nüsḫa-yı esrār-ı ez̠el
Yine sen bilmeyesin kendüñi ḥayfā niçe bir

11. Pāk olup jeng-i ṣuver āyine-yi ḳalbüñden
Rūy-ı maʿnā daḫı olmaya hüveydā niçe bir

12. Reng-i zerdi-yi nedāmet daḫı itmez mi ẓuhūr
Niçe beraḥmet-i keyfiyyet-i ṣaḥbā niçe bir

[189] Başlıksız (48a-48b) **L** : Ḳaṣīde-yi Şeyḫ Neşāṭī Dernaʿt-ı Ḥabīb-i Ekrem ü Nebiyy-i Muḥterem (23a-23b) **M ; Neşâtî Dîvânı** (26. Kasîde)

13. Mesti-yi ʿışḳ-ı mecāz irmedi mi ġāyetine
Kendüñi eyleyesin ʿāleme rüsvā niçe bir

14. Ṭaḳasın gerdenüñe kendü elüñle zincīr
Ḳayd-ı dil-bestegi-yi zülf-i muṭarrā niçe bir

15. Niçe bir keşmekeş-i maʿreke-yi *kān-ı yekūn*
Şöhret-i ʿālem içün ḫalḳile ġavġā niçe bir

16. Cevher-i ẕātuñı bil kān-ı vücūdun fehm it
Baḥs̱-i bīhūde-yi māhiyyet-i eşyā niçe bir

17. ʿĀrif ol cümleyi bil noḳṭa-yı vaḥdette tamām
Fikr-i taḳsīm-i cüz-i lāyetecezzā niçe bir

18. Naḳd-i cān bir kef-i taḳsīm daḫı olmamısın
Ṭālib-i gevher-i gencīne-yi baṭḥā niçe bir

19. İştiyāḳ-ı dili ʿarż it bu iki beytile var
Niçe bir olmaya dilde bu temennā niçe bir

[83b] 20. Naḫl-i nāzük daḫı itmez mi saʿādetle ḳıyām
İştiyāḳuñla gezüp mihr ola bīcā niçe bir

21. Niçe bir baġrına ol seng-i siyāhı baṣsun
Ḥasret-i Ḫālık ile Kaʿbe-yi ʿulyā niçe bir

2.1.81.
Ḳaṣīde-yi Nāʾili Dernaʿt-ı Ḥażret-i Nebiyü'l-Hāşimī Ṣallallahu ʿAleyhi ve Sellem[190]

Mefʿūlü / Fāʿilātü / Mefāʿīlü / Fāʿilün

1. Nuṭḳ-āferīn ki ṭabʿıma feyż-i maḳāl ider
İlhām-ı naʿt-ı mefḫar-ı aṣḥāb u āl ider

2. Şükr-i niṣāb-ı naʿt ile dād-ı süḫan-veri
Nev-tūṭi-yi zebānımı şeker-nevāl ider

3. İʿcāz-ı naʿtı kim ḳalem-i mū-şikāfımı
Ṣūret-nigār-ı deyr-i bütān-ı ḫayāl ider

18a taḳsīm : teslīm L, M
19, 20: – M
[190] Nāʾīlī Dersitāyiş-i Faḫr-i ʿĀlem Ḥabīb-i Ekrem Muḥammed Muṣṭafā Ṣallallāhu Teʿālā ʿAleyhi ve Sellem (41b-43a) **L** ; Ḳaṣīde-yi Nāʾilī Dernaʿt-ı Muḥammed-i ʿArabī Ṣallallāhu ʿAleyhi ve Sellem (23b-24a) **M** ; Dermenḳabe-yi Gül-i Gülzār-ı Risālet Maḥbūb-ı Rabb-i İzzet Muḥammedü'l-Muṣṭafā Ṣallalāhu Teʿālā ʿAleyhe ve Sellem (s. 21-24) **Nâʾilî Dîvânı**
3b deyr : dehr H

4. Feyż-i s̱enāsı her birine nuṭḳ-ı cān virüp
Raṭbu'l-lisān-ı meḥmedet-i lā-yezāl ider

5. Ḥālā ki ḫāyizim şeref-i naʿt-ı pākine
Bir serverüñ ki midḥatini Zü'l-Celāl ider

6. Ḥassānuñ eyledüm dir isem şād rūḥunı
ʿĪsī zebān-ı reşk ile taṣdīk-i ḥāl ider

7. Żāyiʿdür ey sipihr-i sitem ger iʿānetüñ
Yoḳdur benimle daʿvi-yi naẓm u maḳāl ider

8. Bu ʿarṣa-yı mefāḫiretüñ yekketāzıyım
Gelsün benimle vār ise ceng ü cidāl ider

9. Ḫāḳāniyim ki Feyżi-yi Hindī vü Enverī
Ṭabʿımdan istifāże-yi nūr u cemāl ider

10. Ṭālib-terāneyim ki mezāyāsı naẓmımuñ
Ervāḥı mest-i zemzeme-yi vecd ü ḥāl ider

11. Ol feyż kim selāset-i naẓmımdadur anı
Ne cūy-ı Selsebil ü ne āb-ı zülāl ider

12. Ol Hürmüs-i meʿāric-i nuṭḳum ki sözlerim
Rusṭoyı ʿaḳlı ḥikmet-i maʿnīde lāl ider

13. Muḫtārım olsa semt-i Fużūlī naẓar ḳılan
Cūy-ı ṭabīʿatim Şaṭ u Ceyḥūn ḫayāl ider

14. Meşāṭa-yı ḳalem reşeḥāt-ı midādımı
Yer yer cemāl-i şāhid-i maʿnāya ḫāl ider

15. Ḫāmūş-ı ḥayretim ki ḫıred naḳd-i himmetim
Vaḳf-ı binā-yı medrese-yi ḳīl u ḳāl ider

16. Ey müddeʿī mefāḫiretim görme nārevā
Fehm it bu remzi ki saña şerḫ-i meʾāl ider

17. *Faḫr eylemez mi naẓmile ol nükte-senc kim*
Medḥ-i Ḥabīb-i pādşeh-i bī-zevāl ider

5a ḫāyizim : fāyizim H, L, M
7b naẓm : naḳl D
11a selāset : selāmet H, M
13. ve 14. beyitler L, M, D metinlerinde yer değiştirmiştir.
16b ki : kim L, M, D

18. Mişkāt-ı bārgāh-ı taḳarrub ki mihrden
Kem zerre-yi ʿināyeti refʿ-i suʾāl ider

19. Ser-cādde-yi şerīʿati kim pāk-rīzini
Pey bürde-yi girīve-yi semt-i ḍalāl ider

20. Maḳrūn idüp nevāziş-i dest-i şefāʿate
Dāru'l-emān-ı şefḳati āsūde-ḥāl ider

[84a] 21. Raʾyet-firāz-ı naʿtınuñ ol server-i rusül
Maḥşerde cilvegāhını ferş-i ẓılāl ider

22. Zīr-i livā-yı ḥamd-ı şefāʿatde ol ġarīb
Taḥṣīl-i ḳadr u menzilet-i bākemāl ider

23. Reşkā ziyāret-i ḥarem-i ravża-yı Resūl
Kim ceyb-i cāna rīziş-i nāf-ı ġazāl ider

24. Züvvār-ı cān-sipārı ki meşyen ʿale'r-ruʾūs
Ṭayy-ı reh-i menāzil ü şedd-i riḥāl ider

25. Görsün teḳaddüm-i şeref-i ḫāk-būsda
Kerrūbiyān-ı ʿarş ne yüzden cidāl ider

26. ʿAnber-sirişt-i ḫākine baḳsun ne vechile
Ervāḥ-ı fevc fevc-i rusül rūy-māl ider

27. Seyr eylesün leṭāfet-i ferş-i sitebraḳı
Ol ferş-i ʿanberīni ki göz yaşı āl ider

28. Yā Rab olur mı ol dem-i dil-sūz kim beni
Ol ravżanuñ saʿādeti ferḫunde-fāl ider

29. Maḥmil-keşān-ı ʿazmi beni ol menāzilüñ
Āvāze-yi ḥadī ile āşüfte-ḥāl ider

30. Ben ẕerreye o maṭlaʿ-ı nūr-ı şühūddan
Ḫüddām-ı bāsaʿādeti ʿarż-ı cemāl ider

18b suʾāl : zevāl L, D
19a pāk-rīzini : pā-girīzini D
19b pey bürde : bī-perde D
21b maḥşerde : maḥşer ki H, L, M
22a zīr-i livā-yı : zīr-i ilvā-yı M
22b u − M
23 − H
26a sirişt-i ḫākine : sirişte ḫākine L

31. *Ġam çekme **Nāʾilī** ki s̱enāsı o Ḥażretüñ*
Erbāb-ı naẓmı nāʾil-i ḳurb-ı viṣāl ider

32. Ferdā olur o şāʿire dūzaḫ ḥarām kim
Naʿt-ı Nebīde naẓmını siḥr-i ḥelāl ider

33. Ey münkir-i tecerrüʿ-i ṣahbā-yı faḳr olan
Añ neşvesin ki defʿ-i ḫumār-ı kelāl ider

34. Āgāh-ı luṭf-ı neşve-yi ṣahbā-yı telḫ olan
Her ḳaṭresin ḳarābe-yi kevs̱er ḫayāl ider

35. Faḳr u rıżāda ḥüsn-i sülūk-ı Muḥammedī
Ḫ˘āhiş-gerān-ı devleti ḫāmūş u lāl ider

36. Ḳārūn odur ki servet-i faḳr u fenā anı
Müstaġni-yi tecemmül-i māl ü menāl ider

37. Luṭf-ı hevā-yı ʿālem-i himmet derūnunı
Ehl-i dilüñ riyāż-ı behişt-iʿtidāl ider

38. Yoḳdur anuñ niṣāb-ı ġınādan naṣībi kim
Faḳr u fenā muʿāmelesinden nekāl ider

39. ʿİzzet bulan bu meşġaleden bī-niyāzdur
Nefs-i ʿazīzi sūy-ı ṭaleb bed-sikāl ider

40. Ey ṭālib-i ḳarābe-yi cullāb-ʿāfiyet
Devrān ṣaḳın ṣaḳın ki saña mekr ü āl ider

41. Sākīsine bu maṣbaṭanuñ itme iʿtimād
Ḳand-ı neşāṭı māye-yi zehr-i melāl ider

42. Aldanma naḳş-ı devlete kim bāzi-yi felek
Ṣad-ṣāle pīri ṭıflek-i nāḫorde-sāl ider

43. Şuġl-ı ẕamīm-i devlet-i dünyā-yı dūn seni
Dergāh-ı ḳurbdan ayırır bed-fiʿāl ider

44. Sevdā-yı ḫām-ı devlet-i deh-rūze ḥāṣıluñ
Māḫūlyā-yı meşġale-yi bīmeʾāl ider

---

31 : Bu beyitte tarih düşürülmüştür : 1077
35a u – M

45. Ṣūret-nümā-yı devlet ü iḳbāl olursa çarḫ
Bir yüzden anı da sebeb-i infiʿāl ider

[84b] 46. Tefvīż idüp umūrını ʿāḳil meşiyyete
Fermān-ı Ḫāliḳu'l-beşere imtis̱āl ider

47. Nādān reh-i ḫilāfa düşüp pāy-bend olur
Esb-i Ḥarūnı vaḥşeti pā-der-şikāl ider

48. Pāyān-ı naʿtı vaḳt-ı dürūd-ı revānıdur
Ol Ḥażretüñ ki rūḥa ʿaṭā-yı nevāl ider

49. Derḫˇāst-ı şefāʿat ile tā süḫanverān
Vaṣf-ı peyāmberān-ı bedīʿü'l-cemāl ider

50. Ḳadr-i kemāli şān-ı nübüvvet bülend idüp
Erbābı tā merātibine iştiġāl ider

51. Olsun yolunda ḫūşe-ber-i ḫırmen-i duʿā
Ol kim ümīd-i zād-ı reh-i irtiḥāl ider

52. Naʿtından eylesün ṭaleb-i ruḳʿa-yı emān
Hevl-i ʿitāb [o] bīdili maḥşerde lāl ider

2.1.82.
Ḳaṣīde-yi Nā'ilī Dernaʿt-ı Hażret-i Muḥammedü'l-ʿArabī Ṣallallāhu Teʿālā ʿAleyhi ve Sellem[191]

Mefāʿilün / Feʿilātün / Mefāʿilün / Feʿilün

1. Ne şād-māni-yi bezm-i viṣāl-i yār ḳalur
Ne ẕevḳ-i ṣoḥbet-i sāḳi-yi gül-ʿizār ḳalur

2. Ḫum-ı felek gibi bir gün olur bu kūçe tehī
Ne pīr-i bāde-turūş u ne bāde-ḫˇār ḳalur

3. Mis̱āl-i muġbeçe vü pīr-i mey bu meclisde
Zamān olur ne cevān u ne iḫtiyār ḳalur

4. Bozar şarābını seyl-i fenā bu maṣṭabanuñ
Ne reng-i neşve ne ālāyiş-i ḫumār ḳalur

47b Ḥarūnı : Ḥarūn H
52b o – H
[191] Dermenḳabe-yi Risālet-Penāh Ḥabīb-i İlāh Muḥammed Muṣṭafā ʿAleyhü'ṣ-Ṣalāt u Selām (43a-44b) **L** ; Ḳaṣīde-yi Nā'ilī Dernaʿt-ı Ḥabīb-i Ekrem Ṣallalāhu ʿAleyhi ve Sellem (24a-25a) **M** ; Dermenḳabe-yi Ser-Ḫayl-ı Enbiyā Maḥbūb-ı Muḥammedü'l-Muṣṭafā Teʿālā ʿAleyhi ve Sellem (s. 24-28) **Nâ'ilî Dîvânı**
2b ḫˇār : ḫˇāh M

5. Ṣafā gider keder-ālūd olur bu meclis-i üns
Ne cürʿ asında ne ṣāfında keyf ü kār ḳalur

6. Fenā bulur neşʾet-i ʿadem-i pez̠īr-i vücūd
Ne mest ü bāde ne maḫmūr u hūşyār ḳalur

7. Bu sūrgāh-ı fenāya gelür o deñlü kesel
Ki sāz-ı Zührede bir gün gusiste tār ḳalur

8. Olur muṣayḳal-ı ḫākister-i fenā bir gün
Ne reng-i āyine-yi dil ne inkisār ḳalur

9. Ḳonan göçer bu sarāy-ı sipenc-i fāniden
Bu tāb-ḫāne de bir gün ḫarābe zār ḳalur

10. Metāʿ-ı devlete aldanma kim bu kişverde
Hezār ḫᵛāce ġarībü'd-diyār u dār ḳalur

11. Olursa her biri ṣāḥib-defīne-yi Ḳārūn
Yine metāʿ-ı bu maḫzende müsteʿār ḳalur

12. Ne deñlü raġbete şāyān olur metāʿ-ı emel
Bu kārgāh-ı ḫarāba ne iʿtibār ḳalur

13. Ki niçe ḳāfile sālār-ı kārbān-ı vücūd
Bu teng-nāy-ı fenāda şikeste-bār ḳalur

14. Ḥarīf-i meslek-i Ferhāda müzd-i tīşe yeter
Bu kūhsārda ancaḳ ḫırāş-ı kār ḳalur

15. Olur vücūd-ı ʿanāṣīr fenā pez̠īr-i ʿadem
Ne ferʿ-i çār-ı tabīʿat ne aṣl-ı çār ḳalur

16. Virür esās-ı pul-ı çarḫa bād-ı fitne şikest
Bu cilvegehde ne menzil ne iʿtibār ḳalur

17. Bu gülsitānede bir gün eser semūm-ı ʿadem
Gider bu neşv ü nemālar ne gül ne ḫār ḳalur

4b neşve ne : neşve vü ne M
6 − H
9a fāniden : fānide D
13 − H, M
14a Ferhāda : Ferhād H, M
tīşe yeter M: tīşemizüñ
16b cilvegehde: cilvegāha L, M ; cilvegāhda D

18. Ne bād-ı ṣarṣar-ı āh u cüz᾽-i ḫāk-i beden
Ne sūz-ı dil ne nem-i çeşm-i eşk-bār ḳalur

19. Ne reng-i lāle-sitān-ı ciger ne bāġ-ı vücūd
Ne berg-i baġ-ı dil ü sīne-figār ḳalur

[85a] 20. Bu ḥāle aġla gel ey dīde kim kes̱āfet-i ġam
Sen olmasan ten-i ḫākīde pāydār ḳalur

21. Gel ey enīs-i dil ey ġam ki ḥasretüñ tende
Medār-ı ḫaşyet-i endūh ḫārḫār ḳalur

22. Fenāsına o demüñ aġla kim zebānımda
S̱enā-yı Aḥmed-i Muḫtāra iḳtidār ḳalur

23. *Şefīʿ-i rūz-ı ḳıyāmet Muḥammed-i ʿArabī*
Ki ḥaşr-ı luṭfı ile bīgünāhkār ḳalur

24. O mihribān-ı ümem ol şefīʿ-i rūz-ı nedem
Ki nehyi gūş-ı meʿāṣide gūşvār ḳalur

25. O çeşme-sār-ı mür᾽üvvet ki ṣāh-rāhında
Hezār Ḫıżr u Sikender ümīdvār ḳalur

26. Kitāb-ı nüsḫa-yı ʿilm-i ledün ki fehm-i ḫıred
Ḳuṣūr-ı şerḥ ü beyānında şermsār ḳalur

27. Zihī kitāb ki maʿnā-yı noḳṭasında bile
Hezār nükte-yi pinhān u āşkār ḳalur

28. Kef-i kerīmini yād itse ebr eger ṣad sāl
Mis̱āl-i ḳaṭre zemīne güher-nis̱ār ḳalur

29. Bunuñla sāḥa-yı pehnā-yı cūdın eyle ḳıyās
Ki çarḫ o sāḥada mevhūme bir ġubār ḳalur

30. Kerem ki dāmen-i iḳbāline teşebbüs̱ ider
Sitem ki ṣad meh-i ḳahrile ḫāksār ḳalur

31. Firāz-ı bām-ı sipihre o sāye-güster olur
Ḥażīż-i ḫāk-ı meẕelletde bu nizār ḳalur

32. Eyā şefīʿ-i güneh pīş-gān-ı rūz-ı cezā
Ki cürm merḥametüñle ẕelīl ü ḫᵛār ḳalur

---

18 – H, L, M
19b berg-i baġ-ı dil: berg-i dāġ-ı dil L, D
25a çeşme-sār : çeşm-sār H
30 – H

33. Şefāʿatüñle olanlar ʿamel-ṭırāz-ı ḳabūl
Bu kār-ḫāne-yi fıṭratda sāzkār ḳalur

34. Ḳarīn ola şeref-i ḫidmetüñle mihr-āsā
Bu çār-tāḳ-ı zebercedde tācdār ḳalur

35. Ġınā-yı cūduñ ile ẕimmet-i ḫalāyıḳda
Ne izz-i devlet ü ne ẕüll-i iftiḳār ḳalur

36. Ümīdvāri-yi iksīr-i iltifātuñ ile
Vücūd-ı ḫāki-yi ümmet ki ḫˇār u zār ḳalur

37. Türāb iken bir avuc sikke ḳabūlüñ ile
Revāc-baḫş-ı zer-i kāmilü'l-ʿayār ḳalur

38. O rāyeti-yi keremsin ki tāb-ı germādan
Ẓılāl-ı ḳurbuña anlar ki ḫˇāst-kār ḳalur

39. Verāy-ı perde-yi nūrında mihr-i rusta-ḫīz
Ḫacālet-i ʿalemüñle niḳābdār ḳalur

40. O dem ki müstenidān-ı ʿamel o bādiyede
Fütāde-yi leked-i ʿucb u iʿtibār ḳalur

41. O dem ki ḫaṭve-yi evvelde bīm-i laġzişden
Reh-i ṣırāṭda ol fırḳa ehl-i nār ḳalur

42. O dem ki merkez-i ḥayretde ol belā-keşler
Mis̱āl-i noḳṭa-yı mevhūme bīḳarār ḳalur

43. O dem ki pīş-i İlāhīde ol siyeh diller
Hezār töhmet ile dūzaḫı şiʿār ḳalur

[85b] 44. O dem ki defter-i aʿmāl-i seyyiʾāt-ı ümem
Birūn-ı dāʾire-yi noḳṭa-yı şumār ḳalur

45. O dem ki dest-i şefāʿatde ol ġarībler üñ
Sevād-nāmesi mevḳūf-ı iʿtizār ḳalur

46. *Niṣāb-ı naʿtuñile* ***Nāʾilī****nüñ oldur ümīd*
Ki cürmi maġfiret-i Ḫālıḳa medār ḳalur

47. Sen ol Ḥabīb-i Ḫudāsın ki rūz-ı maḥşere dek
S̱enāsı mūcib-i ġufrān-ı Kirdgār ḳalur

48. Sen ol muḳarreb-i dergāhsın ki pāye-yi ʿarş
ʿUluvv-ı şān-ı şerīfüñle üstüvār ḳalur

49. Sen ol mükerrem-i *levlāk*[192]sın ki ḫāk-i rehin
Ser melā᾿ikede tāc-ı iftiḫār ḳalur

50. Sen ol şeref-reh-i miʿrācsuñ ki maḳdemüñe
Ḥarīm-i ʿarş-ı İlāhī ümīdvār ḳalur

51. İdüp Burāḳuñı ol demde Refrefe teslīm
Emīn-i vaḥy o berīd-i ṣabā-güẕār ḳalur

52. Ferişte-gān-ı muḳaddes o şevḳ ile nāgāh
Yolunda secde-ber-i rāh-ı intizār ḳalur

53. Muḥassenātıña ḥadd olmayınca ṭabʿ-ı ḳabūl
Süḫan-güẕāri-yi naʿtuñla şerm-sār ḳalur

54. Geçerse vaṣf-ı cemīlüñle rūzgārı yine
Zebān-ı nāṭıḳa ḫaclet-güzīn-i kār ḳalur

55. Ola o ġāyete dek rūḥuña durūd u selām
Ki şūr-ı zelzeleden ḥaşr pür-ġubār ḳalur

56. Bu tāc u taḫtı ḳoyup ḫusrevān-ı dehr ancaḳ
Ẓahir-i mülk-i Ḫudāvend gīrūdār ḳalur

2.1.83.
Ḳasīde-yi Nā᾿ilī Dernaʿt-ı Ḥażret-i Risālet-Penāh Ṣallallāhu ʿAleyhi ve Sellem[193]

Mefāʿilün / Feʿilātün / Mefāʿilün / Feʿilün

1. Kerem taṣavvur ider çarḫ-ı dūn ʿitābında
Ki ḥaml-ı minnet ider cevr-i bīḥisābında

2. Zihī mükābere kim efḍal-i ʿibādetdür
Eẕiyyet-i ʿurefā mezheb ü ẕehābında

3. O zümrenüñ biri de ***Nā᾿ilī***-yi bīkesdür
Ki rūy-ı dil göremez baḫt-ı pür-ʿitābında

4. O cemʿüñ aḥḳar u nāçīzidür ki peydādur
Kemāl-i feyż-i dil ü ṭabʿ-ı müsteṭābında

---

[192] " Sen olmasaydın âlemleri yaratmazdım" Hadîs-i Şerîf
52a nāgāh : ṣaf ṣaf D
[193] Naʿt-ı Şerīf-i Muʿallā Mażmūn-ı Cenāb-ı Erīne-Pīrā-yı Ḫātimet El-Nā᾿ilī Efendi (54b-56b) **L:** Ḳaṣīde-yi Nā᾿ilī Dernaʿt-ı Ḥabīb-i Ekrem Ṣallallāhu ʿAleyhi ve Sellem (25a-26a) **M ;** Dermenḳıbe-yi Risālet-Penāh Ḥabībullāh Ḥażret-i Resūlullāh Ṣallallāhu ʿAleyhi ve Sellem (s. 28-32) **Nâ'ilî Dîvânı**
2a ʿibādetdür : ʿibādetde D

5. Cenāb-ı ḫālıḳa minnet ki olmamış hergiz
Sipihr-i bed-güherüñ fikr-i nān u ābında

6. İżāʿat ittügi evḳāt-ı penç ü penceh-sāl
Ki ʿömrüñ oldı hebā ġaflet ü şebābında

7. Tefaḳḳud itmedi bir nāḳid-i güher ki bula
Hezār genc-i meʿāni dil-i ḫarābında

8. Süḫanla olmış iken bezm-i ʿālemüñ rūşen
Çerāġ-ı mihr gibi zīr-i nüh-i ḳıbābında

9. Sözünden eyler iken iktisāb-ı ʿizz ü şeref
Yazılsa levḥ-i zer-endūd-ı āftābında

[86a] 10. Bu ḫānedān-ı saʿādet-ḳarīnüñ olmış iken
Sütūde-medḥ-i selāṭīn-i kām-yābında

11. Ṭılısm-ı devlet ü vefḳ-i saʿādet olmış iken
Ḳaṣāʾidi niçe düstūr-ı Cem-cenābında

12. Diler ki ḥīle ile naḳd-i nāmın eyleye kim
Diyār-ı Edrinenüñ bir avuç türābında

13. Dirīġ böyle geçen ʿömre kim żarūret ola
Bu tāb-ḫānenüñ ārām-ı ḫord u ḫˇābında

14. Ne deñlü cünbüş olur raḫş-ı tünd-i iḳbālüñ
Bir iki gün ḥaşer-i pāy-derrikābında

15. Kim aġlar idi ḫarābāt-ı dehrüñ ehl-i meẕāḳ
Bulaydı ḫūn-ı ciger ḥāletin şarābında

16. Kim istemezdi bu meclisde ʿıyş u nūşu eger
Olaydı neşve meyinde nemek kebābında

17. Bu bāġda niçe mümkindir istiʿāre-yi şevḳ
Tefāvüt olmayıcaḳ bülbül ü ġurābında

4a peydādur : bīdāddur D
5b fikr-i nān u ābında : fikr ü nān-ı ābında M
6a ittügi : ittigi H
9a ʿizz ü şeref : ʿizz-i şeref D
14 – D
16a nūşu : nūş H, L, D
16b neşve meyinde : neşve-yi meyde L

18. Belā budur ki yine ehl-i cāhı mest-i ġurūr
Buḫār-ı bāde-yi naḫvetle cāme-ḫˇābında

19. Ḳuṭās-ı şevket ü zībi ḫazān-ı mezbele-keş
Ḳumāş-ı devleti cüll-i ester ü kilābında

20. Vücūdı cīfesin eyler naẓīf-i zuʿmunca
Sarāy-ı nekbetünüñ ḥavż-ı müncilābında

21. Caḥīm-i ʿāciz-i taṭhīri olduġın bilmez
O cīfenüñ müteneffir olup ʿazābında

22. Ne deñlü emr-i maʿāşında cüst ü çāpük ise
O deñlü kāhil olur āḫiret ḥisābında

23. Yine netīcesi maḥşerde rū-siyāhīdür
Olursa defterinüñ ḳayd-ı iḥtisābında

24. Fenā-yı ʿāleme ey bü'l-heves şuʿūruñ yoḳ
Bu āh u girye nedür çarḫuñ inḳılābında

25. Dimāġuñ eyle muḫattal bu sevḳ-i ḥırmānuñ
Ümīd-i laḫlaḫa-yı ʿūd u müşk-i nābında

26. Vücūduñ itme mülevves̱ zamānuñ olma şerīk
Hemīşe s̱avb-i tefāḫürle āb u tābında

27. Libāsdan ġaraż ey ḫˇāce setr-i ʿavret ise
Nedir taʿalluḳuñ ārāyiş-i s̱iyābında

28. Neʿūẕibi'l-lāh ey dil bu güft ü gūlardan
Ki nāgeh olmayasın münfaʿil cevābında

29. Ḳo ḥāl-i ġayrı sen ey bīḥicāb kendüñi gör
Ne oldı māḥaṣıluñ çarḫ āsiyābında

30. Ḥazer ġurūrdan ey müşt-i ḫāk fikr eyle
Meʾāl-i ḥāl-i enāniyyet iktisābında

31. Bu zaḫma merhem-i şāfi gerek ki cān u ciger
Hevānuñ olmaya tefsīde iltihābında

---

18 cāhı : cāh-ı D
19a ü – M
24b u – M
26 – M
28a güft ü gūlardan : güft-gūlardan L, M

32. Bu sūz u tābı gidermez meger o bādiye kim
Ġarīḳ-i raḥmet olur teşneler serābında

33. Zihī feżā-yı muḳaddes ki iʿtidāl-i bihişt
Nuhuftedür es̱er-i feyż-i sūz u tābında

34. Olur şitāba muraḫḫaṣ semūm-ı ḫurdeleri
Şarāb-ı kevs̱er ü tesnīm ṣāf u tābında

[86b] 35. O yolda māle kim eyler naẓar ki ḫāsirdür
Nis̱ār-ı naḳd-i ḥayāt etmeyen ḥisābında

36. O rāhı ṭayy idüp ey kilk-i ḫoş-nevā gel gel
Terāne-senc olalım naʿt-ı müsteṭābında

37. Ki mündericdir o sulṭān-ı cümle-yi rusülüñ
Saʿādet-i ebedi midḥat-i cenābında

38. Gül-i ḥadīḳa-yı cān u cihān ki peydādur
Şemīm-i ʿāṭıfet-i ẕü'l-minen gülābında

39. Bihişt taʿbiyedür gülşen-i şefāʿatinüñ
Mis̱āl-i nefḥa-yı gül feyż-i intisābında

40. *Şeh-i melāʾikeʿasker Muḥammed-i ʿArabī*
Ki enbiyāya şeref meşy idi rikābında

41. Fürūġın eyler idi āftāb sāye eger
Olaydı sāye ten-i āftāb-tābında

42. Ḫat-ı muṣannif idi nüsḫa-yı vücūdı tamām
Ne iḥtimāl idi ḫarf-ı ḫaṭā kitābında

43. Girifte-māh idi ol mihr-i biʿs̱etüñ ḫūrşīd
Ġaṭā-yı şerm [ü] pes-i perde-yi ḥicābında

44. Zihī es̱er ki rehīndür saʿādet-i īmān
Münāfıḳına bile refḳ ile ḫiṭābında

45. Olunca seyf ile mebʿūs̱ o server-i *levlāk*[194]
Girifte-reng idi şimşīr-i kīn-i ḳırābında

46. Çihāryārı ki bezl itdi cān-ı şīrīnin
Olup şehādetüñ ümmīd-i şehd-i nābında

32b ġarīḳ : ʿarīḳ L
34a şitāba: şināye L, M
43b ü – H, L, M
[194] " Sen olmasaydın âlemleri yaratmazdım" Hadîs-i Şerîf

47. Muḫallifān-ı Ḳureyşe oḳutdı her birisi
Cihādı emrini tīġ-i siyāh-tābında

48. Ḫaṭā-yı maḥż idügin ḳīl ü ḳāl bildi ʿadū
Merātib-i ḫulefā-yı şeref-meʾābında

49. İrince Sidreye Cibrīl idi o sulṭānuñ
Revende pīş-i Burāḳ-ı ḳamer rikābında

50. Zihī tekāver-i endīşe-rev ki ʿāciz idi
Berīd-i cüst-i naẓar sürʿat ü şitābında

51. Zihī Burāḳ ki mihr oldı ẓıll-ı ʿarża şebīh
Nişīb-i naʿl-i süm-i pür-fürūġ u tābında

52. Başınca farḳ-ı sipihre ḳadem ṭutuldı tamām
Ḳamer muʿaḳḳarına çetr-i zer ṭınābında

53. ʿUrūcı āh-ı yetīm ü duʿā-yı ṣubḥa delīl
Hubūṭı yoḳ felegüñ berḳ ile şehābında

54. Fürūġ-ı mihr ü mehe nāz iderdi bulsa felek
Cevāhir-i ʿaraḳın dāmen-i seḥābında

55. İderdi kesb-i şeref bāzgūne olmasa ger
Felek teşābüh-i saṭl u şafaḳ-ḫiżābında

56. Virürdi seyle çerāġāhın iştiyāḳ-ı Ḥabīb
Degildi fikri bihiştüñ giyāh u ābında

57. Gözine girmez idi ḫˇāb girse de gāhi
Cemāl-i enver-i pākin görürdi ḫˇābında

58. Berīd-i aḳdese bir özge ḥālet el virdi
O dābbenüñ es̱er-i ʿışḳ-ı sūz u tābında

[87a] 59. Hezār gūne nevāzişle eyledi daʿvet
Ḳudūm-ı ḥażreti tebşīr idüp ḫiṭābında

60. Şikāl-i ṣabrını nām-ı Muḥammed itdi şikest
Tezelzül-āver-i ḫuld oldı ıżṭırābında

61. Cinānda olmasa ger şād-merg olurdı hemān
Sürūr-ı daʿvet-i bī-şekk ü irtiyābında

50b sürʿat ü şitābında : sürʿat-i şitābında D
58b dābbenüñ : dāyenüñ H, M
61a irtiyābında : irtibābında H, D

62. Zihī burāḳ-ı peyamber-süvār [u] ḫuld-sıṭabl
Ki ser-ṭavīle idi cümle-yi devābında

63. Zihī ṣiyānet-i ümmet ki oldı gāh-ı ʿurūc
Żamān-ı ʿafv-ı Ḫudā şiddet-i ʿiḳābında

64. Burāḳ u Refref ü Cibrīl ḳaldılar ḥayrān
O nūr-ı pāk-ı ḫıred-sūzuñ incizābında

65. Felekler oldı o şām içre ʿanberīn yedi ṭop
Ki reşkidür Ḫotenüñ dāġ-ı müşk-i nābında

66. İrişdi göz yumup açınca *ḳabe ḳavseyne* [195]
Nesīm-i ṣubḥ ile gül-berg idi şitābında

67. Açıldı bāb-ı żiyāfet-serāy-ı ġaybü'l-ġayb
Ki pā-şikestedür idrāk-ı derki bābında

68. Verā-yı perdededür cilvegāh-ı güft ü şenīd
Budur netice mucīb ü eger mücābında

69. Olunsa ḳıṣṣa-yı miʿrāc-ı ḥaşre dek taḳrīr
Güneşde ẕerresidir ḳaṭredür seḥabında

70. Muḥīṭ olan yine sensin bu rāzı söz mi deger
Gedāya nezd-i şeh-i mālikü'r-riḳābında

71. İlāhi eyleme şermende **Nā'ili** ḳuluñı
Duʿā-yı bī-eṡer ü ġayra müstecābında

72. Bula saʿādet-i iksīr-i ʿizz-i dāreyni
Ḥarīm-i merḳad-ı pür-nūrunun türābında

62a u – H, L , M
64a Burāḳ u Refref : Burāḳ Refref M
64b sūzuñ : sūz-ı H , M
[195] O kadar ki (birleştirilmiş) iki yay arası kadar, hatta daha da yakın oldu. (Necm: 9)
68a şenīd : şünūd D
71b ġayra : ġayṣa H, M ; ġayr L
72a bula : n'ola L
72a ʿizz-i dāreyni : ʿizz ü dāreyni M

2.1.84.
Ḳaṣīde-yi Nāʾilī Dernaʿt-ı Ḥażret-i Nebiyy-i Muḫterem ʿAleyhiʾs-Selām[196]

Feʿilātün / Mefāʿilün / Feʿilün

1. Çīn-i nāzım cebīn-güşā-yı dilim
Fitneyim genc-i iḫtifā-yı dilim

2. Baḥr-i mevvāc-ı āteşīn-girdāb
Dāġ-ı tedbīr-i nāḪudā-yı dilim

3. Germ-i sīmāb-ı mużṭarib ḥālim
Cünbüş-i ġamzeyim belā-yı dilim

4. Cilvegāh-ı nigāh-ı ḫūbānım
Maḥşer-i fitneyim feżā-yı dilim

5. Çāşnī-senc-i tīġ-i bīdādım
Dāġ-ı her-pāre-yi cüdā-yı dilim

6. Olsam ālūde gerd-i rāh-ı heves
Dāmen-i perde-yi ḫafā-yı dilim

7. Ḥüsn ile ġamze āşinā göreli
Düşmen-i tīġ-i derḳafā-yı dilim

8. Zāyir-i sūmenāt-ı ʿışḳ olalı
Reşk-i fermā-yı pārsā-yı dilim

9. Levḥ-i bīreng-i ʿālem-i maʿnī
Ṣūret-i naḳş-ı māsivā-yı dilim

[87b] 10. Ṣūret-ārā-yı naḳş-ı ḥüsn olalı
Büt-i tırāş-ı kilīsyā-yı dilim

11. Āfet olsam ḫayāl-i yāre n'ola
Maḥrem-i çeşm-i āşinā-yı dilim

12. Levḥeşallah ḫayāl-i būḳalemūn
Ki hevās ile ġam-zedā-yı dilim

13. Farṭ-ı neẓẓāre-yi telāşīden
Ḫīre-çeşm-i ṣanem-serāy-ı dilim

---

[196] – **M;** Dermedḥ-i Resūl-i Ekrem Maḥbūb-ı Rabb-i ʿĀlem Ḥażret-i Muḥammed Muṣṭafa Ṣallallāhu ʿAleyhi ve Sellem (104b-105b) ; **L** Dermedḥ-i Resūl-i Ekrem Maḥbūb-ı Rabb-i ʿĀlem Ḥażret-i Muḥammed Muṣṭafā Ṣallallāhu ʿAleyhi ve Sellem (s. 32-36) **Nâ'ilî Dîvânı**
10b kilīsyā : kilīsā-yı D

14. Cān virelden o ṭıfl-ı nev-hevese
Şermsār-ı sülūk u rāy-ı dilim

15. İdeli ḳıblegāhın ebru-yı yār
Pāy ber-cāy-ı iḳtidā-yı dilim

16. Yād ḳıldıḳça dāmen-i zülfün
Şuʿle-yi dāġ-ı ibtilā-yı dilim

17. Şuʿle-yi ḫançer-i nigāhından
Teşne-leb ḫūn-ı Kerbelā-yı dilim

18. Dāḫil olsam ḥarīm-i vuṣlatına
Ser-bepīş ü naẓar bepāy-ı dilim

19. Bīm-i renc-i ḫumār-ı hecrinden
Mest-i zehrābe-yi cefā-yı dilim

20. Ben ki murġ-ı ḳafes-nişīn-āsā
Nev-giriftār-ı tengnā-yı dilim

21. Şevḳ-i āyīne-yi cemālinden
Ṭūṭi-yi şekkerīn-edā-yı dilim

22. İḳtibās-ı fürūġ-ı ḥüsnünden
Nūr-ı pīşāni-yi s̱enā-yı dilim

23. Yaʿni vaṣṣāf-ı faḫr-ı kevneynim
Maḥrem-i rāz-ı müddeʿā-yı dilim

24. Naʿt-gūy-ı Ḥabīb-i Mevlāyım
Ḥırz-ı bāzū-yı iʿtinā-yı dilim

25. *Faḫr-ı ʿālem Muḥammed-i ʿArabī*
Ki derinde muḳīm-i cāy-ı dilim

26. Bārgāh-ı ḥarīm-i ʿizzetinüñ
İntisābıyla müttekā-yı dilim

27. Olalı bezm-i luṭfına sāḳi
Mest-i peymāne-yi vefā-yı dilim

28. İdeli kim niṣāb-ı midḥatine
Dest-i deryūze-yi ʿaṭā-yı dilim

15b iḳtidā-yı : iḳtidārı L
23 − H
27a luṭfına : luṭfa L

29. Bulalı pāye-yi ġulām-ı derin
Şehriyār-ı cihān-serāy-ı dilim

30. ʿAcz-i evṣāf-ı muʿcizātı ile
İʿtirāf-āver-i ḫaṭā-yı dilim

31. Pīş-i evṣāf-ı ḫāndānında
Tutuḳ-ı çehre-yi ḥayā-yı dilim

32. Ben ki yād eyledikçe miʿrācın
Lāmekān seyr-i māverā-yı dilim

33. Bām-ı ʿarşa ʿuluvv-i şānından
Bīmuḥābā nihāde pāy-ı dilim

34. Ṭayy-ı ẓulmet-serāy-ı ʿālem içün
Ol zamānlar ki reh-nümā-yı dilim

[88a] 35. Kem şerār-ı fürūġ-ı nūrından
Meşʿal-efrūz-ı pīşvā-yı dilim

36. Ḥabbezā vaṣf-ı pāye-yi miʿrāc
Ki edāsıyla ḫāk-ı pāy-ı dilim

37. Merḥabā cilvegāh-ı nāz u niyāz
Ki ḥarīminde çehre-sāy-ı dilim

38. Pādşāhā ḳapuñda besdür bes
Bīedep tābiʿ-i hevā-yı dilim

39. Ber-fużūlüm hemīşe bītaḳrīb
Ḳaṣd-ı pervāz-ı mācerā-yı dilim

40. Mücrimim ʿāṣiyim günehkārım
Lāyıḳ-ı renciş-i cezā-yı dilim

41. Maʿṣiyet kāh-ı kemterīn ise ben
Ḳuvvet-i cez̠b-i kehrübā-yı dilim

42. Ḳurb-ı ʿısyān u baʿd-ı ġufrānuñ
Yād ḳıldıḳça hem nevā-yı dilim

31a pīş : ʿacz H, L
ḫāndānında : ḫānedānında D
38a pādşāhā : pādşāhān D
36b ḳaṣd-ı : ḳıṣṣa L, D

43. Mātem-efrūz-ı şād mürg-i ecel
Cūşiş-i girye-yi ġazā-yı dilim

44. ***Nā'ilī***yim ki ferş-i pāyuñ içün
Ḫᵛāce-yi kāle-yi duʿā-yı dilim

45. Nitekim cilvegāh-ı vaṣfında
Rāyiż-i ḫınk-ı bād-pāy-ı dilim

46. Ḥaşre dek dāmen-i şefāʿatüñe
Dest-i küstāḫi-yi recā-yı dilim

2.1.85.
Ḳaṣīde-yi Nefʿī Dernaʿt-ı Ḥabīb-i Ekrem ü Resūl-i Muḥterem Ṣallallāhu ʿAleyhi ve Sellem[197]

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1. ʿUḳde-yi ser-rişte-yi rāz-ı nihānīdür sözüm
Silk-i tesbīḥ-i dür-i sebʿa'l-meṡānīdür sözüm

2. Bir güherdür kim naẓīrin görmemişdür rūzgār
Rūzgāra ʿālem-i ġayb armaġanıdur sözüm

3. Rūzgār iḥsānımı bilmiş benim ya bilmemiş
ʿĀleme feyż-i ḥayāt-ı cāvidānıdur sözüm

4. Ehl olan ḳadrin bilür ben gevherim medḥ eylemem
ʿĀlemün sermāye-yi deryā vü kānıdur sözüm

5. Bīʿaraż bir cevher-i ṣāfīdür ammā muttaṣıl
Ehl-i ṭabʿuñ zīver-i tīġ ü sinānīdür sözüm

6. Yaʿni kim endīşe-sencān-ı cihānuñ dā'imā
Hem ṣarīr-i kilki hem vird-i zebānīdür sözüm

7. Bir benim gibi cigerdār ehl-i ṭabʿ olmaz daḫı
Cevher-i tīġ-i ḳażā-yı nāgehānıdur sözüm

8. Ġamze-yi dilber n'ola reşk eylese endīşeme
Ḥırz-ı bāzū-yı dil-i ṣāḥib-ḳırānīdür sözüm

---

[197] Dernaʿt-ı Seyyid-i Kā'ināt ʿAleyhi Efḍālü'ṣ-Ṣalavāt u Ekmelü't-Taḥiyyāt (102a-103a) **L** ; Ḳaṣīde-yi Nef'ī Dernaʿt-ı Sulṭān-ı Enbiyā Muḥammed Muṣṭafā (26a-27a) **M ;** Dernaʿt-ı Seyyid-i Kā'ināt ʿAleyhi Efdalü'ṣ-Ṣalavāt (s. 45-48) **Nef'î Dîvânı**
3a benim : − D

9. Ol ḳadar pür-şīvedür gūyā ki bikr-i fikrimüñ
Ġamze-yi merd-efgen-i nāmihribānīdür sözüm

10. Ol ḳadar dil-sūzdur gūyā ki bir şūḫ āfetüñ
Nāvek-i müşgīn-kemān-ı ebruvānīdür sözüm

11. Āyet-i *nūn ve'l-ḳalem*[198]dür muṣḥaf-ı sīnemde yā
Rüstem-i endīşemüñ tīr ü kemānıdur sözüm

[88b] 12. Bir gülistāndur ḫayālim dil şüküfte bülbüli
Ol gülistānuñ laṭīf āb-ı revānıdur sözüm

13. Bir şebistāndur devātım ḫāme zengi ḫādimi
Ol şebistānuñ ʿarūs-ı dilsitānıdur sözüm

14. Āferīniş ṭūṭi-yi endīşeme bir dāmdur
Kim o dāmuñ dāne-yi pür-imtinānıdur sözüm

15. Kimse inkār idemez māhiyet-i endīşemi
Ehl-i reşküñ nüsḫa-ı ʿaḳd-i lisānıdur sözüm

16. Āfet-i ʿaynü'l-kemāl-i reşk kār itmez baña
Defʿ-i zaḫm-ı çeşm-i Ḫallāḳ-ı Maʿānidür sözüm

17. Ḫāk-ı pāyım sürme eylerse ʿaceb mi rūzgār
ʿUnṣur-ı rūḥ-ı kemāl-i Iṣfahānidür sözüm

18. İşte Ḫallāk-ı maʿāni şimdi geldi ʿāleme
Gūş idüñ ās̱ārını kim tercemānıdur sözüm

19. Soñra gelsem dehre Ḫallāḳ-ı maʿāniden n'ola
Ḳālib-i ḫuşk-ı ḫayāle rūḥ-ı s̱ānīdür sözüm

20. Nüktede ʿālem ḥarīf olmaz baña gūyā benim
Her ne söylersem cevāb-ı *len terānī*[199]dür sözüm

21. Her ne söylersem ḳażā maẓmūnını is̱bāt ider
Anı bilmez kim ḫiṭāb-ı imtiḥānıdur sözüm

---

9 – D
10 – M
[198] Nûn. Kaleme ve (kalem tutanların) yazdıklarına andolsun Kalem Suresi 1. ayet
13a devātım : ḥayālim D
15 – H
[199] Musa tayin ettiğimiz vakitte (Tûr'a) gelip de Rabbi onunla konuşunca "Rabbim! Bana (kendini) göster; seni göreyim!" dedi. (Rabbi): "Sen beni asla göremezsin. Fakat şu dağa bak, eğer o yerinde durabilirse sen de beni göreceksin!" buyurdu. Rabbi o dağa tecelli edince onu paramparça etti, Musa da baygın düştü. Ayılınca dedi ki: Seni noksan sıfatlardan tenzih ederim, sana tevbe ettim. Ben inananların ilkiyim.(A'raf-143)

22. Ben ne Keşşāfım ne ṣāḥib-keşf ammā maʿnīde
Mū-şikāf-ı nüktehā-yı āsmānīdür sözüm

23. Biñde bir maʿnā-yı naẓm itmem yine bir lafẓ ise
Yoḳlasan mecmūʿa-yı rāz-ı nihānidür sözüm

24. Ḥāsid-i kec-rev ḫayāle rāst gelmezse n'ola
Ehl-i dil yārāne her dem yār-ı cānıdur sözüm

25. Ben cihān-ārā şehenşāh-ı cihān-ı maʿnayım
Sözlerüñ de pādşāh-ı Kāmrānidür sözüm

26. Dönse şemşīr-i ḫaṭībe n'ola şemşīr-i zebān
Mülk-i naẓmuñ ḫıṭṭa-yı emn ü emānīdür sözüm

27. Ṭabʿımuñ bir tercemān-ı ter-zebānıdur ḳalem
Ḫāmemüñ bir hem-zebān-ı nüktedānıdur sözüm

28. Pāsbān olmış bir ejderdür ḳalem genc-i dile
Kim o gencüñ şeb-çerāġ-ı pāsbānıdur sözüm

29. Tā ṣabāḥ-ı ḥaşre dek biñ mübtelāyı mest eder
Bezm-i ʿışḳuñ neşve-yi raṭl-ı girānidür sözüm

30. Rind-i huşyārım ḫarābāt-ı muḥabbetdür dilim
ʿĀşıḳ-ı hercāyiyim vaḥdet nişānıdur sözüm

31. Olalı peyġamber-i āḫir zamāne naʿt-gū
Āb-ı rūy-ı ümmet-i āḫir zamānıdur sözüm

32. Naʿt-ı şāhenşāh-ı evreng-i nübüvvet kim anuñ
Feyż-i medḥ ile dilüñ cān u cihānıdur sözüm

33. *Cān-ı ʿālem faḫr-ı Ādem Aḥmed-i mürsel ki tā*
Ḥaşr olunca naʿt-gūy u naʿt-ḫˇānıdur sözüm

34. Olalı ġavvāṣ-ı deryā-yı ḫayāl-i midḥati
Cevheri-yi ṭabʿımuñ zīb-i dükānıdur sözüm

35. Ol ḳadar el virdi maʿni feyż-i evṣāfile kim
Gūyiyā miftāḥ-ı genc-i şāygānīdür sözüm

36. Kevkeb-efşān āftāb olmazda ger ol maşrıḳuñ
ʿAḳd-ı pervīn-i gusiste-rīsmānıdur sözüm

26b ḫıṭṭa : ḫuṭbe D
33a Ādem : ādām L
36 − D

[89a] 37. Maşrıḳ-ı ṣubḥ-ı hidāyetdür s̱enāsiyle dilim
Mihr-i ḳudsī pertev-i kevkeb-nişānīdür sözüm

38. Başlasam miʿrācını taḥḳīḳe āb u tāb ile
Gevher-i şehvār-ı gūş-ı Ümmihānīdür sözüm

39. ʿAdd olınmaz muʿcizātı ḥadden efzūn n'eylesün
Gerçi kim bir rāvi-yi muʿciz beyānıdur sözüm

40. Gerçi ben dūrum cenābından hele şükrüm budur
Çehre-fersā-yı cenāb-ı āstānīdür sözüm

41. ***Nefʿ**iyim endīşe-yi medḥ ile oldum kāmyāb*
Nāmurādān-ı cihāna müjdegānīdür sözüm

42. H̬āk-pāy-ı naʿt-gūyānım ki ʿarş-ı ʿaẓamuñ
Ẕikr ü tesbīḥ-i lisān-ı ḳudsiyānīdür sözüm

43. Şād-kām oldum neşāṭ-ı feyż-i naʿt-ı pāk ile
Şimdiden ṣonra duʿā-yı şādmānīdür sözüm

44. Tā ki maʿnā-yı laṭīf-i lafż-ı reng-āmīz ile
Rūzgāruñ bir dilāver dāstānidür sözüm

45. Her dem endīşemden olsun rūḥuna yüz biñ selām
ʿArşa dek īṣāle peyk-i rāygānīdür sözüm

2.1.86.
Mes̱nevī-yi Nevʾī Dernaʿt-ı Ḥażret-i Muḥammed Ṣallallāh u ʿAleyhi ve Sellem[200]

Feʿilātün / Mefāʿilün / Feʿilün

1. Sākin-i sāḥa-yı sarāy-ı ebed
Yaʿni ser-h̬ayl-i enbiyā Aḥmed

2. Muḳtedā-yı enām müfti-yi dīn
Ḥādi-yi reh-revān-ı mülk-i yaḳīn

3. Şeb-i Miʿrācı rūz-ı ehl-i ṣafā
ʿİlm-i efrāz-ı *ʿalleme'l-esmā*[201]

37b kevkeb-nişānī : kevkeb-feşānī D
41a medḥ : naʿt D
42b ẕikr ü tesbīḥ : ẕikr-i tesbīḥ M
44b dilāver : dil-ārā D
[200] – **M** ; Ḥażret-i Şāriʿ Dīn-i Mübīnüñ Naʿt-ı Şerīfleri Ṭarīfesine Şürūʿdur (119a-120a) **L**
[201] Allah Adem'e bütün isimleri, öğretti. Sonra onları önce meleklere arzedip: Eğer siz sözünüzde sadık iseniz, şunların isimlerini bana bildirin, dedi. (Bakara, 31)

4. Berḳ-i naʿl-i Burāḳ-ı şemʿ-i sübül
Aña pervāne cemʿ-i rūḥ-ı rusül

5. Şemʿ-i hādī idi ʿasāsı anuñ
Sātirü'ẕ-ẕenb idi ridāsı anuñ

6. Naẓar idüp televvüs̱-i ḫāke
Ṣalmadı sāyesin o nāpāke

7. Olmadı yaʿni ol felek-pāye
Ḳadr u rifʿatde ġayra hem-sāye

8. ʿArş idi çünki aña menzilgāh
Sāye-yi ebri n'eylesün ol māh

9. Pertevi nūrına getürmedi tāb
Aṣdı mihrüñ yüzine perde seḥāb

10. Ḳaddi beñzerdi serv-i āzāde
Sāyeveş pāy-māli seccāde

11. Sāye gibi o serve lāzım idi
Ayaġın öpmege mülāzım idi

12. Kef ü dest ü ʿaṣā-yı faḫr-i cihān
Mihr ile şekl-i şaʿşaʿaydı hemān

13. Suḫanı olmışidi vaḥy-ı Huda
Lebi Rūḥu'l-Emīn idi gūyā

[89b] 14. Eyleyüp terk-i būstān-ı irem
Bāġbān oldı ol güle Ādem

15. Oldı bu bāġa ol gül-i maḳṣūd
Bülbül-i zārı Ḥażret-i Dāvud

16. ʿArşa ferşe ḥükūmeti sārī
Biñ Süleymān anuñ hevādārı

17. Luṭfı esdürmese nesīm-i fütūḥ
Bulmaz idi ḫalāṣ keştī-yi Nūḥ

18. Ẕātını *emlaḥ*[202] itdi Rabb-i Celīl
Buldı lez̠z̠et anuñla ḫˇān-ı Ḫalīl

14b oldı : idi H

[202] Ben Araplar'ın en güzeliyim. (Hadîs-i Şerîf)

19. Oldı naḫl-i nübüvvet ol bālā
Her nihāl anda bir kelīme ʿaṣā

20. Ana Mūsā çün ittikā itdi
Ḥaḳ ʿaṣāsını ejdehā itdi

21. Resen olmasa nūr-ı mihri eger
İtmez idi Mesīḥ çarḫı maḳar

22. Cümleye gerçi ẕātı ḫātimedür
Ġaraż ol ġayrılar muḳaddimedür

23. Ne ḳadar olsa yār ile ṣoḥbet
Meclisüñ āḫirindedür vuṣlat

24. N'ola ḫoş-bū olursa ger ezhār
Meyvedür çün murād-ı āḫir-kār

25. N'ola ger evvel olsa berg-i şecer
Nāḳıṣ olur mı hiç kemāl-i s̱emer

26. Çün dıraḫt oldı meyveden ẓāhir
Meyve hem evvel oldı hem āḫir

27. ʿĀḳıbet ḫayrın isteyen ümmet
Aña ümmet olup bulur devlet

28. Mihr dirsem Resūl lāyıḳ idi
Aña Ṣıddīḳ ṣubḥ-ı ṣādıḳ idi

29. Dīn-i ḥaḳ rūḥ-ı pāk idi mes̱elā
Çār yār oldı çār ʿunṣur aña

30. Ḫāne-yi dīne çār dīvārı
Yapdılar Aḥmed oldı miʿmārı

31. Çār dīvārı gerçi muḥkem idi
Līk Ṣıddīḳ rükn-i aʿẓam idi

32. Niçe irsün ʿimāretine żarar
Nāẓır olmışdı aña ʿayn-ı ʿÖmer

33. Ḳılmaġa nūr-ı fażl ile rūşen
Mīm-i ʿOs̱mān o ḫāneye revzen

22a gerçi ẕātı : ẕātı gerçi L
25 – L

34. Şeh-i ṣaf-der ʿaliyy-i ʿālī-şān
Oldı ol dār içün der-i ʿirfān

35. N'ola maʿmūr olursa hemvāre
Ḳutlu ḳapu açıldı ol dāre

36. İtdi her kim ki o ḳapuda niyāz
Ḳapuyı ṭuydı oldı maḥrem-i rāz

37. O ḳapuda bu ***Nevʿī***-yi zārı
Seg-i derbān idinseler bāri

38. Baʿdehu ṭalʿat-i şeh-i firūz
Oldı ol dāre şemʿ-i ḫāne-fürūz

[90a]

2.1.87.

Mes̱nevī-yi Nābī Dernaʿt-ı Ḥażret-i Nebīyü'l-Ḳureyşī Aleyhi's-Selām[203]

Feʿilātün / Mefāʿilün / Feʿilün

1. Gele ey ḫāme-yi şikeste-zebān
Vādi-yi naʿta ol birāz pūyān

2. Başla naʿt-ı Ḥabīb-i Raḥmāna
Ẕevḳ-i vaṣfıyla rūḥ vir cāna

3. Nāmını cevher-i zebān eyle
Naʿtın ārāyiş-i beyān eyle

4. Yaʿni sulṭān-ı mürselīn Aḥmed
Bende-yi muḳbil-i Ḫudā-yı ṣamed

5. Maḥrem-i Hażret-i Ḫudā-yı Teʿāl
Maẓhar-ı ḥubb-ı Īzid-i Müteʿāl

6. Āḫirīn-ʿaṣr [u] evvelīn-fıṭrat
Mühr-i ḫoş-naḳş-ı nāzenin-ḫilḳat

7. Ṣadr-ārā-yı ḫāne-yi *levlāk*[204]
Mest-i cām-ı ḫiṭāb-ı *erselnāk*[205]

---

[203] Naʿt-ı Şerīf-i Nādīde-Edā Cenāb-ı Tāc-Baḫş-ı Aṣfiyā (77a-78a) **L** ; Mes̱nevī-yi Nābī Dernaʿt-ı Sulṭān-ı Enbiyā (47a-47b) **M**
1b birāz : biraz L,M
6a u : – H, M
6b nāzenin-ḫilḳat : nāme-ḫilḳat L

[204] " Sen olmasaydın âlemleri yaratmazdım" Hadîs-i Şerîf

8. Zīnet-efzā-yı gülşen-i ʿālem
Bādi-yi ḫilḳat-i benī Ādem

9. Gül-i ḫoş-būy-ı gülşen-i raḥmet
Serv-i ser-sebz-i ravża-yı ḥikmet

10. Naṣṣ-ı rengīn-i ḫātem-i tekvīn
Şemʿ-i fānūs-ı āsmān u zemīn

11. Ehl-i ʿıṣyāna müttekā-yı ḫalāṣ
Bezm-i ḳurba nedīm-i ḫāṣu'l-ḫāṣ

12. Zīb-i ṣadr-ı bisāṭ-ı ʿālemdür
Evvelīn mevc-i baḥr-ı aʿẓāmdur

13. Nāme-yi ẕātın idicek inşā
Aña mühr-i nübüvvet urdı Ḫudā

14. İtdi ol mühr ile anı Ġaffār
Sūḳ-ı ḥüsne meṭāʿ-ı ṭamġadār

15. Eylemişdür yaḫūd Cenāb-ı Ġafūr
Ẕātını bir ḫazīne-yi memhūr

16. Olıcaḳ mīhmān-ı Rabb-i Celīl
Oldı pīşinde Cebraʾīl delīl

17. Süllem-i ʿazmi oldı heft-felek
Ḫāk-rūb-ı ṭarīḳi ḫayl-i melek

---

[205] Doğrusu biz seni Hak (Kur'an) ile müjdeleyici ve uyarıcı olarak gönderdik. Sen cehenmemliklerden sorumlu değilsin. (Bakara, 119); Sana gelen iyilik Allah'tandır. Başına gelen kötülük ise nefsindendir. Seni insanlara elçi gönderdik; şahit olarak da Allah yeter. (Nisâ, 79); Kim Resûl'e itaat ederse Allah'a itaat etmiş olur. Yüz çevirene gelince, seni onların başına bekçi göndermedik! (Nisâ, 80); (Ey Muhammed!) Böylece seni, kendilerinden önce nice ümmetlerin gelip geçtiği bir ümmete gönderdik ki, sana vahyettiğimizi onlara okuyasın. Onlar Rahman'ı inkâr ediyorlar. De ki: O benim Rabbimdir. O'ndan başka tanrı yoktur. Sadece O'na tevekkül ettim ve dönüş sadece O'nadır. (Ra'd, 30) Rabbiniz, sizi en iyi bilendir. Dilerse size merhamet eder; dilerse sizi cezalandırır. Biz, seni onların üstüne bir vekil olarak göndermedik. (İsrâ, 54), Biz Kur'an'ı hak olarak indirdik; o da hakkı getirdi. Seni de ancak müjdeleyici ve uyarıcı olarak gönderdik. (İsrâ, 105); (Resûlüm!) Biz seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik. (Enbiyâ, 107); (Resûlüm!) Biz seni ancak müjdeleyici ve uyarıcı olarak gönderdik. (Furkan, 56); Ey Peygamber! Biz seni hakikaten bir şahit, bir müjdeleyici ve bir uyarıcı olarak gönderdik. (Ahzâp, 45) ; Biz seni bütün insanlara ancak müjdeleyici ve uyarıcı olarak gönderdik; fakat insanların çoğu bunu bilmezler. (Sebe, 28); Biz seni müjdeleyici ve uyarıcı olarak hak ile gönderdik. Her millet için mutlaka bir uyarıcı (peygamber) bulunmuştur. (Fatır, 24) ; Eğer yüz çevirirlerse, bilesin ki biz seni onların üzerine bekçi göndermedik. Sana düşen sadece duyurmaktır. Biz insana katımızdan bir rahmet tattırdığımız zaman ona sevinir. Ama elleriyle yaptıkları yüzünden başlarına bir kötülük gelirse, işte o zaman insan pek nankördür! (Şûrâ, 48); Şüphesiz biz seni, şahit, müjdeleyici ve uyarıcı olarak gönderdik. (Fetih, 8)

9b ser-sebz-i : ser-sebze M
10b u :– M
13b urdı : virdi H

18. Ẕāt-ı pāki vücūda virdi nūr
ʿAdemi itdi sāyesi maʿmūr

19. Yaʿni ẕāt-ı Muḥammedīden hem
Behredār oldılar vücūd u ʿadem

20. Ey şehinşāh-ı enbiyā ʿasker
V'ey zemīn-āşiyān u ʿarş maḳar

21. Dāver-i mülket-i şefāʿatsin
ʿĀleme raḥmet ü hidāyetsin

22. Eylemişdür müʾellif-i ḳudret
Ḫilḳat-i kevne ẕātuñı ʿillet

23. ***Nābī***-yi ḫaste bir faḳīrüñdür
Silk-i ümmetde bir ḥaḳīrüñdür

[90b] 24. İşi hep cümle cürm ü ʿıṣyāndur
Her zamān kārı sehv ü nisyāndur

25. Kendü taḳṣīr ü cürmi mūybemū
Defteri ḫod günāh ile memlū

26. Şefḳatüñ defterinden eyleme ḥak
Āl elin sāye-yi şefāʿate çek

27. İtmesün nār-ı ḥaşr āzürde
Olmasun berg-i cismi pejmürde

28. Daḫı ey ḫāme eyle medḥ ü s̱enā
Rūḥ-ı pāk-ı çihār yāre sezā

29. Cümleden biri yār-ı ġār Ṣıddīḳ
Efḍalü'n-nās Ḥażret-i Ṣıddīḳ

30. Yār-ı s̱ānīsi bāġ-ı ʿadl-s̱emer
Serv-i būstān-ı şerʿ yaʿni ʿÖmer

31. Hem üçincisi Ḥażret-i ʿOs̱mān
Ṣāḥibü'l-ḥilm ü cāmiʿü'l-Ḳur'ān

20b u :– M
21b ü :– M
24a ü :– M
25b günāh ile : günāhdan L, M
27b cismi : çeşmi H, L
31b ü :– M

32. Çārumīn-i yār-ı sāḳī-yi Kevs̱er
Ḳāmiᶜ ü'l-küfr Ḥażret-i Ḥaydar

33. Daḫı ol iki merdüm-i dīde
Ol iki ẕāt-ı pāk-sencīde

34. Birinüñ nām-ı pāki oldı Ḥasan
Gülşen-i ḳurba ġonca-yı aḥsen

35. Birinün şöhret-i şerīfi Ḥüseyn
Ḥażret-i Muṣṭafāya ḳurre-yi ᶜayn

36. Eyle bizden nice selām u s̱enā
Cümlenüñ rūḥ-ı pākine ihdā

37. Eyle ey ḫāme-yi ṣabā-reftār
Raḍıyallāhu ᶜanhüm[206] ile ḳarār

2.1.88.
Terkīb-i Bend-i Nādirī Dernaᶜt-ı Ḥaẕret-i Nebiyyü'l Emīn ve Seyyidü'l-Mürselīn ᶜAleyhi's-Selām[207]

Fāᶜilātün / Fāᶜilātün / Fāᶜilātün / Fāᶜilün

I

1. Ey cemālüñ şemᶜ-i bezm-ārā-yı ḳurb-ı Kirdgār
Cebraʾīl āvāre-yi nūr-ı ruḫuñ pervānevār

2. Maṭlab-ı aᶜlā-yı *ev ednā*[208] da cāy itseñ n'ola
Tīrveş itdün maḳām-ı *ḳābe ḳavseyn*[209]i güẕār

3. ᶜĀcizān-ı maḥşer üzre ẓılluñı teks̱īr içün
Ṣaḳladı dār-ı fenāda sāyeñi Perverdigār

4. Şemᶜ-i ẕātuñ olmasa dönmezdi fānūs-ı felek
Bunca eşkāl ü ṣuver ḳandan olurdı āşkār

---

[206] (İslâm dinine girme hususunda) öne geçen ilk muhacirler ve ensar ile onlara güzellikle tabi olanlar var ya, işte Allah onlardan razı olmuştur, onlar da Allah'tan razı olmuşlardır. Allah onlara, içinde ebedî kalacakları, zemininden ırmaklar akan cennetler hazırlamıştır. İşte bu büyük kurtuluştur. (Tevbe, 100) ; Onların Rableri katındaki mükâfatları, zemininden ırmaklar akan, içinde devamlı olarak kalacakları Adn cennetleridir. Allah kendilerinden hoşnut olmuş, onlar da Allah'tan hoşnut olmuşlardır. Bu söylenenler hep Rabbinden korkan (O'na saygı gösterenler) içindir. (Beyyine, 8)

[207] Naᶜt-ı Şerīf-i Bībedel Berāy-ı Cenāb-ı Resūl-i Ekmel El-Nādiri Efendi (99b-100a) **L** ; Ḳaṣīde-yi Nādiri Dernaᶜt-ı Mefḫar-ı Mevcūdāt Ṣallallāhu ᶜAleyhü ve Sellem (27a-27b) **M**

[208] O kadar ki (birleştirilmiş) iki yay arası kadar, hatta daha da yakın oldu. (Necm 9)

[209] O kadar ki (birleştirilmiş) iki yay arası kadar, hatta daha da yakın oldu. (Necm 9)

5. Heybet-i ʿazmüñle çāk oldı sipihrüñ zehresi
Ḫalḳ-ı ʿālem ṣandılar şaḳḳ oldı māh-ı tābdār

6. Āsmānı āstānuñ ẓann idüp bekler Mesīḥ
Ümmetüñden olmaġa çekmekde dāʾim intiẓār

7. *Yā Resūlallāh bir ednā çākerüñdür **Nādirī***
Gerçi çoḳdur cürmi ammā luṭfuña yoḳdur şümār

II

1. Ey zülāl-i meşrebüñden reşḥa-cūy-ı selsebīl
Āteş-i ʿışḳ-ı cemālüñde semendür Cebreʾīl

[91a] 2. Meşʿal-i nūr-ı cebīnüñ sālike yol gösterür
Kārbān-ı mümkināta ẕāt-ı pāküñdür delīl

3. *Ḳabe ḳavseyn*[210]i güẕār itdi ḫadeng-i himmetüñ
Bulsa ʿarş anuñ maḳāmın sāḳını eylerdi mīl

4. Pīş-ḫˇān-ı māh-ı bedrüñ bendini itdüñ şikest
Telḫ idüp bezm-i hevā-yı Zühreyi ḳılduñ ẕelīl

5. Ümmetüñçün eylemiş āmāde millet niʿmetin
Meclis-i ʿālemde ḫūn-sālār-ı fażluñdan Ḫalīl

6. Ḳabżası miḳyās olup şekl-i eṣābiʿ gösterür
Çünki Mıṣr-ı dīne āb-ı tīġ-i şerʿüñ oldı Nīl

7. *Yā Resūlallāh derūn-ı **Nādirī** mecrūhdur*
Ḫāk-ı rāhuñ merhem it firāk-ı rehvāruñ fitīl

III

1. Ey vücūduñ naḫl-i bīmānend-i nüzhetgāh-ı dīn
Bülbül-i şeydā gül-i ruḫsāruña Rūḥu'l-Emīn

2. Çenber-i gerdūn elüñde ḫalḳa-yı engüşteri
Levḥ-i aʿlā faṣṣ-ı ḫātem naḳş-ı Ḳurʾān-ı mübīn

3. Sāyeñi ḳaldurdı yirden sāyebān itdi Ḫudā
Ṣandı anı seyr iden üstünde ebr-i ʿanberīn

4. Meh degül şaḳḳ oldı eyvān-ı sipihrüñ şemsesi
Raḫş-ı ʿazmüñ cünbişinden şöyle deprendi zemīn

I/5b: ṣandılar : ṣandı kim L, M
[210] O kadar ki (birleştirilmiş) iki yay arası kadar, hatta daha da yakın oldu. (Necm: 9)
II/4a itdüñ : itdi H, M
II/5b fażluñdan : fażluñdur L
III/3b iden : ide L, M

5. Varise mühr-i nübüvvet merdüm-i bīnindedür
   Ol ten-i pür-nūra lāyıḳdur disem ʿayne'l-yaḳīn

6. Semm-i esbüñ anı çāk itdi degüldür māh-ı nev
   Çünki ferş oldı yoluñda aṭlas-ı çarḫ-ı berīn

7. *Yā Resūlallāh ġubār-ı dergehüñdür **Nādirī***
   Ḳapmasın bād-ı hevā ḳıl reşḥa-yı luṭfuñ muʿīn

2.1.89.
Ḳaṣīde-yi Nādirī Dernaʿt-ı Mefḫar-ı Mevcūdāt Ṣallāllāhu Teʿālā ʿAleyhi ve Sellem[211]

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1. Ey şeh-i ʿizzet-penāh-ı taḫtgāh-ı mıṣr-ı dīn
   Ḫıdmetüñde bir hümām-ı nāme-ber Rūḥu'l-Emīn

2. Bārekallāh ẕīhümām u nāme-yi muʿciz-peyām
   Kendüsi peyk-i İlāhī nāmesi vaḥy-ı mübīn

3. Ol hümāmuñ şehperi tīġ-i ser-endāz-ı recim
   Ol ḫaṭuñ her noḳṭası insān-ı ʿayn-ı ḫūr-ı ʿīn

4. Heft baṭnında yedi iḳlīm-i maʿnā münbasiṭ
   Cümlesi mühr-i nübüvvetle saña zīr-i nigīn

5. Olmasañ maḳṣūd-ı aṣlī ḫalḳ olunmazdı cihān
   Hep ṭufeyl-i ḫalḳ-ı ẕātuñdur vücūd-ı mürselīn

6. Tā eẕelden ḫande-yi luṭfuñ nemek-pāş olmasa
   Ẕevḳ-baḫş-ı Ādem olmazdı ḫamīr-i mā u ṭīn

7. Kevkeb-i baḫtuñ ṭulūʿına raṣad-sāz olmasa
   Māh-ı Kenʿān çāhda bir laḥẓa olmazdı mekīn

8. Ẕātuñ olmaḳla vedīʿat ẓahr-ı İbrāhīmde
   Nārı gülzār eyledi aña İlāhe'l-ʿālemīn

9. Maḥv idüp ol faṣl-ı tābistānı itdi nev-bahār
   Feyż-i āb-ı raḥmetüñ ey ebr-i nīsān-ı yaḳīn

III/7b ḳapmasın : – M
[211] Naʿt-ı Laṭīf-i Nüzhet Eẟer-i Ḥażret-i Ḫayru'l-Beşer El-Nādirī Efendi (59a-60b) **L** ; Ḳaṣīde-yi Nādirī Dernaʿt-ı Seyyidü'l-Kevneyn Ṣallallāhu Teʿālā ʿAleyhi ve Sellem (27b-28a) **M**

[91b] 10. Nāruñ altında remādı sebze-yi sīr-āb idüp
Berg-i sebz oldı duḫānı nārı verd-i āteşīn

11. Āftābı redd idüp ol faṣṣı taḳlīb eyledüñ
Çenber-i gerdūn elüñde ḫalḳa-yı engüşterīn

12. Görmeye ḳadrüñ maḳāmın çeşm-i mihr olsa eger
Nāy-ı İsrāfīl billūr-ı ḳamerle dūr-bīn

13. Bu ne teʾs̱īr-i hidāyetdür ki aṣl-ı dīnüñe
Mühtedīdür ʿālem-i kevne gelürken her cenīn

14. Reh-nümā-yı maḳṣad-ı Ḥaḳsın taḳaddüm eyledüñ
Çünki olduñ Beyt-i Maḳdisde imām-ı mürselīn

15. Pādşāhım ol gice olduñ Süleymān-ı felek
Bād idi merḳūbuñ evreng-i Süleymānī özin

16. ʿAskerüñde oldı nevʿayn-ı perī vü ādemī
Ol gice yārüñ olan cünd-i sürūş-ı mürselīn

17. Çünki irdi rāh-ı iḳbālüñ maḳām-ı sidreye
Anda ḳaldı pūyede raḫşuñla Cibrīl-i Emīn

18. Cānib-i Ḥaḳdan irüp refref o sāʿat ḫıdmete
Cān gibi olduñ miyān-ı sīnesinde cā-nişīn

19. Çünki ʿazm itdi hevā-yı lāmekāna ol seḥāb
Aña nisbet oldı ʿarşuñ ḳubbesi ferş-i zemīn

20. Māverāsından ḫaber yoḳdur ki taʿbīr eyleyem
Anda pervāz idemez murġ-ābiyān-ı mā u ṭīn

21. Līk icmālen ḫaber oldur ki ẕāt-ı Ḥaḳḳ ile
İttiṣāl-i maʿnevī ḳılduñ zihī fażl-ı mübīn

22. Nice taḥḳīḳ oldı ol ṣoḥbetde sırr-ı ʿışḳdan
Līk ṣavt u ḥarfden yoḳ ẕerrece anda ṭanīn

23. Dürretü't-tāc-ı cihān itdi seni ṣunʿ-ı Ḫudā
Ol cihetle oldı cāyuñ cümleden bālā-terīn

24. Genc-i raḥmetden ʿaṭā-yı vāfire maẓhar olup
ʿĀḳıbet itdüñ o niʿmetlerle āheng-i zemīn

20a māverāsından : māverāsında L, M
21a līk : līkin L

25. Cümlesin baḫşīş itdün ʿācizān-ı ümmete
Āferīn ey ḫāṣ-ı şāhen-şāh-ı maḫlūḳ āferīn

26. Her faḳīre ẓarf-ı istiʿdādı alduḳça virüp
Ẕerre deñlü olmaduñ hengām-ı baḫşişde ẓanīn

27. Bir gice itdüñ raġīf-i māh-ı tābānı şikest
Eyledüñ cīʿānı ol ḳaḥṭ-ı niʿamda kām-bīn

28. Bāb-ı niʿmet-ḫāne-yi cūduñda yazılmış ezel
Hezihi cennātu ʿadnin fedḫuluhā ḫālidīn[212]

29. Gülşen-i ḳadrüñde bir kūçek nişīmen cirm-i ḫāk
Çarḫ aña saḳf-ı müşebbek encüm anda yāsemīn

30. Ḫurde zerd-ālū-yı bāġ-ı niʿmetüñdür ḫūr velī
Görinür mīnā-yı pür-āb-ı sipihr içre mehīn

31. Nefs-i pāküñle idüp işʿār-ı mīzān-ı ġazā
Niçe kerre eyledüñ def-i ẓalām-ı müşrikīn

32. Nīze-dārān-ı sipāhuñ bir neyistān oldı kim
Rūbeh itdi kāfiri andan çıḳan şīr-i nerin

33. Ṭūġlar kim çekdi düşmen ser-nigūn itdi ġuzāt
Oldı kārı anlaruñ cārūbi-yi meydān-ı kīn

34. ʿĀciz oldı kāfir-i ḫāsir ne bāl itdi ne mūm
Gerçi gösterdi zırıhdan ḫānehā-yı engübīn

[92a] 35. Bü'l-ʿaceb ḥāletüñe ol ḫāneler ḫāli olup
Her birine girdi bir zenbūr-ı tīr-i sehmgīn

36. Çirk-i şirki dāmen-i āḫir zamānda maḥv idüp
Oldı iḥsānuñla pür-nūr-ı Hüdā rūy-ı zemīn

37. Hem ḥimāyet hem semāḥat iki pādur ser velī
Bir ʿaceb şehbāzsın ṣayduñ hümā-yı mülk-i dīn

38. Mülk ile maʿmūre-yi dünyā serāpā muntaẓam
Dīn ile maṭmūre-yi dünyā ṭolu genc-i defīn

26a olduḳça : aldıḳça L, M

[212] Rablerine karşı gelmekten sakınanlar ise, bölük bölük cennete sevk edilir, oraya varıp da kapıları açıldığında bekçileri onlara: Selam size! Tertemiz geldiniz. Artık ebedî kalmak üzere girin buraya, derler. (Zümer, 73)

33b cārūbi-yi : çārūpī-yi M

36b pür : bir M

39. Bu ne gūşīşdür ki ṭurmaġla teverrüm eyledi
Ṭūl-ı iḥyā-yı leyālīde o pāy-ı nāzenīn

40. Merhem olmaḳ mümkin olsaydı anuñ bīmārına
H̱āk-ı ruẖsārım iderdüm āb-ı çeşmümle ʿacīn

41. Luṭf idüp maʿzūr ṭut şiʿrüm ḳuṣūrın serverā
Kim ʿalīlüñ rāyide lābüdd olur ʿillet-ḳarīn

42. Ṭīġ-i cellād-ı maraż cismüm dü nīm itdi meded
Az ḳalmışdur ki ḳalbimden ide ḳaṭʿ-ı vetīn

43. Yā Resūlallāh niçe maḳtūlı iḥyā eyledüñ
Bendeñi de eyle ol bāġ-ı keremden ẖūşe-çīn

44. Dergeh-i luṭfuñda bir sāʾil faḳīr-i ʿācizem
Düşmişem ẖāk-ı belāya ẖasta vü endūh-gīn

45. *Bāb-ı luṭfuñ sāʾili ʿabd-i faḳīr **Nādirī***
Düşdi ḳaldı dergehüñde zār u efgār u ḥazīn

46. Gerçi çoḳdur deyni ammā luṭfuña yoḳdur ḥisāb
Eyle bārīden şefāʿat yā Şefīʿü'l-Müẕnibīn

47. Cürmini ʿafv itdürüp eyle ʿuḳūbetden ẖalāṣ
Anı berbād itmesün nīreng-i şeytān-ı laʿīn

48. Merḥametle bir naẓar ḳıl bende-yi efgendeñe
Çünki mebʿūs̱-ı H̱udāsın *raḥmeten lilʿālemīn*[213]

49. Gerçi çoḳ cürmüm de var ammā ki luṭfuñ bīşumār
Sāʾili kāfir de olsa eylemez redd ehl-i dīn

50. Ḥażret-i ʿulyāña lāyıḳ medḥe ḳādir olmadum
Līk meddāḥāne taḳlīdüm daẖı besdür hemīn

51. Siḥre-yi Firʿavn u Mūsā ḳıṣṣası meşhūrdur
Luṭfuña olsun bahāne yā Emāne'l-H̱āʾifīn

52. Sen saʿādet nūrısın o ẖāk-ı miḥnet ẕerresi
N'ola refʿ itse hevā-yı luṭfı ol mihr-i cebīn

53. Bāb-ı iḥsānuñ güşāde ilticāda kāʾināt
Behremend olmaḳda anda ṣādırīn-i vāridīn

---

[213] (Resûlüm!) Biz seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik. (Enbiya, 107)
50b daẖı : baña L
51a u : – L, M

54. Herkes aldı ḫissesin eṣnāf-ı luṭfuñdan şehā
Ben de ḥaṣā kim ḳalam ol derde maḥrūm u ḥazīn

55. ʿİllet-i gā'iyyedür ẕātuñ vücūd-ı ʿāleme
Sensin el-Ḥaḳ ġāyetü'l-ġāyāt u ḳaṣd-ı evvelīn

56. Evvel ü āḫir vücūduñdur sebeb her niʿmete
El-meded ey dest-gīr-i evvelīn ü āḫirīn

57. Tā ki dergāh-ı mümiddü'l-kevnden imdād ola
Feyż-i cūduñdan ola mecmūʿ-ı ʿālem kām-bīn

58. Rūḥuñı tervīḥ ide yüz bīn ṣalāt-ı Īzidī
Ālüñe aṣḥābuña rıḍvān-ı Ḥaḳ olsun ḳarīn

[92b] 59. Ḥaşre taḫṣīṣ itme sulṭānum şefāʿat kārını
ʿĀlem-i dünyāda da ol dest-gīr-i ʿācizīn

60. Ġoncalar gibi açılsun nice ḳalb çāk çāk
Bād-ı enfāsuñla ṭolsun gülşen-i dünyā vü dīn

61. Kişver-ārā-yı şefāʿatsin zülāl-i luṭfuña
Ol ṭahāret-güster-i ālūdegān-ı mā u ṭīn

62. Ḫilʿat-i ḥullet-i bebr iklīl-i maḥbūbī beser
Cāh-ı devlet deryesār u nāz-ı niʿmet deryemīn

2.1.90.
Meṡnevī-yi Vücūdī Dernaʿt-ı Nebiyy-i Muḥterem ʿAleyhi'ṣ-Ṣalātu Ve's-Selām[214]

Müfteʿilün / Müfteʿilün / Fāʿilün

1. Ey sebeb-i kevn-i vücūd-ı beşer
Mebde-yi ervāḥ u rüsūm-ı ṣuver

2. Daḫı urulmadın esās-ı beden
Giymedin ervāḥ-ı libās-ı beden

3. Oḳumaduñ yazmaduñ ümmī idüñ
ʿİlmüñ uṣūli idüñ ümmī idüñ

4. Ādem iken müncedil-i māʾ ü ṭīn
Olmışidüñ sen senedü'l-mürselīn

55b u : – L, M
62b nāz-ı niʿmet : nāz u niʿmet L
214 – **M** ; Dernaʿt-ı Ḥażret-i Resūl-i Ekrem Ṣallallāhu Teʿālā ʿAleyhi ve Sellem Vücūdī-yi Şāhid-i Maʿnā (112b-115b) **L**

5. Bilmezidüñ hiç elif ü lām u mīm
Geldi zebānuñdan elif lām mīm

6. Ḥaḳlıġıña kim ki iderse gümān
Oḳusun ol āyet-i Ḥaḳḳı revān

7. Ḥükm-i ḳażā müşrike virdi cevāb
Ḥüccetüñ oldı senüñ ümmü'l-kitāb

8. Ḥaḳ didi tā ḫaṣmuñı ilzām ide
Raybı olan mis̱line iḳdām ide

9. Fażluña Ḳur'ān-ı ʿaẓīm oldı dāl
Muʿcize-yi bāḳiyedür lāyezāl

10. Ḳanḳısına oldı Nebīnüñ naṣīb
Muʿcizesi dā'im ola ey Ḥabīb

11. Kesb ile ʿāḳil olamaz ẕūfünūn
Belki fünūnı olur anuñ cünūn

12. ʿİlm aña dirler ki Ḫudā-dād ola
Zād-ı beḳā ola dile dād ola

13. Ḫaṭṭ u ḥurūf olmasa İlāhi yol
Olmasa biñ bir ḳara yazudur ol

14. Yazmasa engüşt ḥurūf-ı ḥikem
Bāġ-ı cihānda ḳalem olsa ne ġam

15. Esb-i ferāset ki ola ḳaydı ḫaṭṭ
Ḳurtarımaz pāyını olur saḳaṭ

16. Refref-i efkāre ki pādāş ola
Noḳṭa-yı ḫaṭṭ ayaġına ṭāş ola

17. Ol ki ezelde ola ẕātı ḳalem
Almasa destine ḳalem ol ne ġam

18. Ḫāme ki destinde anuñ oldı dūr
Cāme-yi mātemde sinīn ü şühūr

19. Hicr-i benānından olup nātüvān
Girye vü zār oldı işi her zamān

12a ki : – L
16b ṭāş: ṭās H

[93a] 20. Nāl degüldür dil-i ḫāmedür o
Mūye-yi engüşti ile oldı mū

21. Ṣanma murād ideli aña naẓar
Muḳle-yi çeşmidür eriyüp aḳar

22. Söylese bir fıḳra ġamın derd-mend
Gizlik ider fıḳraların bend bend

23. Kātib odur ki yaza levḥ-i dili
Ögrede erbāb-ı lüġāta dili

24. Ḫālile ḫaṭṭı ola āyāt-ı Ḥaḳ
Ḥāl ola anda ḥikem-i mā sebaḳ

25. Ḫaṭṭa ki al gölgesi dirler ʿavām
Gölgesi yoḳ ḫaṭṭ nic'olur ey hümām

26. Cism-i laṭīf idi meger ol beden
Görmedi hiç sāyesin anı gören

27. Mihr ile hem-sāye idi gerçi ol
Bulmadı cismine anuñ sāye yol

28. Şekl-i beşerde melek idi o māh
Bulmadı sāye melege māha rāh

29. Sāye güneş görse olur eks̱eri
Olmadı ol māh-ı kevnüñ manẓarı

30. Ḥüsni velī şöhre-yi āfāḳ idi
Gün yüzini görmege müştāḳ idi

31. Ḳāmeti üstünde pulat tā ebed
Olmışidi ṣan elif üstünde med

32. Ẓıll-ı Ḫudā idi o şāh-ı rusül
Sāye olur dimez aña ʿaḳl-ı kül

33. Ol ki melekden ötedür pāyesi
Düşmez ise n'ola yere sāyesi

34. Rūḥ-ı muṣavver olıcaḳ ol beden
Ḫāṭıra-yı sāye ʿuḳūle neden

29b Bu mısraın vezni aksamaktadır.

35. Münkir-i miʿrāce yeter bu cevāb
Sāye yüzin görmedi ol āftāb

36. Sāye kes̱āfetden olur mı gümān
Cism-i laṭīfüñ biridür āsmān

37. Cism-i kes̱īf olsa ya māniʿ nedür
Emr-i Ḫudā ḥükmine dāfiʿ nedür

38. Döndüren eflākı kebūter mis̱āl
Çarḫa çıḳarmaḳ anı olmaz muḥāl

39. Gök görinür ādeme ʿālī mekān
Mūra görinür felege āsmān

40. Ḳudret-i Bārīye naẓar şey degül
Belki ḥabāb-ı ḳadeḥ-i mey degül

41. Çarḫ nedür ey felek-i menḳıbet
Maṣṭaba-yı ḫānḳah-ı maʿrifet

42. Disem olurdı ḳameriyye aña
Yatmadı anda o şeh-i enbiyā

43. Gösterüp ol şāh-ı cihāna sebīl
Peyk-i celīl oldı Ḫudāya delīl

44. Yolda ʿacāyip görüp ol mehliḳā
Ḳaldı ṭaña ḳalmadı ammā ṭaña

[93b] 45. Kendini itmişdi o seyre Burāḳ
Sürʿatile gezdi semāyı Burāḳ

46. Sidre olup sürʿatine müntehā
Rehberine oldı o meh reh-nümā

47. Andan olur Refrefe ol şehsüvār
Didi delīle meded ol baña yār

48. Yār aña dirler ki mededkār ola
Ġurbet ilinde kişiye yār ola

49. Bunda getürdüñ beni ey rūḥ-ı pāk
Pençe-yi hicrile yaḳam ḳılma çāk

36a olur mı gümān : olur bīgümān H
41b maṣṭaba : mażṭaba L

50. Ben bu diyāruñ yolını bilmezem
Ḫādim-i dāruñ dilini bilmezem

51. Bu gibi ser-menzil-i kevn ü mekān
Bundan öte yoḳ es̱er-i ins ü cān

52. ʿĀlem-i lāhūta gider yol budur
Gel gidelüm sende bile ol budur

53. Didi s̱enālar idüben Cebraʾil
Daʿviyi is̱bāt içün olur delīl

54. Ben saña oldumsa delīl ey ulı
Pāyuña irmem bilürem ben yolı

55. Ol ki aña menḳıbe *levlāk*[215] ola
Lāyıḳ işigüñde mülk-i ḫāk ola

56. Ol ki ṭufeylī ola bu nüh felek
Ḫidmeti olur şeref-i ṣad melek

57. Ẕātuñ olupdur sebebi ʿālemüñ
Ẕātuña varur nesebi ādemüñ

58. Olmaġiçün ḫātime-yi enbiyā
Ṣoñra getürdi seni yār-ı Ḫudā

59. Berge degül bāre olur iʿtibār
ʿĀḳıbet-i kāre olur ʿitibār

60. ʿİllet-i ġāʾiyye ki berter olur
Gelse ẓuhūr itse muʾaḫḫar olur

61. Bulmasa ger ṣūret-i dībā vücūd
Olmaz idi tāc u ḳabā tār u pūd

62. Ṣoñra ider gerçi netāyic ẓuhūr
Tāb-ı netīce virür eşkāle nūr

63. Ḳul didi Ḥaḳ baña Ḥabībim saña
Bende Ḥabībe niçe hemtā ola

64. Sen buyur ey ḳāfile-sālār-ı dīn
Maḥrem-i esrār-ı verā-yı yaḳīn

51b bundan : bunda L
[215] " Sen olmasaydın âlemleri yaratmazdım" Hadîs-i Şerîf
58a olmaġiçün : olmaḳ içün L L:
58b yār : bār H

65. Baña buradan öte yoḳdur sefer
Gelse dile işidirin el-ḥaẕer

66. Buldı rusül gerçi ki çoḳ iḫtisāṣ
Bulmadı bir kimseye bu seyr-i ḫāṣ

67. Ḳurbile her biri dili buldı şān
İtmedi seyr-i ḥarem-i lāmekān

68. Ḥamd-ı Ḫudā eyle ki ey müctebā
Oldı müyesser bu saʿādet saña

69. Refrefile gitdi birāz ol Resūl
Refrefe de ḳalmadı dükendi yol

[94a] 70. Geldiler ol ḥażrete kerrūbiyān
Ḳıldılar ādāb-ı viṣāli beyān

71. Her biri ġurbetde olup ġam-güsār
Eylediler müjde-yi dīdār-ı yār

72. Pertev-i ẕātile yanup per ü bāl
Ḳalmadı anlarda da hiç ḥāl u ḳāl

73. Ḳalmadı yanında anuñ hiç Eḥad
Ḳaldı hemān vācib-i ferd ü ṣamed

74. Yārini tenhā bulıcaḳ ol Ḥabīb
Kendüsine oldı vücūdı raḳīb

75. Almışidi göñlini Rabbü'l-ʿibād
Aḫmed ile ḳıldı Eḥad ittiḥād

76. İsm-i Eḥad gördigi ḥadden biri
Ḥamdi nis̱ār itdi gör ol serveri

77. Ḳalmayıcaḳ ḥamdile ḥadden es̱er
Aḥmed ile kim Eḥadı farḳ ider

78. Ḥamd-ı Ḫudā idi çü ẕāt Aḥmede
Ẕāt u ṣıfāt olmadı mı fikr ide

79. Muʿcizesi kendüye ẕātı yeter
Kim yoġidi anda ṣıfāt-ı beşer

66b bulmadı : olmadı L

80. Parmaġı māhı iki şaḳ eyledi
Ol degül idi anı Ḥaḳ eyledi

81. Anı gören didi ki resm-i benān
Māhuñ içinde elif idi hemān

82. Añladı bu maʿnayı seng ü meder
Ḥaḳlıġına ḳıldı şehādet ḥacer

83. Ḥaḳlıġın işrāb idüp āb-ı revān
Aḳdı benānından anuñ bīgümān

84. Āb-ı ḥayāt içdi elinden kirām
Semm-i helāhil yedi ḫayl-i liʾyām

85. Ḳabża-yı ḫākile ġazāda o nūr
Eyledi aʿdā gözini cümle kūr

86. Muʿcizesi vaṣf olunur mı disem
Söyledi mesmūm aña ṭuyuldı sem

87. Minberi olmışdı anuñ bir ḫaşeb
İñledi ayrılduġı dem bu ʿaceb

88. Luṭfile minberden inüp oḫşadı
Oḫşamasam diñmez idi hiç didi

89. Himmeti ʿālī idi ḳadri bülend
Ḫulḳı ʿaẓīm idi özi ercümend

90. Olmışiken aña musaḫḫar ġına
Faḳrile faḫr eyledi ol müctebā

91. Ṭaş başuben baġrına mānend-i kūh
Dīne şeref virdi ġazāya şükūh

92. Olmışidi Mekkede ẕātı emīn
And içer idi aña ẕātu'l-yemīn

93. Kimseye nāḥaḳ yere buġż u ġarażḍ
Oldı dili cevher-i pāke ʿaraż

94. Gelmedin ol Ḥażrete vaḥy-ı mübīn
Ḥükmine rāżı idi hep müşrikīn

94b rāżı idi hep : rāżılar idi H

[94b] 95. Rükne ḳomaġa ḥacer-i esvedi
Eylediler anı ḥakem ol ḳodı

95. Şerᶜinüñ erkānı idi çār yār
Anuñ içün oldı bu dīn üstüvār

96. Birisi Ṣıddīḳ idi didi Resūl
Dünyede ᶜuḳbāda ḫalīlimdür ol

97. Eyledi varın yolına tārumār
Oldı o şīr-i rüsule yār-ı ġār

98. Yārinüñ eskisi olup hem ṣadīḳ
Oldı felekde adı anuñ ᶜatīḳ

99. Efḍal-i aṣḥābı idi ol recul
Ḳıldı ḫalīfe anı şāh-ı rusül

100. Birisi ol merd-i dilāver ᶜÖmer
Buldı bu dīn anuñ ile zīb ü fer

101. Bulmaġiçün yirini şerᶜ-i Ḫudā
Meyyitine oġlınuñ urdı ᶜaṣā

102. ᶜAḳlı ḳavī ġāyet-i fikri ṣavāb
Reʾyine inerdi muvāfıḳ kitāb

103. Didi anuñ ḥaḳḳına ḫayru'l-beşer
Görse şeyāṭīn anı yoldan ḳaçar

104. Birisi ᶜOs̱mān idi kim ol kerīm
Ḥilm ü ḥayā ṣāḥibi ṭabᶜı selīm

105. Cāmiᶜ-i Ḳur'ān-ı ᶜaẓīm idi ol
Ḳāᶜide-yi şerᶜ-i ḳavīm idi ol

106. Gördi feleklerde kūy-ı aḫterīn
Virdi o meh aña iki duḫterīn

107. Giydi nebī göricek anı
Didi melekler ider andan ḥicāb

108. Biri ᶜAlī idi şeh-i evliyā
Kendüye Mūsā didi Hārūn aña

98a hem : ol L
107a Son kelime eksiktir.

109. Didi ḳarındāş ki çün ol Resūl
Mertebesin bilmede ʿāciz ʿuḳūl

110. Kendi Medīne anı bāb eyledi
Fażlını şerḥ itdi kitāb eyledi

111. Didi ki ben her kime oldum velī
Aña velīdür reh-i Ḥaḳḳa ʿAlī

112. Ola ṣalāt āline aṣḥābına
Hem daḫı etbāʿına eşbāʿına

113. Ḫātimedür çünki Resūl-i enām
Ḫatm-i süḫan ola ṣalāt u selām

2.1.91.
Meṡnevī-yi Vücūdī Dernaʿt-ı Nebiyyü'l-Ḳureyşī ʿAleyhi's-Selām[216]

Feʿilātün / Mefāʿilün / Feʿilün

1. Yine esdi nesīm-i bāġ-ı cinān
Tāzelendi riyāż-ı gülşen-i cān

2. Bülbül-i naġmesāz-ı bāġ-ı uṣūl
Başladı oḳumaġa naʿt-ı Resūl

3. Oḳudı vāṣıfān-ı ʿaḳl-ı selīm
Āyet-i ḥüsni içre ḫalḳ-ı ʿaẓīm

[95a] 4. Faḫr-i ʿālem Muḥammed-i ʿArabī
ʿUmdetü'l-aṣfiyā Resūl u nebī

5. Pādşāh-ı dü kevn [ü] faḫr-i cihān
Mihr-i gerdūn-ı ʿālem-i imkān

6. Ṡaḳaleynüñ Resūlı şāh-ı rusül
Ḥaremeynüñ imāmı ḳıble-yi kül

7. Sāye ṣaldı cihāna çün ol nūr
İtdi ʿālem anuñla kesb-i sürūr

109a ki çün : aña çün L
[216] Naʿt-ı Ḥażret-i Resūl-i Ekrem Ṣallallāhu Teʿālā ve Sellem ü Ṡenā-yı Aṣḥāb-ı Güzīn Raḍiyallāhu ʿAnhüm Ecmaʿīn (115b-117a) **L** : Meṡnevī-yi Vücūdī Dernaʿt-ı Seyyidü'l-Kevneyn (47b-48b) **M**
4b u : − M
5a ü : − H, M

8. Küfr-i zülfi gibi idüp pāmāl
Virdi ruḫsārı gibi dīne cemāl

9. Ḳonmadın levḥa noḳṭa-yı ʿālem
Ḳalem idi ez̠elde aña ʿalem

10. Āḫirinde zamānuñ ol server
Gicenüñ āḫirinde vaḳt-i seḥer

11. Ġam degüldür muʾaḫḫar olsa o cān
Enbiyā ebr-i raḥmet ol bārān

12. Ṣoñra ḳılsa n'ola cihānı güz̠er
Gelür evvel şükūfe andan ber

13. Enbiyā gerçi dīne ʿilletdür
Evvel olan murād-ı ġāyetdür

14. Ẓulmete ṣubḥ gerçi ġālib olur
Ṭoġmasa gün ʿaḳabda kāz̠ib olur

15. Olsa ḫatm-i nübüvvete n'ola cā
Ḫātemü'l-enbiyā buyurdı Ḫudā

16. Niçe vaṣf ide ḫulḳını insān
Çünki meddāḥıdur anuñ Yezdān

17. Ne disün dil o ḥüsn ü ol āna
Görse kāfir gelürdi īmāna

18. Gün yüzünde o tāb-ı zülf ü ʿizār
ʿĀlem-i ḥüsn ü ḫulḳa leyl ü nehār

19. Ḫāli ile ḳaşını eyle ḫayāl
Ḥācib idi aña hilāl ü bilāl

20. Gülşen-i muʿcizāta ruḫları gül
Şeb-i Miʿrācı anda bir sünbül

21. Şeb-i Miʿrācda o bedr-i dücā
Gün gibi āsmāna virdi żiyā

22. Yetişüp ḥikmetile peyk-i celīl
Oldı vuṣlat yolunda aña delīl

12a cihānı : cihāna L
14a gerçi : egerçi L
19b ü – M

23. Oldılar lāmekāna çünki ḳarīb
Ḳaldı anda delīli oldı ġarīb

24. Vardı ṭālip irişdi maṭlūba
Vāṣıl oldı ḥabīb maḥbūba

25. Mīm-i Aḥmed açup kelāma dehen
Ḳalmadı ol arada cāy-ı süḫan

26. Gördi ḥadden biri çü resm-i Eḥad
Ḳıldı bez̲l-i s̲enā vü ḥamd-i Eḥad

27. Eḥaddiyetle yaʿni ol Mevlā
Ḳıldı bīkeyf ü kem tecelli aña

28. Nüh felek sāḥa-yı revāḳıdur
Ġurre-yi meh pey-i Burāḳıdur

[95b] 29. N'ola öpse ayaġını eflāk
Ki didi Ḥaḳ ḳudūmına *levlāk*[217]

30. Baḥr-i ʿilm-i ledün idi o ḥekīm
Ṣadef-i muʿcizāta dürr-i yetīm

31. Uralı mihr-i laʿli aʿyāna
Yoḳ naẓar ḫātem-i Süleymāna

32. Dem-i luṭfı irişmeseydi ṣaḥīḥ
Rūḥ-baḫş olmazidi laʿl-i mesīḥ

33. Ṭayanurdı ʿaṣāsına Mūsā
Çīn-i zülfi o siḥri ḳıldı hebā

34. Ḥaḳ Resūl olduġına bürhānı
Bu yeter kim o nūr-ı Yezdānı

35. Ebced oḳumamışdı ümmī idi
Līk cümle ʿulūmuñ ümmi idi

36. Ḥaḳlıġına şehādet eyledi seng
Nice sengīn dil ola eyleye ceng

37. Parmaġı māhı eyledi iki şaḳḳ
Bīni-yi yāre beñzedi elḥaḳ

25a Aḥmed : Maḥmūd M
[217] " Sen olmasaydın âlemleri yaratmazdım" Hadîs-i Şerîf

38. Ol güneş çünki oldı ẓıll-ı Ḫudā
Olmazise ʿaceb mi sāye aña

39. Cān-ı ʿālem degül mi faḫr-i cihān
Hiç olur mı cihānda sāye-yi cān

40. Gittügince ġazāya ol server
Eser idi yanınca fetḥ ü ẓafer

41. Baġrına ṭaş başup o kūh u kār
Bedeni burcını iderdi ḥiṣār

42. Ḳanı anuñ gibi bir ehl-i kerem
Ġarḳ ola baḥr-ı cūdına ʿālem

43. İki dişi ḳalınca dāʾim o şāh
Çalışup düşmenin iderdi tebāh

44. Ümmetini Ḫudādan itdi dilek
Dökdi gözi yaşını çekdi emek

45. Cān elif ḳāmetine cā olsun
Yoluna cānlar fidā olsun

46. Kendüye vāṣıl olmaġile o şāh
Bize şerʿ-i şerīfini ḳodı rāh

47. Gelüñiz idelim bu resme duʿā
Ṭoġrı yoldan ayırmaya Mevlā

48. Meded ey pādşāh-ı her dü serā
V'ey penāh-ı ḳulūb-ı şāh u gedā

49. Enbiyā vü Rusül ṭufeylüñdür
Cümle ʿālem esīr-i meylüñdür

50. Olıcaḳ rūz-ı ḥaşr u rūz-ı ʿiḳāb
K'ola ḫayra ḥisāb u şerre ʿazāb

51. Enbiyā bulmayup şefāʿate yol
Her biri nefsine ola meşġūl

40a gittügince : gittükce L
42, 43 – L, M
44a ümmetini Ḫudādan itdi dīlek : Ḥaḳdan eyledi ümmetini dilek M
44b gözi yaşını : göz yaşlarını L
45b cānlar fedā : cān u dil M
46a olmaġile : olmaġa L, M

52. Zīr-i dāmān-ı şefḳatüñ ey şāh
N'ola ḳılsa ḳuluñ vücūdı penāh

53. Ḫavfdan ʿādeti budur beşerüñ
Zīr-i dāmānına ḳaçar bedrüñ

[96a] 54. Gün yüzüñ münkiri zevāl ister
Tuzı ḳor nārile nekāl ister

55. Bildiler varacakların saḳre
Gök ṣarar mātemin ṭutup küfre

56. Ṣāddur ümmet-i Muḥammed olan
Ġam çeker mi şefīʿ-i Aḥmed olan

57. Efḍalü'l-enbiyā Muḥammeddür
Ekmelü'l-aṣfiyā Muḥammeddür

58. Çār cismi o çār yārinüñ
Çār dīvārı ḫāne-yi dīnüñ

59. Çār ʿunṣur disem yoġidi ʿinād
ʿUnṣur olmasa bi'ṭ-ṭabʿ eżdād

60. Yaʿni Bū Bekr ile ʿÖmer ʿOs̱mān
Hem ʿaliyy-i velī o şīr-i jiyān

61. Urdılar dīne pençe-yi nuṣret
Buldı İslām o çār ile ḳuvvet

62. Ḥaḳḳuñ ol çār-ı şeyḫ ü çār-ı refīḳ
Olalar baḥr-ı raḥmetine ġarīḳ

63. Eyleyüp Ḥaḳ Resūline inʿām
Virdügünce niçe ṣalāt u selām

64. Ola aṣḥāb u āline her bār
Niçe yüz biñ selām-ı pür-envār

2.1.92.
Ḳaṣīde-yi Vecīhī Dernaʿt-ı Ḥabīb-i Ekrem ü Nebiyy-i Muḥterem Ṣallallāhu ʿAleyhi ve Sellem[218]

Mefāʿilün / Mefāʿilün / Mefāʿilün / Mefāʿilün

56a şāddur : şāhdur M
[218] Dernaʿt-ı Server-i Kaʾināt ʿAleyhi Efḍalü'ṣ-Ṣalāt El-Vecīhī Efendi (154a-155b) **L** : Ḳaṣīde-yi Vecīhī Dernaʿt-ı Ḥabīb-i Ekrem ü Nebiyy-i Muḥterem (28a-29a) **M**

1. Ṣabā gülgeşt-i gülşende idüp evżāʿ-ı mestāne
Ṭoḳındı şāhidāne nevres-i şehr-i gülistāna

2. Semā ḳadr eyledi feyż-i baḥārı ferş-i gülzāra
Olup nergisler encüm beñzedi gül miḥr-i raḫşāna

3. Görinür micmer-i pür-āteşāsā cābecā lāle
Yayıldı dūdveş sünbül serāpā ṣaḥn-ı bostāna

4. Fürūzān itmede her demde şemʿ-i nergis-i bāğı
Ahāli-yi çemen māʾil olup seyr-i çerāğāna

5. ʿArūs-ı ġoncadan dest-i ṣabā olduḳça burḳaʿ-keş
Olur āteş-fürūz-ı reşk ü ġayret ʿandelībāne

6. İder gūş-ı mezāḳı gevher-i naġme'yle pür-zīver
Meger ḫāṣiyyet-i şādī virilmiş ṣavt-ı mürġāna

7. Çeküp deryā-yı cūda zevraḳın ʿazm-i kenār eyler
Ḥabābı gör ki çıḳmış her ṭaraf gülzārı seyrāna

8. İdüp bād-ı ṣabā meşşāṭa ki açdı ruḫ u rūyı
Çözüldi zülf-i sünbül nice ḫūrşīd olup şāne

9. Yine ṣaḥn-ı çemen cūş itmede deryā-yı aḫżarveş
Demidür keşti-yi ṣahbāyı çekmek mey-perestāna

10. Nigāristān-ı çīn ü deyr-i Māni itdiler bāğı
Perīveşler gelüp her gūşede mestāne cevlāna

11. Zemīne sāye-yi eşcārdan bir feyż gelmiş kim
Naẓar tercīḥ ider teʾs̱īrde kuḥl-ı Ṣıfāhāna

12. Eger tīġ āzmāyī eylese ʿuşşāḳ-ı şeydāda
Bu demler ġamze-yi ḫūn-rīz-i çeşm-i mest-i cānāna

[96b] 13. Olur gül-berg-i ġālib baḥs̱-i ḫūbi-yi leṭāfetde
Düşen her ḳaṭre ḳāṭre ḫūn-ı ṣaḥn-ı bāġ u bostāna

14. Ne ḥāletdür bu kim teʾs̱īr-i sūz-ı āh-ı bülbülden
İner çāk-ı girībānı gülüñ her demde dāmāna

15. Ruṭūbet ol ḳadar kim pāy-ı kebke cilvegāh olsa

7 – M
8b ḫūrşīd : ḫūrşīde M
13a ḫūbi-yi leṭāfetde : ḫūbı vü leṭāfetde H

Dönerdi naḫl-i ḫuşk-ı devr-i raġbet şāḫ-ı mercāna

16. Ruḫāmında görinür naḳş-ı gūnāgūn-ı dīvārı
Ḳabūl-ı ʿakse ḳābildür o deñlü ferş-i kāşāne

17. Olur eşküfte ẓāhir ḫākden bu faṣl-ı ḫurremden
Degül muḥtāc güller mihrden taḥṣīl-i elvāna

18. Nigāh eyler peyāpey rīziş-i bārānına gūyā
Ṭınāb-ı sīmgūndur sāyebān-ı ebr-i nīsāna

19. Olup deryā-yı dilden lücce lücce şevḳler peydā
Hevā-yı feyż-i taḥrīkile ʿazm itdüm gülistāna

20. Nesīm-i gülsitānveş geşt idüp ki zīr ü bālāsın
Ki idüp tekyegāhım tāze naḫl-i gül ẓarīfāne

21. Temāşā eyleriken zīnet-i dehrūzī-yi dehri
Nevā-yı bülbülāndan geldi bir ḥālet dil ü cāna

22. Pey ender pey hezārāne idüp ol şevḳile naġme
Ser-āġāz eyledim naʿt-ı ḫudāvend-i cihānbāna

23. Murād itdüm ki tesvīd eyleyem gül-berg-i raʿnāya
Degül jāle ḥicābından nümāyān itdi ḫūydāna

24. ʿAẓīmü'l-ḳadr-i şāh-ı ʿālem-ārā-yı risālet kim
Olaydı neyyir-i rāy-ı çerāġ-ı çārumīn ḫāne

25. İderdi kāʾinātı olḳadar envār ile memlū
Bedel olurdı kem-yābīde ẓulmet āb-ı ḥayvāna

26. Ne şehdür kim seḥāb-ı āsmāna māye-baḫş olsa
Gelürdi ser-keşān ḳıymetde mer vārīd-i ʿummāna

27. Ne şehdür kim hevā-yı ʿadli itse gülşen-ārāyı
İderdi ʿışḳ-bāzī ġoncalar ḫār-ı muġeylāna

28. Ne şehdür kim serā-yı ḳadrinüñ ednā ḥarem rūbı
Tenezzül eylemez mülk-i Cem ü taḫt-ı Süleymāna

29. Şemīm-i ḫalḳınuñ bir şemmesi āfāḳ-gīr olsa
Hezār ʿarż-ı ẕekām eylerdi būy-ı verd-i ḫandāna

19a dilden : dilde L
26b ser-keşān : kese şān L ; keser-şān M
27b ʿışḳ-bāzı : ʿışḳ-bāzuñ L
28b ü − M
29b būy-ı vird-i ḫandāne : vird-i būy-ı ḫandāne L, M

30. Aña şīrāze eyler dest-i ḫaṭṭı rişte-yi şemʿi
Perīşān olsa eczā-yı kitāb-ı şevḳ-i pervāne

31. Ḫilāf-ı nehy-i rind-i maṣiyet-kār u ḫaṭā-pīşe
Görinür āteşīn āyīne baḳsa cām-ı raḫşāna

32. İder cism-i ʿadūyı şuʿle-yi şemşīr-i ḫākister
İṣābet eylese jeng-i keder mirʾāt-i devrāna

33. Olur aʿlām-ı fetḥe her şerārı āteş-i vālā
Dem-i heycā semend-i bād-ı pāyı gelse cevlāna

34. Miṡāl-i ġamze-yi ḫūbān peykān-ı ciger-dūzı
Olur mı bir nefes āsūde biñ kez girmese ḳana

35. Gelürdi ḳuvvet-i destine ṣavt zih-i kemānından
Ḳażā ile eger süst āzmāyī itse ḫaṣmāna

36. Żiyā-yı şemʿe-yi ser-nīzesi oldem k'ola ẓāhir
Urur elbette düşmen aña kendin hemçü pervāne

37. Niẓām-ı tāzeye ḳānūn-ı şerʿin sāz-kār itdi
Ḫalel virmişken āheng-i muḫālif bezm-i imkāna

[97a] 38. ʿUḳūlı itmede maḥkūm-ı ḥayret bu ne ḥādiṡdür
K'ola bīvāḳıf-ı semt-i ḳademden sırr-ı pinhāna

39. İderdi ʿarşı bir zerīne kürsi çetr-i cāhında
Ḳażā taʿẓīmen ol şāh-ı serīr-i heft eyvāna

40. Olurdı ḫāk-rāhı tūtiyā-yı dīde-yi bīniş
Semend-i çarḫ-ı vālā gelmemişken daḫı cevlāna

41. Eyā zībende naḫl-i tāze-yi nüh gülşen-i bālā
Ẓuhūruñdandur istiḥkām u revnaḳ çār erkāna

42. O mesʿūd-ı eẕelsin sen ki necm-i baḫt-ı iḳbālüñ
Saʿādet-baḫş olur necm-i beḫūneş çarḫ-ı gerdāna

43. İderdi cevher-i tābende-yi ḫūrşīde ṣad ḫande
Mürebbi neyyir-i iḥsānuñ olsaydı eger kāna

32a şemşīr-i : şemşīri M
38a maḥkūm-ı: muḥkem- i L
38b k'ola bīvāḳıf-ı semt-i ḳademden : k'ola bīvāḳıf ḳademden L ; k'ola bīvāsıṭa vāḳıf ḳademden H
39a bir zerīne : berezīne H, L

44. Müsāvi farż idersem yine mahcūb-ı ḳıyās olmam
Ṣıfāt u ẕātuñı ẕāt u ṣıfāt-ı pāk-ı Yezdāna

45. Ḥarām olsun aña dīdār-ı H̱allāḳ-ı eẕel ferdā
O kim tercīḥ itmez ḫār-ı kūyuñ bāġ-ı rıḍvāna

46. *Kerem-pīşe şefīʿü'l-müẕnibā şāhā Cenābuñdan*
Hezārān ʿaczile budur niyāz-ı müstemendāne

47. Kemāl-i şefḳatüñden reh-nümā ḳıl H̱ıżr-ı tevfīḳi
Yetişsin bu dil-i güm-geşte-yi vādi-yi ḫızlāna

48. Olam luṭfuñla hem ḳıymet-şinās-ı gevher-i vaḥdet
Derūnum āşnā it lücce-yi deryā-yı ʿirfāna

49. O deñlü ārzūmend-i cebīn sāyi-yi dergāhım
Helāk olmam muḳarrerdür bu hicr irmezse pāyāne

50. O deñlü āteş-i şevḳüñle sūzānam ki tābımdan
Dem-i taḥrīrde ḫāmem döne şemʿ-i firūzāna

51. Ġamuñla itmede sidre'yle āhım baḥs̱-i bālāyı
Firāḳuñla sirişkim dönmede perverde-yi kāna

52. Olurdum naḳş-bīn-i levḥa-yı eyvān-ı ḳudsī kim
Ġubār-ı rehgüẕāruñ kuḥl idinse dīde-yi cāna

53. ***Vecīhi*** *ṭabʿım olsa āftāb-ı feyżine maẓhar*
Reh-i vādi-yi şiʿri gösterirdim rūḥ-ı seḥbāna

54. Bu āfet şīve nev-āyīn-i zībāya naẓar ḳılsun
Bu fende eyleyen taḥrīk leb-i taḥsīn-i Ḥassāna

55. *En'efṣaḥ*[219] naġme-yi ṭūti ḥarīm-i vaḥdet-ābāda
Zebān-ı nāṭıḳa ḳādir degülken vaṣf-ı şāhāne

56. Ne mümkün bir benüm gibi siyeh-rūy u ḫaṭā-taʿbīr
İde ilḳā-yı s̱ebt naʿt-ı kilk-i gevher-efşāne

57. Urup bu rehde dest-i himmeti dāmān-ı iḫlāṣa
Ġaraż ʿarż-ı ʿubūdiyetdür ancaḳ derdmendāna

58. İdüp feyż-i bahārı gülsitān-ı cennetü'l-meʾvā
Döne nergisler anı seyr içün tā çeşm-i ḥayrāna

---

[219] Ben (Arapların) en güzeliyim. (Hadîs-i Şerîf)
55a naġme-yi ṭūti ḥarīm : naġme ṭūti-yi ḥarīm L
56a u – M

59. Selām-ı ḥażret-i Mevlāyile mesrūr ola rūḥuñ
İre tā kim ṣalāt ile selāmet ehl-i īmāna

2.1.93.
Ḳaṣīde-yi Vechī Derna῾t-ı Seyyidü'l-Mürselīn Ṣallallāhu ῾Aleyhi ve Sellem[220]

Fe῾ilātün / Fe῾ilātün / Fe῾ilātün / Fe῾ilün

[97b] 1. Bülbül-i gülbün-i naẓma budur evlā her dem
Ġoncaveş medḥ-i Resūl-i s̱aḳaleyne aça fem

2. İde bir perdeden āġāz-ı fürū-dāşṭī kim
Lāl ola gūş idicek bülbül-i gülzār-ı naġam

3. Güher-i *inne mine'ş-şi῾ri le-ḥikme*[221] revā
Ola zībende-yi her ġāfil-i şāyeste-yi ẕem

4. Medḥ o sulṭāna sezādur ki ola cā᾿izesi
Sebeb-i maġfiret ü bā῾is̱-i envā῾-ı ni῾am

5. El-ḥaẕer el-ḥaẕer ol şā῾ire kim şi῾ri ola
Mūcib-i miḥnet ü müstevcib-i envā῾-ı elem

6. Şi῾r-i mevzūn kim olur naḳd-i ḍarb-ḫāne-yi dil
Tūtiyā gibi gerek ṣarf ola dirhem dirhem

7. Ben bu endīşede bu na῾t-ı şerīfi nāgāh
Eyledi ḫāṭırıma mülhim-i ġaybı mülhem

8. Emr-i Ḥaḳla olıcaḳ ref῾-i Mesīḥ-i Meryem
Rūḥsız ṣūrete girmişdi meger bu muẓlem

9. Kim olup rişte-yi tevḥīd-i cihān olmış idi
῾Ābid-i berhemen ü ehremen ü ῾abd-i ṣanem

10. Bütgede meygede āteşgede olmışdı tamām
Mülket-i Rūm u diyār-ı ῾Arab u mülk-i ῾Acem

11. Bu ta῾affüf bu tenezzühle tamām olmışidi
Mehbiṭ-i rūḥ-ı ḳudus mevżı῾-ı envā῾-ı tehem

12. Sāmirī-meẕheb olup ḳo mey-i Kelīmullahuñ
Āşkār olmışidi yine ṭarīḳ-i Bel῾am

---

[220] – **M** ; Dersitāyiş-i Sulṭān-ı Enbiyā vü Resūl-i Kibriyā Ṣallallāhu ῾Aleyhi ve Sellem (149a-151a) **L**
[221] "Şüphesiz şiir hikmettir" Hadîs-i Kutsî
8b girmişdi meger bu maẓlum: girmişdi bu deyr-i maẓlum L

13. Düşürüp birbirine ẖalḳı zamān-ı fetret
Mürşid-i kāmile muḥtāc idi ġāyet ʿālem

14. Ḫalḳ bu mertebe mest-i mey-i ġafletde iken
Gün gibi ʿarż-ı cemāl eyledi bir şāh-ı kerem

15. Kimdür ol şāh-ı rusül hādi-yi ser-cümle sübül
Reh-nümā-yı cüz ü kül ḳāfile sālār-ı ümem

16. Ḥāṣıl-ı mezraʿa-yı vādi-yi ġayr-ı zīẕerʿ
Bāʿiṡ-i cūşiş-i ser-çeşme-yi āb-ı zemzem

17. Bülbül-i ẖoş-nefes-i gülşen-i levlāk u lemā
Ṭūṭi-yi nāṭıḳa-yı *küntü nebyen*[222] ü ādem

18. Aḥmed-i Mürsel ü maḥbūb-ı Ḫudā-yı müteʿāl
Raḥmet-i ʿālemiyān yaʿni Ḥabīb-i Ekrem

19. Maṭlaʿ-ı ümm-i ḳarīden idüp ol nūr ẓuhūr
Ṭutdı dünyā yüzin āvāze-yi ẖayr-ı maḳdem

20. Ṭoġdıġı şeb o güneş ʿālem olup zelzele-nāk
Ṣaldı ṭāk-ı kemer-i Kisrāya kesr-i muḥkem

21. Virmedi yek-şebe maʿṣūm idi çāk eyleyicek
Ṣadr-ı pākīzesine şerḥ-i *elem neşraḥ*[223] elem

22. Munṭafī olmadı ol nūr-ı ruẖ-ı Muṣṭafavī
Pef-i her bītef ile emr idi zīrā mübhem

23. Ne revā ile ṭurup otura dāʾim diyü gör
Sāyesin ġayret-i Ḥaḳ ḳomadı ola hemdem

24. Ṣaḳınup günden o māhı başı üzre görinen
Perde-yi ġayret-i Ḥaḳ ṣanma seḥāb-ı muẓlem

[98a] 25. Ne dimekdür bu sözüñ mertebesin ʿāşıḳa ṣor
Bunı fehm eyleyemez degme ẖar-ı lāyefhem

26. İns ü cin fażla ẖūr-ı māʾide-yi daʿvetidür
Nice ins ü nice cin kūs götüri ʿālem hem

27. Biʿṣetin ẖalḳa beyān itmek idi ḳable’l-baʿṡ
Mefẖar-ı Ḥanẓala vü Ḫālid ü İbn-i Mülcem

---

[222] “Ben nebî oldum” Hadîs-i Şerîf
18a Aḥmed-i Mürsel : Aḥmed ü Mürsel L
[223] Biz senin göğsünü açıp genişletmedik mi? (İnşirah 1)

28. Ṣūretā ādem idi līk o şāh idi sebeb
Olmaġa ḫayl-i melek geşte-yi ennī aʿlem

29. Gördiler nefs-i nefīsi gibi ḳudsī nefsī
Fuṣaḥā ʿaczine iḳrār idüp oldı mülzem

30. Kejd-i naʿleyn-i şerīfini de bu rütbe ile
Faḫr ider sürmeñ ile ʿaynına ʿarş-ı aʿẓam

31. Şeb-i İsrā o mehüñ hep şeref-i maḳdemidür
Kürsi-yi ẕāt-ı devāt içre bu şān-ı aʿẓam

32. Ġaraż olmasa ruḫ-ı ḫūbı ḫaṭ-ı merġūbı
Ḫālıḳ-ı rūz u şeb itmezdi şeb ü rūza ḳasem

33. Gerden-i şāhid-i eyyām-ı hümāyūnunda
Şeb-i Miʿrāc u şeb-i Ḳadr iki müşgīn perçem

34. Şāh-ı kevneyn Resūl-i s̱aḳaleyn olmışiken
İftiḫār itdi idi itmekile raʿy-ı ġanem

35. *Ḳābe ḳavseyn*[224] kemānını çeküp aşmış idi
Görinen gökde gümān itme kemān-ı Rüstem

36. Nām-ı nāmī ile zīb-i der-i ḫuld olduḳda
Cāy idi dāḫı cenīn-i felege baṭn-ı ʿadem

37. Şeb-i Miʿrāc degül rāyiż-i āḫūr-ı ḳażā
Çekdi ol şāh-ı cevān baḫta bir esb-i Edhem

38. Çār ṭāḳ-ı şeref-i ḳadrine oldı o mehüñ
Bir ṭoḳuz pāyeli sellem-i felek nüh ṭārem

39. Eksük olmazdı ḥayādan raḫı üzre dirler
Gül-i surḫ oldı ṣanasın ḳaṭarāt-ı şebnem

40. Ḳavl-i Ḥaḳḳa ne nizāʿ ḳuvvet-i cismile daḫı
Çok Ebū Cehilüñ idüpdür elif ḳaddini ḫam

41. Bir edā ile fütüvvet niç'olurmuş gördi
Ḳatl olurken bu ḳadar ḳavm ile bint-i Ḥātem

42. Ḥüccet-i ḫatm-i rusüldür aña şāhid Ḥaḳdan
Yütemāmı zaḥr-ı şerīfinde ki şekl-i ḫātem

---

[224] O kadar ki (birleştirilmiş) iki yay arası kadar, hatta daha da yakın oldu. (Necm 9)
38b pāyeli : pāyelü L
39a itseñ : eksük L

43. Barmağı aralarından aḳıdup çeşmeleri
Ẓāhir oldı ḳademinde niçe yenbūʿ-ı ḥikem

44. Ferşden ʿarşa degin ḥāṣılı andan efḍal
Yoḳdurur vār ise Allāh teʿālā aʿlem

45. Faḫr-i ʿālem ki nebāşed bedū kevneş s̱ānī
Ver diger cā buved Allāhu teʿālā aʿlem

46. *Mā-rameyt*[225] āyetinüñ sırrını fehm itdüñ ise
Bildüñ ol şāhı nedür añla dimekdür fe'fhem

47. Almamışdı eline levḥ ü ḳalem ammā kim
Levḥ-i maḥfūẓa ḳalem her neyi kim itti raḳam

48. Laḳabı ümmī idi ʿālim idi ʿārif idi
Levḥ-i maḥfūẓ idi levḥi ḳalemi idi ḳalem

49. Oldur ol yekte süvār-ı reh-i mülk-i tecrīd
Kimse bu ʿāleme āt ṣalmadı andan aḳdem

[98b] 50. Bārekallāh zihī cāzibe-yi ḳuddūsı
Ḳoya bir demde ser-i ʿarş-ı berīn üzre ḳadem

51. Ḥabbezā cevher-i ʿālī kim idüp aṣla rücūʿ
Vaṣf-ı imkān ile şāyeste-yi evṣāf-ı ḳadem

52. Muʿcizātı niçe taʿdād ola hiç ḳābil mi
Kül ola bu ʿaẓm ü vüsʿale baḥr-i muʿaẓẓam

53. Ḥarekāt u sekenāt u ʿamel ü ḳavli tamām
Muʿcizāt idi kerāmāt idi taʿlīm-i ḥikem

54. ***Vechiyā*** *muʿterif ol ʿaczine Ḥassān olsañ*
Vaṣf mümkün degül ol şāhı ʿalī vech-i etemm

55. Felek-i medḥ ü s̱enāsına ne mümkün irmek
Şaḫṣ-ı ṭabʿ eylese nüh pāye sipihri süllem

56. Lāyıḳ-ı pāye-yi ʿuẓmā-yı şefāʿat olur
Her nebīye yoḳ uyan aña oradan ura dem

---

[225] (Savaşta) onları siz öldürmediniz, fakat Allah öldürdü onları; attığın zaman da sen atmadın, fakat Allah attı (onu). Ve bunu, müminleri güzel bir imtihanla denemek için (yaptı). Şüphesiz Allah işitendir, bilendir. (Enfâl 17)

47b Levḥ-i maḥfūẓa ḳalem her neyi kim itti raḳam: Levḥ-i maḥfūẓ idi levḥi ḳalemi idi ḳalem L

48b Levḥ-i maḥfūẓ idi levḥi ḳalemi idi ḳalem : Levḥ-i maḥfūẓa ḳalem her neyi kim itti raḳam L

57. Niçe olurdı ʿaceb ḥāl-i ʿuṣāt-ı ümmet
Aña tefvīż olunmasa bu emr-i muʿẓam

58. Dilde bir zaḫm idi kār-ı elem-i ẕikr-i pesīn
Olmasaydı aña ümīd-i şefāʿat merhem

59. Ḫalḳ kim cemʿ ola ṣaḥrā-yı ḳıyāmetgāha
Eld'olan naḳde ḥavāle ola her dem ol dem

60. Devlet ol şaḫṣa ki ṣandūḳa-yı aʿmāli ola
ʿAmel-i ḫāliṣ ile ṭopṭolu dīnār u direm

61. Ol maḥalde benim ol ḫᵛāce-yi müflis ki olur
Müşterī gördigine kīsede yoḳ bir dirhem

62. Luṭfuñ ey şāh muḥaṣṣal bizi maġrūr itdi
Yimedük zād-ı reh-i āḫiret içün hīç ġam

63. Hep bilürler nice müflis niçe ṣāḥib-keremüñ
Sāyesinde irişür menzile şād u ḫurrem

64. Biz de pes ümmet olup saña ṭufeyl olduġumuz
Sebeb-i faḫrimiz ey faḫrü'l-ümem beyne'l-ümem

65. Nefsine ẓālim olan ehl-i hevāya ḥad yoḳ
Benim ey kān-ı ʿaṭā cümleden ammā aẓlem

66. Rūz-ı maḥşer bu ḫacāletle mübārek yüzüñe
Giryeden ʿaynım ola ʿayn baḳam niçe baḳam

67. Bende kim bu kesel ü s̱ıḳl u baṭālet vardur
Kūyuña dirler irem hiç bilemem niçe irem

68. Ṣıfat-ı maġfiret-i Ḥażret-i Ġaffār-ı ẕünūb
Ẕenb-i müẕnib eger olmasa ḳalurdı mübhem

69. Ger olaydı bu ṣıfat cins-i beşerden sāḳiṭ
Ḳavm-i āḫar getürürdüm dimiş ol şāh-ı kerem

70. Raġbet olursa bu cinse o mübārek ṣıfatuñ
Bu ümīdim ki ẓuhūrına sebeb bir ben olam

71. Yā Resūlü'l-ʿArabī *ente kefilü'l-ümme*[226]
Naḥnu min cümletihim unẓur ilā ve erḥam

[226] "Sen ümmetinin kefilisin."

72. Çār yārı ile Ḥaḳḳā ki ḥiṣār-ı şerʿüñ
Cānib-i erbaʿasın eyledi ġāyet muḥkem

73. Ġār-ı ġurbetde maʿiyyet şerefin ḥāṣıl idüp
S̱āni is̱neyn idi tenhā o ṣafāya maḥrem

[99a] 74. Zehr-i mār-ı siteme her sözi tiryāḳ olıcaḳ
Oldı ol erbaʿadan bir şeh-i Fārūḳ-ı ʿalem

75. İki nūr ile dil ü dīde-yi Ẕi'n-nūrını
Rūşen ü ṣāfi idüp ḫāṭırın itdi ḫurrem

76. *Ente minnī ene mink*[227] ile bülend itmişidi
İçlerinde şeref-i menzilet-i ibnü'l-ʿam

77. Ṣıdḳ u ʿadl u edeb ü cūd-ı beyābānında
Her biri bir esed ü bebr ü hizber ü żayʿam

78. Medḥ-i Bū Bekr ü ʿÖmer midḥat-i ʿOs̱mān u ʿAlī
Ehl-i sünnet olanuñ oldı ehemminden ehem

79. Cümlesinden raḍıyallāhu teʿālā ʿanhüm
Severiz her birini ol on iki serveri hem

80. Āl u aṣḥāba muḥibbiz umarız rūz-ı cezā
Olmaya sāyeleri başımız üstünden kem

2.1.94 .
Ḳaṣīde-yi Hāşimī Dernaʿt-ı Ḥażret-i Muḥammedü'l-ʿArabī Ṣallallāhu ʿAleyhi ve Sellem[228]

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1. Yā Resūlallāh çü sensin ṣadr-ı bedr-i kāʾināt
Mefḫar-ı peyġamberān u maẓhar-ı ẕāt u ṣıfat

2. Ḳaşlaruñ *nūn ve'l-ḳalem*[229]dür *sūre-yi kevs̱er* lebüñ
Ṣaçlaruñ *ve'l-leyl*[230] ü ḫaddüñ noḳṭa-yı *ve'n-nāziʾāt*[231]

72a yārı ile Ḥaḳḳā : yārı ile ile Ḥaḳḳā L
[227] Sen bendensin, ben sendenim. (Hadîs-i Şerîf)
76a bülend itmişidi : bülendi ne imiş L
[228] – **M** ; Dernaʿt-ı Resūl-i Ḫudā ʿAleyhi'ṣ-Ṣalātu ve's-Selām El-Hāşimi Efendi (151a-152b) **L**
[229] Nûn. Kaleme ve (kalem tutanların) yazdıklarına andolsun ki, (Kalem 1)
[230] Dönüp gitmekte olan geceye, (Müddessir 33); Kararmaya yüz tuttuğunda geceye andolsun, (Tevīr 17); Geceye ve onda basan karanlığa, (İnşıkak 17); (her şeyi karanlığı ile) örttüğü an geceye (Fecr 4); Onu örttüğünde geceye, (Şems 4); (Karanlığı ile etrafı) bürüyüp örttüğü zaman geceye, (Leyl 1); Ve sükûna erdiğinde geceye ki, (Duhā)
[231] Söküp çıkaranlara, andolsun; (Nāziāt 1)

3. Sensin ol mīr-i şerīʿat yā imāmu'l-müslimīn
Maʿden-i luṭf-ı mürüvvet menbaʿ-ı ṣıdḳ u ṣafā

4. Sensin ol maḳbūl-i Ḥażret sensin ol sulṭān-ı dīn
Muṣḥaf-ı ḥüsnüñle ẓāhir āyet-i *ve'n-nāşiṭāt*[232]

5. *Ḳābe ḳavseyn*[233]e irişdüñ oldı miʿrācuñ tamām
Sırr-ı *sübḥān elleẕī*[234]den ṭoldı ḳalbüñ vāridāt

6. Meh cebīnün ġurre-yi ser-levḥa-yı ʿarş-ı berīn
Gün yüzüñ *ve'ş-şems*[235] ü ḫaṭṭuñ āyet-i *ve'l-ʿādiyāt*[236]

7. Sen ne maʿden gevherisin bilsem ey dürr-i yetīm
Mürdeye cānlar bağışlar sözlerüñ āb-ı ḥayāt

8. Kākül-i ʿanber-şemīmüñ ḫoş ṣafā-yı dil-küşā
Sünbül-i firdevse beñzer kim ṣaçılmışdur zübāt

9. Olmasañ sen yaradılmazdı eyā maḥbūb-ı Ḥaḳ
Nüh-felekle heşt-cennet heft-zemīn ü şeş-cihāt

10. Ol benān-ı muʿciz-ās̱āruñ ki şaḳḳ itdi ḳamer
Ṣad hezārān āferīnler ẕīʿ acāyib muʿcizāt

11. Yedi kez ṭolandı Kaʿbe dāmenin bedr-i münīr
Gördiler ḥāżır ṭurup hep müʿminīn ü müʿmināt

12. Didi sensin yā Muḥammed çünki Ḫatmü'l-Mürselīn
Saña Ḥaḳdan nāzil oldı *sūre-yi ve'l-mürselāt*[237]

13. Kaʿbe ḳapuña yüzin sürdi Ṣafā vü Merve hem
Cūşa geldi mā-yı Zemzem āb-ı Ceyḥūn u Furāt

14. Kaʿbeyi fetḥ itdügüñ dem ey emīn-i genc-i Ḥaḳ
Cümle bütler bāṭıl oldı yıḳılup Lāt u Menāt

---

3 : – H
[232] Yavaşça çekenlere, (Nāziāt 2)
[233] O kadar ki (birleştirilmiş) iki yay arası kadar, hatta daha da yakın oldu. (Necm 9)
[234] Bir gece, kendisine âyetlerimizden bir kısmını gösterelim diye (Muhammed) kulunu Mescid-i Harâm'dan, çevresini mübarek kıldığımız Mescid-i Aksâ'ya götüren Allah noksan sıfatlardan münezzehtir; O, gerçekten işitendir, görendir. (İsrā 1); Yerin bitirdiklerinden, insanların kendilerinden ve henüz mahiyetini bilmedikleri şeylerden bütün çiftleri yaratan Allah'ı tesbih ve takdis ederim. (Yāsīn 36); Her şeyin mülkü kendi elinde olan Allah'ın şanı ne kadar yücedir! Siz de O'na döneceksiniz. (Yāsīn 83); Ki,böylece onların sırtına binip üzerlerine yerleşince, Rabbinizin ni'metini anarak: Bunu bizim hizmetimize vereni tesbih ve takdis ederiz, yoksa biz bunlara güç yetiremezdik, diyesiniz. (Zuhruf 13)
[235] Güneşe ve kuşluk vaktindeki aydınlığına (Şems 1)
[236] Harıl harıl koşanlara, (Ādiyāt 1)
11a dāmenin : dāmen-i L
[237] Yemin olsun, (iyiliklerle) birbiri peşinden gönderilenlere; (Mürselât, 1)

15. Sen ne burcuñ māhısın kim Cebreʾil peykūñ senüñ
Ṭarfetü'l-ʿayn içre irdi Sidreden açup ḳanat

16. Sensin ol mīr-i şerīʿat yā imāmü'l-mürselīn
Maʿden-i luṭf u mürüvvet menbaʿ-ı ṣıdḳ u ṣıfāt

17. Rūz-ı maḥşer saña ḳalmışdur şefāʿat yā Resūl
Sen şefīʿü'l-müẕnibīnsin ümmetüñ gerçi ʿuṣāt

[99b] 18. Bir ḳoyunla üç biñ aṣḥābı ṭoyurduñ serverā
Cābir evinde o gün gösterdüñ evlā muʿcizāt

19. *Ālüñe evlāduña aḥbābuña etbāʿuña*
Çār yār-ı bāṣafāya biñ selām u biñ ṣalāt

20. Yār-ı evvel Ḥażret-i Ṣıddīḳ Ebū Bekr-i Velī
Varını beẕl eyledi āḫir bulup bāḳī necāt

21. Hem ikinci yāridür ol kim emīrü'l-müʾminīn
Şāh-ı ʿādil Ḥażret-i Fārūḳ sulṭān-ı ġuzāt

22. Pes üçinci yāridür ʿOs̱mān-ı ẕī'n-Nūreyn anuñ
Ṣāḥib-i ḥilm ü ḥayā vü gevher-i baḥr-i necāt

23. Çār yārıdur anuñ zīrā ʿAliyyü'l-Murtażā
Āb-ı rūy-ı evliyā ser-çeşme-yi āb-ı ḥayāt

24. *Hel etā*[238] şānında nāzil olduġın bildük yaḳīn
Lā fetā illā ʿAlī[239]den nuṭḳa geldi mümkināt

25. Şīr-i Yezdān şāh-ı merdān sırr-ı Sübḥān u velī
Pençe-yi Ḫayber-küşāsından ʿadūlar oldı māt

26. Yedi kez yüz biñ çerisin ḳayserüñ bozdı o gün
Ẕīvelāyet ẕīkerāmet ẕīmuʿīn-i beyyināt

27. Ẕü'l-fikāra ṭuʿme oldı nice biñ aʿdā-yı dīn
Düldülin yüzdirdi ḳana ṣan ki Ceyḥūnla Furāṭ

---

15 – L
16– L
20a ebū : bū L
[238] İnsanın üzerinden, henüz kendisinin anılan bir şey olmadığı uzun bir süre geçmedi mi? (İnsān 1)
[239] Ali'den başka yiğit yoktur.

28. Sevmeyen ol şehsüvāruñ görmedi cennet yüzin
Ḳaldı nār içre muḫalled oldı yiri esfelāt

29. Ol iki pākize gevher gūşvār-ı ʿarş imiş
Böyle yazmışlar eʾimme böyle naḳl itdi ruvāt

30. Ḥaydaruñ evlādını zehr ile ḳıldılar şehīd
Öz ḳarīnüñ yaḳdı cānın āteş-i āb-ı Furāt

31. Ẕīmuḥannes̱ nāmüselmān ẕīcehennem itdiler
Kerbelā naʿṭında ol şāha sürüp fi'l-cümle at

32. Bir içim ṣu isteseñ menʿ eylemez ḥāşā Yehūd
Bunlaruñ itdügüñ itmez ʿābid-i eṣnām u Lāt

33. Dūr olup raḥmetden oldılar baʿīden derbaʿīd
ʿAmr u Naḫs u Şemr ü ʿAbdullāh Yezīd-i bed-ṣıfāt

34. *Dest-gīr ol* ***Hāşimī****ye ey Resūl-i Hāşimī*
Cürmi bīḥad bīşumār başından aşdı seyyi'āt

35. Ġarḳ-ı ʿıṣyān olmışumdur yā Ḥabīb-i Kibriyā
Sen iriş feryāduma ey sāḥil-i baḥr-ı necāt

36. Yā İlāhī cürmini ʿafv eyle ʿāṣī ḳullaruñ
Cümlesin cennetlik eyle ellerine vir berāt

37. Ḳıl teraḥḥüm yā İlahī bir bölük ʿācizlere
İḥtiyācuñdur ḳamu hep müʾminīn ü müʾmināt

38. Ṣabr-ı Eyyūb ḫüzn-i Yaʿḳūb ṣıdḳ-ı Yūsuf ḥaḳḳıçün
Āyet-i *sebʾa'l-mes̱ānī*[240] *sūre-yi ve'ẕ-ẕāriyāt*[241]

39. Hūd u Ṣāliḥ İbni Meryem ḫūn-ı ***Yaḥyā*** ḥürmeti
Ḳıl Muḥammed ümmetine rūz-ı maḥşer iltifāt

40. Bir avuç ṭopraġı ġarḳa birse baḥr-i raḥmetüñ
Eksilür mi pādşāhum yā irer mi nāḳıṣāt

[100a] 41. Yā İlāhī ol ġarībi eyle ḳulluġa ḳabūl
Sensin anuñ pādşāhı ey Ḫudā-yı kāʾināt

28a şehsüvāruñ : şehsüvārı H
32b eṣnām u Lāt : eṣnām Lāt L
33b ʿamr u naḫs : ʿamr-ı naḫs L
34a ey : yā H
34b başından : başdan L

240 Andolsun ki, biz sana tekrarlanan yedi âyeti ve yüce Kur'an'ı verdik. (Hicr 87)
241 Tozdurup savuranlara, (Zāriyāt 1)

42. Görsün ol bīçāre yārin cennet ü dīdāruñı
Sen ʿaṭā ḳıl ḥūr u ġılmān u ḳuṣūr-ı ʿāliyāt

43. Āl-i Aḥmed ḥürmetiyçün yā İlāhe'l-ʿālemīn
Cürmini ʿafv eyle anuñ ḳılma yirin esfelāt

2.1.95.
Ḳaṣīde-yi Hüdāyī Dernaʿt-ı Ḥażret-i Muḥammedü'l-Medenī Ṣallallāhu ʿAleyhi ve Sellem[242]

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1. Nev-bahār irdi biḥamdillāh cihān kesb itdi cān
Ẕikr-i Ḥaḳda oldı her berg-i çemen raṭbü'l-lisān

2. Virdi emr-i Ḥaḳḳıla her bir dıraḥtı gülşenüñ
Āyet-i *fenzūr ilā ās̱ār*[243] raḥmetden nişān

3. Her nihāl-i tāzeden oldı ḳalemler āşkār
Hazihi cennātu ʿadnin[244] itmege şerḥ u beyān

4. Ġoncanuñ cisminde gel bu reng ü būya ḳıl naẓar
Ṣıbġatullahuñ saña tā eyleye sırrın ʿıyān

5. Maḥfel-i gülşende gūş it muṣḥaf-ı gülden gelüp
S̱emme vechullah[245] oḳur her bülbül-i şīrīn-zebān

6. Rūḥ-ı ḳudsīler gibi cevlānger ezhār çemen
Her şecer ʿayn-ı dem-i ṭāvus-ı gülzār-ı cinān

7. Ġāfil olma aç gözüñ ey münkir-i *yevmü'n-nüşūr*
Gör niçe ḥaşr oldı emvāt-ı riyāż-ı būstān

8. Ṭūr-ı Mūsādan numūne ṭūr-ı eşcār-ı bahār
Anda gülnār-ı āteş *innī enellāh*[246]dan nişān

---

[242] Naʿt-ı Bergüzīde-yi Enām Secdegāh-ı İstişfāʿ Ḫˇāṣ u ʿAvām El-Hüdāyī Efendi (50b-52a) **L;** Ḳaṣīde-yi Hüdāyī Dernaʿt-ı Muḥammedü'l-Medenī Ṣallallāhu ʿAleyhi ve Sellem (29a-30a) **M**
1b berg-i çemen : berg-i semen L, M
[243] Allah'ın rahmetinin eserlerine bir bak: Arzı, ölümünün ardından nasıl diriltiyor! Şüphesiz O, ölüleri de mutlaka diriltecektir. O, her şeye kadirdir. (Rūm 50)
[244] (O yurt) Adn cennetleridir; oraya babalarından, eşlerinden ve çocuklarından sâlih olanlarla beraber girecekler, melekler de her kapıdan onların yanına varacaklardır. **(Ra'd, 23).**
4a cisminde: ḫammında L
[245] Doğu da Allah'ındır batı da. Nereye dönerseniz Allah'ın yüzü (zatı) oradadır. Şüphesiz Allah'(ın rahmeti ve nimeti) geniştir, O her şeyi bilendir. (Bakara, 115)
[246] Muhakkak ki ben, yalnızca ben Allah'ım. Benden başka ilâh yoktur. Bana kulluk et; beni anmak için namaz kıl. (Tâ-hâ, 14)

9. Deyr-i Īsādur yaẖūd bu muẖtelif eşkālile
Erġanūn ol deyre ṣavt-ı bülbül-i āb-ı revān

10. Cām-ı feyżullāhdan nūş idüp olmış surẖ-rū
Cürᶜalar dökmüş yere mestāne şāẖ-ı erġuvān

11. Kāse-yi nergisde naḳş olmış *tesurru'n-nāẓirīn*[247]
Açılup olsa n'ola aᶜyān-ı gülşen şādmān

12. Ṭavḳ ṭaḳmış boynına gūyā ḳalender-fāẖte
Çārsū-yı bāġda geh medḥ oḳur geh dāstān

13. Cāmiᶜü'l-Ezher gibi zeyn olmış ezhār ile bāġ
Ṭolmış envārile yāẖūd ravża-yı faẖr-i cihān

14. Ġoncalar ser-sebz olup giymiş yeşil destārlar
Meclis-i āl-i nebīdür ṣanki ṣaḥn-ı gülsitān

15. Geşt ider bād-ı seḥerle gülşeni evrāḳ-ı gül
Ṭavf ider gūyā Resūlüñ ravżasın kerrūbiyān

16. Ġoncanuñ başına dürler yaġdırur ebr-i bahār
Var ise naᶜt-ı Nebiyullāha açmışdur dehān

17. *Aḥmed-i mürsel Ḥabībullāh-ı ẕü'l-fażli'l-ᶜaẓīm*
Efḍal-i Peyġamberān şāhen-şeh-i āẖīr zamān

18. Maḥzen-i genc-i ᶜulūm-ı evvelīn ü āẖirīn
ᶜĀlim-i ümmī-laḳab dānā-yı sırr-ı *kün fekān*[248]

19. Faẖr-i ᶜālem seyyid-i ādem şefīᶜü'l-müẕnibīn
Yek-süvār-ı tīh-i ḳurbet merd-i rāh-ı lāmekān

9a yaẖūd : yāẖūd L, M

[247] Bu defa: Bizim için Rabbine dua et, bize onun rengini açıklasın, dediler. "O diyor ki: Sarı renkli, parlak tüylü, bakanların içini açan bir inektir" dedi. (Bakara, 69)

11 – M

16a ebr-i bahār : bād-ı bahār H, M

[248] (**kün fekān, kün feyekūn**)(O), göklerin ve yerin eşsiz yaratıcısıdır. Bir şeyi dilediğinde ona sadece "Ol!" der, o da hemen oluverir. (Bakara 117); Meryem: Rabbim! dedi, bana bir erkek eli değmediği halde nasıl çocuğum olur? Allah şöyle buyurdu: İşte böyledir, Allah dilediğini yaratır. Bir işe hükmedince ona sadece "Ol!" der; o da oluverir. (Ālī İmrān 47); Allah nezdinde İsa'nın durumu, Adem'in durumu gibidir. Allah onu topraktan yarattı. Sonra ona "Ol!" dedi ve oluverdi.(Ālī İmrān 59); O, gökleri ve yeri hak (ve hikmet) ile yaratandır. "Ol!" dediği gün herşey oluverir. O'nun sözü gerçektir. Sûr'a üflendiği gün de hükümranlık O'nundur. Gizliyi ve açığı bilendir ve O, hikmet sahibidir, her şeyden haberdardır.(Enᶜām 73); Biz, bir şeyin olmasını istediğimiz zaman, ona (söyleyecek) sözümüz sadece "Ol" dememizdir. Hemen oluverir. (Nahl 40); Onlar (bir de) şöyle dediler: Bu ne biçim peygamber; (bizler gibi) yemek yiyor, çarşılarda dolaşıyor! Ona bir melek indirilmeli, kendisiyle birlikte o da uyarıcı olmalıydı!(Furkān 7); Bir şey yaratmak istediği zaman Onun yaptığı "Ol" demekten ibarettir. Hemen oluverir. (Yāsīn 82) O, hem dirilten hem de öldürendir. O, herhangi bir işin olmasını dilediği zaman yalnız "Ol!" der, o da oluverir. (Mü'mīn 68)

[100b] 20. Ey bisāṭ-ı pür-neşāṭ-ı ʿārş u ferş-i maḳdemüñ
Ḫāk-ı pāyuñ pāye-yi nüh-kürsi-yi heft-āsmān

21. Yā Resūlallāh sen ol şehsin ki ḳul olup saña
Dāġdāruñ olmaġa alīḳ-ı keyān kāmrān

22. Zülf-i ḥūrā bārgāh-ı ḳadrüñe müşgīn-ṭınāb
Naḫl-i ṭūbā sidretü'l-aʿlā sütūn-ı sāyebān

23. Ḳaṣr-ı miʿrācuñ sen ol sulṭān-ı ʿālī-şānısın
Olsa lāyıḳ saña Cibrīl-i emīn peyk-i divān

24. Sensin ol bāġ-ı ṣafā gül kim cemālüñ şevḳine
Bülbül-i gūyā hezārān ṭāyir-i ḳuds āşiyān

25. Enbiyādan saña Mūsā ümmet olmaḳ istedi
Didi Ḥaḳḳ ʿĪsā naṣībi oldı ol devlet hemān

26. Ḥażret-i Ādem Ṣafiyullāh iken biñ cānile
Ḫūşe-çīn-i ḫırmen-i nūr-ı ruḫuñdur bīgümān

27. Ḫalḳ-ı ʿālem oldı envār-ı ruḫuñdan müstenīr
Nitekim şemsüñ şuʿāʿından nebātāt-ı cihān

28. Manṭıḳ-ı pāküñ ḥadīs̱-i *men re'anī*dür[249] senüñ
Olıcaḳ baḥr-ı maʿānide dilüñ gevher-feşān

29. Mündericdür dürc-i ṭabʿuñda vefā gevherleri
Nītekim dürr-i yetīm ile biḥār-ı bīkerān

30. Sofra-yı iʿcāzuñuñ mihmānlarına ey Ḫalīl
Berre-yi büryānile ḳurṣ-ı ḳamerdür girde-ḫᵛān

31. Tīġ-i engüştüñ çekeden sīne-yi māha elif
Şerḥ olup ṣadrı ṣafā kesb eyledi āyine-sān

32. İki çeşmi nergis-i gülzār-ı *māzāġa'l-baṣar*[250]
V'ey ki ḳaddüñ *fe'staḳim*[251] bostānına serv-i revān

33. Gerçi ṭūbā ḳaddüñüñ düşmüş zemīne sāyesi
Ḫoş geçer sāyeñde sulṭānım senüñ pīr ü cevān

34. Luṭfunuñ muḥtācı cümle enbiyā vü mürselīn
Ẓāhir ü bāṭın ḳuluñdur cümleten ins ile cān

---

[249] "Beni gören" Hadîs-i Kutsî
[250] Gözü kaymadı ve sınırı aşmadı. (Necm, 17)
[251] O halde seninle beraber tevbe edenlerle birlikte emrolunduğun gibi dosdoğru ol! Aşırı da gitmeyin. Çünkü O, sizin yaptıklarınızı çok iyi görendir. (Hūd 112)

35. Biñ selām ol şehlerüñ ervāḥına kim oldılar
Çār rükni beyt-i şerʿüñ ey Resūl-i müsteʿān

36. Ḥażret-i Bū Bekr ü ʿAbdullāh emīrü'l-müʾminīn
Şāh-ı ḫayl-ı ʿāşıḳān sulṭān-ı gerdūn-āstān

37. Ḥażret-i Fārūḳ emīrü'l-müʾminīn yaʿni ʿÖmer
Muḫric-i çeşmān-ı Ḳayṣer ḥüsrev-i gītisitān

38. Ḥażret-i ʿOs̱mān-ı ẕi'n-nūreyn emīrü'l-müʾminīn
Cāmiʿ-i āyāt-ı Ḳurʾān ḫāzin-i genc-i nihān

39. Ḥażret-i Ḥaydar emīrü'l-müʾminīn yaʿni ʿAlī
Bīşezār-ı fażla ẕāt-ı pākidür şīr-i jiyān

40. Ālüñe evlāduña yüz biñ ṣalāṭile selām
Ḥażret-i Ḥaḳdan eyā maḳṣūd-ı emr-i *kün fekān*[252]

41. Neyyirān-ı evc-i rifʿat şeh Ḥüseyn ile Ḥasan
Salṭanat burcında kim itmişdür anlar iḳtirān

42. Geldi bir niçe bed-aḫter yaʿni kim ḳavm-i Yezīd
Ḫusf u küsf içün o mihr ü māhı itdiler ḳırān

43. Başına Ḥaḳdan ṭoḳunsın mīḫ-i laʿnet ḥaşre dek
Kim o şehler ḳaṣdına çekdiyse tīġ itdiyse ḳan

44. Ṣanma yerde lāle vü gökde şafaḳ ol mātemi
Yād idüp ḳanlar döker çeşm-i zemīn ü āsmān

[101a] 45. Bin duʿā yüz biñ s̱enā etbāʿuña eşbāʿuña
Dāʾimā bizden eyā sermāye-yi emn ü emān

46. Rūz-ı maḥşer dest-gīr ol bende-yi üftādeñe
Şol zamān kim ḳalmaya ḳalmaya hiç tāb u tüvān

---

252 (**kün fekān, kün feyekūn**)(O), göklerin ve yerin eşsiz yaratıcısıdır. Bir şeyi dilediğinde ona sadece "Ol!" der, o da hemen oluverir. (Bakara 117); Meryem: Rabbim! dedi, bana bir erkek eli değmediği halde nasıl çocuğum olur? Allah şöyle buyurdu: İşte böyledir, Allah dilediğini yaratır. Bir işe hükmedince ona sadece "Ol!" der; o da oluverir. (Ālī İmrān 47); Allah nezdinde İsa'nın durumu, Adem'in durumu gibidir. Allah onu topraktan yarattı. Sonra ona "Ol!" dedi ve oluverdi.(Ālī İmrān 59); O, gökleri ve yeri hak (ve hikmet) ile yaratandır. "Ol!" dediği gün herşey oluverir. O'nun sözü gerçektir. Sûr'a üflendiği gün de hükümranlık O'nundur. Gizliyi ve açığı bilendir ve O, hikmet sahibidir, her şeyden haberdardır.(Enʿām 73); Biz, bir şeyin olmasını istediğimiz zaman, ona (söyleyecek) sözümüz sadece "Ol" dememizdir. Hemen oluverir. (Nahl 40); Onlar (bir de) şöyle dediler: Bu ne biçim peygamber; (bizler gibi) yemek yiyor, çarşılarda dolaşıyor! Ona bir melek indirilmeli, kendisiyle birlikte o da uyarıcı olmalıydı!(Furkān 7); Bir şey yaratmak istediği zaman Onun yaptığı "Ol" demekten ibarettir. Hemen oluverir. (Yāsīn 82) O, hem dirilten hem de öldürendir. O, herhangi bir işin olmasını dilediği zaman yalnız "Ol!" der, o da oluverir. (Mü'mīn 68)

42b māhı : māha M

47. Nār-ı dūzaḫdan beni ḳurtar şefāʿat eyleyüp
Yā Resūlallāh beḥaḳ-ı sūre-yi Nūn u Duḫān

48. *Umarım ḳapuñ **Hüdāyī** bendeñe ola maḳām*
Kim seg-i Aṣḥāb-ı Kehfe cennet olmışdur mekān

49. Yā İlāhi gülsitān-ı cennetü'l-meʾvā ḥaḳı
Kim bahārına anuñ irişmez āsīb-i ḫazān

50. Murġ-ı cānım ḳıl benim ol murġzāruñ bülbüli
Anda daḫı ideyin şevḳüñle feryād u fiġān

51. Bu duʿāyı gūş idüp her kim ki dir āmīn aña
Bāġ-ı cennet içre yā Rab eyle anı cāvidān

2.1.96.
Meṡnevī-yi Yaḥyā Dernaʿt-ı Ḥażret-i Muḥammedü'l-ʿArabī ʿAleyhi's-Selām[253]

Feʿilātün / Feʿilātün / Feʿilün

1. Fuḳarā leşkerinüñ serdārı
Ġurebā kişverinüñ sālārı

2. Ādemüñ cānı cihānuñ ḫānı
Mülket-i faḳr u fenā sulṭānı

3. Evvel-i mevc-i muḥītü'l-esrār
Āḫir-i nevʿ-i nebiyyü'l-muḫtār

4. Noḳṭa-yı dāʾire-yi kevn ü mekān
Mefḫar-ı cān u ser-efrāz-ı cihān

5. Yaʿni sulṭān-ı ʿArab şāh-ı ʿAcem
Maʿden-i luṭf u himem kān-ı kerem

6. Aḥmed-i Mürsel ü eşrāf-ı enām
Mesned-i cümle-yi aṣḥāb-ı kirām

7. Cismünüñ cilvegehi ʿarş-ı ʿaẓīm
İsminüñ münteḫabıdur *ḥā mīm*[254]

51b Bāġ-ı cennet içre Yā Rab eyle anı cāvidān : Bāġ içinde anı eyle yā Rab cāvidān L

[253] El-Yaḥyā Efendi Aḥmed-i Kāʾīnāt u Sened-i Mevcūdātuñ Naʿt-ı Cān-fezā vü Midḥat-i Bāṣafālarıdur Ṣallu ʿAleyhu ve ʿAlā İnsāba vü Aṣḥāba vü Aḥbāba (106b-107a) **L** ; Meṡnevī-yi Yaḥyā Dernaʿt-ı Nebiyy-i Ekrem Ṣallallāhu ʿAleyhi ve Sellem (48b-49a) **M**

1 M metninde bu beytin üzeri üzeri çizilmiştir.

6a ü : − M

[254] Hâ. Mîm. (Duhan, 1)

8. Māsivānuñ sebeb-i raḥmetidür
Ḥaḳ bu kim ḫalḳ-ı cihān devletidür

9. Eyleyüp niʿmet-i İslāmı murād
Muʿcize istedi çün ehl-i ʿinād

10. Parmaġınuñ elifiyle ol cān
Ḳurṣ-ı māhı iki şaḳḳ itdi hemān

11. Adına çünki Ḫudā ḳıldı ḳasem
Başına and içer oldı ʿālem

12. N'ola bīẓıll ise ol ẓıll-ı Ḫudā
Sāyenüñ sāyesi olmaz zīrā

13. Ḳılsa iksīr-i nübüvvetle naẓar
Ṭopraġı eyler idi şems ü ḳamer

14. Levḥ-i Maḥfūẓ idi göñli pinhān
Ḳalem-i ḥikmeti aġzında zebān

15. Burc-ı ʿālemde odur şems-i ḳadīm
Dürc-i ādemde odur dürr-i yetīm

16. Ẕātıdur melce-yi aṣḥāb-ı ṣafā
Kūyıdur Kaʿbe-yi erbāb-ı vefā

[101b] 17. Niçe mānend ola Mūsāya Resūl
Ḥaceri elde Kelīm eyledi ol

18. Ẕīsaʿādet ki ṣadāḳatla Mesīḥ
Cān virür ümmeti olmaġa ṣaḥīḥ

19. Bir degül mertebede eyle nigāh
Ol Ḥabībullah ile Rūḥullāh

20. ʿĀşıḳa sevdügi cāndan yegdür
Cān degül iki cihāndan yegdür

21. Farḳı Yūnusla anuñ beyne'n-nās
Māhdan māhiye dek eyle ḳıyās

22. Yüzi ṣuyına anuñ ol Ġaffār
Eyledi nārı Ḫalīle gülzār

11b zīrā : dirler H
12b ü : – L
21b eyle : eyleye M

23. Nice hādī gibi Nūḥa mes̱elā
Nūrı olmışdur anuñ rāh-ı aʿlā

24. Enbiyādan o Resūl-i Mürsel
Ṣoñradan geldi ise daḫı güzel

25. Böyledür ḳāʿide-yi nevʿ-i beşer
Şāh olan ṣoñra gelür ṣadra geçer

26. Ḳadr-i ʿunvān ile ol şāh-ı kerīm
Oldı dīvān-ı risāletde muḳīm

27. Enbiyā silkine oldur maṭlaʿ
Muʿcize naẓmına oldı maḳṭaʿ

28. Hemdemi oldı Ebū Bekr-i Velī
Ömer ü Ḥażret-i ʿOs̱mān u ʿAlī

29. Nitekim var ola bu ḳayd-ı ḥayāt
Ravża-yı pākine olsun ṣalavāt

30. Āl u aṣḥābına tā rūz-ı ḳıyām
Olsun ikrām-ı tamāmile selām

31. *Ey Ḫudāvend-i Refīʿü'd-Derecāt*
*Eyle **Yaḥyā**yı ġarīḳu'l-ḥasenāt*

32. Raḥmete anı sezādār eyle
Göñlini maḫzen-i esrār eyle

33. *İşini başa ilet tāc gibi*
Ḳadre irgür şeb-i Miʿrāc gibi

2.1.97.
Mes̱nevī-yi Yaḥyā Dernaʿt-ı Ḥażret-i Muḥammedü'l-Hāşimi ʿAleyhi's-Selām[255]

Müfteʿilün / Müfteʿilün / Fāʿilün

1. *Ṣallu ʿalā men hüve şemsi'ḍ-ḍuḥā*
Ṣallu ʿalā seyyidine'l-Muṣṭafā

28b Ömer ü Ḥażret : Ömer Ḥażret M
31a Ḫudāvend-i Refīʿü'd : Ḫudāvend ü Refīʿü'd L
[255] – **M**; Yaḥyā Beg Naʿt-ı Evvel Ḥażret-i Ḥabīb-i Ḫudā ʿAleyhi Ṣalātu ve's-Selām (120a-121a) **L**

2. Bāʿiṡ-i cemʿiyet-i ḫalḳ-ı cihān
Vāriṡ-i ḫāṣiyyet-i peyġamberān

3. Vāsıṭa-yı ʿışḳ-ı cemāl-i celīl
Rābıṭa-yı ẕevḳ-i viṣāl-i cemīl

4. Maḫzen-i esrār-ı ʿalīm ü ḥekīm
Gülşen-i envār-ı kerīm ü raḥīm

5. Server-i aṣḥāb-ı mülk-i maʿdalet
Rehber-i aḥbāb-ı felek-menzilet

6. ʿĀleme sulṭān-ı kerīmü'l-ḥıṣāl
Ādeme bürhān-ı ʿadīmü'l-miṡāl

[102a] 7. Maḳṣad-ı aḳṣā-yı ṣaġīr ü kebīr
Mesned-i iḳvā-yı faḳīr ü emīr

8. Maġfiret-i ümmete dāʿīdür ol
Merḥamet-i keṡrete sāʿīdür ol

9. Ümmeti cümle ümemüñ serveri
Himmeti ehl-i keremüñ şehperi

10. Keṡret-i noḳṣānımızuñ ʿārifi
Ẓulmet-i ʿıṣyānımızuñ vāḳıfı

11. Ṣāniʿ-i tertīb-i ṣalāt-güzīn
Māniʿ-i āsīb-i ʿuṣāt-ı zemīn

12. Aḥsen-i ādem ḥasen-i enbiyā
Seyyid-i ʿālem sened-i aṣfiyā

13. Server-i aṣḥāb-ı ser-i ʿāşıḳīn
Pīşrev ü ḳāfile-yi ehl-i dīn

14. Bedr-i dücā nūr-ı çerāġ-ı vücūd
Dürr-i yetīm-i ṣadef-i baḥr-i cūd

15. Kendüye ʿāşıḳ olanuñ ʿāşıḳı
Ḥaḳ sözinüñ ṣādıḳı vü nāṭıḳı

16. Yaʿni nebiyyü'l-ʿArabi ve'l-ʿAcem
Aḥmed ü Maḥmūd-ı şefīʿü'l-ümem

---

13 – M

17. Nūr-ı nübüvvet gezüp enhārvār
Eyledi ẕātı deñizinde ḳarār

18. Oldı elif gibi o kān-ı ṣafā
Fātiḥa vü ḫātime-yi enbiyā

19. Muṣḥafı derhādi-yi rāh-ı necāt
Her varaḳı ümmetine ḳol ḳanāt

20. Merkez-i ʿālem güher-i ḫilḳati
Devr-i felek dāʾire-yi ʿizzeti

21. Ḥażretidür cevher-i cāna sebeb
Cān degül esbāb-ı cihāna sebeb

22. Cūş u ḫurūş eyledi deryā-yı nūr
Evvel-i mevcidür o ẓıll-ı ġafūr

23. Tañrı bir ammā ki ḳulı bīşümār
Baḥr bir ammā ṭalazı ṣad hezār

24. Mevci anuñ gerçi ki bisyār olur
Biri yoġ olursa biri vār olur

25. Gördi çü dīdārını ʿayne'l-yaḳīn
Aña yaḳīn oldı hemān ʿāşıḳīn

26. Nāḳası gūyā cebel-i Ṭūr idi
Kendü ser-i Ṭūrda bir nūr idi

27. Ol elif-i ẕāta hezār āferīn
Evveli vü āḫiri bālā-nişīn

28. Arż-ı muḳaddes ḳademinden celīl
Dāmen-i ḳadrinde ġubār-ı ḳalīl

29. Nām-ı şerīfini Ḫudā-yı muʿīn
Eyledi dil ḳuflına miftāḥ-ı dīn

30. Sözleri esrār-ı vücūd-ı ʿadem
Ḫāṭırı levḥ idi lisānı ḳalem

31. Göñli kitābından iderdi abā
Ḳılmaz idi rūy-ı beyāżı ḳara

18b Fātiḥa vü ḫāteme : Fātiḥa-yı ḫāteme L

32. Şāhid-i maʿnaya urup silsile
Mültefit olmadı ḫaṭṭ-ı müşkile

[102b] 33. Çekmezidi anuñ elinden elem
Levḥ ü ḳalem her ümem-i muḥterem

34. Pīş-i ḥużūrında maḥall-i ṣuʾāl
Nice kelīm oldı ḳalem gibi lāl

35. Böyle degüldür ki ḳalem ẓāhirā
Maʿrifeti ḳuflına miftāḥ ola

36. Nāme-yi ḳudretdür o ẕāt-ı şerīf
Ḫāme-yi ḥikmet bu beyān-ı laṭīf

37. Levḥ-i felekde ḳameri nāgehān
Çaldı benān-ı elifiyle ʿıyān

38. Rişte-yi tesbīḥi süvār-ı ṣalāḥ
Mūcib-i ʿizzet sebeb-i iftitāḥ

39. Rūḥına ol ḫūşe-yi bāġ-ı ṣafā
Ṣubḥ u mesā bir bir olurdı ġıdā

40. *İnnehu hüve's-senedü'ṣ-ṣādıḳīn*[256]
Ḫizmetine maġfiretü'l-ʿāşıḳīn

41. Ḫāl-i ruḫ-ı dīn-i güzīn Bilāl
ʿĀşıḳ-ı Ḥaḳ nāẓır-ı ḫayru'l-maḳāl

42. Çār ʿanāṣır gibidür çār yār
Her birinüñ bir şeref-i ḳadri var

43. Oldı Resūle bu çehār güzīn
Hemdem ü hemrāz-ı ẓahīr ü muʿīn

2.1.98.
Meṡnevī-yi Yaḥyā Dernaʿt-ı Ḥażret-i Mūhammed Ṣallallāhu ʿAleyhi ve Sellem[257]

Müfteʿilün / Müfteʿilün / Fāʿilün

1. Kān-ı vefā baḥr-i muḥīṭ-i seḫā
Ẓıll-ı Ḫudā şems-i Hüdā Muṣṭafā

---

[256] O muhakkak doğruların dayanağıdır.
[257] Naʿt-ı S̱ānī Ḥażret-i Ḥabīb-i Ekrem Ṣallallahu ʿAleyhi ve Sellem (121a-122b) **L** : Meṡnevī-yi Yaḥyā Dernaʿt-ı Sulṭān-ı Enbiyā Ṣallallāhu ʿAleyhi ve Sellem (49a-50a) **M**
1b Hüdā Muṣṭafā : Hadi'l-Muṣṭafā H, L

2. Leşker-i aṣḥāb-ı cüyūş-ı sürūş
Müfteḳir-i nās şeh-i ḫırḳa-pūş

3. Ḥaḳ ṭarafın açdı o ʿālī-cenāb
Yıldızı düşdi nitekim āftāb

4. Çarḫı bitüp oldı ʿadū nātüvān
Mülk-i cihānı nitekim āsmān

5. Anda muʿīn oldı melekler aña
Her biri aʿdāya görünmez ḳażā

6. Ṭīġi evzā nūrdı zamān-ı ḳıtāl
Şaʿşaʿa-yı mihr-i münevver miṣāl

7. Seyfi ʿadū semtine sedd-i sükūt
Rāhib-i deyrüñ çañuna ṭıḳdı ot

8. Yaḳmaġa vü baḳmaġa oldı sebep
Ṣūret-i bīmaʿna-yı eṣnāmı hep

9. Gün gibi Ḳur'ānını ḳıldı ʿıyān
Kāfüre encüm gibi oldı Ḳur'ān

10. Gün gibi uzatdı yed-i nefretin
Bozdı tīrgāhlaruñ ṣūretin

11. Düşmenine şemʿ gibi dāʾimā
Kendü vücūdından olurdı belā

12. Her nereye gitse o şems-i cihān
Gökde seḥāb oluridi sāyebān

[103a] 13. Aña baş üzre yer iderdi Nebī
*Sūre-yi Ṭā hā*da[258] olan med gibi

14. Şāh-ı beḳādur o şerīfü'l-ʿibād
Çetr-i hümāyūnına olmaz ʿimād

15. Çünki ẓuhūr itdi o baḥr-i kemāl
Cūy gibi geldi aḳıtdı ricāl

3b Yıldızı düşdi nitekim āftāb : Mülk-i cihānı nitekim āsmān L
4b Mülk-i cihānı nitekim āsmān : Yıldızı düşdi nitekim āftāb L
7b rāhib-i : rāhibine M
11b kendü : kendi H
258 Tâ. Hâ. (Tâhâ, 1)

16. Cezbesi aṣḥābına oldı sebeb
Ḥażret-i Ḥaḳ cānibine çekdi hep

17. Luṭfı sebeb olmamuş olsa müdām
Çāh-ı cehāletde ḳalurdı enām

18. Şol şeb-i yeldā gibi ẓıll-ı siyāh
Ḳılmadı nevrūz-ı vücūdın tebāh

19. Olmaz eyā zümre-yi nūr-ı inān
Nūr ile ẓulmet bir uġurdan ʿıyān

20. Ẕātı anuñ maʿnide ʿarşı aşar
Yer yüzine sāyesi niçe düşer

21. Cümle melek aña olur dāʾire
Gölgesini kimse düşürmez yere

22. Mescidi yolunda meger kim Bilāl
Ṭaḳılur idi aña şemşīr-mis̱āl

23. Görmeyeni görse mis̱āl-i bahār
Gözin açardı nitekim şāẖ-sār

24. Himmeti bārānı ile muttaṣıl
Başdan ayaġa köz olur baḥr-i dil

25. Ḥaşre degin niteki *şems-i duḥā*
Pertev-i iḥsānı olur reh-nümā

26. Tīġ-i benānile o şāh-ı ricāl
Bedri çalup eyledi iki hilāl

27. Nāme-yi Ḥaḳdur o şeh-i enbiyā
Şāhidi ẓahrında ki mühr-i H̱udā

28. Gizledi destinde ṭaşı bir ġanī
Ṭaş didi *āmentü bike yā Nebī*

29. Söyledi īmān getürüp ṭaşça ṭaş
Seyl gibi sen daẖı cūş eyle ṭaş

30. Açlıḳ acısını severdi Nebī
Ṭatlu gelürdi aña sükker gibi

31. Açlıġile niteki ḳandīl-i nūr
Yüregi ṣalına gelürdi sürūr

32. Bağrına ṭaş bağlamasa her zamān
ʿĀlem-i bālāya uçardı hemān

33. Gerçi nebīler anuñ ecdādıdur
Maʿnide evlādınuñ evlādıdur

34. Bir ṭaşı ol ḫātimetü'l-mürselīn
Ḫātem-i cismine iderdi nigīn

35. Ceẕbesi ʿuşşāḳı çeker dāʾimā
Ḫalḳ varur ḥālini ağlar ana

36. Bīkes ü maẓlūm u żaʿīf ü nizār
Şefḳat idenden yaña eyler firār

37. Pīr ü cevānile Medīne ṭolar
Yollarını gözleri yaşı ṣular

[103b] 38. Anı ḥabīb eyledi Rabbü'l-mucīb
Tañrı ḥabībine kim olmaz ḥabīb

39. Ḥüsn ise ancaḳ olur ey ʿāşıḳān
ʿĀşıḳ olur aña ḳulaḳdan cihān

40. Cümlemize ola şefīʿü'l-verā
Cānını yolunda kim itmez fedā

41. Luṭfı ziyāde keremi çoġ idi
Baḥr gibi acı dili yoġ idi

42. Merḥameti derd-i yetīme devā
Maʿdaleti merd-i ġarībe şifā

43. Kendüyi taḫfīf idi dembedem
Görse ağırlardı ḳonaḳlardı hem

44. Düşmenini ol kerem ıssı meger
Luṭfile iḥsānile taʿẕīr ider

45. Görse yaramazları leyl ü nehār
Eyler idi iylikile şermsār

46. Zaḥmet-i aʿdāya cefāya ṣabūr
Miḥnet-i dünyāda belāya şekūr

36a maẓlūm u żaʿīf ü nezār : maẓlūm żaʿīf nezār L, M
43b ḳonaḳlardı : ḳonuḳlardı L, M
46a zaḥmet : raḥmet L

47. Kendüye şol dem ki hedāyā gele
Nefsine virmezdi virirdi ele

48. Bulsa idi ol şeh-i ʿālī-neseb
ʿÖmrini aṣḥāba bağışlardı hep

49. Ümmetini ḥaşre degin ḳayırur
Ḳalb-i ḥazīnine tesellī virür

50. Ḥāṣılı şermende-yi iḥṣanıyuz
Çākeriyüz bende-yi fermānıyuz

2.1.99.
Mes̱nevī-yi Yaḥyā Dernaʿt-ı Ḥażret-i Muṣṭafā ʿAleyhi'ṣ-Selām[259]

Müfteʿilün / Müfteʿilün / Fāʿilün

1. İstedi açılmaġa gülzār-ı ḥūr
Yaʿni hüveydā ola dīdār-ı ḥūr

2. Server-i aṣḥāb-ı ser-i ʿāşıḳīn
Nūr-ı cemālin göre ʿayne'l-yaḳīn

3. Göstere envār-ı gülistānını
Dāḫı ziyāde ide iḥsānını

4. Rıfʿatini eyleye fevḳa'l-ʿulā
ʿĀlem-i bālāya ola reh-nümā

5. Kaʿbe-yi maḳṣūda irişse Resūl
Ola münācāt [u] duʿālar ḳabūl

6. ʿArż-ı cemāl ide anı ḫoş görür
Mertebe-yi ʿāliyeye irgürür

7. Hem sevene sevdigi iḥsānile
Görebile çeşm-i dil ü cānile

8. ʿİzzet ise ancaḳ olur nāgihān
Şāhlaruñ şāhı Ḫudā-yı cihān

---

[259] – **M** ; Naʿt-ı S̱ālis̱ ü Miʿrāc-ı Ḥażret-i Resūl-i Ekrem Ṣallallahu ʿAleyhi ve Selem (122b-124b) **L**
1a hūr : Hū L
1b hūr : Hū L
5b u: – H
6a görür : göre L
6b irgürür : irgüre L

9. Bir ḳulını çaġıra taʿẓimile
Söyleye ikrāmile tekrīmile

10. Bir gece dün yarusı idi meger
Yār u diyārından irişdi ḫaber

[104a] 11. Niçe ḫaber rābıṭa-yı ḳurb-ı ẕāt
Būy-ı cinān gibi mümiddü'l-ḥayāt

12. Rūḥ-ı revān gibi Ḥabībü'l-ḳulūb
Nūr-ı baṣīret gibi maḥbūb-ı ḫūb

13. Leẕẕet-i vuṣlat gibi cāndan leẕīẕ
Her ne dirisem daḫı andan leẕīẕ

14. Ol gice yüz vechile oldı ʿıyān
Miski libās ile ʿarūs-ı cihān

15. ʿAynı idi ʿanberüñ ol tār-ı şeb
Ḳadr-i bülendi ʿaceb ender ʿaceb

16. Devr-i zamān niteki mektūb-ı yār
Ḳaralanup olmışidi cümle tār

17. Tārı dili kākül-i cānān gibi
Cān gözine kuḥl-ı Ṣıfāhān gibi

18. Kevs̱er ile şanki ṣulandı cihān
Ḳaṭreleridür görinen aḫterān

19. Oldı derūnı ṭabaḳāt-ı celāl
Dildeki sevdā-yı muḥabbet mis̱āl

20. Faḫr-i cihān-ḫānede tenhā idi
Bir ol idi bir şeb-i İsrā idi

21. Ḳudret-i Ḥak nāmesidür ol celīl
Oḳudı taʿẓīmile peyk-i celīl

22. Didi selām eyledi Rabbü'l-enām
Daʿvet-i ḫāṣ itdi velī luṭf-ı ʿām

23. Ḫıdmete gönderdi beni gel buyur
Gökleri seyr eyle o Mevlāyı gör

13a leẕẕet-i vuṣlat : leẕẕet ü vuṣlat L

24. Bindi burāḳ üstine feṭḥa gibi
Gün gibi bālāya çekildi Nebī

25. Ḳulluġuñ ol şāhuñ idüp Cebraʾil
Oldı Cenāb-ı ḥasenāta delīl

26. Gün gibi miʿrācını buldı Resūl
Çekdi anı cez̠be-yi aṣl-ı uṣūl

27. Ḥaḳ yolunuñ mürşidi şeyḫü'l-enām
Hādi-yi İslām imāmü'l-hümām

28. Serv gibi ṭoġrulup ol dem hemān
Eyledi ʿazm-i ṭaraf-ı lāmekān

29. Geçdi hevā yüzini gitdi bülend
Terk-i hevā iden olur ercümend

30. Niteki vaṣlile dil-i ʿāşıḳān
Kendüye açıldı der-i āsmān

31. Açdı bu kuhsār-ı semāvāta yol
Ṭayy-ı mekān itdi ṣabā gibi ol

32. Göklere bir demde irişdi hemān
Ṭaġlara mānend-i ṣadā-yı ez̠ān

33. Geldi aña ezsemek [ü] tā simāk
Zemzeme-yi naʿra-yı *rūḥī fidāk*[260]

34. Devletile ol şeh-i ʿālī-himem
Başdı güneş gibi sipihre ḳadem

35. Aġlar iken güldi açıldı semā
Yaradı aña ḳadem-i Muṣṭafā

[104b] 36. ʿİzzetile oldı Burāḳı izi
Çarḫ-ı berīnüñ şeref-i yıldızı

37. Görmekiçün ḥażretini ol zamān
Dikdi yola gözlerini aḫterān

38. Şems-i ḍuḥā gibi yüceldi o şāh
Oldı yedi gökler aña bārgāh

---

[260] "Ruhum sana fedâ olsun."

39. Oldı celālile o şems-i cihān
Dürr-i yetīm-i ṣadef-i āsmān

40. Seyr-i cinān oldı müyesser aña
Gitdi duʿā gibi Ḫudādan yaña

41. Oldı Ṣafiyullah anuñ ṭālibi
Ḳarşuladı ṭāliʿ-i saʿdi gibi

42. Geçdi Kelīmullah ile ṣoḥbeti
Eyledi Rūḥullah ile ülfeti

43. Ṣaldı gülistān-ı Ḫalīle zülāl
Aldı ele göñlini ḥīn-i viṣāl

44. Eyledi Dāvūd maḳāmın maḳām
Virdi Süleymān-ı Nebiye selām

45. ʿIşḳ-ı Ḫudā gibi o ʿālī-neseb
Uġradı ervāḥ-ı nebiyyīne hep

46. Ḳıldı ḳıbāb-ı felegi ṭopṭolu
Ḥālet-i hū ṣoḥbet-i hū ẕikr-i hū

47. Yerde iken yerde olandan laṭīf
Gökde iken gökde olandan şerīf

48. Raḥmet-i Ḥaḳ gelmede bu gitmede
ʿIşḳ-ı nihānını ʿıyān itmede

49. Ġonca gibi gülmede açılmada
Kendüyi teslīm-i Ḫudā ḳılmada

50. Oḳ gibi geçdi bu ṭoḳuz şīşeden
Cānı ḫalāṣ oldı bu endīşeden

51. Ol yüceden görinür idi güneş
Āb-ı zer ile yazılan noḳtaveş

52. Esdi ser-i Sidrede mānend-i bād
Vardı efendisine ḫayru'l-ʿibād

53. Ḳaldı yedi gökler ile şeş cihāt
Döndi yaradılmamışa kāʾināt

47b şerīf : laṭīf L
52a esdi ser-i Sidrede mānend-i bād : aşdı ser-i sidre-yi mānend-i bād L

54. Fażlile mānend-i ġam-ı ʿāşıḳān
Ṣanki yoġ oldı variken bu cihān

55. Ḥaḳḳa yaḳīn oldı cihāndan ıraḳ
ʿĀlem-i ḳurbiyyete irişdi çāḳ

56. Mülk-i cihāndan geçegör evvelā
ʿArż-ı cemāl eyleye tā kim H̱udā

57. Vaḥdet-i Ḥaḳ gülşenini gözledi
Gül gibi ḳopduġı yiri özledi

58. Anda yoġidi gicenüñ sünbüli
Hem ḳamerüñ lālesi mihrüñ güli

59. Refrefile berṭaraf oldı Resūl
Buldı hemān aṣl-ı uṣūle vuṣūl

60. Başladı açılmaġa gülzār-ı hū
Yaʿni serā-perde-yi dīdār-ı hū

[105a] 61. Göñli gözi ġarḳa-yı envār idi
ʿĀlem-i envārile yeksān idi

62. Açdı niḳābını saʿādet yüzi
Gördi cemāl ıssını cānı gözi

63. Ẕātına ʿālī naẓar itdi H̱udā
Söyledi bīḥarf u ṣadā vü edā

64. Dāẖı ʿazīz eyledi bu iʿtibār
Mertebesi bir iken oldı hezār

65. Bildi H̱udā ümmetine himmetin
Yarlıġadı ʿāṣi olan ümmetin

66. Gitdi velī geldi hedāyā ile
Devletile raḥmet-i Mevlāyile

67. Şevḳ-i tecellī ile gitdi Resūl
Ẕevḳ-i tesellī ile itdi nüzūl

68. ʿĀlem-i imkānı yarup geldi ol
Ṣanki o dünyāya varup geldi ol

54a fażlile : vaṣlile L

69. Söyledi aṣḥāba tecellāsını
    Sırr-ı sürūr-ı şeb-i İsrāsını

70. Sāḳi-yi şevḳ oldı muḥibbānına
    Āline evlādına aṣḥābına

71. Ümmetin aġlatdu kemāl-i sürūr
    Gözlere nūrundan anuñ geldi nūr

2.1.100. Meṣnevī-yi Yaḥyā Derna‘t-ı Nebiyyü'r-Rahmet ‘Aleyhi'ṣ-Ṣalātu ve's-Selām[261]

Fe‘ilātün / Mefā‘ilün / Fe‘ilün

1. Vāḳıf-ı rāz-ı ‘ilm-i ‘ālem-i ġayb
   Kāşif-i sırr-ı muṣḥaf-ı *lārayb*[262]

2. Nüktedān-ı rumūz-ı *mā evḥā*[263]
   Şāh-ı ‘ālī-maḳām-ı *ev-ednā*[264]

---

[261] – **M** ; Na‘t-ı Laṭīf-i Ṣafā-Peymā Berāy-ı Sulṭān-ı Erīne-yi Ev Ednā El-Yaḥyā Efendi (128a-129a) **L**

[262] O kitap (Kur'an); onda asla şüphe yoktur. O, müttakîler (sakınanlar ve arınmak isteyenler) için bir yol göstericidir. **(Bakara, 2);** Rabbimiz! Gelmesinde şüphe edilmeyen bir günde, insanları mutlaka toplayacak olan sensin. Allah asla sözünden dönmez.**(Āli İmrān, 9)**; Fakat, onları gelmesinde şüphe edilmeyen bir gün için topladığımız ve hiçbir haksızlığa uğramaksızın herkese kazandığı şeyler tastamam ödendiği zaman halleri nice olur? (Āli İmrān, 25); Allah -ki ondan başka hiçbir tanrı yoktur elbette sizi kıyamet günü toplayacaktır, bunda asla şüphe yoktur. Söz bakımından Allah'tan daha doğru kim vardır! (Nisā, 87); (Onlara) Göklerde ve yerde olanlar kimindir? diye sor. "Allah'ındır" de. O, merhamet etmeyi kendi zatına farz kıldı. Sizi, varlığında şüphe olmayan kıyamet gününde elbette toplayacaktır. Kendilerini ziyana sokanlar var ya işte onlar inanmazlar. (En'ām, 12); Bu Kur'an Allah'tan başkası tarafından uydurulmuş bir şey değildir. Ancak kendinden öncekini doğrulayan ve o Kitab'ı açıklayandır. Onda şüphe yoktur, o âlemlerin Rabbindendir. (Yunūs, 37); Düşünmediler mi ki, gökleri ve yeri yaratmış olan Allah, kendilerinin benzerini yaratmaya da kadirdir! Allah, onlar için bir vâde takdir etti. Bunda şüphe yoktur. Ama zalimler, inkârcılıktan başkasını kabullenmediler. (İsrā, 99); Böylece (insanları) onlardan haberdar ettik ki, Allah'ın vâdinin hak olduğunu, kıyametin şüphe götürmez olduğunu bilsinler. Hani onlar aralarında Ashâb-ı Kehfin durumunu tartışıyorlardı. Dediler ki: "Üzerlerine bir bina yapın. Rableri onları daha iyi bilir." Onların durumuna vâkıf olanlar ise: "Bizler, kesinlikle onların yanıbaşlarına bir mescit yapacağız" dediler. (Kehf, 21); Kıyamet vakti de gelecektir; bunda şüphe yoktur. Ve Allah kabirlerdeki kimseleri diriltip kaldıracaktır. (Hac, 7); Bu Kitab'ın, âlemlerin Rabbi tarafından indirilmiş olduğunda asla şüphe yoktur. (Secde, 2); Kıyamet günü mutlaka gelecektir, bunda hiç şüphe yoktur. Fakat insanların çoğu buna inanmazlar. (Mü'mīn, 59); Şehirlerin anası (olan Mekke'de) ve onun çevresinde bulunanları uyarman ve asla şüphe olmayan toplanma günüyle onları korkutman için, sana böyle Arapça bir Kur'an vahyettik. (İnsanların) bir bölümü cennette, bir bölümü de çılgın alevli cehennemdedir. (Şūrā, 7); De ki: Allah sizi diriltir, sonra öldürür. Sonra sizi şüphe götürmeyen kıyamet gününde biraraya toplar. Fakat insanların çoğu bilmezler.(Cāsiye, 26); "Allah'ın vâdi gerçektir, kıyamet gününde şüphe yoktur" dendiği zaman: Kıyametin ne olduğunu bilmiyoruz onun bir tahminden ibaret olduğunu sanıyoruz, (onun hakkında) kesin bir bilgi elde etmiş değiliz, demiştiniz. (Cāsiye, 32).

[263] Bunun üzerine Allah, kuluna vahyini bildirdi. (Necm 10)

[264] O kadar ki (birleştirilmiş) iki yay arası kadar, hatta daha da yakın oldu. (Necm 9)

3. Ḳāniʿ-i ḥevl-i *kenz-i lā yefnā*[265]
Pādşāh-ı serīr-i faḳr u fenā

4. Yaʿni sulṭān-ı enbiyā-yı ümem
Sebeb-i raḥmet-i benī Ādem

5. Muṣṭafā vü Muḥammed ü Maḥmūd
Aḥmed-i Mürsel ü Ḥabīb-i Vedūd

6. Çār isminde mīm-i temmet var
Ḳıldı h̬atm-i Nübüvveti eşʿār

7. Anı h̬alḳ itdi ibtidāda H̬udā
Enbiyā hep ṭufeyl oldı aña

8. H̬ātime ẓāhiren o server olur
Gāh olur mübtedā muʾah̬h̬ar olur

9. Adı ümmī vü ʿālim ü dānā
Muʿcizāt oldı ümmilikle aña

10. İki şaḳ itdi gökteki ayı
İki şāhidle itdi daʿvāyı

11. Ḳurṣ-ı mihri benān-ı fah̬r-i cihān
Elife döndi nūn içinde hemān

12. Şaḳ idüp māhı ol benān-ı şerīf
Ḥüsnini eyledi anuñ tanṣīf

[105b] 13. Dü zebān oldıġıçün h̬āme
Ele almadı yazmadı nāme

14. Baḥs̱-i dīn içre ol h̬uceste-h̬ıṣāl
H̬āmeveş ehl-i küfri eyledi lāl

15. Sāyesi n'ola bulmazise ẓuhūr
Ẓulmet-i dehre maniʿ idi o nūr

16. Çünki bīsāyedür o nūr-ı H̬udā
Sāye-yi h̬aṭṭ degüldür aña sezā

17. Āftāb üzre merkebi her gāh
Sāyebān oldı aña ebr-i siyāh

---

265 Kanâat tükenmez bir hazînedir.

18. Ḥażret-i Ḥaḳḳa ol şifā-yı ḳulūb
Hem ḥabīb oldı hem daḫı maḥbūb

19. Oldı dürr-i yetīm o ḫayr-ı ḫalef
Ḳālıb-ı Ādem idi aña ṣadef

20. Gördi Aḥmed de bir yed-i beyżā
Ḳodı el arḳasın yere Mūsā

21. Dili Mūsādan oldı çünki faṣīḥ
Ḥüsni Yūsufdan olsa ḥükmi melīḥ

22. Gelmedin ʿāleme o şāh-ı cemīl
Ḳulı ḳurbānı idi İsmāʿīl

23. Rifʿatin gördi Ḥażret-i ʿĪsā
Ümmeti olmaġiçün itdi duʿā

24. Ġarḳa-yı baḥr-i cūdı kevn ü mekān
Teşne-yi āb-ı luṭfı Ḫıżr-ı cihān

25. Şemʿ-i ḫalvet-serāyidi meh-i bedr
Ḥabeşī bir ḳulıdur şeb-i Ḳadr

26. Ṭoġdı çün ʿāleme o mihr-i kemāl
Secdeye vardı itdi ḳaddini dāl

27. Nūr-ı pāk-ı Muḥammed-i ʿArabī
Ḳara gül itdi nār Bū Lehebi

28. Olmış idi ḥadīs̱-i vaḥy-ı Ḫudā
Var idi her sözünde biñ maʿnā

29. Devlet anuñ ki ola aña muṭīʿ
Bir anuñ gibi şāhı ide şefīʿ

*30. Niçe medḥ eylesün anı **Yaḥyā***
Çünki meddāḥıdur anuñ Mevlā

31. Şemʿ-i ḥüsni sebīl-i Ḥaḳḳa delīl
Oldı pervāne aña Cebrāʾīl

32. Ḫāk-ı dergāhı tāc-ı çarḫ-ı laṭīf
Şeb-i Miʿrācı rūz-ı ʿıyd-ı şerīf

2.1.101.
Mes̱nevī-yi Yaḥyā Dernaʿt-ı Ḥażret-i Muḥammed ʿAleyhi’s-Selām[266]

Feʿūlün / Feʿūlün / Feʿūlün / Feʿūl

1. Zihī ḫāme-yi ḳudret-i Müsteʿān
ʿUlūm-ı nihān oldı andan ʿıyān

2. Ḫaṭā ile ḳılmadı bir gün o māh
Ḳalem parmağın ḳayd-ı ḫaṭdan siyāh

3. Ḳara yüzi şol kimse kim aġ ider
Ağı ḳara itmekden eyler ḥaẕer

[106a] 4. Anuñ ḫāṭırı levḥ-i maḥfūz idi
Kitābet aña ġayr-ı melḥūẓ idi

5. Mis̱āl-i ḳalem ḥāmil-i rāz idi
Yed-i ḳudret-i Ḥaḳda şehbāz idi

6. Zihī evvel-i mevc-i deryā-yı rāz
Zihī pīşvā-yı cünūd-ı niyāz

7. Faṣīḥü’l-maḳāl u melīḥü’l-cemāl
Kerīmü’l-ḫıṣāl u ʿadīmü’l-mis̱āl

8. İmāmü’l-enām u hümāmu’l-kirām
ʿAleyhi’ṣ-ṣalāt u ʿaleyhi’s-selām

9. Nebīlerden aʿlā vücūdı anuñ
Velīlerden ulı şühūdı anuñ

10. Velī ṣoñra geldi nebiyyü’l-kerīm
Kelām-ı ḳadīmile oldı Kelīm

11. Resūl-i Ḫudā ḫātimü’l-enbiyā
Delīl-i Hüdā ḥākimü’l-evliyā

12. Daḫı bilmedin Ādem adın cihān
Anuñ [adı] olmışdı vird-i lisān

---

[266] Naʿt-ı Naẓīf-i Ḫoş-Çāşnī Berāy-ı Risālet-Penāh-ı Medenī LāEdrī Ḳāʾile (129a-130a) **L** Mes̱nevī-yi Yaḥyā Dernaʿt-ı Ḥabīb-i Ekrem Ṣallallāhu ʿAleyhi ve Sellem (50a-50b) **M**
2b ḳayd-ı ḫaṭdan : ḳayd ḫaṭadan H
8b u : − L, M
12a adın : adnı M
12b adı − H

13. Bu taʿẓīm ü tekrīmi Ādem gibi
Ne gördi vü işitdi Şīt Nebī

14. Fenā baḥrına mübtelā oldı Nūḥ
Anuñ yüzi ṣuyına buldı fütūḥ

15. Gül-i gülşen-i ḫāndān-ı Ḫalīl
Cemāl ü celāl ü celīl ü cemīl

16. ʿUluvv-ı celālini gördi ʿaẓīm
Sükūt eyledi ġonca gibi Kelīm

17. Mesīḥ oldı devrinde ʿālī-cenāb
Yere inmege belki itdi ḥicāb

18. Şeb-i tār-ı miʿrāc ey ehl-i ḥāl
Olur çehre-yi muʿcizātında ḫāl

19. Bu miʿrāca Yūsuf atın sürmedi
Bu seyri düşünde daḫı görmedi

20. Zihī vāḳıf-ı ḥikmet-i kāʾināt
Zihī kāşif-i sırr-ı ẕāt u ṣıfāt

21. Sözi dürr-i deryā-yı esrār idi
Yüzi baḥr-i envār-ı ġaffār idi

22. Ṣanasın ki genc-i nihān idi dīn
ʿIyān itdi gün gibi ḫalḳā hemīn

23. Kelāmındaki resm-i ḳullāb-ı lām
ʿArab ḳavmin İslāma çekdi tamām

24. Teveccüh idince o ẕāt-ı şerīf
Yemin ḳalbi yümnile oldı laṭīf

25. Virüp nāme-yi daʿvetin ve's-selām
Ḥaḳından gelüp ḳıldı ḫāḳānı rām

26. Büyüklendi Ḳayṣer aña hemçü ḳāf
Başın ḫāke indirdi mānend-i kāf

15b cemāl ü celāl ü celīl ü cemīl : cemāli celāl-i ḫalīl ü cemīl L ; cemāli celāl-i celīl ü cemīl M
17a devrinde : derūnında M
20b u : − L, M
25b ḫāḳānı : ḫāḳān M

27. Anuñ ḫāṭırına gelüp rāy-ı Rūm
Kemend-i duʿāsıyla itdi hücūm

28. Nebīlerdür envār-ı deryā-yı nūr
Gelüp birbir itdi cihāna ẓuhūr

[106b] 29. Vücūdında meftūḥ idi ʿayn-ı cān
Aña keşf olurdı serāser cihān

2.1.102.
Mes̱nevī-yi Yaḥyā Dernaʿt-ı Ḥażret-i Muḥammed ʿAleyhi'sSelām[267]

Feʿūlün / Feʿūlün / Feʿūlün / Feʿūl

1. O ẓıll-ı Ḫudā üstüne āşkār
Olurdı gelüp bir pulat sāyevār

2. Pulāt ol Ḥabībe ki tekrīm idi
Murād olan ol şāha taʿẓīm idi

3. Mesācid çoġalmaġa oldı sebeb
Cihān Kaʿbetullāh ile ṭoldı hep

4. Minstore olur bir bülend āşiyān
Ki bülbülveş oḳur müʾeẕẕin eẕān

5. Zihī mihr-i ḥak sāye-yi ẕü'l-celāl
Kemāl anda buldı celāl u cemāl

6. Şefāʿat ider ʿāṣi-yi ʿācize
Murabbā-yı Ḥaḳdur mürebbī bize

7. Beşīr ü neẕīr ü sirācu'l-münīr
Şeh-i Sidre-eyvān ḳudret-i serīr

8. Cemālidür āyine-yi ẕü'l-celāl
Dil-i pāki müstecmiʿ-i her kemāl

9. Tecellī maḥalli cemāli anuñ
İki ḳıldı ḳaşı hilāli anuñ

10. İrüp şu gibi māhdan māhiye
Mehi şaḳ idüp ḳıldı bir māhiye

---

[267] – **M** ; Dernaʿt-ı Ḥażret-i Resūl-i Ḫudā ʿAleyhi's-Selām (130a-130b) **L**
7a beşīr ü Nezīr ü sirāc u münīr : beşīrü'n-nezīr-i sirācu'l-münīr L

11. Olur şāhid-i fażlı ḳavl-i Ḫudā
Ve enne ilā Rabbikel-müntehā[268]

12. O Ḥaḳ şāhidi gāh meşhūd olur
Gehī Aḥmed ü gāh Maḥmūd olur

13. Selāmullah ile müsellemdür ol
Ki *ṣallu ʿaleyhi*[269] aña itdi nüzūl

14. Sözi ṣıdk u iḫlāṣına māṣadaḳ
Yüzi mihr-i müstaġraḳ-ı nūr-ı Ḥaḳ

15. Şerīʿatde maʿşūḳı ʿāşıḳlaruñ
Ḥaḳīḳatde şeyḫi muḥaḳḳıḳlarun

16. İdüp ẓulmet-i ehl-i küfri ẕelīl
Ḥadīs̱i bize oldı rūşen delīl

17. Libāsı palās idi sulṭān iken
Ki sulṭān cihān mülkine cān iken

18. Gülistān-ı ẕātına leyl ü nehār
Palāsını eylerdi bārū-yı ḫār

19. Mehüñ nāmını ol şikest eyledi
Sipihrüñ bülendini pest eyledi

20. Anuñ atı oynaġıdur āsmān
Niçe āsmān belki kevn ü mekān

21. Vücūdıdur āyine-yi Ḥaḳ-nümā
Yeter naṣṣ-ı *naṣrun minallāh*[270] aña

22. Ḥaḳuñ cez̠besi çekdi bīiştibāh
Naṣīb oldı miʿrāc-ı ḳurb-ı İlāh

2.1.103.
[107a] Ġazel-i Nādirī Taḫmīs-i Cevrī Bāṣanʿat-Pervāzī Dernaʿt-ı Nebī ʿAleyhi'sSelām[271]

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

---

[268] Ve şüphesiz en son varış Rabbinedir. (Necm 42)
[269] Allah ve melekleri, Peygamber'e çok salevât getirirler. Ey müminler! Siz de ona salavât getirin ve tam bir teslimiyetle selam verin. (Ahzāb 56)
[270] Seveceğiniz başka bir şey daha var: Allah'tan yardım ve yakın bir fetih. Müminleri (bunlarla) müjdele. (Saff 13)
[271] –**L** ; Ġazel-i Nādirī Taḫmīs-i Cevrī Dermedḥ-i Resūl-i Ekrem Ṣallallāhu ʿAleyhi ve Sellem (33b) **M**

1. Ey cemālüñ şemᶜ-i bezm-ārā-yı ḳurb-ı Kirdgār
V'ey cebīnüñ ḫalvet-i ḫāṣ-ı viṣāle nūr-ı yār
Meclis-i ḳudse fürūġ-ı ṭalᶜatüñ pertev-nis̱ār
Sen çerāġ-ı ṣoḥbet-i Ḥaḳsın olursa vechi var
Cebra'īl āvāre-yi nūr-ı ruḫuñ pervānevār

2. Maṭlab-ı aᶜlā-yı *ev ednā*[272]da cāy itseñ n'ola
Pīşgāh-ı maḳṣad-ı aḳṣāda cāy itseñ n'ola
Ṣadr-ı ḫalvet-ḫāne-yi İsrāda cāy itseñ n'ola
Bir ḳademde menzil-i aᶜlāda cāy itseñ n'ola
Tīrveş itdüñ maḳām-ı *ḳābe ḳavseyn*i[273] güẕār

3. Şemᶜ-i ẕātuñ olmasa dönmezdi fānūs-ı felek
Ẓāhir olmazdı teṣāvir-i meẓāhir yekbeyek
Ḫalḳ-ı eşyāya vücūdundur sebeb bīrayb u şek
Ṣalmasa nūruñ żiyā dünyāya ey reşk-i melek
Bunca eşkāl ü suver kandan olurdı āşkār

4. ᶜĀcizān-ı rūz-ı ḥaşre ẓılluñı teks̱īr içün
Ārzūmendān-ı naḫl-i ḳaddiñi tevḳīr içün
Āftāb-ı maḥşerüñ te's̱īrini teksīr içün
Ümmetüñ deşt-i beḳāda rāḥatın tevfīr içün
Ṣaḳladı dār-ı fenāda sāyeñi Perverdgār

5. Zehresi oldı sipihrüñ heybet-i ᶜazmüñle çāk
İtdi ṣıyt-ı ṣatvetüñ eyvān-ı çarḫı lerzenāk
Eyledüñ ol şeb ki eflāke naẓar bīvehm ü bāk
Ḫavfuñ itdi ḳalb-i gerdūnı dü nīm ey nūr-ı pāk
Ḫalḳ-ı ᶜālem ṣandılar ṣaḳ oldı māh-ı tābdār

6. Āsmānı āstānuñ ẓann idüp bekler Mesīḥ
N'ola olsa pāye-yi aᶜlā ile berter Mesīḥ
Bildügiçün rütbeñi buldı felekde yer Mesīḥ
Yerde gökde ḥāṣılı ger Ḫıżr-ı zinde ger Mesīḥ
Ümmetüñden olmaġa çekmekde dā'im intiẓār

7. Yā Resūlallāh bir ednā çākerüñdür ***Nādirī***
Āşkār itme ḳuṣūrın ᶜaybınuñ ol sātiri
Eyle maḥşerde şefāᶜatle ᶜaṭā-yı vāfirī
Luṭfuñ olsa n'ola ***Cevrī*nüñ** ümīd-i ḫāṭırı
Gerçi çoḳdur cürmi ammā luṭfuña yoḳdur şümār

---

[272] O kadar ki (birleştirilmiş) iki yay arası kadar, hatta daha da yakın oldu. (Necm, 9)
[273] O kadar ki (birleştirilmiş) iki yay arası kadar, hatta daha da yakın oldu. (Necm, 9)

2.1.104.
Ḳaṣīde-yi Zaḫmī Dernaʿt-ı Ḥażret-i Nebiyy-i Ekrem Ṣallallāhu Teʿālā ʿAleyhi ve Sellem[274]

Feʿilātün / Feʿilātün / Feʿilātün / Feʿilün

1. Minnet Allāha irişdi yine eyyām-ı bahār
Ḳudretin sāniʿ-i ʿālem yine ḳıldı iẓhār

2. Ne bahār āyine-yi ṣunʿ-ı Ḫudādur dehre
Ne bahār itdi cihānı yine pür-naḳş u nigār

[107b] 3. Feyż-i nevrūz irişüp reşk-i behişt oldı cihān
Bārekallāh zihī ṣunʿ-ı Ḫudā-yı Cebbār

4. Rūḥ-baḫş oldı nesīm-i seḥeri gülzāre
İtdi iḥyā-yı nebātāt dem-i ʿĪsāvār

5. Çemende müjde-yi nevrūzı getürdi sünbül
Nevbahār irdi diyü gülşene itdi iḫbār

6. Ḫˇābından açdı gözin nergis-i mestāne seḥer
Gördi kim gülşen-i dehrüñ ḳatı raʿnālığı var

7. Müjde-yi maḳdemini şāh-ı bahāruñ işidüp
Ṣaḥn-ı gülşende gelüp başladı feryāda hezār

8. Neşve-yi feyż-i Ḫudā geldi nümāyān oldı
Nice gül ḥüsnile hem-reng-i ʿizār-ı dildār

9. Ḳurdı ṣaḥn-ı çemene taḫt-ı zümürrüd-fāmın
Şeh-i nevrūz idüp ʿāleme ʿarż-ı dīdār

10. İşidüp şāh-ı bahāruñ çemene geldügini
Giydi hep cāme-yi ḫaḍrasını bir bir eşcār

11. Donanup cümle aña çıḳdılar istiḳbāle
Eyledi maḳdemine her biri varın īs̱ār

12. Başladı ʿarż-ı niyāz-ı gül-i ḫandāna yine
Bülbülān-ı çemen-ārā-yı leṭāfet-ās̱ār

13. Faṣl-ı gül mevsim-i gül-geşt-i çemen irdi diyü
Eyledi ʿazm-i temāşā-yı feżā-yı gülzār

[274] – L, M

14. Bu temennī ile vardum seḥerī gülzāra
Seyr-i sunʿ-ı Ḥaḳ ile şād ola tā kim dil-i zār

15. Çeşm-i ʿibretle nigāh eyleyicek gördüm kim
Ḥükm-i Ḥaḳ ile seḥer ḫˇābdan olmış bīdār

16. Minber-i şāḫ-ı gül üzre oturup naġme ile
Ḫuṭbe-yi seyyid-i kevneyn oḳudı bülbül-i zār

17. *Yaʿni kim şāh-ı rusül muʿciz-i her dü ʿālem*
Server-i cümle resūlān Nebiyy-i muḫtār

18. Menbaʿ-ı cūd u kerem maʿden-i iḥsān u ʿaṭā
Sebeb-i raḥmet-i Ḥaḳ ṣāḥib-i temkīn ü vaḳār

19. Seyyid-i nevʿ-i beşer sened-i ḫalḳ-ı ʿālem
Dest-gīr-i żuʿafā-yı müteġāyyir-eṭvār

20. Gül-i gülzār-ı nübüvvet [ü] meh-i burc-ı rifʿat
Mecmaʿ-ı ʿilm ü ḥayā şāh-ı celīlü'l-miḳdār

21. Dürr-i deryā-yı kerāmet şeh-i şāhān-ı cihān
Ṣadr-ı dīvān-ı cezā maḥrem-i bezm-i sitār

22. Ẕāt-ı pākinde ḥayā vü edebi bīpāyān
Ḥażretinde kerem-i luṭf ise bīḥad ü şümār

23. Gördi çün ḳāmet-i Ṭūbāsın olup bīṭāḳat
Ṣuya urdı özüni ʿarʿar u hem serv ü çenār

24. Ḳaşları ṭāḳına üftāde olupdur gūyā
Meh-i nev anuñiçün dögünür böyle nizār

25. Deheni ġonca dili ġonca-yı gülzār-ı irem
Dişleri dür niçe dür ʿıḳd-i leʾalī şehvār

26. Ruḫları gülşen-i cennetdür açılmış gül-i ter
Niçe gül ḥalḳa ḳılur ḳudret-i Ḥaḳḳı iẓhār

[108a] 27. Meh cebīnin göricek güller olup şermende
Ṣanma şebnem ki ḥayādan döker ol dür her bār

28. Gelmedi hergiz anuñ miẟli bu dünyāya daḫı
Böyle pākīze-neseb bir meh-i rengīn ruḫsār

29. Ẓulmet-i küfr ile şeb gibi cihān tīre iken
Mihr-i ḥüsni irişüp ḳıldı ḳamu pür-envār

30. Bārekallāh zihī ḥüsn-i cihān-ārā kim
Āftāb eylese diḳḳat olamaz āyinedār

31. Her ḳaçan eyleye seyr itmekiçün azm-i çemen
Yolları üzre olur bād-ı ṣabā ḫidmet-kār

32. Defʿ-i gird itmek içün rehgüẕerinden gūyā
Dembedem ṣu sepeler ḳolluḳ idüp ebr-i bahār

33. Niçe maḥbūb-ı Ḫudādur o kerem-kānını gör
Ki ṣular yollarını çeşm-i felek saḳḳāvār

34. Çünki ʿazm eyledi ol nūr-ı Ḫudā eflāke
Eyledi cümle melek dürlü nevāziş iẓhār

35. Öyle nāzende-yi Ḥaḳdur ki melekler anuñ
Ḫāk-ı pāyını ider sürme-yi çeşm-i ḫūn-bār

36. Dürr-i yektāyı ne ʿālem ki aña mānendi
Görmedi çoḳ yaşadı dīde-yi çarḫ-ı devvār

37. Ol Ebā Bekr ü ʿÖmer Ḥażret-i ʿOs̱mān u ʿAlī
Çār yār oldı aña cānile itdi iḳrār

38. Ḫāk-ı pāyına yüzin sürse n'ola mihrile meh
Feyż ü inʿāmın umar çünki kibār ile ṣıġar

39. Ey şefīʿ-i ümem ey mesned-i her nāme-siyāh
Olmasam künc-i ḍalāletde esīr ü bīmār

40. Bilmezin rūz-ı cezāda n'olısardur ḥālim
Eylemiş ben gibi yoḳ cürm ü ḫaṭā-yı bisyār

41. İtmedim ẕerre ḳadar hiç Ḥaḳa şāyeste ʿamel
İtdügim sehv ü ḫaṭā işledigim nāhemvār

42. Ḥāṣılı eyledigim cürme nihāyet yoḳdur
Bilmezin ḥāl-i ḫarābım n'olısar āḫir-kār

43. Gelmeye eylerisem biñde biri arḳama
Seyyiʾatım ne ḳadar ẕikr idüp itsem tekrār

44. Luṭfuña ḳaldı eyā ḳān-ı kerem yoḫsa benim
Ḥālime rūz-ı cezā güliserdür küffār

45. Āb-ı luṭfuñla yüzüm ḳarası yunmazsa eger
Ehl-i dūzaḫ daḫı görmekden iderler beni ʿār

46. Umarın rūz-ı cezāda olasın baña şefīʿ
Yoḫsa bu cürmile ben ḳande bulam cāy-ı ḳarār

47. İtme taṭvīl-i suḫan çün idemezsin vaṣfın
İḫtiṣār eyle kelāmı yeter ey Zaḫmi-yi zār

48. Nefs-i bed-ḫᵛāha olup ġarḳ-ı yem-i cürm olduñ
Ḫᵛāb-ı ġafletden uyar gündüzüñi ḳıl bīdār

49. Sende yoḳ ẕerre ḳadar ṭāḳat-ı Ḥaḳ ey ġāfil
Aġla aḥvāl-i siyeh-kāruñı var leyl ü nehār

[108b] 50. Şimdiden ṣoñra yeter eyleyelim ʿazm-i s̱enā
Çün anuñ medḥi nihāyātına irmez efkār

51. Nitekim faṣl-ı gül ile bula revnaḳ ʿālem
Gülşen içre ola gül bāʿis̱-i feryād-ı hezār

52. Her şeb ü rūz ola nāzil ṣalavātile selām
Rūḥ-ı pākine anuñ cānib-i Ḥaḳdan ıṣrār

2.1.105.
Ḳaṣīde-yi ʿĀrifī Dernaʿt-ı Ḥabīb-i Ḫudā Muḥammed Muṣṭafā Ṣallallāhu ʿAleyhi ve Sellem[275]

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün

1. Pür itmiş bāde-yi gül-rengile cām-ı dıraḫşānı
Görüñ ʿişretdedür ṣaḥn-ı çemende verd-i ḫandānı

2. Vezān oldı nesīm-i nev-bahārī ṣaḥn-ı gülzāra
Ṣalınsun her sehī-ḳāmet ḫırāmānī ḫırāmānī

3. Degül gül-berg-i ter zīnet-serā-yı bezm-i ʿālemde
Nis̱ār itdi ṣafāsından ṣabā laʿl-i Bedeḫşānı

4. Teʿālallāh zihī taḫt-ı zümürrüd-reng-i gülşen kim
Tutuḳ-bend olmış aña ebr-i gevher-bār-ı nīsānī

5. Gül-i peymāne-yi zerrīni şevḳ-efzā iken dāʾim
Felekde n'eylesünler sāġar-ı ḫūrşīd-i raḫşānı

6. Ṣurāḥi şöyle ḥālet-baḫş olur ʿuşşāḳa kim aña
Dinilse bezm-i ʿişret-ḫāñe-yi ʿālemde erzānī

[275] – **L** ; Ḳaṣīde-yi ʿĀrifī Dernaʿt-ı Ḥabīb-i Ekrem Ṣallī ʿAleyhi ve Sellem (30a- 30b) **M**

7. Nihāli ḳadd ü gül-ruḫsār-ı maʿşūḳ-ı revān-perver
Semen-çehre nigār-ı ḫoş-liḳā-yı māh-ı pīşānī

8. Döküp cām-ı meyüñ erbāb-ı ʿişret cürʿasın ḫāke
Yine ḫayli perīşān itdiler gül-berg-i ḫandānı

9. Meḥāki berg-i ʿanber-bū ḥarīm-i ṣaḥn-ı gülşende
Muʿanber-şāne-yi zībā-şemīm-i zülf-i cānānı

10. Ṣafā-yı cūybārı görmeseydi bāġ-ı ʿālemde
Kenāre māyil itmezdi ṣabā naḫl-i gülistānı

11. Çemen şol dilrübā-yı ʿanberīn gīsūya beñzer kim
Perīşān eylemiş sünbüllerin bād-ı perīşānī

12. Gülistān zīb-i naḫl-i sāyedār-ı mülkde iclāl
Berūmend-i dıraḫt-ı būstān-ı luṭf-ı Rabbānī

13. Bedeḫşān-ı laʿl-i yāḳūt-mizāc-ı efser-i ʿizzet
Firūzān şeb-çerāġ-ı bezm-i ḫāṣü'l-ḫāṣ-ı Raḥmānī

14. Ḫucestedür segiriş-i binā-gūş-ı cihāndārī
Şeh-i pākīze-gevher dürretü't-tāc-ı cihān-bānī

15. Cenāb-ı ḥażret-i faḫru'r-rusül kim yaraşur olsa
Ġubār-ı ḫāk-ı pāy-ı zīver-i iklīl-i ḫāḳānī

16. O sulṭān-ı melek-çāker o şāhen-şāh-ı mihr-aḫter
O şemʿ-i cemʿ-i bezm-efrūz-ı āyīn-i Müselmānī

17. Olur ol şāha ẓıll-efgen olan ebr-i siyeh yāre
Żiyā-yı lemʿa-yı ḫūrşīd ile olduḳça nūrānī

18. Muraṣṣaʿ ḫayme-yi zerrīn-ṭınāb-ı mülket-i şāhı
Muʿanber çetr-i miski reng-i evreng-i Süleymānı

19. Der-i devletde bir kāşānesidür ḳubbe-yi gerdūn
Muraṣṣaʿ kūyı māh u şemsesi mihr-i dıraḫşānī

[109a] 20. Kemīne seng-i rāhın eylemiş meşşāṭa-yı ḳudret
ʿArūs-ı devletüñ pīrāye-yi ṭavḳ-ı girībānı

8a ḫāke : bāġa M
16b müselmānı : Süleymānı M
17a yāre : yāri M
19a der-i devletde : serāy-ı devletüñ M
20b ṭavḳ-ı girībānı : ṭavḳ u girībānı M

21. Binā itmezdi bāni-yi ḳader teşrīfüñ olmasa
Bu saḳf-ı günbed-i mīnā-yı ʿālī ṭāḳ-ı Keyvānı

22. Ḳalurdı ṣafḥa-yı ʿālem şebistān-ı ḍalāletde
Cihāna pertev-endāz olmasa şemşīr-i bürrānı

23. ʿAceb mi rezmgāhı lāle-zār eylerse bīçāre
Zülāl-i mülket-i iḳbāldür tīġ-i zer-efşānı

24. Kimesne kimseyi itmez perīşān devr-i şerʿinde
Meger bād-ı ṣabā zülf-i muʿanber tār-ı ḫūbānı

25. Ḳaṣīdem beyt-i maʿmūr-ı cihān-bān-ı feṣāḥatdur
Bu şiʿr-i medḥ-arānuñ düşer pākīze dāmānı

26. Yaḳardum ḥaşre dek sūz-ı derūn-ı cān-ı nālānı
Eger tenhā isem ʿālemde ol şemʿ-i şebistānı

27. Ser-i kūyında üftāde göñüller pāy-māl olmış
Ne vardur ʿāşıḳa raḥm eylese ol Yūsuf-ı s̱ānī

28. N'ola nüh ṭāḳ-ı çarḫı ṭutsa āh u zār u efġānım
Benem gülşen serāy-ı miḥnetüñ murġ-ı ḫoş-elḥānı

29. Dıraḫşān laʿlidür ḫūn-āb-ı eşküm milket-i derdüñ
Der-i ġadr-ı belā iḳliminüñ kān-ı bedeḫşānı

30. Göñül bir āftāb-ı çarḫ-ı ḥüsnüñ ẕerresidür kim
Hilāli ebruvān u ʿārıżıdur māh-ı tābānı

31. Baña sözünde şemʿ-i bezm-i ġam dirmiş ʿadū ammā
Benem evc-i sipihr-i dānişüñ mihr-i firūzānı

32. Egerçi rāyiż-i iḳlīm-i fażlam şimdi ben līkin
Ne mümkün anda itmek ʿarṣa-yı medḥinde cevlānī

33. Göñül pā-māl-i ġam bir gevher-i pākīze-meşrebdür
Yetīmüñdür ḳoma ayaḳda öyle dürr-i ġalṭānı

34. Bahāne var ise ger ʿanberīn ṭomar-ı naẓmımda
Ḳuṣūrın ḥicr-āsā setr ide dāmān-ı iḥsānı

23a rezmgāhı : rūzgāhı M
26a yaḳardum : yazardım M
28a zār u efġānım : zār-ı efġānım M
29b der-i ġadr-ı : derūnumdur M
30b ebruvān u : ebruvānı M

35. Ümīd olur dirīġ olunmaya biz ḫāksārından
İde dünyālara mebẕūl olan luṭf-ı firāvānı

36. Yiter şimdeñgirü ḳıl ʿĀrifī manẓūme-yi şiʿrüñ
Muʿallā ṭāḳa-yı ḳaṣr-ı ruḫāmuñ zīb-i eyvānı

37. Hemīşe tā ki ser ü cāme zīb-i ḳad-i dil-cūyı
Ola revnaḳ-fezā-yı būstāna luṭf-ı Yezdānī

38. Anı gülzār-ı cennetde ser-efrāz eylesün Mevlā
Yolunda sāyeveş üftāde itsün verd-i ḫandānı

2.1.106.
Ḳaṣīde-yi Vehbī Dernaʿt-ı Ḥażret-i Resūl-i Ekrem Ṣallallāhu Teʿālā ʿAleyhi ve Sellem[276]

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1. Ol ki evc-i ḳadr ü şānuñ mihr-i enver ṭalʿati
Āferīde çarḫ-ı behr-i ẕāt-ı ʿālī ḫilḳati

2. Ol ki bir mihr-i ḥaḳīḳatdür ki ẕerrāt-ı cihān
Ṭālibān-ı ruʾyeti cūyında kān-ı vuṣlatı

3. Ol ki bir şems-i İlahīdür ki ḫūrşīdüñ n'ola
Olmasa ḫuffāşvār aña ki nigāh ḳudreti

4. Ol ki bir maḥbūb-ı ẕīşāndur ki ʿaḳl-ı kül görüp
Seyrine ḳaldı küşāyende dü çeşm-i ḥayreti

[109b] 5. Ol ki dehre gelmemişdür böyle bir ẕāt-ı şerīf
Dīdeler görmüş degüldür böyle nikū sīreti

6. Ol ki gülzār-ı dil [ü] cānuñ gül-i mümtāzıdur
Ḫayl-ı ezhār-ı revānuñ şāh-ı ṣāḥib-şevketi

7. Ol ki bir güldür k'anun gül ʿāşıḳ-ı ser-bāzıdur
Şerḥa şerḥa çāk çāk olmış ten-i pür-ʿizzeti

8. Ol ki anuñ mest-i medhūş-ı şarāb-ı ʿışḳıdur
Bülbül-i midḥat-serāy-ı bāġ-ı ḥüsn-i behceti

9. Naẓra ḳılsuñ bāġ-ı ʿışḳuñda anuñ ezhāre ger
Kimi gūyā Naḳşbendī kimi anuñ Ḫalvetī

36b reḫāmuñ : ricānuñ M
276 – L , M

10. Gülşenīdür kimi yā merdān-ı Mevlānā-yı Rūm
Her biri ol verd-i bāġ-ı ʿizzetüñ ḥem-ṣıḥḥati

11. Ḳılsa bostāna muḥabbetden n'ola her dem güẕer
Daʾimā olsa muḥarrik bād-ı vecd ü ḥāleti

12. Ol gül-i gülzār-ı maʿnā kim gül-i ʿālem n'ola
Olsa ger yek şemme anuñ behreyāb-ı nükheti

13. Serv-i āzād oldı ʿışḳile meger s̱ābit-ḳadem
Pāydār oldı anuñ gülşende ḳadr u rıfʿati

14. Māʾ-ı aynıdur ki cāri sīne-yi kuhsārdan
Aġladur gūyā ki anı inkisār-ı firḳati

15. Mihr ü māh-ı nev degül çarḫ üzre gūyā āsmān
Sīnesinde naʿl u dāġ abdāl-ı şeydā heyʾeti

16. Derd-i ʿışḳile semāʿ eyler anuñ gūyā felek
Tekye-yi ʿışḳında dervīş-i muḥabbet ülfeti

17. Āftāb-ı pür-żiyā nār-ı firāḳına ḥarīḳ
Māh-tābān-ı cihān ġarḳ-ı biḥār-ı ḥasreti

18. Bü'l-ʿaceb maḫbūb-ı bīhemtā-yı ālemdür ki ol
Her dü ʿālem ʿāşıḳ-ı ẕāt-ı meʿālī-fıṭrātı

19. Merd-i müştāk-ı cemāl-i bākemālin görmedin
ʿĀşıḳān dīdārsız ister mi Ādem cenneti

20. ʿIşḳile buldı bulanlar ʿālem-i ḳudse vuṣūl
ʿIşḳile buldı benī Ādem hemīşe raġbeti

21. ʿIşḳile eflākden ḳıldı güẕer ḫayru'l-beşer
ʿIşḳile oldı melāʾikden hem anuñ sebḳati

22. *Ḥażret-i sulṭān-ı kevneyn Aḥmed-i muḫtār kim*
ʿArş-ı aʿlādur anuñ kem-yābe ḳāṣr-ı rütbeti

23. Pādşāh-ı mürselīn ü enbiyā vü evliyā
Cebraʾīl oldı anuñ peyk-i nüvīd-i ḫıdmeti

24. Ḥabbeẕā şāh-ı ḥaḳīḳīdür ki şāhān-ı cihān
Çehre-fersā-yı türāb-ı āstān-ı ḥaşmeti

25. Ḥabbeẕā şeh kim ʿazīz-i Mıṣr-ı ʿālem bīgümān
Bir kemīne çākeri olmaḳ olupdur ʿizzeti

26. Ḥabbeẕā şāh-ı kerem-güster ki ḫalḳ-ı ʿāleme
Bir keşīde ferş-i ḫāk anuñ simāṭ-ı niʿmeti

27. Luṭf u cūdın dünyede ṣanmañ hemān rūz-ı cezā
Niʿmetine ide müstaġraḳ hezārān milleti

[110a] 28. Kāʾināt ancaḳ degüldür niʿmetinden müstefīd
Oldı ʿālem müstefīż-i ʿilm-i mālā-ġāyeti

29. Bir muʿallimdür ki ol nāḫˇānde-yi yek ḥarf iken
ʿAḳl-ı kül oldı anuñ tilmīẕ-i ʿilm-i ḥikmeti

30. Menbaʿ-ı feyż-i Ḫudādur kim zülāl-i luṭfunuñ
Reşk-i āb-ı zindegī oldı ṣafā vü ṣafveti

31. Andan irişdi füyūżāt-ı İlāhī cismile
Cümlenüñ ser-çeşmesidür ẕāt-ı ʿālī-ṭıyneti

32. Bir hümā-yı evc-i maʿnīdür ki ol şāh-ı rusül
Ṣaldı tā farḳ-ı Mesīḥa ẓıll-ı rūḥāniyyeti

33. Bāġ-ı iʿcāzından ol peyġamberüñ bir çūbdur
Dest-i Mūsāda ʿaṣā-yı bebr s̱uʿbān şöhreti

34. Nice biñ olduysa ʿālemde ʿidād-ı enbiyā
Vāḥid-i kālā lafdur anda Cenāb-ı ḥażreti

35. Sāyesini ṣalmadı ḫāke anuñ Perverdgār
Dāldur kim ola sāyirden muʿazzez ümmeti

36. Sāyesi olsa n'ola ol pādşāhuñ maḥż-ı nūr
Oldı zīrā kim ḳarīn-i ẕāt-ı vālā-himmeti

37. Andan evvel bir şeb-i tārīk idi gūyā cihān
Geldi ol mihr-i münevver zāʾil oldı ẓulmeti

38. Ṣoñra geldi gerçi kim dünyāya ol sulṭān-ı mihr
ʿAsker-i encüm şümār itdi muḳaddem rıḥleti

39. Müjde-yi āḫirde geldi ol şeh-i ṣāḥib-kerem
Müjde kim evvel gelenler görmedi bu devleti

40. *Raḥmeten li'l-ʿālemīn* irsāl idüp anı Ḫudā
Eyledi ʿālemleri ġarḳ-ı biḥār-ı raḥmeti

41. Bir ʿaẓīmü'ş-şāndur ol ḫūrşīd-i enver kim dilā
Ger felekler defter olsa ẕerre olmaz midḥati

42. Ḳurretü'l-ʿayn-ı cihān ol eşref-i mevcūd kim
Rūḥ-ı ʿālem oldı ol cism-i mekārim-ḫaṣleti

43. Vāṣıf-ı iʿcāz-ı güftārı ḫayāli ḳıldı lāl
Mādiḥ-i ʿĪsā-demi dem-beste ḳıldı fikreti

44. ʿAḳlı mebhūt itdi hūş-ı bīgirānı ol şehüñ
Fehmi bīhūş eyledi anuñ zekā vü fıṭnatı

*45. Bir niyāz-ı bendegīdür **Vehbi**yā ancaḳ ġaraż*
Yoḫsa kimdür ol şehüñ vaṣfına ola cür'eti

46. Pādşāhā ḫaṣm-ı cān u cismim ol nefs-i ġavī
Reh-zenim oldı benim fevt itdüm īvā fırṣatı

47. Kār-ı dünyāda hemīşe bīnihāye saʿy ider
Emr-i ʿuḳbāda müdām iẓhār ider ṣad ʿilleti

48. Dā'imā yār-ı ṣadāḳat-kārdan eyler nükūl
Ḳande olursa hevādār ile dār-ı niyyeti

49. İrdi vaḳt-i köhnegī daḫı hevāyīdür göñül
Nev-cevānīden meger farḳ eylemez şeyḫūḫatı

50. Serverā pīrāne ser gerçi siyehkāram yine
Līk ümmīd eylerem senden şefīʿā şefḳati

51. Āh kim bilmem ne yüzle varur ol dergāha ol
Şefḳatüñ ola meger kim çāre-sāz-ı ḫacletī

[110b] 52. Bilmezem rūz-ı cezāyā ḫātime ḥālinden āh
Niç'olur aḥvālimiz her dü serā müşkil ḳatı

53. Dā'im istidʿāmız oldur senden ey ḫayru'l-verā
Rūz-ı ḥaşr eyle şefāʿat ẕāt-ı pāküñ ḥürmeti

2.1.107.
Ḳaṣide-yi Firdevsī Dernaʿt-ı Ḥażret-i Server-i Kā'ināt u Efḍal-i Maḫlūḳāt ʿAleyhi's-Selām[277]

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün

1. Bahār eyyāmıdur vaḳt-i gül-i bāġ-ı muṭarrādur
Yine mürġ-i seḥerde tāb-ı nār-ı ʿışḳı peydādur

[277] – L, M

2. Yine būs itdi cūlar dāmen-i bīd-i ṭarab-baḫşı
Benefşe ḫāk-ı pāy-ı naḫl-i verde çehre-fersādur

3. ʿAceb mi nāle-yi mestāne itse bülbül-i şeydā
O tār u zār-ı dilden güllere mest-i temāşādur

4. N'ola reşk eylese gülzāre şimdi ravża-yı cennet
Çemende serv-i bālā ġıbṭagāh-ı naḫl-ı ṭūbādur

5. Elinde ṭutmasun mı lāleler peymāne-yi laʿliñ
Dem-i ʿıyş u ṣafā hengām-ı nūş-ı cām-ı ṣahbādur

6. ʿAceb mi günbed-i devrānı leb-rīz-i fiġān itse
Cefā-yı ḫārdan bülbüllerüñ āyini şekvādur

7. İşitmez gūş-ı gül bed-mest-i maġrūrı ḥiss olmış
Anuñçün bülbülüñ feryādı böyle bīmeḥābādur

8. Ṣanavber ḳāmet-i mevzūnını ʿarż itmede ammā
Nihāl-i ḳadd-i ḫūb-ı dil-rübā aʿlādan aʿlādur

9. Degüldür nergisistān ṣaḥn-ı gülzār-ı cihān içre
O pāy-endāzī-yi şāh-ı bahāra naṭʿ-ı dībādur

10. Degüldür naḫl-i ḫurmā pādşāh-ı milket-i bāġuñ
Dikilmiş pīş-i dergāhınd[a] tūġ-ı serv-i sīmādur

11. Bu demde ḳalmadı mest-i muḥabbet olmadıḳ kimse
Bu demde zāhidān hūşyārise cāy-ı temāşādur

12. Nigāh it dīde-yi ʿibretle bāġ-ı cennet-āsāya
Bu cümle sākinān-ı rūy-ı arża luṭf-ı Mevlādur

13. Yeter vaṣf-ı bahār itdüñ o gülşen-zīb-i ʿirfānuñ
Sitāyiş ḥüsn-i sebzin cümleden evlā vü aḥrādur

14. *O şāh-ı merzbūm-ı ʿilm ü ḥilm-i bīnihāyet kim*
Merāmı āstānı ḳıblegāh-ı rūḥ-ı ʿĪsādur

15. Ne sulṭān-ı felekdür bāʿiṣ-i hestī-yi ʿālemdür
Ne bāʿiṣ ẕāt-ı pāki raḥmet-i dünyā vü ʿuḳbādur

16. Cihānı açdı ṭīġ-i muʿcizāt-ı bāhirātıyla
Anuñçün leşker-i kerrūbiyān dāʾim müheyyādur

17. Degüldür pāre-yi ebr ol şehüñ farḳında ẓıll-efgen
O bir nūr-ı siyehden sāyebān-ı ḥayret-efzādur

18. Ten-i Burāḳı ol sulṭān-ı evreng-i kemālātın
Ve şāḥu'ṣ-ṣadr-ı ʿilm-i maʿrifetde dürr-i yektādur

19. Kef-i lüʾlü-niṣārı reşk-i deryā-yı güher-pürdür
Gülistān-ı keremde ḳāmeti serv-i dilārādur

20. Meh-i tāb-efgen-i farḳ-ı siyeh-rūzān-ı ruḫsārı
Şeb-i żulmet-nümāda şeb-çerāġ-ı şuʿle-pīrādur

[111a] 21. Görenler ẓahr-ı pākinde o mühr-i mihr-mānendi
Ṣanurlar pür-niyān-ı ʿanberīne sīm-i tamġādur

22. Suʾāl itme nedür şīrini-yi güftārına bāʿiṡ
Zebānı şekeristān-ı feṣaḥāt içre bebġādur

23. Şeref buldı rükūbıyla Burāḳ-ı āsmān-peymā
O bir yektā süvār-ı vādi-yi pehnā-yı İsrādur

24. İmām-ı Enbiyādur mescid-i Aḳṣada ol şeb kim
Ṣenā-ḫ̌ānı zebān-ı Ṣaḥratullāh-ı muʿallādur

25. Ümīd-i pāy-būsı saḫrayı ḳaldırdı cāyından
Nesīm-i şevḳ-i vaṣlile o da hemcūş-ı deryādur

26. Niçün raḳs eylemez insān olanlar vecd-i pākile
Hele fikr eyleñüz ol ṣuḫreyi kim seng-i ḫārādur

27. Nigāh-ı iltifāt itmezdi hiç mülk-i Süleymāna
Vücūd-ı bīʿadīli ḳāf-ı istiġnāda ʿanḳādur

28. Hemīşe itmedi maʿmūri-yi dünyāsına raġbet
Güvāhım müddeʿāma inhidām ḳaṣr-ı Kisrādur

29. Nigāh-endāz ṭaraf-ı mülk-i ṣūret olmadı hergiz
O sulṭān-ı melāʾik ʿasker-i iḳlīm-i maʿnādur

30. *Muḥammeddür hep aḥvāli o serv-i bāġ-ı levlākün*[278]
Bahār-ı luṭfi gülzār-ı devvāre feyż-baḫşādur

31. Ḫurūş u cūş idelden bād-ı ʿālem-pūy-ı ʿışḳile
Ḥabāb-ı ḫāṭırım dāġ-ı dil-i emvāc-ı deryādur

32. Hemīşe ġāʾib olmaz şāhid-iʿışḳ-ı ruḫı benden
Dilim ol ṣūret-i zībāya mirʾat-i mücellādur

278 " Sen olmasaydın âlemleri yaratmazdım" Hadîs-i Şerîf

33. Zebān-ı Tāzi vü Fürsī ile ḳābil degül tefhīm
Ḥaḳīḳat-pürs-i ʿışḳ-ı ʿāşıḳ olmaz ol ki dehādur

34. Şarāb-ı ʿışḳ ṣıġmaz kāse-yi dilteng-i elfāẓa
Bu maʿnā ḳāla gelmez zāhid-i ebr başḳa maʿnādur

35. İder ümīd-i būs-ı ḫāk-ı ʿanber-fām-ı Baṭḥāyı
O Leylāya dil-i āşüfte-ḥālim Ḳays-ı şeydādur

36. O Beytullāh gūyā bir siyeh-çerde dilārādur
Anuñ ʿuşşāḳı cümle Ḳaysveş pūyā-yı feyżādur

37. Muʿaṭṭardur dimāġ-ı zāyiri ol beyt-i zer-ṭākuñ
Ki ḫākinde şemīm-i ʿanber-i sārā hüveydādur

38. Şifāh-ı ʿāşıḳānuñ būsesi rengīn olur anda
Ki seng-i āstānı laʿl-i ṣahbā reng-i ʿazrādur

39. Remed-bīn olmamızla olmayız biz tūtiyā ṭālib
Bizim kuḥl-ı cilāmız ḫāk-ı is̱mid nežʿ-i Baṭḥādur

40. Degüldür ḥayyız-ı imkānda vaṣf-ı ẕāt-ı peyġamber
Ki ednā naʿtı anuñ bāʿis̱-i hestī-yi dünyādur

41. Ne ḳābildür mediḥ bir ḳaṭreyi deryā-yı luṭfından
Muḥaṣṣal medḥi bir bīsāḥil ü bīḳaʿr-ı deryādur

42. *Edā-yı medḥi çün ṭavḳ-ı beşerden ḫāric olmışdur*
Şürūʿ itmek duʿāya cümleden ***Firdevsi*** *aʿlādur*

43. Niyāz ile ziyāret kerdenī-yi merḳad-i pākin
Ġubār-ı āstānı çeşm-i cāna nūr-baḫşādur

44. Türābından ider deryūze-yi tābiş-i meh-i ġarrā
Żiyā-yı mihr o dergāh-ı muʿallāya cebīn-sādur

[111b] 45. N'ola reşk-efken olsa ṭāḳ-ı ʿarşı ṭāḳ-ı gerdūna
Ki her ḳandīl-i tāb-endāzı mihr-i ʿālem-ārādur

46. Ferāġat ḳıl bu hāy u hūydan dünyā-perest olmada
Degül dünyā ṣafā ki meclis-i aʿlā vü ednādur

47. Ṭāriḳ-i āḫiretdür meslek-i erbāb-ı dil her dem
Sülūk-ı rāh-ı dünyā sāliki rāh u peydādur

48. Keremdür aña lāyıḳ sāʾil-i iḥsānına dāʾim
Saña lāzım olan berdāri-yi dest-i temennādur

49. İlāhī teşne-leb itme bizi ṣaḥrā-yı ḥırmānda
O dem ki āb-ı kevs̱er ehl-i taḳvāya müheyyādur

50. Bizi çevgān-ı fażluñ ile çek firdevs-i aʿlāya
O dem ki gūyveş erbāb-ı ʿıṣyān bīser ü pādur

51. Bizi de ḥiṣṣe-yāb-ı sāġar-ı ser-şār-ı bezmüñ ḳıl
O dem ki müʾminān dīdār ile mest-i temāşādur

52. Ṣalāt-ı bīʿaded bārān-ı ẖāk-ı ravżası olsun
Nesīm-i luṭf-ı nīsān tā bahār olduḳça peydādur

53. Ola hem jāle-yi gülzār-ı rūḥ-ı āl u aṣḥābı
Ki her biri ṭarāvet-baẖş-ı bāġ-ı dīn ü dünyādur

2.2. Mİʿ RĀCİYELER

2.2.1
[112b] Meṡnevī-yi ʿĀrif Dervaṣf-ı Miʿrāc Bāİbtihāc Ḥażret-i Server-i Kāʾināt u Eşref-i Maḫlūḳāt Ṣallallāhu ʿAleyhi ve Sellem[279]

Mefʿūlü / Meʿfāilün / Feʿūlün

1. Ṣad ḥamd o ḳadīm kār-sāza
   Ol ṣāniʿ-i āsmān ṭırāza

2. Ṣad şükr ü sitāyiş ol Ḫudāya
   Kim ādemi ḳıldı ʿarş-pāye

3. İtdi yed-i ṣunʿ-ı sāz-kārı
   Ber-pā bu revāḳ-ı zer-nigārı

4. İnsānı ḳılup melekden ekrem
   Sücūd-ı melāʾik oldı ādem

5. Oldı keremiyle nevʿ-i insān
   Merġūb-ı terīn-i cins-i ḥayvān

6. Ḳıldı virüp aña ʿaḳl u idrāk
   Bir dāşte-yi firāz-ı eflāk

7. Ol ḫatm-i risāletüñ ḫuṣūṣā
   Menzilgehüñ itdi ʿarş-ı aʿlā

8. Ol server-i ḫayl-i enbiyāyı
   Ol mefḫar-ı cemʿ-i aṣfiyāyı

9. Hem eşref-i mübdeʿāt ḳıldı
   Hem ekrem-i kāʾināt ḳıldı

10. Ḫūrşīd-i cihān-fürūz-ı sermed
    Serdefter-i enbiyā Muḥammed

11. Olsun o şeh-i kerem şuʿāra
    Hem ṣaḥbına āl-ı pür-vaḳāra

12. Bīḥad ṣalavāt u ṣad taḥiyyat
    Mā-yı sürʿatü'ṣ-ṣabā vü hebbet

---

279 – L, M

Münācāt-ı Bedergāh-ı Vāhibü'l-ʿAtıyyāt Celle Ḳadrühū

Mefʿūlü / Meʿfāilün / Feʿūlün

13. Yā Rab keremüñle dest-gīr ol
Ben zāre muʿīn olup zahīr ol

14. Dünyāda vü āḫiretde yā Rab
Ḳıl ben ḳuluña rıżāñı maṭlab

15. Ben bīkesi ey kerīm-i muṭlaḳ
Her ḥālide ḫayra ḳıl muvaffaḳ

16. Ben şīfte-yi ḥāle refʾet eyle
ʿAfv it günehim ʿināyet eyle

17. Naʿtında o faḫr-i enbiyānuñ
Ol server-i cemʿ-i aṣfiyānuñ

18. Vir ṭabʿıma feyż-i nuṭḳ-ı cāvīd
Dāʾim ṭarafuñdan eyle teʾyīd

[113a] 19. Yā Rab ḳalemim güher-feşān ḳıl
Naʿt-ı Nebevīde ter-zebān ḳıl

20. Ḳıl ṭabʿıma ey kerīm ü dānā
İʿcāz-ı ṭırāz-ı vaṣf-ı İsrā

21. Bu naẓmı ḳıl ey kerīm-i ẕīşān
Dārū-yı devā-yı ʿafv u ġufrān

22. Luṭf eyle ḳuṣūrum eyle maġfūr
Ḳıl saʿyımı ḥażretüñde meşkūr

23. Ḥassāne ḳılup bu zārı pey-rev
Vir nuṭḳıma sūz-ı naẓm-ı ḫüsrev

Rivāyāt-ı Vāride Dertaʾyīn-i Vaḳt-i İsrā

Maʿlūm ola ki ol maḥrem-i ḫalvet-serā-yı *ṣumme denā*[280] ve dāniş-āmūz-ı rumūz *evḥā mā evḥā*[281] ʿāleyh-i şerāyifü'ṣ-ṣalavāti ve't-teḥāyā ḥażretlerinüñ ṭaraf-ı bāhirü'ş-şeref-i İlāhiden ilbās ḫilʿat-i saʿādet-ṭırāz-ı İsrā ile teşrīf ü tebcīl buyurduḳları vaḳtüñ taʿyīninde rivāyāt-ı ʿadīde vāride olup baʿż fuḫūl-i rüvātuñ biʿṣet-i nebevīden sene-yi ʿāşirede ḳaviʿ rivāyetin tevṣīḳ ü tercīḥlerinden nāşī

[280] Sonra (Muhammed'e) yaklaştı,(yere doğru)sarktı. (Necm 8)
[281] Bunun üzerine Allah, kuluna vahyini bildirdi. (Necm 10)

manẓūme-yi Miʿrāciyyede ol ḳavl īs̱ār u iḫtiyār olunmuşdur ve şühūr-ı ʿArabiyyeden ḳangı şehr-i celīlü'l-ḳadrda vuḳūʿ bulduġında daḫı rivāyāt-ı ʿadīde vāride olup baʿż-ı rüvāt-ı aḫbār u siyer şehr-i rebīʿü'l-evvelüñ yigirmi ṭoḳuzunda ve baʿż-ı aḫar on yedinde ve İmām Nevevī yigirmi yedisinde vuḳūʿ rivāyātın iḫtiyār itmişlerdür ve baʿż-ı rüvāt şehr-i rebīʿü'l-aḫirüñ yigirmi yedinde ve pür ṭāʾife daḫı Ramażān-ı şerīfüñ on yedinci gicesi leyle-yi Sebtde vuḳūʿına ẕāhiblerdür baʿż-ı āḫir-i Recebüñ yigirmi yedinci gicesinde vuḳūʿı rivāyetin tevs̱īḳ ü taḥḳīḳ itmişlerdür ve her ḫaberdeki aḳvāl-i rüvāt müteḫālife olup baʿż-ı aḳvālüñ rüchānına delīl-i müʿteddün bih iḳāmetine imkān olmaya muḳārenet-i ʿamel-i bāʿis̱-i tercīḥ olmaḳ ḳāʿide-yi muḳarrere olmaġla anı elān cemīʿ müselmeniñ ʿamelleri **[113b]** ḳavl-i āḫīre muṭābıḳ olduġı cihetden manẓūme-yi miʿrāciyyede ol ḳavl iḫtiyār olunmuşdur

Evvel-i Naẓm-ı Ḳıṣṣa-yı İsrā

Feʿilātün / Mefāʿilün / Feʿilün

24. Ey ṭaleb-kār-ı sīret-i nebevī
    Ārzūmend-i naʿt-ı Muṣṭafavī

25. Gūş ḳıl naġme-yi ney-i ḳalemi
    Diñle naʿt-ı Resūl-i muḥteremi

26. Oldı ṭūṭi-yi kilk-i naġme-serā
    Menḳıbet ḫˇān-ı leyle-yi İsrā

27. Başladı vaṣfa kilk-i ḫoş taʿbīr
    Sāʿid-i himmeti ḳılup teşmīr

28. Mürġ-i şeb-ḫˇān-ı ṭabʿ-ı naġme-ṭırāz
    Ḳıldı miʿrāc vaṣfına āġāz

29. On sene geçdi çünki biʿs̱etden
    Üç yıl evvel vuḳūʿ-ı Hicretden

30. Recebüñ oldı āḫirine yaḳīn
    Şeb-i İs̱neyn-i sābiʿ vü ʿişrīn

31. Ol Şabāngeh ki dest-i ṣunʿ-ı İlāh
    Oldı āteş-fürūz-ı şuʿle-yi māh

32. Ol Şabāngeh ki oldı leşker-i şām
Rāyet-efrāz-ı tīre-fām-ı ẓalām

33. Micmer-i mihri eyledi devrān
Zīr-i dāmān-ı baḫterde nihān

34. Ṭutdı dünyāyı dūd-ı şeb-gūnı
Zīr ü bālāyı kūh u hāmūnı

35. Dūdesi oldı şemʿ-i ḫūrşīdüñ
Vesme-yi ebruvānı Nāhīdüñ

36. Olmışidi ẓalām idince hücūm
Āsmān-tāb neyyirāt-ı nücūm

37. Ol Şabāngeh ki oldı dest-i ḳażā
Müşk-sāy-ı basīṭe-yi ġabrā

38. Niçe şeb baḥr-i pür-telāṭum-ı nūr
Tīregi-şūy-ı ẓulmet-i deycūr

39. Niçe şeb ḫāl-i ʿārıż-ı eyyām
Reşk-fermā-yı zülf-i ġāliye fām

40. Niçe şeb küḥl-i ʿayn-ı ḥūru-l-ʿıyn
Tūtiyā sāy-ı çeşm-i ehl-i yaḳīn

41. Niçe şeb reşk-i mihr-i enver idi
Ġıbṭa-fermā-yı ṣubḥ-ı maḥşer idi

42. Olup efrūḫte-yi çerāġānı
Rūşen olmışdı çarḫuñ eyvānı

43. Ol şeb itmişdi ol meh-i Baṭḥā
Ümmühānı serāyını meʾvā

44. Nāgihān irdi peyk-i Rabb-i cemīl
Ḥāmil-i vaḥyi yaʿni Cebrāʾīl

45. Geldi tebşīr-i ḳurb-ı ḥażret içün
Maḫfil-i bezm-i ḳudse daʿvet içün

46. Didi ey mihr-i maṭlaʿ-ı melekūt
Şemʿ-i müşkāt-ı ġurfe-yi lāhūt

[114a] 47. Ḥaḳ teʿāla ḳılup selām saña
Daḫı ṣad güne iḥtirām saña

48. Böyle oldı resīde emr-i İlāh
Ki benimle bu dem olup hemrāh

49. Eşheb-i ʿazmi zīr-rān idesin
ʿAzm-i gül-geşt-i lāmekān idesin

50. Cümle rūḥāniyān-ı çarḫ bu şeb
Ārzūmend-i maḳdemüñdür hep

51. Ḳıldı cümle gürūh-ı kerrūbīn
Maḳdemüñ şevḳi ile şehr-āyīn

52. Ḫāk-ı pāyuñla ey sirāc-ı münīr
Dīde-yi neyyirātı ile ḳarīr

53. Buyur ey naḫl-i gülşen-i *levlāk*[282]
Teşnedür ḫāk-ı pāyuña eflāk

54. Dest-i derdest olup o ṣadr-ı kirām
Ḳıldılar Merve cānibine ḫarām

55. Bunda tekrār-ı şaḳḳ-ı ṣadr oldı
Māh-ı ḳadr-i celīli bedr oldı

56. Āb-ı kevs̱erle çün vużū ḳıldı
Ten-i pākini şüst ü şū ḳıldı

57. Tāc-ı tebcīli vażʿ idüp serine
Giyüp ḥulle-yi cism-i enverine

58. Çıḳdılar ol zamān ki hem-reh olup
Ḫˇāst-kār ṭavāf-ı dergeh olup

59. Gördi bir ḫoş Burāḳ-ı şūḫ-etvār
Ki ḳomaz ḥüsn-i şekli dilde ḳarār

60. Ne Burāḳ ol semend-i ḥūr-sirişt
Ġıbṭa-fermā-yı āhuvān-ı behişt

61. Gāv-süm fīl-gūş u üştür-düm
Vechi mānend-i çehre-yi merdüm

62. Bir necīb-i sütūde gevher idi
Cismi-yi setrden anuñ aṣfer idi

---

282 " Sen olmasaydın âlemleri yaratmazdım" Hadîs-i Şerîf

63. Vaṣf iden gerden-i Burāḳı didi
Gerden-i nāḳaya meşābih idi

64. Arḳası lülü-yi muṣaffādan
Sīne yāḳūt-ı ṣāf-ı ḥamrādan

65. İki rānınde vār iki şehper
Ṭutar açsa cihānı sertāser

66. Dest ü pāyı olup zümürrüd-i gūn
Cünbüşi olmışidi berḳ-ı nümūn

67. Olḳadar çāpük ü sebük-rev idi
Rākibi ṣanki mihr o pertev idi

68. Ḳande nūr-ı nigāhı dikse ʿalem
Ol maḥalle iderdi vażʿ-ı ḳadem

69. Ṭutdı evvel rikābı Cebrāʾil
Ḳıldı der kef zimāmı Mīkāʾīl

70. Ol şem oldı o demde kim ṭālib
ʿAzm-i rāh eyleye olup rākib

71. Çün murād eyledi saʿādetle
Ki süvār ola aña devletle

[114b] 72. Oldı ol bād-ı pāy-ı berḳ-ı nümūn
Tünd ü serkeş miṡāl-i esb-i ḥarūn

73. Andan ol vażʿı gördi çün Cibrīl
Didi aña behaḳ-ı Rabb-i celīl

74. Rākib olmadı hīç peyġamber
Muṣṭafādan saña mükerrem-ter

75. Rākib olmadı saña hiç nebī
Bu Resūl-i ḫuceste ẕāt gibi

76. Görmedi çeşm-i ʿālem ü ādem
İşbu ẕāt-ı sütūdeden ekrem

77. Server-i cümle enbiyādur bu
Enbiyā ḫatmi Muṣṭafādur bu

78. Oldı çün ḳıldı gūş o güftārı
Her bün-i mūyı çeşme-yi cāri

79. Şerm idüp ḳılduġı cesāretden
Oldı ḫūy-gerde farṭ-ı ḫacletden

80. Didi ol şāh-ı merḥamet-kāre
Çāre-pervāz-ı her dil-figāre

81. Ey şeref-baḫş-ı dūde-yi ādem
Bāʿiṣ-i āferīniş-i ʿālem

82. Ey şifā-baḫş-ı derd-i her bīmār
Ḫāk-pāyuñda bir murādum var

83. Ol zamānkim olup dem-i maḥşer
Ola mebʿūṣ-ı cümle cin ü beşer

84. Sen o mevḳufda ey şefīʿ-i ümem
Baʿṣ olunduḳda cümleden aḳdem

85. Ola Rabb-i mecīd-i bende-nüvāz
Niçe zībā burāḳı tehniye-sāz

86. Saña ey bir güzīde-yi ḫallāḳ
Ola ḥāżır çihil-hezār burāḳ

87. Ṭurup āmāde pīşgāhuñda
Olalar ṣaf keşīde rāhuñda

88. Bu żaʿīfi olup ferāmuş-kār
Olasın anlaruñ birine süvār

89. Ġayrılar ḫıdmetüñle şād olalar
Nīl-i ḳurbuñla ber-murād olalar

90. Ġayrı luṭfuñla kām-kār idesin
Beni maḥzūn u dil-figār idesin

91. Niʿmet-i ḳurba ġayr olup şāyān
Ben ḳalam dil-şikeste vü nālān

92. Ġayr olup iltifāta şāyeste
Bu żaʿīfüñ ḳala ciger ḫasta

93. İltifāt itmeyüp bu ben zāre
Ḳalam āşüfte ḥāl u āvāre

94. Ol şerefden beni ḳılup maḥrūm
Ḳoyasın ḫasta ḫāṭır u maġmūm

95. Ḥāṣılı ey şeh-i sütūde şiyem
Ol firāḳa taḥammül eyleyemem

96. Çün niyāzını gūş ḳıldı Resūl
Vaʿde ḳıldı ricāsın itdi ḳabūl

[115a] 97. Anı ışġa ḳılup o kān-ı ʿaṭā
Didi lutf u mülāyemetle aña

98. Sensin ol ʿarṣagāhda ancaḳ
Zīr-rānımda cilve-sāz ola Ḥaḳ

99. ʿAhdim olsun olunca Rūz-ı şümār
Olam ol demde daẖı saña süvār

100. Ḳıldı ol dil-şikesteyi ẖoşnūd
Vaʿdin incāze eyleyüp mevʿūd

101. Pes rikābın ṭutup o dem Cibrīl
Ḳıldı derkef zemāmı Mīkāʾīl

102. Oldılar eyleyüp Resūli süvār
Sāḥa-peymā miṡāl-i bād-ı bahār

103. Oldılar ʿāzim-i reh-i maḳṣūd
Yaʿni cūyā-yı ḳurb-ı Rabb-i vedūd

104. Ẕāt-ı pür-feyż ü ẓulmet-i deycūr
Taʿbiye merdümekde hemçün nūr

105. Oldı eṡnā-yı ḳaṭʿ-ı rehde ʿıyān
Bir feżāsı laṭīf naẖlistān

106. Didi kim dār-ı hicretüñdür bu
Ḫaclegāh-ı iḳāmetüñdür bu

107. İki rekʿat namāz ḳıl bunda
Daẖı Ḥaḳḳa niyāz ḳıl bunda

108. Sevḳ-ı Cibrīl ile Ḥabīb-i Ḫudā
İki rekʿat namāz ḳıldı edā

109. Daẖı Medyende ṭūr-ı Sīnāda
Mevlid-i ḥażret-i mesīḥāda

110. Niçe sūz u güdāzdan ṣoñra
İki rekʿat namāzdan ṣonra

111. Rākib olup yine Burāḳa o şāh
Oldı cūyā-yı bezm-i ḳurb-ı İlāh

112. Hem yemīn-i şeref-medārından
İrdi hem cānib-i yesārından

113. Bir ṣadā k'eyle bir nefes-ārām
Ḳılalım ḫāk-ı pāye ʿarż-ı merām

114. Ḳaṭʿ idüp pes niçe firāz u neşīb
Gördi rāh üzre bir zen-i pür-zīb

115. Ol daḫı didi ey ḫuceste-süvār
Pür-şitāb ola bir dem ile ḳarār

116. O ṣaf-ārā-yı naḫn-ı kerremenā
Geçdi ıṣġa buyurmayup ḳaṭʿā

117. Didi Cibrīl kim nidā idenüñ
Ol sañā ʿarż-ı müddeʿā idenün

118. Birisi dāʿi-yi yehūdādur
Kārı dāʾim firīb ü iġvādur

119. Ki cevāb alsa senden ol merdūd
Ümmetüñ eks̱eri olaydı Yahūḍ

120. Birisi dāʿi-yi Naṣārādur
Kār u girdārı şūr u ġavġādur

121. Ger ḳılayduñ cevābe erzānı
Ümmetüñ olalardı Naṣrānı

[115b] 122. Ol ki zen ṣūretinde peydādur
Zen-i merdüm-firīb-i dünyādur

123. Virmiş olsañ o fitne cūya cevāb
Ümmetüñ olur idi ḥāli ḫarāb

124. Aña ḳılsayduñ iltifāt bu şeb
Ehl-i dünyā olaydı cümlesi heb

125. Oldılar ḳaṭʿ idüp niçe ṣaḥrā
Nāzil-i ṣaḥn-ı mescid-i Aḳṣā

126. Ṭarfetü'l-ʿayn içinde ḳıldı Resūl
Beyt-i Maḳdis ḥaẓırasına nüzūl

127. Ḳıldı bīḥad melā᾿ike derḥāl
Ol Ḥabīb-i güzīni istiḳbāl

128. Eyleyüp ol şeh-i güzīni imām
İḳtidā itdi enbiyā-yı ʿaẓām

129. Ḳıldı me᾿mūm olup cemīʿ-i Rusül
İki rekʿat o reh-nümā-yı sübül

130. Pes o sulṭān-ı taḫt-ı *Levlāk*[283]e
Ol Resūl-i sütūde idrāke

131. Ṣundılar iki kāse-yi rūşen
Birisi ḫamr idi birisi leben

132. Kāse-yi şīre eyleyüp iḳbāl
Anı nūş itdi ol hümāyūn fāl

133. Didi Cibrīl o demde ol şāha
Ol ser-efrāz-ı *lī maʿallāh*a[284]

134. Ey şeref-baḫş-ı dūdmān-ı Ḫalīl
Ḫalefü'ṣ-ṣıdḳ-ı nesl-i İsmāʿīl

135.Ey bihīn mihr-i maṭlaʿ-ı taḥḳīḳ
Seni Ḥaḳ ḳıldı maẓhar-ı tevfīḳ

136. Ḥaḳ senüñ ey Resūl-i bātemkīn
Ḳıldı her kārıñı sedāda ḳarīn

137. Sālik-i rāh-ı rāst-kārısın
Maẓhar-ı tām-ı feyż-i bārisın

138. Fā᾿iz-i luṭf-ı Ḥażret-i Ḥaḳḳın
Ḫayra her ḥālde muvaffaḳsın

139. Ey olan reh-nümā-yı semt-i berād
Sālik-i meslek-i yaḳīn ü reşād

140. Bu ṣanīʿüñ ki maḥż-ı ḥikmetdür
Ṣūret-i iḥtiyāṭ-ı fıṭratdur

141. Oldı tevfīḳ-i Ḥaḳ ṭaleb-kāruñ
Ṣūret-i fıṭrat oldı muḫtāruñ

---

[283] " Sen olmasaydın âlemleri yaratmazdım" Hadîs-i Şerîf
[284] Allâh ile benim öyle bir vaktim vardır ki, oraya ne nebiyy-i mürsel sığar ne de melek-i mukarreb (Hadîs-i Şerîf)

142. Olalar ümmetüñ sırād üzre
Emr-i bāriye inḳiyād üzre

143. *Ḫamrı Ḥaḳ anlara muḥarrem ide*
Anları cümleden mükerrem ide

Bu maḥalde Cibrīl-i emīn ṣalavātullāhı ʿalā nebiyyinā ve ʿāleyh ol ḥażretüñ kāse-yi lebeni iḫtiyār buyurduḳların istiṣvāb itdügi baʿż-ı **[116a] (1)** aṣḥāb-ı dirāyet taḥḳīki üzre sebeb-i istiḥkām-ı ʿaẓm ü bāʿiṡ-i ḫilḳat şaḥm u laḥm oldığı cihetden māddetü'l-aṣl-ı ḫilḳat-i aʿżā olan lebenī iḫtiyārların beyān u işʿārdur ve imām Nevevī *ḳaddise sırrahu* fıṭratdan İslām u istiḳāmet murād olup ʿalāmet-i İslām u istiḳāmeti iḫtiyār buyurduḳların iʿlām içün olmaḳ ḳulını iḫtiyār itmişdür ve imām-ı Ḳurṭubī *ḳaddise sırrıhu* lebene fıṭrat-ı tesmiyesi cevf-i mevlūda duḫūlde cümle aġdiyeden esbaḳ olduġı içündür diyü ṭaḥḳīḳ-i merām itmişdür

ʿUrūc-ı Ezbeyt-i Muḳaddes Sūy-ı Eflāk

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Feʿūlün

144. Çün andan ṣonra Cibrʾīl ile ol şāh
Hemān dem ḳıldı ʿazm-i ṣaḫratullāh

145. Nümāyān oldı bir miʿrāc-ı vālā
Mücerret gibi olmış āsmān-sā

146. Bir aʿlā süllem-i zībinde üslūb
Ki olmış ṣaḫratullāh üzre menṣūb

147. Ne süllem bir sehī serv-i ser-efrāz
Serinde nesr-i ṭāʾir-āşiyān-sāz

148. Zemīnden saḳf-ı eflāke keşīde
Firāzı ḳulle-yi çarḫa resīde

149. Olup pencāh o miʿrācuñ maḳāmı
Sütūn olmış ṭutar bu nüh ḥıyāmı

150. Maḳāmuñ her biri pencāh-sāle
Ki ṣıġmaz vaṣfı taʿbīr-i maḳāle

151. Anıñ bir pāyesi sīm ü biri zer
Dür ü yāḳūt ile pür-zīb ü zīver

152. Miʿrācı didi vaṣf idüp ol şāh
O sulṭān-ı serīr-i *lī maʿallāh*[285]

153. Ḳatı ḫūb idi ol miʿrāc-ı pür-nūr
Mis̱āl-i naḫl-i ṭūbā behcet-i Ṭūr

154. Didi ol ḫatmi ḫayl-i enbiyānuñ
Ne mümkün vaṣfınuñ taʿbīri anuñ

155. O miʿrāc ol ḳadar müstaḥsen idi
Ki seyri dīdeye nūr-efgen idi

156. Seri eflāke pāyı ḫāke vāṣıl
Melāʾik andan olur arża nāzil

157. Feżā-yı ḳudse olduḳça şitābān
İder andan ʿurūc ervāḥ-ı insān

158. Dem-i teslīm olur naẓẓāre perdāz
Anuñçün çeşmi mevtānuñ ḳalur bāz

159. Olur aña o demde dil nihāde
Anuñçün dīdesi ḳalur küşāde

160. Olup ʿāric o miʿrāc-ı güzīne
Ṣuʿūd itdi semāvāt-ı berine

[116b] 161. Meger kim ṣāniʿ-i dānā-yı pür-kār
Pür itmiş ber-i hū bir baḥr-i zeḫḫār

162. Nice baḥr ol yem-i nāḳaʿr-ı peydā
Ki olmış cevv-i eflāk aña meʾvā

163. Aña nisbetle baḥr-i oḳıyānūs
Bir ednā ḳaṭredür kim ġayr-ı maḥsūs

164. O baḥr-i ṣāniʿ-i bīmis̱l ü hemtā
Küfūf ismi ile ḳılmış musemmā

165. Olup şaḳḳ ol yem-i nādīre sāḥil
Mürūr itdi o şāh-ı sidre menzil

166. Mis̱āl-i nūr o şāh-ı ʿarş-ı pāye
Yetişdi ol nefes evvel semāya

---

[285] Allâh ile benim öyle bir vaktim vardır ki, oraya ne nebiyy-i mürsel sığar ne de melek-i mukarreb (Hadîs-i Şerîf)

167. O dem ḳıldı o māh-ı burc-ı temkīn
Ḳamerveş menzilin çarḫ-ı baḫtīn

168. Ḳudūmından şeref buldı felekler
Feraḥ-yāb oldı ser-cümle melekler

Maʿlūm-ı müteṣaḥḥıfān-ı ṣaḥāyif-i āṡār eʿāẓam-ı neḳale-yi siyer ü aḫbārdur ki ol sultān-ı muʿallā-ḳadr risālet-cenābunuñ beyt-i muḳaddesden semāya suʿūdı baʿż-ı rüvāt-ı naḳli üzre rākiben ʿale'l-burāḳ olmaḳ üzre menḳūl olup fāżıl-ı nıḥrīr Ḥāfıż bin Keṡīrüñ baʿż müʾellifātında mezkūr olduġı üzre Burāḳ beytü'l-muḳaddesde bāb-ı mescidde merbūt terk olunup ṣuʿūd-ı semā ol Miʿrāc-ı manṣūbdan vuḳūʿ bulmışdur ve imām Süyūṭī *raḥmetullāh teʿālā ʿaleyh* daḫı bu rivāyeti tevṡīḳ idüp ṣıḥḥatına tenṣīṣ itmişdür

Şerḥ-i Resīden-i Sipihr-i Berīn

Müfteʿilün / Müfteʿilün / Fāʿilün

169. İrdi o şeh ʿizzet ü tebcīl ile
Çarḫ-ı nüḥustine çü Cibrīl ile

170. Levni anuñ āb gibi ṣāfdur
Zer ḳatı ʿaks-i cebel-i ḳāfdur

171. Gördi o peyġamber-i vālā cenāb
Bir ḳapu kim mıṣraʿ-ı yāḳūt-ı nāb

172. Ḳuflı var avīḫte ol bābdan
Lüʾlü-yi yektā-yı cihān tābdan

173. Bir melik-i aʿzam-ı vālā-maḳām
Anda reʾīs idi Simāʿīl-nām

174. Vār idi maḥkūm aña bīrayb u şek
Taḥt-ı yedinde on iki biñ melek

175. Daḫı anuñ her biri kim vār idi
Tābiʿ-i maḥkūmı o miḳdār idi

176. Yaʿni melāʾikden olup pīş-ter
Tābiʿ idi her birine ol ḳadar

[117a] 177. Baʿżı efāżıl ʿadedinde didi
Her birisinüñ yediyüz bīn idi

178. Ol dem idüp pīşgehinden şitāb
Eyledi Cibrīl-i emīn ḳarʿ -ı bāb

179. Perde-serā-yı ḥarem-i ġaybdan
Yaʿni pes-i perde-yi *lārayb*[286]dan

180. Gūşına kimdür diyü irdi nidā
Ḥalḳa zen-i bārgeh-i kibriyā

181. Söyledi Cibrīl-i emīn oldığın
Ḥāmil-i Ḳur'ān-ı mübīn olduġın

182. Bildiricek kendin o dem Cebraʾil
Didiler ey peyk-i H̱udā-yı Cemīl

183. Kimdür o yanuñda ki ʿālī-güher
Ol şeh-i ẕīşān-ı necābet es̱er

184. Didi ki ol Aḥmed-i muḫtārdur
Cümle Rusül ḫayline sālārdur

185. Şāh-ı Rusül hādi-yi minhācdur
Tāc-ver-i kişver-i Mʿirācdur

---

286 O kitap (Kur'an); onda asla şüphe yoktur. O, müttakîler (sakınanlar ve arınmak isteyenler) için bir yol göstericidir. (Bakara, 2); Rabbimiz! Gelmesinde şüphe edilmeyen bir günde, insanları mutlaka toplayacak olan sensin. Allah asla sözünden dönmez.(Āli İmrān, 9); Fakat, onları gelmesinde şüphe edilmeyen bir gün için topladığımız ve hiçbir haksızlığa uğramaksızın herkese kazandığı şeyler tastamam ödendiği zaman halleri nice olur? (Āli İmrān, 25); Allah -ki ondan başka hiçbir tanrı yoktur elbette sizi kıyamet günü toplayacaktır, bunda asla şüphe yoktur. Söz bakımından Allah'tan daha doğru kim vardır! (Nisā, 87); (Onlara) Göklerde ve yerde olanlar kimindir? diye sor. "Allah'ındır" de. O, merhamet etmeyi kendi zatına farz kıldı. Sizi, varlığında şüphe olmayan kıyamet gününde elbette toplayacaktır. Kendilerini ziyana sokanlar var ya işte onlar inanmazlar. (En'ām, 12); Bu Kur'an Allah'tan başkası tarafından uydurulmuş bir şey değildir. Ancak kendinden öncekini doğrulayan ve o Kitab'ı açıklayandır. Onda şüphe yoktur, o âlemlerin Rabbindendir. (Yunūs, 37); Düşünmediler mi ki, gökleri ve yeri yaratmış olan Allah, kendilerinin benzerini yaratmaya da kadirdir! Allah, onlar için bir vâde takdir etti. Bunda şüphe yoktur. Ama zalimler, inkârcılıktan başkasını kabullenmediler. (İsrā, 99); Böylece (insanları) onlardan haberdar ettik ki, Allah'ın vâdinin hak olduğunu, kıyametin şüphe götürmez olduğunu bilsinler. Hani onlar aralarında Ashâb-ı Kehfin durumunu tartışıyorlardı. Dediler ki: "Üzerlerine bir bina yapın. Rableri onları daha iyi bilir." Onların durumuna vâkıf olanlar ise: "Bizler, kesinlikle onların yanıbaşlarına bir mescit yapacağız" dediler. (Kehf, 21); Kıyamet vakti de gelecektir; bunda şüphe yoktur. Ve Allah kabirlerdeki kimseleri diriltip kaldıracaktır. (Hac, 7); Bu Kitab'ın, âlemlerin Rabbi tarafından indirilmiş olduğunda asla şüphe yoktur. (Secde, 2); Kıyamet günü mutlaka gelecektir, bunda hiç şüphe yoktur. Fakat insanların çoğu buna inanmazlar. (Mü'mīn, 59); Şehirlerin anası (olan Mekke'de) ve onun çevresinde bulunanları uyarman ve asla şüphe olmayan toplanma günüyle onları korkutman için, sana böyle Arapça bir Kur'an vahyettik. (İnsanların) bir bölümü cennette, bir bölümü de çılgın alevli cehennemdedir. (Şūrā, 7); De ki: Allah sizi diriltir, sonra öldürür. Sonra sizi şüphe götürmeyen kıyamet gününde biraraya toplar. Fakat insanların çoğu bilmezler.(Cāsiye, 26); "Allah'ın vâdi gerçektir, kıyamet gününde şüphe yoktur" dendiği zaman: Kıyametin ne olduğunu bilmiyoruz onun bir tahminden ibaret olduğunu sanıyoruz, (onun hakkında) kesin bir bilgi elde etmiş değiliz, demiştiniz. (Cāsiye, 32).

186. Didiler ey ḥāmil-i vaḥy-ı mübīn
Oldı mı mebʿūs̱ o Resūl-i güzīn

187. Didi ḳılup Ḥaḳ anı daʿvet bu şeb
Ṭoġdı o mehtāb-ı saʿādet bu şeb

188. Daʿvet olundı o şāh-ı pāk-ẕāt
Yaʿni o peyġamber-i ḳudsī simāt

189. Eyledi tekrīm aña Rabb-i kerīm
Tā ola cevlāngehi ʿarş-ı ʿaẓīm

190. Nūr-ı cemāliyle felek-tāb ola
Çārḫ ḳudūmiyle şeref-yāb ola

191. Niʿmet-i ḳurbı ḳılup inʿām aña
Ḳadrini terfīʿ ile ikrām aña

192. Nūr-ı cemāli şeref-i aḫterān
Munṭaẓar-ı maḳdemi rūḥāniyān

193. Maḥrem-i rāz-ı ḥarem-i kibriyā
Yaʿni şefīʿ-i dü cihān Muṣṭafā

194. Gūş idicek nām-ı şerīfin sürūş
Eylediler şevḳile cūş u ḫurūş

195. Ḳıldılar ol demde taḥiyyat kenān
Fetḥ-i derfeyż-i es̱er-i āsmān

196. Pes felek-i evvele ol dem Resūl
Ḳıldı saʿādetle o derdin duḫūl

Pes maʿlūm ola ki ol sulṭān-ı Sidre-mekān *ʿaleyhi ve ʿalā ālihi ve ṣaḥbihi* ṣalavāt-ı er-raḥman cenābınuñ semā-yı evvele vuṣūli ḳatında bāb-ı semā meftūḥ u müheyyā bulunmaḳ ikrāmda beḥasbü'ẓ-ẓāhirü'l-menbaʿ-ı mülāḥaẓa olunurken güşāyişi ḥażret-i Cibrīlüñ istifāḥından ṣoñra **[117b]** vuḳūʿ bulduġunuñ sırr u ḥikmeti ol şāh-ı serīr-i ıṣṭıfā vü çāpük-süvār-ı ʿarṣagāh-ı İsrā *ʿaleyhi ve ʿalā ālihi ve ṣaḥbihi* şerāyifü't-teslīmātu ve't-taḥāyā cenābınuñ bālā bi'l-iḫtiṣāṣ kendüler içün meftūḥ ḳılındığı evvel-i emrden maʿlūmları olmaḳ içün idigi ibn-i Dıḥye *raḍiyallāhu teʿālā ʿanh* rivāyeti ile s̱übūt bulup ketb-i mevs̱ūḳada mezkūr u mesṭūrdur

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

197. Oldı çün ol mefḫar-ı peyġamberān
Rūşenā-yı baḫş-ı burc-ı aḫterān

198. Yaʿni çün ḳıldı o bedr-i aṣfiyā
Evvelīn saḳf-ı semā-yı pür-żiyā

199. Nūr-pāş olup sipihre serbeser
Mihr-i rūyı virdi aña zīb ü fer

200. Ḳıldı istiḳbāl anı bīḥad-i sürūş
Ḫande rev-cümle ferahnāk o beşūş

201. Bir ʿazīmü'ş-şān melek geldi bile
Ḳıldı istiḳbāl o da taʿzīm ile

202. Līk ebrūlar çü zih beste-kemān
Yoḳ cemālinde beşāşetden nişān

203. Cebreʾīle ḳıldı çün andan suʾāl
Didi ol da eyleyüp şerḥ-i maḳāl

204. Ḫāzin-i nīrān olan mālikdür ol
Resm-i ins ü ülfeti tārikdür ol

205. Söyleyüp Cibrīle mālikden o şeb
Dūzaḫuñ ḳıldı temāşāsın ṭaleb

206. Oldaḫı refʿ itdi çün serpūşını
Geldi dehşet seyr idince cūşını

207. Ḳıldı ricʿatle aña çünkim ḫiṭāb
Mevḳıʿına bīdireng itdi şitāb

208. Anı da geçdi çün ol faḫr-i enām
Yaʿni ol peyġamber-i ʿulvi ḫırām

209. Gördi bir şaḫṣ-ı mükerrrem dūrdan
Ḥulleler giymiş serāser nūrdan

210. Olmış ol zībende eṭvār-ı güzīn
İncüden bir ḫūb-ı kürsīde mekīn

211. Didi bu ne ẕāt-ı ʿālī-cāhdur
Didigim Ādem Ṣafiyullāhdur

212. Aña çün nezdīk olup virdi selām
Böyle ḳaldı oldaḫı sevḳ-i kelām

213. Merḥabā ey ibn-i ṣāliḥ merḥabā
Ey Ḥabīb-i Ḥaḳ Resūl-i müctebā

214. Olmada maʿrūż-ı her ṣubḥ u mesā
Cümle ervāḥ-ı benī ādem aña

215. Müʾmine ḫandān olup ḥasīn ider
Rūḥ-ı küffārı görüp nefrīn ider

[118a] 216. Ol cemīʿ-i enbiyānuñ efḍali
Çün güẕer itdi semā-yı evveli

217. Püşt-pā urup bu dār-ı fāniye
İrdiler ol dem semā-yı s̱āniye

218. Anda ol ser ḫayl-i cemʿ-i mürselīn
Oldı ʿĪsā ile Yaḥyāya ḳarīn

219. Çün süyūm eflāke rāḳi oldılar
Anda Yūsıfla mülāḳi oldılar

220. Oldı ol peyġamber-i ʿāli tebār
Menzil-i çārumde İdrise düçār

221. Oldı pencüm kāḫ aña çün cilvegāh
Gördi ol menzilde Hārūnı o şāh

222. Sādise irdi çü ʿizz ü şānile
Ḳıldı ṣoḥbet Mūsa-yı ʿÜmrānile

223. İrdi andan āsmān-ı heftüme
Pertev-endāz oldı ṭāḳ-ı encüme

224. Ḳıldı istiḳbāl idüp taʿẓīm aña
İbn-i Ṣāliḥ diyü İbrāhīm aña

225. Ḥāṣılı cümle nebīler didi hep
Kim mülāḳi oldılar aña o şeb

226. Merḥabā ey muḳtedā-yı enbiyā
Ey aḫ-ı ṣāliḥ resūl-i müctebā

227. Ancaḳ İbrāhīm ile ādem Ṣafī
Didiler aña eyā İbn-i Vefī

228. Gördi İbrāhimi kim pīrāmeni
Ḥaddi yoḳ bir ḳavmüñ olmış meskeni

229. Kiminüñ levni beġāyet ṣāf u ḫūb
Kiminüñ nevʿā kudūretle mesūb

230. Līk olur bir nehre olup ġavṭa-zen
Rū-sefīd anlarda çün berk-i semen

231. Ümmete hem ẓāhir idüp reʾfeti
Tavṣiye ḳıldı ġırās-ı cenneti

232. Gördi anda beyt-i maʿmūrı o şeb
Ol muʿallā kadr-i pür-nūrı o şeb

233. Gördi kim olmaḳda ṭāyif yekbeyek
Her Şabān-rūzānı yetmiş biñ melek

234. Elvirir ol kim bu devlet anlara
Gelmeye tā ḥaşr nevbet anlara

235. Sidreye olduḳda seyri müntehi
Ḥaḳḳuñ ol maḳbūl-ı ḫāṣ-ı dergehi

236. Gördigim taḫtında çārī çār-ı cū
Bergi gūş-ı fīl ü bāri çün sebū

237. Ḳad çeküp aġṣānı olmış beʿadīl
Āşiyān-sāz olmış anda Cebreʾīl

238. Olsa mümkündür o naḫlüñ muttaṣıl
Cümle ʿālem sāyesinde müsteẓıl

239. Dembedem envār ile mesḥūn olur
Her nefesde levni günāgūn olur

240. Tā irince sidreye oldı delīl
Ḳıldı ol yerden taḫallüf Cebreʾīl

[118b] 241. Çün o menzilgāhı meʾvā eyledi
Gülşen-i ḫuldı temāşā eyledi

242. Dār-ı fevz ü beḥçete ḳıldı duḫūl
Yaʿni ṣaḥn-ı cennete ḳıldı duḫūl

243. Gördi Ḥaḳḳuñ anda īcād itdügin
Müʾminine cümle iʿdād itdügin

244. Oldı manẓūri o şāhuñ serbeser
Ol niʿam kim görmemişdür dīdeler

245. Oldı meşhūdı o demde bīḳuṣūr
Ol ki ḳaṭʿā ḫāṭıra ḳılmaz ḫuṭūr

246. Ḳıldı gül-geşt-i ḫıyābān-ı behişt
Eyledi seyr-i gülistān-ı behişt

247. Geçdi andan refʿ idüp bīḥad ḳanāʿ
Ḳıldı aḳlāmın ṣarīrin istimāʿ

248. Kevs̱erüñ zeyn eylemiş hemçün ḥibāb
Çāresin dürr-i mücevvefden ḳıbāb

249. Ḫāki ḫaclet-sāz olup müşg-i tere
Rīze sengi ṭaʿna eyler kevs̱ere

250. Anı da çünkim güẕār itdi Resūl
Bezm-i ḳurba oldı reh-yāb-ı vuṣūl

251. Oldı ol maḥbūb-ı ḫāṣ-ı kibriyā
Maḥrem-i ḫalvetüñe fem-i denā

252. Maḥv olup cümle rüsūm-ı māsivā
Oldı meşhūrı Cenāb-ı kibriyā

253. Oldı fāiż lemʿa-yı dīdār aña
Vaḥy olındı ṣad hezār esrār aña

254. Maḥrem oldı ol imām-ı ḳıbleteyn
Bīkem ü keyf ü metā vü vażʿ u īn

255. Bir ʿaceb dergāha k’anda ġayrılar
Ḳaldı hemçün ḥalḳa-yı bīrūn-ı der

256. Oldı ẕāt-ı pāki hādi-yi ümem
Şebnem-āsā vāṣıl-ı mihr-i ḳıdem

257. Berṭaraf olup çü andan şeş-cihāt
Oldı ġarḳ-ı lücce-yi envār-ı ẕāt

258. Oldı fāyiż aña ol feyż ü fütūḥ
K’oldı cism-i tāb-nākı maḥż-ı rūḥ

259. Tīrveş meṭvī olup ol rāh aña
Ḳābe ḳavseyn[287] oldı menzilgāh aña

260. Ṣaldı pertev aña envār-ı ḳıdem
Oldı ḳalbi genc-i esrār-ı ḳıdem

261. Ẕāt-ı pāki oldı ġarḳ-ı baḥr-ı nūr
Maḥv olup imkān vücūb itdi ẓuhūr

262. Muṣṭafānuñ yaʿni ẕāt-ı ekremi
Oldı bir vālā ḥarīmüñ maḥremi

263. Kim anuñ vaṣfında ḳāṣır der lisān
Şerḥ ü taḳrīrinde ʿācizdür beyān

264. Lāldür anda zebān-ı nāṭıḳa
Ebkem olmışdur lisān-ı nāṭıḳa

265. Olmaz ol esrār-ı mestūr-ı ḥaẕīr
Ḳāleb-i taʿbīre güncāyiş-peẕīr

[119a] 266. Aldı bir ṣahbā-yı vaṣluñ lezzetin
Kimse derk itmiş degül keyfiyyetin

267. Ḳıldı bezm-i ḳurba çün vażʿ-ı ḳadem
Niʿmet-i vuṣlatla oldı müġtenem

268. Nice menzil ṭayy idüp nice rübūʿ
Ḳıldı çün ʿadven ʿalā bedʿin rücūʿ

269. Vaḳt-i ʿavdetde mürūr itdi yine
Pūr-ı ʿümrānuñ çü menzilgāhına

270. Anı tebrīk idüp ol zībā ḫıṣāl
Muṣṭafādan ḳıldı istifsār-ı ḥāl

271. Ṣordı maẓhar olduġı envārdan
Ḳıldı istiʿlām ola serārdan

272. Çün didi ol müşriḳ-i envār-ı ẕāt
Ümmete farż olduġın pençeh ṣalāt

273. Didi ḳıldım ben muḳaddem imtiḥān
Yoḳdur ümmetde aña tāb u tüvān

---

[287] O kadar ki (birleştirilmiş) iki yay arası kadar, hatta daha da yakın oldu. (Necm 9)

274. Ol ḳadar aʿmāle yoḳ ḳudretleri
ʿUhdesinden gelmege ṭāḳatleri

275. Pes rücūʿ idüp Cenāb-ı ḥażrete
Ḳıldı istidʿā-yı ḫıffet ümmete

276. Oldı beş vaḳt olmaḳ üzre ber ḳarar
Eyledi imżā anı perverdigār

277. Aña Mūsā yine ibrām eyledi
ʿAvdete tekrār iḳdām eyledi

278. Ḳıldı istiḥyā velī ol ḫoş-simāt
Kim ola cūyā-yı taḫfīf-i ṣalāt

279. Cebraʾīl ile olup hem-reh yine
Geldi ol şebde o şāhenşeh yine

280. ʿAvdete meʾẕūn olup çün kim Nebī
Nāzil oldı āyet-i raḥmet gibi

281. Geçdi şeb çün kim seḥer itdi ẓuhūr
Dehre ḳıldı şemʿ-i ḫāver feyż-i nūr

282. İtdi beyt-i ümmühāniden ḫırām
Oldı ol şeh ʿāzim-i beytü'l-ḥırām

283. Gördi olmış anda ol sulṭān-ı dīn
Cemʿ-i küffār ile Bū-Cehl-i laʿīn

284. Anlara miʿrācı taḳrīr eyledi
Lehçe-yi dil-keşle taʿbīr eyledi

285. Söyleyüp nice ʿalāmet anlara
Ḳıldı ol ḥāli ḥikāyet anlara

286. Çün anı gūş eyledi küffār-ı şūm
Ḳıldılar cümle kilāb-āsā hücūm

287. Beyt-i Maḳdisden ṣorup nice nişān
İtdiler ol yüzden anı imtiḥān

288. Ḥaḳ o dem Cibrīle fermān eyledi
Pīşgāhında nümāyān eyledi

289. Bī tevaḳḳuf ol şeh-i feyż iktisāb
Her neden kim ṣordılar virdi cevāb

290. Gūş idüp anuñ rivāyet ḳılduġın
Her cevābında iṣābet ḳılduġın

[119b] 291. Bir zamān dem-beste vü lāl oldılar
Ebkem ü ser-geşte aḥvāl oldılar

292. Nīş-i ṭaʿnı cümle derkār itdiler
Siḥre nisbet idüp inkār itdiler

293. Aña kim Hādī hidāyet ḳılmaya
Ḥażret-i Bārī ʿināyet ḳılmaya

294. Vādi-yi ḥayretde ser-gerdān ḳalur
Gümreh ü bīçāre vü ḥayrān ḳalur

295. Anlara ola hidāyet sāz-kār
Luṭf-ı Mevlādan olurlar ḥiṣṣedār

296. Feyż-i Ḥaḳdan ol ki ola vāye-gīr
Eşheb-i ʿazmi olur gerdūn-mesīr

297. *Ol ki taṣdīk itdi ṣıddīk oldı ol*
Ol ki inkār itdi zındīḳ oldı ol

Erbāb-ı elbāba ḫafī olmaya ki ser-defter-i ʿuteḳā-yı aḥrār şeref-ḳarīn-i s̱ānī-yi is̱neyn-i ez̠hümā fi'l-ġār-ı refīḳ şefīḳ ḥażret-i Sıddīk ʿAtīk raḍiyallāhı teʿālā ʿanhü Cenābunuñ Ṣıddīk laḳabıyla iştihārları ḫuṣūṣunda vürūd iden rivāyātuñ eşheri muʿcize-yi İsrā-yı muṣaddıḳınn olan müʾminīn zümresinden iḥrāz-ı ḳaṣabu's-sebaḳ teḳaddüm ile mümtāz olup ol muʿcize-yi bāhireyi cümleden muḳāddem taṣdīḳe mübāderet buyurduḳları içün olmaḳ rivāyetidür

Feʿilātün / Feʿilātün / Feʿilün

298. Yā İlāhi beResūl-i s̱aḳaleyn
Mihr-i tā bende-yi burc-ı ḥaremeyn

299. Bekeremkāri-yı şāh-ı İsrā
Becihān-tābi-yi māh-ı İsrā

300. Nūr-ı peyġamber-i ẕīşānuñ içün
Ol resānende-yi fermānuñ içün

301. Ḥürmeti Ḥaḳḳı cemīʿ-i Rusülüñ
Daḫı ol rāh-nümā-yı sübülüñ

302. Beni sermest-i mey-i taḥḳīḳ it
Sālik-i şāhreh-i Ṣıddīḳ it

303. Ḳıl her işimde refīḳim tevfīḳ
Beni ṣıddīḳlara eyle refīḳ

304. Ḥürmetine o şeh-i muḥteremüñ
Beni ḳıl lāyıḳ-ı luṭf u keremüñ

305. Ḳıl kerem ey şeh-i ʿālī-şānım
Ne ḳadar mücrim isem sulṭānım

306. H̬ātem-i cemʿ-i Rusül ḥürmetine
Bāʿiṡ-i h̬ilḳat-i gül ḥürmetine

307. Kerem it bendeñe iḥsān eyle
Naẓar-ı cūdına şāyān eyle

[120a] 308. Nūrınun ḥürmetine ol şāhuñ
Yüzi ṣuyına o vālā cāhuñ

309. Ḳoma maḥzūn u derūn h̬asta beni
Renc-i eyyām ile şikeste beni

310. Maḥfil-i vuṣlata reh-yāb eyle
Peyrev-i melek-i aṣḥāb eyle

311. *Ey kerem-pīşe cemīl-i settār*
Ne ḳadar mücrim ise ***ʿĀrif****-i zār*

312. ʿAvf idüp cürmüni maġfūr eyle
İki ʿālemde de mesrūr eyle

313. Ne ḳadar ġarḳa-yı ʿiṣyān ise de
Ne ʿitāb itmege şāyān ise de

314. O dil āzurdeyi āşüfte ḳoma
Gül-i āmālini ne'şkufte ḳoma

315. *Ne ḳadar yoġise istiḥḳāḳı*
Maẓhar-ı luṭf ola ***ʿAbdu'l-Bāḳi***

2.2.2. Ḳaṣīde-yi Nādirī Dervaṣf-ı Miʿrāc-ı Sulṭān-ı Enbiyā Muḥammed Muṣṭafā ʿAleyhi'ṣ-Ṣalātu ve's-Selām[288]

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün

1. Teʿālallāh zihī şām-ı sürūr-encām u ġam-fersā
   Ki oldı maẓhar-ı esrār-ı *subḥāne'l-leẕī esrā*[289]

2. Felek maḥv eyleyince āl tamġasını ḫurşīdüñ
   Zemīnüñ ẓıll-ı maḫrūṭīsi çekdi ʿanberīn ṭuġra

3. Zer-i pür-tāb-ı mihri bozdı çünkim dirhem-i encüm
   Meḥekk-i şāma urdı anı bir bir nāḳıd-ı dünyā

4. Gül-i mihrüñ gül-ābın aldı ʿālem dīg-i ḫāk içre
   ʿAceb mi olsa serpūş-ı felekde ḳaṭreler peydā

5. Ṭaġıtdı bād-ı ṣarṣar ḫırmen-i ḫūrşīd-i raḫşānı
   Kevākib ṣanma itdi her yere bir dānesin ilḳā

6. Yanup mihr āteşinden kāġıd-ı zer oldı ḫākister
   Eẟer ḳaldı henüz āteşden anda cābecā ammā

7. Siyeh semmūr idi ẓulmet beyāżı cābecā encüm
   Ne ḥāletdür bu kim gizlendi anda beyża-yı beyżā

8. Temevvücden ṭoḳundı bir ṣadef ḫārāya ḫurd oldı
   Daġıldı lücce-yi gerdūn içinde lüʾlü-yi lālā

9. Niḳāb itdi ʿarūs-ı ḫāveri ruḫsārına zülfin
   Veli her ḥalḳasından ẓāhir oldı ol ruḫ-ı zībā

10. Serāpā ḳurṣ-ı mihri maḥv idüp dendān-ı encümle
    Şihābı rāḥat-ı dendān idindi tārem-i vālā

---

[288] Ḳāḍī-yi Ṡānī ʿAlāmehu Bīmerānī Nādirī Efendi ʿAleyhü'r-Raḥme İbni Ḳaṣīde-yi Bīnaẓīr-i Derbeyān-ı Leyle-yi Miʿrāc-ı Ḥażret-i Sulṭān-ı Enbiyā vü İmām-ı Aṣfiyā Fermūde Şüd (1b-3b) **L** ; Ḳaṣīde-yi Nādirī Dervaṣf-ı Miʿrāc-ı Ḥażret-i Ṣulṭān-ı Enbiyā (30b-31b) **M**

[289] Bir gece, kendisine âyetlerimizden bir kısmını gösterelim diye (Muhammed) kulunu Mescid-i Harâm'dan, çevresini mübarek kıldığımız Mescid-i Aksâ'ya götüren Allah noksan sıfatlardan münezzehtir; O, gerçekten işitendir, görendir (İsrâ, 1)

1a u – : L, M
2b çekdi : geçdi L, M
3a encüm : necme L, M
5a ṭaġıtdı : daġıtdı L, M
6a zer : rūz L
6b Eẟer ḳaldı henüz āteşden anda cābecā ammā : Eẟer ḳaldı münevver āteşinden cābecā ammā L, M

11. Semāʿ içre saçup eşk-i nücūmı şāl-pūş oldı
Firāḳ-ı Şems ile gerdūn olup hemḥāl-i Mevlānā

12. Çıḳardı cāme-yi dībā vü destār-ı muʿallāsın
Felek āheng-i ceng itdi zırıh-pūş oldı sertāser

13. Aḳup afyon-ı şeb toẖm-ı nücūm oldı perākende
Güneş bir kelle-yi ẖaşẖaş idi dehr eyledi ifnā

14. Degül mihr ü şafaḳ ġalṭān olınca farḳ-ı pür-nūrı
Ṭaşup iḳlīm-i Şāmı ṭutdı ẖūn-ı Ḥażret-i Yaḥyā

[120b] 15. Sevādı sūre-yi *ve'l-leyl*[290] aña zerrīn nüḳaṭ encüm
Şafaḳ ser-sūredür kim eylemişler surẖile imā

16. Çıḳup laʿlin tutuḳdan Leyli-yi meh-rūy u müşgīn-mū
Dimāġ-ı Ḳays-ı çarẖı eyledi āşüfte-yi sevdā

17. Bozuldı ẖayme-yi zer-baft-ı ẖān-ı ẖāveristānı
İrince ẖayl-i aẖşām itdi müşgīn ẖaymesin berpā

18. Çalınca mühr-i mihri uġradı ḳahr-ı Süleymāna
Sipihr oldı meger kim dīv-i şāma maḥbes-i mīnā

19. Felek tāc-ı zerin terk itdi İbrāhim-i Edhemveş
Derūnında ʿaceb mi eylese nūr-ı siyeh meʾvā

20. O Şebdür maṭlaʿü'l-envār-ı miʿrāc-ı Ḫudāvendī
O şebdür maẖzenü'l-esrār-ı ẖalvet-ẖāne-yi İsrā

21. O aẖşām oldı ser-tāc-ı nübüvvet ṣāḥibü'l-miʿrāc
O hengām oldı sulṭān-ı rusül hem-ṣoḥbet-i Mevlā

22. Şeh-i eyvān-ı ʿizzet tācdār-ı taẖt-ı ḥatmiyyet
Ser-efrāz-ı muṣaḥḥar-sāz-ı dārü'l-mülk-i *ev ednā*[291]

23. Dıraẖşān gevher-i ʿibret-nümā-yı dürc-i maḥbūbı
Firūzān aẖter-i ẓulmet-zedā-yı burc-ı istiʿlā

---

[290] (Karanlığı ile etrafı) bürüyüp örttüğü zaman geceye, (Leyl, 1)
15a sevādı : sevād M
16a leyli-yi : leyle-yi M
mehrūy u : mehrūy-ı L
17 − M
19a zerin : serīre M
19b meʾvā : peydā M
21b o hengām oldı : o aẖşām oldı M
[291] O kadar ki (birleştirilmiş) iki yay arası kadar, hatta daha da yakın oldu.(Necm 9)

24. Medār-ı ḫilḳat-i ʿālem nihād-ı ṭıynet-i Ādem
Süvār-ı ʿarṣa-yı ṭārem emīrü'l-meclis-i ġabrā

25. ʿİzār-ı mehveşi pertev-nümā-yı nūr-ı rabbānī
Zebān-ı dil-keşi gevher-feşān-ı *kenz-i lāyefnā*[292]

26. Ḥabīb-i Ḥażret-i ʿİzzet ṭabīb-i ʿillet-i ẕillet
Kefīl-i raḥmet-i ümmet delīl-i cennetü'l-Meʾvā

27. Ḫaṭā-pūşende-yi müẕnib ʿaṭā-baḫşende-taʾib
Emān-ı maşrıḳ u maġrib Emīn-i Yes̱rib ü Baṭḥā

28. Cenāb-ı Aḥmed-i Mürsel İmām-ı zümre-yi kümmel
Mufaṣṣal-sāz-ı her mücmel rumūz-āmūz-ı her dānā

29. O sulṭān-ı bülend-eyvān-ı iklīm-i risālet kim
Livāü'l-ḥamd ile ʿālemleri fetḥ itdi bīpervā

30. Ġubār-ı dergehi kuḥlü'l-cilā-yı dīde-yi encüm
Ṭınāb-ı ḫargehi silkü'l-leāl-i gerden-i ḥūrā

31. Benānı ḥālet-i miftāḥ-ı cennetden peyām-āver
Dehānı noḳṭa-yı ġayb-ı hüviyyetden ḫaber-fermā

32. O şāhuñ sikkesi mühr-i nübüvvet ḫuṭbesi Ḳurʾān
Müşerref anlaruñla naḳd-i dīn ü cāmiʿ-i dünyā

33. Ṣufūf-ı āl u aṣḥābı suṭūr-ı ḥüccet-i millet
İmāmetde vücūd-ı pāki gūyā mühr ile imżā

34. Ṣalup ferr-i şehinşāhı idince iki şaḳ māhı
Olup zerrīn neḳāre itdi māhuñ şevketin aʿlā

35. Kebūter-beyża ile ḫaṣmını defʿ itdi ġār üzre
Melek dīv-i racīmi necm ile ṭard eyledi gūyā

36. Mis̱āl-i ebr-i raḥmet dehri teşrīf itdügi sāʿat
Mecūs āteşlerin bārān-ı fażlı eyledi iṭfā

37. Yıḳıldı ṭāḳ-ı ḳaṣrı dūr olup sehm-i saʿādetden
Oḳın atdı kemānın yaṣdı ol dem devlet-i Kisrā

38. Ḥaḳīḳatde sevād-ı āferīniş ẓıllıdur anuñ
ʿAceb mi ẓāhiren bīsāye olsa āftābāsā

---

[292] Kanâat tükenmez bir hazînedir. (Hadîs-i Şerîf)
33a ḥüccet-i millet : ḥüccet ü millet M
37b Kisrā : ḳaṣrı H, L

[121a] 39. Görürdi bītereddüd cānib-i ẓahr-ı şerīfinden
Olup mühr-i nübüvvet arḳasında dīde-yi bīnā

40. ʿAceb mi eskiyüp şimdi dökülse dürr-i sīr-ābı
O sulṭāna muraṣṣaʿ çetr idi ebr-i felek-fersā

41. *Gel ey kilk-i hünerver ḳıṣṣa-yı miʿrācı taḳrīr it*
Degüldür çünki mümkin muʿcizātın eylemek iḥṣā

42. Gelüp peyk-i İlāhī Ḥażret-i Peyġambere ol şeb
Getürdi bir Burāḳ-ı berḳ-seyr ü āsmān-peymā

43. ʿAceb rehvār idi kim ferş-i ʿarş üzre dem-i cevlān
Feżāda tünd-rev-i āhū felekde tīz-per ʿanḳā

44. Teni gül saçı sünbül tūġ-ı şāhı ol dem-i dilkeş
Ḳulaġı berg-i sūsen çeşm-i ḫūbı nergis-i şehlā

45. Şu deñlü tīz-cünbiş kim çerāgāh-ı vücūd içre
Eẕel raḫşın geçerdi rākibi menʿ itmese farżā

46. Şafaḳda āftāb-ı ḫāveri bir saṭl-ı zerdür kim
İçinde ḫādim iḥżār eylemiş ol esb içün ḥınnā

47. Cihānı geşt idüp mānend-i nūr-ı dīde ol demde
Miẟāl-i heft-perde ḥāʾil olmadı yedi deryā

48. Binüp ol raḫşa çünkim maḳṣad-ı Aḳṣāya ʿazm itdi
Anuñ evvel ḳonaġı oldı ṣaḥn-ı Mescid-i aḳṣā

49. İmām oldı ṣufūf-ı enbiyāya görseñ ol demde
Suṭūr-ı Muṣḥafuñ üstünde *bismillāh*[293] idi gūyā

50. Namāzını tamām itdi çün ol cāy-ı mübārekde
ʿUrūc itdi semāvāta duʿā-yı müstecābāsā

51. Degül şām u kevākib bād-ı raḫşı eyledi cünbiş
Temevvücden ḳarardı pür-ḫabāb oldı yem-i ḥaḍrā

52. Getürdi hāle bir sīmīn tabaḳla girde-yi māhı
Velīkin cābecā yanmış diyü meyl itmedi aṣlā

53. ʿUṭārid ṣafḥa-yı çarḫ üzre yazdı ḥükmin ol şāhuñ
Aña şeb ḫaṭṭ u encüm rīk ü māhuñ ġurresi ṭuġrā

---

[293] Rahmân ve rahîm olan Allah'ın adıyla. (Fātihā 1)
53a şāhuñ : māhuñ M
53b rīk ü māhuñ : rīk dehānuñ L; rīk hilālüñ M

54. Süleymānuñ öñünde döndi Mīnā üzre Belḳısa
Felekde aña istiḳbāl idince Zühre-yi zehrā

55. Bırāḳdı mihr-rūyı ḫānḳāh-ı çār meh-i pertev
Söyündürse n'ola ḳandīl-i mihri Ḥażret-i ʿİsā

56. Şebī-ḫūn itdi Behrām aḫterān-ı necme emr ile
Şafaḳ ṣanma felekde ṭoldı ḫūn-ı geşteden ṣaḥrā

57. Felekde saʿd-ı ekber necm-i kübrā oldı feyżinden
Seg-i manẓūrıdur beñzer ki şīr-i ʿālem-i vālā

58. Olup Keyvān-ı zengi ḫıdmetinde ḳara ḳolluḳcı
O yüzden iḳtisāb-ı nūr idüp oldı semen-simā

59. Uruldı sikkesi kürsi-yi pūlād üzre ol şāhuñ
Derāḥimdür degül kürsīde yir yir encüm-i Zehrā

60. N'ola envār-ı rūyı aña zerrīn tār u pūd olsa
Żiyā-yı ṭalʿatinden itdi ʿarşuñ aṭlasın dībā

61. Cüdā oldı kenār-ı Sidrede Cibrīl o Ḥażretden
Gülünden ayrı bülbül gibi ḳaldı ḥüzn ile tenhā

62. Ḳalup raḫşı o menzilgehde Refref eyledi ḫidmet
Ṣadefvār itdi ol dürr-i yetīme sīnesin meʾvā

[121b] 63. İrüp bir ṣuya daḫı ḳaldı Refref dūr olup andan
Mükedder mīve-yi terden cüdā berg-i ḫazānāsā

64. Girüp ol perde-yi nūrā ḥarīm-i ḫāṣa yol buldı
Ḥużūr-ı ʿizzete naḳd-i vücūdın eyledi ifnā

65. Maḳām-ı *ḳābe ḳāvseyn*[294]'i geçüp mānend-i tīr ol dem
Müyesser oldı aña maṭlab-ı aʿlā-yı *ev ednā*[295]

66. Olundı çoḳ tekellüm ḳıṣṣa-yı mihr ü maḥabbetden
Velī bīḫāme vü lafż itdi cilve şāhid-i maʿnā

67. O ṣoḥbetden ḫaber yoḳ ʿaḳl anuñ keyfiyyetin bilmez
Ne bilsün tābiş-i mihr ü mehüñ māhiyyetin aʿmā

57b vālā : bālā M
59b Zehrā : ġırrā L, M
60a u : – L, M
63a ṣuya : suya L, M
64b ifnā : ihdā L, M
[294] O kadar ki (birleştirilmiş) iki yay arası kadar, hatta daha da yakın oldu. (Necm 9)
[295] O kadar ki (birleştirilmiş) iki yay arası kadar, hatta daha da yakın oldu. (Necm 9)

68. Bulup maḳṣūdını āḫir nüzūl itdi saʿādetle
Ki ḫalḳ-ı ʿāleme peyġām-ı ḥaḳḳı eyleye inhā

69. Getürdi anlara vāfir hedāyā genc-i raḥmetden
Velīkin herkese miḳdārı deñlü eyledi aʿṭā

70. *Ḫudāvendā ḍalālet **Nādirī**nüñ cānın almışdur*
Kerem idüp anı ḳıl bir dem-i cān-baḫş ile iḥyā

71. Kerīme ʿarż-ı ḥāl itmek yiter bir kerre sulṭānum
Ne ḥācet ḳıṣṣayı taṭvīle mānend-i şeb-i yeldā

72. Hemīşe tā ki şām-ı ferruḫ-encāmuñ sevādından
Ola deryā-yı gerdūn üzre ẓāhir ʿanber-i sārā

73. O şāhuñ ḫāk-ı pāyın ʿanberāsā eylesün ḫoş-bū
Ṣalāt-ı Ḥażret-i ʿİzzet selām-ı Ḥayy-ı bīhemtā

74. Taḥiyyāt-ı ebed-peyvend ile dünyā vü ʿuḳbāda
Ser-efrāz eylesün ẕāt-ı şerīfin Ḥażret-i Mevlā

2.2.3.
Miʿrāciye-yi Riyāżī[296]

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün

1. Kim itdi gevherin ḫāk içre ḫūrşīd-i cihān-ārā
Anı bulmaġa ġırbāl itdi ḥāżır ṭārem-i vālā

2. Şafaḳla çarḫ-ı altun pullı gülgūnı cibinlikdür
Ḳarār itmiş içinde nev-ʿarūs-ı ʿālem-i bālā

3. Ṣalındı nārı mihrüñ külḫan-ı ḥamām-ı gerdūna
N'ola germ olup itse ḳubbesinden ḳaṭreler peydā

4. Çıḳup bir pullı māhı keşti-yi ḫūrşīdi ġarḳ itdi
Anuñ cūş u ḫurūşından ḳızardı bu yedi deryā

5. Ne ṣūret-bāz olur eşkāl-i encüm ʿarż ider ḫalḳa
Yaḳup şemʿin verā-yı perdeden mihr-i cihān-ārā

---

[296] Riyāżī Efendi Derşıfat-ı Şeb-i Miʿrāc-ı Ḥażret-i Resūl-i Ekrem ü Ḥabīb-i Muḥterem Ṣallallāhu Teʿālā ʿAleyhi ve Sellem (3b-6a) **L** ; Ḳaṣīde-yi Riyāżī Dernaʿt-ı Ḥabīb-i Ekrem Ṣallallāhu ʿAleyhi ve Sellem (31b-33a) **M**
3b ḳubbesinden : ḳubbesinde L

6. Ḳızıl mühri bozıldı kīse-yi şeb-gūn-ı gerdūnuñ
ʿAceb mi dermiyān olsa nüḳūd-ı encüm-i zehrā

7. Başıldı tīre ḫāk-ı ẓulmet ile āteş-i ḫūrşīd
Niçe tābende aḫker ḳaldı anda cābecā ammā

8. Meger dībā-yı rūzı dürdi dest-i ḳudret-i bārı
Gelüp altına tamġası ʿaceb mi olsa nāpeydā

9. Düşürdi pençe-yi mercān-ı mihri baḥr-ı gerdūna
Çıḳarup gerçi kim ġavvāṣ-ı dehr itmişdi berbālā

10. Felek taʿlīm-ḫāne anuñ ardında ceres ḫurşīd
Nişān-ı zaḫm-ı nāvek oldı yer yer encüm-i zehrā

[122a] 11. Felekde mihr seyr-i lücce eyler bir Sikenderdür
Sipihr-i çārüm olmışdur aña ṣandūḳa-yı mīnā

12. Olupdur iki zārı mihr ile meh şeş-der-i çarḫuñ
Düşünce altına anuñ birisi oldı nāpeydā

13. Bu dem ʿarż itdi pīr-i dehr-i ḫūn-ālūd-ı pīrāhen
İdüp cāh-ı zemīne Yūsuf-ı mihri felek ilḳā

14. Felek leylā-yı leylüñ yaḳmişidi ʿışḳına bir dāġ
Bu demde mührelendi ṣanma ẓulmetdür olan peydā

15. Ḫum-ı nādīde ābuñ ʿaynıdur bu çarḫ-ı nīlī kim
Ḳoyunca çeşme-yi ḫūrşīdi itdi ḳaṭreler peydā

16. Çıḳardı şām irince cāme-yi dībā-yı zer-tārın
Giyindi nev-ʿarūs-ı çarḫ bir telli siyeh ḫārā

17. Sipihrüñ ṣafḥasın naḳḳāş-ı ḳudret ḫāk-rīz itdi
Seḥer dem itmege bir şemme-yi zerrīn-i bīhemtā

18. Miṡāl-i naṭʿ-ı şaṭranc oldı çarḫ esbāb-ı encümle
Ḳodı icmāze şāh-ı mihri leclāc-ı meh-i ġarrā

19. Ḫum-ı çarḫa hilāli itdiler bir lüle-yi sīmīn
Aḳup gitse ʿaceb mi çeşme-yi mihr-i cihān-ārā

---

7 − M
7b Niçe tā bende aḫker ḳaldı anda cābecā ammā : − L
14 − M
15a ābuñ : anuñ L, M
çarḫ-ı nīli : çarḫı nīli L
17b dem : resm L
zerrīn-i bīhemtā : zerrīni bīhemtā L

20. Şafaḳ nārında āhen beyża-yı ḫūrşīdi nerm itdi
Hemān dem düzdi andan āsmān bir ḫançer-i zibā

21. Tezerv-i āteşīn uçdı sipihrüñ sebze-zārından
Şu dem kim pençesin bāz itdi şehbāz-ı meh-i ġarrā

22. Hilāl-i s̱āḳıb-ı çarḫ eyledi elmāsını derkār
Döküp bu naṭ῾-ı müşgīn üzre niçe lüʾlü-yi lālā

23. ῾Aceb mi vaṣf-ı pākinde bu deñlü güft-gū itsem
Bu şebdür maẓhar-ı esrār-ı *subḥāne'l-leẕī esrā*[297]

24. Bu şebdür dīde-yi nüh perde-yi gerdūna bir merdüm
Bu şebdür nūr-ı fażlile süveydā-yı dil-i dānā

25. Bu şebdür rūz-ı bāzār-ı Cenāb-ı Ḥażret-i ḫˇāce
Bu demde çıḳdı bālāya metā῾-ı nāz u istiġnā

26. Çerāġ-ı dūde-yi Ādem ṣafā-yı cevher-i ῾ālem
Dür-i nüh ḥoḳḳa-yı ṭārem Ḥabīb-i Ḫālıḳ-ı yektā

27. Emīn-i şer῾ ü ḥikmet muḳtedā-yı ümmet ü millet
Cihān-ı cūd u ni῾met yekke-tāz-ı ῾arṣa-yı levlā

28. İmām-ı maşrıḳ u maġrib şerīf-i Mekke vü Yes̱rib
Şeh-i taḫt-ı risālet āftāb-ı burc-ı *ev ednā*[298]

29. *Ebu'l-Ḳāṣım Muḥammed kim olupdur ẕāt-ı bīmis̱li*
Cemī῾-i enbiyādan fażl u ῾irfānile müstes̱nā

30. O kim fermān-revā-yı ḫıṭṭa-yı *levlāk*[299] idi daḫı
Degüldi bü'l-beşer mesned-nişīn-i *῾alleme'l-esmā*[300]

31. Peyām-ı raḥmet-engīzi meserret-baḫş-ı her mücrim
Kelām-ı ḥikmet-āmīzi rumūz-āmūz-ı her ednā

22a s̱āḳıb-ı çarḫ : bāḳır-ı çarḫ L; bāḳıra çarḫ M

[297] Bir gece, kendisine âyetlerimizden bir kısmını gösterelim diye (Muhammed) kulunu Mescid-i Harâm'dan, çevresini mübarek kıldığımız Mescid-i Aksâ'ya götüren Allah noksan sıfatlardan münezzehtir; O, gerçekten işitendir, görendir (İsrâ, 1)

23a güft-gū : güft ü gū L

26b Ḫālıḳ-ı yektā : Ḫālıḳ u yektā L

[298] O kadar ki (birleştirilmiş) iki yay arası kadar, hatta daha da yakın oldu. (Necm 9)

[299] " Sen olmasaydın âlemleri yaratmazdım" Hadîs-i Şerîf

[300] Allah Adem'e bütün isimleri, öğretti. Sonra onları önce meleklere arzedip: Eğer siz sözünüzde sadık iseniz, şunların isimlerini bana bildirin, dedi. (Bakara, 31)

32. Ṣıfāt-ı ẕāt-ı pāki āb u tāb-ı ʿālem-i ṣūret
Bahā-yı ḥüsn-i ḫulḳı reng ü būy-ı gülşen-i maʿnā

33. Dem-i kemter degül güftār-ı ʿĪsā bād-ı ḫulḳından
Kitāb-ı muʿcizinden bir varaḳ olmaz yed-i beyżā

34. Nice Manṣūr gibi boyınu bağlu bendesi vardur
Olupdur Mevlevī-yi ḫānḳāh-ı cāh-ı Mevlānā

[122b] 35. Ḳomasun ʿurve-yi vüs̱ḳā-yı şerʿ-i pākini elden
Odur üftāde-yi çāh-ı ḍalāli eyleyen incā

36. Olupdur iki ʿālem faḫri anuñla şeref buldı
Gerekse ʿālem-i ṣūret gerekse ʿālem-i maʿnā

37. Öñine düşdiler ḫayl-ı rusül ʿizz ü saʿādetle
Getürdiler anı şehr-i vücūda pādşāhāsā

38. O şāhuñ bu yedi eflāk kūs-ı heft-cūşıdur
Zer-endūde çekicdür aña gūyā ġırre-yi ġarrā

39. Aña gerden-keşān-ı Gebr ü Tersā ser-fürū itdi
Didiler rām olup emrine *āmennā ve ṣaddaḳnā* [301]

40. Reh-i bīdāde gitmez kimse devr-i şerʿ-i pākinden
Terāzūyile yürür ḫalḳ-ı ʿālem muḥtesibāsā

41. İderler nitekim Manṣūr-ı çūbdār ile teʾdīb
Ola her kim ḫilāf-ı emr-i şerʿ ile anuñ gūyā

42. Rıżāʿan ḫıdmetin ümmü'l-kitāb eylerdi feyżinden
Daḫı mihr-i ʿademde ṭıfl iken ol şāh-ı bīhemtā

43. O çeşm-i lāyenāmı kuḥl-i māzāġ eyledi mekḥūl
ʿAceb mi olsa manẓūrı nuḳūş-ı ṣafḥa-yı ferdā

44. Nücūmından çiçeklü olmasaydı aṭlas-ı gerdūn
O şāh-ı dīne pāy-endāz iderdi zümre-yi ḥūrā

32a ṣıfāt-ı ẕāt-ı : ṣafā-yı ẕāt-ı H
32b ḥüsn-i ḫalḳı : ḥüsn ü ḫalḳı L, M
35a pākini : pākin M
37 − H
38a cūşıdur : cūşıydı L ; ḫūrşidi M
39a aña : eger M
[301] İmân ettik, inândık ve tasdîk ettik.
42b olmuşiken : olmuşidi L

45. ʿArakdur rūy-ı pākinden dökülmiş gökdeki encüm
Gül-i ḫūrşīdi andan itdi peydā ṣāniʿ-i yektā

46. O şāhuñ dest-i cūd u ṭabʿ-ı pākin görmese hergiz
Niç'olur bilmez idi ebru-yı evrāyile icrā

47. Nevā-yı nāle-yi ʿuşşāḳı dīnle gūş-ı cānile
Maḳāmı olmışiken evcgāh-ı nāz u istiġnā

48. İmām olsa açar enfās-ı pāki ḳalb-i aṣhābı
Nesīm-i ḳıbleden bulur güşāyiş ġonca-yı raʿnā

49. Feṣāḥat çarḫınuñ indi yere seyyāre-yi sebʿi
Ṭutınca nūr-ı Ḳurʾānile dehri āftābāsā

50. Nübüvvet ʿāleminüñ oldı devletle Süleymānı
N'ola mihrile rām olsa aña dünyā vü māfihā

51. Büküp ḳaddin ʿibādetde n'ola bağrına ṭaş baṣsa
Olupdur enbiyānuñ ḫātemi ol ẕāt-ı bīhemtā

52. Degül kūh-ı ẕeheb yanında bir kem ẕirve-yi beyża
Niçe meyl itsün ol ʿanḳā-yı kūh-ı nāz u istiġnā

53. Olupdur ẕāt-ı bīhemtāsı nūr-ı dīde-yi ʿālem
ʿAceb mi ʿankebūtı perde içre eylese meʾvā

54. Eẕānı ḫ˘ān-ı İslāma ṣalādur ḫalḳ-ı dünyāya
İki şaḳ itdi ḳurṣ-ı māhı ol engüşt-i bīhemtā

55. Kemānı *ḳābe ḳāvseyn*[302] oldı tīri *mā rameyt*[303] anuñ
ʿAceb mi cān-ı ḫaṣma ẓaḫm-kārī ursa bīpervā

56. Ṣaçup rūy-ı ʿadūya ḫāk-ı ẕillet dest-i iḳbāli
Hemāndem āteş-i sūzān-ı rezmi eyledi ıṭfā

57. O şeb kim geldi dünyāya ṣafādan şükr idüp Ḥaḳḳa
Sücūd itdi yıḳıldı ṣanma ṭāḳ-ı ʿāli-yi Kisrā

58. Söyünse n'ola nār-ı kibr ü āb-ı Sāve kim olsa
Degil mi şerʿ-i pāki āb u tāb-ı çehre-yi dünyā

49a indi : itdi H
54a ḫalḳ-ı dünyāya: ḫalḳ-ı dünyāyı L ; ḫalḳa dünyāyı M
302 O kadar ki (birleştirilmiş) iki yay arası kadar, hatta daha da yakın oldu. (Necm 9)
303 (Savaşta) onları siz öldürmediniz, fakat Allah öldürdü onları; attığın zaman da sen atmadın, fakat Allah attı (onu). Ve bunu, müminleri güzel bir imtihanla denemek için (yaptı). Şüphesiz Allah işitendir, bilendir. (Enfāl 17)

59. Anuñ miʿrācınuñ kim pāyesi olmaya çarḫ üzre
Egerçi Ṭūra çıḳdı nice kerre Ḥażret-i Mūsā

60. Şeb-i Miʿrāc olupdur kūy-ı berde rūz-ı rūşende
Urup çevgān-ı māhı gūy-ı mihri itdi nāpeydā

[123a] 61. O şāha peyk-i bālā-rū olupdur ḥażret-i Cibrīl
Burāḳınuñ öñünce oldı şol dem kim felek-peymā

62. Meger bād-ı ṣabā berg-i güli irgürdi eflāke
Ne dem kim bendi aña itdi ʿazm-i ʿālem-i bālā

63. Anuñla ḫunk-ı rehvār-ı sipihri ḳoşdılar ol dem
Geçüp evvel ḳademde olmadı hergiz aña hemtā

64. Egerçi ṭurduġınca Ṭūra beñzer şekl ü ṭavrında
Velī Mūsādan olmışdur bunuñ üstündeki aʿlā

65. N’ola itsem anı gülgūn-ı eşk-i ʿāşıḳā teşbīh
Ser-i mūda nice isterse eyler cilve bīpervā

66. Ne beñzer perde olsa nev-ʿarūs-ı ḫūb-reftāra
Olur eflāke çıḳsa āsmā-yı āsmān-peymā

67. Olupdur cünbüş ü ārām vażʿ u Ṭūrı ol raḫşuñ
Feraḫ-baḫş u ṣafā-güster neşāṭ-engīz [ü] rūḥ-efzā

68. Lisān-ı ḥāl ile peyġambere idüp sitāyişler
Çıḳardı göklere anı ögüp ol raḫş-ı bīhemtā

69. Meger kim ḫāk-ı pāyı müşg-i terdür vezn içün anı
Terāzū oldı iki zer rikāb-ı dil-keş ü zībā

70. Çıḳup eflāke rūyın şemʿ-i bezm-i ḳudsiyān itdi
Aña oldı melekler her ṭaraf pervāneler gūyā

71. O demde enbiyā ser-cümle anı itdi istiḳbāl
Aña taʿẓīm idüp geldi ḳıyāma sidre-yi ṭūbā

72. O leyli ṣanki taʿẓīm itdiler emr-i Ḫudā ile
Ḳanādil-i nücūmile ṭonandı cāmiʿ-i dünyā

61a bālā-rū : bālādan M
69a müşg : misk L, M
69b zer : − L, M
dilkeş ü zībā : dilkeş-i zībā L, M
71b sidre-yi ṭūbā : sidre vü ṭūbā L

73. Degüldür māh-ı rūyın sürmekiçün ḫāk-ı pāyına
Çalışdı ṭırnağı ḳalınca ḫurşīd-i cihān-ārā

74. Ḳalem gibi olup ʿabd-i mekātib ḫˇāceye ol şeb
Kesildi ḫidmetine kātib-i dīvān-ı istiġnā

75. Eger uysaydı sāz-ı şerʿine gördükde ol şāhı
Defin ṭutmazdı ḥacletden yüzine Zühre-yi zehrā

76. Öñünce düşdi mihrüñ bāmdan ṭaşt-ı zer-endūdı
Pür olup güft-gūy-ı maḳdemile ʿālem-i bālā

77. Ḥaẕer itdi meger kim iḥtisāb-ı şerʿ-i pākinden
Felek cāmını itdi dāmeni altında nāpeydā

78. O şeb ḫayl-i ʿadūdan baş getürdi ḫāk-ı pāyına
ʿAceb mi olsa manẓūrı dilīr-i ʿālem-i bālā

79. Virüp cān naḳdin aña saʿd-ı ekber müşteri oldı
İdince ʿarż-ı kālā-yı şefāʿat ḫˇāce-yi İsrā

80. Ḳarār itdi meger bir neyyir-i saʿd ile ol demde
Zuḥal kesb-i saʿādet itdi buldı rütbe-yi ʿulyā

81. Bu taʿẓīmi düşünde görmemişdi ḥażret-i Yūsuf
Felekde aña tekrīm itdi bunca encüm-i zehrā

82. Semāʿ vü vaʿẓına cemʿ oldı ḫayl-i ḳudsiyān ṣaf ṣaf
Olup kürsī-nişīn-i bezm-i *subḥāne'l-leẕī esrā*[304]

83. Rikāb-ı esbi gūyā sāḳına ḫalḫāl-ı zer oldı
Maḳām-ı ʿarş-ı aʿlāya ḳoyınca pāy-ı istīlā

84. Ṭoḳuz ḳat ḳaṣr-ı mīnādur o sulṭān-ı felek üzre
ʿAceb mi cilvegāhı olsa bu nüh günbed-i mīnā

85. Ṭoḳuz gözlü kemerdür gūyiyā nüh günbed-i gerdūn
Anuñla āb-ı raḥmet itdi ḳaṣr-ı çarḫa istīlā

[123b] 86. O bezm-i ḫāṣa gitdi ḳaldı pāy-ı sidrede Cibrīl
O demde oldı şemʿinden cüdā pervāne vü şeydā

76b güft-gū : güft ü gū L

304 Bir gece, kendisine âyetlerimizden bir kısmını gösterelim diye (Muhammed) kulunu Mescid-i Harâm'dan, çevresini mübarek kıldığımız Mescid-i Aksâ'ya götüren Allah noksan sıfatlardan münezzehtir; O, gerçekten işitendir, görendir (İsrâ, 1)

82a semāʿ vü vaʿẓına : semāʿ-ı vaʿẓına H, M

87. Hemāndem refref-i ferḫunde-pey ḫidmet-güẕār oldı
Maḳām-ı ḳurba irdi levḥ-i ḫˇān-ı rāz-ı *mā evḥā*[305]

88. Varup bir perde-yi nūra o dāḫı ḳaldı ḫıdmetden
Maḳāmı oldı ol dem evcgāh-ı ḳurb-ı *ev-ednā*[306]

89. Alup bu ʿarṣada menzil irişdi *ḳābe ḳavseyne*[307]
Geçüp nüh günbed-i gerdūnı mīnā-yı ḫadengāsā

90. O demde rūḥ-ı maʿnā idi güftār iki cānibden
Velī cism-i ʿibāret olmamış hergiz aña meʾvā

91. Görüp gūş itdügi dīdār u güftārı o ḥāletden
Ne hergiz gūş işitmişdür ne görmüş dīde-yi bīnā

92. Görüp ol ḫˇāce çünkim açdı bārın mülk-i ṣuretden
Cemīʿ-i ḫalḳa raḥmetden hedāyā eyledi ihdā

93. ***Riyāżī*** *cāmiʿ-i vaṣfında anuñ naʿt-ḫˇānıdur*
ʿAceb mi maḥfil-i gerdūnı bilse pāye-yi ednā

94. Siyeh-rūy-ı günāham kārum ümīd-i şefāʿatdür
N'ola naʿtı ile raṭbu'l-lisān olsam ḳalemāsā

95. Zebānım ḳalmışidi cevr-i devrile tekellümden
Anuñ hep feyż-i naʿtıdur ki buldum bu ḳadar maʿnā

96. N'ola beslerse bunca maʿna-yı pākīzeyi ṭabʿım
Aña neşr itdi feyż-i rūḥ-ı ḳudsī Ḥażret-i Mevlā

97. Bu çarḫıyātile ṭāḳ-ı sipihre bir kemān aṣdım
Ḳanı anı çeker bir ṭabʿ-ı perver ehli bīpervā

98. Niẓāma niç'olur naẓm-ı ṣuḫan göstermek olurdı
Eger kim ẓulmet-i ġam itmeseydi cāna istīlā

99. O şāhuñ yümn-i naʿtile idüp vird-i zebān her dem
Düşürmez ellerinden sübḥa-yı ṣad-dāneyi dünyā

[305] Bunun üzerine Allah, kuluna vahyini bildirdi. (Necm 10)
[306] O kadar ki (birleştirilmiş) iki yay arası kadar, hatta daha da yakın oldu. (Necm 9)
[307] O kadar ki (birleştirilmiş) iki yay arası kadar, hatta daha da yakın oldu. (Necm 9)

89b günbed-i gerdūnı mīnā-yı ḫadeng-āsā : günbed-i mīnā-yı gerdūnı ḫadeng-āsā L, M
90b cism-i : çeşm-i L, M
91a u: − M
ḥāletden: ḥāletde L, M
92a görüp : gelüp H, L
97b ṭabʿ-ı perver ehli : ṭabʿ-ı pür rūz ehli L
98a ṣuḫan : − L, M

100. Hemīşe tīşe-yi māh-ı nevi derkār idüp devrān
Çıḳa kān-ı felekden ṣad-hezārān gevher-i yektā

101. Nesīm-i müşg-bār olup selām-ı ḥażret-i Bārī
Revān-ı pāki şād olsun miṡāl-i ġonca-yı raʿnā

2.2.4.
Miʿrāciye-yi Ṡābit[308]

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün

1. Ḫoşā ferḫunde aḫter leyle-yi mümtāz u müsteṡnā
Ki ʿünvān-ı Berāt u Ḳadridür ser-sūre-yi İsrā

2. Şafaḳ rūy-ı ʿarūs-ı mihre bir gülgūn niḳāb aṣdı
Kevākib ṣaçıvirdi bīnihāyet gevher-i yektā

3. Nihān itdikde ṭūb-ı āftāb mühre-bāz-ı çarḫ
Çıḳardı ḥoḳḳasından ṣad hezārān mühre-yi beyżā

4. Degül cürm-i ḳamer pür-cūş olup baḥr-i siyāh-ı şeb
Bir altūn pullı māhı ṭaşra atdı mevce-yi deryā

5. Zamāne geydi nārencī ḳabā-yı zer-nigār üzre
Cevāhir tekmelerle bir çiçeklü ʿanberīn ḫārā

6. Yitürdi gevher-i raḫşān-ı mihr ẓulmet-i şebde
N'ola mūmlar yaḳup anı ararsa ḫ̌āce-yi dünyā

[124a] 7. Kevākib ṣanma kim eṭrāfına pervāneler üşdi
Yaḳınca şemʿe-yi māh-ı münīri ṭārem-ı vālā

8. Yed-i tesḫīre almış kişver-i keyḫüsrev-i rūzı
İder mūm şenligin Efrāsiyāb leyle-yi ẓulemā

9. Meger kim üstine bir telli pullı pīrehen çekdi
Yaḳup fānūs-ı ġarrāyı meh-i felek yem-i ḫaḍrā

100a devrān: dünyā M
[308] –L ; Ṡābit Dernaʿt-ı Resūl-i Ekrem ü Nebiyy-i Muḥterem Ṣallallāhu ʿAleyhi ve Sellem (67a-68b) **M**
2a niḳāb : tutuḳ M
2b bīnihāyet gevher-i yektā : bunca gevher dāne-yi yektā H
7a kim eṭrāfına pervāneler üşdi : kim pervānelerdür almış eṭrāfına M
7b şemʿe-yi māh-ı münīri: şemʿ-i māh-ı fürūġ-ı M
8b şenligin : şenligi M
9b yaḳup fānūs-ı ġarrāyı meh felek yüm-i ḫaḍrā : şerer-pāş-ı asmān-peymā eylemiş peydā M

10. Temāşā itdirür āfāḳa āteş-bāzlıḳ kārın
Nücūm ol şevḳile vāfir fişekler eyledi peydā

11. Meger kim maġribī-yi dehr şaḳḳu’l-arż-ı şām itdi
Ki ẓāhir oldı bunca şeb-çerāġ-ı kevkeb-i ġarrā

12. Seyirci çıḳdı gök meydānına şāmuñ temāşāya
Ḳurınca ip resenbāz-ı şihāb-ı āsmān-peymā

13. Ṣu sepdi varise aḫşāmdan fıskıye-yi ḫurşīd
Girān-ḫˇāb-ı ṣafādan çeşmüñ açdı encüm-i zehrā

14. Ḥarīm-i ḫˇābgāh-ı mihre gūyā ḫādim-i devrān
Şafaḳdan çekdi pervāzi-yi laʿlīn perde-yi dībā

15. Ṭalebkāri-yi āb-ı çeşme-yi ḫūrşīd içün çıḳdı
Diyār-ı ẓulmete İskender-i māh-ı sipihr-ārā

16. O şebdür bir muʿanber ṭurra-yı müşg ebruvān āfet
O şebdür bir siyeh ḫārālı şūḫ-ı nāzenīn-sīmā

17. O şeb nūr-ı siyāha vāṣıl olmış sālik-i Ḥaḳdur
N’ola ṣad şevḳile ʿāşıḳlar anı eylese iḥyā

18. Degül şeb bir siyeh-çerde ʿArab maḥbūbıdur şāmuñ
Ya Leylīdür ki ḥüsni Ḳays-ı çarḫı itdi pür sevdā

19. O şeb żabṭ itdiler tārīḫ-i miʿrāc-ı Ḫudāvendi
Murād-ı müşg ile küttāb-ı dīvān-ḫāne-yi maʿnā

20. ʿAẓimet-ḫˇān-ı ḳuds ol rūḥ-ı pāki eyledi daʿvet
Anuñçün micmer-i çarḫ içre yaḳdı ʿanber-i sārā

---

10 − M
11 − M
12b ḳurınca ip resenbāz-ı şihāb-ı āsmān-peymā: resen ḳodı şihāb-ı resīmān-bāz felek-peymā M
13 − H
14a ḥarīm-i ḫˇābgāh-ı mihre gūyā : ḫarīm-i bānu-yı mihr-i nigāre H
14b laʿlīn : laʿli M
15 Bu beyit M nüshasında 14. Beyit olup şu şekildedir:
Meger kim cüst-cūy-ı çeşme ḫūrşīd içün çıḳdı
Diyār-ı ẓulmet-i İskender-i māh-ı sipihr-ārā
16a ṭurra-yı müşg ebruvān-ı āfet : ṭurra-yı miskīn keyvān-ı āfet M
17 − M
18 − M
19a Ḫudāvendi : muʿallāyı M
20. ve 21. beyitler M metninde yer değiştirmiştir.
20a ḳuds : ḳurb M

21. O şeb Mevlā cebīn-i ḫākden rifʿatle luṭf itdi
O şeb oldı Resūlüñ cilvegāhı maḳṣad-ı aʿlā

22. Ḫıdīv-i çār bālin-i serīr-i *ḳābe ḳavseyn*i[309]
Şeh-i fermān-revā-yı taḫtgāh-ı mülk-i *ev-ednā*[310]

23. Şeh-i ṭuġrā-keş-i ḥükm-i şerīf-i *lī maʿallāh*ı[311]
Ḫudāvend-i bülend-iḳbāl u ṣāḥib-mesned-i levlā

24. Emīn-i Rabb-i ʿizzet ḫāzin-i gencīne-yi raḥmet
Delīl-i rāh-ı devlet reh-nümā-yı cennetü'l-meʾvā

25. Resūl-i ḳādir-i muṭlaḳ şefīʿ-i aḳdem ü esbaḳ
Ḥabīb-i Ḥażret-i Ḥaḳ maḥrem-i esrār-ı *mā-evḥā*[312]

26. İmām-ı ṣāḥib-i kevs̱er ḫaṭīb-i lāmekan minber
Emān-ı dehşet-i maḥşer żamān-ı raḥmet-i Mevlā

27. Meh-i çarḫ-ı leṭāfet mihr-i ḫūrşīd-efser-i behcet
Şeh-i mülk-i ḳanāʿat şehryār-ı *kenz-i lāyefnā*[313]

28. Muḥammed Muṣṭafā Aḥmed Resūl-i efḍal ü emced
Şeh-i levlāk-mesned tācdār-ı efser-i *Ṭā Hā*[314]

29. O şāhenşāh-ı fermān-rā-yı evreng-i nübüvvet kim
Nigīn-i ḥükmünüñ altındadur dünyā vü māfīhā

30. O şeh kim naṣṣ-ı *māzāġa'l-baṣar*dur[315] sürme-yi çeşmi
O sulṭān-ı *leʿamrük*dür[316] serinde tāc-ı ḳadr-efzā

31. Dehānı dürc-i gevher dāne-yi esrār-ı ḳuddūsī
Zebānı ṭūṭi-yi muʿciz-beyān-ı rāz-ı *evḥaynā*[317]

21a rifʿatle luṭf itdi : ḳaldırdı luṭf itdi M
21b maḳṣad : maḳṣūd M
309 O kadar ki (birleştirilmiş) iki yay arası kadar, hatta daha da yakın oldu. (Necm 9)
310 O kadar ki (birleştirilmiş) iki yay arası kadar, hatta daha da yakın oldu. (Necm 9)
311 Allâh ile benim öyle bir vaktim vardır ki, oraya ne nebiyy-i mürsel sığar ne de melek-i mukarreb (Hadîs-i Şerîf)
23 – M
312 Bunun üzerine Allah, kuluna vahyini bildirdi. (Necm 10)
26a ṣāḥib-i kevs̱er : ṣāḥibü'l-kevs̱er M
313 Kanâat tükenmez bir hazînedir.
27 – M
314 Tâ. Hâ. (Tâ-Hâ, 1)
28a Bu beyit M nüshasında şu şekildedir:
Resūl-i müctebā Aḥmed-i nebiyy-i efḍal ü emced
Ḥabīb-i Ḥaḳ Muḥammed-i tācdār-ı efser-i *Ṭā Hā*
29a nübüvvet kim : risālet kim M
315 Gözü kaymadı ve sınırı aşmadı. (Necm, 17)
316 Resulüm! Ömrüne yemin olsun ki gerçekten onlar, sarhoşlukları içinde bocalayıp duruyorlardı. (Hicr, 72)

[124b] 32. Cemāli maṭlaᶜü'l-işrāḳ nūr-ı mihr-i ġarrāyı
Cebīni maşrıḳu'l-envār-ı şems-i burc-ı müstes̱nā

33. Semend-i ḳadrine eflāk altūn pullı panbuḳdur
H̱aṭāsıdur dü necm-i ṭarzdār-ı evc-i istiᶜlā

34. Sirişt-i ẕāt-ı pāki ṭīn-i maḫtūm-ı nübüvvetdür
Aña şāhid yeter ẓahrındaki ol ḫātem-i zībā

35. Yaḫūd bir ḥüccet-i ẓahriye-yi memhūrdur ol kim
Aña ḳāżī-yi ḳuds-i ḳudret urmuş ḫatmile imżā

36. O mihr-i maşrıḳ-ı evc-i nübüvvet ṭoġdıġı sāᶜat
Mecūsuñ nār-ı cehlin āb-ı ṭīġı eyledi iṭfā

37. Söyündürdi ocaġın zümre-yi āteş-perestānuñ
Olup kül öksizi düşdi revāḳ-ı devlet-i Kisrā

38. Cemīᶜan millet-i küfr ü naṣārānuñ büti ṣındı
Dü nīm oldı meger miḳrāż-ı lādan rişte-yi ġarrā

39. Cin oldı vesvese'yle başına şeyṭānlar üşdi
O şeb iblīsden ᶜayyūḳa çıḳdı āh u vāveylā

40. Ṣafā-yı meşrebüñ gördükde ol ser-çeşme-yi nūruñ
Ḥicābından zemīne geçdi sāde oldı nāpeydā

41. Semāda āb-ı rūyı şevḳine āzād olup Ḥaḳdan
Ki biñ yıl çekdi ḥabs-i teng-nāy-ı sīne-yi ġabrā

42. ᶜUluvvuñ rubᶜ-ı meskūn lāl olup ḳaldı tekellümden
Nübüvvet ḫātemi mühr urdı tehler aġzına gūyā

---

[317] Biz Nuh'a ve ondan sonraki peygamberlere vahyettiğimiz gibi sana da vahyettik. Ve (nitekim) İbrahim'e, İsmail'e, İshak'a, Yakub'a, esbâta (torunlara), İsa'ya, Eyyûb'e, Yunus'a, Harun'a ve Süleyman'a vahyettik. Davud'a da Zebûr'u verdik. (Nisā, 163).

31 −M
32− M
33b dü necm-i ṭarzdār-ı evc-i istiᶜlā : o necm-i ṭurre der-i āsmān-pīrā M
34b Aña şāhid yeter ẓahrındaki ol ḫātem-i zībā : Nişānıdur mübārek arkasında ḫātem-i dünyā M
35a memhūrdur : maḳbūledür M
36 − M
37a zümre-yi : dūde-yi M
37b devlet-i : ġarḳa-yı M
38a küfr ü naṣārānuñ büti ṣındı : küfrüñ büti ṣındı biḥamdillāh M
38b miḳrāż : miḳrāṣ M
39 − M
40a meşrebüñ : meşrebin H
42, 43, 44, 45, 46 − M

43. N’ola sīr-āb iderse teşnegān-ı deşt-i ḥırmānı
Benānı çeşme-yi āb-ı zülāl-i feyżdür ḥaḳḳā

44. Yarıldı zühre-yi meh bīm-i tīginden dü nīm oldı
O dem ki ḫançer-i engüşti ile eyledi īmā

45. N’ola bīsāye olsa serv-ḳad-i sidre-bālāsı
Anuñ ẓıllın daḫı Mevlā düşürmez ḫāke ...

46. ʿAceb mi şeş cihāt-ı kevni görse çār cānibden
O çeşm-i cān-ı ʿālem dīde-yi nūr idi sertāpā

47. N’ola bir pāre ebri başı üzre sāyebān itse
Güneşden ṣaḳınur kendi Ḥabībin Ḥażret-i Mevlā

48. Cenāb-ı kibriyā maḥbūbına farṭ-ı muḥabbetden
Yel esdürmezdi toz ḳondurmazidi üstine aṣlā

49. Ḳafesli perde çekdi ʿankebūt ol kehf-i rāmene
N’ola görmezse çeşm-i ḫaṣma düşmiş aġ idi gūyā

50. Cemādāt u behāyim ṣıdḳın iḳrār itdi bi’l-cümle
Ḥaṣād u nāḳa vü āhū vü ẕiʾb ü ḍabb u ejderhā

51. Ḥabīb-i kibriyānuñ muʿcizātın ʿad ne mümkündür
Ne deñlü ḫāme-yi muʿciz-beyānum eylese ıṭrā

52. Çıḳup kürsī-yi vālā-yı beyānā rāvi-yi fikret
Birāz miʿrācınuñ tafṣīlin itsün şimdi icmālā

53. Ḥarīm-i Kaʿbe-yi ʿulyāda devletle saʿādetle
Serāy-ı Ümmühānī idi ol şeb ḥażrete miṣvā

54. Gelüp nāgeh berīd-i Rabb-i ʿİzzet ḥażret-i Cibrīl
Didi ey bāʿiṡ-i icād-ı ṣunʿ-ı cümle-yi eşyā

55. Selām itdi Cenāb-ı kibriyā tevḳīr ü ʿizzetle
Saña bir raḫş-ı rıḍvānı çerāgāh eyledi iʿṭā

45b Kelime silinmiştir.
47a başı : farḳı H
48a Cenāb-ı kibriyā maḥbūbına farṭ-ı muḥabbetden : Ḫudā ol serv-i mevẕūn-ḳāmet ü āyīne-ruḫsāruñ M
49a ḳafesli perde çekdi ʿankebūt ol kehf-i rāmene :ʿankebūt perde zenbūrı çekdi bāb-ı ġār üzre M
49b çeşm-i ḫaṣma düşmüş : çeşm-i düşmene bir M
51a Ḥabīb-i kibriyānuñ : Resūl-i kibriyānuñ M
53b miṣvā : māvā M
54b bāʿiṡ-i icād : ʿillet-i icād H

56. Binüp gelsün Ḥabīb ʿālem-i bālāyı seyr itsün
Şeref bulsun ḳudūmından feżā-yı ʿālem-i kübrā

[125a] 57. Ṭurup ol pādşāh-ı tācdār mülk-i maḥbūbı
Süvār oldı o raḫş-ı āsmān-peymāya bīpervā

58. ʿAceb raḫş idi ol raḫş-ı çerāgāh-ı feżā-yı ḳuds
Cinān-ıṣṭabl u meh-saṭl u melek-ḫuddām u ṣarṣar-pā

59. Ḳamer-zeyn ü felek-bergüstvān u āsmān-yancaḳ
S̱üreyyā-raḫt u cevzā-teng ü meh-naʿl ü şafaḳ-ḥınnā

60. Sitām-ı āftāb-envārı pervīn-i sipihr-i nūr
Şikāl-i pāy-ı ḫoş-reftārı zülf ü perçem-i ḥūrā

61. Dem-i ṣubḥ-ı saʿādetdür ṣabāḥu'l-ḫayr-ı pīşānī
Şeb-i Ḳadr-i leṭāfetdür o müşgīn ṭurra-yı būyā

62. Geçer evvel ḳademde ablaḳ-ı fikr-i sebük-seyri
Varır bir ṭurfetü'l-ʿayn içre çarḫa nūr-ı çeşmāsā

63. Yerinden ḳopmamışken ṭayy iderdi ḥadd ü imkānı
Eger kim rākibi bir kez ʿinānın eylese irḫā

64. Nuḫustin ḫatvede Allāhu ekber bu ne sürʿatdür
İḳāmetgāhı oldı ol imāmuñ Mescid-i Aḳṣā

65. Ṣaf-ı ervāḥ-ı pāk-ı enbiyāya muḳtedā oldı
O miḥrāb-ı muḳaddesde imām-ı ṣāḥibü't-taḳvā

66. Berāt-ı raḥmet-i Mevlā suṭūrı idi ol ṣaflar
Vücūd-ı bīnaẓīr-i seyyidü'l-kevneyn aña ṭuġrā

67. Tamām itdi ṣalātile selāmı çünki mescidde
Duʿālar didi gitdi āsmāna rūḥ idi gūyā

68. Tefāvüt bildiler kim arada yerden göge dekdür
Cemīʿ-i enbiyāya fażl-ı ẕātın eyledi inhā

56a ʿālem-i bālāyı : ʿālem-i lāhūtı M
57b şeref bulsun ḳudūmından feżā-yı ʿālem-i kübrā : ḳudūmundan şeref bulsun feżā-yı milket-i kübrā M
57a mülk-i maḥbūbı : taḫt-ı maḥbūbı M
60b zülf ü perçem : zülf-i perçem M
63a ḥadd ü imkānı : ḥadd-i imkānı M
67b gūyā : farżā M
68a kim arada : mābeynde M

69. Meger cism-i laṭīfi şebnem-i bāġ-ı leṭāfetdür
Ki ceẕb itdi anı feyż-i hevā-yı ʿālem-i bālā

70. Burāḳ berḳ-i reftārile gitdi evc-i aʿlāya
Götürdi gūyiyā bād-ı ṣabā bir ġonca-yı raʿnā

71. Burāḳı ol sürūş-ı raḥmete beñzer ki ʿizzetle
Alup ol rūḥ-ı pāki ḳıldı ʿazm-i cennetü'l-meʾvā

72. Felekde kehkeşān ṣanma o şāhenşāh-ı ẕīşānuñ
Yolında ḳum döşetdi sāḳinān-ı evc-i istiʿlā

73. Muḳaddem menzile gitmiş bir altūn ṭoplı tūġıdur
O raḫşān kevkeb-i dünbāledār-ı āsmān-pīrā

74. Degül ḳavs-i ḳuzaḫ çarḫ üzre dāmen dermiyān itmiş
Kemer-bend-i ʿubūdiyyet ḳuşanmış ḫıdmete cevzā

75. Şafaḳ ẓann itme raḳḳāṣ-ı ḳażā farṭ-ı ṣafāsından
Semāʿ vü raḳṣ içün bir al eteklik eylemiş peydā

76. Türāb-ı maḳdem-i faḫr-i cihāna çehresin sürdi
Ġubārı ṣafḥa-yı rūy-ı ḳamerde bellidür ḥālā

77. Sipāriş ḳıldı defter-ḫāne-yi icmāl-i bālāyı
Debīr-i vāridāt-ı çarḫuñ itdi rütbesin aʿlā

78. Nihān oldı pes-i çenginde tel ḳırmış gibi zühre
Bilür ol bezm-i ḫāṣa çeşteci lāzım degül zīrā

79. Meger deryūze-kār-ı naḳd-i laṭīfdür o sulṭānuñ
Çerāġ-ı mihr ile rāhında ṭurmuş Ḥażret-i ʿĪsā

80. O şāhenşāhdan ṣāḥib-ḳırānlıḳ ḫilʿatin giydi
Oturdı ṣandali-yi penceme behrām-ı ḫūn-pālā

81. İrişdi kārgāh-ı müşterīnüñ rūz-ı bāzārı
Metāʿına saʿādetle uruldı ol gice tamġa

---

69 − M
71a burāḳı ol : burāḳ ol M
72a ṣanma o şāhenşāh-ı ẕīşānuñ : ẓann itme ol sulṭān-ı ẕīşānuñ M
72b evc-i istiʿlā : ʿālem-i bālā M
75 Bu beyit M nüshasında şu şekildedir:
Ḫayāl itme şafaḳ raḳḳāṣ-ı gerdūn farṭ-ı şevḳinden
Felekler raḳṣ içün bir āl eteklik eylemiş pīrā
79a laṭīfdür o sulṭānuñ : laṭīfdür ki rāhında M
79b çerāġ-ı mihr ile rāhında ṭurmuş Ḥażret-i ʿĪsā : çerāġ-ı mürde-yi mihr ile bekler Ḥażret-i ʿĪsā M
81b metāʿına saʿādetle uruldı ol gice tamġa : ḳumāşı ol kiri ol ḫˇāceye gösterdi sertāpā M

[125b] 82. Çerāġ itdi o şeb meşʿalci keyvān gibi menḥūs
Ki necm-i baḫtı oldı ṭaʿne-sāz-ı Zühre-yi zehrā

83. Saʿādetle firāz-ı ṣandali-yi ḳürsiye çıḳdı
Şeh-i ṣāḥib-ḳırān-ı pāy-ı taḫt-ı mülk-i istiġnā

84. Yolında aṭlas-ı ʿarş-ı muʿallā oldı pāyından
Ayaġına yüzin sürmekle buldı rütbe-yi ʿulyā

85. Maḳām-ı Sidreye geldikde ṭurdı ṭāʾir-i ḳudsī
Meger kim Sidre oldı aña ḳavl-i māluhu minnā

86. Burāḳ-ı āsmān peymāda ḳaldı türktāzīde
Degül zīrā atı oynaġı ol ṣaḥrā-yı bīhemtā

87. O dem iʿzāz ile refref gelüp ḫıdmet yanaşdırdı
Güneş gibi o nūr-ı pāke ḳıldı sīnesin meʾvā

88. Anuñla ṣad hezārān perde geçdi nūr u ẓulmetden
Ḳalup refrefde āḫir gitdi ol şeh yek-reh ü tenhā

89. İrişdi bir yere kim şeş cihāt u çār ʿunṣur yoḳ
Zemīn ü āsmān nābūd u ʿarş u ferş nāpeydā

90. Ne evvel var ne āḫir bir ġarīb ʿālemdür ol ʿālem
Lisān u semʿ ü nuṭḳ u ʿaḳl u fehmüñ nāmı yoḳ aṣlā

91. Ḫiṭāb-ı müsteṭāb-ı udnu minnī vārid olduḳça
Geçerdi her ḳademde ṣad hezārān ʿarṣa-yı pehnā

92. Bu ḥāletle ḳarīn oldı maḳām-ı *ḳābe ḳavseyne*[318]
Olup ser-menzili ol ḳaddi tīrüñ ḳurb-ı *ev ednā*[319]

93. Cenāb-ı Aḥmed-i mürsel ṣımāḫ-ı gūş-ı cān ile
Kelām-ı ḳudret-i bīkemm ü keyfi eyledi ıṣġā

82a çerāġ itdi o şeb meşʿalci keyvān gibi menḥūs : uyardı şeb-çerāġ-ı ṭāliʿin keyvān meşʿal-güşā M
85b ḳavl-i mālihi minnā: aña naṣṣ-ı demā minnā M
86a Burāḳ : Burāḳa M
türktāzīde : türktāzīden M
87b Güneş gibi o nūr-ı pāka ḳıldı sīnesin meʾvā : felek gibi o mihr-i ḥüsne itdi sīnesin meʾvā M
88b ol şeh yek-reh ü tenhā : Aḥmed yekke vü tenhā M
89b cihāt u çār ʿunṣur yoḳ : cihāt yoḳ çār ʿunṣur yoḳ M
90a bir ġarīb ʿālemdür : bir ʿacib ʿālemdür M
90b aṣlā : ḳaṭʿā M
[318] O kadar ki (birleştirilmiş) iki yay arası kadar, hatta daha da yakın oldu. (Necm, 9)
[319] O kadar ki (birleştirilmiş) iki yay arası kadar, hatta daha da yakın oldu. (Necm, 9)
92a ḳarīn oldı maḳām-ı : duḫūl itdi ḥārīm-i M
92b olup : ola M

94. O bezm-i pür-ṣafāda çoḳ suʾāl ü çoḳ cevāb oldı
Tekellüm bīḥurūf u bīṣadā vü ṣavt idi ammā

95. Mezāyā-yı süḫan nāz u niyāz-ı ʿışḳ idi cümle
Meʾal-i güft-gū rāz-ı muḥabbet idi sertāpā

96. Bilinmez ḥāṣılı añlanmaz ol ṣoḥbet ne ṣoḥbetdür
Anuñ keyfiyyet ü kemmiyyetin ʿaḳl idemez īfā

97. Bulup maḳṣūd-ı māfī'l-bālini yā hū diyüp āḫir
Nüzūl itdi zemīne āsmāndan nūr idi ḥaḳḳā

98. Getürdi ümmete ol żayf-ı mihmān-ḫāne-yi ʿizzet
Żiyāfetgāh-ı raḥmetden firāvān niʿmet-i ʿuẓmā

99. Birisi işde bismillāh ile ḫams-i mübārekdür
O şeb ol pençe-yi mühr-i nübüvvet eyledi ihdā

100. *Ḫudāvendā şefīʿü'l-müẕnibīnā merḥamet eyle*
Siyeh-rū bir ḳuluñdur ***S̱ābit-i*** *āşüfte vü şeydā*

101. Esīr-i çāh-ı cürm ü ġavṭa-kār-ı baḥr-ı ʿıṣyāndur
Yed-i ṭūlā-yı luṭfuñ ḳıl faḳīre ʿurve-yi vüs̱ḳā

102. Faḳīrüñdür ḳuluñdur ḫāline raḥm eyle sulṭānım
Ḫaṭāyā-yı nihānın kāʾināta eyleme ifşā

103. ʿUyūbun kūşe-yi dāmān-ı iḥsānuñla setr eyle
Ḳıyāmet ʿarṣasında derdmendüñ olmasun rüsvā

104. Cenāb-ı kibriyādan cürmüm iḥsān ile ʿafv itdür
Sözüñ geçmez degül ey pādşāh-ı ṣūret ü maʿnā

105. Şefāʿat eylemezseñ ḥāl maʿlūm-ı saʿādetdür
Yārın hep ehl-i maḥşer ben ḳulını eyler istihzā

93b ḳudret : ʿizzet M
94b bīḥurūf u bīṣadā : bīḥurūf bīṣadā M
95b anuñ keyfiyyet ü kemmiyyetin ʿaḳl idemez īfā : o ṣoḥbetden ne mümkün ʿaḳl ide bir behre istīfā M
97b āsmāndan nūr : āyet-i raḥmet M
100b siyeh-rū : sipihr ü H
101a ü : – M
101b ʿurve-yi vüs̱ḳā : ʿurvetü'l-vüs̱ḳā M
102, 103 : – M
104b ü: –M
104. ve 105. beyitler M metninde yer değiştirmiştir.

[126a] 106. Bu ḫod maḫfī degül ḫāk-ı der-i devlet-meʾabuñdan
Ki erbāb-ı süḫan ümmīd-i himmetle olur gūyā

107. Ḳaṣīde ṣunsa her sulṭāna şāʿir luṭf umar lābüd
Sevindir bendeñi naḳd-i şefāʿatle Ḫudāvendā

108. Nitekim ḫusrev-i encüm sipāhı kişver-i şāmuñ
İde çetr-i muʿanber şuḳḳa-yı zer-fülkesin berpā

109. Ḫudādan ravża-yı pür-nūruña her rūz u şeb olsun
Ṣalāt-ı bīḥad ü ġāyet selām-ı bīʿad u iḥsā

2.2.5.
Miʿrāciye-yi ʿAṭāyī[320]

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün

1. Şebāngeh kim irüp hengām-ı luṭf-ı Ḥażret-i Mevlā
Feraḫ-baḫş u neşāṭ-engīz idi şām-ı viṣāl-āsā

2. Meger baḥr-i sefīd rūz-ı cezr ü medd ʿıyān itdi
Güherler zāhir oldı ḫuşk olup ol bahr-i gevher-zā

3. Giderdi cevşen-i sīmīn ile şemşīr-i zerrīnin
Zemāne giydi altun tügmeli telli siyeh ḫārā

4. Şihāb öñine zencīrin çeküp leşgergeh-i çarḫuñ
Fitilin yaḳdı funduḳ ḥāżır itdi encüm-i ġarā

5. Ḳırıldı rişte-yi tesbīḥi ṣandum pīr-i gerdūnuñ
Şihāb olduḳca encüm arasında nāgehān peydā

6. Varaḳlanmış ġıdādur ḥoḳḳa-yı çarḫ içre gūyā kim
N'ola teʾs̱īr iderse ḫāke necm-i āsmān-pīrā

7. Degül encüm beyāż-ı rūz-ı kecdür zāʾil olduḳda
Görindi kāh zerdiyle binā-yı köhne-yi dünyā

8. N'ola ḥammām nüh ṭāḳ-ı sipihr olursa pür-ẓulmet
Muʿallā ḳubbesine ḫurdedür ol cāmlar zīrā

107a ṣunsa her : virse bir M
umar lābüd : ümīd eyler M
[320] Nevʿī-zāde ʿAṭāyī Efendi El-Merḥūm Dürretü't-Tāc-ı FīṢıfa'l-Miʿrāc (6a-8b) **L** ; Ḳaṣīde-yi ʿAṭāyī Dernaʿt-ı Ḥabīb-i Ekrem Ṣallallāhu ʿAleyhi ve Sellem (33a-38a) **M** *Not:* M nüshasının sayfalarındaki karışıklık sebebiyle 33b-37a arasında farklı şiirler bulunmaktadır. Dürretü't-tāc fī ṣıfatü'l-Miʿrāc **Nev'î-zâde ʿAtâyî Dîvânı** (s. 46-52)

9. Felek tār-ı şuʿāʿından fitīle bükdi ḫurşīdüñ
Uyardı şām irince ṣad-hezārān şemʿ-i bezm-ārā

10. Ġazāle gitdi sürʿatle sipihrüñ sebze-zārından
Degül encüm nişān-ı pāyı ḳıldı cābecā ammā

11. Kim oldı Yūsuf-ı Mısr-ı sipihrüñ ṣāʿ-ı zerrīni
Ṭolınca gendüm encüm ile ẓarf-ı ṭārem-i vālā

12. Muraṣṣaʿ cāmı destinden düşüp mihrüñ şikest oldı
Ṭaġıldı ṣafḥa-yı çarḫ üzre nice gevher-i yektā

13. Sikendervār idince mihr-i sebz-i baḥr-ı ẓulmātı
Çıḳardı ṭaşra vāfir şeb-çerāġ-ı encüm-i zehrā

14. Musaḫḫar eyledi şāh-ı kevākib mülket-i Şāmı
Sipāhından pür oldı yine gök meydānı sertāpā

15. Niyāmına ḳodı zāl-i felek şemşīr-i ḫurşīdi
Görinen ḳabża-yı sīmīnidür anuñ hilāl-āsā

16. Hilālüñ ṣandalın aldı içine keşti-yi gerdūn
Temevvüc eyleyüp çün kim ḳarardı lücce-yi ḫaḍrā

17. Dönüp cerm-i ḳamer çarḫ üzre ḳandīl firūzāne
Fitīl itmiş hilāli aña ṣunʿ-ı ḳudret-i Mevlā

18. Yaḫūd bir şemʿidür yanmış ṣoñı bir şuʿle ḳalmışdur
Vücūdın ḫān-ḳāh-ı ʿışḳ içinde eylemiş ifnā

19. Semāʿ içre feleklerden düşer bīhūş olup encüm
Meger kim leyle-yi miʿrācı gerdūn eyledi iḥyā

[126b] 20. Bu şebdür naḳş-ı encümle zer-efşān sünbül-i müşgīn
Bu şebdür dürr ü gevherle müzeyyen ṭurra-yı ḥavrā

21. Bu şeb olındı daʿvet maḥrem-i esrār-ı ḥamiyyet
Bu dem oldı o ḥażret-i Ḍayf bu şeb-i ḫāne-yi İsrā

13a Sikender-vār : Sikend-vār L
mihr-i : māh-ı M
16b ḫaḍrā : ḫardā D
17a dönüp : dutup L
18a yāḫūd: ya ḫod D
18b içinde : içre D
21b bu şeb-i ḫāne-yi İsrā : mihmān-ḫāne-yi İsrā L

22. Yegāne ḫ˘āce-yi kül ser-firāz-ı zümre-yi kümmel
Sır-ı ehl-i tevekkül mührdār-ı *kenz-i lā yefnā*[321]

23. Şeh-i Yūsuf cemāl-i taḫtgāh-ı mülk-i maḥbūbı
Cem-i gerdūn-celāl-i bārgāh-ı ḳurb-ı *ev ednā*[322]

24. Meh-i burc-ı risālet āftāb-ı ʿālem-i ṣūret
Dür-i dürc-i nübüvvet pādşāh-ı kişver-i maʿnā

25. Çerāġ-ı nūr-ı Yezdānī delīl-i fażl-ı Rabbānī
Rumūz-āmūz-ı Ḳurʾānī muḥīṭ-i gevher-i taḳvā

26. Cenāb-ı maẓhar-ı *levlāk*[323] tāc-ı tārik-i eflāk
Resūl-i Ḫālıḳ-ı pāk āftāb-ı evc-i istiʿlā

27. *Nebiyy-i müctebā Aḥmed muʿallā pāye cedberced*
Delīl-i devlet-i sermed Ḥabīb-i ḳādir-i yektā

28. O şāhenşāh-ı aʿzam ol medār-ı ḫilḳat-ı ādem
Kim anuñ müjde-yi teşrīfidür dünyā vü māfīhā

29. Cemāl-i tāb-nāki maṭlaʿu'l-envār-ı Ḳuddūsi
Derūn-ı ṣāf u pāki maḫzenü'l-esrār-ı *mā-evḥā*[324]

30. Nem-i rūy-ı muṭarrāsı ḫuceste kevkeb-i dürrī
Ḫam-ı ebrū-yı zībāsı mübārek ġurre-yi ġarrā

31. Yüzi dermānde-yi şām-ı ḍalāle neyyir-i aʿẓam
Sözi üftāde-yi çāh-ı günāha ʿurve-yi vüs̱ḳa

32. Felek ḫ˘ān-ı nevālinde kemīne kāse-yi Çīnī
Ḳamer rāh-ı celālinde şikeste sāġar-ı mīnā

33. Biri girdābdur biri cezīre baḥr-ı fażlında
Bu Nīlī ḳubbe-yi gerdān ile bu tūde-yi ġabrā

34. ʿAceb mi ümmetinden olmaġiçün nāzil olursa
Ki gökde araduġın yirde buldı Ḥażret-i ʿĪsā

---

[321] Kanâat tükenmez bir hazînedir.
22a zümre-yi kümmel : Zühre-yi kümmel L
[322] O kadar ki (birleştirilmiş) iki yay arası kadar, hatta daha da yakın oldu. (Necm 9)
24b pādşāh-ı kişver : pādşāh u kişver L
25b rumūz-āmūz M metninde silinmiş.
[323] " Sen olmasaydın âlemleri yaratmazdım" Hadîs-i Şerîf
[324] Bunun üzerine Allah, kuluna vahyini bildirdi. (Necm 10)
31b günāha : günāh M
33b ġabrā : ġarbā D
34b buldı : bulur L, D

35. Meh-i bedr ol Ḥabībüñ mübtelā-yı sīne-çākidür
Siyāh itse n’ola gögsin dögüp ʿışḳile bīpervā

36. Bu baḥr-i nīlgūna şeb-çerāġ-ı māhı şaḳḳ itdi
Dü nīm itmişdi deryāyı egerçi muʿciz-i Mūsā

37. Ser-i ġār üzre aña ʿankebūtı ḳıldı Ḥaḳ perde
O bir deryā-yı raḥmet üzre ḳonmış aġ idi gūyā

38. Ocaġına ṣu ḳoydı ehl-i küfrüñ geldügi sāʿat
Mecūsuñ āteşin ṭūfān-ı ḳahrı eyledi iṭfā

39. Yaġup bārān-ı raḥmet seyl-i ḥimmet şöyle geldi kim
Pul-ı nāpāyidāra döndi ṭāḳ-ı ġurfe-yi Kisrā

40. N’ola naẖl-i vücūd-ı pāki ẖāke sāye ṣalmazsa
Olur mı ṣafḥa-yı ʿālemde mis̱li bir daẖı peydā

41. Görürdi her ṭarafdan dīde idi cism-i pür-nūrı
Süveydā-yı dil-i āgāhı oldı merdüm-i bīnā

42. H̱aṭı āyāt-ı raḥmet rūyı Muṣḥaf nāmı Ṭāhā’dur
Mis̱āl-i besmele üstinde ol ebr-i felek fersā

43. Beyān-ı muʿcizātı muʿciz-i ehl-i belāġatdur
Revādur olsañ ey dil ḳıṣṣa-yı miʿrāc ile gūyā

[127a] 44. Bu şeb geldi berīd-i ẖoş-nüvīd-i Ḥażret-i ʿİzzet
Getürdi ẖidmet-i peyġambere bir raẖş-ı bīhemtā

45. Nice raẖş ol burāḳ-ı Berḳ-ı seyr ü nāzenīn-cünbüş
Ferişte-ẖū perī-rū ʿanberīn-gīsū melek-sīmā

46. Ṣabāḥu’l-ẖayr-ı ġarrāsı mis̱āl-i maṭlaʿ-ı ẖūrşīd
Sevād-ı çeşm-i şehlāsı süveydā-yı dil-i ḥavrā

47. Nesīm-āsā varur bir laḥẓada eṭbāḳ-ı eflāke
Buṭūn-ı sebʿa-yı Ḳurʾāna gūyā kim dil-i dānā

48. Şu deñlü tīz-rev kim varmadın saḳf-ı ḥabāba bād
Bunuñ olur eñ ednā cilvegāhı günbed-i ẖaḍrā

36a nīlgūna : nīlgūnda D
37a ser: der D
perde: peydā D
38b ḳahrı : mihri L
43b revādur : revād M
44a bu : o L, M

49. Nʿola itsem anı şeb-dīz-i āh-ı ʿāşıḳa teşbīh
Ki varur bir nefesde ḳubbe-yi gerdūna bīpervā

50. Binüp aña idince ʿazm-i rāh-ı menzil-i maḳṣūd
Olur bir dem ikāmetgāhı ṣaḥn-ı Mescid-i Aḳṣā

51. İmām olup ṣufūf-ı enbiyāya ḳıldı çün tekbīr
O gül-bang ile maḳhūr oldı ḳaçdı düşmen-i ḫod-rā

52. İmāmetde vücūdı bir güherdür derkenār olmış
Namāz içre o ṣafla oldı mevc-engīz bir deryā

53. Namāzı çünki itmām eyledi mescidde anlarla
Virüp ol dem selām itdi ʿurūc-ı ʿālem-i bālā

54. Müşerref eyleyüp yirden getürdi anı luṭfından
Ayaġına sürüp yüz buldı ṣaḫra rütbe-yi ʿulyā

55. O demde ṭāḳ-ı ʿarşa nūrdan bir reh-güẕār oldı
Şuʿāʿın nerdübān itdi meger mihr-i cihān-ārā

56. Alup ol baḥr-i iḥsānı çıḳardı evc-i aʿlāya
Burāḳ-ı berḳ-rū deryāya inmiş ebr idi gūyā

57. Per-i pür-nūr-ı Cibrīl aña zerrīn ġāşiye oldı
Burāḳınuñ öñince oldı şol dem kim felek-peymā

58. Çıḳup eflāke ol çeşm ü çerāġ-ı ʿālem ü ādem
Zücācī perdede çün merdüm-i çeşm eyledi meʾvā

59. Hilāl ol dem kenār-ı bāma geldi itdi istiḳbāl
Seḥāb-ı fażlına mīzāb-ı zerrīn eyledi peydā

60. İdüp altun varaḳlar ḥall o şāhuñ yazdı tārīhin
ʿAmūd-ı sāḳ-ı ʿarşā kātib-i dīvān-ı istibḳā

61. İrince feyż-i irşādı kemānçe tārını ḳırdı
Oḳın atdı kemānın yaṣdı yaʿni zühre-yi Zehrā

62. Çerāġ-ı tekye-yi çāremden alup naḳd-ı envārı
Degül encüm nis̱ār itdi yolına Ḥażret-i ʿĪsā

63. Çalışdı bir başıyla düşmeni ḳahr itmege Behrām
Bu meydānda ḳılıcı ile buldı rütbe-yi ʿulyā

54b ʿulyā : vālā L, D
60b istibḳā : istīfā D

64. Ḳılup dārü'l-emān-ı çarḫa saʿd-ı ekberi ḥākim
Niẓāmın buldı yümn-i ṭāliʿiyle ʿālem-i bālā

65. Nüḫūset mi ḳalur hiç kevkeb-i keyvān-ı zengīde
Çün irdi ḫıdmetine Ḥażretüñ ol şeb Bilāl-āsā

66. Başup kürsiye pāy-ı himmeti devletle ʿizzetle
ʿUrūc itdi firāz-ı ʿarşa sulṭān-ı şeb-i İsrā

67. Süm-i esbinden ol dem urdı tamġa aṭlas-ı çarḫa
Şeref virdi ʿaceb mi olsa ḳadri cümleden aʿlā

68. Kenār-ı sidre oldı müntehā-yı seyri Cibrīlüñ
O bālā ḥasretile ḳaldı anda vālih ü şeydā

[127b] 69. Ṭurup raḫşı o mevḳifde yüz urdı pāyına Refref
O māh-ı bedre itdi hāle gibi sīnesin meʾvā

70. Meger kim ḥācc-ı ekber itmege taḫt-ı revān oldı
Ḥarīm-i ʿizzete anuñla vardı ḫˇāce-yi Baṭḥā

71. İrişüp kaʿbe-yi maḳṣūda çıḳdı baḥr-i kes̱retden
Cüdā oldı o dem Refref mis̱āl-i geşti-yi deryā

72. Ne Kaʿbe Kaʿbe-yi vuṣlat ne vuṣlat ʿālem-i vaḥdet
Muḥabbet nūrı lāmiʿ serbeser beytü'l-ḥaram tenhā

73. ʿİbāretdür o dem ʿayne'l-yaḳīnüñ iki levninden
Maḳāmı *ḳabe ḳavseyn*[325] olduğın ol ḥażretüñ gūyā

74. Kenār-ı ḳurb-ı *ev ednā*[326]ya varup gūş-ı cānile
Ṣadā-yı cūşiş-i deryā-yı nūrı eyledi ıṣġā

75. Tekellüm her ṭarafdan anda bīṣavt u ḥurūf oldı
Maṣūn oldı megesden yaʿni şehd-i maʿna-yı zībā

76. Olup maḳṣūdına vāṣıl murādı oldı çün ḥāṣıl
Nüzūl itdi mis̱āl-i pertev-i mihr-i cihān-ārā

77. Ṣalāt-ı ḫams kim tekbīrlenmiş tāc-ı devletdür
ʿAṭā ḳıldı o gice ḳullarına Ḥażret-i Mevlā

65b Bilāl-āsā : hilāl-āsā H
68b – ü: M
73a levninden : nūnından D
[325] O kadar ki (birleştirilmiş) iki yay arası kadar, hatta daha da yakın oldu. (Necm, 9)
[326] O kadar ki (birleştirilmiş) iki yay arası kadar, hatta daha da yakın oldu. (Necm, 9)
75a u – : M
76a murādı : murād M

78. Bu ḥāli görmemişdür sebʿa-yı seyyāre seyrinde
Ki bir demde cihānı devr ide bir neyyir-i vālā

79. Delāīl variken miʿrācı rūḥāni diyen kimdür
Meger diye serāpā rūḥ idi ol ẕāt-ı bīhemtā

80. *ʿ**Aṭāyī** ola mı vaṣṣāf-ı ḥażret olmaġa lāyıḳ*
Varur mı rütbe-yi naẓm-ı kerīme şiʿr ile inşā

81. Ġaraż ʿarż eylemekdür ḥālim ol dergāha sulṭānım
Kerīm olandan istimdād idüp şāʿir olur gūyā

82. Siyeh-rūz-ı günāhum bu ümīd-i feyż-i luṭfuñdan
Ki ola ẓulmet-i āb-ı ḥayāt ol leyle-yi ẓulmā

83. Hemīşe tā yaḳa baḥr-i siyāh-ı ẓulmet-i şebde
Delīl olmaġiçün fānūs-ı zerrīnin meh-i ġırrā

84. Hidāyet nūrı ile rehnümā-yı güm-rehān olsun
Beḥaḳḳ-ı sūre-yi pür-nūr-ı *sübḥāne'l-leẕī esrā*[327]

85. Ola dāʾim ṣalāt ile selām ol şāha Mevlādan
Ṣalāt ile selām olduḳça kāmil tā dem-i ferdā

2.2.6.
Meṡnevī-yi Neşāṭī[328]

Mefʿūlü / Mefāʿilün / Feʿūlün

1. Bir şeb ki felek idüp çerāġān
Zeyn olmışidi nücūm-ı raḫşān

2. Giymişdi ciḥān libās-ı müşgīn
Olmışdı zemāne ʿanber-āgīn

3. *Aḫsentü* zihī şeb-i dilārā
Şām-ı ṭarab-ı leṭāfet-efzā

78-85 arasındaki beyitler M nüshasında eksiktir.
83b zerrīnin : zerrīn-i D
84a rehnümā-yı güm-rehān : güm-rehāne reh-nümā D
[327] Bir gece, kendisine âyetlerimizden bir kısmını gösterelim diye (Muhammed) kulunu Mescid-i Harâm'dan, çevresini mübarek kıldığımız Mescid-i Aksâ'ya götüren Allah noksan sıfatlardan münezzehtir; O, gerçekten işitendir, görendir. (İsrâ, 1)
85b ṣalāt ile selām : selām ile ṣalāt H, L, M
[328] Miʿrāciye-yi Neşāṭī (8b-10a) **L** : Meṡnevī-yi Neşāṭī Dernaʿt-ı Şerīf-i Resūl-i Ekrem (50b-51a) M

4. Subḥānallāh zihī leṭāfet
ʿĀlem ʿālem-i fürūġ-behcet

5. Ḥasret-keş idi o şāma gerdūn
Her şeb beşafaḳ olup ciger-ẖūn

[128a] 6. Nāẓırdı o şāma dīde-ḥayrān
Pür-çeşm idi çarẖ-ı nābesāmān

7. Ḥikmetle o şeb şeh-i risālet
Keyẖüsrev ü kişver-i nübüvvet

8. Ḳılmışdı nüzūl-ı kāmrānī
Luṭfile sedā-yı Ümmühānı

9. Nāgāh gelüp edeble Cibrīl
Ḳıldı reh-i ẖidmetinde taʿcīl

10. Eşküfte bezīver-i tebessüm
Bir dest-i burāḳ-ı sünbülīn düm

11. Çün ʿömr-i ʿazīz-i ter sebük-rev
Mānend-i duʿā beçarẖ-ı ẖoş-rev

12. Pākīze-reviş ü bedil-rübāyī
Şīrīn-ḥareket betīz-pāyī

13. Devletle baṣup rikāba pāyın
Ḳuds eyledi bir ḳademde cāyın

14. Cemʿ oldı bezīb-i baẖşi-yi dīn
Ervāḥ-ı peyamberān-ı pīşīn

15. Ol hādi-yi dīn idüp iḳāmet
Hep itdiler iḳtidā çü ümmet

16. Şevḳ ile ʿurūc idüp semāya
ʿAzm itdi Cenāb-ı kibriyāya

17. Çün baṣdı ḳadem sipihre ol şāh
Gösterdi ḳuṣūrın ʿarż idüp māh

18. Çoḳ dāġ-ı besīne oldı sāʾīl
Pā-būsına meh olınca nāʾīl

4b fürūġ : efrūġ M
5b ciger-ẖūn : diger gūn M
18b nāʾīl : māʾīl H

19. Ki zerd ü nizār olup beümmīd
Eylerdi berāt-ı şevḳi tecdīd

20. Ḥasretle çeküp ġam-ı nihānī
Gāhī görinürdi üstüḫˇānı

21. Bīnūr ḳalup meh-i felek-cāh
Çarḫ-ı düvüme irişdi ol şāh

22. Yümn-i ḳademile oldı efzūn
Ferḫundegi-yi debīr-i gerdūn

23. Defterlerin ʿarż idüp serāser
İmżā-yı ḳabūle oldı maẓhar

24. Tā ʿarşa çıḳup ṣadā-yı tebşīr
Çarḫ-ı siyūma irişdi çün tīr

25. Şerminden idüp ḥicāb zühre
Esbāb-ı veraʿdan aldı behre

26. Pür-şerm ü ḥayā berāy-ı taṣrīḥ
Evtārını ḳıldı tār-ı tesbīḥ

27. Bālāyi olup tamām-ı cāzim
Çārüm felek üzre oldı ʿāzim

28. Bersīne żiyā-yı şevḳ-i raḫşān
Ḫurşīd çü ẕerre oldı raḳṣān

29. Pencüm felek üzre ṣaldı nūrın
Hem-rāhına neşr idüp sürūrın

30. Behrām-ı felek olup nümāyān
Oldı reh-i ḫidmetinde pūyān

[128b] 31. Çün bād geçüp befeyż-baḫşī
Çarḫ-ı şeşüme irişdi raḫşı

32. Devlet olup aña rev-nihāde
Oldı der-i müşterī küşāde

33. Heftüm felege irüp ʿazīmet
Ḳıldı zuḥal iktiṣāb-ı rıfʿat

24b süvūma : süyūma H
32a devlet olup aña rev-nihāde : devletle olup aña nihāde M

34. Bīnūr ḳalup zuḥalde mehcūr
Bālāya teveccüh itdi mesrūr

35. Dil pür-i lemᶜān-ı şevḳ-i ḳurbet
Cān-teşne-yi selsebīl-i vuṣlat

36. Fi'l-ḥāl olup mekānı sidre
Yümn-i ḳademinden aldı behre

37. Hem-rāhide ḳaldı sīne-sūzān
Ṣad ᶜaczile la'ḥtaraḳtu gūyān

38. Nāgāh gelüp bepīş-i refref
ᶜArş oldı o şāhile müşerref

39. Ḳaṭᶜ eyledi rāh-ı mümkinātı
Ṭayy itdi ḥudūd-ı şeş cihātı

40. Bir perde-yi nūr olup hüveydā
Bīreng ü laṭīf-i ḥayret-efzā

41. Ol nūrı daẖı geçüp besürᶜat
Menzilgehi oldı ḳurb-ı ᶜizzet

42. Berḳ urdı tecelli-yi İlāhi
Kevneyne fenā virüp kemāhī

43. Maᶜnā idi anda güft-gū hep
Bīvāṣıṭa-yı tekellüm-i leb

44. ᶜAvd itdi yine beneşr-i raḥmet
Dünyāya o şeh berāy-ı ümmet

45. *Bil ḥaddüñi ey **Neşāṭi**-yi zār*
Ol şermile çün ḳalem nigūnsār

46. İtseñ ne ḳadar edāda tedḳīḳ
Ṣığmaz bu maḥalle basṭ-ı taḥḳīḳ

47. ᶜAḳluñ bu maḥalde kārı yoḳdur
Pāy-ı ḳalemüñ güẕārı yoḳdur

48. Olma beġurūr-ı nüktedānī
Küstāẖ-rev-i reh-i meᶜāni

40b ü –: M

49. Ḳıl ʿaczile iʿtirāf u taḳṣīr
Ol beste-zebān beşerm-i taʿbīr

2.2.7.
Meṡnevī-yi ʿAṭāyī[329]

Feʿūlün / Feʿūlün / Feʿūlün / Feʿūl

1. Şebāngeh ki şāhenşeh-i bāẖter
Çerāġānile ḳaṣrına virdi fer

2. Olup şemʿ-i mihr ü afaḳ şemʿdān
Güm oldı inüp yana yana hemān

3. Felek secde-yi şükre vardı meger
Başından yuvarlandı iklīl-i zer

[129a] 4. Düşürdi güneş çāha zer-heykelin
Hilāl itse ḥāżır n'ola çengelin

5. Güneş ẖavżınuñ ābın irdükde şām
Kim itdi içün tīre-ẖāk-ı ẓalām

6. Olup necm-i raẖşende mānend-i ẖāl
Felek oldı ẖaşẖāş-ı ʿanber-miṡāl

7. ʿAceb şām-ı ferẖunde-yi dil-peẕīr
Ki mehtāb ile oldı müşg ü ʿabīr

8. Bulup feyż-i envār ile mertebe
O şeb beñzedi ʿanber-i eşhebe

9. Muʿallā şeb-i Ḳadrden pāyesi
Şeb-i Ḳadr anuñ kemterīn sāyesi

10. Ne şeb şāhid-i mihre müşgīn niḳāb
Ki surāẖilerden ṣalar ṭaşra tāb

11. Ne şeb vesme-yi nev-ʿarūs-ı hilāl
Ne şeb pençe-yi mihre ḥınnā-miṡāl

---

[329] Nevʿī-zāde ʿAṭāyī Efendi Derṣıfat-ı Şeb-i Miʿrāc Ḥażret-i Risālet-Penāh-ı Ṣallallahu Teʿālā ʿAleyhi ve Sellem (10a-11b) **L** ; Meṡnevī-yi Dernaʿt-ı Sulṭān-ı Enbiyā Ṣallallāhu ʿAleyhi ve Sellem (51a-52a) **M** ; Ṣıfat-ı Miʿrāc (s.113-118) **Sâkî-nâme Mesnevîsi**
2a mihr ü afaḳ : mihre afaḳ ; L mihr afaḳ M
5a irdükde : irdükçe SM
7b müşg : misk L, M , SM
10a mihre : mihr M

12. Ne şeb çarḫdan ʿanber-i bīḫte
Bu ġırbāle belki geçer rīḫte

13. Meger ḳıldı sulṭān-ı her dü serāy
O şeb Ümmühānī serāyında cāy

14. Nüzūl itdi Rūḥu'l-emīn vaḳt-i ḫˇāb
O şāha ḳılup müjde ile ḫiṭāb

15. Didi Ḥaḳ bu şeb itdi daʿvet seni
Müheyyā ḳılup ḫˇān-ı luṭf seni

16. Buyur bin Burāḳ-ı ṣabā-sürʿate
Bu şeb żayfsın ḥażret-i ʿİzzete

17. Burāḳı çeküp öñine Cebraʾīl
Yanaşdırdı ḫıdmet o peyk-i Celīl

18. O bir berḳ-i raḫşende endām idi
Eẕelden ebed aña bir kām idi

19. Atıldıḳça çarḫa miẟāl-i peleng
Ḳalurdı düşüp sāyesi süst ü leng

20. Olup her iki ayağı ḥālgāh
Aña gūy [u] gerdān idi mihr ü māh

21. Nebī bindi ol raḫş-ı raḫşān-pere
Ya ṣāḥib-ḳırān murġ-ı fermān-bere

22. ʿİnān oldı destin öpüp ser-firāz
Bulup cāh-ı sermedle ʿömr-i dırāz

23. İrüp rūḥ-ı ḳudsī-ṣıfat irtiḥāl
Hemān irdi ḳudse o ferḫunde-fāl

12a bīḫte : bīḫteye SM
12b rīḫte : rīḫteye SM
13a serāy : serā H
13b cāy : cā H
17a Cebraʾīl : Cebrīl SM
17b o : − M
18a bir : yek L
19a atıldıḳça : ayıldıḳça ; L el urduḳça M
19b ü : − M
20b gerdān : gerdūn M
22a öpdi : oldı H, L

24. İmām oldı ervāḥa ḳıldı namāz
İmāme-ṣıfat cümleden ser-firāz

25. O şeh maṭlaʿ-ı sübḥa ṣaflar ṣuṭūr
Aña levḥa-yı zer-cebīninde nūr

26. Gidüp çarḫ-ı mīnā-nümādan yaña
Duḫūl itdi mānend-i nūr u żiyā

27. Varup menzil-i māha ol şeh-süvār
Ḳamer ḳarşuya geldi āyīnevār

28. Süm-i raḫş ile sikke urdı o şāh
Etekli zere döndi hāleyle māh

[129b] 29. İkinci göge itdi çün kim güẕer
ʿUṭārid ḳudūmından aldı ḫaber

30. Yazup vaṣfını virmekiçün revāc
Şafaḳla nüh evrāḳa itdi ʿilāc

31. Ḳodı ṭārem-i Zühreye çünki pāy
Süleymān Sebā ḳaṣrını itdi cāy

32. Görüp ol şeh-i lāmekān sāliki
Ḳul oldı süvūm lüccenüñ māliki

33. Başup geçdi eyvān-ı mihri o şāh
Güneş ṣafḥasın ḳapladı gerd-i rāh

34. ʿAceb raḫşı var cüst ü rehvār u şeng
Ki tebsi içinde döner bīdireng

35. Beşinci sipihre olup esb-rān
Şeref buldı Behrām-ı ṣāḥib-ḳırān

36. Meger oldı sulṭān-ı pencüm-serīr
O şāha silaḥdār-ı şemşīr-gīr

37. Şeşüm-i çarḫda Seyyidü'l-mürselīn
İdüp saʿd-ı gerdūna luṭfın emīn

24a oldı : olup SM
namāz : niyāz M
31b ḳaṣrını itdi : ḳaṣrın eyledi M
32b süvum : süyūm H
34a cüst ü rehvār : cüst-i rehvār M
36a sulṭān-ı : behrām-ı H

38. Virüp fażl ile rütbe-yi cāḥiẓi
Anı ḳıldı ol maḥfilüñ vāʿiẓi

39. Yedinci göge sürdi rehvārını
Zuḥal ferş-i pāy itdi ruḫsārını

40. Mübārek ḳudūmıyla buldı ṣafā
Aña saʿd-ı zengī dinilse revā

41. S̱evābit sipihr-nīk itdi o şāh
Muraṣṣaʿ serā-perdesin ferş-i rāh

42. Ḳaṭar oldı aña bu heft āsmān
Ki üstinde var kürsi-yi zer-nişān

43. Sürüp ʿarş-ı aʿlāya raḫşın o dem
Sipihr aṭlasın itdi ferş-i ḳadem

44. Ḳılup naʿlçe resmi yer yer ẓuhūr
Anı başma naḳş itdi semm-i sütūr

45. Varup Sidreye ḳaldı peyk-i Ḫudā
Olup Sidre bir perde-yi nūr aña

46. İde ḫˇāce çün bezm-i ḫāṣa duḫūl
Virilmez o ṣoḥbetde ḫuddāma yol

47. Ola peyk-i ḥażret żarūrī cüdā
Ne sürʿatdür ol ʿaḳl irişmez aña

48. O dem ḳıldı Refrefle Ḥaḳḳa sefer
Uçup gitdi seccādesiyle meger

49. Olup keff-i mīzānda Yūsuf-mis̱āl
Ṣuʿūd itdi ʿulve o ferḫunde-fāl

50. Varup nūr-ı envāra ol şehriyār
Cüdā oldı Refref daḫı sāyevār

51. O nūr oldı vārise deryā-yı jerf
Kim anda kelām oldı bīṣavt u ḥarf

52. Şu elṭāfı kim ḳıldı perverdigār
Olur biñde biri hezārān hezār

38a Cāḥiẓi : Cārḥiẓi L
41a s̱evābit : bu āyet L
51b u : −M

53. Ḳalemle bilinmez o feyż-i nevāl
Benān ile taʿdād-ı bārān muḥāl

[130a] 54. Murād üzre Ḥaḳdan olup kām-bīn
Nüzūl itdi ol raḥmetü'l-ʿālemīn

55. Ḳılup nūr-ı dīde gibi ḳaṭʿ-ı rāh
Yine perdesin eyledi cilvegāh

56. Maḳāmına geldükde ol āftāb
Ne sırdur bu kim germ idi cāme-ḫˇāb

57. Der-i luṭfı ḫalḳa güşād eyledi
Hedāyāyı raḥmetle şād eyledi

58. İdüp feyżile dilleri ḫamm-ı māl
Ṣıġışmadı kendüye bir ehl-i ḥāl

59. Çün āġāz-ı feyż eyledi ol seḥāb
O dem ḳıldı her teşne ẓarfın pür-āb

60. İnüp minber-i āsmāndan hemān
Ṣalāt u ṣalā ḳıldı faḫr-i cihān

61. Aña dinse miʿrāc-ı müʾmin ne var
Yeter şāhidi minber ile menār

62. Ḫudāyā baña eyle luṭfuñ muʿīn
K'olam peyrev-i rehnümā-yı yaḳīn

63. Dirīġ eyleme mūrdan ḫırmeni
O pesmāndeden ḫuşa-çīn it beni

64. İdüp ḳaṣr-ı cāhum menīʿü'l-cihāt
Beni ḳıl gedā-yı şefīʿü'l-ʿuṣāt

2.2.8.
Meṡnevī-yi ʿAṭāyī [330]

Müfteʿilün / Müfteʿilün / Fāʿilün

56b cāme-ḫˇāb : cām-ḫˇāb H
58b bir : her L, M
64a menīʿü'l-cihāt: menbaʿü'l-cihāt L ; resīʿü'l-cihāt M
[330] Nevʿī-zāde ʿAṭāyī Ṣıfat-ı Şeb-i Miʿrāc u Seyrān-ı Sirāc-ı Vehhāc (16a-17b) **L** : Meṡnevī-yi Dernaʿt-ı Seyyidü'l-Kevneyn Ṣallallāhu ʿAleyhi ve Sellem (52a-53b) **M**

1. Şeb ki ʿarūs-ı tutuḳ-ı nüh ḳıbāb
Çehre-yi pür-nūrına çekdi niḳāb

2. Oldı ṭırāzende-yi ḫargāh-ı māh
Perde-yi zenbūri-yi şām-ı siyāh

3. İrişüp āḫir dem-i bād-ı seḥer
Āyine-yi māha irişdi keder

4. Māhile şeb Hindu-yı āyinedār
Ṣanma külef anda daḫı aksi var

5. Vārise ḥall oldı der-i bāb-ı mihr
Ḥallile yazıldı ḳıbāb-ı sipihr

6. Ya gül-i ḫūrşīde ṭoḳındı ṣabā
Düşdi çemenzāre varaḳ cābecā

7. Ṣalmaġiçün māh-ı nev-āfāḳa lemʿ
Ol gice dīvāra yapışdırdı şemʿ

8. Māhuñ olup mihr gibi pertevi
Rūz meger eyler idi şeb-revī

9. Leyle-yi ʿıyd idi o gice meger
Giydi felek nūrlu bayrāmiler

10. Kaʿbede ol gice Resūl-i güzīn
Olmışidi gün gibi tenhā-nişīn

11. Cevr-i ʿadū ile dil-fikār idi
Muntaẓır-ı şefḳat-i Cebbār idi

12. Gerçi ki nergisleri pür-ḫˇāb idi
Ḳalbi dili ġonca-yı pür-tāb idi

[130b] 13. Geldi Burāḳile o dem Cibraʾīl
Ḥażrete irgürdi peyām-ı celīl

14. Didi ki Mevlā kerem-i ʿām idüp
Daʿvet-i ḫāṣ eyledi ikrām idüp

15. Pāyuña yüz sürmek umar nüh felek
Murġ-ı ḳafes gibi ṭapīde melek

3b keder : güẕer L
9b nūrlu : nūrla L, M
bayrāmiler : pīrāyeler M
12b tāb : ḫˇāb H

16. Sen bu füyūżātla mümtāzsın
Şāh-ı mülk-i ḫayl u felek-tāzsın

17. Raḫş-ı Burāḳile ser-efrāz olup
Günbed-i çarḫa ʿalem-efrāz olup

18. Gel beri Mevlāyile hem-ṣoḥbet ol
Dāḫil-i niʿmet-gede-yi vaḥdet ol

19. Cilvegehüñ ṣaḥn-ı irem bağıdur
ʿArṣa-yı eflāk anuñ oynağıdur

20. Çünki degül ʿāşıḳa Baġdād ırāḳ
Kāh-keşān-ı Diclesine ṣal Burāḳ

21. Sürʿat idüp raḫşile mānend-i berḳ
Eyle felek fülkini envāre ġarḳ

22. Ṣaldı yed-i ḳudret o rehvāre zīn
Dür gibi ol ḫāne-yi zīne nigīn

23. Ġarrası raḫşında çü mihr-i münīr
Yāyı aña şaʿşaʿa-yı dil-peẕīr

24. Mūy-ı birişim ṣıfat-ı dil-pesend
Aña ṣaçı gibi muʿanber kemend

25. Lücce-güẕār olmada hemçün niheng
Ebre atılmaḳda mis̱āl-i peleng

26. Ḥaṭvegeh-i ʿazmi semekden simāk
İki izi noḳṭa-yı eflāk-ı ḫāk

27. Olmaya meydān-ı vüs̱ūb-ı kemīn
Basṭ-ı mekān itse basīṭ-i zemīn

28. İki rikāb-ı zeri bīḳāl u ḳīl
Keff-i terāzū-yı s̱evāb-ı cemīl

29. Ḫāk-rehi eyledi sermāyedār
Müşg-i terāzūsı dinilse ne var

16b u : − M

20 H, L:
Çünki degül ʿāşıḳa Baġdād ırāḳ
Kāhkeşā-ı Diclesine ṣal burāk

M:
Kāhkeşān-ı Diclesine ṣal burāk
Çünki degül ʿāşıḳa Baġdād ırāḳ

22b nigīn : mekīn L

28b s̱evāb : M nüshasında silinmiş.

30. Bendi aña şāh-ı ferişte-ġulām
Destin öpüp ḫıdmetin itdi licām

31. Anuñla ṭutdı ṭarīḳ-i Hüdā
Naġme-yi Dāvud ile gūyā ṣabā

32. Ḳudse varup eyledi vażʿ-ı ḳadem
Mescide nūr indi ʿalemberʿalem

33. Ṣaff-ı rusül anı imām eyledi
Peyreviye cümle ḳıyām eyledi

34. Yüridi miḥrāba o şāh-ı ḥarem
Ṣaff-ı mücāhidle mis̱āl-i ʿalem

35. Oldı gürūh-ı rusüle muḳtedā
Ḳıldı iki rekʿat u didi duʿā

36. Yaʿni vedāʿ eyleyüp itdi mürūr
ʿAzm-i semā eyledi mānend-i hūr

37. Varıcaḳ ol şāh-ı melāʾik-ġulām
Çarḫ-ı berīn eyledi çoḳ iltiyām

[131a] 38. Gerçi ki ferş eyledi askerleri
Ṣanma şafaḳ şermile ḳan dürleri

39. Dökdi ʿaraḳ çarḫ-ı kevākib-nümūn
Ḳaṭreleri cāmdan oldı birūn

40. Vardı o dem menzil-i māha o şāh
Ḫāk-rehīne yüzini sürdi māh

41. Dīde-yi pür-nūrına sürmüş meger
Var daḫı ol sürmeden anda es̱er

42. İrdi düvum ġarḳaya ol reşk-i hūr
Ṣubh-ı düvum gibi aña ṣaçdı nūr

43. İtdi debīr-i felege iltifāt
Ḳıldı anı defteri-yi vāridāt

29b ne vār : revā H
30b licām : tamām M
40a menzil-i māha o şāh : menzil-i şāha o māh L, M
42a düvum ġarḳaya : dem-i ġarḳaya L, M
43b ḳıldı anı : itdi anı H

44. Zühre-yi sipihrine olınca revān
İtdi pes-i çengde rūyın nihān

45. Diñdi nevā-sāz-ı süyūm encümen
Yaʿni ki ḫavf eyledi tel ḳırmadan

46. Ḳıldı saʿādetle o sulṭān-ı dīn
Rūyını şemʿ-i felek-i çārumīn

47. Ġarḳa-yı nūr oldı ruḫından sipihr
Olsa n'ola mużmaḥil envār-ı mihr

48. Uġradı eflāke giderken o şāh
Günbed-i fīrūze-yi behrāma rāh

49. Ezraḳ iken günbed-i pencüm-maḳām
Nūrı ile eyledi kāfūr-fām

50. Vardı şeşüm maḥfele ol āftāb
Eyledi saʿd-ı felegi feyż-yāb

51. Cāmiʿ-i eflāke iderken ʿubūr
Yaḳdı o maḳṣūrede ḳandīl-i nūr

52. Rūşen idüp encümen-i heftümi
Başdı daḫı şaʿşaʿa-yı encümi

53. Tāb-ı rikāb-ı zeri bīiştibāh
Yaḳdı zuḥal çehresin itdi siyāh

54. İtdi s̱evābet feleginden güẕār
Hemçü nesīm-i ṭaraf-ı lāle-zār

55. Eyledi irşādı ile kām-bīn
Her birini eyledi maḥfel-nişīn

56. Oldı o dem cilveger-i bām-ı ʿarş
ʿArş aña aṭlasını itdi ferş

57. Vardı o şeh maʿbed-i rūḥāniye
Çıḳsa n'ola maḥfel-i fevḳāniye

58. Sidreye varduḳda Ḥabīb-i Celīl
Ḳaldı o mevḳıfda hemān Cebraʾīl

45a süyūm : süvum L, M
46a saʿādetle : saʿādetlü M
52a heftemi : hefti L
54b nesīm-i ṭaraf : nesīm ü ṭaraf L, M

59. Oldı cüdā şāh-ı felek-tāzdan
Bāz gibi kim ḳala pervāzdan

60. Refref irüp ḫıdmetine buldı baḫt
Eyledi ṣadrında o sulṭāna taḫt

61. Ol dür-i şehvāre nigīndān idi
Yāḫud o çār taḫt-ı Süleymān idi

62. Ol daḫı ḳaldı irüp emr-i Ḫudā
Lāneyi terk itdi mis̱āl-i hümā

[131b] 63. Rūḥ-ı mücerred gibi oldı revān
Oldı mekānı ḥarem-i lāmekān

64. Gitdi bu üslūbla ṣad sāle rāh
Ḳalmadı hiç reng-i sefīd ü siyāh

65. Bir yere irişdiki encāmı yoḳ
Seyr ü sükūn arż u semā nāmı yoḳ

66. İtdi tecellī aña envār-ı Ḥaḳ
Virdi tesellī aña dīdār-ı Ḥaḳ

67. Virdi fenā şaʿşaʿa-yı nūr-ı ẕāt
Yandı vücūdında olan fāniyāt

68. Her yañadan eyledi esrār-ı cūş
Oldı serāpā bedeni çeşm ü gūş

69. Gūşa ṭaḳup gevher-i nāsüfteyi
Ṭuydı nice nükte-yi nāgüfteyi

70. Ḥażrına boyun ura mı hiç ʿaded
Aña kifāyet mi ider ṭavḳ-ı ḥad

71. Vuṣlat-ı maḥcūbda luṭf u ʿaṭā
Mümkin olur mı buña iḥṣā ola

72. Geldi o dem müjde-yi tebcīl ile
Sürʿat ile ġāyet-i taʿcīl ile

73. İrdi maḳāmına o rūḥ-ı revān
Uyur idi ṣan ki uyandı cihān

73b cihān : hemān M

74. Āb-ı vużū ẓarfı olup bīsükūn
Olmış imiş ṭaşt felekveş nigūn

75. Niteki inbīḳ-i hilāl ol zamān
Aḳmadın ibrīḳden āb-ı revān

76. Geldi yetişdi o Ḫudāvend-i nās
Sürʿat-i seyrini ḳıl andan ḳıyās

77. Ḫalḳa gelüp luṭfını ʿām eyledi
Cümle hediyye'yle bekām eyledi

78. Āmed ü reftinden o kān-ı vaḳār
Sürʿat ile gitdiginüñ sırrı vār

79. Gitmede var ceẕbe-yi şevḳ-i viṣāl
Gelmede tebşīr-i ḳulūb-ı ricāl

80. İkisi de raḥmet idi ümmete
İkisi de şefḳat idi ümmete

81. Ḫᵛān-ı nevālinden idüp kām-bīn
Daʿvet-i ʿām itdi o sulṭān-ı dīn

82. [Şehd-i] şehādetden olup ḥiṣṣedār
Eyledi engüştini herkes bekār

83. Ḳaldı niʿam bīḥad u pāyān bize
Ḥiṣṣe-yi ġāyib yeter īmān bize

84. *Ṣallu ʿalā Aḥmedi şemsi'l-Hüdā*
Ṣallu ʿalā men tebaʿa'l-Muṣṭafā

85. Şerʿin anuñ eylediler pāydār
Rükn-i nihān-ḫāne-yi dīn çār yār

86. Eyledi Bū Bekri imām-ı enām
Ṣıdḳile çalışdı o şāh-ı benām

[132a] 87. Oldı fütūḥat ile ol şeyḫ-i dīn
Ekber-i aṣḥāb-ı Resūl-i güzīn

88. Eyledi Keẕẕāb-ı laʿīni helāk
Oldı muḳābil aña ṣadīk pāk

76a Ḫudāvend : cüdāvend L
78a ü : – M
82a şehd-i : – H
84b min tebiʿü'l-Muṣṭafā : seyyidin'e'l-Muṣṭafā M

89. Mekkeden itdükde peyamber güẕār
S̱āni-yi is̱neyn idi ol yār-ı ġār

90. Kim ki reh-i ʿışḳda ṣādıḳ olur
İki kişinüñ biri ʿāşıḳ olur

91. Birisidür pādşeh-i dīn ʿÖmer
Ḥażret-i Fārūḳ-ı ʿādālet-es̱er

92. Ṣāf-ı güher ḥākim-i pür-iştiḥār
Tīġ gibi cismi ṣalābet-medār

93. Eyledi teʾdib ile ḳadrini pest
Bildi hemān ḥaddini her mey-perest

94. Ẕerre-yi ʿadli ki sipihre ura
Añsa seni ṭās gibi ötdüre

95. ʿAdli idüp naẓm-ı ʿumūr-ı ʿibād
Ḳahrı ile eyledi fetḥ-i bilād

96. Biri de ʿOs̱mān-ı kerīmü'l-ḫıṣāl
Mehbiṭ-i nūreyn-i sipihr-i kemāl

97. Cāmiʿ-i Ḳurʾān şeh-i ṣāḥib-ḥayā
Bende-yi maḥcūb-ı ʿaṭā-yı Ḫudā

98. Būs ḳılup tīġ-i şehādet-medār
Boynını çün mesḥ-i kef-i ābdār

99. Ṣıçradı ḳan muṣḥaf-ı pür-ʿizzete
Noḳṭa-yı surḫ oldı sırr-ı āyete

100. Tīġ-i dem-ālūd gibi tünd-ḫū
Ḫaclet-i taḳṣīri ile surḫ-rū

101. Rābiʿi bir ṣāḥib-i ḳadr-i celī
Ṣıhr u vaṣī yaʿni ʿAliyy-i velī

102. Ḳahrile ayırdı der-i Ḫayberi
Hemçü girībān u ber-i Ḥaydarı

98a būs : nūş M
98b ābdār : endār L, M
101a rābiʿi bir : birisidür L, M
ḳadr-i celi : ḳadr-i ʿalī L

103. Dest-i şerīfinde degül Ẕü'l-fikār
Yemde niheng açdı dehen ṣaçdı nār

104. Ṣavlet-i ḳahrından olup lerze-nāk
Zehresi tīġuñda meger oldı çāk

105. Ol felek-i çāre mükemmeldür ol
Ḥāmil-i ḫūrşīd-i feżāʾildür ol

106. Dīn adına her biri dīvārdur
ʿAyn-ı ʿalīdür gibi bīdārdur

107. Oldı iki gevhere bahr-i kemāl
Vāsıṭau'l-ʿaḳd-i imāme mis̱āl

108. Her birine vāṣıl ola ṣubḥ u şām
Raḥmet-i raḥmāna ṣalāt u selām

109. Menḳıbet-i cāh-ı Nebiyy-i emīn
Meḥmedet-i ʿişret ü ṣaḥb-ı güzīn

110. Olmaya maḳdūr-ı dil-i pür-melāl
Ala mı deryāyı bu ṣınmış sıfāl

111. Ḫāmeye ṣıġsun mı bu baḥr-i revān
Ola mı fevvāre yarıḳ nāvdān

[132b] 112. *Ḥāṣılı dürr-i süḫan-ı ābdār*
Ġarḳa-yı iġrāḳ olur ḳaṭrevār

2.2.9.
Mes̱nevī-yi ʿAṭāyī[331]

Feʿilātün / Feʿilātün / Feʿilün

1. Bir şebāngāh ki nūr-ı mehtāb
Eyledi ʿālemi ġarḳ-ı sīm-āb

2. Oldı tābende o şeb cirm-i ḳamer
Nitekim bedr güni nūr ṭoġar

106a her biri : her yeri L
109b ṣaḥb-ı güzīn : ṣoḥbet-güzīn M
110b ala mı : āl mı L
331 Nevʿī-zāde ʿAṭāyī Efendi Derṣıfat-ı Şeb-i Miʿrāc u Seyrān-ı Sirāc-ı Vehhāc (18b-21a) **L ;** Mes̱nevī-yi Dernaʿt-ı Resūl-i Ekrem Ṣallallāhu ʿAleyhi ve Sellem (53b-55a) **M ;** Derṣıfāt-ı Şeb-i Miʿrāc ve Seyrān-ı Sirāc-ı Vehhāc (s. 19-25) **Sohbetü'l-Ebkâr**

3. Şeb-i tār olmaġıla māh yine
Aṣdı fānūsını gerdūnesine

4. Nūrile ʿarṣa-yı şeb mālāmāl
Ṭaşdı nehrü'l-leben ḫuld-mis̱āl

5. Bedr-i kāmil ki ṣafā-ḫīz oldı
Gūyiyā kāse-yi leb-rīz oldı

6. Gerdiş-i devr ile irdi dem-i şām
Ṭutdı mihrüñ yerini bedr-i tamām

7. Oldı envār-ı eşiʿʿa pinhān
Ṣanki rīşin boyadı Zāl-i zamān

8. Żāyiʿ oldı yine bir gevher-i pāk
Şeb-i tārīk dökerse n'ola ḫāk

9. Zevraḳın baḥr-i felek eyledi güm
Yayılı düşdi ṣu içre encüm

10. Dūd-ı ḥayretle dimāġı ṭoldı
Ṣanasın kim gemisi ġarḳ oldı

11. Ayaġı tozı ile şām-ı siyāh
İtdi rūşen-geri-yi dīde-yi māh

12. Ṭoldı mehtāb ile şehrüñ bāmı
Ġarḳ-ı āb itdi sevād-ı şāmı

13. Ol gice Ḥażret-i sulṭān-ı kirām
Ümmühānī evini ḳıldı maḳām

14. Nāgehān oldı vücūdında bedīd
Es̱er-i müjde-yi cāh-ı cāvīd

15. Nitekim şaʿşaʿa-yı mihr-i cihān
Mevc-rīz oldı ḫalīc-i ḫalacān

16. İḥtilāc üzre idi çeşm-i sürūr
Ḍarabān üzre idi ġarḳ-ı ḥubūr

3b aṣdı : aḥdı L
7a envār-ı eşiʿʿa : envār u eşiʿʿa L
7b rīşin : rīş L
11a şām-ı siyāh : şāh-ı siyāh H
11b itdi : oldı L, M
12a şehrüñ : çarḫuñ SE

17. Geldi biñ ʿizzet ile Cebraʾīl
Virdi peyġām-ı Ḫudāvend-i Celīl

18. Didi daʿvet ḳılup ey bedr-i semā
Oldı niʿmet-gede-yi ḳudse ṣalā

19. Devlet ile ḳo bu nüh ṭāreme pāy
Şemʿ-i raḫşānsın idin sırça sarāy

20. Munṭāẓırdur saña sekkān-ı felek
Hep dönüp ṭurmada ervāḥ-ı melek

21. Eyle cān ṣoḥbetini bīminnet
Şeb-i mehtābda ḫoşdur ṣoḥbet

22. Ḳopdı şevḳile yerinden o kerīm
Nitekim nefḫa-yı dil-cū-yı nesīm

[133a] 23. İtdi ʿazm-i sefer-i dūrādūr
Nitekim pertev-i mihr-i pür-nūr

24. Başlayup ḫıdmete peyk-i raḥmān
Çekdi bir raḫş-ı felek seyri hemān

25. Raḫş-ı raḫşende-beden yaʿni Burāḳ
Berḳveş ġarrası māh-ı berrāḳ

26. Muʿtedil-ten-i mütenāsib-aʿżā
Berg-i gül dūde-ḥarīr-i zībā

27. Pūyede çün ḳalem-i cüst-i ḳadem
Bir adım aña vücūd ile ʿadem

28. Ebr idi ḳaṭʿ-ı merātibde revān
Ṣıfr idi ḫaṭṭ-ı muḥāsibde hemān

29. Taḫt-ı zeyn üzre cülūs itdi o şāh
Geldi gūyā ki şeref burcına māh

30. Evvelīn menzili oldı Aḳsā
Rusül ervāḫına heb itdi ṣalā

31. Ḳıldı anlarla ṣalāt oldı imām
Döndi her cānibine virdi selām

17a bīn : peyk M
19b raḫşān : raḫşānın M
26b dūde : ṭolu SE

32. Minber-i çarḫa revān oldı Ḥabīb
Gūyiyā ʿīd namāzında ḫaṭīb

33. Ṣaḫra kim pāye-yi evlā oldı
Fikr-i fāniye muṣallā oldı

34. İrdi nüh günbed-i çarḫa fi'l-ḥāl
Levḥ-i āyīneye gūyā tims̱āl

35. Luṭf ile eyledi māhı ḫurrem
Cebr-i kesr eyledi ol kān-ı kerem

36. Kātib-i çarḫa idüp feyż-i ʿaẓīm
Eyledi kilki ʿaṣāsını Kelīm

37. Gördi kim mihr-ṣıfat ıssı yüzi
Şerm ile Zühre götürdi ḳopuzı

38. Ṣarṣılup cünbüş-i raḫş ile sipihr
Ṭāḳdan düşdi yere kāse-yi mihr

39. Baḳup āyine-yi tīġe Behrām
Bildi ol şehdür iden çarḫa ḫırām

40. Luṭfı iksirine maḳrūn oldı
Müşterīnüñ işi altun oldı

41. Ġamdan āzād ḳılup virdi ferāġ
İtdi Keyvānı fürūzende çerāġ

42. Gözi seyyārenüñ oldı aydın
Buldı cemʿiyyet-i ḫāṭır Pervīn

43. Baṣmadın kürsīye ol şeh kāmın
Cilvegāh eyledi ʿarşuñ bāmın

44. Eyledi ṭayy reh-i mülk ü melegi
Geçdi sürʿatle ṭoḳuz ḳat felegi

45. Ṭabaḳātına Celālüñ gūyā
Vardı efkār-ı dil-i ʿuḳde-güşā

---

33 Bu beyit L ve M nüshalarında şu şekildedir:
Fikr-i fāniye muṣallā oldı
Ṣaḫra kim pāye-yi evlā oldı
36b kilki : kilk-i SE
40a luṭfı : luṭf-ı SE
41a ḳılup : idüp M

46. Sidrede ḳaldı Burāḳ ile berīd
Müntehā dinse degül aña baʿīd

47. Sīnesin Refref idüp taḫt-ı revān
Gitdi anuñla o Sulṭān-ı cihān

[133b] 48. ʿĀḳıbet ḳaldı o da ḫıdmetden
Ṣadefin itdi cüdā dürr-i ʿaden

49. Ḥarem-i ḳurba idüp vażʿ-ı ḳadem
Hīç ferd olmadı aña maḥrem

50. İrdi bir ʿāleme āḫir giderek
Tek ü tenhā ne melek var ne felek

51. Esdi bād-ı nefes-i Raḥmānī
Gitdi cümle ḥücüb-i ẓulmānī

52. Nefḥa-yı şevḳ-i viṣāl oldı delīl
Ḳıldı rūşen yolını nūr-ı celīl

53. Oldı deryā-yı muḥabbet mevvāc
Çekdi aldı ceẕebāt-ı emvāc

54. [Oldı] ḫūrşīd-i ʿināyet tābān
Ṣaldı ḳullāb-ı şuʿāʿ-ı iḥsān

55. Çünki dünyāyile mābeyn oldı
Lāzım olan aña ḳavseyn oldı

56. Gūş-ı cāna irişüp emr-i teʿāl
Gördi meclā-yı *ev ednā*[332]da cemāl

57. Mīm-i imkān aradan gitdi hemān
Aḥmede nūr-ı Eḥad oldı ʿıyān

58. Mīminüñ nüktesine eyle naẓar
Ḫaṭa fermānı ḳılı ḳırḳ yarar

59. Girmedi ara yere ḥarf ü ṣadā
Söyledi luṭfile ol şāha Ḫudā

47b gitdi : giydi L
50b ü : − M
54a oldı: − H
55a dünyāyile : dünyānile L
[332] O kadar ki (birleştirilmiş) iki yay arası kadar, hatta daha da yakın oldu. (Necm, 9)

60. Ḫarfe ṣıġmaz kelimāt-ı pāki
Ẓarf alur mı yüm-i āteş-nāki

61. N’ola itmezse ṣadāyı maḥrem
Ola mı şāha hevāyī maḥrem

62. Fehm ider bu süḫanı ʿāḳil olan
Tercemānı nidür ehl-i dil olan

63. Oldı çün ḥikmet-i miʿrāc tamām
Döndi menzilgehe ol şāh-ı kirām

64. Nitekim pertev-i mihr-i raḫşān
Varması gelmesi bir oldı hemān

65. Güneşüñ cirmi ile sürʿatini
Fikr iden fehm ide māhiyyetini

66. ʿAzm ide iki cihānuñ güneşi
Şāh-ı levlāk-ı nebiyy-i Ḳureşi

67. Ne tevaḳḳuf yiridür ehl-i dile
Ne delīl isteye ne şübhe ḳıla

68. ʿUlemā kim veres̱e oldı aña
Buldı miʿrāc dirāyetle ʿalā

69. Hiç suʾāl eyleye mi ʿāḳil olan
Şeref-i ẕātı olanlara zamān

70. Geldi çün yirine ol çarḫ-ı münīr
İtdi aṣḥāba bu laṭfı taḳrīr

71. Ḥāl-i İsrāyı idüp şerḫ ü beyān
Görüp işitdügini ḳıldı ʿıyān

72. Eyledi müjde-yi fermān-ı ṣalāt
Ḥaşre dek rūhına olsun ṣalavāt

[134a] 73. Oldı dīvān-ı Ḥaḳa çünki ṣalā
Çıḳdı nüh günbede gülbāng-ı ṣadā

61a ṣadā-yı maḥrem : ṣadā-yı maḥrūm M
62a ʿāḳil : ʿaḳlı H, L, M
68b ʿalā : ġalā L
70a yirine : birine L
71a İsrāyı : seyrānı M
73b ṣadā : s̱enā SE

74. Mü᾿mininüñ ki odur miʿrācı
Oldı tekbīrli devlet tācı

75. Yā İlāhi kerem-i şānuñdan
Bizi dūr eyleme dīvānuñdan

76. Nūr-ı īmānı bize rehber ḳıl
Sālik-i meslek-i peyġamber ḳıl

2.2.10.
Meṡnevī-yi ʿAṭāyī[333]

Feʿilātün / Mefāʿilün / Feʿilün

1. Bir şebāngeh ki luṭf-ı Rabbānī
Bürüdi dehre berd-i nūrānī

2. ʿAzm idüp ḫāke mihr-i evc-i şeref
Nūr-ı mehtābı itdi ḫayr-ı ḫalef

3. Sefer itdi bedīʿ rūşen-i çehr
Ṭoġdı māh-ı felek çü nūru'd-dehr

4. İtdi pervāz-ı mürġ-i zerrīn per
Yemligünden dökildi erzenler

5. Beyża-yı cürm-i meh ʿıyān oldı
Şekl-i māh-ı nev āşiyān oldı

6. ʿİlm-i iḫfāyı eyledi iẓhār
Sīmyāyile hindu-yı şeb-i tār

7. Ḳıldı rūşen-i ruḫ şeb-i Miʿrāc
Māh-ı meşāṭanuñ sefīdāc

8. Oldı pür-nūr çehre-yi şeb-i tār
Āşkār oldı ʿālem-i envār

9. Gūyiyā aḥvāl idi çeşm-i cihān
Şaḫṣ-ı rūz iki görinürdi ʿıyān

74a mü᾿mininüñ ki : mü᾿minüñ ki H
75b eyleme : eyle L
[333] Nevʿī-zāde ʿAṭāyī Efendi Derşıfat-ı Şeb-i Miʿrāc u Seyrān-ı Sirāc-ı Vehhāc (21a-22b) **L** ; Meṡnevī-yi Dernaʿt-ı Nebī ü Resūl-i Ḳureşī Ṣallallāhu ʿAleyhi ve Sellem (55a-55b) **M**
3a çehr : mihr M
7a miʿrāc : dācı H, L
7b sefīdac : sefīdacı H, L

10. İtdi ḥakkāk-ı çarḫ-ı fersūde
Gevher-i mihri çün şeb-i sūde

11. Āsmān necm-i rūşenālar ile
Gülsitān itdi şeb-güşālar ile

12. Ol gice Ḥażret-i nebiyy-i emīn
Kaʿbede olmışidi rükn-i rekīn

13. Bir Burāḳile geldi Cebrāʾīl
Ḳıldı ʿarż selāmile tebcīl

14. Didi ʿİzzetle yā Ḥabīballāh
Çoḳ selām eyledi saña Allāh

15. Eyledi bezm-i ḫāṣına daʿvet
Olmadı bir Nebīyye bu ʿizzet

16. Ḫās der-i ḫāṣ ṣoḥbet-i dīdār
Leyse fī'd-dāri ġayrihi deyyār[334]

17. Oldı ebvāb-ı feyż cümle küşād
Ṭoldı yerden göge şuʿā-yı murād

18. Ḳıldı ḫıdmet Resūle peyk-i Ḫudā
İtdi [ḥaḳ-ı] risāleti īfā

19. Ḳoltıġına girüp ḥamāʾilvār
Ḳıldı anı duʿālar ile süvār

[134b] 20. Çün süvār oldı ol meh-i burāḳ
Mihr-i gerdūnveş oldı ḥüsnile ṭāḳ

21. Pāye-bāḫşende-yi rikāb oldı
Burc-ı mīzānda āftāb oldı

22. Raḫş-ı raḫşān Burāḳ-ı berḳ-i ʿinān
Āb-ı ṣāfī-rev ü ṣabā-cevlān

23. Meh-i nev naʿl aña kevākib mīḫ
Gūş-ı ser-tīzi ḫançer-i mirrīḫ

9b şaḫṣ-ı rūz : çeşm-i rūz M
ʿıyān : hemān M
12b rekīn : mekīn M
[334] Bu mekanda mekan sahibinden başka kimse yoktur.
18b ḥaḳ-ı : − H
20a çün süvār oldı ol : çün burāḳ üzre ol L, M

24. Bulsa ger mīḫ-i naʿlini encüm
Çeşm-i pür-nūrına ide merdüm

25. İtdi dīvān o server-i ebrār
Ḥarem-i Ḳudsde Süleymānvār

26. Ḳıldı cānile ḫıdmetin ervāḥ
İtdiler ol gice selām u ṣabāḥ

27. Virdi miḥrāb-ı mescide zīver
Ṭāḳ-ı ebrūya ṣanki nūr-ı baṣar

28. Enbiyāya imām olup o hümām
Ḳıldı çünkim ṣalātı virdi selām

29. İtdi nüh sülleme ʿurūc hemīn
Ṣuḫreyi ḳıldı pāye-yi zīrīn

30. Yedi deryā-yı çarḫı peyveste
Geçdi mānend-i cūy-ı yaḫ-beste

31. Başmadın meh rikābına pāyın
Püşt-i nüh tevsen eyledi cāyın

32. Evvelīn çarḫa çünki itdi güẕār
Meh rikābında oldı meşʿaledār

33. Sebaḳ-ı fażlına idüp tedbīr
Güdecek eyledi yarāġını tīr

34. Oldı envār-ı feyżile nāhīd
Hem-ser-i māh u tevʾem-i ḫurşīd

35. Ṭarabından semāʿ idüp ʿĪsā
Ṭoḳunup düşdi ḫāke cām-ı ṭılā

36. Resm-i idbārı ḥak idüp Behrām
Oldı yañlış ḳażıyacaḳ o ḥüsām

37. Çün şeşüm çarḫa ruḫ-nümā oldı
Müşteri ʿabd-i müşterā oldı

38. Oldı nūrile şekl-i noḳṭa-yı ḥal
Hindu-yı āyine-nümā-yı zuḥal

37a ruḫ-nümā : rev-nümā M

39. ʿArş u kürsīden oldı çün ʿābir
İtdi sürʿatle iki menzili bir

40. Ḳıldı çünkim burūc-ı çarḫı mesīr
Terkli tācın eyledi tekbīr

41. Umdılar hep şefāʿat ide Nebī
On iki pāyenüñ de erbābı

42. Olmadı çün o aftāba mekān
Gitdi yanın ḳaçan o dem sereṭān

43. Esede luṭfile nigāh itdi
Kendü cinsine pādşāh itdi

44. Zehrini ʿaḳrebüñ idüp tiryāk
Ḳıldı anı münebbih-i eflāk

[135a] 45. Sidreye varıcaḳ o mihr-i Celīl
Sāyeveş ḳaldı raḫş-ı Cebrāʾīl

46. Oradan ḳıldı refrefile ʿubūr
Hūr-ı raḫşānile nitekim nūr

47. Virdi ẕāt-ı şerīfi ẕīnet ü fer
Oldı ol levḥde nişānde güher

48. Ṣanki cism-i laṭīf şāh-ı ümem
Berg-i gül üzre ḳaṭre-yi şebnem

49. ʿĀḳıbet anı da ḳoyup tenhā
Eyledi ʿazm-i ṭārem-i vālā

50. Lāmekān menzilin geçüp bībāk
Oldı mihmān-ı Ḥaḳ şeh-i *levlāk*[335]

51. Vardı bir menzile ki yoḳ menzil
Geçdi bir perdeden ki yoḳ ḥāʾil

39a u : − M
42a o : ol L, M
gitdi: giydi L
43b kendü : kendi L, M
45b raḫş-ı Cebrāʾīl : raḫş u Cebrāʾīl L
46a oradan ḳıldı refrefile : oradan refrefile ḳıldı M
48a cism : çeşm M
49b vālā : bālā L
[335] " Sen olmasaydın âlemleri yaratmazdım" Hadîs-i Şerîf

52. İtdi bīḥarf u ṣavt niçe kelām
Ne dehen āşkār idi [vü] ne kām

53. Ḫāme keyfiyyetini itmez edā
Her maḳāmuñ maḳāli var zīrā

54. Meclis-i ḫāṣda çün oldı bekām
Eyledi ḫalḳa geldi daʿvet-i ʿām

55. Pencgāhile ibtidā itdi
Niʿmet-i raḥmete ṣalā itdi

56. Yā İlāhi ḳılınduġınca ṣalāt
Rūḥ-ı pāk-i Muḥammede ṣalāvāt

57. Āl u aṣḥāb u tābiʿīne müdām
Ola vāṣıl taḥiyyat ile selām

2.2.11.
Meṣnevī-yi Fużūlī[336]

Mefʿūlü / Mefāʿilün / Feʿūlün

1. Çün feyż-i vücūduñ ile ey pāk
Reşk-i felek oldı ʿarṣa-yı ḫāk

2. Dīdāruñı görmege melekler
Pābūsıña yetmege felekler

3. Çoḳ eyleyüp ıżṭırāb peydā
Allāhdan itdiler temennā

4. Bir yaḫşı zamān şereflü sāʿat
Refʿ oldı duʿālara icābet

5. Cibrīl yitüp yitürdi fermān
K'ey serv-i riyāż-ı ʿilm ü ʿirfān

6. Ḫurşīd ki ʿarşa sāye ḳılġıl
Miʿrāc-ı bülend pāye ḳılġıl

52b āşkār : āşkāre L
vü : − H, L
336 Miʿrāciye-yi Fużūlī (11b-12b) **L** ; Meṣnevī-yi Fużūlī Dernaʿt-ı Şerīf-i Ṣallallāhu ʿAleyhi ve Sellem (55b-57b) **M**
2b yetmege : itmege H
4b duʿālara : duʿālar vü M

7. Ey ḳadri bülend pādşeh-i ṭūr
Luṭf it şeb-i Ḳadr ḳadrin artur

8. Refᶜ eyle ḥicāb-ı māsivānı
Seyr eyle mekān-ı lāmekānı

9. Müştāḳ-ı cemāldür melekler
Muḥtāc-ı viṣāldür felekler

10. Eyvān-ı sipihrde sitāre
Yek yek göz açupdur intiẓāre

[135b] 11. H̬oş ol ki binüp Burāḳa h̬oş-ḥāl
Bulduñ derecāt-ı ᶜizz ü iḳbāl

12. Baṣduñ ayaġuñ bu çār ṭāḳa
Çıḳdun derecāt-ı nüh revāḳa

13. Naᶜleynüñe sürdi yüz meh-i nev
H̬ūrşīd ruh̬uñdan aldı pertev

14. Gösterdi ᶜuṭārid iḥtirāmuñ
H̬aṭṭ virdi ki ben senüñ ġulāmuñ

15. Nāhīdüñ idüp füzūn neşāṭın
Bezm-i ṭarab eyledüñ besāṭın

16. İḳbālüñ olup ḳarīn-i h̬urşīd
Ögretdi Mesīḥe resm-i tecrīd

17. Tīġüñde bulup niẓām-ı eyyām
Taᶜlīm-i şecāᶜat itdi Behrām

18. Burc ise müsāᶜid oldı iḳbāl
Feyż-i ḳademüñden oldı h̬oş-ḥāl

19. Keyvān şeb-i ḳadrin eyledüñ rūz
Olduñ aña şemᶜ-i meclis-efrūz

20. Rāyet ṣaf-ı s̱ābitāta çekdüñ
Ol mezraᶜa mühr-i tah̬min ekdüñ

7a pādşeh ṭūr : pādşehdür M
10a sipihrde : sipihre de M
10b yek yek L: biñ biñ M: yek bīn
12b revāḳa : ṭāḳa M
17a eyyām : imām H
19a eyledüñ : eyledi H

21. Ḳılduñ felek aṭlasını rengīn
Ol maḥfile virdüñ özge āyīn

22. Levḥ ü ḳalemi müzeyyen itdüñ
Kürsī ile ʿarşı rūşen itdüñ

23. Cibrīli ḳoyup Burāḳı ṣalduñ
Tevḥīd yolında ferd ḳalduñ

24. Refʿ oldı saña ḥicāb-ı mābeyn
Nüzhetgehüñ oldı *ḳabe ḳavseyn*[337]

25. Gitdüñ oraya ki gitmek olmaz
Yitdüñ oraya ki yitmek olmaz

26. Bizden Ḥaḳa ʿarżlar yitürdüñ
Ḥaḳdan bize müjdeler getürdüñ

27. Luṭf itdi saña ʿināyet-i Ḥaḳ
Tevfīḳ-i nefāẕ u emr-i muṭlaḳ

28. Hem maḫzen-i maʿrifet kilīdi
Hem niʿmet ü merḥamet ümīdi

29. Deryāda olup ġanī güherden
Ẕevḳile donandı ol seferden

30. Kerem idi henüz ḫᵛābgāhuñ
Cünbüşde ġubār-ı ḫāḳ-ı rāhuñ

31. İnṣāf hemīn ola seyāḥat
Bile sefer ile istirāḥat

32. Oldı saña bunca feyż ḥāṣıl
Bu vāḳıʿadan zamāne ġāfil

33. Ġāfilleri eyledüñ ḫaberdār
Esrār-ı nihānı itdüñ iẓhār

34. Açduñ der-i iltifāt u enʿām
Virdüñ geregince herkese kām

35. Çün şefḳat-i ʿāmuñ oldı maḳsūm
Luṭf ile beni hem itme maḥrūm

---

[337] O kadar ki (birleştirilmiş) iki yay arası kadar, hatta daha da yakın oldu. (Necm, 9)
26b getürdüñ : yitürdüñ M
33a ġāfilleri : ʿāḳilleri M

[136a] 36. Bīçāre ***Fużūlī***yem ki zārem
Ẕill ü güneh ile şermsārem

37. Tedbīrde süstüm ü sebük-rāy
Sen bir meded itmeseñ baña vāy

38. Ey meşʿale-yi ṭarīḳ-i tārīk
Ve'y rāh-nümā-yı rāh-ı bārīk

39. İḥsānuñı hādi-yi ṭarīḳ it
Bir feyż-i naẓar baña refīk it

40. K'ālāyiş-i iḫtilāfdan pāk
Peyrevligüñ eyleyem ṭarabnāk

41. *Gülzār-ı vücūdım ide sīr-āb*
Ebr-i kerem-i Resūl ü aṣḥāb

2.2.12.
Meṡnevī-yi Āẕerī[338]

Müfteʿilün / Müfteʿilün / Fāʿilün

1. *Ṣallu ʿalā mefḫari ehli'l-verā*
Men hüve ḳad kāne nebiyyen lenā

2. Rūşene-yi dīde-yi bīnā-yı şerʿ
Nūr-dih-i şemʿ-i şeb-ārā-yı şerʿ

3. Rāh-nümā-yı ḥarem-i etḳiyā
Meşʿal-i sūzān-ı şeb-i evliyā

4. Şāh-ı serā perde-yi dünya vü dīn
Merdümek-i çeşm-i zamān u zemīn

5. Memleket-ārā-yı diyār-ı hüner
Vāḳıf-ı esrār-ı ḳażā vü ḳader

6. Serv-i çemen-zār-ı ser-efrāz-ı dīn
Reng-i zer-i ġonca-yı bāġ-ı yaḳīn

36b ẕull u güneh : ẕull-ı güneh L
37a tedbīrde : tedbīr-i M
40b ṭarab-nāk : ḍarab-nāk H
41b ü – L, M
338 – **M** ; Miʿrāciyye-yi Naʿt-ı Şerīf ü Naʿt-ı Çār Yār-ı Güzīn-i Āẕerī (12b-16a) **L**

7. Bedraḳa-yı ḳāfile-yi enbiyā
Ḫātime-yi ḫayl-i rusül Muṣṭafā

8. Ümmi muʿciz-i süḫan u kārdān
Ḫᵛāce-yi dānā dil-i bisyārdan

9. Cümle rusül feyżde muḫtāc aña
Virdi şeref pāye-yi miʿrāc aña

10. Bir nefes içre o Mesīḥā-kelām
Nüh felegi ḳıldı temāşā tamām

11. Ġāşiye berdveş olup Cebraʾīl
Buldı serā-perde-yi Ḥaḳḳa sebīl

12. Tīr-i duʿā gibi olup kārger
Cevşen-i nüh yāy-ı felekden geçer

13. *Ḳābe ḳavseyni*[339] ḳoyup bīgümān
Ṭutdı *ev ednā*[340] ḥareminde mekān

14. Tīr gibi irdi nişāngāhına
ʿArż-ı niyāz eyledi Allāhına

15. Oldı berendāz-ı niḳāb-ı ḫayāl
Ḥażret-i Ḥaḳ eyledi ʿarż-ı cemāl

16. Didi aña niçe rumūzāt-ı jerf
Oldı suḫan-gūy-ı belā ṣavt u ḥarf

17. Çünki murādını tamām eyledi
Döndi yine ʿazm-i maḳām eyledi

[136b] 18. Cism-i serāpāyı anuñ cān idi
Varması diñlemesi bir ān idi

19. Maṭlaʿ-ı envār-ı fütüvvet yüzi
Menbaʿ-ı esrār-ı nübüvvet sözi

20. Serv-i gülistān-ı kerāmetdür ol
Gülbün-i gülzār-ı nübüvvetdür ol

12a tīr-i : bir L
12b yāy-ı : tūy-ı H
339 O kadar ki (birleştirilmiş) iki yay arası kadar, hatta daha da yakın oldu. (Necm, 9)
340 O kadar ki (birleştirilmiş) iki yay arası kadar, hatta daha da yakın oldu. (Necm 9)
14a nişāngāhına : nişāngāha L
14b Allāhına : Allāha L
16a rumūzāt-ı jerf : rumūz-ı şeref L

21. Ẓāhir ü bāṭında mükerremdür ol
Cümleye maʿnīde muḳaddemdür ol

22. Ḳāmetidür ṣan elif-i enbiyā
Anlara hem pīşrev ü pīşvā

23. Ṣoñra ẓuhūr eyledi ol nīk-nām
Buldı kemāl anda risālet tamām

24. Nūr-ı ferāsetle olan dīde der
ʿĀḳıbet-i emre ḳılupdur naẓar

25. Ḳāʿide derpīşrev olur sipāh
ʿAskerüñ ardınca gelür pādşāh

26. H̱ātim-i ser-ḫayl-ı nübüvvetdür ol
H̱ātem-i engüşt-i risāletdür ol

27. Ḥaḳ yolına ʿālemi daʿvet ḳılur
Daʿvetine şol ki icābet ḳılur

28. Görmez anuñ cānı ʿazāb-ı saḳar
Cennet-i ʿadn ola aña müstaḳār

29. Taḫt-ı saʿādetde olup cilvegāh
Gülşen-i firdevsi ḳıla cāygāh

30. Ṣoḥbet idüp cümle-yi yārānile
Hemdem ola ḥūrile ġılmānile

31. H̱ār-ı elem gülşenine irmeye
Gerd-i keder dāmenine irmeye

32. Ḥażret-i Ḥaḳ aña tecellī ḳıla
H̱āṭır-ı zārını tesellī ḳıla

33. Eyle H̱udā-yābını ol fırḳadan
Ḳoyma żamīrimde ġubār-ı miḥen

34. Dīde-yi raḥmile nigāh it baña
Sāye-yi luṭfuñda penāh it baña

35. Yüz süreyin dergeh-i iḥsānuña
Baş ḳomışam rıbḳa-yı īmānuña

33b ḳoyma : ḳoma L

36. Ḫānḳah-ı luṭfuña mihmān olup
Her sözüñe bende-yi fermān olup

37. Cānıma minnet bilürin ṭāʿatüñ
Māye-yi devlet bilürin ḫıdmetüñ

38. Bende-yi fermān-beri kim ḥāṣılı
Sürme ḳapuñdan bu dil-i ġāfili

39. Eyler iken derdüñ ile āh āh
Olmayayın sehv ile gümkerde-rāh

40. Bedraḳa-yı rāh-ı Hüdā ol baña
Rehber-i iḳlīm-i fenā ol baña

41. Tīġ-i fenāyile tenim çāk ḳıl
Rāh-ı fenā içre başım ḫāk ḳıl

42. ʿIşḳuñile ḫaste-dile ey ṭabīb
Sābıḳa-yı luṭfuñ ile ḳıl naṣīb

[137a] 43. Sālik-i iḳlīm-i fenā olmaġı
Peyrev-i aṣḥāb-ı ġınā olmaġı

44. Sırr-ı fenādan dilimi āgeh it
Ehl-i fenā ile beni hem-reh it

45. Tā ki irüp resm-i fenādan ʿaded
Ḥāṣıl idem ṣoñra beḳā-yı ebed

46. Ḳayd-ı riyādan olup āzāde-dil
Ehl-i saʿādāta olam muttaṣıl

47. Bezm-i beḳā içre gidüp ʿaḳl u hūş
Cām-ı ṣafāyile olam cürʿa-nūş

48. Dürd-i şarāb-ı ġamuñı nūş idem
Lez̠z̠et-i dünyāyı ferāmūş idem

49. Dāḫil-i erbāb-ı kerāmāt olam
Vāṣıl-ı aṣḥāb-ı saʿādāt olam

50. Ḫāṣṣa ki aṣḥāb-ı Resūl-i Ḫudā
Rāhberān-ı ḥarem-i ihtidā

43a fenā : Hüdā L
olmaġa : ol baña L
43b ġınā : fenā L
47a ʿaḳl u hūş : ʿaḳl-ı hūş L

51. Her birisi ḫüsrev-i gerdūn-ı ġulām
Her biri sulṭān-ı sipihr-i intiẓām

52. Her birisi merkez-i dünyā vü dīn
Her birisi necm-i sipihr-i berīn

53. Her birisi gevher-i bahr-i vefā
Cümleden ol çār dür-i bībahā

54. Gevher-i deryā-yı vefā sözleri
Ġonca-yı gülzār-ı ṣafā özleri

55. Cümlesi bir gevher-i gencīnedār
Cümlesi bir naḫl-i ter-i berg ü bār

56. Her birisi yek cihet ü yek nesaḳ
Cümlesi envār-ı tecellī-yi Ḥaḳ

57. Cümlesi bir sāġar ile bāde-nūş
Cümlesi bir naġme ile pür-ḫurūş

58. Cümlesi pābeste-yi yek silsile
Cümlesi ser-geşte-yi yek ġulġule

59. Cümlesi bir ġonca içün ʿandelīb
Cümlesi bir dilber içün nāşekīb

60. Anlara bir daḫı bulunmaz bedel
Derdi daḫı biri birinden güzel

61. Ḳanḳısı bir rūḥ-ı muṣaffā degül
Ḳanḳısı mānend-i Mesīḥā degül

62. Ṣubḥ gibi ḳanġısı ṣādıḳ degül
Ḳanġısı cān virmege lāyıḳ degül

63. Minnet anuñ cānına kim her zamān
Cān virüp anlara bula tāze cān

64. Her biri ḫod cümlesinüñ serveri
Ṣıdḳ u ṣafā mefḫarınuñ gevheri

65. Noḳṭa-yı pergār-ı rüsūm-ı ṣafā
Merkez-i edvār-ı rumūz-ı vefā

55a gevher-i gencīne : gevhere gencīne L
64a her biri : birisi L

66. Evvel-i aṣḥāb-ı ṣadāḳat-ḳarīn
Aḳdem-i aṣḥāb-ı Resūl-i güzīn

67. Baḥr-i tecelli-yi Ḫudāya ġarīḳ
Ḥażrete her yerde refīḳ-i ṭarīḳ

[137b] 67. Niçe refīḳ anlar ile yār-ı cān
Cān gibi ayrılmaz idi her zamān

68. Birisi de zīnet-i bāġ-ı Resūl
Nūr-ı Ḫudā çeşm-i çerāġ-ı Resūl

69. Nūr-ı Ḫudā olmaġile ol Resūl
Sāyesine dīvleri itmez ḳabūl

70. Ṭaḫt-ı ṣalābetde şeh-i dādger
Bāġ-ı ʿadāletde gül-i bārver

71. Şemʿ-i fürūzān-ı şebistān-ı ʿadl
Micmere-gerdān-ı gülistān-ı ʿadl

72. Ḥaşre dek ol pādşeh-i muḥterem
Resm-i ʿadāletde olupdur ʿalem

73. Birisi de mecmaʿ-ı luṭf-ı laṭīf
Cāmiʿ-i āyāt-ı kelām-ı şerīf

74. Dürr-i dilārā-yı seḥāb-ı ḥayā
Cām-ı muṣaffā-yı şarāb-ı ṣafā

75. Maḥrem idüp anı şeh-i enbiyā
Virdi aña iki dürr-i bībahā

76. Oldı bu vechile o gerdūn cenāb
Cāmiʿ-i envār-ı meh ü āftāb

77. Sırr-ı ḥayā keşfi içün aça fem
Kimse dem urmazdı ḥayādan o dem

78. Birisi de ḳātil-i aʿdā-yı dīn
Ḥāmil-i esrār-ı Resūl-i güzīn

79. Şīr-i Ḫudā ṣaf-şiken-i rūz-ı ceng
Pençe-zen-i sīne-yi bebr ü peleng

66a aṣḥāb : aḥbāb L
69b ḳabūl : ḳarīn L
75b iki dürr-i : − L

80. Ḳarşu ṭura tīġine ger kūh-ı Ḳaf
Kāf gibi serbeser eyler şikāf

81. Ẕerre ḳadar zūrına duymaz zemīn
Böyle gerek zūr-ı hezār āferīn

82. Maʿrifeti baḥrine ḫod yoḳ kenār
Olmada aḥbāba cevāhir-niṡār

83. Ḫāṣa ol iki dür-i pākizesi
Gūş-ı dil ü cānınuñ āvīzesi

84. İkisi de merdümek-i çeşm-i cān
İkisi de çeşm-i çerāġ-ı cihān

85. İkisi de ġonca-yı ṣaḥn-ı kerem
İkisi de pādşeh-i muḥterem

86. Birisi dürr-i ṣadef-i Muṣṭafā
Birisi serv-i çemen-i murtażā

87. Birisinüñ ʿārıżı āb-ı zülāl
Birisinüñ laʿli Mesīḥā-miṡāl

88. Biri gül-i gülbin-i bāġ-ı behişt
Biri firūzende-yi çerāġ-behişt

89. Biri ʿalemdār-ı sipāh-ı sitem
Birisi ser-defter-i erbāb-ı ġam

90. Sīne siper-kerde-yi miḥnet-beri
Cām-ı belā ḫūrde-yi firḳat-beri

91. Birisi āmāc-ı ḫadeng-i sitem
Birisi dil-ḫaste-ger-i derd-i ġam

[138a] 92. Cürʿa-keş-i cām-ı muḥābbet-beri
Geşte-yi şemşīr-i şehādet-beri

93. Birisinüñ ġoncası olmış ḫazān
Birisinüñ şemʿine irmiş ziyān

94. Böyle iken ol iki ṣāḥib-kerem
Ḳonmadı ḫāṭırlarına gerd-i ġam

92a cürʿa-keş-i : cürʿa-çeş-i L

95. Her birisi sīne-tehī kīneden
Sīneleri ṣāfter āyīneden

96. Yā Rab o nev-restelerüñ düşmenin
Āteş-i ḳahruñla yaḳup ḫırmenin

97. Her birini eyle muḳīm-i caḥīm
Olmadılar çünki saña müstaḳīm

98. Her birisi göre mükāfātını
Ḥaşr güni bula mücāzātını

99. Zehr içirüp aña viren çoḳ belā
Zehresini çāk ide zehr-i fenā

100. Nīze uran ol dür-i pākīzeye
Mūy-ı seri perçem ola nīzeye

101. Lücce-yi ḳahruñ umarım cūş ide
Her biri cām-ı ġażabuñ nūş ide

102. Hem dilerim anlara ġam-ḫˇār olan
Rūz-ı şehādetde bile yār olan

103. Anlar ile sāġar-ı miḥnet çeken
Anlar ile cām-ı şehādet çeken

104. Hem-dem ü hem-reng ü muvāfıḳları
Ṣubḥ gibi ʿışḳile ṣādıḳları

105. Ḫırmen-i luṭfuñdan ola ḫūşe-çīn
Her birin it dāḫil-i ḫuld-ı berīn

106. Bunda niçe hem-dem ise çār yār
Anda daḫı maḥrem ola bīmelāl

107. *Āẕeri-yi zāride ey pādşāh*
ʿAzm-i cinān itdigi demde sipāh

108. Anlara ḳıṭmīr gibi hemdem it
Sāye miṡāl anlar ile maḥrem it

109. Bendeñe ey pādşāh-ı ʿādl u dād
İki cihānda budur ancaḳ murād

101b nūş ide : ide nūş H
102a olan : ola L
106a çār yār : ol ricāl L

110. Dāḫil-i ser-ḥalḳa-yı irfān olam
Ḫāk-reh-i şāh-ı şehīdān olam

2.2.13.
Fā᾽iżī Derşeb-i Mi῾rāc u Seyrān-ı Sirāc-ı Vehhāc [341]

Mef῾ūlü / Mefā῾ilün / Fe῾ūlün

1. Bir şeb yem-i nūr idüp telāṭum
Olmışdı zemīn sipihr-i çārum

2. Envārile deşt ü der lebāleb
Her zāviye reşk-i çāh-ı Naḫşeb

3. Berḳ-efgenedi fürūġ-ı cāvīd
Bīminnet-i māhtāb-ı ḫūrşīd

[138b] 4. Ol gice sühānuñ idi meydān
Ma῾zūl idi āftāb-ı raḫşān

5. Zer-tār-ı şu῾ā῾-ı āftābī
Olurdı o gicenüñ şihābı

6. Esfīd-i ṣabīḥ-i şādmānī
Ol şāhuñ olurdı kehkeşānı

7. Nāf-ı Ḫıten idi çarḫ gūyı
Encümde anuñ beyāż-ı mūyı

8. Uymazdı şeb-i kelīme ol şeb
As̱ārı bunuñ ümīd idi hep

9. İtmişdi nesīm dost-dārī
Her cüz᾽ini ṣubḥ-ı nev-bahārı

10. Şebnem gibi gevher-i nesüfte
Dāmen [ü] damen olurdı refte

11. Şāh-ı Rusülüñ o şeb mekānı
Olmışdı serāy-ı Ümmühānī

12. Nāgāh irişüp berīd-i tenzīl
Peyk-i ḥarem-i viṣāl-i Cibrīl

---

341 – **M ;** Fā᾽iżī Derşeb-i Mi῾rāc u Seyrān-ı Sirāc u Vehhāc (22b-25a) **L ; H** metninde şiirin başlığı yazılmamıştır.
6a isfīd-i ṣabīḥ-i : isfīde-yi ṣubḥ-ı L
6b şāhuñ : şāmuñ L

13. Yanınca cenībet-i felek-kām
Yaʿni ki Burāḳ-ı ṣarṣar-ārām

14. Çarḫ-aḫver ü mihr-saṭl u meh-süm
Āteş per ü bāl ü sünbülīn-düm

15. Seylāb-nişīb ü şuʿle-yi evc
Deryā-ber ü tünd-ḥamle çün mevc

16. Āsān rev-i devr pūy u ḫoş-ḫūy
Ḫoş-heykel ü ḫoş-nümā vü ḫoş-rūy

17. ʿArż eylememiş henüz cevelān
Teng olmaġile feżā-yı imkān

18. Mānend-i buḫār irüp semāya
Bārānveş inerdi yine ḫāke

19. Eflākile olmışidi her an
Çün şīşe vü tīr-i üstādan

20. Olmazdı ẓalām-ı şebde gümrāh
Menzil-res idi çü Edhem-i āh

21. Ṣad kūhı güẕār iderdi bir an
Çün ṣarṣar-ı mevc-revi ṭūfān

22. İrgürdi peyām-ı şevḳ-i vuṣlat
Ṣoḥbetüñe ḥaṣṣa ḳıldı daʿvet

23. Didi dem-i cūşiş-i ṣafādur
Hengām-ı tecelli-yi Ḫudādur

24. Eyler bu gice çü eşk-i müştāḳ
Ṭūfān-ı murād-ı kevni iġrāḳ

25. Seyr-i ḥarem-i cemāle müjde
ʿĀlem ʿalem-i viṣāle müjde

26. Olmadı bu meslek-i nev-āyīn
Mülūk-ı peyamberān-ı pişīn

27. Bu rütbe-yi cāh-ı ser-medīdür
Bu manṣıb-ı ḥāṣ-ı Aḥmedīdür

28. Maḳṣūre-yi āsmānı seyr it
Ḫalvetüñe lāmekānı seyr it

[139a] 29. Olındı senüñçün ey şeh-i dīn
Bāzār-ı vücūda şehr-āyīn

30. Nüh çārsū-yı felek ṭonandı
Ḳandīl-i nücūm cümle yandı

31. Āyīn-bend-i dükān-ı tevfīḳ
Dībā-yı şihābı ḳıldı taʿlīḳ

32. Bir reh-zen-i şeşder-i cihāt ol
Āzürde-yi ḳayd-ı kāʾināt ol

33. Ṭurma pey-i azmi derrikāb it
Cānānile ṣoḥbete şitāb it

34. Gūş eyleyüp anı şāh-ı *levlāk*[342]
Şevḳ itdi derūnını ṭarabnāk

35. Cūş eyledi neşʾet-i vefādan
Dünyālara ṣığmadı ṣafādan

36. Cibrīl-i emīn ṭutup rikābın
Bend-rev-i Cenāb-ı müsteṭābın

37. Şevḳile süvār olup Burāḳa
Ġulġul-fiken oldı nüh revāḳa

38. Bendüñde ura nūrdan ol şāh
Ṣan oldı es̱er duʿāya hem-rāh

39. Çün nefḥa-süvār olup ṣabāya
ʿAzm itdi menāzil-i ʿalāya

40. Ol şāh-ı diyār-ı kāmkārī
Cibrīl-i emīn rikābdārı

41. Efser idinüp sürūş-ı gerdīn
El üzre getürdi zīver-i dīn

42. Bir laḥẓada oldı ol şeh-i dīn
Pey-bürde-yi ḳıblegāh-ı pīşīn

31a Bu mısraın vezni aksamaktadır.
32b āzāde : āzürde H
[342] " Sen olmasaydın âlemleri yaratmazdım" Hadîs-i Şerîf
35a neşʾet-i : neşʾe-yi L
38b duʿāya : duʿā L

43. Çün oldı o nūr-ı lāmiʿ-i ḳuds
Maḳṣūre-nişīn-i cāmiʿ-i Ḳuds

44. Ervāḥ-ı rusül olup cemāʿat
İtdi o şeh-i cihān imāmet

45. Ḥaḳḳā ki imām-ı enbiyādur
Sulṭān-ı gürūh-ı aṣfiyādur

46. Pīşinde gören ṣufūfuñ anı
Dirdi o netīce-yi cihānı

47. Ser-meşḳ-i mis̱āl-i mürselīndür
Yā ser-süḫan-ı kitāb-ı dīndür

48. Miḥrābda ol şeh-i felek-cā
Sersūre-yi Muṣḥaf idi gūyā

49. Dönmüşdi o şāh-ı ḫoş-serīre
Ser-nāmede yazılan żamīre

50. ʿAzm itdi idüp ṣalā-yı ikmāl
Eflāke çü ṣālaḥāt-ı aʿmāl

51. Ṣuḫre diledi idince tevdīʿ
Ol şāhı birāz ide teşyīʿ

52. Bīçāreye ṭāliʿ olmadı yār
Evvel ḳademinde ḳaldı nāçār

53. Bir anda mis̱āl-i āb-ı pür-zūr
Ne ġarḳaya ṣaçdı reşḥa-yı nūr

[139b] 54. Yaʿni bu ʿalāḳazārı geçdi
Ḫāk-ı düvum āb u nārı geçdi

55. Çün ḳıldı o şāh-ı ʿarş-temkīn
Teşrīf-i derīçe-yi nuḫustīn

56. Rūyını görince māh-ı enver
Maḥv oldı ḥacāletile yekser

57. Çarḫ-ı düvum oldı çün mekānı
Şevḳile debīr-i āsmānī

58. Olmaġa o şāha kātibü’s-sır
Gösterdi hünerlerini bir bir

59. Bezm-i sivumīn olunca cāyı
ʿArż eyledi zühre pārsāyı

60. İdüp atı ayaġına rūmāl
Iṣṭablına deffin itdi ġırbāl

61. Çün taḫt-ı çehārümi idüp cāy
İḳbāli ḫıyāmın itdi bir pāy

62. Ol şāhuñ idüp celālin iẕʿān
Cemʿ olmadı āftāb-ı raḫşān

63. Andan ḳodı ol revāʾibi kām
Meyḍan-ı sipihr-i pencüme kām

64. Behrāma çoḳ iltifāt ḳıldı
Serçarḫacı-yı ġuzāt ḳıldı

65. Çarḫ-ı şeşüme çü vāṣıl oldı
Ol ṣavmeʿe nūrı ile ṭoldı

66. Bircīsi idüp ḥükümle meşḥūn
Ḳıldı ḫam-ı çarḫda Felāṭūn

67. Menzilgeh olunca bām-ı heftüm
Geldi zuḥal eyledi taʿallüm

68. Feyż-i ḥükümile itdi ol an
Keyvān-ı siyāhı reşk-i Loḳmān

69. Kürsīye baṣup o şāh-ı vālā
Andan yirin itdi ʿarş-ı aʿlā

70. Çün oldı mekānı meclis-i rāz
ʿArş itdi [o] şāh-ı dīne aġāz

71. Olunmuşidi sipihr-i āẕīn
Ḳıldı o da aṭlasile tezyīn

72. İḳbāl-i eẕel müsāʿid oldı
Andan melekūta ṣāʿid oldı

73. Bir menzile irdi āḫir-i kār
Kem oldı refīḳa-kār-ı düşvār

64b serçarḫacı : serçarḫcı L

74. Ṭurdı orada Burāḳ-ı çālāk
Çün fikret-i māverā-yı eflāk

75. Nūr-ı sabaḥāt-ı sermedīde
Ḳaldı çü semend-i şīr-dīde

76. Olup o Cenāb ile müşerref
Ol merḥalede irişdi Refref

77. Nūr üzre ki anuñile ḳaldı
Seccādesin āb üzre ṣaldı

78. Refref de ḳalup ʿamelden āḫir
Envār-ı cemāl oldı ẓāhir

[140a] 79. Çün oldı maḳāmı *ḳābe ḳavseyn*[343]
ʿİlm oldı o demde cümle-yi ʿayn

80. Müstaġraḳ olup cemāl-i yāre
Baḫt oldı müsāʿid-i naẓāre

81. Oldı ḥarem-i muḥabbete żayf
Germ idi ṣafā-yı bezm-i bīkeyf

82. Cānānile ḳıldı ṣoḥbet-i ḫāṣ
Ṣahbā edep idi sāġar iḫlāṣ

83. Rūḥ-ı süḫan idi güftenī hep
Maṭrūḥ idi ...

84. Fehm itdi ġarābet-i maʿānī
Ṣavt itmedin aña tercemānī

85. Gūş eyledi sırr-ı nāşinīdi
Seyr itdi ʿavālim-i nedīdi

86. Fehm idemez anı ehl-i ḥikmet
Taḫmīne ṣıġar mı kār-ı ḳudret

87. Vāḳıf ola mı bu ḥāle aġyār
Bīgāne olan ṭuyar mı esrār

---

343 O kadar ki (birleştirilmiş) iki yay arası kadar, hatta daha da yakın oldu. (Necm 9)
81b idi : itdi L
83 − H
83b Mısraın devâmı eksiktir.
85a gūş : nūş L
87a vāḳıf ola mı : vāḳıf mı olur L

88. ʿİzzetle yine o raḥmet-i Ḥaḳ
Daʿvetgeh-i ḫāke virdi revnaḳ

89. Bir anda çü ṣavt-ı naġme-sencān
Nüh günbed-i çarḫı ḳıldı seyrān

90. Bir oldı ẕehābile iyābı
Nūruñ felek olamaz ḥicābı

91. Bārın açup ol şeh-i yegāne
Baḫş itdi hediyye dūstāne

92. Her birine lāyıḳ-ı merātib
Luṭf eyledi ḥiṣṣe-yi münāsib

93. Ol cümleden oldılar ger enbār
Nezdīk-terān-ı ḥalvet-i yār

2.2.14. Mes̱nevī-yi Yaḥyā[344]

Feʿilātün / Feʿilātün / Feʿilün

1. Devlet ol ʿāşıḳa kim yār aña
İltifāt ide selāmile aña

2. Açıla üstine bir ḳutlu ḳapu
İltimāsını ḳabūl ide ḳamu

3. Kendü luṭfından aña ʿizzet ide
Cānib-i ḥażretine daʿvet ide

4. Ḥasret iken irişe dīdāre
Söyleye vāsıṭasız dildāre

5. Niçe taḳrīr ola bu ẕevḳ u ṣafā
Niçe taḥrīr ola bu mihr ü vefā

6. Bu gice āyine-yi cürm-i semā
Kaʿbenüñ ʿaksi ile oldı ferā

88b ḫāke : ḫāk L
344 – **M** ; Taḥrīr-i Aḥvāl ü Taḳrīr-i Aḳvāl Miʿrāc-ı Sirāc-ı Dīn-i Güzīndür ʿAliyyi Efḍalü'ṣ-Ṣalāt u Ekmelü't-Taḥiyyāt Ale Yevmi'l-ʿİrṣāt El-Yaḥyā Efendi (25a-26a) **L**
3b cānib-i ḥażretine : cānibi ḥażretine L

7. Cābecā Kaʿbede yaḳdıḳları mūm
Oldı mirʾat-i sipihr üzre nücūm

8. Gökde şevḳile ḳamer itdi ẓuhūr
Berḳ ururdı ṣanasın Kaʿbe-yi nūr

9. Virdi yıldızları zīnet felege
Döndi zer-tecrübe olmış muḥake

[140b] 10. Ṣanki kāfūra ḳarışdı ʿanber
Bürüdi gök yüzini sünbül-i ter

11. Bu mübārek gicede sürʿatile
Emr-i Mevlāyile biñ şevketile

12. Bir Burāġile Resūle taʿcīl
Geldi vaḥy ile meger Cebrāʾīl

13. Ḳıldı ravża ṣanasın ol Vehhāb
Ṭayir-i ḳuds ḳanadını ḥicāb

14. Didi ikrāmile ey *şems-i ḍuḥā*
Çoḳ selām eyledi Allāh saña

15. Gel buyur Ḥażret-i Ḥaḳḳa gidelüm
ʿArş-ı aʿlāyı daḫı seyr idelüm

16. Sözini eyledi cān gibi ḳabūl
Yol yaraġını görüp anda Resūl

17. Çekdi öñine Burāḳı Cibrīl
Eyledi ʿazm-i Ḫudāvend-i celīl

18. O Burāḳa binüp ol faḫr-i cihān
Eyledi Ḫıżr gibi ṭayy-ı mekān

19. Enbiyā rūḥı idüp aña niyāz
Ḳıldılar Mescid-i Aḳṣāda namāz

20. Göklere ṭoġrulup ol serv-i revān
Gitdi maḳbūl duʿā gibi hemān

21. Egilüp aldı selāmını felek
Çarḫa girdi göricek anı melek

9b olmuş : almış L
10b sünbül-i ter : sünbül ü ter L
18a o : ol L
21a egilüp aldı selāmını : egilüp selāmını aldı L

22. Ḳıldı çün şems-i cemāline naẓar
Bildi māhiyyetini gökde ḳamer

23. Kātib-i çarḫ-ı berīn itdi dürūd
Ḳıldı öñinde ḳalem gibi sücūd

24. Çengini çaldı zemīne nāhīd
Yerlere geçdi ḥayādan ḫūrşīd

25. Açdı Mirrīḫ tevāżuʿ yüzüni
Ayırmadı secde yerinden gözini

26. Ḫıdmetin itmege taʿyīn oldı
Müşterīnüñ gözi aydın oldı

27. Oldı nūrile Zuḥal mālāmāl
Güneşe ḳarşu olan cām-mis̱āl

28. Ḳıldı ḫūrşīd gibi seyr-i burūc
Eyledi kevn gibi aʿlāya ʿurūc

29. Yüriyüp yolda o maḥbūb-ı Ḫudā
Olmadı sāye-nişīn-i ṭūbā

30. Oḳ gibi geçdi sipihrüñ yāyın
Başdı ʿarşuñ ḥaremine pāyın

31. Yel gibi sidreye irişdi revān
Ḳodı Cibrīl ü Burāḳı ol an

32. Gitdi Ḥaḳ Ḥażretine bālā-ṭalāḳ
Düşdi bu ʿālem-i maḫlūḳa firāḳ

33. Lāmekān evcine oldı per ü bāl
İki gīsū-yı alüñ ḫayr-ı viṣāl

34. Şevḳile ʿālem-i imkānı geçüp
Vaḥdet-i Ḥażret-i Ḥaḳḳa yol açup

35. Lāmekān menziline başdı ayaḳ
ʿIşḳıle çekdi anı cez̲be-yi Ḥaḳ

29b nişīn-i ṭūbā : nişīni ṭūbā L
33 – H
34a geçüp : açup H

[141a] 36. ʿĀlem-i vaḥdete irişdi hemān
Berṭaraf oldı zamānile mekān

37. Dīdeden cān gibi pinhān oldı
Nūr-ı Yezdānile yeksān oldı

38. Oldı çün *ṡumme denā*[345]ya maẓhar
Ḳıldı nūr-ı *fetedallā*[346]ya naẓar

39. Ẕāt-ı Aḥmed Eḥada oldı yaḳīn
Kendü varlıġını maḥv itdi hemīn

40. İrişüp Aḥmede āvāz-ı teʿāl
Anda görindi Ḫudā-yı müteʿāl

41. Ġāyet-i luṭfile ol Rabb-i Ḫudā
Kelimāt eyledi bīḥarf u ṣadā

42. Anda billāhi göreñ himmetini
Diledi ʿāṣi olan ümmetini

43. Müstecāb oldı duʿāsı fi'l-ḥāl
İndi şevḳile yere nūr-miṡāl

44. Çaġırup ümmetini ḫıdmetine
Cümle ġarḳ itdi Ḥaḳuñ raḥmetine

*45. Yā İlāhi ḳoma **Yaḥyā**yı ġarīb*
Vir bu raḥmetden o muḥtāca naṣīb

46. Görmedin ʿāşıḳuñ oldı Yaḥyā
Olmadın ʿarż-ı cemāl ile aña

47. Geçdi dünyāda güni miḥnetile
Cānını alma anuñ ḥasretile

48. Kendüye çünki mezār ola maḳām
Anı tenhā ḳoma tā rūz-ı ḳıyām

49. Yoldaşı dīn ile īmān olsun
Hemdemi Ḥażret-i Ḳurʾān olsun

---

[345] Sonra (Muhammed'e) yaklaştı,(yere doğru)sarktı. (Necm, 8)
[346] Sonra (Muhammed'e) yaklaştı,(yere doğru)sarktı. (Necm, 8)

2.2.15.
Miʿrâciye-yi Ḥāletī Efendī[347]

Feʿilātün / Mefāʿilün / Feʿilün

1. Bir şebāngeh ki ṭurre-yi şeb-i tār
Yer yüzin eylemişdi cāy-ı ḳarār

2. Nice şeb rūz-ı rūşene beñzer
Nice rūz āftābdan enver

3. Ḳomadı ḳadrini şeb-i Ḳadrüñ
Mużmaḥil ḳıldı nūrını bedrüñ

4. Gice ammā sevād-ı dīde-yi dīn
Ẓulmet ammā ki nūr-ı ʿayn-ı yaḳīn

5. Çeşme-yi mihr beñzer oldı revān
Nūra ġarḳ oldı hep zemīn ü zamān

6. Niçe olmaḳ gerekdür envārı
Ḳala āḫir zamāna ās̱ārı

7. Olsa ẓulmet o şeb ʿaceb mi tebāh
Oldı çarḫ üzre cilveger iki māh

8. Bir siyeh cāme oldı ṣanki bu şeb
Ṭaḳdı zer dügmeler aña kevkeb

[141b] 9. Ol siyeh cāmelerle gerdūnı
Görse Leyli olurdı Mecnūnı

10. Der-i edbārı beste ḳıldı felek
Urdı mīḫ-i nücūmı aña melek

11. ʿUnṣur-ı nār döndi gülzāra
Şuʿlesi beñzer idi gülnāra

12. Çözdi gīsūların ʿarūs-ı zamān
N'ola pür-būy-ı ʿanber olsa cihān

13. Yaḳdı ehl-i semā meger ʿanber
Kürre-yi nārı eyleyüp micmer

---

347 – **M** ; Ḥāletī Berāy-ı Miʿrāciye Seyyid-i Kāʾīnāt (26a-28a) **L**
11b beñzer idi : beñzedi L

14. Ṭaġıdup bād-ı müşg-i ḥūrāyı
Ṭutdı anuñ ġubārı dünyāyı

15. Der-i dīvārı ḫāne-yi şeş-der
Serbeser ʿūd u ʿanber oldı meger

16. Bulınmaz ol şeb-i humāyūnı
Virse meh bedrelerle altunı

17. Ṭarab-efzā dem-i bahār gibi
Ḥālet-endāz-ı ḥāl-i yār gibi

18. Ḳalmışidi ol ümmi-yi kāmil
Ḫāne-yi Ümmühāniyi menzil

19. Cebreʾīl-i Emīne geldi ḫiṭāb
Ki alup bir Burāḳ-ı berḳ-şitāb

20. İrgüre ol Ḥabībi maḥbūba
Ṭālibi vāṣıl ide maṭlūba

21. İmtis̱āl eyleyüp dil ü cāndan
Bir Burāḳ aldı bāġ-ı Rıḍvāndan

22. Yerde bād-ı ṣabāya beñzer idi
Gökde olsa hümāya beñzer idi

23. Ḥarfden ḥarfe dek irince zebān
Ḳāfdan ḳāfa dek olurdı revān

24. Tīz-kām idi çün nesīm-i seḥer
Ḫoş-ḫırām idi nitekim ʿarʿār

25. Her zamānda niteki rūḥ-ı revān
Aña bir menzil idi iki cihān

26. Āsmānı ḳażā gibi fi'l-ḥāl
İtdi ol ṭāyir-i humāyūn-bāl

27. Geldi girdi o bārgāh içre
Buldı ol şāhı ḫˇābgāh içre

28. Uyanup ol çerāġ-ı bezm-i yaḳīn
Söze başladı Cebraʾīl-i Emīn

14a müşg-i : misk-i L
14b dünyāyı : ġubārāyı L
21a dil ü cāndan : dil-i cāndan L
23a ḥarfden ḥarfe dek irince : ḥarfe naḳl idince L

29. Didi ey pādşāh-ı ʿālem-i ġayb
Nüktedān-ı ṣaḥīfe-yi *lārayb*[348]

30. Gözüñi aç ki baḫt-ı ʿālemsin
Cümle maḫlūḳdan mükerremsin

31. Ṭurma ey şehsüvār-ı ʿālem-i cān
Gel süvār ol Sikender-i meydān

32. Tārem-i āsmāna dik ʿalemüñ
Vādi-yi lāmekāna baṣ ḳademüñ

33. Seyr-i eflāk idüp çü fikr-i ḥakīm
Ol muḥīṭ-i felekde dürr-i yetīm

[142a] 34. Ḥāṣıl oldı cemīʿ-i maḳṣūduñ
Seni yerden getürdi maʿbūduñ

35. Ḥaḳḳa şükr eyledi Resūl-i Ḫudā
*Ḳābe ḳavseyn*e [349] irdi tīr-i duʿā

28b Cebraʾīl-i emīn : Cebraʾīl hemīn L

[348] O kitap (Kur'an); onda asla şüphe yoktur. O, müttakîler (sakınanlar ve arınmak isteyenler) için bir yol göstericidir. (Bakara, 2); Rabbimiz! Gelmesinde şüphe edilmeyen bir günde, insanları mutlaka toplayacak olan sensin. Allah asla sözünden dönmez.(Āli İmrān, 9); Fakat, onları gelmesinde şüphe edilmeyen bir gün için topladığımız ve hiçbir haksızlığa uğramaksızın herkese kazandığı şeyler tastamam ödendiği zaman halleri nice olur? (Āli İmrān, 25); Allah -ki ondan başka hiçbir tanrı yoktur elbette sizi kıyamet günü toplayacaktır, bunda asla şüphe yoktur. Söz bakımından Allah'tan daha doğru kim vardır! (Nisā, 87); (Onlara) Göklerde ve yerde olanlar kimindir? diye sor. "Allah'ındır" de. O, merhamet etmeyi kendi zatına farz kıldı. Sizi, varlığında şüphe olmayan kıyamet gününde elbette toplayacaktır. Kendilerini ziyana sokanlar var ya işte onlar inanmazlar. (En'ām, 12); Bu Kur'an Allah'tan başkası tarafından uydurulmuş bir şey değildir. Ancak kendinden öncekini doğrulayan ve o Kitab'ı açıklayandır. Onda şüphe yoktur, o âlemlerin Rabbindendir. (Yunūs, 37); Düşünmediler mi ki, gökleri ve yeri yaratmış olan Allah, kendilerinin benzerini yaratmaya da kadirdir! Allah, onlar için bir vâde takdir etti. Bunda şüphe yoktur. Ama zalimler, inkârcılıktan başkasını kabullenmediler. (İsrā, 99); Böylece (insanları) onlardan haberdar ettik ki, Allah'ın vâdinin hak olduğunu, kıyametin şüphe götürmez olduğunu bilsinler. Hani onlar aralarında Ashâb-ı Kehfin durumunu tartışıyorlardı. Dediler ki: "Üzerlerine bir bina yapın. Rableri onları daha iyi bilir." Onların durumuna vâkıf olanlar ise: "Bizler, kesinlikle onların yanıbaşlarına bir mescit yapacağız" dediler. (Kehf, 21); Kıyamet vakti de gelecektir; bunda şüphe yoktur. Ve Allah kabirlerdeki kimseleri diriltip kaldıracaktır. (Hac, 7); Bu Kitab'ın, âlemlerin Rabbi tarafından indirilmiş olduğunda asla şüphe yoktur. (Secde, 2); Kıyamet günü mutlaka gelecektir, bunda hiç şüphe yoktur. Fakat insanların çoğu buna inanmazlar. (Mü'mīn, 59); Şehirlerin anası (olan Mekke'de) ve onun çevresinde bulunanları uyarman ve asla şüphe olmayan toplanma günüyle onları korkutman için, sana böyle Arapça bir Kur'an vahyettik. (İnsanların) bir bölümü cennette, bir bölümü de çılgın alevli cehennemdedir. (Şūrā, 7); De ki: Allah sizi diriltir, sonra öldürür. Sonra sizi şüphe götürmeyen kıyamet gününde biraraya toplar. Fakat insanların çoğu bilmezler.(Cāsiye, 26); "Allah'ın vâdi gerçektir, kıyamet gününde şüphe yoktur" dendiği zaman: Kıyametin ne olduğunu bilmiyoruz onun bir tahminden ibaret olduğunu sanıyoruz, (onun hakkında) kesin bir bilgi elde etmiş değiliz, demiştiniz. (Cāsiye, 32).

30a baḫt-ı : taḫt-ı L

32b lāmekān : lāmekāna L

[349] O kadar ki (birleştirilmiş) iki yay arası kadar, hatta daha da yakın oldu. (Necm, 9)

36. Şeşder-i çarḫdan görince küşād
Ẓāhir oldı o şāha naḳş-ı murād

37. Güldi güller gibi sürūrından
Yaḳdı ḳandīl-i ʿarşı nūrından

38. Çıḳsa ol dem ʿaceb mi bālāya
Gün gibi ṣıġmaz oldı dünyāya

39. Şeb-i firḳatde müjde-yi vuṣlat
Dil-i ʿuşşāḳa ḫoş gelür ġāyet

40. Çekdi aña Burāḳı peyk-i Ḫudā
Bindi çāpük-süvār-ı mülk-i beḳā

41. Buldı şöyle ʿinān-keşīde süvār
Ser-firāz olsa ol Burāk-süvār

42. Anuñ üstünde ol firişte-nejād
Berg-i güldür ki ola hemreh-i bād

43. Kendüsi ṣanki ebr-i raḥmet idi
Berḳi anuñ Burāḳ-ı cennet idi

44. Bulunır mı bir öyle şāh-süvār
K'ola Cibrīl öñince ġāşiyedār

45. Germ olup ol Burāḳ-ı berḳ-mis̱āl
Anı Aḳṣāya irgürür fi'l-ḥāl

46. Düşüp anuñ öñine rūḥ-ı emīn
Ḳıldı ervāḥ-ı enbiyāya ḳarīn

47. İrdi ervāḥa ʿālemüñ cānı
Oldı gūyā ki ḥaşr-ı rūḥānī

48. Virüp ol şeh tevāżuʿ ile selām
Oldı miḥrāb-ı enbiyā-yı kirām

49. Oldı ol bāʿis̱-i necāt u felāḥ
Muḳtedā-yı cemāʿat-i ervāḥ

50. İrdi andan bu sebz-i ḫargāha
Ḫaymesin ḳurdı menzil-i māha

41b burāk-ı süvār : burāḳ ne vār L

51. Baṣdı pāyın rikāb-ı māh-ı neve
Bindi esb-i sipihr-i tünd-reve

52. Başı üstinde ṭutdı anı felek
Ḥırz-ı cān gibi ḫıdmet itdi melek

53. Çarḫdan eylese güẕār n'ola
Nūra ḥāʾil olur mı hiç mīnā

54. ʿĀlem-i vaḥdetüñ o şehbāzı
Sidreden daḫı ḳıldı pervāzı

55. İrdi ol şāh-ı āsmān-pāye
Ḥarem-i bārgāh-ı Mevlāya

56. Bir yire vardı kim Resūl-i Ḫudā
Ten degül cān da maḥrem olmaz aña

57. Anda girseydi Cebraʾīl eger
Ola pervāne gibi sūḫte-per

58. Varımaz aña fikret-i Ādem
Girmez ol ḥücre içre nāmaḥrem

[142b] 59. Māsivādan güẕār idüp o melek
İrdi Ḥaḳḳuñ Cenābına giderek

60. Aña ol şeb tekellüm itdi İlāh
Kimse görmedügini gördi o şāh

61. Serbeser gūş idi o faḫr-i cihān
Nitekim gülbin-i gül-i ḫandān

62. Yine bir anda ṣanki pertev-i māh
Āsmāndan zemīne irdi o şāh

63. Olmadın rūzdan eẕer peydā
Ḳıldı ol māh-ı menzilin meʾvā

64. Nitekim muʿciz-i Mesīḥ ile cān
Bir nefesde yerine geldi hemān

65. Geldi ḫalḳ-ı cihāna yine sürūr
İndi gūyā ki mürde üstine nūr

61a o : – L
65b – H

66. Ḳıldı miʿrācı müjde-yi aṣḥāb
Āb-ı raḥmet getürdi ṣanki seḥāb

67. Her biri aldı nefḥa-yı raḥmet
Geldi dünyāya ṣan gül-i cennet

68. Ḥoḳḳa-yı laʿl-i nābını açdı
Söz yirine dür ü güher ṣaçdı

69. Biraz ol ʿandelīb-i bāġ-ı suḫan
Söyledi ḫalḳa sırr-ı İsrādan

2.2.16.
Miʿrāciyye-yi Cinānī [350]

Müfteʿilün / Müfteʿilün / Fāʿilün

1. Bir gice kim meşʿal-i sīmīn-i māh
Rūşen idi şevḳile tā ṣubḥgāh

2. Olmaġiçün evc-i felekden revān
Reh-güẕer olmışdı pil-i kehkeşān

3. Çarḫa ʿurūc itmege bīirtiyāb
Heyʾet-i miʿrāc idi gūyā şihāb

4. Ṣanma kevākib döşemişdi felek
Ferş-[i ḳadem] ḳılmaġa zerrīn binek

5. Ẓāhir olup tābiş-i şevḳ-i ḳudūm
Baḳmışidi şemʿe-yi bīḥad nücūm

6. Encüme meh olmışidi pīşvā
Niteki ervāḥa şeh-i enbiyā

7. Ol gice deryā-yı kerem ḳıldı cūş
Emr-i Ḫudāvendile indi sürūş

8. Geldi Burāḳile olup hem-ʿinān
Tā ki binüp seyr ide faḫr-i cihān

9. Yaʿni nüzūl itdi gelüp Cebraʾīl
Fetḥ-i kelām eyledi bīḳāl u ḳīl

68b dür ü güher : dür-i güher L
[350] Dervaṣf-ı Şeb-i Miʿrāc Ān-ı Nūr-ı Vehhāc ki Mūcib-i Sertest ü İbtihāc (28a-30a) **L ;** Meṡnevī-yi Cinānī Dernaʿt-ı Nebī Ṣallallāhu ʿAleyhi ve Sellem (56b-57b) **M**
4b ḳadem: − H

10. Didi saña eyledi Mevlā selām
Daʿvet-i ḫāṣ itdi ḳılup luṭf-ı ʿām

11. Vārid olup emr ʿadīmü'l-mis̱āl
ʿArż-ı cemāl itse gerek ẕü'l-celāl

12. Milket-i nāsūtı idüp berḳadem
Ṭayy-ı zamān it yüri ey muḥterem

13. Cism-i laṭīfüñ ki olup cümle rūḥ
Ḳıldı Ḫudā anı medār-ı fütūḥ

[143a] 14. N'ola eger rūḥveş olsañ revān
Çarḫı Mesīḥā gibi ḳılsañ mekān

15. Seyr-i semevātı iderseñ serīʿ
Ẕātuña nisbet senüñ olmaz bedīʿ

16. Rūyını naʿleynüñe ḳılmaġa ferş
Muntaẓır-ı gerd-i rehüñ ʿayn-ı ʿarş

17. İtdi nesīm kerem-i bīḥisāb
Maḳdem-i meymūnuñ içün fetḥ-i bāb

18. Çāpük idüp ḳaṣr-ı sipihr-i berīn
ʿArşda ol nāzile kürsī-nişīn

19. Ḳıl felegi ḫāriḳ-i ʿādet maḳām
Pāyuña yüz sürsün idüp iltiyām

20. Ḫıdmete āmāde olup her melek
Girdi biribirine bu nüh felek

21. Cümlesi derdüñle helākuñ senüñ
Muntażır-ı maḳdem-i pāküñ senüñ

22. Müjde-yi vaṣlı ḳılıcaḳ istimāʿ
İtdi nebī şevḳile ol dem semāʿ

23. ʿĀşıḳa ḫoşdur dem-i rūz-ı viṣāl
Nīteki leb-teşneye āb-ı zülāl

24. ʿĀzim olup Ḳudse şeh-i kāmyāb
Sürdi kef ü pāyına rūyın rikāb

13b Ḫudā anı : anı Ḫudā M
18 – H
18a çapük L: cāyuñ

25. Cilve ḳılup ṭāyir-i ḳudsī-mis̱āl
Uçdı Burāḳ ol dem açup perr ü bāl

26. Bād-ı seḥer-ḫīzveş oldı revān
Maḳṣad-ı Aḳṣāya ʿazīmet-künān

27. Mescid-i Aḳṣāyı idüp cilvegāh
Ṭurdı namāz itmege bīiştibāh

28. İtdi iḳāmet ki olup enbiyā
Ḳıldı murād üzre namāzın edā

29. Eylediler çünki namāzı tamām
Anlara tevdīʿ ile virdi selām

30. Pāye-yi miʿrāca ʿurūc eyledi
Maṭlab-ı aʿlāya ʿurūc eyledi

31. Mihrile meh gibi [olup] germ-rev
Aldı Burāḳile ṣabādan girev

32. Cilvegehi oldı reh-i *māṭaġā*[351]
Ḳıldı meded bedraḳa-yı *māġavā*[352]

33. Ḳaṭʿ-ı merātibde idüp ihtimām
İtmedi erḫā-yı ʿinān u likām

34. Sürʿat-i tāmile o rūḥ-ı revān
Eyledi ārāmgehin āsmān

35. Eylemeyüp himmeti raḫşı direng
Geldi aña ʿarṣa-yı eflāk teng

36. Buldı reh-i mülk ü melek intihā
Sidreye ʿazm eyledi ol müntehā

37. Anda ḳalup başmadı birūna kām
Ḥażret-i Cibrīl ʿaleyhi's-selām

38. Luṭf-ı Ḫudāvendi ḳılup iltica
Eyledi andan daḫı ḳaṭʿ-ı ricā

24b ü − L, M
31a olup : − H
[351] Gözü kaymadı ve sınırı aşmadı. (Necm, 17)
[352] Arkadaşınız (Muhammed) sapmadı ve bâtıla inanmadı. (Necm, 2)
36a ü : −M
38a Ḫudāvendi : Ḫudāvende L ; Ḫudāvend M

[143b] 39. Cāme-yi cismi ḳodı ʿuryān olup
Cānile ʿazm eyledi pūyān olup

40. Meşʿal-i rāh oldı yanup bīfitil
Bāriḳa-yı pertev-i nūr-ı cemīl

41. Eyledi bervefḳ-i rıżāyı Ḫudā
ʿİzzet ü ikrāmile ʿarş üzre cā

42. Merḥale-yi ʿālem-i vaṣl-ı Ḥabīb
Bildi ki taḳrībile oldı ḳarīb

43. Geldi meşāmına şemīm-i viṣāl
Rāh-nümā oldı fürūġ-ı cemāl

44. Olmaġiçün vāṣıl-ı deryā-yı cūd
İtdi o dem ṭarḥ-ı libās-ı vücūd

45. Ḳaṭreyi cez̲b itdi muḥīṭ-i ḳadem
ʿArż-ı cemāl eyledi bīkeyf ü kem

46. Dilbere ṣarf olmasa naḳd-i revān
Vaṣlile ʿuşşāḳ olımaz kāmrān

47. Maġz olıcaḳ luṭfile menşūr-ı dost
Ḳalsa ne ġam ṭaşrada ḳışr ile post

48. Ḳıldı temāşā anı kim hīç kes
Seyrine anuñ bulımaz dest-res

49. Gördi anı kim göremez bīgümān
Düşde daḫı dīde-yi ḫalḳ-ı cihān

50. İki ṭarafdan olınup keşf-i rāz
Arada oldı niçe nāz u niyāz

51. Refʿ-i ḥicāb eyledi perverdigār
Oldı niçe luṭf-ı ḥafī āşkār

52. Cūşa gelüp baḥr-i hüviyyet o dem
Oldı güher-rīz nesīm-i kerem

53. Tā pür olup dāmen-i gevher-şinās
Eyledi naẓm-ı dürer-i bīḳıyās

54. Her ne ki sevḳ eyledi gevher-fürūş
Eyledi āvīze ṭutup aña gūş

55. Rişte-yi iḫlāṣa çeküp bi’t-tamām
ʿAḳd-i leʾali gibi virdi niẓām

56. ʿUḳde-yi eşkāle gelüp inḫilāl
Ḳalmadı hergiz daḫı cāy-ı maḳāl

57. Çünki tamam oldı murād-ı Resūl
ʿĀleme raḥmet gibi ḳıldı nüzūl

58. Aldı şikārın nitekim şāhbāz
ʿAzm-i nişīb itdi pes ol ser-firāz

59. Eyledi meyl-i ṭaraf-ı āşiyān
Gitdügi sāʿat yine geldi hemān

60. Çünki seḥer ḫüsrev-i ḫāver-güşāy
Eyledi evreng-i sipihr üzre cāy

61. Ol gice seyr itdügüni serteser
Luṭfile aṣḥābına virdi ḫaber

62. Vāḳıf-ı ḥāl oldı çün erbāb-ı ḥāl
Eylediler Ḳuds-i şerīfi suʾāl

63. Ḳılmışidi gerçi ki Ḳudsı maḳar
Diḳḳat idüp itmemişidi naẓar

[144a] 64. Virmekiçün ḫalḳa cevāb-ı ṣavāb
Refʿ olınup gitdi gözinden ḥicāb

65. Ḳuds-ı mükerrem aña manẓūr olup
Başladı vaṣf itmege mesrūr olup

66. Cümle emārātını hep bīş ü kem
Virdi ḫaber göz göre faḫrü’l-ümem

67. Buldı o dem ḥadd-i maḳāli s̱übūt
Ehl-i cidāl itdi żarūrī sükūt

68. Eyledi aʿdāsını hep kūr u ker
Muʿciz-i āmed şüd-i ḫayru’l-beşer

60a güşāy : güşā M
60b cāy : cā M
62a erbāb-ı ḳāl : erbāb-ı ḥāl H
67a ḥadd-i maḳāli : ṣıdḳ-ı maḳāli L ; ṣad maḳāli M

69. Ancaḳ olur ʿizzet ü iclāl ise
Devlet-i pāyende vü iḳbāl ise

70. Ol meh-i bedr ile ḳılup iftiḫār
Göklere medḥile çıḳarsam ne var

71. Ancılayın ẕāt-ı şerīfü'l-ḫıṣāl
Gelmedi dūr eyleyeli māh u sāl

*72. Biz de **Cinānī** dil-i maḥzūnile*
Dīde-yi ġam-dīde-yi pür-ḫūnile

73. Ḥażret-i bīçūna ḳılup keşf-i rāz
Eyleyelim ʿarża-yı sūz ü güdāz

74. Oldı namāz itmege evḳāt-ı penç
Müʾmine miʿrāc serāy-ı sipenc

75. Vāsıṭa-yı Ḥaḳ bize ṭāʿātdür
Kāfil-i ser-cümle mühimmātdur

76. Şām u seḥer ḳaṣd-ı inābet ḳılup
Rām olalım emrine ṭāʿat ḳılup

77. Tā ki bezm-i kezlik-i ʿafv-ı İlāh
Cürmimizi ḥak ide bīiştibāh

78. Cennet-i firdevse sezādār ide
Luṭfile şāyeste-yi dīdār ide

79. Pāye-yi rifʿat ḳıla miʿrācımız
Efser-i ʿizzet ḳıla ser-tācımız

2.2.17.
Miʿrāciye[353]

Feʿilātün / Mefāʿilün / Feʿilün

1. Bir gice kim çü mihr-i mihr-efrūz
ʿĀlem olmışdı rūşen-i bīrūz

2. ʿĀlemüñ ṭāliʿi olup mesʿūd
Şeref evcinde idi cümle suʿūd

69 – H, M
353 – **M**; Seyyid-i Kāʾināt Ḥażretlerinüñ Ḥażīż-i Kes̱retden Ḫurūcı vü Evc-i Vaḥdete ʿUrūcıdur (30a-32b) **L**
1b rūşen-i bīrūz : rūşen ü bīrūz L

3. Ḳadre irmişdi ḳadrile meh-i bedr
Ṣanasın olmışidi leyle-yi Ḳadr

4. Ol gice māh-ı āsmān-ı kemāl
Āḫter-i neyyir-i sipihr-i celāl

5. Ṣanma burc-ı şerefde māh-ı tamām
Ümmühānī evini ḳıldı maḳām

6. Anda iken o māh-ı çārdeh-i şeb
İrdi nāgāh-ı peyk-i Ḥażret-i Rab

7. Didi ey māh-ı āsmān-ı duʿā
Āftāb-ı münīr-i burc-ı ṣafā

8. Ḥażret-i ʿizzet eyleyüp ikrām
Saña itdi hezār bār selām

[144b] 9. Daʿvet itdi Cenāb-ı Ḥażretine
İrmekiçün niṣāb-ı devletine

10. Şevḳile demdür eyle ʿazm-i reḥīl
Saña müştāḳdur Ḫudā-yı celīl

11. Ḳalma kes̱retde vaḥdete ʿazm it
Firḳati añma vuṣlata ʿazm it

12. İşte ḥāżır Burāḳ-ı berḳāsā
Binüp ol ʿāzim-i Cenāb-ı Ḫudā

13. Saña müştāḳdur felekler hep
Saña sergeştedür melekler hep

14. İşidüp ol beşāreti Aḥmed
Eyledi şükr-i secde-yi bīḥad

15. Şevḳ ile olup ol Burāḳa süvār
İtdi fi'l-ḥāl ʿazm-i cānib-i yār

16. Oldı beytü'l-ḥarāmdan çü ṣabā
Cāyı bir demde Mescid-i Aḳṣā

4a āsmān-ı kemāl : āsmān u kemāl L
5a burc-ı şerefde : burcı şerefde L
7a āsmān-ı duʿā : āsmān u duʿā L
16a ḥarāmdan : ḥarāmda L

17. İrişüp anda luṭfile o hümām
Oldı ervāḥ-ı enbiyāya imām

18. İtdi andan pes āsmāna ʿurūc
Maḳdemiyle müşerref oldı burūc

19. Çünki evvelki gögi itdi maḳām
Bildi eksükligini māh tamām

20. H̱āk-ı pāyına sürdi yüzin ol an
Vardur andan yüzinde daḫı nişān

21. Eyledi çün ikinci çarḫı mesīr
Serfürū itdi ḫāmesin gibi tīr

22. Safḥa-yı çarḫa eyleyüp taʿẓīm
Ḳıldı āyāt-ı luṭfını terḳīm

23. Oldı çünkim üçinci ḳaṣra revān
Şevḳile çarḫa girdi zühre hemān

24. Eyleyüp ẕevḳ ü şevḳile aheng
Urdı dāmān-ı luṭf u cūdına çeng

25. Ṣaldı dördinci çarḫa çün sāye
Sāyesi virdi mihre sermāye

26. Ki olup sāyesinde āsūde
Oldı nūr-ı cemāli efzūde

27. Çün beşinci sıraya ḳıldı ḫırām
Tīġin aldın ḳodı o dem behrām

28. H̱avfile ʿarż idüp ʿubūdiyyet
Göre cānına ḳullıġın minnet

29. Çünki altıncı ḳaṣrı eyledi taḫt
Müşteriye irüp saʿādet-baḫt

30. Gün gibi ṭāliʿi olup mesʿūd
Oldı ẓıll-ı saʿādeti memdūd

31. Çün yedinci serāya itdi duḫūl
Oldı keyvān o şāha bir ḳaraḳol

20a yüzin : yüz L
20b yüzinde : yüzinden H
24a ẕevḳ ü şevḳile : ẕevḳ-i şevḳile L

32. Didi Hindū ġulām kim ey şāh
Red olunmaya bende-yi dergāh

33. Ḳıldı ẕātü'l-burūca çün ḥarekāt
İrüp andan s̱evābite berekāt

[145a] 34. İrişüp maḳdemile nūr-ı ṣafā
Her biri buldılar s̱ebāt u beḳā

35. O kerem-kānı ṣaldı çün sāye
Kürsiye irdi ḳadrile pāye

36. Geçüp andan çü ʿarşı eyledi ferş
Maḳdeminden irişdi rifʿate ʿarş

37. Didi pāyına yüz sürüp her bār
Yüzime başa geldüñ ey muḫtār

38. Seyri andan çü müntehā buldı
İrişüp Sidreye ṣafā buldı

39. Sidreye deñlü eyledi bu ḫırām
Rehberi anda eyleyüp ārām

40. Oldı ḥālinde gün gibi rūşen
Nükte-yi *lev denevtü enmileten*[354]

41. Geçüp andan daḫı Ḥabīb-i Ḫudā
Lāmekān taḫtın eyledi meʾvā

42. Refʿ olup sırr-ı kes̱ret-i ẓulmet
Oldı tābende kes̱ret ü vaḥdet

43. *Lī maʿallah*[355] maḳāmına itdi maḥal
Ne melek sıġdı anda ne mürsel

44. Ḳalmadı kendü varlıġı aṣlā
Var olan ancaḳ oldı ẕāt-ı Ḫudā

45. Refʿ olup perde-yi ḥudūd u cihāt
Ne ḥudūd u cihāt cümle ṣıfāt

46. Oldı bīperde nūr-ı ẕāt-ı ʿıyān
Gören ve görinen bir oldı hemān

---

354 Cebrāil: Bir parmak ucu daha öteye yaklaşmış olsaydım yakılırdım
355 "Allahla berâber olmak." mânâsındadır.
45b ḥudūd u cihān : ḥudūd-ı cihāt L

47. Anı gördi ki görmez anı göz
Anı işitdi k'aña sıġmaz söz

48. Oldı bīḥarf ü ṣavt nice kelām
İrdi bīvāsıṭa hezār peyām

49. Olup āḫir der-i icāzet bāz
Oldı merciʿ yine serāy-ı mecāz

50. Yine idüp müşerref eflākı
Ḳıldı tekrīm tūde-yi ḫākı

51. Yine irdi maḳāmına ol an
Vardı diñledi bir nefesde hemān

52. İtdi aṣḥābına bişāretler
Eyledi raḥmete işāretler

53. İşidüp anı cümle-yi aṣḥāb
Buldılar luṭf-ı Ḥaḳḳa fetḥü'l-bāb

54. Şād olup irdiler ṣafāya ḳamu
Secde-yi şükr idüp Ḫudāya ḳamu

55. Dil ü cānile eyleyüp taṣdīḳ
Oldılar ġarḳ-ı lücce-yi taḥḳīḳ

56. Yā Resūlallah es-selāmu ʿaleyk
İnne ḳalbī ledeyke tübtü ileyk

57. Yā şefīʿ ü'l-ʿuṣāt fi'l-ʿaraṣāt
Ez̲hebü's-seyyiʾāt bi'l-ḥasenāt

58. Yā Nebiyallah itmişem ʿıṣyān
Eyle ʿıṣyānıma bedel iḥṣān

[145b] 59. Müz̲nibinüñ şefīʿi sensin çün
Enbiyānuñ şefīʿi sensin çün

60. Olıcaḳ ḥaşr u ḳurılup mīzān
Ẓāhir olduḳda ṭāʿat ü ʿıṣyān

61. Senden umar şefāʿati ʿālem
Ben günehkāre ḳıl şefāʿati hem

48a bīḥarf ü ṣavt : bīṣavt ü ḥarf L
49a der-i icāzet : der ü icāzet L

62. Umaram kim ḳılup bu zāra şefīʿ
İdesin ḳadrimi bülend ü refīʿ

63. Gerçi cürm ü günāhıma ḥadd yoḳ
Luṭf u iḥsānuña senüñ ʿad yoḳ

64. Oluben muttaṣıf zemāyim ile
Ġarḳa vardı tenim cerāyim ile

65. Cürm ü ʿıṣyānı eyledim ḳatı çoḳ
Varmaġa Ḥaḳ Cenābına yüz yoḳ

66. Bıraġup ḫāk-ı pāyuña özümi
Āstānına ṭutmışam yüzümi

67. Luṭfuñ olmazsa ʿözr-ḫᵛāh baña
Nideyin ne ḳılayın āh baña

68. Olmaz ise şefāʿatüñ yāver
Acıya ḥāl-i zārıma kāfer

69. Umarın şefḳatüñ olup nāżır
Olam āsūde-ḥāl u ḫoş-ḫāṭır

70. Saña olsun hezār bār ṣalāt
Daḫı aṣḥāb u ālüñe ḳat ḳat

71. Ḫāṣa-yı rehrevān-ı rāh-ı ṣavāb
Pīşvāyān-ı zümre-yi aṣḥāb

72. Çār yār-ı güzīn-i ʿālīşān
K’oldılar ḳaṣr-ı dīne çār erkān

73. Evvelā şāh-ı milket-i taḥḳīḳ
Aʿni Bū Bekr-i Ḥażret-i Ṣıddīḳ

74. S̱āniyen ʿādil-i sütūde siyer
Gevher-i pāk aʿnī Ḥażret-i Ömer

75. S̱ālis̱en mīr-i cāmiʿ-i Ḳurʾān
İbn-i ʿAffān Ḥażret-i ʿOs̱mān

76. Rābiʿan ḥażret-i ʿAliyy-i velī
Vāḳıf-ı nükte-yi ḫafī vü celī

62b bülend ü refīʿ : cinānda refīʿ L
69b ḥāl u ḫoş-ḫāṭır : ḥāl-i ḫoş-ḫāṭır L
71a Ḫāṣa-yı : – L

77. Hem daḫı nūr-ı çeşm ü ḳurre-yi ʿayn
Şāh-zāde Ḥasan emīr-i Ḥüseyn

78. Hem olan ekremīn ʿinde'n-nās
ʿAmmi-yi pāk Ḥamza vü ʿAbbās

79. Ola her birine hezār selām
Biñ taḥiyāt u ʿizzet ü ikrām

2.2.18.
Miʿrāciye-yi Yaḥyā Efendi[356]

Feʿilātün / Mefāʿilün / Feʿilün

1. Kimde kim ola ʿışḳ-ı Rabbānī
ʿĀḳıbet cezbesi çeker anı

2. Kimki ṣıdḳile rāh-ı ʿışḳa gider
Kendüyi vaṣl-ı yāre lāyıḳ ider

[146a] 3. Kimde kim ola nūr-ı fażl u kemāl
İrişür menziline mihr mis̱āl

4. Bir gice hemçü ṭurra-yı cānān
Ḳaralar giydi Kaʿbe gibi hemān

5. Ehl-i ʿışḳa virirdi vecdile ḥāl
Ḫūblık çehresinde ḫāl-mis̱āl

6. Ol şeb-i Ḳadr ü ol zamān-ı güzīn
Olmışidi sevād-ı dīde-yi dīn

7. Pertev-i māh oldı āb-ı ḥayāt
Aña tārīk-i leyl idi ẓulmāt

8. Şevḳile cümle s̱ābit ü seyyār
Ḫˇāb-ı ġafletden oldılar bīdār

9. Gice tārīki tāze sünbül idi
Gökde her biri encümüñ gül idi

79a birine : yirine H
356 Miʿrāciyye-yi Seyyidü'l-Mürselīn El-Yaḥyā Efendi Raḥmetullah (32b-33a) **L** : Mes̱nevī-yi Yaḥyā Dernaʿt-ı Şerīf-i Ṣallallāhu ʿAleyhi ve Sellem (57b-58b) **M**
4b hemān : cihān L
8b ḫˇāb-ı ġafletden : ḫˇāb u ġafletden M

10. Meger olmışdı ol gice ol ẖān
H̱āne-yi Ümmühānide mihmān

11. Berḳ-i ẖāṭıf gibi ʿale’t-taʿcīl
Bir Burāḳile geldi Cebrāʾīl

12. İtdi yüz biñ tevāżuʿ ile nigāh
Didi luṭfile yā Nebiyyalāh

13. Ḥaḳ teʿālā saña selām itdi
Daʿvet-i ẖāṣ u luṭf-ı ʿām itdi

14. Gel süvār ol Burāḳa devletile
Varalım Ḥaḳḳa emr-i Ḥażretile

15. Gel buyur saña ideyim ẖıdmet
H̱ıdmetüñ oldı cānıma minnet

16. Bārekallāh zihī Ḥabīb-i Cemīl
Faẖr ider ẖıdmetile Cebrāʾīl

17. Sözini o melek idince tamām
Ḥaḳḳa şükr eyledi o faẖr-i enām

18. Şevketile Burāḳa oldı süvār
İtdi şevḳile ʿazm-i cānib-i yār

19. Ṭāʾir-i Sidre yaʿni Cebrāʾīl
Oldı ol şemʿ-i bezm-i dīne delīl

20. Ḳıldı ṭayy-ı mekān anuñla Burāḳ
Nitekim ʿışḳile dil-i ʿuşşāḳ

21. Eyleyüp Ḥaḳḳı maḳṣad-ı aʿlā
Menzili oldı Mescid-i Aḳṣā

22. ʿİzzetile o muḳtedā-yı enām
Oldı ervāḥ-ı enbiyāya imām

23. Ṭurdı ervāḥ yollarında ḳamu
Cennet açıldı vü yapıldı ṭamū

24. Çünki ol māh-ı leyletü’l-İsrā
Virdi āyine-yi sipihre żiyā

10a ol : o L
21a maḳṣad-ı aʿlā : maḳṣad-ı aḳṣā L, M

25. Gögi o şems-i ḳudret eyledi cāy
Ṭoldı envārile o sırça serāy

26. Felegi atı izi eyledi zeyn
Māhile oldı ṭābiḳu'n-naʿleyn

27. Ḳadr-i aʿlāyile o ẕāt-ı kerīm
Oldı tāc-ı sipihre dürr-i yetīm

[147b] 28. Encüm olup cemāline müştāḳ
Ṭutdılar her biri yolında çerāḳ

29. ʿİzzet idüp aña sipihr-i berīn
Egilüp ḳarşusında öpdi zemīn

30. Varıcaḳ ol Resūl-i mülk ü meleḳ
Biri birine girdi çarḫ-ı felek

31. Ḥürmet itdi anı görince semā
Ṭurdı geldi yerinden itdi duʿā

32. Vardı evvelki göge virdi selām
Ḳamu eksükligini itdi tamām

33. Kātib-i çarḫa itdi çün ol nūr
Yazdı göñlini eyledi mesrūr

34. Gördi ol şems-i dīni çünki ʿıyān
Yere çaldı defini Zühre hemān

35. Utanup āftāb-ı ʿālem-tāb
Yüzine burc-ı ḫāki itdi nikāb

36. Gögde Mirīḫ ḥayrete batdı
Ḳılıcın şeb niyāmına ḳatdı

37. Açdı ol nūr-ı pāk çünki yüzin
Müşterī ayağına sürdi yüzin

38. Nūr kesb itdi oldı müşkili ḥal
Ḳararup ḳalmış idi gökde Zuḥal

25a cāy: cā H
25b serāy : serā H
30a ü: − L, M
31a anı görince : görince anı L
33a itdi : irdi L, M
Ol : o L, M
38a müşkili : müşkil M

39. Ḳavs-i eflākden geçüp ol an
ʿArşa ṭoġrıldı tīr gibi hemān

40. ʿArş-ı aʿlāya baḳdı sürdi ṣafā
Didi *subḥāne rabbiyye'l-aʿlā*[357]

41. Sidreye vardı ol kerem-kānı
Geçdi raḥmet yeli gibi anı

42. Gördi kim ḳurb-ı Ḥażrete vardı
Peyk-i Ḥaḳḳa murādını virdi

43. Ḳodı Cibrīli Sidrede ol an
Oldı iḳlīm-i lāmekāna revān

44. Yüzini ferş idüp aña Refref
Buldı anuñ yüzi ṣuyına şeref

45. Ẕikri yollarda ism-i aʿzam idi
Fikri ol ẕāt-ı pāk-i ekrem idi

46. Gitdi Mevlāya ʿarş-ı aʿlādan
Geçdi hep māʿadā-yı Mevlādan

47. Oldı pātaḫt-ı ʿālem-i fānī
Berṭaraf itdi mülk-i imkānı

48. Ḳaldı cümle mekān-ı ʿaliyyīn
İrdi Ḥaḳ Ẕāt-ı Ẕü'l-celāle yaḳīn

49. *Ḳābe ḳavseyn*[358] ʿālemīne Resūl
Ṭarfetü'l-ʿayn içinde buldı vuṣūl

50. Nitekim ẕikr-i ẕākirān-ı cihān
Ḥaḳḳa irişdi bir nefesde hemān

51. Yücedür ġāyetile ḳurb-ı viṣāl
İrmez aña kemend-i fikr ü ḫayāl

52. Ol maḳāma varup Ḥabīb-i İlāh
Gördi kim leyse fi'l-vücūdi sivāh

39a ḳavs-i eflākden : ḳavs ü eflākden L
[357] Her şeyden yüce olan Allâh eksikliklerden münezzehtir.
45a ẕikri : ẕikr L
[358] O kadar ki (birleştirilmiş) iki yay arası kadar, hatta daha da yakın oldu. (Necm, 9)
51b kemend-i fikr : kemend ü fikr M

[147a] 53. Kendü varlığı andan oldı ʿadem
Var olan Ḥażret-i Ḥaḳ idi o dem

54. Oldı nūr-ı tecelliye lāyıḳ
Gördi maʿşūḳı ʿāşıḳ-ı ṣādıḳ

55. Gördi bu luṭfı Ḥaḳ teʿālādan
Diledi ümmetini Mevlādan

56. Vardı Ḥaḳḳa duʿā gibi ol an
Geldi mānend-i raḥmet-i raḥmān

57. Bunca yıllıḳ yola o şems-i cihān
Varduġı geldügi bir oldı hemān

58. Ḥīn-i vaṣlı muḥibb-i müştāḳuñ
Az olur ʿömri gibi ʿuşşāḳuñ

59. Didi hep mācerāyı aṣḥāba
Açdı raḥmet ḳapusın aḥbāba

60. Bu beşāret ḫaberleri ol dem
Ḳıldı Ṣıddīḳı gül gibi ḫürrem

61. Şāh-ı kevneyn çünki itdi naẓar
Nūr-ı Ḥaḳḳile ṭoldı ʿayn-ı ʿÖmer

62. Keşf-i rāz eyleyince faḫr-i cihān
Şādmān oldı ḥażret-i ʿOs̱mān

63. Vāḳıf oldı bu gizlü rāza ʿAlī
Andan ögrendi ʿilm-i *lem yezeli*[359]

64. Açdılar ḥamd-i Ẕü'l-celāle dehen
ʿĀyişe Fāṭıma Ḥüseyn ü Ḥasan

65. Eẓhiru'd-dīn ü beyyinūhu lenā
Żāʿafallāhu ecrehüm ḥasenā

66. Rūz-ı maḥşerde yā Resūlallāh
Eyle ***Yaḥyā***ya ʿavnuñı hemrāh

53a kendü : kendi L
andan : anda L, M
58a muḥibb-i müştāḳuñ : muḥibb ü müştāḳuñ L
59a hep : − L
[359] "Sonsuz"

67. Ol żaʿīfi ḳapuñdan eyleme dūr
Ayaġ altında ḳoma niteki mūr

68. Ālini al Ḫudāya ıṣmarla
Ol şeh-i kibriyāya ıṣmarla

2.2.19.
Miʿrāciyye-yi Yaḥyā Efendi[360]

Feʿūlün / Feʿūlün / Feʿūlün / Feʿūl

1. Şu kim ʿışḳ-ı yārile ṣādıḳ olur
Aña kendü maʿşūḳı ʿāşıḳ olur

2. Olursañ mey-i ʿışḳile sīne-çāk
Viṣālüñ olur şāhid-i ışḳ-ı pāk

3. Çeker cezbe-yi vaḥdet-i Ẕü'l-celāl
Müyesser olur seyr-i rūy u cemāl

4. İder ʿālem-i firḳate el-vidāʿ
Bulur mihrine ẕātile irtifāʿ

5. Hemān oḳ gibi ṭoġrılur yol açar
Ṭoḳuz cevşen-i āsmānı geçer

6. Burāḳile bir gice ey kām-yāb
Nüzūl itdi Cibrīl-i ʿālī-cenāb

7. Şeb-i Ḳadri iḥyā iderken Nebī
ʿIyān oldı bir berḳ-i ḫāṭıf gibi

[147b] 8. Resūl-i Emīne kelām eyledi
Didi Ḥaḳ saña çoḳ selām eyledi

9. Baña böyledür emr-i Rabb-i celīl
Olam ḳurb-ı ẕāt-ı cemīle delīl

10. Bu gice günüñ ṭoġdı ey māh-rū
Teveccühdedür saña dīdār-ı hū

11. Getürdi aña nūrdan bir Burāḳ
Bu luṭfa naẓar ḳıl bu iḳrāma baḳ

---

[360] – **M** ; Miʿrāc-ı Faḫru'l-Enām ʿAleyhi's-selām ve'l-İkrām Yaḥyā Efendi (34a-36a) **L**
3b rūy u cemāl : rūy-ı cemāl L
9a Rabb-i celīl : Rabbü'l-celīl L

12. Süvār oldı nūrun-ʿalā-nūr olup
Yola düşdi gün gibi mesrūr olup

13. Budur bendi gice[yle] itdi mürūr
Çerāġ-ı sipihre varup oldı nūr

14. Nücūma ne emr itse ol āftāb
ʿAle'r-reʾs-i ve'l-ʿayn olurdı cevāb

15. Göge irdi bir laḥẓada faḫr-i nās
Çü fikr-i ḥekīmān-ı ḥikmet-şinās

16. Ḳıbāb-ı semavāta basdı ayaḳ
O ṭūr-ı niyāz oldı bu nūr-ı Ḥaḳ

17. Feżā-yı semā oldı seyrāngehi
Ne seyrāngehi bil ki ḫāk rehi

18. Taʿaccüb idüp şevket-i cāhına
Nücūm aḳçe ṣaçdı anuñ rāhına

19. Şu deñlü ʿurūc itdi ṭūl-ı dırāz
Gözine zemīn oldı ḫardalca az

20. Bu miʿrācile oldı şevḳi mezīd
İrişdi vücūdına ẕevḳ-i cedīd

21. Yüceldikce bālāya māh-ı münīr
Olur pertev-i nūr-ı ḥüsni kes̱īr

22. Naẓar eyledi maşrıḳa maġribe
Felek döndi bir noḳṭa-yı ġāʾibe

23. İdüp cez̠be-yi ḥāl-i *hel min mezīd*[361]
Siyāh u sefīd oldı hep nābedīd

24. Ḳodı çāder-i şeş-cihātı Resūl
Muḥabbet maḳāmına buldı vuṣūl

25. Kime kim ola ʿışḳ-ı pāki Burāḳ
Aña şehr-i cānānı olmaz ıraḳ

12a nūrun ʿalā nūr : nūr-ı ʿalā nūr H
13a giceyle : gice H
[361] O gün cehenneme "Doldun mu?" deriz. O da "Daha var mı?" der. (Kaf, 30)
23b nāhedīd : nābedīd L
25b cānānı : cānı H

26. Ne var ʿayn-ı ışḳ olsa ol ehl-i ḥāl
Yanar nāruñ içinde āteş-mis̱āl

27. Ḥaḳuñ ḳudreti kes̱ret-i himmeti
Naṣīb itdi bu rifʿat-i devleti

28. Yedi āsmān oldı iki ḳadem
Anuñ ḳāmeti degdi ʿarşa ʿalem

29. ʿIyān oldı ʿaynile ʿarş-ı berīn
Felek ḥalḳa yāya dönüpdür hemīn

30. Geçüp ʿunṣuruñ çār ṭāḳın hemān
Varup oldı ol ẕāt-ı pāke revān

31. Yedi āsmānı sekiz cenneti
Geçüp ḳıldı ervāḥile himmeti

32. Varup oldı mihmān-ı ḫˇān-ı Ḫalīl
Duʿāsın alup buldı ecr-i cezīl

[148a] 33. Ṣorışdı biraz ṭurdı Mūsā ile
Görüşdi ṣafā sürdi ʿĪsā ile

34. Açup ellerin ḳıldı Ādem duʿā
Elinden gelen luṭfı itdi aña

35. Ne deñlü ıraḳ oldı dünyāsına
O deñlü yaḳīn oldı Mevlāsına

36. Ḥicāb-ı Cenāb-ı Ḫudādur cihān
Cihāndan geçen gördi Ḥaḳḳı ʿıyān

37. Niḳābını açdı saʿādet yüzi
Ḥicāb olmadı *len terānī*[362] sözi

38. Biri ḳaldı ḫavf u recā menzili
Güẕer ḳıldı hep ḥāʾili zāʾili

39. Elif gibi ṭoġrıldı Mevlāsına
Ṣuʿūd itdi aʿlānuñ aʿlāsına

26a ol : her L
29a ʿıyān : ʿinān H

362 Musa tayin ettiğimiz vakitte (Tûr'a) gelip de Rabbi onunla konuşunca "Rabbim! Bana (kendini) göster; seni göreyim!" dedi. (Rabbi): "Sen beni asla göremezsin. Fakat şu dağa bak, eğer o yerinde durabilirse sen de beni göreceksin!" buyurdu. Rabbi o dağa tecelli edince onu paramparça etti, Musa da baygın düştü. Ayılınca dedi ki: Seni noksan sıfatlardan tenzih ederim, sana tevbe ettim. Ben inananların ilkiyim.(A'raf, 143)

40. Ḳodı peyk-i Mevlāyı bīiḫtiyār
Hemān kendüden gitdi ḫūrşīddār

41. Nihān oldı ārāyiş-i mümkināt
ʿIyān oldı bu vechile rūy-ı ẕāt

42. Resūle hediyye olan hū idi
Gözi göñli hevāyla memlū idi

43. Aña irdi şevḳ-i tecellā-yı hū
Ṣafā virdi şevḳ-i temāşā-yı hū

44. Teʿālallah ol Ḥażret-i lāyezāl
Didi ʿizzetile teʿāl teʿāl

45. Duʿā gibi Mevlāya vardı yaḳīn
Bu ʿilme'l-yaḳīn oldı ʿayne'l-yaḳin

46. Cemālini ʿarż eyledi Ẕü'l-celāl
İrişmez o bālāya dest-i suʾāl

47. Ḥaḳuñ ʿayn-ı ʿafvı nigehbān idi
Gören gösteren ẕāt-ı Subḥān idi

48. Görindi gözine o baḥr-i cemāl
Bulışdı aña āb-ı cārī-mis̱āl

49. Bu maʿnāya ẓarf-ı ḫurūf oldı teng
Semend-i ʿuḳūl oldı bu yolda leng[363]

50. Bu icmāli tafsīl ider ehl-i ḥāl
Dili bīzebān u dili bīmaḳāl

51. Ḳabūl itdi maḳṣūdını ol vedūd
Mekānīne oldı serīʿü'l-vürūd

52. Ṣafā ile ol āftāb-ı cihān
Girü geldügi semte oldı revān

53. Burāḳı izi gibi ol serverüñ
Gözi ḳaldı yollarda yıldızlaruñ

54. Yere indi mihr ü muḥabbet gibi
Nüzūl itdi āyāt-ı raḥmet gibi

[363] H nüshasında 49b ve 50. beyit eksiktir.

55. Dilek eyledi Ḥażretinden bizi
Sevindirdi her ʿāṣi vü ʿācizi

56. Eyā baḥr-i cūd u muḥīṭ-i kerem
Şefīʿ ü'l-ümem serv-i bāġ-ı ḥarem

57. *Zamān-ı ḳıyāmetde **Yaḥyā** senüñ*
Ola virile ḳomaya dāmenüñ

[148b] 58. Sen olsın ki medḥ eyledi Ḥaḳ seni
Şefīʿ itdi maḫlūḳa muṭlaḳ seni

59. Anı ḳılma ʿuşşāḳ içinde ḥazīn
Şefāʿat idüp eyle göñlin emīn

60. Yüzi ṣuyına çār yāruñ şehā
Anı bir yaña eyle rūz-ı cezā

3. BÖLÜM
NÜSHALARIN KARŞILAŞTIRMALI DİZİNİ

Na't ve mi'râciyye mecmûalarındaki şiirlerin detaylı bir tablosu aşağıda gösterilmiştir. Hamîdiye 1210 (H) nüshasının şiir sıralaması esas alınarak hazırlanan tabloda ilk olarak şâir ismi verilmiş, ardından şiirin ilk beyiti yazılmıştır. Lala İsmail 722 (L) ve Milli Kütüphâne (312) M nüshalarında bu şiirin hangi varakta ve kaçıncı sırada yer aldığı tespit edilmiştir. Şiirin nazım şekli ve türü hakkında bilgi verildikten sonra şiirin bulunduğu dîvân vb. eserler araştırılmış; ulaşılabilen eserlerde bu şiirin yer alıp almadığı incelenmiş, eğer mevcutsa kaçıncı sayfada olduğu gösterilmiştir. Şiirle ilgili tespit edilen başka bir husus olduğunda bu bilgiler açıklama kısmına yazılmıştır.

NAʿTLAR

ŞÂİR İSMİ	MATLAʿ BEYİT	SIRA NUMARASI			VARAK NUMARASI			NAZIM ŞEKLİ ve TÜRÜ	VEZİN	TENKİDİ YAPILAN ESER ve SAYFA NU.	AÇIKLAMALAR
		H	L	M	H	L	M				
Āẕerī	Eyle ḫırām ey ḳalem-i dil-sitān Ol yine naẓm ehlineʿanber-feşān	1	30	–	1b	56b	–	Mesnevî/ N’at	-++-/-++-/-+-	–	
Cezmī	Demdür ki ide cilve-yi şevḳ-āver āftāb Mānend-i māhtāb-ı żiyā-güster āftāb	2	–	1	3a	–	2a	Kasîde/ Naʿt	--+/-+-+/+--+/-+-	–	
Cezmī	El-ḥamdu lillah oldı göñül feyż-yāb-ı feyż Açdı dili ṣarīr-i der-i müsteṭāb-ı feyż	3	–	–	4b	–	–	Kasîde/ Naʿt	--+/-+-+/+--+/-+-	–	
Cezmī	Dil-i ḫarāb ki Mecnūn-ı nā-şekībādur Cünūn-ı ışḳıla ālūde ṭurfe sīmādur	4	–	–	6a	–	–	Kasîde/ Naʿt	+-+-/++--/+-+-/++-	–	
Cezmī	Demidür sende *Cezmiyāne* göñül Ṭurma āh eyle āh rāḥatdur	5	–	–	7a	–	–	Kasîde/ Naʿt	++--/+-+-/++-	–	
Cevrī	Merḥabā ey devr-i eyyāmuñ şeb-i saʿd-aḫteri Maḳdemüñ oldı müzekkir mevlid-i Peyġamberi	6	27	2	8a	52a	3a	Kasîde/ Naʿt	-+--/-+--/-+--/-+-	Cevrî Dîvânı (s.63-65)	
Cevrī D:Nefʿī	Ol ki ṣad fehm ü ḫıred bir sözinüñ mülzemidür *Ene efṣaḥ* ḫaber-i muʿciz-i nuṭḳ u demidür	7	50	3	9a	82a	3b	Kasîde/ Naʿt	++--/++--/++--/++-	Cevrî D. (s.61-63) Nef’î D. (s.48-49)	Bu kasîde hem Nef’î hem de Cevrî Dîvânında yer almaktadır.
Cemʿī	Derūnum baḥr-i züḫḫār-ı suḫandur Kelāmım dürr-i şehvār-ı suḫandur	8	63	–	9b	101a	–	Kasîde/ Naʿt	+---/+---/+--	–	
Celīlī	Ol dürr-i yetīm baḥr-i sermed Serçeşme-yi enbiyā Muhammed	9	81	70	10b	127a	58b	Mesnevî/ Naʿt	--+/+-+-/+--	–	
Cinānī	Ey ḥaremüñ ṣāni-yi beytü’l-ḥarām Çarḫ-ı muʿallā saña ednā maḳām	10	75	45	11a	117a	34b	Mesnevî/ Naʿt	-++-/-++-/-+-	–	
Ḥāletī	Şemʿ-i tābān rehrevān-ı sübül Ser ü sālār-ı enbiyā vü rusül	11	70	46	12b	108b	35a	Mesnevî/ Naʿt	++--/+-+-/++-	–	
Ḥayretī	Ey pādşāh-ı her dü serā şāh-ı enbiyā V’ey hādi-yi Hüdā vü şehinşāh-ı aṣfiyā	12	67	–	13b	105b	–	Kasîde/ Naʿt	--+/-+-+/+--+/-+-	Hayretî Dîvânı	

ŞÂİR İSMİ	MATLAʿ BEYİT	SIRA NUMARASI			VARAK NUMARASI			NAZIM ŞEKLİ ve TÜRÜ	VEZİN	TENKİDİ YAPILAN ESER ve SAYFA NU.	AÇIKLAMALAR
		H	L	M	H	L	M				
Ḫaylī	Vechi var teşne-yi āb-ı keremüñ olsa cihān Ki yüzüñ ṣuyına ḫalḳ oldı senüñ kevn ü mekān	13	25	4	14a	48b	4a	Kasîde/ Naʿt	++--/++--/++--/++-	–	
Ḫāḳānī	Nice müsellem dimesünler aña Ẕātını mirʾāt idünüpdür Ḫudā	14	48	47	15b	78a	36a	Mesnevî/ Naʿt	-++-/-++-/-+-	–	
Dānişī	Sāyesi düşmez zemīne sen o naḫl-i Ṭūrsun Sāyesiz ḫūrşīdsin başdan ayaġa nūrsın	15	58	5	16b	96b	5a	Kasîde/ Naʿt	-+--/-+--/-+--/-+-	–	
Dānişī	Ey saña müştāḳ cümle enbiyā vü mürselīn Ẕātuñ engüşt-i kemāle ḫātem-i gevher-nigīn	16	62	–	17b	100a	–	Müseddes/ Naʿt	-+--/-+--/-+--/-+-	–	
Dānişī	Ḥabīb-i Ḫālıḳ-ı yektā Muḥammed Muṣṭafāsın sen İki ʿālemde maḫlūḳa imām u pīşvāsın sen	17	60	6	18a	98a	5b	Kasîde/ Naʿt	+---/+---/+---/+---	–	
Ẕātī	İdüp seherüñ sīne-yi sīmīnini kāġıd Altun ḳalemiyle bunı yazardı ʿuṭārid	18	85	7	19a	130b	6b	Kasîde/ Naʿt	--+/+--+/+--+/+--	–	
Ẕātī	Ey ayaġuñ ṭopraġı tāc-ı ser-i ʿarş-ı berīn Ḥażretüñle ṭoḳuz eflāk üzre faḫr eyler zemīn	19	86 107	8	19b	131b 159b	7a	Terciʿ-Bend/ N'at	-+--/-+--/-+--/-+-	–	Zâtî'nin bu şiiri L metninde 131b ve 159b olmak üzere iki defa yazılmıştır.
Ẕātī	Ey ẕāt-ı şerīfüñ gül-i gülzār-ı risālet Elfāẓ-ı şerīfüñ şekeristān-ı belāġat	20	105	44	21a	158a	34a	Kasîde/ Naʿt	--+/+--+/+--+/+--	–	
Ẕātī	Cūş idüp deryā-yı ʿışḳ Allāhu Rabbü'l-ʿālemīn Bir güher ḫalḳ eyledi kim ṣad hezārān āferīn	21	106	9	21b	158b	8a	Kasîde/ Naʿt	-+--/-+--/-+--/-+-	–	
Ẕihnī	Ṣubḥgāhī ki ruḫ-ı gülbin-i merġūle nesīm Oldı mirʾat-i ruḫ-ı ṣunʿ-ı ḫudāvend-i ḳadīm	22	–	10	22a	–	8a	Kasîde/ Naʿt	++--/++--/++--/++-	–	
Riyāżī	Niçe bir raġbet-i bīḥāṣıl-ı dünyā niçe bir Niçe bir bir iki bed mestile ġavġa niçe bir	23	23	–	23b	47a	–	Kasîde/ Naʿt	++--/++--/++--/++-	–	
Revānī	Resūl-i Ḥaḳ güzīn-i nesl-i Ādem O ẕāt-ı aʿżam içündür bu ʿālem	24	53	–	24a	97b	–	Mesnevî/ Naʿt	+---/+---/+--	–	
Rıżāyī	Demdür ki naġme-senc ola dil şevḳ-i yārdan Bülbül terennüm eyleye luṭf-ı bahārdan	25	49	11	24b	79b	9a	Kasîde/ Naʿt	--+/-+-+/+--+/-+-	Rızâyî D. (s.20-25)	

ŞÂİR İSMİ	MATLAʿ BEYİT	SIRA NUMARASI			VARAK NUMARASI			NAZIM ŞEKLİ ve TÜRÜ	VEZİN	TENKİDİ YAPILAN ESER ve SAYFA NU.	AÇIKLAMALAR
		H	L	M	H	L	M				
Rıżāyī	Göñlünde itdi naḳşı ḫaṭ-ı dilber āyine Ḳıldı cemāli muṣḥafını ezber āyine	26	53	–	26b	83a	–	Kasîde/ Naʿt	--+/-+-+/+--+/-+-	Rızâyî D. (s.33-36)	
Rıżāyī	Meh ḫāk-ı pāyına eẕelī çehre-sāyimiş Nūr-ı siyāhı ḫāk-ı der-i Muṣṭafāyimiş	27	52	–	27a	84a	–	Kasîde/ Naʿt	--+/-+-+/+--+/-+-	Rızâyî D. (s.36-38)	
Rıżāyī	Biḥamdillāh vezān oldı nesīm-i feyż-i Rabbānī Açıldı ġoncalar zeyn itdi gül ṣaḥn-ı gülistānı	28	72	–	27b	111a	–	Kasîde/ Naʿt	+---/+---/+---/+---	Rızâyî D. (s. 25-30)	
Rıżāyī	Evṣāf-ı ruḫuñ zebāna ṣıġmaz Deryādur o nāvdāne ṣıġmaz	29	57	–	29a	94a	–	Kasîde/ Naʿt	--+/+-+-/+--	Rızâyî D. (s. 10-15)	
Rıżāyī	Teġāfül eyledi gitdikçe āh-ı bīḥicābumdan Eṯer hep ḫˇāb-ı nāz olmaḳda āvāz-ı zebānumdan	30	88	–	30b	134a	–	Kasîde/ Naʿt	+---/+---/+---/+---	Rızâyî D. (s. 32-33)	
Rıżāyī	Ey [ki] itmez ḥarem-i ḳurbına bir ferd duḫūl Bāġ-ı cāhına göre gelmiş cennet medḫūl	31	89	–	31a	134b	–	Kasîde/ Naʿt	++--/++--/++--/++-	Rızâyî D. (s. 7-10)	
Rıżāyī	Ey Ḫatm-i Rusül ʿāleme gelseñ n'ola āḫir ʿĀdet budur āḫirde gelür bezme ekābir	32	90	–	32a	135b	–	Kasîde/ Naʿt	--+/+--+/+--+/+--	Rızâyî D. (s. 3-7)	
Rıżāyī	Miyān-ı ḥalḳa-yı zülfünde var bir iki meşāme ʿAbīr ṭabla-yı ʿuṭāride şemāme şemāme	33	91	–	33a	137b	–	Kasîde/ Naʿt	+---/+---/+---/+---	Rızâyî D. (s.16-19)	
Rıżāyī	Recā-yı luṭf iderüz faṣl-ı nev-bahār keremdür Ki her ṭaraf yine [pür]-berg-i sebz ü ʿişret ü demdür	34	92	–	34b	139a	–	Kasîde/ Naʿt	+---/+---/+---/+---	Rızâyî D. (s. 30-31)	
Şīrī	Urdı nevbet ṣubḥ-dem keyḫüsrev-i ḫāver zemīn Ḫayme-yi zerrīn sütūnun ḳurdı çarḫ-ı çārumīn	35	87	12	34b	133a	10b	Müsemmen Naʿt	-+--/-+--/-+--/-+-	–	
Şehrī	İdince cilve benānumda kilk-i müşg-āgīn İder ṣahīfe-yi eşʿārımı nümūne-yi Çīn	36	93	13	35a	139b	10b	Kasîde/ Naʿt	+-+-/++--/+-+-/++-	Şehrî Dîvânı (1. Kasîde)	
Şehrī	Göñül bir āfet-i devrānuñ oldı ḥayrānı Ki mihr-i ḫande ider müşriḳ-i girībānı	37	94	14	36a	140b	11b	Kasîde/ Naʿt	+-+-/++--/+-+-/++-	Şehrî Dîvânı (2. Kasîde)	
Şehrī	Şu deñlü virdi nezāket zemīne luṭf-ı bahār Ki pāy-bād-ı seherden bile olurdı figār	38	95	15	37a	142a	12a	Kasîde/ Naʿt	+-+-/++--/+-+-/++-	Şehrî Dîvânı (3. Kasîde)	
Şehrī	İder ʿizār-ı cihān-tābuñı beyān şuʿle Olur o şevḳ ile ser-tā-ḳadem zebān şuʿle	39	96	16	38b	143b	13a	Kasîde/ Naʿt	+-+-/++--/+-+-/++-	Şehrî Dîvânı (4. Kasîde)	

ŞÂİR İSMİ	MATLAʿ BEYİT	SIRA NUMARASI			VARAK NUMARASI			NAZIM ŞEKLİ ve TÜRÜ	VEZİN	TENKİDİ YAPILAN ESER ve SAYFA NU.	AÇIKLAMALAR
		H	L	M	H	L	M				
Şehrī	Āh kim ṭāliʿ-i şeref-āzār Düşmen-i aḫte-i saʿādetkār	40	97	–	39a	144b	–	Kasîde/ Naʿt	++--/+-+-/++-	Şehrî Dîvânı (5. Kasîde)	
Şehrī	Ey nāsıḫ-ı ḥükm-i köhne-edyān V'ey dīn-i cedīdine viren şān	41	98	17	41b	147b	13b	Terciʿ-Bend / Naʿt	--+/+-+-/+--	Şehrî Dîvânı Musammatlar	
Ṣubḥī	Naḳd-i genc-i taḥiyyat u teslīm Dürr-i tekrīm ü gevher-i taʿẓīm	42	71	–	42b	110a	–	Mesnevî/ Naʿt	++--/+-+-/++-	–	
Ṭıflī	Şāʿir-i nüktebārdur ḳalemim Tuḥfe-yi rūzgārdur ḳalemim	43	33	–	43a	60b	–	Kasîde/ Naʿt	++--/+-+-/++-	–	
Ṭıflī	Ey ḫüsrev ü taḫtgāh-ı maʿnā Oldı süḫanuñ penāh-ı maʿnā	44	40	48	43b	69b	37a	Mesnevî/ Naʿt	--+/+-+-/+--	–	
Ṭāhīr	Niçe bir fikr-i muḥāl u niçe bir ṭūl-ı emel Āftāb emelim itmedi taḥvīl-i ḥamel	45	101	–	45b	152b	–	Kasîde/ Naʿt	++--/++--/++--/++-	–	
ʿĀlī	Zihī celāl-i refīʿüñ maḳām-ı Rabb-i Celīl Zihī cemāl-i bedīʿüñ merām-ı ẕāt-ı Cemīl	46	–	18	46b	–	14b	Kasîde/ Naʿt	+-+-/++--/+-+-/++-	–	
ʿĀlī	Ey sebeb-i ḫilḳat-i arż u semā Faḫr-i rusül ḫātime-yi enbiyā	47	–	49	47b	–	39a	Mesnevî/ Naʿt	-++-/-++-/-+-	–	
ʿİṣmetī	Demdür ki feyż-yāb ola ʿālem baḥārdan Güldeste-yi neşāṭ ola dil rūzgārdan	48	28	19	48a	53a	15a	Kasîde/ Naʿt	--+/-+-+/+--+/-+-	ʿİsmetî D. (s. 2-7)	
ʿAzīz	*Ruḥī fidāk* ey gül-i nev-reste-yi ḥarem Verd-i ruḫunla oldı cihān ġayret-i İrem	49	31	20	49b	57b	16a	Kasîde/ Naʿt	--+/-+-+/+--+/-+-	–	
ʿAṭāyī	Gel ey ḫāme ḳıl naġme mānend-i ney Ser-i ḫumm-ı maʿnīden it cezb-i ney	50	34	50	50b	61b	39b	Mesnevî/ Naʿt	+--/+--/+--/+-	Sâkî-nâme/ (s. 67-112)	
ʿAṭāyī	Söyleye ey kilk-i bedīʿü'l-maḳāl Maḫbere ḫummında Felāṭūn-miṣāl	51	35	51	52a	63a	40b	Mesnevî/ Naʿt	-++-/-++-/-+-	–	
ʿAṭāyī	Levḥa-yı nūr-pāş ne cedvel Āḫirīn resm-i nüsḫa-yı evvel	52	36	52	53a	64b	41a	Mesnevî/ Naʿt	++--/+-+-/++-	–	

ŞÂİR İSMİ	MATLAʿ BEYİT	SIRA NUMARASI			VARAK NUMARASI			NAZIM ŞEKLİ ve TÜRÜ	VEZİN	TENKİDİ YAPILAN ESER ve SAYFA NU.	AÇIKLAMALAR
		H	L	M	H	L	M				
ʿAṭāyī	Ṣubḥ-ı ḫandān hidāyet güneşi Şeh-i kevneyn-i nebiyy-i Ḳureşī	53	37	53	54a	66a	42a	Mesnevî/ Naʿt	++--/++--/++-	Sohbetü'l-Ebkâr (s. 15-19)	
ʿIydī	Çıḳsa her āhile bir cān bedenimden tekrār Her nefes tāze ḳılur cānımı tīġ-i dildār	54	103	21	55a	155b	17a	Kasîde/ Naʿt	++--/++--/++--/++-	–	
ʿIydī	Egerçi ġam-ı ʿışḳile pāy-mālüz Ġubār-ı reh-i bir büt-i bīmelālüz	55	104	–	56a	157a	–	Kasîde/ Naʿt	+--/+--/+--/+--	–	
L: ʿIydī H:ʿAbdī	Es-selām ey kāʾinātuñ āfitāb-ı enveri Ḥażret-i Ḥaḳḳun Ḥabīb-i Ekremi peyġamberi	56	65	–	56b	103a	–	Kasîde/ Naʿt	-+--/-+--/-+--/-+-	–	
Fehīm-i Kadīm	Mihr ü meh kim devr iderler ʿālemi her rūz u şeb Devr-i nāhemvār-ı eflāke gülerler rūz u şeb	57	21	22	57b	44b	17b	Kasîde/ Naʿt	-+--/-+--/-+--/-+-	Fehîm Dîvânı (s. 98-106)	
Fehīm-i Kadīm	Dün gice çarḫa kim ʿitāb itdüm Tā ebed vaḳf-ı ıżṭırāb itdüm	58	69	–	58b	107a	–	Kasîde/ Naʿt	++--/+-+-/++-	Fehîm Dîvânı (s.106-114)	
Fużūlī	Ey pādişeh-i serīr-i *levlāk* Maḳṣūd-ı vücūd-ı ḫāk ü eflāk	59	41	54	59b	72a	42a	Mesnevî/ Naʿt	--+/+-+-/+--	Leylâ vü Mecnûn (s.43-49)	
Fużūlī	Yā menbaʿu'l-mekārim [ü] yā maʿdene'l-vefā Yā mecmaʿa-l meḥasin [ü] yā maẓhar'ül-ʿaṭā	60	42	–	60b	73a	–	Kasîde/ Naʿt	--+/-+-+/+--+/-+-	Leylâ vü Mecnûn (s.54-57)	
Fużūlī	Ne kim ṣaḥīfe-yi tedbīre ʿaḳl ider masṭūr Ṣaġınmañ anı olur olmaz olmayan maḳdūr	61	43	–	61a	73b	–	Kasîde/ Naʿt	+-+-/++--/+-+-/++-	Fuzûlî Dîvânı (Kasîde 2)	
Fużūlī	Ṣaçma ey göz eşkden göñlümdeki odlare ṣu Kim bu deñlü tutuşan odlare ḳılmaz çāre ṣu	62	44	23	62a	74b	18b	Kasîde/ Naʿt	-+--/-+--/-+--/-+-	Fuzûlî Dîvânı (Kasîde 3)	
Fużūlī	Çeker bīraḥmlar yanında her sāʿat zebān ḫançer Günāhım s̱ābit eyler ölmegim ḫāṭır-nişān ḫançer	63	45	–	62b	75b	–	Kasîde/ Naʿt	+---/+---/+---/+---	Fuzûlî Dîvânı (Kasîde 4)	
Fużūlī	Āb levḥi üzre çekmiş mevcden mısṭār ṣabā Sebzeden naḳl itmege vaṣf-ı ḫaṭ-ı dilber ṣabā	64	46	–	63a	76b	–	Kasîde/ Naʿt	-+--/-+--/-+--/-+-	Fuzûlî Dîvânı (Kasîde 5)	

ŞÂİR İSMİ	MATLAʿ BEYİT	SIRA NUMARASI			VARAK NUMARASI			NAZIM ŞEKLİ ve TÜRÜ	VEZİN	TENKİDİ YAPILAN ESER ve SAYFA NU.	AÇIKLAMALAR
		H	L	M	H	L	M				
Fevrī	Memālik-i dü cihānuñ olup serīrine şāh ʿAduvv-ı dīniñi dirseñ ḳılam helāk u tebāh	65	54	–	64a	85b	–	Tahmîs/ Naʿt	+-+-/++--/+-+-/++-	–	
Fevrī	Gūy-ı Ḥabībe bir gice mihmān olam gibi Hicr āḫir oldı vāṣıl-ı cānān olam gibi	66	55	24	65b	87b	19a	Tercîʿ-Bend / Naʿt	--+/-+-+/+--+/-+-		
Fevrī	Ey Resūl-i Ḫudā-yı Celle Celāl V'ey Nebiyy-i Müheymin ü Müteʿāl	67	56	55	67a	89b	43a	Tercîʿ-Bend / Naʿt	++--/+-+-/++-	–	
Fażlī	Yā İlāhi günāhkār oldum Nefs elinde ẕelīl ü ḫᵛār oldum	68	80	56	70b	124b	45b	Mesnevî/ Naʿt	++--/+-+-/++-	–	
Fāʾiżi	Seḥer olunca buḫār-ı zemīn sipihre mümās Sepīde ṣanma ki taṣʿīd-i zībaḳ itdi bu ṭās	69	–	25	72b	–	20a	Kasîde/ Naʿt	+-+-/++--/+-+-/++-	–	
H Fāʾiżi L Ŝābit	Ey dil demidür söze virüp tāb Eyle gül-i gūş-ı cānı sīr-āb	70	53	–	72b	84b	–	Mesnevî/ Naʿt	--+/+-+-/+--	–	
Fāʾiz Ṣulḥī	Diler ki göstere ṭāvus-ı ḫāme cevlānī İde ṣaḥīfe-yi kāfūra ʿanber-efşānī	71	–	26	73a	–	20a	Kasîde/ Naʿt	+-+-/++--/+-+-/++-	–	
Feyżī	Merḥabā ey seḥer-i şemʿe fürūz-ı āfāḳ Eyledüñ şevb-i siyāhın yine çarḫuñ iḥrāḳ	72	–	27	74a	–	21a	Kasîde/ Naʿt	++--/++--/++--/++-	–	
Gevherī	Tafṣīl-i muḳaddemāt-ı mücmel Tedbīr-i pesīn-i ʿaḳl-ı evvel	73	39	–	75b	68b	–	Mesnevî/ Naʿt	--+/+-+-/+--	–	
Mezāḳī	Ḫüsrev-i ʿışḳum felek köhne serīrimdür benim ʿAḳl-ı kül hem müsteşār u hem müşīrimdür benim	74	38	28	76a	67a	21b	Kasîde/ Naʿt	-+--/-+--/-+--/-+-	Mezâkî Dîvânı (s. 167-170)	
Naẓmī	O dem ki geldi ḥamel burcına şeh-i ḫāver Nişār-ı naḳd-i bahār itdi gülşene yaḫser	75	–	–	77b	–	–	Kasîde/ Naʿt	+-+-/++--/+-+-/++-	–	
Naẓmī	Sevād-ı zülfüñ eger olmasa niḳāb saña Yanardı itse naẓar çeşm-i āftāb saña	76	–	–	80a	–	–	Kasîde/ Naʿt	+-+-/++--/+-+-/++-	–	

ŞÂİR İSMİ	MATLAʿ BEYİT	SIRA NUMARASI			VARAK NUMARASI			NAZIM ŞEKLİ ve TÜRÜ	VEZİN	TENKİDİ YAPILAN ESER ve SAYFA NU.	AÇIKLAMALAR
		H	L	M	H	L	M				
Naẓmī	Kūy-ı dildār kim meʾābımdur Şems-i āvāre-yi cenābumdur	77	–	–	80b	–	–	Kasîde/ Naʿt	++--/+-+-/++-	–	
Neşāṭī	Gel ey bihīn güher-i kār-ḫāne-yi tekvīn Aḳıt firāḳ ile gözden cevāhir-i rengīn	78	18	29	81a	40b	22b	Kasîde/ Naʿt	+-+-/++--/+-+-/++-	Neşâtî Dîvânı	
Neşāṭī	Mihr ü meh ser-germ-i sevdā kim gezer her rūz u şeb Sīm ü zer īṣār iderler dehre yek-ser rūz u şeb	79	22	–	82a	46a	–	Kasîde/ Naʿt	-+--/-+--/-+--/-+-	Neşâtî Dîvânı	
Neşāṭī	Niçe bir dilde bu endīşe-yi dünyā niçe bir Niçe bir peyrevi-yi nefs-i ḫod-ārā niçe bir	80	24	30	83a	48a	23a	Kasîde/ Naʿt	++--/++--/++--/++-	Neşâtî Dîvânı	
Nāʾilī	Nuṭḳ-āferīn ki ṭabʿıma feyż-i maḳāl ider İlhām-ı naʿt-ı mefḫar-ı aṣḥāb u āl ider	81	19	31	83b	41b	23b	Kasîde/ Naʿt	--+/-+-+/+--+/-+-	Nâ'ilî Dîvânı (s. 21-24)	
Nāʾilī	Ne şād-māni-yi bezm-i viṣāl-i yār ḳalur Ne ẕevḳ-i ṣoḥbet-i sāḳi-yi gül-ʿizār ḳalur	82	20	32	84b	43a	24a	Kasîde/ Naʿt	+-+-/++--/+-+-/++-	Nâ'ilî Dîvânı (s. 24-28)	
Nāʾilī	Kerem taṣavvur ider çarḫ-ı dūn ʿitābında Ki ḥaml-ı minnet ider cevr-i bīḥisābında	83	29	33	85b	54b	25a	Kasîde/ Naʿt	+-+-/++--/+-+-/++-	Nâ'ilî Dîvânı (s. 28-32)	
Nāʾilī	Çīn-i nāẓım cebīn-güşā-yı dilim Fitneyim genc-i iḫtifā-yı dilim	84	66	–	87a	104b	–	Kasîde/ Naʿt	++--/+-+-/++-	Nâ'ilî Dîvânı (s. 32-36)	
Nefʾī	ʿUḳde-yi ser-rişte-yi rāz-ı nihānīdür sözüm Silk-i tesbīḥ-i dür-i sebʿa'l-meṣānīdür sözüm	85	64	34	88a	102a	26a	Kasîde/ Naʿt	-+--/-+--/-+--/-+-	Nef'î Dîvânı (s. 45-48)	
Nevʾī	Sākin-i sāḥa-yı sarāy-ı ebed Yaʿni ser-ḫayl-i enbiyā Aḥmed	86	76	–	89a	119a	–	Mesnevî/ Naʿt	++--/+-+-/++-	–	
Nābī	Gele ey ḫāme-yi şikeste-zebān Vādi-yi naʿta ol birāz pūyān	87	47	57	90a	77a	47a	Mesnevî/ Naʿt	++--/+-+-/++-	–	
Nādirī	Ey cemālüñ şemʿ-i bezm-ārā-yı ḳurb-ı Kirdgār Cebraʾīl āvāre-yi nūr-ı ruḫuñ pervānevār	88	61	35	90b	99b	27a	Terkîb-i Bend/ Naʿt	-+--/-+--/-+--/-+-	–	

ŞÂİR İSMİ	MATLAʿ BEYİT	SIRA NUMARASI			VARAK NUMARASI			NAZIM ŞEKLİ ve TÜRÜ	VEZİN	TENKİDİ YAPILAN ESER ve SAYFA NU.	AÇIKLAMALAR
		H	L	M	H	L	M				
Nādirī	Ey şeh-i ʿizzet-penāh-ı taḫt-gāh-ı mıṣr-ı dīn Ḫıdmetüñde bir hümām-ı nāme-ber Rūḥu'l-Emīn	89	32	36	91a	59a	27b	Kasîde/ Naʿt	-+--/-+--/-+--/-+-	–	
Vücūdī	Ey sebeb-i kevn-i vücūd-ı beşer Mebde-yi ervāḥ u rüsūm-ı ṣuver	90	73	–	92b	112b	–	Mesnevî/ Naʿt	-++-/-++-/-+-	–	
Vücūdī	Yine esdi nesīm-i bāġ-ı cinān Tāzelendi riyāż-ı gülşen-i cān	91	74	58	94b	115b	47b	Mesnevî/ Naʿt	++--/+-+-/++-	–	
Vecīhī	Ṣabā gülgeşt-i gülşende idüp evżāʿ-ı mestāne Ṭoḳındı şāhidāne nevres-i şehr-i gülistāna	92	102	37	96a	154a	28a	Kasîde/ Naʿt	+---/+---/+---/+---	–	
Vechī	Bülbül-i gülbün-i naẓma budur evlā herdem Ġoncaveş medḥ-i Resūl-i s̱aḳaleyne aça fem	93	99	–	97a	149a	–	Kasîde/ Naʿt	++--/++--/++--/++-	–	
Hāşimī	Yā Resūlallāh çü sensin ṣadr-ı bedr-i kāʾināt Mefḫar-ı peyġamberān u maẓhar-ı ẕāt u ṣıfat	94	100	–	99a	151a	–	Kasîde/ Naʿt	-+--/-+--/-+--/-+-	–	
Hüdāyī	Nev-bahār irdi biḥamdillāh cihān kesb itdi cān Ẕikr-i Ḥaḳda oldı her berg-i çemen raṭbü'l-lisān	95	26	38	100a	50b	29a	Kasîde/ Naʿt	-+--/-+--/-+--/-+-	–	
Yaḥyā	Fuḳarā leşkerinüñ serdārı Ġurebā kişverinüñ sālārı	96	68	59	101a	106b	48b	Mesnevî/ Naʿt	++--/++--/++-	–	
Yaḥyā	Ṣallu ʿala men hüve şemsü'ḍ-ḍuḥā Ṣallu ʿala seyyidine'l-Muṣṭafā	97	77	–	101b	120a	–	Mesnevî/ Naʿt	-++-/-++-/-+-	–	
Yaḥyā	Kān-ı vefā baḥr-i muḥīṭ-i seḫā Ẓıll-ı Ḫudā şems-i Hadā Muṣṭafā	98	78	60	102b	121a	49a	Mesnevî/ Naʿt	-++-/-++-/-+-	–	
Yaḥyā	İstedi açılmaġa gülzār-ı hūr Yaʿni hüveydā ola dīdār-ı hūr	99	79	–	103b	122b	–	Mesnevî/ Naʿt	-++-/-++-/-+-	–	
Yaḥyā	Vāḳıf-ı rāz-ı ʿilm-i ʿālem-i ġāyb Kāşif-i sırr-ı muṣḥaf-ı *lārayb*	100	82	–	105a	128a	–	Mesnevî/ Naʿt	++--/+-+-/++-	–	
Yaḥyā	Zihī ḫāme-yi ḳudret-i müsteʿān ʿUlūm-ı nihān oldı andan ʿıyān	101	83	61	105b	129a	50a	Mesnevî/ Naʿt	+--/+--/+--/+-	–	

ŞÂİR İSMİ	MATLAʿ BEYİT	SIRA NUMARASI			VARAK NUMARASI			NAZIM ŞEKLİ ve TÜRÜ	VEZİN	TENKİDİ YAPILAN ESER ve SAYFA NU.	AÇIKLAMALAR
		H	L	M	H	L	M				
Yaḥyā	O ẓıll-ı Ḫudā üstüne āşkār Olurdı gelüp bir pulat sāyevār	102	84	–	106b	130a	–	Mesnevî/ Naʿt	+--/+--/+--/+-	–	
Nādirī	Ey cemālüñ şemʿ-i bezm-ārā-yı ḳurb-ı Kirdgār V'ey cebīnüñ ḫalvet-i ḫāṣ-ı viṣāle nūr-ı yār	103	–	43	107a	–	33b	Taḫmîs/ Naʿt	-+--/-+--/-+--/-+-	–	
Zaḫmī	Minnet Allāha irişdi yine eyyām-ı bahār Ḳudretin sāniʿ-i ʿālem yine ḳıldı iẓhār	104	–	–	107a	–	–	Kasîde/ Naʿt	++--/++--/++--/++-	–	
ʿĀrifī	Pür itmiş bāde-yi gül-rengile cām-ı dıraḫşānı Görüñ ʿişretdedür ṣaḥn-ı çemende verd-i ḫandānı	105	–	39	108b	–	30a	Kasîde/ Naʿt	+---/+---/+---/+---/	–	
Vehbī	Ol ki evc-i ḳadr ü şānuñ mihr-i enver ṭalʿati Āferīde çarḫ-ı behr-i ẕāt-ı ʿālī ḫilḳati	106	–	–	109a	–	–	Kasîde/ Naʿt	-+--/-+--/-+--/-+-	–	
Firdevsī	Bahār eyyāmıdur vaḳt-i gül-i bāġ-ı muṭarrādur Yine mürġ-i seḥerde tāb-ı nār-ı ʿışḳı peydādur	107	–	–	110b	–	–	Kasîde/ Naʿt	+---/+---/+---/+---		

MİʿRĀCİYELER

ŞÂİR İSMİ	MATLAʿ BEYİT	SIRA NUMARASI			VARAK NUMARASI			NAZIM ŞEKLİ ve TÜRÜ	VEZİN	TENKİDİ YAPILAN ESER ve SAYFA NU.	AÇIKLAMALAR
		H	L	M	H	L	M				
ʿĀrif	Ṣad ḥamd o ḳadīm kār-sāza Ol ṣāniʿ-i āsmān ṭırāza	1	–	–	112b	–	–	Mesnevî/ Miʿrâciye	--+/+-+-/+-- ++--/+-+-/++- +---/+---/+-- -+--/-+--/-+- -++-/-++-/-+- ++--/++--/++-	–	
Nādirī	Teʿālallāh zihī şām-ı sürūr-encām u ġam-fersā Ki oldı maẓhar-ı esrār-ı *subḥāne'l-leẕī esrā*	2	1	40	120a	1b	30b	Kasîde/ Miʿrâciye	+---/+---/+---/+---	–	
Riyāżī	Kim itdi gevherin ḥāk içre ḫūrşīd-i cihān-ārā Anı bulmaġa ġırbāl itdi ḥāżır ṭārem-i vālā	3	2	41	121b	3b	31b	Kasîde/ Miʿrâciye	+---/+---/+---/+---	–	
Ṣābit	Ḫoşā ferḫunde aḫter leyle-yi mümtāz u müsteṣnā Ki ʿünvān-ı Berāt u Ḳadridür ser-sūre-yi İsrā	4	–	72	123b	–	67a	Kasîde/ Miʿrâciye	+---/+---/+---/+---	–	
ʿAṭāyī	Şebāngeh kim irüp hengām-ı luṭf-ı Ḥażret-i Mevlā Feraḫ-baḫş u neşāṭ-engīz idi şām-ı viṣāl-āsā	5	3	42	126a	6a	33a	Kasîde/ Miʿrâciye	+---/+---/+---/+---	Nev'î-Zâde Atayî Dîvânı (s. 46-52)	
Neşāṭī	Bir şeb ki felek idüp çerāġān Zeyn olmuşidi nücūm-ı raḫşān	6	4	62	127b	8b	50b	Mesnevî/ Miʿrâciye	--+/+-+-/+--	–	
ʿAṭāyī	Şebāngeh ki şāhenşeh-i baḫter Çerāġānile ḳaṣrına virdi fer	7	5	63	128b	10a	51a	Mesnevî/ Miʿrâciye	+--/+--/+--/+-	Sâkî-nâme/ (s.113-118)	
ʿAṭāyī	Şeb ki ʿarūs-ı tutuḳ-ı nüh ḳıbāb Çehre-yi pür-nūrına çekdi niḳāb	8	8	64	130a	16a	52a	Mesnevî/ Miʿrâciye	-++-/-++-/-+-	–	
ʿAṭāyī	Bir şebāngāh ki nūr-ı mehtāb Eyledi ʿālemi ġarḳ-ı sīm-āb	9	9	65	132b	18b	53b	Mesnevî/ Miʿrâciye	++--/++--/++-	Sohbetü'l-Ebkâr (s. 19-25)	
ʿAṭāyī	Bir şebāngeh ki luṭf-ı Rabbānī Bürüdi dehre berd-i nūrānī	10	10	66	134a	21a	55a	Mesnevî/ Miʿrâciye	++--/+-+-/++-	–	

ŞÂİR İSMİ	MATLAʿ BEYİT	SIRA NUMARASI			VARAK NUMARASI			NAZIM ŞEKLİ ve TÜRÜ	VEZİN	TENKİDİ YAPILAN ESER ve SAYFA NU.	AÇIKLAMALAR
		H	L	M	H	L	M				
Fużūlī	Çün feyż-i vücūduñ ile ey pāk Reşk-i felek oldı ʿarṣa-yı ḫāk	11	6	67	135a	11b	55b	Mesnevî/ Miʿrâciye	--+/+-+-/+--	–	
Āẕerī	Ṣallu ʿalā mefḫari ehli'l-verā Men hüve ḳad kāne nebiyyen lenā	12	7	–	136a	12b	–	Mesnevî/ Miʿrâciye	-++-/-++-/-+-	–	
Fāʾiżī	Bir şeb yem-i nūr idüp telāṭum Olmuşdı zemīn sipihr-i çārum	13	11	–	138a	22b	–	Mesnevî/ Miʿrâciye	--+/+-+-/+--	–	
Yaḥyā	Devlet ol ʿāşıḳa kim yār aña İltifāt ide selāmile aña	14	12	–	140a	25a	–	Mesnevî/ Miʿrâciye	++--/++--/++-	–	
Ḥāletī	Bir şebāngeh ki ṭurre-yi şeb-i tār Yer yüzin eylemişdi cāy-ı ḳarār	15	13	–	141a	26a	–	Mesnevî/ Miʿrâciye	++--/+-+-/++-	–	
Cinānī	Bir gice kim meşʿal-i sīmīn-i māh Rūşen idi şevḳile tā ṣubḥgāh	16	14	68	142b	28a	56b	Mesnevî/ Miʿrâciye	-++-/-++-/-+-	–	
Lā-Edri	Bir gice kim çü mihr-i mihr-efrūz ʿĀlem olmuşdı rūşen-i bīrūz	17	15	–	144a	30a	–	Mesnevî/ Miʿrâciye	++--/+-+-/++-	–	Şâiri belli değildir.
Yaḥyā Efendi	Kimde kim ola ʿışḳ-ı Rabbānī ʿĀḳıbet cezbesi çeker anı	18	16	69	145b	32b	57b	Mesnevî/ Miʿrâciye	++--/+-+-/++-	–	
Yaḥyā Efendi	Şu kim ʿışḳ-ı yārile ṣādıḳ olur Aña kendü maʿşūḳı ʿāşıḳ olur	19	17	–	147a	34a	–	Mesnevî/ Miʿrâciye	+--/+--/+--/+-	–	

SONUÇ

İslâmiyetin Türkler arasında yayılmasıyla birlikte bu yeni dîn; onların yaşam tarzını, fikir yapısını, kültür ve edebiyatını önemli oranda değiştirmiş ve yeniden şekillendirmiştir. Edebiyatımızda yeni nazım şekilleri ve türler ortaya çıkmış, ilk zamanlar her ne kadar Arap ve Fars edebiyatlarının etkisi altında kalınsa da zamanla edebiyatımız özgünleşerek kendine has bir yapıya kavuşmuştur.

Temel husûsiyetleri bakımından Klâsik Türk edebiyatının dînî bir karakter taşıdığını söylemek mümkündür. Allah sevgisi, tevhîd inancı, Hz. Peygamber'e duyulan muhabbet gibi pek çok dînî temelli konu, manzûm ve mensûr örnekleriyle edebiyatımızda işlenmiştir. Milletimiz, Hz. Peygamber'e büyük bir hürmet ve sevgi hissi ile bağlanmış, iştiyâkla O'na özlem duymuştur. Bu durum Hz. Muhammed vasfında birçok edebî eserin ortaya çıkmasına vesîle olmuş; Siyer-i nebî, mevlid-i şerîf, kırk hadîs, mi'râciye, hicret-nâme, şefâat-nâme, gazâ-nâme, hilye-i şerîf gibi türler içerisinde Hz. Peygamber'in hayatında gerçekleşen tüm hâdiseler ile O'nun vasfına dâir bütün husûsiyetler dile getirilmiştir. Na'tlar da Hz. Peygamber'in methini ve vasfını esas alan bir türdür ve Kur'ân-ı Kerîm'de Cenâb-ı Hakk'ın diliyle Hz. Peygamber'in övülmesi, na't yazımının kutsal bir vazîfe olarak telakkî edilmesini sağlamıştır. Şâirler, kaleme aldıkları şiirlerde; O'nun yaşamını, mûcizelerini, fizikî ve rûhî özelliklerini, Allah katındaki değerini, diğer peygamberlerden ayrılan yönlerini ve bunlara benzer pek çok niteliğini dile getirmişlerdir.

Hz. Peygamber'in sıfatlarının tavsîfi sırasında üzerinde durulan husûslardan biri de mi'râc hadîsesini yaşamış olmasıdır. Mi'râc, Hz. Peygamber'in Mescid-i Harâm'dan Mescîd-i Aksâ'ya, oradan da göğe yaptığı yolculuğu ifâde etmektedir. Bu olay Hz. Muhammed'i tüm peygamberlerden ayırmış ve O'nun Allah katındaki kıymetini pekiştirmiştir. İnsanoğlunun en şereflisi olan Resûl-i Ekrem'in yaşadığı bu hâdise şâirlerce dile getirilmiş ve zamanla müstakil bir tür hâline gelmiştir.

Çalışma konumuzu teşkil eden mecmûalar; XV., XVI. ve XVII. yüzyıllarda kaleme alınan Hz. Peygamber'e övgü nitelikli na'tlar ile Hz. Peygamber'in mi'râcını anlatan manzûmeleri bir araya getiren; mürettibinin ve devrinin edebî zevkini ortaya koyan antalojik eserlerdir. Bilindiği üzere mecmûalar, gün yüzüne çıkmamış eserleri bünyesinde barındırması, divân teşkilinde mürâcaat kaynağı olması, dönemin edebî

özelliklerini ortaya koyması bakımından Klâsik Türk edebiyatının önemli kaynakları arasında yer almaktadır. Yüzyıllar geçmesine rağmen milletimizin nazarında kıymetinden hiçbir şey kaybetmeyen na't ve mi'râciyeleri bir araya getiren bu mecmûaların günümüz Türkçesine aktarılması ve tanıtılması, bu alanda yapılan çalışmalara önemli bir katkı sağlayacaktır. Prof. Dr. Emine Yeniterzi'nin na'tlar ve Prof. Dr. Metin Akar'ın mi'râciyeler üzerine hazırlamış oldukları doktora tezleri edebiyatımızda bu konular üzerine yapılan en kapsamlı çalışmalar arasında yer almaktadır.

Tez çalışmamızın konusunu teşkil eden mecmûalar yapı ve muhtevâ özellikleri bakımından incelenmiş, üç metnin de ayrıntılı tanıtımı yapılmıştır. Bunun yanında metinlerin 1210 numaralı mecmûa esâs alınarak detaylı indeksi hazırlanmıştır. Mecmûaların kim tarafından tertip edildiğine dâir kesin bilgiler bulunmamakla birlikte 1210 ve 312 numaralı mecmûların mürettibi olarak Abdülbâkî ismi zikredilmektedir. Ancak, Abdülbâkî adlı şahıslar üzerine yaptığımız taramalarda mecmûa sâhibi bir kişiye rastlayamadık. Mukaddime bölümü bulunmayan 733 nolu mecmûanın da kim tarafından tertiplendiği belli değildir. Eserlerin müstensihleri hakkında da belirsizlik söz konusudur. Hamîdiye ve Lala İsmâil metinlerinde müstensihe dâir herhangi bir kayıt bulunmamakla birlikte, Milli Kütüphânede bulunan 312 numaralı mecmûada Mîrzā-zâde Ahmed Neylî (ö. 1747), Mevlevî şeyhi Hüseyin Fahreddîn Dede (ö. 1911) ve Avnî Hüseyin Beg'in (ö. 1883) isimleri geçmektedir.

312 ve 733 numaralı mecmûalarda derkenâra yazılmış birer tâne farklı şiir dışında üç metin arasında belirgin bir uyum söz konusudur. İçerisinde en fazla şiir bulunan mecmûa 1210 numaralı Hamîdiye nüshasıdır ve 733 numaralı mecmûa, 1210 numaralı Hamidiye metninin kısmen eksik bir nüshası görünümündedir. 312 numaralı mecmûa ise diğer iki nüshadan daha az şiir barındırmasına rağmen taşımış olduğu benzerlikler yönüyle bahsi geçen mecmûaların bir nüshası olarak değerlendirilmiştir. 1210 numaralı Nu'ût-ı Nebeviyye Mecmûası'nda şâiri belli olmayan bir şiirle birlikte elli altı şâirin yüz yedisi na't ve on dokuzu mi'râciyye olmak üzere yüz yirmi altı şiirine; 733 numaralı Mi'râciyye ve Naʿt-ı Şerîfler Mecmûası'nda şâiri belli olmayan bir şiirle birlikte kırk dört şâirin doksanı na't ve on yedisi mi'râciye olmak üzere yüz yedi şiirine; 312 numaralı Na't-ı Şerîf Mecmûası'nda ise kırk şâirin elli dokuzu na't ve on ikisi mi'râciye olmak üzere yetmiş bir şiirine yer verilmiştir. Üç nüshanın en kapsamlısı

olan Hamîdiye mecmûasında, 74 kasîde, 43 mesnevî, 4 tercî-bend, 2 tahmîs, 1 terkîb-i bend, 1 müseddes ve 1 müsemmen bulunmaktadır. Na’tlarda başta *Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün* (19 şiir), *Mefāʿilün / Feʿilātün / Mefāʿilün / Feʿilün* (15 şiir) ve *Feʿilātün / Mefāʿilün / Feʿilün* (15 şiir) vezinleri olmak üzere genellikle uzun kalıpların kullanıldığını görmekteyiz. Mi’râciyyelerde ise *Feʿilātün / Mefāʿilün / Feʿilün* (5 şiir), *Müfteʿilün / Müfteʿilün / Fāʿilün* (4 şiir) ve *Mefʿūlü / Mefāʿilün / Feʿūlün* (4 şiir) tarzındaki kısa kalıplı vezinler tercîh edilmiştir.

Bünyesinde yer alan şiir örnekleri ve bu şiirlerin muhtevâsındaki zenginlik yönüyle Na’t ve Mi’râciyye Mecmûaları son derece önemli metinlerdir. Çalışmamızda ilk olarak bu metinlerin edebiyat sahasına kazandırılması amaçlanmıştır. Bu sebeple mecmûaların muhtevâsı üzerine yapmış olduğumuz incelemeler, konunun sadece mukaddimesi niteliği taşımaktadır. Zengin bir içeriğe sâhip olan na’t ve mi’râciyelerin mecmûadan hareketle tasnîf ve tahlîlinin yapılması devrin edebî anlayışını ortaya çıkaracak, o dönemde en dikkate değer şâirlerin kimler olduğu hakkında bizlere ipuçları sunacaktır.

KAYNAKÇA

AKAR, Metin (1987). *Türk Edebiyatında Manzum Mi'râc-nâmeler*, Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay.

AKKUŞ, Metin (1993). *Nef'î Dîvânı,* Ankara: Akçağ Yayınları.

ARSLAN, Mustafa (2010). Tasavvuftaki Nur-ı Muhammedî Anlayışının Bir Eski Türk Edebiyatı Metni Olan Muhammediyedeki Tezahürleri, Ulusal Eski Türk Edebiyatı Sempozyumu, Ankara, s.89-100.

AVŞAR, Ziya (2008). Tenkitli Metin Neşrinde İmlâ Sorunu Üzerine Yeni Düşünce ve Öneriler, Turkish Studies/ Türkoloji Araştırmaları, Volume 3/6, s.75-111.

AYAN, Hüseyin (1981). *Cevri Hayâtı, Edebi Kişiliği, Eserleri ve Divanının Tenkitli Metni* , Erzurum: Atatürk Üniversitesi Basımevi.

AYAN, Hüseyin (1986). Abdülbâkî Ârif Efendinin Mi'râciyesi, Konya : S. Ü. İlâhiyat Fakültesi Dergisi, s. 1-11.

AYAN, Hüseyin (2011). *Leylâ vü Mecnûn, Fuzûlî,* İstanbul: DergahYayınları, 5. Baskı.

AYDEMİR, Yaşar (2007). Metin Neşrinde Mecmûaların Rolü ve Karşılaşılan Problemler, Turkish Studies/ Türkoloji Araştırmaları, Volume 2/3, s.122-137.

ÇAM, Nusret (1997). *İslamda Sanat ve Sanatta İslam*, Ankara: Akçağ Yayınları.

ÇAVUŞOĞLU, Mehmed-TANYERİ M.Ali (1981). *Hayretî Dîvanı Tenkidli Basım,* İstanbul.

ÇELEBİOĞLU, Amil (1983). *Türk Edebiyatında Manzum Dînî Eserler,* Şükrü Elçin Armağanı, Ankara, s. 153-166.

ÇETİŞLİ, İsmail (1998). Tanzimat Sonrası Türk Şiirinde Hz. Peygamber, Kutlu Doğum Haftası Sempozyumu, Isparta.

ÇETİŞLİ, İsmail (2012). *Türk Şiirinde Hz. Peygamber (1860-2011),* Ankara: Akçağ Yayınları, 1. Baskı.

ÇİÇEKLER, Mustafa (2006). *Na't,* DİA, İstanbul: Türkiye Diyânet Vakfı Yay. C.32, s. 435-436.

DEMİRCİ, Mehmet (2008). *Nûr-ı Muhammedi*, İstanbul: Kitapevi Yayınları.

DEMİREL, Mustafa (2005). *Mehmed Ali Çelebi (Rızâyî) Dîvân -Giriş-İnceleme-Metin-Sözlük-Tıpkıbasım*, İstanbul: Çağrı Yayınları.

DEMİREL, Şener (1999). *Şehrî Hayâtı, Sanatı, Divanı'nın Tenkitli Metni ve Tahlili ,* Basılmamış Doktora Tezi, Elazığ: Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

DEVELLİOĞLU, Ferit (2006). *Osmanlıca Türkçe Ansiklopedik Lügat,* Ankara: Aydın Kitapevi Yayınları, 23. Baskı.

ERDEM, Sadık (2007). *Neylî,* İstanbul: DİA, İstanbul: Türkiye Diyânet Vakfı Yay, C. 33, s. 70-71.

ERDOĞAN, Kenan (1999). Klâsik Mi'râciyyelerden Farklı Bir Mi'râciyye: Said Paşa ve Mi'râciyyesi, Erzurum: Atatürk Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsi Dergisi, S. 12, s. 163-185.

GIYNAŞ, Kamil Ali (2011). Şiir Mecmûaları Hakkında Yapılan Çalışmalar Bibliyografyası, Konya: Selçuk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Dergisi, S. 25, s. 245-260.

GÖRENER, İbrahim (2002). Hz. Peygamber ve Sosyal Gerçeklik, İlmi Araştırmalar Dergisi, C.15 S.4.

İPEKTEN, Halil (1990). *Nailî Divanı,* Ankara: Akçağ Yayınları.

İPEKTEN, Haluk, (1974). *İsmetî Dîvânı (Edisyon Kritik),* Ankara.

İSEN, Mustafa (1997). *Ötelerden Bir Ses,* Ankara: Akçağ Yayınları.

KANAR, Mehmet (2008). *Farsça Türkçe Sözlük,* İstanbul: Say yay.

KAPLAN, Mahmut (1996). *Neşâtî Divanı,* İzmir: Akademi Kitabevi,

KAPLAN, Mehmet (1978). *Nesillerin Ruhu,* İstanbul: Dergah Yayınları.

KARA, Mustafa (1998). Mi'râc, Mirâciye ve Bursali Safiye Hâtun'un Vakfiyyesi, Bursa: Uludağ Üniversitesi İlâhiyât Fakültesi Dergisi S: 7 C: 7, s. 25-40.

KARAKÖSE, Saadet(1994). *Nev'î-zâde Atâyî Dîvânı,* Malatya: İnönü Üniversitesi Doktora Tezi.

KILIÇ, Atabey (2012), Mecmûa Tasnifine Dâir, Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII, Mecmûa: Osmanlı Edebiyatının Kırk Anbarı, İstanbul: Turkuaz, s.75-96.

KILIÇ, Filiz (2010). *Âşık Çelebi Meşâ'irü'ş-Şu'arâ (İnceleme-Metin),* İstanbul Araştırmaları Enstitüsi Yayınları, İstanbul C.1, 1. Baskı.

KÖKSAL, M. Fatih (2011) Biyografik Kaynak Olarak Şiir Mecmûaları ve İshak-zâde Fevzî Mecmûası, Klâsik Türk Edebiyatında Biyografi Sempozyumu-Bildiriler, Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, s.449-467.

KÖKSAL, M. Fatih (2012) Şiir Mecmûalarının Önemi ve “Mecmûaların Sistematik Tasnifi Projesi” (MESTAP), Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII, Mecmûa: Osmanlı Edebiyatının Kırk Anbarı, İstanbul: Turkuaz, s. 409-431.

KURNAZ, Cemal (1992). *Dinî Edebiyat Türleri*, Kutlu Doğum Haftası II, Ankara: TDV.

KUZUBAŞ, Muhammet (2007). *Atâî'nin Alemnümâ (Sâkînâme) Mesnevisinin Karşılaştırmalı Metni ve Konu Bakımından İncelenmesi*, Doktora Tezi, Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

LEVEND, Agah Sırrı (1972). Dini Edebiyatımızın Başlıca Ürünleri, TDAY-BELLETEN Dergisi.

LEVEND, Agah Sırrı (1992). *Ümmet Çağı Türk Edebiyatı*, Ankara.

LEVEND, Agah Sırrı (2008). *Türk Edebiyatı Tarihi*, Ankara: Türk Tarih Kurumu, C.1, 5. Baskı.

MERMER, Ahmet (1991). *Mezakî Hayatı, Edebi Kişiliği ve Divanı’nın Tenkidli Metni,* Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayını.

Mi’râciyye ve Na’t-ı Şerîfler Mecmûası, Süleymâniye Yazma Eser Kütüphânesi, Lala İsmâil, No: 733

Na’t-ı Şerîf Mecmû’ası, Milli Kütüphâne, No: 312

Nu’ut-ı Nebeviyye Mecmû’ası, Süleymâniye Yazma Eser Kütüphânesi, Hâmidiye Bölümü, No: 1210

PALA, İskender (2009). *Ansiklopedik Dîvân Şiiri Sözlüğü*, İstanbul: Kapı Yayınları.

SAVRAN, Ömer; NAS, Halef (2000). Türk Şiirinde Hz. Peygamber Yansımaları, I. Kutlu Doğum Sempozyumu Bildirileri.

Şemseddin SAMİ (2005). *Kâmûs-ı Türkî*, İstanbul: Çağrı Yayınları, 14. Baskı.

ŞENER, Halil İbrahim (1980). *Mi’raciye ve Na’t-ı Şerifler Mecmuasındaki Na’tların İşlenişi*, İzmir Yüksek İslam Enstitüsü Öğretim Üyeliği Tezi.

ŞENER, Halil İbrahim (1986). Türk Divan Edebiyatında Na’t ve Bazı Na’t Mecmuaları, Dokuz Eylül Üni. İlahiyat Fakültesi Dergisi, S.III, s. 147-160.

TAHİROĞLU, Hacı; ÖZTEMİZ, Abdullah (1966). *Hz. Peygamber Şiirleri Antolojisi,* İstanbul.

TANYILDIZ, Ahmet (2012). Şiir Mecmûalarının Neşri Hakkında, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, C.5, S.21, s.224-239.

TOKATLI, Ümit (2008). Arap Harfli Türk Metinlerinde Hemzeye Dâir Notlar, Turkish Studies/ Türkoloji Araştırmaları, Volume 3/6, s. 601-611

UZUN, Mustafa (2005). *Mi'râciyye,* DİA, İstanbul: Türkiye Diyânet Vakfı Yay. C.30, s. 135-140.

UZUN, Mustafa (2005). *Muhammed,* DİA, İstanbul, Türkiye Diyânet Vakfı Yay. C.30, s. 409-482 .

UZUN, Mustafa, (2003). *Mecmûa,* DİA, İstanbul: Türkiye Diyânet Vakfı Yay, C. 28, s. 265-268.

ÜNVER, İsmâil (1993). Çevriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler, Türkoloji Dergisi, C XI, S 1, s. 51-89

ÜZGÖR, Tahir (1991). *Fehîm-i Kadîm, Hayatı, Sanatı, Dîvânı ve Metnin Bugünkü Türkçesi,* Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.

YALAR, Mehmet (2009). İslamî Arap Şiiri ve Hz. Peygamber, Uludağ Üni. İlahiyat Fak. Dergisi, C.18, S.1.

YAVUZ, Salih Sabri (2005). *Mi'râc,* DİA, İstanbul: Türkiye Diyânet Vakfı Yay. C.30, s. 132-135.

YAVUZ, Salih Sabri (2011). *İsrâ ve Mirâc,* İstanbul: Pınar Yayınları.

YELTEN, Muhammet (1999). *Nev'îzâde Atâyî Sohbetü'l-Ebkâr,* İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Basımevi.

YENİTERZİ, Emine (1992). Divan Şiirinde Hz. Peygamberin İsim ve Sıfatları- Esma-i Nebi, Kutlu Doğum Haftası-II, Ankara: TDV Yayınları.

YENİTERZİ, Emine (1992). *Türk Edebiyatında Na't,* Kutlu Doğum Haftası- II, Ankara: TDV Yayınları.

YENİTERZİ, Emine (1993). *Dîvan Şiirinde Na't*, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yay. 1. Baskı.

YENİTERZİ, Emine (2002). Türk Edebiyatında Na'tlara Dâir, Türkler, Ankara: Yeni Türkiye Yayınlarrı C. 11, s. 1464-1476.

YENİTERZİ, Emine (2006). Edebiyatımızda Hz. Peygamberin İsimleri ve Harflere Dair, Yüzakı Dergisi, S.14.

ÖZGEÇMİŞ

Mustafa Atila, 1988 yılında Denizli Çivril'de doğdu. İlk ve orta öğrenimini Çivril'de tamamladı. 2005 yılında girdiği Erciyes Üniversitesi, Yozgat Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden 2009 yılında mezun oldu. Aynı yıl Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde başladığı yüksek lisans eğitimini Dicle Üniversitsi'nde devam ettirdi.

2010 yılında Dicle Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü araştırma görevliliğine atanan Mustafa Atila, hâlen bu görevi sürdürmektedir.

Adres: Dicle Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, 2. Kat, DİYARBAKIR
Tel: 05069509256/04122488030/3037
e-mail: mmustafaatila@gmail.com

TIPKI BASIM
(HAMÎDİYE-1210)